

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X

ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 (สิงหาคม 2567)

E-ISSN: 2630-0362

Vol.11 No.8 (August 2024)

📌 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะ ปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของ บุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

📌 เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

● ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต	ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระธรรมวัชรบัณฑิต	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระเทพวัชรจารย์	ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระครูอรุณสุตาลังการ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

● บรรณาธิการบริหาร

บุญญาดา จงละเอียด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

● หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ธีรวัฒน์ ทองบุญชู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

● กองบรรณาธิการ

พระเมธีวชิราภรณ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ครองชัย หัตถา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย
ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ประเทศไทย
สืบพงษ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
กัณตภณ หนูทองแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
สมบุรณ์ บุญโท	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	ประเทศไทย
ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
ธนิศร ยืนยง	มหาวิทยาลัยปทุมธานี	ประเทศไทย
ธานี วรรณทร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	ประเทศไทย
บุษกร สุขแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ประเทศไทย
มุกดาวรรณ พลเดช	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	ประเทศไทย
อุทัย เอกสะพัง	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย
มะลิวัลย์ โยธารักษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี	วัดศาลาไม้ชัย นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระบุญญฤทธิ์ ภัททจารี	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
อนุชิต ปราบพาล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศักดิ์ดา หารเทศ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ทิพย์วรรณ จันทรา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
อภิรักษ์ คำหารพล	นักวิชาการอิสระ	ประเทศไทย

☛ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
สามเณรศักดิ์ณณ อาษา	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ธีรพันธ์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศุภิสรา ณ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศศิธร สงศิริ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ญาณกวี คำศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ชาลิสา มาสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ฝ่ายกฎหมาย

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ประเทศไทย

☛ ออกแบบปก

วินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา	พีเอช ปรีน & ดีไซน์ ไวนิล สติกเกอร์	ประเทศไทย

☛ จัดรูปเล่ม

ธีรพันธ์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ โรงพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 8 ประจำปีพุทธศักราช 2567 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 11 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 27 เรื่อง บทความวิชาการ 3 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ **ภาพลักษณ์ผู้หญิงผมสั้นกับภาวะการเป็นผู้นำ** บทความวิชาการเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของผมนั้นในผู้หญิงว่ามีผลต่อการมองถึงการมีภาวะผู้นำที่มากขึ้น และในโลกปัจจุบันแฟชั่นทรงผมมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทรงผมเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ภาพลักษณ์ของคนเปลี่ยนแปลงไปได้ ดังนั้น ทรงผมสามารถทำให้บุคลิกภาพดูดีขึ้นได้ เช่นเดียวกับการแต่งตัว เหมือนกับคำสุภาษิตสำนวนไทยที่ว่า “ไถ่งานเพราะชน คนงามเพราะแต่ง” แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นภาพจำและเป็นการผลิตซ้ำ รวมถึงการประกอบสร้างของผู้คนในสมัยก่อน คือ ผู้หญิงคือเพศที่ต้องมีผมยาวและผู้ชาย คือ เพศที่มีผมที่สั้น ในสมัยโบราณประเทศไทยได้มีเรื่องราวของผู้หญิงที่ไว้ผมสั้นในสมัยสงครามที่มีการสู้รบ ผู้หญิงจะตัดผมสั้นเพื่อให้เหมือนผู้ชาย ทำให้มีส่วนให้รอดพ้นจากอันตรายของฝ่ายตรงข้ามได้ ส่วนในต่างประเทศสมัยก่อนผู้หญิงก็มักจะไว้ผมยาวมาก ซึ่งมีนัยยะ คือ การเป็นผู้หญิงสวย อยู่ในสังคมชั้นสูง มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย และภาพลักษณ์ภาวะการเป็นผู้นำของสตรีเพศที่มีผมสั้นสังคมอาจจะมองว่า การมีผมสั้นทำให้ดูมีภาวะการเป็นผู้นำที่มากกว่าผมยาว ซึ่งทำให้ดูมีภาพลักษณ์ที่คล้ายผู้ชาย ดูคล่องตัว และดูมีความน่าเกรงขามมากกว่าผมยาว ในหมู่ผู้นำเพศหญิงยังพบว่า มีหลายคนที่ไว้ผมสั้น หรือผู้หญิงที่มีตำแหน่งหน้าที่สูงในองค์กรก็มีผมสั้น รวมไปถึงการสื่อสารของภาพยนตร์บางเรื่องก็มีการสื่อโดยใช้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เป็นผู้นำหรือตัวละครหลักที่มีผมสั้น

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรค์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอโน้มรับไว้ด้วยความยินดี

สุ.อ.จ.

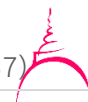
ปญญาดา จงละเอียต

บรรณาธิการ วารสารมหาจุฬานาครทรรค์

สารบัญ

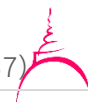
บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ง)
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษายอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 GUIDELINES FOR DEVELOPING THE CHARACTERISTICS OF ADMINISTRATORS OF HIGHLAND EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN REMOTE AREAS YOD DOI EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT NETWORK DISTRICT OF THE CHIANGMAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5 กมลกานต์ ดิอุโมงค์, นลธวัช ยุทธวงศ์ และ สุรพงษ์ แสงสีมูข	1
กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบลควนทองอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช THE VILLAGE DEVELOPMENT MECHANISM OF LOCAL LEADER, KHUAN THONG SUBDISTRICT, KHANOM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE ธงชัย ใจสบาย, ดิเรก นุ่นกล้า และ พระครูวิรัตธรรมโชติ	11
ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานที่มีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูงของ บริษัท วีโอ เลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด MANAGEMENT SUCCESS FACTORS THAT AFFECT THE DEVELOPMENT IN TO A HIGH-LEVEL ORGANIZATION VEOLIA CIRCULAR POLYMER (THAILAND) CO., LTD พัชรีย์ บุญสม, ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจจา และ อิงอร ตันพันธ์	20
ปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม PROBLEMS ON THE ABUSE OF DOMINANT POWER OF THE DIGITAL PLATFORM SERVICE PROVIDERS รุ่งโรจน์ สิลลาบุรณะศักดิ์	29
การให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุตามหลักกาวนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช PROVIDING REGISTRATION SERVICES FOR THE ELDERLY ACCORDING TO THE 4 PRINCIPLES OF THE PERSONNEL SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION IN RON PHIBUN DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE ศิโรรัตน์ บุญกอง และ สุปรียา ชำนาญพุมิพร	39
แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF PROJECT IMPLEMENTATION TO TEACH LESS LEARN MORE OF SCHOOL IN DOITAO CO-EDUCATIONAL NETWORK UNDER THE DISTRICT CHIANG MAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5 สรศักดิ์วัฒน์ สมป้อม, นลธวัช ยุทธวงศ์ และ สิริกร ชุ่มชัย	48

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก	59
MARKETING MIX FACTORS THAT INFLUENCE THE DECISION TO PURCHASE A PLASTIC	
พิชญาดา แสงศรี และ ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจจา	
แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่	67
THE GUIDELINES TO USE THE INFORMATION TECHNOLOGY FOR SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE HILL TRIBE SCHOOL GROUP, EDUCATIONAL DEVELOPMENT NETWORK OF BORLUANG, HOD DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE	
วุฒิพันธ์ ปรีชาวิวัฒน์กุล, สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์ และ สิริกร ชุ่มชัย	
ปัญหาการใช้ยาของผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาวาร์ฟารินที่มีค่า INR นอกช่วงการรักษา ในโรงพยาบาลสทิงพระ	78
DRUG RELATED PROBLEM OF OUTPATIENTS RECEIVING WAFARIN WHO HAD THE INR OUT OF TARGET IN SATHINGPRA HOSPITAL	
ธาวินทร์ สมประสงค์	
นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	87
POPULATION PARTICIPATORY DEVELOPMENT POLICY IN NANG LONG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, CHA UAD DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
สุรียา เดชเกิด, พระครูวิจิตรธรรมโชติ และ เดโช แชน้ำแก้ว	
จารึกมอญโบราณสู่งานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ดุริยบำบวง: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้	100
OLD MON INSCRIPTIONS FOR THE CREATION OF MUSIC COMPOSITION THE SACRED SONG: RETRACING IN LAWOE KINGDOM INSCRIPTIONS	
ปภาอร แก้วสว่าง	
พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	113
CONSUMER BEHAVIOR AND MARKETING MIX FACTORS AFFECTING THE DECISION-MAKING PROCESS OF PURCHASING READY-TO-EAT CHILI PASTE IN MUEANG DISTRICT, LOP BURI PROVINCE	
ประสิทธิ์ เพียกลิ่น	
ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร	125
SITUATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF THE GROUP OF SCHOOLS UNDER THE CROWN PRINCE MAHA VAJIRAVUDH	
ปรรณพัชร รัชกาล้า	
แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้ง	134
GUIDELINES FOR DEVELOPING NEWS PUBLICITY MANAGEMENT OF PRIVATE UNIVERSITIES IN GUANGDONG	
อัน น้า, สรายุทธ์ เศรษฐขจร, พัชรา เดชโสม, นิรันดร์ สุธีนิรันดร์ และ จิตตวิสุทธิ วิมุตติปัญญา	
การสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	144
COMMUNICATION FOR PUBLIC SERVICES BY THUNGSONG MUNICIPALITY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
วิทยากร ท่อแก้ว และ กวิทธิ์ ศรีสัมฤทธิ์	

- แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารยุคความปรกติถัดไป** 154
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด
 GUIDELINES FOR DEVELOPING THE PARTICIPATION OF SCHOOL BOARDS AND SCHOOL ADMINISTRATIONS IN THE NEXT NORMAL IN THE EDUCATION SANDBOX OF TRAT PROVINCE
กิตติพันธ์ บัวเขียว, อธิกร วรบำรุงกุล และ เริงวิชัย นิลโคตร
- ปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติ จังหวัดนครสวรรค์** 165
 THE SUCCESS FACTORS FOR PROMOTING SAVINGS DISCIPLINE WITH THE NATIONAL SAVINGS FUND IN NAKHON SAWAN PROVINCE
ศรัณย์ เพ็ชรต๋น และ ทนงค์ดี เหมือนเดย
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5** 176
 THE LEARNING MANAGEMENT USING PROBLEM BASE LEARNING WITH TEAM GAME TOURNAMENT TECHNIQUE ON MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY OF GRADE 11 STUDENTS
ปภาวิทย์ นกข้อง, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และ รุ่งทิวา แยมรุ่ง
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4** 184
 LEARNING MANAGEMENT THROUGH METACOGNITIVE STRATEGIES TO ENHANCE ENGLISH READING COMPREHENSION SKILLS OF FOURTH-GRADE STUDENTS
ปวีศา เจริญ, กรวรรณ สืบสม และ อารี สาริปา
- แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกวางสี** 193
 GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT OF UNDERGRADUATE CAMPUS GUANGXI UNIVERSITIES
เต็ง หลี่ลี่, นิรันดร์ สุธีนิรันดร์, พัทธรา เดชโฮม, สรายุทธ์ เศรษฐขจร และ จิตติวิสุทธิ์ วัฒนดีปัญญา
- ข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน** 202
 THE POLICY PROPOSAL AND LAW FOR CHILDREN'S RIGHTS PROTECTION FROM VIOLENCE ACCORDING TO ASEAN FRAMEWORK AGREEMENT
ณัชฎาภรณ์ รัตนวรกานต์, อนูเทพ สุขศรีวงศ์ และ พันธุ์ทิพย์ นวนนุช
- การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน** 215
 A DEVELOPMENT OF WEB APPLICATION TO CREATE THE ATTRIBUTE OF UNDERSTANDING THE GENERATION GAP OF PATUMWAN DEMONSTRATION SCHOOL
ฤทธิชัย ประไพศักดิ์, จารุวรรณ ขำเพชร และ อธิระ อุตมาน
- การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรหมานิคมจังหวัดสกลนคร** 229
 BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PEOPLE'S POLITICAL AWAKENING PROMOTION AFFECTING LOCAL ELECTION OF PHANNA NIKHOM SUB-DISTRICT MUNICIPALITY IN SAKON NAKHON PROVINCE
ชฎารัตน์ ไชยบุญตา, อนุภูมิ ไชวเกษม และ สุมาลิ บุญเรือง

ภาพลักษณ์ผู้หญิงผมสั้นกับภาวะการเป็นผู้นำ IMAGE OF SHORT HAired WOMEN AND LEADERSHIP นิติธร อุ่นพิพัฒน์, ประการกาวิล ศรีจินดา, ณรงค์ อนุรักษ์ และ ปุณรภา ประดิษฐ์พงษ์	239
การบัญญัติเรียก : พระสมถยานิกกับพระวิปัสสนายานิก LEGISLATION CALLING (NAME DEFINITION) : SAMATHAYANIK AND VIPASSANAYANIK พระมหาเศกศักดิ์ จันทวิโส (ทองอ่อน), พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระครูโฆสิตวัฒน์นาคกุล และ ลิทธิโชค ปาณะศรี	251
ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมี วิจารณ์ญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย EFFECTS OF USING A CREATIVITY-BASED LEARNING APPROACH ON CRITICAL READING ABILITIES REGARDING THAI LITERATURE AND ATTITUDES TOWARDS LEARNING ABOUT THAI LITERATURE OF BECHELOR OF EDUCATION STUDENTS IN THAI MAJOR เพชร วิจิตรนาวิน, เต๋นดาว ชลวิทย์, นาที เกิดอรุณ, รามินี กัลเลลลาลาจ	261
การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียนโรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ DEVELOPMENT OF THE ADMINISTRATION OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL TO STRENGTHEN THE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT COMPETENCIES OF TEACHERS TO PROMOTE THINKING SKILLS OF THE LEARNERS BANNONKHOR SCHOOL, KHAMMUANG DISTRICT, KALASIN PROVINCE นิกร เขยชมศรี	271
กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี STRATEGIES FOR IMPROVING HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN GUANGXI UNIVERSITIES หวาง ซุนซิง, สรายุทธ์ เศรษฐจร, นรินทร์ สุธีนรินทร์, พชรา เดชโฮม และ จิตติวิสุทธิ ภูมิปัญญา	280
ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดชัยนาท SOCIAL CAPITAL BASED ON THE BUDDHIST DHARMA AND THE PROMOTION OF LIFELONG LEARNING IN THE SOCIAL AND CULTURAL CONTEXT OF LOCAL COMMUNITIES IN CHAINAT PROVINCE ณัฐพัชร สายเสนา, เรืองวิทย์ นิลโคตร, วิฑิตวิมล สุขป้อม, ณัฐกรรณ์ ปะพาน และ ภัคพร เจริญลักษณ์	290
ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 INDICATORS FOR ADMINISTRATION USING EDUCATIONAL INNOVATIONS OF SCHOOL UNDER CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 กัญญกร เอี่ยมพญา, สรรเสริญ หุ่นแสน, ศรัณพร ศิลปประเสริฐ, กฤษฎา พลอยศรี และ อติเรก เยาววงศ์	301
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	ณ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE CHARACTERISTICS OF ADMINISTRATORS OF
HIGHLAND EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN REMOTE AREAS YOD DOI
EDUCATIONAL QUALITY DEVENLOPMENT NETWORK DISTRICT OF
THE CHIANGMAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

กมลกานต์ ดีอุโมงค์*, นลธวัช ยุทธวงศ์ และ สุรพงษ์ แสงสีมูข

Khamolkarn Deeu-Mong*, Nolthawat Yuttawong and Suraphong Saengseemuk

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก ประเทศไทย

Faculty of Education, Northern College, Tak, Thailand

*Corresponding author E-mail: neskamonkan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย จำนวน 63 คน และผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.30) เรียงจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านความรู้ความสามารถ สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความเป็นผู้นำ ต่ำที่สุด ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นผู้นำทางความคิดในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานอย่างมีเหตุผล ด้านคุณธรรมจริยธรรม ควรมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีความสุจริตปฏิบัติหน้าที่ได้โปร่งใสเปิดเผย ด้านความรู้ความสามารถควรเป็นผู้นำในการนำครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ นโยบาย และเป้าหมาย ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรมีความเป็นกัลยาณมิตรและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และด้านความเป็นผู้นำควรใช้กิจกรรมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, พื้นที่สูง, ผู้บริหารสถานศึกษา

* Received June 14, 2024; Revised July 11, 2024; Accepted July 21, 2024

Abstract

The purposes of this research are to 1) Study the characteristics of administrators of highland educational institutions in remote areas Yoddoi educational quality development network under the district of the Chiang Mai primary educational service area office 5 and 2) Find guidelines for developing the characteristics of administrators of highland educational institutions in remote areas Yoddoi educational quality development network under the district of the Chiang Mai primary educational service area office 5, Using a mixed methods research method. The target group is there were 63 teachers in educational institutions of the Yoddoi educational quality development network and 9 qualified informants. Data were collected using questionnaires and structured interviews. Data were analyzed by finding frequencies, percentages, means, standard deviations. and content analysis. The results of the research found that: Characteristics of administrators of highland educational institutions in remote areas Yoddoi educational quality development network. Overall is at a high level ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.30). Arranged from highest to lowest is knowledge and abilities is the highest, followed by personality Human relations, morality and ethics and leadership is the lowest, respectively. Guidelines for developing the characteristics of administrators of highland educational institutions in remote areas Yoddoi educational quality development network personality educational institution administrators should have thought leadership in solving operational problems reasonably. Be honest with yourself and others. Morality and ethics be honest and perform your duties with transparency and openness. Knowledge and abilities be a leader in bringing teachers and all stakeholders together to analyze the school environment in order to set a vision, policy, and goals. Human relations be friendly and have good human relations. And leadership use be professional learning community group activities to promote teachers' participation in school administration.

Keywords: Characteristics, Highland, Administrators

บทนำ

ภารกิจและความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่าเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ จึงมุ่งให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นผู้เรียนรู้ เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศ โดยให้มีการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียน พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ พัฒนาการจัดการศึกษาและสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย เพิ่มโอกาสสร้าง ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำการได้รับบริการทางการศึกษาที่เท่าเทียม พัฒนาระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) การจะบริหารจัดการศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการนำนโยบายไปขับเคลื่อนให้ประสบผล ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำ รู้จักวิธีการใช้อำนาจที่มีอยู่อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารของสถานศึกษา ขนาดใดก็ตามก็ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่ง มีความรู้ สามารถในการวินิจฉัยสั่งการ รู้จักการวางแผน

และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้รวดเร็วทันเหตุการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถประสานงานได้ดี ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี บุคลิกภาพน่าเชื่อถือน่าไว้วางใจควรแก่การเป็นผู้นำ (ปัญญา บัวบาน, 2565)

ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาทุกระดับ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความคิดสร้างสรรค์ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนเกิดทัศนคติทางบวก และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ทั้งภายในและภายนอกได้ดี (โสธดา จันทร์บุญนาค, 2564) และยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรมมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสามารถทางเทคโนโลยี การมีวิสัยทัศน์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการมีมนุษยสัมพันธ์ จะมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนภาวะผู้นำครูและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจะส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ความสำเร็จในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโดยตรง (สิริขวัญ อาจิวชัย, 2565) แต่ผลการวิจัยของศุภกาญจน์ กระรัตน์ ปัญหาการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้บริหารไม่สามารถนำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาได้ ไม่ส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอน ไม่ได้แสวงหาทรัพยากรและทุนทรัพย์เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ขาดความยุติธรรมและความเสมอภาคต่อผู้ร่วมงาน ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น (ศุภกาญจน์ กระรัตน์, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 รับผิดชอบการจัดการศึกษาพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอสอด อำเภอดอยเต่า และอำเภออมก๋อย มีโรงเรียน 96 แห่ง สภาพที่ตั้งโรงเรียนอยู่บนพื้นที่สูงภูเขาสลับซับซ้อนและเป็นป่าสงวน เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษายอดดอย ตามประกาศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีเขตบริการครอบคลุมตำบลนาเกียนทั้ง 12 หมู่บ้าน สถานศึกษา 7 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 2 แห่ง มีผู้บริหารสถานศึกษาโดยตำแหน่ง 2 คน ประชากรทั้งตำบลเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีฐานะยากจน นักเรียนในเครือข่ายทั้งหมดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ประสบปัญหาการสื่อสารด้วยภาษาถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน และระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามนโยบายการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ มุ่งให้เด็กนักเรียนอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณเลขเป็น ในแง่วิชาการ มีแนวคิดเกี่ยวกับ “โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา” มีวัตถุประสงค์ที่เรียบง่าย นั่นคือ มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กนักเรียนอ่านและเขียนภาษาไทย และสามารถคิดคำนวณเลขได้ โดยกำหนดให้วิชาดังกล่าวเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนอย่างอื่น โดยให้รายวิชาภาษาไทยเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญที่สุด การดำเนินการตามแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนเช่นนี้มีปัญหา คือ เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจภาษาไทยน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลย ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดแนววิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อสอนภาษาไทยให้เด็กที่พูดภาษาอื่นเป็นภาษาแม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) แต่การเดินทางจากอำเภอมายังสถานศึกษาในเครือข่ายทำได้สะดวก ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการย้ายออกไปทำหน้าที่ในสถานศึกษาอื่น ที่มีขนาดใหญ่กว่า และมีความพร้อมในการจัดการศึกษามากกว่า ส่งผลให้มีครูบรรจุใหม่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ทดแทนทุกปีการศึกษา การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ไม่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษา (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน, 2564) ซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ

ของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ควรประกอบด้วยความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน มีบุคลิกภาพที่ดี มุ่งมั่นอดทน มีทักษะการสื่อสารสร้างปฏิสัมพันธ์ มีคุณธรรมจริยธรรมประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์กว้างไกลพร้อมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (เกวลิน สุทธิไชยา, 2566)

ความสำคัญคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของครูผู้สอน รวมทั้งคุณภาพของผู้เรียนข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษายอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาว่าควรมีคุณลักษณะเช่นใด มีประเด็นที่เป็นปัญหา อุปสรรคที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะใดในระดับต่ำบ้าง และมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างไร ด้วยหวังว่าการวิจัยจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่คัดสรรบุคคลให้ดำรงตำแหน่งได้ใช้เป็นแนวทางกำหนดคุณสมบัติหรือพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 63 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) ตอนที่ 2 สอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารตามขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีการสร้างและการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
2. สังเคราะห์เนื้อหาด้วยตารางวิเคราะห์ความสอดคล้อง ได้ขอบเขตเนื้อหา จำนวน 5 ด้าน
3. ยกร่างโครงสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน
4. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาความถูกต้องของภาษา ความสอดคล้องคำถามกับจุดประสงค์และให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับจุดประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน นำผลมาหาค่า IOC ได้ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ
6. นำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .991

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น นำส่งผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม กำหนดวันเวลาขอเก็บแบบสอบถามคืน นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบบสอบถามคืน จำนวน 63 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แบบสอบถามตอนที่ 1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) แบบสอบถามตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดค่าระดับคะแนนและการแปลผลไว้ ดังนี้

ระดับ 5 คะแนนระหว่าง 4.51-5.00 หมายความว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนนระหว่าง 3.51-4.50 หมายความว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 คะแนนระหว่าง 2.51-3.50 หมายความว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 คะแนนระหว่าง 1.51-2.50 หมายความว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 คะแนนระหว่าง 1.00-1.50 หมายความว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาจากการกำหนดคุณสมบัติแล้วเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน คือ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารการศึกษา และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. นักวิชาการ หมายถึง คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับวิทยาลัยขึ้นไปทั้งในสถาบันการศึกษาเองและของรัฐ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีบัณฑิตการบริหารการศึกษาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีประสบการณ์หรือปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี การศึกษาติดต่อกันหรือไม่ก็ได้ จำนวน 3 คน

2. ผู้บริหารการศึกษา หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่ได้แต่งตั้งให้มีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทบัณฑิตการบริหารการศึกษาหรือสาขาอื่นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีประสบการณ์หรือปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี งบประมาณติดต่อกันหรือไม่ก็ได้ จำนวน 3 คน

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา มีบทบาท หน้าที่ให้รับผิดชอบการบริหารจัดการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์หรือปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี การศึกษา จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แบบสอบถามสถานภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนา คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ตามขอบเขตด้านเนื้อหาทั้ง 5 ด้าน เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open end) การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ คือ

1. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านละ 3 ข้อ สรุปลงแล้วสร้างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ด้านละ 1 ข้อ รวม 5 ข้อ

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล การกำหนดนัด และดำเนินการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดลำดับตามความถี่และสรุปลง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษายอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษายอดดอย โดยรวม

ด้าน	รายการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับคุณลักษณะ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านบุคลิกภาพ	4.29	0.40	มาก
2	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.14	0.40	มาก
3	ด้านความรู้ความสามารถ	4.34	0.34	มาก
4	ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.17	0.39	มาก
5	ด้านความเป็นผู้นำ	4.03	0.39	มาก
	โดยรวม	4.19	0.30	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษายอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมมีคุณลักษณะอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.30) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านความรู้ความสามารถ สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.34) รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.40) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.39) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.40) และด้านความเป็นผู้นำ ต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษายอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 สรุปผล ได้ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ ความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นผู้นำทางความคิดในการแก้ปัญหา อย่างมีเหตุผลโดยใช้สติความมั่นคงทางอารมณ์ (ความถี่ = 8) เปิดกว้างทางความคิดให้ความสำคัญข้อเสนอแนะ สนใจความคิดของร่วมงานอย่างทั่วถึง (ความถี่ = 7) และเคารพยอมรับความต่างของบุคคลด้วยความจริงใจ ให้กำลังใจและเสริมแรงให้เกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ (ความถี่ = 6) ตามลำดับ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนและผู้อื่น สุจริตโปร่งใสเปิดเผยในการปฏิบัติงาน (ความถี่ = 6) มีความประหยัดมัธยัสถ์ครองตนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบอย่างที่ดี และมีหลักปฏิบัติในการครองตน ครองคน ครองงานและเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับ (ความถี่ = 5) เท่ากันตามลำดับ

ด้านความรู้ความสามารถ ความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสามารถเป็นผู้นำในการวิเคราะห์ บริบทเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์การบริหารสถานศึกษา (ความถี่ = 8) มีการกระจาย ความรับผิดชอบให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบได้เหมาะสมตรงตามความรู้ความถนัดเป็นลายลักษณ์อักษร และ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมวางแผนบริหารอย่างเป็นระบบตามวงจร PDCA และมีเครือข่ายร่วมพัฒนางานให้ เกิดคุณภาพสูงสุด (ความถี่ = 7) เท่ากันตามลำดับ

ด้านมนุษยสัมพันธ์ ความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้มี บรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เอื้ออาทรกัน (ความถี่ = 8) มีทักษะในการสื่อสาร การพูดจาโน้มน้าวต่อรองให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ (ความถี่ = 7) และควรเปิดโอกาสให้ ชุมชนใช้สถานศึกษาจัดกิจกรรมสืบสานประเพณีท้องถิ่นหรือร่วมจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน (ความถี่ = 6) ตามลำดับ

ด้านความเป็นผู้นำ ความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมให้ครูแสดงออก การใช้เหตุผลวางแผนและแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน (ความถี่ = 8) มีการชี้แจง สร้างความเข้าใจขอบข่ายการปฏิบัติงานให้ทุกคนทุกฝ่ายทราบทั่วถึงชัดเจน และสามารถปรับตัว ยืดหยุ่น สร้างความเชื่อมั่น ใช้สติ มีความรอบคอบเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานและบุคคลอื่น (ความถี่ = 7) เท่ากันตามลำดับ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผู้บริหารควร เป็นผู้นำทางความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลโดยใช้สติมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น สุจริตโปร่งใสเปิดเผยในการปฏิบัติงาน เป็นผู้นำในการวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์การบริหารสถานศึกษา มีทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้มีบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรใน การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เอื้ออาทรกัน และจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้ครู แสดงออก การใช้เหตุผลวางแผนและแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษาอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัยที่ควร นำมาอภิปราย มีดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความรู้ความสามารถ สูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะด้วยบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่สูง ห่างไกลและมีความทุรกันดาร ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องใช้ความรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีและศาสตร์หลักการบริหารการศึกษามาประยุกต์ ใช้มากกว่าสถานศึกษา ปกติทั่วไป ต้องมีศิลปะในการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาอันก่อให้เกิดชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มีความต่างกันทั้งภาษา จารีตประเพณีวัฒนธรรมให้เกิดการยอมรับ ต้องมีการครองตนเป็นแบบอย่าง มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงที่พร้อมสู้งาน รวมทั้งต้องมีความเป็นผู้นำในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้บุคลากร เชื่อมั่นมีขวัญกำลังใจจะปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จร่วมกันตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปโดย

สอดคล้องตามแนวคิดของ จุฬารัตน์ นาคทุ่งเตา ที่ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น เป็นการพัฒนาในทุก ๆ ด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา โดยต้องอาศัยผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความสามารถใช้ศาสตร์อย่างมีศิลป์ในการนำทุกฝ่ายให้เข้ามีส่วนร่วมดำเนินงานทั้งบุคลากรต่าง ๆ รวมทั้งชุมชน เพราะการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการของสังคมและชุมชนด้วย (จุฬารัตน์ นาคทุ่งเตา, 2565) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชลธิชา ดวงจินดา ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญต่อการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เป็นหัวใจการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำพาความสำเร็จมาสู่สถานศึกษา โดยการใช้กระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอก ต้องตระหนักในหลักการบริหารที่มุ่งคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ชลธิชา ดวงจินดา, 2565) และทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ปัญญา บัวบาน เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูกลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก (ปัญญา บัวบาน, 2565) รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาณุวัฒน์ กล่อมอยู่ เรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูอำเภอตอนเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน (ภาณุวัฒน์ กล่อมอยู่, 2564)

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษายอดดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นผู้นำทางความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลโดยใช้สติมีความมั่นคงทางอารมณ์ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนและผู้อื่น สุจริตโปร่งใสเปิดเผย เป็นผู้นำในการวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายของโรงเรียน มีทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมให้ครูแสดงออก ในการใช้เหตุผลเพื่อวางแผนและแก้ปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง มีความต่างจากพื้นที่ปกติ มีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากธรรมชาติที่เป็นป่าไม้ ภูเขาสูงและความกันดารห่างไกล เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานผู้ที่ครูผู้สอนมุ่งหวังเป็นที่พึ่งมากที่สุดคือผู้บริหาร จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการเผชิญสถานการณ์ มีความมุ่งมั่นกล้าตัดสินใจ ใช้สติ ไม่ตื่นตระหนก มีอารมณ์มั่นคง เป็นที่พึ่งของครูและนักเรียนได้รับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้านใช้ประกอบตัดสินใจเลือกแก้ปัญหาได้อย่างมีอาชีพ เป็นไปโดยสอดคล้องตามแนวคิดของ ปญญา อิมเทศ ที่ว่า ผู้บริหารควรใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายการทำงานให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ มีการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีความยืดหยุ่นและใช้ข้อมูล ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารสถานศึกษา (ปญญา อิมเทศ, 2566) และเป็นไปตามสอดคล้องตามแนวคิดของ ขนกานต์ อินทะราชา ที่ว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาสร้างเครือข่ายกับองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการให้ความช่วยเหลือแนะนำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรอื่นในองค์กรอย่างจริงใจสม่ำเสมอ (ขนกานต์ อินทะราชา, 2566) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ธัญรัตน์ สุริยวรากุล เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารควรมีความกระตือรือร้นตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ มานะบากบั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาภายในสถานศึกษา มีความเชื่อมั่นสามารถเป็นผู้นำในการเผชิญสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ดี เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู นักเรียนและบุคคลทั่วไป ละอบายมุข สิ่งเสพติดทุกประเภท (ธัญรัตน์ สุริยวรากุล, 2564) รวมทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เกวลิณ สุทธิไชยา เรื่องสภาพและแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 ของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหารควรนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ SWOT เพื่อนำไปใช้กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ให้ทุกฝ่ายร่วมกันกำหนด เผยแพร่ให้รับรู้และกระตุ้นให้นำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (เกวลิน สุทธิไชยา, 2566)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำ คือ ด้านความรู้ความสามารถ สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความเป็นผู้นำ ต่ำที่สุด ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นผู้นำทางความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลโดยใช้สติมีความมั่นคงทางอารมณ์ 2) ควรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สุจริต โปร่งใสเปิดเผย 3) ควรเป็นผู้นำในการวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายของโรงเรียน 4) ควรมีทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมให้ครูแสดงออกในการใช้เหตุผลเพื่อวางแผนและแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน มีข้อเสนอแนะการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำให้ดียิ่งขึ้น คือ 1) ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลโดยใช้สติ มีความมั่นคงทางอารมณ์ 2) มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สุจริตโปร่งใสเปิดเผยในการปฏิบัติงาน 3) เป็นผู้นำในการวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์การบริหารสถานศึกษา 4) มีทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้มีบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เอื้ออาทรกัน และ 5) จัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้ครูแสดงออก การใช้เหตุผลวางแผนและแก้ปัญหาร่วมกัน สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาพื้นที่สูงชายขอบ 2) คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูผู้สอนในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและห่างไกล และ 3) คุณลักษณะภาวะผู้นำประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่า

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน. (2564). ข้อมูลสถิติสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2564. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5.
- เกวลิน สุทธิไชยา. (2566). สภาพและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชนกานต์ อินทราชา. (2566). แนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- จุฑารัตน์ นาคทุ่งเตา. (2565). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอทับสะแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

- ชลธิชา ดวงจินดา. (2565). ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธัญยรัตน์ สุริยวรากุล. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ปริญญญา อิ่มเทศ. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- ปัญญา บัวบาน. (2565). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาณุวัฒน์ กล่อมอยู่. (2564). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู อำเภอดอนเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศุภกาญจน์ กระรัตน์. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะแม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสใน “โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา” จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพมหานคร: องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ.
- สิริขวัญ อาจิวชัย. (2565). คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- โสธดา จันทร์บุญนาค. (2564). ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE VILLAGE DEVELOPMENT MECHANISM OF LOCAL LEADER, KHUAN THONG SUBDISTRICT, KHANOM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ธงชัย ใจสบาย*, ดิเรก นุ่นกล้า และ พระครูวิรัตธรรมโชติ

Thongchai Jaisby*, Direk Nunklam and Phrakru Wiratthammachot

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Master of Arts Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: jaisby@windowslive.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตท้องที่ตำบลควนทอง จำนวน 371 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมมีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ พบว่า กลไกด้านการบริหารการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา ได้แก่ กลไกด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องที่ และกลไกด้านคณะกรรมการหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.10$) กลไกด้านการจัดทำแผน ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนกลไกด้านการส่งเสริมการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้นำควรรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการและจัดเก็บข้อมูลในการจัดทำแผนของหมู่บ้านเพื่อนำไปกำหนดวิธีการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมประชาคม ชุมชน อย่างถูกต้องตรงตามเป้าหมายที่แท้จริง กระตุ้นจิตสำนึกชุมชน กำหนด กฎ ระเบียบหมู่บ้าน เน้นการทำงาน เป็นทีมในการเป็นต้นแบบด้านจิตอาสา ด้วยการดำเนินงานด้านโครงการหรือกิจกรรม สามารถตรวจสอบได้ ถูกต้องตามคลองธรรมที่ตรงต่อความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมต่อไป

คำสำคัญ: กลไกการพัฒนา, หมู่บ้าน, ผู้นำท้องที่

Abstract

The objectives of this research article are 1) The village development mechanisms of local leaders in Khuan Thong Subdistrict, Khanom District, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) To study suggestions for guidelines. Village development of local leaders, Khuan Thong Subdistrict, Khanom District, Nakhon Si Thammarat Province. It is a combined method research.

* Received June 6, 2024; Revised July 13, 2024; Accepted July 22, 2024

Quantitative research Data were collected using a questionnaire from a sample group of people who visited Khanom District, there were 371 people and qualitative research. Data was collected by interviewing 25 key informants. The results found that 1) The village development mechanism of local leaders, Khuan Thong Subdistrict, Khanom District, Nakhon Si Thammarat Province, overall has an average of the results. It is at a high level ($\bar{x} = 4.10$) when considering each aspect. Sorted by average from high to low, it was found that development management mechanisms It has the highest average ($\bar{x} = 4.14$), followed by the mechanism for participation of local leaders and the mechanism for committees. Villages had the same average ($\bar{x} = 4.10$), planning mechanisms ($\bar{x} = 4.09$), while mechanisms for promoting development had the lowest average ($\bar{x} = 4.07$), respectively. 2) Suggestions regarding the village development mechanism of local leaders in Khuan Thong Subdistrict, Khanom District, Nakhon Si Thammarat Province. It was found that leaders should collect information on problems and needs and store the information. in preparing village plans to determine development methods for change Through the process there is Community referendum participation Correctly according to the actual goals Stimulate community awareness and set village rules and regulations. Emphasis on teamwork to be a model for volunteerism. With operations in Project or activity Can be checked Correct and according to Dhamma that meets the needs of people, communities and society.

Keywords: Mechanism Development, Village, Local Leader

บทนำ

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ได้ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 บัญญัติให้การบริหารราชการแผ่นดินแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยทั้ง 3 ส่วน ล้วนอยู่ในการควบคุมดูแลของคณะรัฐมนตรี ซึ่งหน้าที่รับผิดชอบบริหารราชการแผ่นดิน อันครอบคลุมไปถึงการกำหนดนโยบายเพื่อให้ข้าราชการนำไปปฏิบัติสำหรับการปกครองท้องที่ แบ่งเป็น อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน หมู่บ้าน ถือได้ว่าเป็นโครงสร้างทางการปกครองของไทยที่มีขนาดเล็กที่สุด และสำคัญที่สุดของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในทุกมิติ (กัลยา มะโซ, 2563) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีความเหมาะสม รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ซึ่งเป็นตัวกำหนดให้จังหวัด อำเภอ และท้องที่ นำไปปฏิบัติสู่แผนพัฒนา แผนพัฒนาหมู่บ้านหรือแผนชุมชนนั้น มีความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้ เกิดกระบวนการเรียนรู้และการจัดการตนเองของคนในหมู่บ้าน ผ่านกลไกการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของหมู่บ้าน

ดังนั้น บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จึงถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลในหมู่บ้านเอง ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ ซึ่งจะรู้พื้นที่ รู้วัฒนธรรม ประเพณี รู้ความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ถือเป็นกลไกของหมู่บ้านที่ใกล้ชิดประชาชน รู้และเข้าถึงข้อมูลสภาพพื้นที่ที่ดีที่สุดโดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้าน

(กม.) ทำหน้าที่บูรณาการ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านให้มีเอกภาพ หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง ก่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน (กัลยา มะโซ, 2563) และที่ผ่านมา คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ได้มุ่งมั่นทุ่มเทเสียสละทำงานตามอำนาจหน้าที่ด้วยจิตสาธารณะ จนสามารถสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่หมู่บ้านได้เป็นจำนวนมาก

หมู่บ้านของตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะกรรมการหมู่บ้านจะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้าน แต่ในสภาพปัจจุบันในทางปฏิบัติคณะกรรมการหมู่บ้านบางหมู่บ้านนั้น ก็ยังไม่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่กฎหมายได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว โดยผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงกลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปปรับปรุง แก้ไข หรือเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และนำไปวางแผนการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2554) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

1. ดำเนินการวิจัย ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยคัดเลือกประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตท้องที่ตำบลควนทอง จำนวน 371 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแก่ประชาชน ใน 12 หมู่บ้านของตำบลควนทอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มหัวหน้าส่วนอำเภอชนอม ประกอบด้วย นักวิชาการพัฒนาชุมชน และนักวิชาการฝ่ายปกครอง จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 11 คน กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย อดีตข้าราชการ จำนวน 8 คน กลุ่มที่ 4 ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน ประกอบด้วย ชาวบ้านที่ได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ชุมชน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม มีค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.940 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) กลไกด้านการจัดทำแผน 2) กลไกการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องที่ 3) กลไกด้านการส่งเสริมการพัฒนา 4) กลไกด้านคณะกรรมการหมู่บ้าน และ 5) กลไกด้านการบริหารการพัฒนา โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัย ถึงนายสุทธิศักดิ์ มะโนคำ ปลัดอำเภอชนอม เจ้าของพื้นที่ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้ทั้งหมด 371 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อกลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาโดยการตีความ สร้างข้อสรุป จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมา วิเคราะห์เพื่อหาบทสรุป แบบบรรยายเชิงพรรณนา วิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและกลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม (n = 371)

กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่	ระดับการพัฒนา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กลไกด้านการจัดทำแผน	4.09	0.90	มาก
2. กลไกด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องที่	4.10	0.93	มาก
3. กลไกด้านการส่งเสริมการพัฒนา	4.07	0.89	มาก
4. กลไกด้านคณะกรรมการหมู่บ้าน	4.10	0.90	มาก
5. กลไกด้านการบริหารการพัฒนา	4.14	0.90	มาก
รวม	4.10	0.86	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมมีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า กลไกด้านการบริหารการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา ได้แก่ กลไกด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องที่ และกลไกด้านคณะกรรมการหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.10$) กลไกด้านการจัดทำแผน ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนกลไกด้านการส่งเสริมการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะกลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลไกด้านการจัดทำแผน ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำหมู่บ้านต้องรวบรวมข้อมูลให้ครบทุกด้าน รับทราบปัญหาความต้องการและจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้านเพื่อนำไปกำหนดวิธีการพัฒนาและแก้ไขปัญหา มีการประสานงานและบูรณาการหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องผ่านการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการโดยการทำประชาคมร่วมกันตามห้วงเวลาที่กำหนด

กลไกด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องที่ ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำท้องที่ที่ต้องส่งเสริมประชาชนให้เกิดกระบวนการร่วมคิดและตัดสินใจในกิจกรรมการพัฒนา ให้เกิดกระบวนการร่วมวางแผน ให้เกิดกระบวนการร่วมปฏิบัติลงมือทำ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวสมาชิกและชุมชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตามประเมินผลงานในการบริหารจัดการการพัฒนา

กลไกด้านการส่งเสริมการพัฒนา ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำท้องที่ที่ต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เหมาะสมสนับสนุนประชาชนให้สามารถดำเนินการพัฒนาตามหลักประชาธิปไตยตามความต้องการของประชาชน ด้วยการกระตุ้นจิตสำนึกชุมชน ให้ช่วยเหลือกัน ส่งเสริมสนับสนุนการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน

กลไกด้านคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำท้องที่ที่ต้องมีการประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละฝ่ายตามบทบาทหน้าที่ กำหนด กฎ ระเบียบหมู่บ้าน เน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างความสามัคคี ประองตอง เกื้อกูลซึ่งกัน โดยใช้กลไกศูนย์ดำรงธรรมหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาเหตุข้อพิพาทและระงับข้อพิพาทภายในหมู่บ้าน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

กลไกด้านการบริหารการพัฒนา ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำท้องที่ต้องเป็นแกนนำในการเป็นต้นแบบด้านจิตอาสา พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงาน เสริมสร้างแรงจูงใจในการที่จะให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และการดำเนินงานต่าง ๆ สามารถตรวจสอบได้ และถูกต้องตามทำนองคลองธรรมที่ตรงต่อความต้องการของหมู่บ้าน

อภิปรายผล

ผลการศึกษากลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ว่า การพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบลควนทองนั้นมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน ตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำที่ดีทั้งการบริหาร การส่งเสริมการพัฒนาชุมชน การคัดสรรบุคคลเข้ามาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของตน ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนเอง เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตามที่แนวคิดของ ณรัชชอร์ ศรีทอง ที่กล่าวว่า กลไกการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ ที่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในชุมชนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการส่งเสริมให้ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนนั้น ๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อองค์การพัฒนาชุมชนของตนเองโดยการเข้าไปมีส่วนร่วม (ณรัชชอร์ ศรีทอง, 2558) อีกทั้งแนวคิดของ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ที่กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นความคิดริเริ่มของประชาชน กระทำโดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งหัวใจของการพัฒนาชุมชนอยู่ที่การเสียสละยินยอมพร้อมใจกันของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในผลงานที่เกิดจากการดำเนินโครงการพัฒนาด้านต่างๆ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) นอกจากนี้ การศึกษาของ นางเยาว์ ทองสุข เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง มีส่วนร่วมในการพัฒนา หมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (นางเยาว์ ทองสุข, 2558) นอกจากนี้การศึกษาของ สุกิจ ปิลวาสน์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (สุกิจ ปิลวาสน์, 2560)

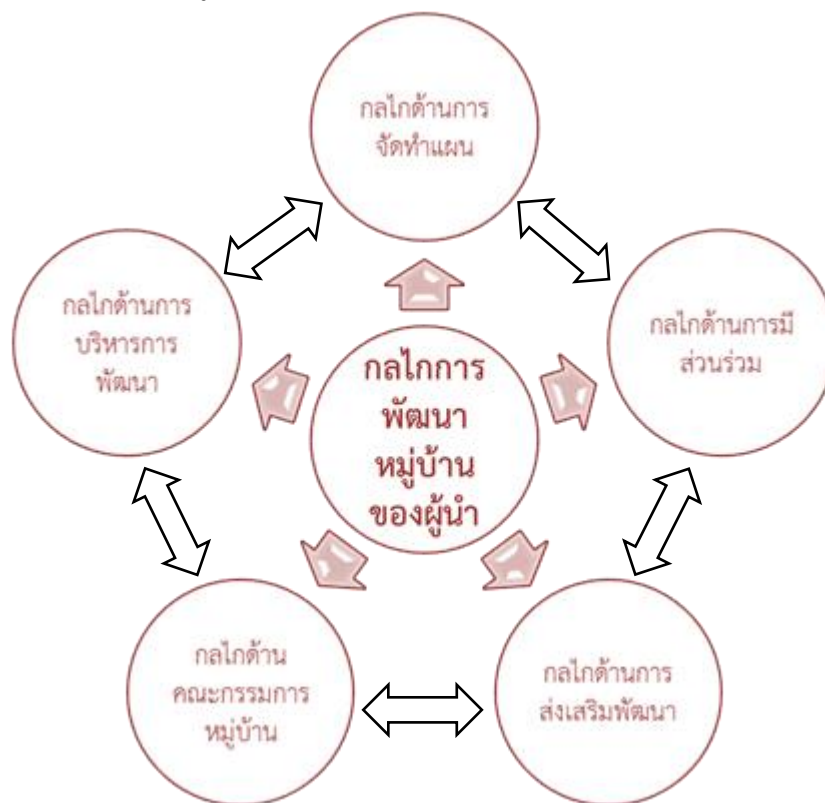
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปรผลอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กลไกด้านการบริหารการพัฒนา ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า การพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องถิ่นตำบลควนทองนั้น มีการบริหารการพัฒนาที่มีคุณภาพ ด้วยการแสวงหาวิธีการ ที่งานที่เหมาะสม ยึดหลักการมีส่วนร่วมตามความต้องการของประชาชนที่จะทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีแก่หมู่บ้าน ตามที่แนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหาร การมีการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น มีการกำหนดอำนาจ หน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ มุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะให้บรรลุผล ตามมาตรฐานหรือจุดหมาย (วิโรจน์ สารรัตน์, 2545) อีกทั้งแนวคิดของ พรณี แดงเครือ ที่กล่าวว่า ในการทำงาน และการบริหารงานของผู้นำควรแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ดังนี้ คือ เป็นผู้วางแผนและ นโยบาย เป็นผู้ตัดสินใจ เป็นผู้วางกฎระเบียบ และวิธีการในการดำเนินงาน เป็นผู้ริเริ่มงาน เป็นผู้ให้ความคิดและ ให้คำแนะนำ เป็นผู้ประสานงาน และเป็นผู้ประเมินผลและติดตามผลงาน (พรณี แดงเครือ, 2549) อีกทั้งแนวคิด ของสถาบันการพัฒนาชุมชน ที่นำเสนอรูปแบบการทำงานที่ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งว่า ต้องมีการเรียนรู้พื้นที่ เข้าใจ ชุมชน และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สร้างทีมงานเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการร่วมคิด ร่วมวางแผน เกษะถางงาน เกษะถางพื้นที่ชุมชน เพื่อให้ทีมงานและชาวบ้านได้มั่นใจ เป็นที่ยอมรับในชุมชน สามารถ เป็นที่ปรึกษาที่ดี ให้ข้อเสนอแนะ เสริมกำลังใจให้แก่ทีมงานและชาวบ้าน มีกระบวนการติดตามและประเมินผล การทำงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นำผลการประเมินมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอดองค์ความรู้ ให้แก่ชุมชน (สถาบันการพัฒนาชุมชน, 2563) อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของ ปุญญศรีมี พวงเดช กล่าวว่า การบริหาร การพัฒนาจำเป็นต้องให้ภาคีเครือข่ายที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาร่วมคิด สนับสนุน การพัฒนาหมู่บ้านทั้งด้าน สังคมและเศรษฐกิจ (ปุญญศรีมี พวงเดช, 2566) อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของ สุนทร โพธิ์สาส์น กล่าวว่า กลไกด้าน การบริหารการพัฒนาของผู้นำท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติ คือ ผู้นำต้องมีผู้ช่วย มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำจะต้อง บริหารคนเหล่านั้นให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ (สุนทร โพธิ์สาส์น, 2566) นอกจากนี้การศึกษา ของ สุกิจ ปิลาวาสน์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ พบว่า ควรให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง พัฒนาชุมชนไปสู่ทิศทางที่ต้องการ โดยการให้มีส่วนร่วมในการทำแผนในการพัฒนาชุมชน และการติดตามกำกับ ดูแลโครงการและกิจกรรมที่กำหนดในแผนนั้น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนทุกด้าน (สุกิจ ปิลาวาสน์, 2560)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปรผลอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กลไกด้านการส่งเสริมการพัฒนา ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า เพราะการมีผู้นำเป็นคนที่มีความรู้ แสวงหาวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม กระตุ้นจิตสำนึกชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนการพึ่งตนเอง และตั้งใจทำงานอย่างทุ่มเท จึงเกิดผลดีแก่การพัฒนา ตามที่แนวคิดของ พิชสิรี ชมพุดำ ที่กล่าวว่า ผู้นำที่เกิดจากการพัฒนาชุมชนผู้นำประเภทนี้ทำให้ชาวชุมชนเชื่อมั่นและเข้าร่วมกิจกรรมตลอด ลักษณะผู้นำประเภทนี้เน้นการประชาสัมพันธ์ การประชุม การประสานกับเพื่อนชุมชนอื่น ๆ และถ่ายทอดได้ดี สมาชิกเข้าใจง่าย มีความโปร่งใส เคารพกติกาที่วางร่วมกัน (พิชสิรี ชมพุดำ, 2552) อีกทั้งแนวคิดของ บุษงา วชิระศักดิ์มงคล ที่กล่าวว่า ผู้นำเป็นผู้ส่งเสริมพัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคม ผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์มองไกลในอนาคต และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่เห็นแก่ตัวและ พวกพ้องตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคมและเป็นผู้พัฒนาให้สังคมอยู่อย่างมีความสุข สร้างความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีความคิดเชิงบวก มองโลกในทางที่ดี ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม (บุษงา วชิระศักดิ์มงคล, 2556) อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของ ปุญญศรีมี พวงเดช ที่กล่าวว่า ผู้นำควรนำความรู้ที่ทันสมัย

ทันต่อสภาพสภาวะปัจจุบันมาพัฒนาสิ่งที่เป็นอยู่ของชุมชน หมู่บ้าน การส่งเสริมการพัฒนาควรพัฒนาในทุกมิติ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สุขอนามัย (บุญญศรีมี พวงเดช, 2566) อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของ ประสงค์ สร้อยสุวรรณ ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการพัฒนาของผู้นำหมู่บ้านนั้น ควรส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนโดยการมีส่วนร่วมเป็นขวัญกำลังใจประชาชน ประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างความมั่นคงความมั่งคั่งให้ประชาชน ช่วยระดมทรัพยากร จัดหาผู้ชำนาญการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (ประสงค์ สร้อยสุวรรณ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยสามารถแสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำ

ผู้วิจัยสามารถอธิบายสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

1. กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบว่า กลไกด้านการจัดทำแผนนั้น ผู้นำหมู่บ้านผู้นำหมู่บ้านจะต้องมีการประชุมสมาชิกในชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาและความต้องการของสมาชิกให้ครบทุกด้าน ตามลำดับความสำคัญของปัญหา และกำหนดจุดมุ่งหมายหรือทิศทางในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ มีการตั้งคณะกรรมการโดยใช้ตัวแทนจากสมาชิกในชุมชน และขอคำปรึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

2. กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบว่า กลไกด้านการมีส่วนร่วม นั้น ผู้นำจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมประชุม เสนอแนะแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความโปร่งใสให้ชุมชนได้กำหนดนโยบายของตนเองที่แสดงออกถึงความต้องการของชุมชน และเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีและความสามัคคีในชุมชนเพื่อชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3. กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบว่า กลไกด้านการส่งเสริมพัฒนานั้น ผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจความสามารถในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาเข้ามาในชุมชน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของชุมชน และร่วมส่งเสริมสร้างจิตสำนึกร่วมใจในการพัฒนาชุมชน ด้วยการสนับสนุน สร้างงานสร้างอาชีพให้เกิดขึ้นในชุมชน หรือพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

4. กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบว่า กลไกด้านคณะกรรมการหมู่บ้านนั้น ผู้นำจะต้องสรรหาบุคคลในหมู่บ้านที่มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริตเข้ามาทำงานการพัฒนาาร่วมกัน ทั้งนี้ เพราะบุคคลในชุมชนนั้นเป็นผู้ที่รู้และทราบถึงความต้องการของคนในชุมชน ได้เป็นอย่างดี จึงจำเป็นที่จะต้องระดมความคิดในการจัดทำแผนของชุมชน และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม ตามความคิดเห็นของชาวชุมชนที่นำเสนอมาและร่วมสนับสนุน ร่วมแสดงความคิดเห็นให้กับผู้นำในหมู่บ้าน

5. กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบว่า กลไกด้านการบริหารการพัฒนา นั้น ผู้นำและประชาชนในชุมชนต้องปรึกษาหารือ ร่วมกันวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกวิธีการดำเนินการ กำหนดภาระหน้าที่ในการบริหารจัดการอย่างมีระบบโปร่งใส และสามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้สมาชิกในชุมชนที่ยั่งยืนตลอดไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ ตำบลควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นเพื่อให้ กลไกการพัฒนาหมู่บ้านมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน ตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำที่ดี ผู้นำต้องมีทั้งการบริหาร การส่งเสริมการพัฒนาชุมชน การคัดสรรบุคคลเข้ามาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของตน ผ่านกระบวนการประชาคมชุมชน ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนเอง ตลอดถึงการส่งเสริมการพัฒนาในทุกด้านที่เห็นว่ามีประโยชน์และจำเป็น เพื่อให้ชาวชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะว่าให้ผู้นำท้องที่ที่มีการรวบรวมข้อมูล ปัญหาความต้องการและจัดเก็บข้อมูลในการจัดทำแผนของหมู่บ้านเพื่อนำไปกำหนดวิธีการพัฒนาในการแก้ไขปัญหา ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมประชาคมชุมชน เพื่อแสวงหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เหมาะสม กระตุ้นจิตสำนึกชุมชน กำหนด กฎ ระเบียบหมู่บ้าน เน้นการทำงานเป็นทีมในการเป็นต้นแบบด้านจิตอาสา ด้วยการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม สามารถตรวจสอบได้ ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ที่ตรงต่อความต้องการของหมู่บ้านอย่างแท้จริง โดยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติว่า ควรจัดอบรมผู้นำท้องที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและการส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา มะโซ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการอำนวยความสะดวกของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณรัชชอร์ ศรีทอง. (2558). กระบวนการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- นงเยาว์ ทองสุข. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 1(3), 9-15.
- บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. (2556). สมรรถนะครูมืออาชีพ: ปฏิบัติการให้คำปรึกษาอย่างมืออาชีพ. วารสารราชภัฏอุตรดิตถ์, 8(2), 247-264.
- ประสงค์ สร้อยสุวรรณ. (15 พฤศจิกายน 2566). กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบล ควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. (ธงชัย ใจสบาย, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญญ์ศรี พวงเดช. (30 ตุลาคม 2566). กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบล ควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. (ธงชัย ใจสบาย, ผู้สัมภาษณ์)
- พรรณี แดงเครือ. (2549). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พัชรี ชมพูนคำ. (2552). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: แมคกรอ-ฮิล.
- ยุทธศาสตร์ชาติ. (ตุลาคม 2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 8. 13 ตุลาคม 2561.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สถาบันการพัฒนาชุมชน. (2563). รูปแบบการทำงานของพัฒนากรที่ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง. ใน รายงานการศึกษา. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- สุกิจ ปิลาวสน์. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอพนม จังหวัดกระบี่. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนทร โพษาสล. (31 ตุลาคม 2566). กลไกการพัฒนาหมู่บ้านของผู้นำท้องที่ตำบล ควนทอง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. (ธงชัย ใจสบาย, ผู้สัมภาษณ์)

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานที่มีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง ของ บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด*

MANAGEMENT SUCCESS FACTORS THAT AFFECT THE DEVELOPMNT IN TO A HIGH-LEVEL ORGANIZATION VEOLIA CIRCULAR POLYMER (THAILAND) CO., LTD

พัชรี บุญสม*, ชินโสณ วิสิฐนิจกิจจา และ อิงอร ต้นพันธ์

Patcharee Boonsom*, Chinnaso Visitnijkija and Ingorn Thanphan

คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: khunpik29@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน 2) การพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานที่มีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง ของบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานในบริษัท จำนวน 105 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test (One-Way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน ด้านโครงสร้าง กลยุทธ์ ระบบ รูปแบบการบริหาร พนักงาน ทักษะฝีมือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก การพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง ด้านการเป็นองค์กรที่ใช้ความเชื่อใจ เป็นองค์กรที่มุ่งผลิตองค์ความรู้ เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อภายนอก เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างและกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกัน เป็นองค์กรที่กำหนดวิสัยทัศน์ที่มองเห็นภาพได้ เป็นองค์กรที่มีผู้นำที่ดี เป็นองค์กรที่ทำงานเป็นทีม เป็นองค์กรที่สามารถจูงใจให้ทุกคนให้ความสำคัญและปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลทดสอบ ข้อมูลส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา และฝ่ายที่แตกต่างกันมีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูงที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร พนักงาน ทักษะฝีมือและค่านิยมร่วม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะ ควรกำหนดแผนงานที่มีเป้าหมายชัดเจน เพื่อเปิดโอกาสและให้เกิดความสามัคคีในองค์กร

คำสำคัญ: ปัจจัยแห่งความสำเร็จ, การบริหารองค์กร, องค์กรศักยภาพสูง, การพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง

Abstract

This research aims to study. 1) To study success factors in management 2) To study development into a high potential organization 3) Compare opinions on developing into a high potential organization. Classified according to personal information 4) To study success factors in management that affect development into a high potential organization VEOLIA CIRCULARPOLYMER (THAILAND)

* Received May 14, 2024; Revised July 16, 2024; Accepted July 25, 2024

CO., LTD. It is quantitative research. A questionnaire was used as a tool to collect data. And use statistics to analyze the data, namely percentage (Percentage) and mean (Mean). Hypothesis testing using t-test, F-test (One-Way ANOVA) and Multiple Regression Analysis It was found that the Success factors in management. Structure, strategy, system, management style, employees, skills The average is at a very important level. Developing into a high potential organization Being an organization that uses trust It is an organization that aims to produce knowledge. It is an organization that places importance on the outside. It is an organization with a consistent structure and work processes. It is an organization that sets a visual vision. It is an organization with good leaders. It is an organization that works as a team. It is an organization that can motivate everyone to focus on and follow the strategy. The average is at a high level. Test results. Personal information regarding education level. And different departments have significantly different effects on the development into a high potential organization. Factors such as management style, employees, skills and shared values. influence the development into a high potential organization Statistically significant at the 0.05 level. Suggestions: Should be set with clear goals to open opportunities and create unity in the organization.

Keyword: Success Factors, Organization Administration, High Potential Organization, Developing in to a High Potential Organization

บทนำ

ผู้บริหารทุกองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาองค์กรของตนให้โดดเด่นและมีความเป็นเลิศ เพื่อที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงให้ความสำคัญกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพแบบองค์รวม โดยมุ่งสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของลูกค้า รวมทั้งคำนึงถึงประสิทธิภาพของการลงทุน ความสามารถของกำลังคน และการที่ต้องจัดการการบริหารธุรกิจอย่างมีคุณภาพและมีความเป็นเลิศเพื่อบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างคนที่มีคุณภาพ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นมาตรฐานสากลและนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ (กรรริการ์ สิทธิชัย และสันติธร ภูริภักดี, 2561); (สมาน อัครภูมิ, 2559)

บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ประกอบโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตโพลีเอทิลีนในรูปเม็ดพลาสติก โดยรูปแบบการดำเนินงานจะเป็นการผลิตโพลีเอทิลีนในรูปเม็ดพลาสติกโพลีเอทิลีนคุณภาพสูง อันเป็นวัตถุดิบทดแทนที่ได้จากการรีไซเคิลขยะหรือของเสีย รวมถึงการคัดแยก ล้าง ตัด ดำเนินการและหลอมเศษพลาสติก ซึ่งเป็นขั้นตอนในการผลิตเม็ดพลาสติกโพลีเอทิลีนอันเป็นวัตถุดิบที่สามารถนำกลับไปใช้ในอุตสาหกรรมพลาสติก โดยเป็นบริษัทหนึ่งในประเทศไทย มุ่งดำเนินธุรกิจเพื่อผลิตพลาสติกโพลีเอทิลีนอันเป็นวัตถุดิบที่สามารถนำกลับไปใช้ในอุตสาหกรรมพลาสติก ในรูปแบบการแปรรูปและรีไซเคิลภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดี โดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการตั้งแต่การเริ่มต้น การผลิตจนถึงส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพแก่ผู้บริโภค ทั้งการวิจัยของ ปณชาธิ์ย์ พองแพร่ การพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี การก่อก่อผลิตรถยนต์จากการคัดเลือกวัตถุดิบ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งมีความต้องการสินค้าที่หลากหลาย รวมถึงให้ความสำคัญต่อสังคม คู่ค้า พนักงานภายในองค์กร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วน ซึ่งปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงอัตราการกำลังคนของบริษัทที่ถูกจำกัดลดน้อยลง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงาน การใช้ระบบประกันคุณภาพ รวมถึงผลกระทบจากเศรษฐกิจที่ตกต่ำที่เกิดขึ้น จะทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท

ไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ต้องการ (ปัทมาธิ์ พงษ์แพร่, 2559) บริษัทฯ จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาหน่วยงานและทรัพยากรบุคคลไปพร้อมกัน โดยการกำหนดเป้าหมายของหน่วยงานเพื่อเพิ่มผลงานรวมถึงความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงานด้วย จึงจะสามารถสร้างความสำเร็จในงานได้อย่างแท้จริง ปัจจัยสำคัญสำหรับการดำเนินงานที่ดีที่สุด คือ บุคลากรหรือพนักงาน หากองค์กรใดสามารถบริหารทรัพยากรบุคคลในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดย่อมสร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กร ความต้องการทางใจกำลังใจและความพอใจเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน (เสาวภา เมืองแก่น และคณะ, 2561); (Buytendijk, F., 2006)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานที่มีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง ของบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อนำผลจากการศึกษา มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นองค์กรศักยภาพสูง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน จากการศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยกลยุทธ์ ความสำเร็จในการบริหารงาน บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง จากการศึกษาข้อมูลระดับความคิดเห็นของข้อมูล เกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพในการทำงานสูง บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพในการทำงานสูง บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
4. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานมีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง ของบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า (ประเทศไทย) จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาประชากร ได้แก่ พนักงานบริษัท ของบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า (ประเทศไทย) จำกัด โดยเลือกตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นพนักงานของบริษัท จำนวน 105 คน โดยสุตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Tepping, B. J., 1968) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ฝ่าย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลด้านปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน (7S) ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้าง (Structure) 2) ด้านกลยุทธ์ (Strategy) 3) ด้านระบบ (System) 4) ด้านรูปแบบการบริหารงาน (Style) 5) ด้านพนักงาน (Staff) 6) ด้านทักษะฝีมือ (Skill) 7) ด้านค่านิยมร่วม (Shared Values) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง (The High Performance Organization) ได้แก่ 1) การเป็นองค์กรที่ใช้ความเชื่อใจ 2) เป็นองค์กรที่มุ่งให้ความรู้ 3) เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อภายนอก 4) เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างและกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกันสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ 5) เป็นองค์กรที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มองเห็นภาพได้ 6) เป็นองค์กรที่มีผู้นำที่ดี 7) เป็นองค์กรที่ทำงานเป็นทีม 8) เป็นองค์กรที่สามารถจูงใจเพื่อให้ทุกคนให้ความสำคัญและปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ได้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะแบบสอบถามเป็นลักษณะปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis ต่าง ๆ เพื่อหาค่าของ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศรัทธาภาพสูง โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จากพนักงานในบริษัท วิโอเลต เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 105 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากตำรา รายงานการศึกษา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และอินเทอร์เน็ต

หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร $IOC = \sum \frac{R}{N}$

เมื่อ	IOC	หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence)
	R	หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่า
	+1	หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
	-1	หมายถึง ข้อคำถาม ไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	N	หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .883

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ Cronbach's เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.07 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .826

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 79 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 41 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส คิดเป็นร้อยละ 48 สถาน ภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 55 ฝ่าย คลังสินค้าและผลิต คิดเป็นร้อยละ 63 ราย ได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51 ระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร 3-4 ปี คิดเป็นร้อยละ 43

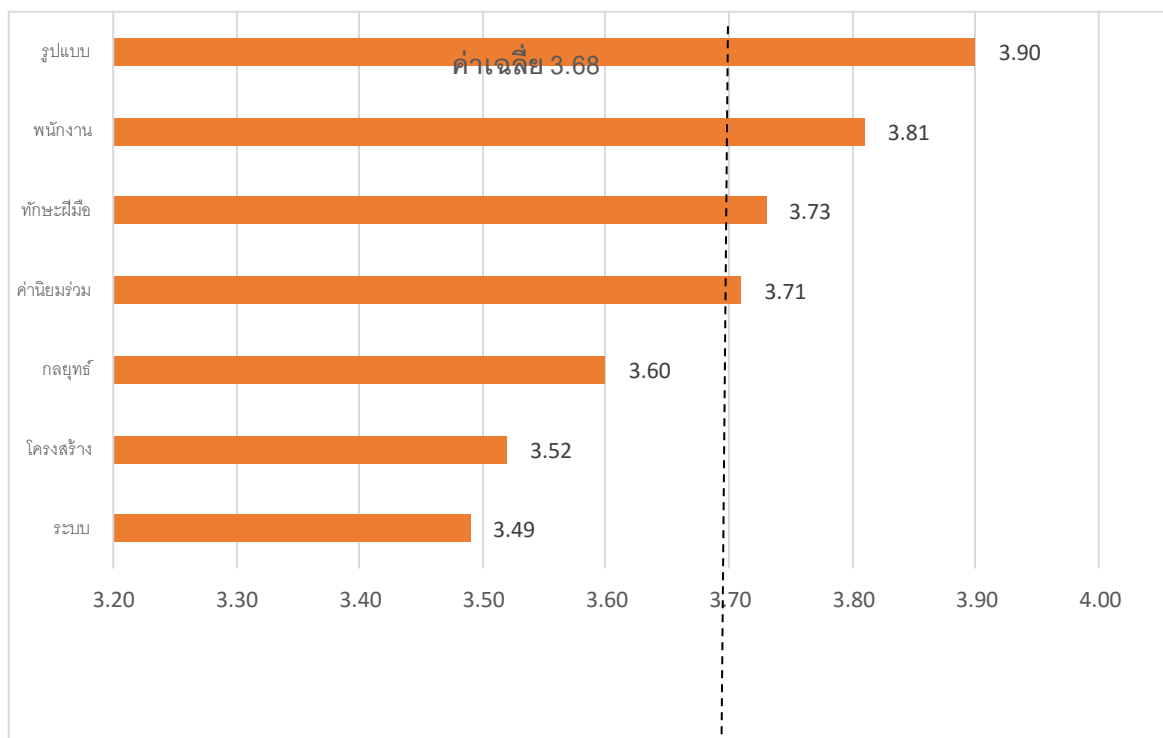
2. ผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานมีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง ได้แก่ โครงสร้าง กลยุทธ์ ระบบ รูปแบบการบริหาร พนักงาน ทักษะฝีมือ ค่านิยมร่วม ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานมีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน	B	Std.	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
		Error				
(Constant)	1.518	0.209		7.259	0.000	ไม่มี
โครงสร้าง	0.025	0.037	0.048	0.687	0.494	ไม่มี
กลยุทธ์	0.007	0.033	0.014	0.199	0.843	ไม่มี
ระบบ	0.030	0.033	0.062	0.887	0.377	ไม่มี
รูปแบบการบริหาร	0.154	0.045	0.295	3.377	0.001*	มี
พนักงาน	0.098	0.044	0.185	2.257	0.026*	มี
ทักษะฝีมือ	0.137	0.040	0.277	3.427	0.001*	มี
ค่านิยมร่วม	0.129	0.045	0.214	2.828	0.006*	มี

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

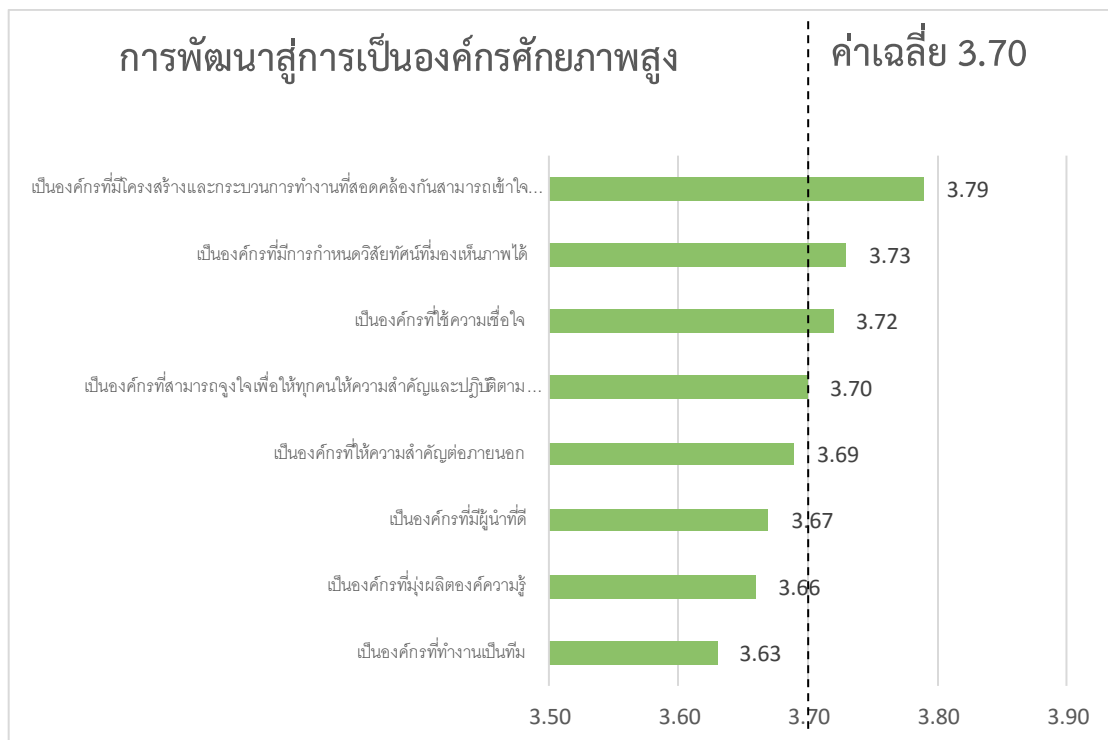
สรุปภาพรวมของระดับความสำคัญของความคิดเห็นต่อปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน

ภาพที่ 1 ภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานทั้ง 7 ด้าน

จากภาพที่ 1 แสดงถึงภาพรวมระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานทั้ง 7 ด้าน (McKinsey 7S Model) มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 3.68$) โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก 7 ด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ รูปแบบ ($\bar{x} = 3.90$) พนักงาน ($\bar{x} = 3.81$) ทักษะฝีมือ ($\bar{x} = 3.73$) ค่านิยมร่วม ($\bar{x} = 3.71$) กลยุทธ์ ($\bar{x} = 3.60$) โครงสร้าง ($\bar{x} = 3.52$) และระบบ ($\bar{x} = 3.49$) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมของระดับความสำคัญของปัจจัยการพัฒนาลู่การเป็นองค์กรศักยภาพการทำงานสูง
(The High Performance Organization)

ภาพที่ 2 การพัฒนาลู่การเป็นองค์กรศักยภาพการทำงานสูง

จากภาพที่ 2 การพัฒนาลู่การเป็นองค์กรศักยภาพการทำงานสูง (The High Performance Organization) มีค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก 8 ด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างและกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกันสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 3.79$) เป็นองค์กรที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มองเห็นภาพได้ ($\bar{X} = 3.73$) เป็นองค์กรที่ใช้ความเชื่อใจ ($\bar{X} = 3.72$) เป็นองค์กรที่สามารถจูงใจเพื่อให้ทุกคนให้ความสำคัญและปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ได้ ($\bar{X} = 3.70$) เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อภายนอก ($\bar{X} = 3.69$) เป็นองค์กรที่มีผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 3.67$) เป็นองค์กรที่มุ่งผลิตองค์ความรู้ ($\bar{X} = 3.66$) และเป็นองค์กรที่ทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาลู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูงของ บริษัท วิโอเลต เซอร์คิวลา พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ผู้วิจัยได้นำ ประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารองค์กร ถ้าหากองค์กรไม่ได้สร้างความสอดคล้องและเหมาะสมระหว่างกลยุทธ์และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจแล้ว การประกาศใช้กลยุทธ์จะไม่สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้ และการดำเนินกลยุทธ์ก็มักจะล้มเหลวลงด้วย องค์ประกอบของการสร้างความสอดคล้องและเหมาะสมต่อการดำเนินกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์ (Strategy) ระบบ (Systems) รูปแบบการบริหาร (Style) พนักงาน (Staff) ทักษะฝีมือ (Skills) ค่านิยมร่วม (shared Value) ความเชื่อมโยงซึ่งกัน

และกันขององค์ประกอบทั้งหมด ซึ่งจะทำให้เกิดรากฐานที่แข็งแกร่งในการดำเนินกลยุทธ์และนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ดังนั้น โครงร่าง 7-S ของแมคคินซี จึงเป็นตัวแปรที่จะนำมาวิเคราะห์การปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูง สอดคล้องกับ พิบูล์ ทีปะปาล แมคคินซี เป็นบริษัทให้คำปรึกษาทางด้านการจัดการที่มีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งในอเมริกา ได้ตั้งกลุ่มทำงานขึ้นมากลุ่มหนึ่งในต้นปี ค.ศ. 1977 เพื่อทำการศึกษาวิจัยว่า บริษัทควรจะจัดการบริหารงานอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จ การศึกษาเรื่องนี้ใช้เวลา 2 ปี ในที่สุดกลุ่มทำงานได้สรุปผลการค้นคว้าวิจัยว่า ความสำเร็จในการบริหารงานธุรกิจที่สัมฤทธิ์ผลนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยตัวแปร 7 ตัว หรือ “Seven S’s” ที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน (พิบูล์ ทีปะปาล, 2551)

2. สอดคล้องกับ Miller, L. M. ได้สรุปไว้ใน The High-Performance Organization-An Assessment of Virtues and Values ในงาน The European BAHÁ’Í Business Forum (2001) ว่าระบบการทำงานและทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นส่วนเชื่อมโยงที่สำคัญกับแนวคิดการมุ่งสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ การมีระบบการทำงานที่เป็นเลิศเป็นการออกแบบงานว่า จะมอบหมายงานให้กับบุคคลหรือทีม ในขณะที่การมีทีมงานที่เป็นเลิศจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการทำงานที่จะนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ ทีมงานที่เป็นเลิศจะรู้จักลูกค้าของตนเองเป็นอย่างดี จะรู้ว่าทำอย่างไรงานของตนจึงจะสามารถพัฒนาขึ้นได้เรื่อย ๆ สามารถประเมินผลงานของตนเองได้ และมีเทคนิคที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนี้ทีมงานที่เป็นเลิศจะมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปกครองตนเอง คือ ผู้บริหารต้องให้อิสระในการบริหารงานแก่ทีมงานด้วย (Miller, L. M., 2001)

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานที่มีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรศักยภาพสูงของ บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปราย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านโครงสร้างองค์กร ของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านโครงสร้างองค์กรอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริญา ตังนฤมิตร ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานด้านโครงสร้างองค์กรอยู่ในระดับสำคัญมาก (ศิริญา ตังนฤมิตร, 2558)

2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านกลยุทธ์ขององค์กร ของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านกลยุทธ์ขององค์กร อยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นทาร์ย์ พองแพร่ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีความศักยภาพการทำงานสูง: กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานด้านกลยุทธ์ขององค์กรอยู่ในระดับสำคัญมาก (ปิ่นทาร์ย์ พองแพร่, 2559)

3. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านระบบการดำเนินงาน ของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในด้านระบบการดำเนินงานอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิลักษณ์ มณีพรรณ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารองค์กร: กรณีศึกษาบริษัท ฟาร์มสุกร จำกัด (นามสมมุติ) จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานด้านระบบการดำเนินงานอยู่ในระดับสำคัญมาก (พุทธิลักษณ์ มณีพรรณ, 2556)

4. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านรูปแบบการบริหาร ของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านรูปแบบการบริหารอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชาติ บุญนาค ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ บี. กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานด้านรูปแบบการบริหารอยู่ในระดับความสำคัญมาก (อนุชาติ บุญนาค, 2560)

5. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านบุคลากรของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชาติ บุญนาค ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ บี. กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับสำคัญมาก (อนุชาติ บุญนาค, 2560)

6. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านทักษะ ความรู้ความสามารถของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านทักษะ ความรู้ความสามารถอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชาติ บุญนาค ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ บี. กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับสำคัญมาก (อนุชาติ บุญนาค, 2560)

7. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านค่านิยมร่วม ของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านค่านิยมร่วมอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชาติ บุญนาค ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ บี. กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานด้านค่านิยมร่วมอยู่ในระดับสำคัญมาก (อนุชาติ บุญนาค, 2560)

8. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) ในด้านมุมมองด้านการเงิน มุมมองทางด้านลูกค้า มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน และมุมมองทางการเรียนรู้และพัฒนา ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมภาร ดอนจันดา และคณิศร ภูนิคม ศึกษาเรื่อง ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจกึ่งแสวงหากำไรโดยประยุกต์ใช้หลักการบาลานซ์สกอร์การ์ด: กรณีศึกษาโครงการตามพระราชดำริ พบว่า มุมมองด้านการเงิน มุมมองทางด้านลูกค้า มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน และมุมมองทางการเรียนรู้และพัฒนา ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก (สมภาร ดอนจันดา และคณิศร ภูนิคม, 2556)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ เปรียบเทียบกับคู่แข่งที่มีลักษณะการดำเนินธุรกิจคล้ายคลึงเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการพัฒนาองค์กรให้มี ศักยภาพสูงมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้ 1) ด้านโครงสร้าง บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) ควรให้ความสำคัญในเรื่องของตำแหน่งงานของผู้ปฏิบัติงานหรือหน้าที่ในส่วนประกอบของการรับผิดชอบให้สอดคล้องเหมาะสมกันในการกระจายอำนาจในการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เพื่อเป้าหมายหลักของบริษัทฯ 2) ด้านกลยุทธ์ บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) ควรให้ความสำคัญในเรื่องของแผนงานที่ต้องกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีความยืดหยุ่นสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ มีการถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน 3) ด้านระบบ บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) ควรให้ความสำคัญในเรื่องของพนักงานและลูกค้าเป็นหลัก โดยการทำงานอย่างรวดเร็วและมีระบบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมด้วย 4) ด้านรูปแบบบริหาร บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) ควรให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจและแบ่งการบริหารในแต่ละระดับอย่างชัดเจนผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีภาวะผู้นำสูง และกล้าตัดสินใจ มีการทบทวนการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในทุกด้านเป็นระยะ 5) ด้านพนักงาน บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์

(ประเทศไทย) ควรให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้พนักงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่ มีการสร้างแรงจูงใจ และการให้รางวัล เพื่อให้งานออกมาได้ตรงตามเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาทักษะความสามารถของบุคลากรอยู่ตลอด และให้พนักงานมีส่วนร่วมในการการแสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อนำไปปรับปรุงองค์กร 6) ด้านทักษะฝีมือ บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการอบรมพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ สามารถที่จะทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อองค์กร 7) ด้านค่านิยมร่วม บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีคุณค่าให้กับชุมชนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีในการทำงานร่วมกันด้วยความภาคภูมิใจในการเป็นพนักงานของบริษัท

เอกสารอ้างอิง

- กรรริการ์ สิทธิชัย และสันติธร ฐิริภักดี. (2561). การจัดการองค์กรตามแนวคิด 7s ของ Mckinsey ที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรม กรณีศึกษาองค์กรที่ได้รางวัลองค์กรนวัตกรรมยอดเยี่ยม. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(13), 1906-3431.
- ปิ่นทาร์ยย์ พงษ์แพร่. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้าในการทำงานสูง: กรณีศึกษาธนาคาร ยูโอบี. ใน วิทยานิพนธ์บริการธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจโลก. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิบูล ทิปะปาล. (2551). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- พุทธลักษณ์ มณีพรรณ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารองค์กร กรณีศึกษา บริษัทฟาร์มสุกร จำกัด (นามสมมติ) จังหวัดนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์บริการธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริญา ตังนณมิตร. (2558). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมภาร ดอนจันดา และคณิศร ฐนิคม. (2556). ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจที่แสวงหากำไรโดยประยุกต์ใช้หลักการบาลานซ์สกอร์การ์ด กรณีศึกษาโครงการตามพระราชดำริ. วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 3(6), 52-60.
- สมาน อัครภูมิ. (2559). ความเป็นเลิศและการจัดการความเป็นเลิศ (Management Excellence). วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 16(1), 4-5.
- เสาวภา เมืองแก่น และคณะ. (2561). องค์ประกอบของการจัดการองค์กรแห่งความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย เอกชนไทย. Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi university, 12(28), 328-341.
- อนุชาติ บุณนาค. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท ตะปี้ กริมเพาเวอร์ จำกัด. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- Buytendijk, F. (2006). Five keys to building high performance organization. Retrieved May 8, 2017, from <http://businessfinancemag.com/business-performance-mangement/five-keys-building-high-performance-organization/>
- Miller, L. M. (2001). The Hight-Performance Organization- An assessment of Virtues and Values. The European BAHA'l Business Forum-Organizational effectiveness, 1(2), 54-59.
- Tepping, B. J. (1968). Statistics, An Introductory Analysis. (2nd ed). New York: Harper and Row.

ปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม*

PROBLEMS ON THE ABUSE OF DOMINANT POWER OF
THE DIGITAL PLATFORM SERVICE PROVIDERS

รุ่งโรจน์ ลีลาบุรณะศักดิ์

Roongrot Leelabooranasak

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Laws, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: roongrot.leela@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มถึงรูปแบบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาดของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม 2) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาและมาตรการในการป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มของประเทศไทยและต่างประเทศ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแข่งขันทางการค้าของไทยในปัจจุบันหรือการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่สำหรับการป้องกันและกำกับดูแลธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เหมาะสมและเป็นธรรมในบริบทของกฎหมายไทย โดยการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหภาพยุโรป ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เอกสารจากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมีที่มาจากงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งจากวรรณกรรมภาษาไทยจำนวน 4 ฉบับ และวรรณกรรมภาษาต่างประเทศ จำนวน 7 ฉบับ จากการศึกษาวิจัย พบว่า การพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มตามกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยยังไม่เพียงพอและเหมาะสมเท่าที่ควร เนื่องจากลักษณะเฉพาะและความซับซ้อนของธุรกิจดังกล่าวที่มีความแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป ทำให้การปรับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่สามารถนำมาปรับใช้กับบรรดากรณีที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายการแข่งขันทางการค้าและออกมาตรการทางกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจดังกล่าวอย่างครอบคลุม รวมถึงเพื่อก่อให้เกิดการแข่งขันทางการค้าในตลาดอย่างเสรีและเป็นธรรม

คำสำคัญ: ธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม, การใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรม, กฎหมายการแข่งขันทางการค้า

Abstract

This research aims 1) To study and understand the digital platform business, including the business model of digital platform services and the market dominance of the digital platform service sector; 2) To examine and understand the approaches and measures for preventing the abuse of dominant power by digital platform service businesses in Thailand and other countries;

* Received June 24, 2024; Revised July 17, 2024; Accepted July 27, 2024

and 3) To explore ways to amend and improve Thailand's current Trade Competition Law or to enforce new laws to effectively prevent and regulate the digital platform service business in a manner that is appropriate and fair within the context of Thai law. This includes a comparative study between the Trade Competition Act B.E. 2560 (2017) and relevant rules and regulation, with foreign laws and legal measures from the European Union, Germany, and China. This research is qualitative in nature, employing documentary research methodology which involved examining data from secondary data sources from 4 Thai literature sources and 7 foreign literature sources. This research found that the current consideration of the abuse of dominant power in the digital platform service business under Thailand's Trade Competition Law is insufficient and inappropriate due to the unique characteristics and complexity of such businesses, which differ from traditional businesses. Consequently, the application of the current law cannot adequately address emerging cases. The researcher therefore suggests amending the Trade Competition Law and introduce additional legal measures to comprehensively regulate the digital platform service business and promoting free and fair competition in the market.

Keyword: Digital Platform Service Business, Abuse of Dominant Power, Competition Laws

บทนำ

ธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) เป็นธุรกิจการให้บริการพื้นที่บนระบบอินเทอร์เน็ต ในลักษณะที่เป็นสื่อกลางที่ให้ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเชื่อมต่อหรือแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อเกิดการสร้างและแลกเปลี่ยนมูลค่าทางเศรษฐกิจระหว่างกัน โดยที่ผู้ประกอบการธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นเพียงตัวกลางสำหรับนำสินค้าและบริการที่อยู่ในตลาดมาบูรณาการร่วมกัน แต่อาจมิใช่เป็นผู้ผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการนั่นเอง (Marshall, W. et al., 2016) ด้วยลักษณะเฉพาะตัวของดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีความแตกต่างจากการประกอบธุรกิจทั่วไป ซึ่งได้แก่ รูปแบบการแสวงหารายได้ ผลกระทบทางเครือข่าย การประหยัดจากขอบเขตและขนาด การรุกคืบตลาดในแนวตั้งและแนวนอน และการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Nooren, P. et al., 2018) ล้วนส่งผลให้ธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มสามารถสร้างเปลี่ยนแปลงและความท้าทายแก่การประกอบธุรกิจทั่วไป โดยอาศัยความได้เปรียบจากการอำนวยความสะดวกต่อผู้ประกอบการรายย่อยในการเสนอสินค้าหรือบริการของตน ประกอบกับความสามารถในการเข้าถึงผู้บริโภคของผู้ประกอบธุรกิจ และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภคในระยะยาว ซึ่งส่งผลให้ตลาดการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเฉพาะธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) เติบโตอย่างรวดเร็ว (Muller, P. et al., 2011)

ความเติบโตและการขยายตัวของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม แม้จะส่งผลให้เกิดความเติบโตต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของแต่ละประเทศอย่างกว้างขวาง แต่ในอีกด้านหนึ่ง ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการผูกขาดตลาดและการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งส่งผลกระทบในเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษา พบว่า ธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มมีแนวโน้มการกระจุกตัวสูง อันเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะตัวของดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เอื้ออำนาจให้ผู้ประกอบธุรกิจรายใหญ่สามารถครองอำนาจตลาดได้เพียงไม่กี่ราย และทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดเพื่อแข่งขันได้ (อักรพล ฮวบเจริญ, 2564) อีกทั้งอิทธิพลของธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เข้ามามีบทบาท โดยการเข้ามาเป็นคนกลางที่เชื่อมโยงระหว่างตลาดผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการกับตลาดผู้บริโภคเข้าด้วยกัน ในฐานะผู้คุมประตู (Gatekeeper) ที่สามารถควบคุมผู้ใช้บริการโดยกำหนดกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขการใช้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มให้ผู้ใช้บริการต้อง

ยอมรับและปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และอาจนำมาสู่การใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรมหรือการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเพียงประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่กลับเกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก (เขมภัทร ทฤษฎีคุณ, 2567) ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการจำเป็นที่หน่วยงานของรัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในการควบคุมและกำกับดูแลการประกอบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม รวมถึงการป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรม (European Commission, 2016)

จะเห็นได้ว่า ปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นความท้าทายที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มในประเทศไทยแล้ว พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นธุรกิจสมัยใหม่ที่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก โดยเฉพาะในประเด็นกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทย ทำให้การปรับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยยังคงจำกัดอยู่ในมุมมองของการกำกับดูแลและป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดตามธุรกิจทั่วไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของธุรกิจดังกล่าวที่มีความซับซ้อนมากกว่าธุรกิจทั่วไป ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจ และเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแข่งขันทางการค้าของประเทศไทย เพื่อกำกับดูแลและป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มถึงรูปแบบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มและการเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาดของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม
2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาและมาตรการในการป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแข่งขันทางการค้าของไทยในปัจจุบันหรือการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่ สำหรับการป้องกันและกำกับดูแลธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เหมาะสมและเป็นธรรมในบริบทของกฎหมายไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากการศึกษาเอกสารวรรณกรรมทั้งวรรณกรรมภาษาไทย จำนวน 4 ฉบับ และวรรณกรรมภาษาต่างประเทศ จำนวน 7 ฉบับ รวมถึงการศึกษาเอกสารในรูปแบบตำราทางกฎหมาย บทความทางกฎหมาย ตำบทยกกฎหมายไทย ตำบทยกกฎหมายต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเอกสารทางกฎหมายในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีขอบเขตระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยในระหว่าง พ.ศ. 2565-2567 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบและหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มถึงรูปแบบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มและการเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาดของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม สำหรับความหมายของบริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม ตำบทยกกฎหมายในหลายประเทศได้ให้ความหมายของ “บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม” คล้ายคลึงกับความหมายของ “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

ที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ซึ่งหมายความว่า “การให้บริการสื่อกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อกันโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างผู้ประกอบการผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะคิดค่าบริการหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่รวมถึงบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีไว้เพื่อเสนอสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลรายเดียวหรือบริษัทในเครือ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว ไม่ว่าจะเสนอสินค้าหรือบริการแก่บุคคลภายนอกหรือแก่บริษัทในเครือ” ซึ่งจะเห็นได้ว่า ลักษณะสำคัญของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นธุรกิจลักษณะใหม่ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป คือ การให้บริการแก่ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคหลายกลุ่มต่างกันในธุรกิจ หรือที่เรียกว่า “ความเป็นตลาดหลายด้าน (Multi-sided market)” โดยการเชื่อมต่อกันโดยอาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดการทำธุรกรรมระหว่างกัน ในขณะที่ธุรกิจทั่วไปมักจะมีการทำธุรกรรมต่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการโดยตรงเพียงกลุ่มเดียว นอกจากนี้ จากผลการศึกษาบทความและงานวิจัยของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มมีลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป 5 ประการ ได้แก่ 1) รูปแบบการแสวงหารายได้ (Revenue model) 2) ผลกระทบทางเครือข่าย (Network Effect) 3) การประหยัดจากขนาดและขอบเขต (Economies of scale and scope) 4) การบูรณาการในแนวนอนและแนวตั้ง (Horizontal and vertical integration) 5) การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ซึ่งลักษณะเฉพาะของธุรกิจดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ได้รับประโยชน์จากลักษณะดังกล่าวเพียงไม่กี่รายสามารถเป็นผู้นำนาจเหนือตลาดได้ ดังนั้น ในการพิจารณาธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเด็นความเป็นผู้นำนาจเหนือตลาดหรือการใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม จะต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของธุรกิจดังกล่าว โดยอาจไม่สามารถนำแนวทางพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดตามธุรกิจทั่วไปมาปรับใช้ได้ในทุกกรณี

2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาและมาตรการในการป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มของประเทศไทยและต่างประเทศ ในการพิจารณาว่าการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจเป็นการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมอันเป็นความผิดตามกฎหมายการแข่งขันทางการค้าหรือไม่ จะต้องพิจารณา 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นหลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด และประเด็นพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรม โดยจะแยกพิจารณาเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ประเด็นหลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด กฎหมายแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยในปัจจุบันได้กำหนดหลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดโดยพิจารณาจากจำนวนส่วนแบ่งตลาด และยอดขาย ตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด พ.ศ. 2563 ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีแรกผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งในตลาดสินค้าใดสินค้าหนึ่งหรือบริการใดบริการหนึ่งที่มีส่วนแบ่งตลาดในปีที่ผ่านมาตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และมียอดขายในปีที่ผ่านมาตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป และอีกกรณี คือ กรณีผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งในตลาดใดตลาดหนึ่งซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดในปีที่ผ่านมารวมกันตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไป เว้นแต่ผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งที่มียอดขายในปีที่ผ่านมาต่ำกว่า 1 พันล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งตลาดในปีที่ผ่านมาต่ำกว่าร้อยละ 10 ซึ่งทั้งสองกรณีนั้น หากผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ใดหลักเกณฑ์ก็ไม่ถือเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด

สำหรับมาตรการของต่างประเทศ การพิจารณาความเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดของประเทศส่วนใหญ่จะไม่กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเหมือนอย่างประเทศไทย แต่จะอยู่ในรูปแบบการพิจารณาโดยคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนแบ่งตลาด ระดับการแข่งขันในตลาดที่เกี่ยวข้อง ความสามารถในการต่อรอง แหล่งเงินทุนและทรัพยากร ความสามารถในการเข้าสู่ตลาด เป็นต้น ทั้งนี้ ในประเด็นหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัล

แพลตฟอร์มจะมีการใช้มาตรการทางกฎหมายในการพิจารณาแตกต่างกันไป สหภาพยุโรปมีการประกาศใช้กฎหมาย Digital Market Act โดยกำหนดผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อตลาดในสหภาพยุโรปอย่างมีนัยสำคัญที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งเรียกว่า “ผู้คุมประตู (Gatekeeper)” ส่วนประเทศเยอรมนี ได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแข่งขันทางการค้าโดยกำหนดปัจจัยในการพิจารณาอำนาจเหนือตลาดสำหรับธุรกิจที่มีลักษณะเป็นตลาดหลายด้าน หรือธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มโดยเฉพาะ ซึ่งได้แก่ ผลกระทบเครือข่ายทางตรงและทางอ้อม (Direct and indirect network effect) ความสามารถของผู้ให้บริการในการให้บริการจากหลาย ๆ แหล่งคู่ขนานกันและต้นทุนการเปลี่ยนแปลง การประหยัดต่อขนาดของผู้ประกอบการที่เกิดจากผลกระทบเครือข่าย การเข้าถึงข้อมูลในการแข่งขัน และความกดดันจากการแข่งขันเชิงนวัตกรรมตามมาตรา 18(3a) แห่งกฎหมายแข่งขันทางการค้าของประเทศเยอรมนี ส่วนประเทศจีนได้กำหนดปัจจัยในการพิจารณาความเป็นผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเฉพาะ ได้แก่ ส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์ม ความสามารถในการควบคุมตลาด บทบาทของผู้ประกอบธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มในตลาด (จำนวนของผู้ประกอบธุรกิจหรือจำนวนบริการของดิจิทัลแพลตฟอร์ม) สถานะทางการเงินและข้อได้เปรียบในเชิงเทคนิค ระดับการแข่งขันในตลาดที่เกี่ยวข้องและการเข้าสู่ตลาด เป็นต้น

2.2 ประเด็นพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรม พฤติกรรมที่เป็นการใช้อำนาจเหนือตลาดอันเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ประกอบด้วยพฤติกรรม 4 ลักษณะ ตามมาตรา 50 ได้แก่ การกำหนดหรือรักษาระดับราคาสินค้าหรือบริการ การกำหนดเงื่อนไขในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมให้ผู้ประกอบธุรกิจอื่นซึ่งเป็นคู่ค้าของตน การลดปริมาณสินค้าหรือบริการให้น้อยกว่าความต้องการของตลาด และการแทรกแซงการประกอบธุรกิจอื่นเท่านั้น

สำหรับลักษณะพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดของผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม เมื่อศึกษาคดีตัวอย่างและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและต่างประเทศแล้ว จะพบว่า พฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) พฤติกรรมกีดกันผู้ประกอบธุรกิจอื่นโดยมิชอบ (Exclusionary Abuse) ได้แก่ พฤติกรรมใด ๆ ที่ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มทำให้ผู้ใช้บริการต้องใช้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มของตนแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น หรือสร้างอุปสรรคในเชิงเทคนิคให้การเปลี่ยนไปใช้งานดิจิทัลแพลตฟอร์มอื่น หรือการจำกัดการแสดงผลหรือการเข้าถึงบริการของผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงหรือใช้บริการของผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น 2) พฤติกรรมแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (Exploitation Abuse) โดยในกรณีของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม ไม่จำกัดเพียงพฤติกรรมใด ๆ เพื่อให้ได้รับกำไร ส่วนแบ่งตลาด หรือผลประโยชน์ใดอันมิควรได้โดยมิชอบเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกระทำใด ๆ เพื่อแสวงหาข้อมูล หรือการผูกขาดข้อมูลสำหรับการเอื้อประโยชน์ให้ตนสามารถใช้ข้อมูลเฉพาะสำหรับบริการของตนโดยมิชอบ

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแข่งขันทางการค้าของไทยในปัจจุบันหรือการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่ ปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลากหลายประเทศ เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นธุรกิจที่มีมูลค่าสูงและมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั่วโลก ทำให้หลากหลายประเทศได้รับผลกระทบจากผู้ประกอบธุรกิจรายใหญ่แตกต่างกันไป อีกทั้งแต่ละประเทศกำหนดแนวทางและมาตรการในการป้องกันปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ สำหรับสหภาพยุโรป นอกจากจะมีสนธิสัญญาว่าด้วยการดำเนินงานของสหภาพยุโรป (the Treaty on the Functioning of the European Union : TFEU) ซึ่งเปรียบเสมือนกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของสหภาพยุโรปแล้ว คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปยังได้มีการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่เพื่อกำกับดูแลผู้ประกอบการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มรายใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของ

สหภาพยุโรปเป็นการเฉพาะ ที่ใช้ชื่อว่า “Digital Market Act (DMA)” ประเทศเยอรมนี แม้ประเทศเยอรมนีเป็นหนึ่งในประเทศในสหภาพยุโรปที่อยู่ภายใต้บังคับใช้ของ DMA แต่ประเทศเยอรมนีก็มีการออกมาตรการทางกฎหมายของตนเองเพื่อกำกับดูแลและป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจดังกล่าว โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศเยอรมนี เพื่อให้ครอบคลุมกับลักษณะธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นการเฉพาะ ส่วนประเทศจีน นอกจากประเทศจีนจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อต้านการผูกขาดของประเทศจีนบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับกรณีธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มแล้ว คณะกรรมการต่อต้านการผูกขาดแห่งคณะมนตรีแห่งรัฐของประเทศจีน (Anti-Monopoly Commission of the State Council) ยังได้ออก “แนวทางในการพิจารณาการจำกัดการแข่งขันทางการค้าสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Antitrust Guidelines for the Platform Economic Industry)” หรือที่เรียกว่า “Platform Guideline” ซึ่งเป็นแนวทางในการพิจารณาการกระทำที่เป็นการจำกัดการแข่งขันทางการค้าของประเทศจีนสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นการเฉพาะ

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มโดยเฉพาะเจาะจง ทำให้การพิจารณาและปรับใช้กฎหมายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 และประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากลักษณะเฉพาะและความซับซ้อนของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มซึ่งมีความแตกต่างจากการประกอบธุรกิจทั่วไป ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันไม่เหมาะสมและครอบคลุมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่าที่ควร ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายการแข่งขันทางการค้า ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่ประเทศไทยควรมีมาตรการในการกำกับดูแลและป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มด้วย

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาเปรียบเทียบและทำความเข้าใจลักษณะการประกอบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มกับธุรกิจทั่วไปแล้ว สามารถสรุปข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มกับธุรกิจทั่วไปได้ดังนี้ 1) รูปแบบการประกอบธุรกิจ การประกอบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นรูปแบบแพลตฟอร์ม (Platform) กล่าวคือ ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มจะวางตัวเป็นสื่อกลางในการเชื่อมต่อข้อมูลผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้ใช้บริการทำธุรกรรมระหว่างกัน โดยที่ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่สร้างขึ้นระหว่างผู้ใช้บริการโดยตรง อีกทั้งมูลค่าเศรษฐกิจของดิจิทัลแพลตฟอร์มจะขึ้นอยู่กับมูลค่าของธุรกรรมที่เกิดขึ้นในดิจิทัลแพลตฟอร์ม ต่างกับธุรกิจทั่วไปที่มูลค่าเศรษฐกิจจะขึ้นกับตัวสินค้าหรือบริการที่ผู้จำหน่ายสินค้าหรือให้บริการเป็นผู้จำหน่ายหรือให้บริการ (Parker, G. G. et al., 2016) 2) ความเป็นตลาดหลายด้าน (Multi-sided market) ธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มจะมีผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ใช้บริการหลายกลุ่มแตกต่างกันในดิจิทัลแพลตฟอร์มหนึ่ง ในขณะที่ธุรกิจทั่วไปมักเป็นการให้บริการแก่ผู้บริโภคกลุ่มเดียว 3) ผลกระทบทางเครือข่าย (Network effect) ผลกระทบทางเครือข่ายเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม เนื่องจากความเป็นตลาดหลายด้านของดิจิทัลแพลตฟอร์ม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่จำนวนผู้ใช้บริการในกลุ่มหนึ่งสามารถดึงดูดผู้ใช้บริการรายอื่นทั้งในกลุ่มเดียวกันและต่างกลุ่มกันให้มาใช้บริการมากยิ่งขึ้น 4) ความมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจ ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มมิได้มุ่งหวังเพียงการแสวงหากำไรจากการให้บริการโดยตรงแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ใช้งานจำนวนมากเพื่อแสวงหารายได้จากข้อมูลดังกล่าวโดยอาศัยการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการดิจิทัลแพลตฟอร์มสามารถให้บริการผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อ

ความต้องการของผู้บริโภคอย่างแม่นยำ และสร้างรายได้อย่างมหาศาล ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป ดังนั้น กฎหมายจึงควรจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาหลักแนวคิด แนวทางการพิจารณา ให้ครอบคลุมต่อความเป็นพลวัตของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการประกอบธุรกิจรูปแบบเดิม

2. จากการศึกษาและทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรม และผลกระทบจากการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยและกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าการพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมสำหรับกรณีผู้ประกอบการทั่วไป ยังไม่เพียงพอ และครอบคลุมที่จะนำมาใช้บังคับกับบรรดากรณีของผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม ดังต่อไปนี้

2.1 ประเด็นหลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด ปัจจุบันประเทศไทย กำหนดหลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด พ.ศ. 2563 โดยพิจารณาส่วนแบ่งตลาด และยอดเงินขาย ซึ่งหากผู้ประกอบการรายใดมีส่วนแบ่งตลาดหรือยอดเงินขายไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก็ไม่ถือเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าในกรณีการประกอบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มส่วนแบ่งตลาดและยอดเงินขายมิใช่ปัจจัยสำคัญที่กำหนดความมีอำนาจเหนือตลาด อย่างในกรณีผู้ประกอบการทั่วไป แต่ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง ได้แก่ เทคโนโลยีและสารสนเทศที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบธุรกิจ (Pentti, K., 2020) อันเนื่องมาจากผลกระทบของเครือข่าย (Network Effect) และการผูกขาดข้อมูล (Data Monopoly) ของดิจิทัลแพลตฟอร์มหนึ่ง ซึ่งสะท้อนได้ถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจและอำนาจตลาดของผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มได้อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนผู้ใช้บริการและฐานผู้ใช้บริการ มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในดิจิทัลแพลตฟอร์ม ความสามารถในการผูกขาดข้อมูล ผลกระทบทางเครือข่าย ต้นทุนการเปลี่ยนของผู้บริโภค การประหยัดต่อขนาด และขอบเขต การเข้าถึงข้อมูลผู้ใช้บริการ เป็นต้น นอกจากนี้ ลักษณะเฉพาะของธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มบางประเภทจะไม่มีสร้างรายได้ด้วยการเก็บค่าบริการจากผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งทำให้เกิดยอดเงินขายในการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม อันส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวอาจไม่เข้าหลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดได้ แม้ในทางความเป็นจริง ดิจิทัลแพลตฟอร์มรายดังกล่าวอาจเป็นดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีผู้ใช้งานจำนวนมาก หรือมีการทำธุรกรรมในดิจิทัลแพลตฟอร์มสูงเพียงพอที่จะมีอำนาจเหนือตลาดซึ่งสามารถควบคุมตลาดได้ โดยไม่ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันในตลาดจากผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นแต่อย่างใด (รุ่งนภา อดิสรมงคล และเศรษฐบุตร อิทธิธรรมวินิจ, 2564) ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดในกรณีธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม อาจยึดถือตามแนวทางตามกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทย โดยให้อำนาจคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าพิจารณาเป็นรายกรณีโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์ม ความสามารถในการควบคุมตลาด บทบาทของผู้ประกอบธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มในตลาด (จำนวนของผู้ประกอบธุรกิจหรือจำนวนบริการของดิจิทัลแพลตฟอร์ม) สถานะทางการเงินและข้อได้เปรียบในเชิงเทคนิค ระดับการแข่งขันในตลาดที่เกี่ยวข้องและการเข้าสู่ตลาด เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้หลักเกณฑ์ดังกล่าวมิได้กำหนดอย่างตายตัว แต่คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าผู้ประกอบการรายใดเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดเป็นรายกรณีตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการแข่งขันในตลาดในช่วงเวลาที่พิจารณา

2.2 ประเด็นพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรม โดยทั่วไปลักษณะพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ พฤติกรรมการกีดกันผู้ประกอบการอื่นโดยมิชอบ (Exclusionary Abuse) และพฤติกรรมการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (Exploitation Abuse) (สุธีร์ ศุภนิตย์, 2555) เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำที่เป็นการใช้อำนาจเหนือตลาดอันเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย แม้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะเป็นการกำหนดลักษณะการกระทำอันเป็นความผิดในลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ามีอำนาจพิจารณาตีความกฎหมายให้เข้ากับพฤติกรรมที่หลากหลายแล้ว แต่เมื่อพิจารณาลักษณะพฤติกรรมและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีต่าง ๆ แล้ว พบว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าว ยังไม่รวมถึงพฤติกรรม “การแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลโดยไม่มีเหตุผลสมควร” ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างมากในการประกอบธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม เนื่องจากข้อมูลเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีมูลค่าสูงและสามารถสร้างความได้เปรียบให้กับผู้ประกอบการข้อมูลได้อย่างมากโดยอาศัยการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ ข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการผูกขาดเพื่อให้ตนสามารถแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลได้แต่เพียงผู้เดียว ไม่ว่าการผูกขาดข้อมูลดังกล่าวจะมีความชอบด้วยกฎหมายหรือมีเหตุผลสมควรหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่างพฤติกรรม เช่น การเก็บรวบรวมหรือใช้ข้อมูลของผู้ใช้งานที่ได้รับจากบริการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับบริการนั้น ๆ การกำหนดเงื่อนไขการใช้บริการในลักษณะการจำกัดทางเลือกหรือจำกัดวิธีการใช้บริการของผู้ใช้งานโดยไม่มีเหตุผลสมควร การปกปิดข้อมูลหรือไม่แจ้งข้อมูลที่เกี่ยวกับการใช้บริการอย่างครบถ้วนโดยไม่มีเหตุผลสมควร การเลือกปฏิบัติในทางที่เป็นคุณแก่การจำหน่ายสินค้าหรือบริการของตนในบริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม การจำกัดขีดความสามารถทางธุรกิจของผู้ประกอบการอื่นเกี่ยวกับการซื้อหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการ การปฏิเสธหรือสร้างความยากลำบากในการโอนย้ายข้อมูลของผู้ใช้บริการ การเรียกค่าตอบแทนโดยไม่มีเหตุผลสมควร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเทศไทยควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 โดยเพิ่มบทบัญญัติลักษณะพฤติกรรม “การแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลโดยไม่มีเหตุผลสมควร” ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่า เพื่อให้การตีความและปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 50 เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมถึงบรรดากรณีที่เกิดขึ้นสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าควรกำหนดแนวทางการพิจารณาการกระทำอันเป็นความผิดตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อเป็นกลไกในการกำกับดูแลและป้องกันปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย

3. เมื่อพิจารณาระบบกฎหมายของประเทศไทยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางที่ประเทศไทยควรยึดถือในการแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด นั่นคือ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 บางส่วน และการประกาศแนวทางพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มโดยเฉพาะ ซึ่งคล้ายคลึงกับมาตรการในการแก้ไขปัญหาของประเทศไทย ที่มีการแก้ไขกฎหมายการแข่งขันทางการค้าบางส่วนและออกแนวทางในการพิจารณาการกระทำที่เป็นการจำกัดการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยสำหรับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นการเฉพาะ (Chen, B., & Fu, X., 2022) เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายหลักของประเทศไทยที่มีเจตนารมณ์ในการป้องกันการผูกขาดและการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมโดยกำหนดห้ามการกระทำที่เป็นการจำกัดการแข่งขันทางการค้า และส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรมโดยไม่จำกัดประเภทธุรกิจ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการออกกฎหมายฉบับใหม่เพื่อให้เกิดความทับซ้อนของกฎหมายอีก อีกทั้งคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ามีอำนาจ

ออกระเบียบหรือประกาศกำหนดแนวทางพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเพิ่มเติมโดยอาศัยอำนาจความในมาตรา 17(2) และ 17(3) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 การออกประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าจึงสามารถทำได้โดยใช้ระยะเวลาไม่ยาวนาน ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนเทียบเท่าการออกกฎหมายพระราชบัญญัติฉบับใหม่ที่อาศัยระยะเวลาและงบประมาณในการพิจารณาเป็นอย่างมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นธุรกิจรูปแบบใหม่ที่มีความเติบโตของธุรกิจและมีการขยายตัวเป็นอย่างสูง และสามารถสร้างรายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้อย่างกว้างขวาง แต่ในอีกด้านหนึ่งด้วยลักษณะเฉพาะและความซับซ้อนของธุรกิจล้วนส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจรายใหญ่สามารถผูกขาดตลาดอันก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาจากการใช้อำนาจเหนือตลาดได้อย่างง่ายดาย จึงมีความจำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจดังกล่าวเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจต่อระบบเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง และเพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ มาตรการอย่างหนึ่งที่เป็นกลไกของประเทศไทยในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจในมิติการแข่งขันทางการค้าในปัจจุบันได้แก่การบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้และการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยยังคงจำกัดอยู่กับการกำกับดูแลธุรกิจทั่วไป ซึ่งไม่อาจปรับใช้กับธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มซึ่งเป็นรูปแบบธุรกิจสมัยใหม่ได้ในทุกกรณี จึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาข้อมูลและพัฒนาองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าเพื่อให้สามารถปรับใช้ได้กับรูปแบบธุรกิจการให้บริการสมัยใหม่ที่มีมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากการประกอบธุรกิจรูปแบบเดิมตลอดเวลา จากการศึกษากฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยในปัจจุบันเปรียบเทียบกับกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลและป้องกันการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม ผู้วิจัยพบว่า ปัจจุบันกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของไทยในปัจจุบันยังมีปัญหาในการพิจารณาและปรับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้ากับพฤติกรรมการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม ผู้วิจัยเห็นว่าคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าควรเป็นผู้ริเริ่มในการออกมาตรการเพื่อกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดในฐานะเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยโดยตรง โดยผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ใช้วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 บางส่วน และออกประกาศแนวทางพิจารณาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อกำหนดแนวทางในการปรับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่กำลังศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในฐานะเป็นบทความที่ก่อให้เกิดการถกเถียง อภิปราย และการศึกษาต่อยอดเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของกฎหมายการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจเหนือตลาดที่ไม่เป็นธรรมของธุรกิจการให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม และเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เขมภัทร ทฤษฎีคุณ. (2567). กำกับการแข่งขัน-คุ้มครองผู้บริโภค โจทย์ท้าทายในยุคดิจิทัลแพลตฟอร์ม. เรียกใช้เมื่อ 4 กรกฎาคม 2567 จาก <https://thaipublica.org/2024/05/competition-supervision-consumer-protection/>
- รุ่งนภา อติธรรมมงคล และเศรษฐบุตร อิทธิธรรมวินิจ. (2564). ปัญหาในการควบคุมพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจดิจิทัลที่ไม่เป็นธรรมภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของไทยในยุคของ Big Data. วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(1), 103-129.
- สุธีร์ ศุภนิตย์. (2555). หลักการและกฎเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัศรพล ฮาบเจริญ. (2564). E-Service Platform สมรรถนะเพื่อการกำกับดูแลการแข่งขัน (1) ตอน: เหตุใดธุรกิจให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์จึงกระจุกตัวสูง. คอลัมน์: ข้างสนามแข่งขัน (ทางการค้า), 1(2), 1-3.
- Chen, B. & Fu, X. (2022). Antitrust Regulation Insight: China's Digital Platforms' New Phase. Retrieved April 9, 2023, from <https://www.competitionpolicyinternational.com/antitrust-regulation-insight-chinas-digital-platforms-new-phase/>
- European Commission. (2016). Online Platforms and the Digital Single Market Opportunities and Challenges for Europe. Brussels: European Commission.
- Marshall, W. et al. (2016). Pipelines, Platforms, and the New Rules of Strategy. Harvard Business Review, 94(4), 54-60.
- Muller, P. et al. (2011). Consumer behavior in a digital environment. Brussels: European Parliament.
- Nooren, P. et al. (2018). Should We Regulate Digital Platforms? A New Framework for Evaluating Policy Options. Policy & Internet, 3(10), 264-301.
- Parker, G. G. et al. (2016). Platform Revolution. (1st ed.) New York: W.W. Norton & Company.
- Pentti, K. (2020). Defining Dominant Market Position for Digital Platforms in EU's Internal Market. In Bachelor of Laws's thesis, specialisation European Union and International law. Tallinn University of Technology.

การให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุตามหลักภาวะนา 4
ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช*
PROVIDING REGISTRATION SERVICES FOR THE ELDERLY ACCORDING
TO THE 4 PRINCIPLES OF THE PERSONNEL SUBDISTRICT ADMINISTRATION
ORGANIZATION IN RON PHIBUN DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศิริรัตน์ บุญกอง* และ สุปรียา ชำนาญพุฒิพร

Sirorat Dunkon* and Supreecha Chamnanputtiporn

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: siroratnbuykxng@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวะนา 4 ของบุคลากร และ 2) นำเสนอแนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวะนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวะนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักศีลภาวะนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46) รองลงมา คือ ด้านหลักกายภาวะนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43) ด้านหลักจิตภาวะนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.42) และด้านหลักปัญญา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.41) ตามลำดับ และ 2) แนวทางการส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวะนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) หลักกายภาวะนา บุคลากรให้บริการด้วยใจ รับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 2) หลักศีลภาวะนา บุคลากรปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบมีจรรยาบรรณในการบริการ 3) หลักจิตภาวะนา บุคลากรด้านหลักจิตภาวะนา (การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิต ให้นั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม) ได้แก่ ว่าเจ้าหน้าที่มีจิตใจที่จดจ่อกับงานที่ให้บริการ และ 4) หลักปัญญาภาวะนา บุคลากรควรพัฒนาความรู้เกี่ยวกับงานอย่างสม่ำเสมอและควรมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะได้

คำสำคัญ: การให้บริการ, การรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ, หลักภาวะนา 4, บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aims to 1) Provide registration services for the elderly according to the 4 principles of the personnel and 2) Guidelines regarding the promotion of registration services for the elderly according to the 4 principles of the administrative organization personnel. Subdistrict

* Received July 2, 2024; Revised July 18, 2024; Accepted July 27, 2024

in Ron Phibun District Nakhon Si Thammarat Province This research is a mixed methods research. Quantitative research Sample group of 384 people. Qualitative research. There were 5 key informants. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. It was found that 1) The provision of registration services for the elderly according to the 4 principles of the Subdistrict Administrative Organization personnel in the area Ron Phibun District Nakhon Si Thammarat Province Overall it was at a high level, with an average value ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.33). When considering each area, it was found that the area with the highest average was For the principle of morality, the average value ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.40), followed by the principle of physical conduct, the average value ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.35), the principle of mentality, the average value ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.35), and In terms of wisdom principles, the average values ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.43), respectively. 2) Guidelines for promoting the provision of registration services for the elderly according to the 4 principles of the Subdistrict Administrative Organization personnel in Ron Phibun District. Nakhon Si Thammarat Province includes: 1.1) Principles of the Body of Peace, personnel providing service with heart Listen to the opinions of the elderly. 1.2) Principles of precepts. Personnel work correctly according to the rules and regulations and have ethics in providing services. 1.3) Principles of mentality. Personnel in the principles of mental meditation (mental cultivation, mental development, mental training to be stable and prosper with morality) namely that officials have minds focused on the work they provide and 1.4) Principles of wisdom and meditation Personnel should regularly develop their knowledge about their work and should have the skills to solve specific problems.

Keywords: Providing Services, Registering the Elderly, Lak Phawana 4, Subdistrict Administrative Organization Personnel

บทนำ

ประเทศไทยมีแนวโน้มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและอายุยืนยาวมากขึ้น เมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา อาจมาจากการสาธารณสุขเจริญขึ้น ประชาชนเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางสาธารณสุขได้เร็ว และแม่นยำมากขึ้น การคมนาคมสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยรวดเร็วขึ้น จึงมีกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจำนวนมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 18.1 ของประชากรทั้งประเทศ พบว่า เมื่อสิ้นปี 2565 ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 12,698,362 คน หรือคิดเป็นจำนวน 19.21% ของประชากรทั้งหมด 66,090,475 คน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมพัฒนาเด็กเยาวชน ผู้สูงอายุบังคับให้มีบริการแก่กลุ่มอายุเหล่านี้ในรูปแบบที่รับกับสภาพของกลุ่มอายุ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุต้องได้รับบริการเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิเกี่ยวกับสิทธิได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุที่ระบุว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2554)

รัฐไทยต้องให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ประชาชนสัญชาติไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ต้องไปลงทะเบียนยืนยันตัวตนต่อหน่วยงานภาครัฐเพื่อรับสิทธิและสามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด

คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ และสอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจ (Decentralization) ที่ถูกกำหนดไว้ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา บังคับใช้เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 ต้องการมุ่งเน้น “การถ่ายโอนภารกิจ” หมายถึง การที่ราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาคจะลดหรือยุติบทบาทจากผู้ปฏิบัติ เปลี่ยนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติแทน ได้ให้เป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ดังนั้น การรับลงทะเบียนผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเมื่อผู้สูงอายุได้ลงทะเบียนไว้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วย่อมได้รับสิทธิและสวัสดิการตามที่รัฐได้กำหนดกฎหมายและนโยบายเพื่อเป็นการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติสิทธิผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งได้จัดสวัสดิการทั้งทางด้านสาธารณสุข สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น และนโยบายหลักที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้แก่ โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติข้างต้น เป็นโครงการที่จ่ายเงินรายเดือนแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทุกคนที่ไม่อยู่ภายใต้โครงการบำนาญอื่นใดของรัฐ ซึ่งรัฐบาลจ่ายเบี้ยยังชีพโดยเพิ่มสิทธิประโยชน์ตามช่วงอายุ คือ ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 60-69 ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพอัตรา 600 บาทต่อคนต่อเดือน ผู้สูงอายุซึ่งมีอายุ 70-79 ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพ อัตรา 700 บาทต่อคนต่อเดือน ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 80-86 ปีจะได้รับเบี้ยยังชีพ อัตรา 800 บาทต่อคนต่อเดือน ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 90 ปี ขึ้นไป จะได้รับเบี้ยยังชีพ อัตรา 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน แทนที่จะจ่ายผลประโยชน์รายเดือนอัตราเดียวแก่ผู้รับประโยชน์ที่มีสิทธิทุกราย แต่ที่ผ่านมาการลงทะเบียนของผู้สูงอายุกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรับเงินเบี้ยยังชีพหรือรับสิทธิและสวัสดิการอื่น ๆ ยังพบปัญหาอยู่หลายประการ เช่น 1) ปัญหาที่ประชาชนทั่วไปไม่ทราบหรือไม่สามารถคำนวณหาช่วงเวลาที่ต้องไปลงทะเบียนเพื่อรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง มีความเสี่ยงในการไปลงทะเบียนล่าช้ากว่าที่ระเบียบกำหนด ส่งผลให้ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุล่าช้าและจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับน้อยกว่าสิทธิที่ควรจะได้ 2) การย้ายที่อยู่ของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะต้องไปขึ้นทะเบียนกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ที่ตนมีชื่ออยู่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับที่ต่ำกว่าเทศบาลลงมานั้น (องค์การบริหารส่วนตำบล) ไม่สามารถดูข้อมูลทะเบียนราษฎรได้ทำให้ไม่ทราบข้อมูลด้านการย้ายที่อยู่ผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายเสียสิทธิการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไป 3) ระบบการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุที่ย้ายจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นทำให้การเบิกจ่ายต้องในรูปแบบเงินสด ทำให้เกิดความไม่สะดวกสบายในการเบิกเงินของผู้สูงอายุเนื่องจากการเดินทาง ค่อนข้างไกลประกอบกับในเขตพื้นที่ไม่มีรถประจำทาง การดำเนินการทางธุรกรรมการเงิน ไม่มีจุดให้บริการเบิก-ถอนและการให้บริการทางธุรกรรมทางการเงินในพื้นที่ ทำให้ผู้สูงอายุต้องเดินทางไปยังนอกพื้นที่ ทำให้เกิดไม่สะดวกแก่ผู้สูงอายุ (ธวัชชัย ไพรพฤกษ์, 2565) 4) เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่บรรจุใหม่และมีหน้าที่ในการให้บริการผู้สูงอายุ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ไม่มีทักษะการสื่อสารกับผู้สูงอายุ ความอดทนต่อการให้บริการผู้สูงอายุมีน้อย การพูดจาด้วยภาษาสมัยใหม่ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่เข้าใจ เป็นต้น (นิชาพัฒน์ คำดี, 2565)

พระพุทธศาสนาและหลักธรรมคำสั่งสอนเป็นเรื่องที่มีการกล่าวขาน และมีการประพฤติปฏิบัติกันมายาวนานหลายพันปีมาแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของศีลธรรม ซึ่งเป็นข้อกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมที่ควรประพฤติปฏิบัติต่อกันและกัน ตลอดจนข้อห้ามที่ไม่ควร กระทำต่อสมาชิกในสังคมด้วยกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้น การนำเอาหลักธรรมมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำงานนั้นเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง เนื่องจากจะส่งผลให้ เกิดการทำงานเป็นทีมและมีผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ อีกประการหนึ่งการส่งเสริมบุคลากรโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ

หลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนา การส่งเสริมด้านกาย สีสภาวนา การส่งเสริมด้านสีล จิตภาวนา การส่งเสริมด้านจิต และปัญญภาวนา การส่งเสริมปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้น สามารถสร้างบุคลากรให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในพื้นที่อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 5 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบลรัตนพิบูลย์ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลหินตก 4) องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง และ 5) องค์การบริหารส่วนตำบลควนชุม ซึ่งมีหน้าที่ในการรับลงทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิและการดูแลจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ นอกจากนี้แล้ว การให้บริการประชาชนนั้น สามารถนำหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการได้ เพราะหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา มีที่มาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมักแสดงในรูปที่เป็นคุณสมบัติของบุคคลผู้ได้เจริญกาย สีล จิต และปัญญาแล้ว มีความสำคัญทั้งในด้านการพัฒนาตน การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ซึ่งหากบุคลากรที่ให้บริการผู้สูงอายุมิคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุตามหลักภาวนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าเป็นอย่างไร และมีแนวทางพัฒนาการให้บริการผู้สูงอายุด้วยหลักภาวนา 4 อย่างไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้รับบริการคือ ผู้สูงอายุ และจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยให้บริการคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อนำเสนอแนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และตัวแปรตาม ได้ศึกษาการส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) กายภาวนา (การพัฒนากาย) 2) สีลภาวนา (การพัฒนาความประพฤติ) 3) จิตภาวนา (การพัฒนาจิต) 4) ปัญญภาวนา (การพัฒนาปัญญา)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9,433 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2566) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน จำนวน 384 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้แต่ละชั้นเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นตามสัดส่วน แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และตามดุลยพินิจ (Judgment Sampling) (สุจินต์ ธรรมชาติ, 2548) ของผู้วิจัยด้วยการแจกแบบสอบถาม 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง

กับการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหินตก 3) หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนพิบูลย์ 4) ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลควนชุม 5) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต บัณฑิตและรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ 5 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และตัวแปรตาม คือ การส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักทฤษฎี 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างด้วยการแจกแบบสอบถามและเก็บกลับด้วยตนเอง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักทฤษฎี 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นสรุปได้ 2 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) จำแนกตามเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 52.60 และเป็นเพศชาย จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 2) จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 60-64 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60 รองลงมา คือ อายุ 65-69 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 อายุ 70-74 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 อายุ 75-79 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10 และอายุ 80 ปีขึ้นไปจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 ตามลำดับ 3) จำแนกระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 และระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ตามลำดับ 4) จำแนกอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร/รับจ้าง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 45.10 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 อาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ข้าราชการ/เกษียณ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 และอื่น ๆ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 ตามลำดับ 5) รายได้ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ มีรายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 46.10 รองลงมา คือ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 มีรายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 และมีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ 2) ผลการวิเคราะห์การให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุตามหลักทฤษฎี 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ โดยรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.33) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปน้อยที่สุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักสี่ทฤษฎี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.40) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านหลักกายทฤษฎี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.35) อยู่ในระดับมาก ด้านหลักจิตทฤษฎี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.35) อยู่ในระดับมาก และด้านหลักปัญญา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุตามหลักปัญญาวานา (การพัฒนาทางความคิด รู้จักพิจารณา รู้จักแก้ปัญหาด้วยปัญญา) ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจในรายละเอียดของงานที่ให้บริการ มีการไตร่ตรองวินิจฉัยเหตุการณ์รู้และเข้าใจอะไรตามความเป็นจริง และใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักปัญญาวานา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ หลักศีลปัญญาวานา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ หลักปัญญาวานา เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ สามารถอภิปรายได้ว่า หลักศีลปัญญาวานา เป็นการเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน เนื่องจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่หลักในการให้บริการแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มากขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุถือว่าเป็นบุคคลสำคัญของชุมชน และเป็นเสมือนญาติพี่น้องของบุคลากร ดังนั้น บุคลากรจึงต้องมีความประพฤติที่ดี ให้การบริการตามระเบียบที่กฎหมายกำหนด ไม่ก่อความเสียหายให้กับผู้สูงอายุที่มาลงทะเบียน ในขณะที่เดียวกันบุคลากรต้องสามารถอยู่ร่วมกับผู้รับบริการหรือผู้สูงอายุได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กำพล มิตต์พิไทย และอุดม พิริยสิงห์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักธรรมทาให้งามในการให้บริการไปยังผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักธรรมทาให้งามในการให้บริการไปยังผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน ลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านความรวดเร็วในการให้บริการ และด้านการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ (กำพล มิตต์พิไทย และอุดม พิริยสิงห์, 2562) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นวินดา นิลวรรณ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปัญญาวานา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท สู่สังคมผู้สูงอายุ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาของสังคมผู้สูงอายุ ปัจจุบันประเทศไทย และต่างประเทศกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์ซึ่งทำให้คนมีอายุที่ยืนยาวขึ้น เป็นต้น การดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสามารถ มีความพร้อม และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย พฤติกรรม จิตใจ และการพัฒนาปัญญา เพื่อให้มีศักยภาพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอีกทั้งเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอีกด้วย 2) หลักปัญญาวานา 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท หลักปัญญาวานา 4 หมายถึง การเจริญ การทำให้เป็น ให้มีขึ้น การฝึกอบรมการพัฒนา ได้แก่ 1) กายปัญญาวานา หมายถึง การเจริญกาย 2) สีลปัญญาวานา หมายถึง การเจริญศีล 3) จิตปัญญาวานา หมายถึง การเจริญจิต 4) ปัญญาปัญญาวานา หมายถึง การเจริญปัญญา 3) ประยุกต์ใช้หลักปัญญาวานา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ แนวทางในการพัฒนา ตามหลักปัญญาวานา 4 ในพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุในสังคมได้อย่างครบถ้วนทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็น ด้านความต้องการทางร่างกาย โดยใช้หลัก กายปัญญาวานา ด้านพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยใช้หลัก สีลปัญญาวานา ด้านจิตใจ โดยใช้หลัก จิตปัญญาวานา และด้านการพัฒนาปัญญา โดยใช้หลักปัญญาปัญญาวานา (นวินดา นิลวรรณ และคณะ, 2563) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาวิดา รังษี และ ดวงทิพย์ วงศ์เลี้ยง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปยังผู้สูงอายุไปปฏิบัติในเทศบาลเมืองระนอง จังหวัดระนอง ผลการวิจัย พบว่า หลังการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองระนอง มีหน้าที่ในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย ผลการดำเนินงานไปปฏิบัติมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุ แต่ก็มีปัญหา คือ มีกฎระเบียบในการปฏิบัติงานมากทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความสับสน ผู้สูงอายุไม่ได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หลงลืมทำขึ้นทะเบียนขอรับเบี้ยยังชีพไม่ทันตามกำหนดเวลา และ เบี้ยยังชีพที่ได้รับไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น แนวทางการแก้ไขปัญหาควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ผู้สูงอายุได้ทราบในหลายช่องทาง มีการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุที่ไม่มีข้อมูลในฐานทะเบียนราษฎร และปรับอัตรา เบี้ยยังชีพให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น (ภาวิดา รังสี และ ดวงทิพย์ วงศ์เลี้ยง, 2564)

2. แนวทางการส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภาวนา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งบุคลากรต้องนำหลักภาวนา 4 มาใช้ในการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ เพราะเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการ แต่ที่ผ่านมายังมีการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุยังมีปัญหาในการให้บริการอยู่บ้าง จึงมีแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ คือ 1) บุคลากรควรมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการให้บริการให้มีคุณภาพที่ดี สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ โดยมีการแสดงออกทางกายที่ให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะ นุ่มนวล น่าฟัง รับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ และการมีแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย มีความพร้อมที่จะให้บริการ 2) ควรการพัฒนาพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล การพัฒนาความประพฤติ ให้ถูกต้องสอดคล้อง กับระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ตลอดจนขนบธรรมเนียม และมีจรรยาบรรณในการบริการ 3) ควรการพัฒนาจิตการฝึกอบรมจิตการชมอารมณ์ความรู้สึกให้ได้ มีความเจริญองงามทางอารมณ์ การที่จิตที่ฝึกอารมณ์แล้วนำความสุขมาให้ จิตที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยคุณธรรมตามหลักศาสนา ทำให้มีสมาธิ มีสติมั่นคง มีการจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ และ 4) ควรมีการพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจในรายละเอียดของงานที่ให้บริการ มีการไตร่ตรองวินิจฉัยเหตุการณ์ รู้และเข้าใจอะไรตามความเป็นจริง และใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กำพล มีดทัพไทย และอุดม พิริยสิงห์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักธรรมทำให้งามในการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักธรรมทำให้งามในการให้บริการเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดด้าน ลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านความรวดเร็วในการให้บริการ และด้านการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ 2) ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักธรรมทำให้งามในการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักธรรมทำให้งาม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักธรรมทำให้งามในการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านความรวดเร็วในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผู้สูงอายุได้เสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักธรรมทำให้งามในการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง ลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำสามอันดับแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรเอาใจใส่ขณะให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพให้มากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งควรพูดจาสุภาพไพเราะและเป็นกันเอง ควรให้สิทธิแก่ผู้รับเบี้ยยังชีพได้เลือกช่องทางการรับเบี้ยยังชีพในช่องทางอื่น ๆ เช่น จ่ายเบี้ยยังชีพโดยตรง หรือจ่ายผ่านธนาคารให้กับผู้รับเบี้ยยังชีพก็ได้ ซึ่งควรตรงวัน และเวลาที่กำหนด และในกรณีที่อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ แต่ล้มลงทะเบียน เจ้าหน้าที่ควรรับขึ้นทะเบียนให้ครบทุกคน และควรให้คำแนะนำ ผู้มาลงทะเบียนและบริการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร (กำพล มีดทัพไทย และอุดม พิริยสิงห์, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สรุปได้ว่า 1) การให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภานา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ หลักศัลภานา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ หลักปัญญาภานา และ 2) แนวทางการส่งเสริมการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ตามหลักภานา 4 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งบุคลากรต้องนำหลักภานา 4 มาใช้ในการให้บริการการรับลงทะเบียนผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) การพัฒนาทางกาย บุคลากรต้องมีการร่างกายที่แข็งแรง แต่งกายสุภาพ มีทักษะการพูด ให้คำแนะนำที่ดี เป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟังที่ดี และต้องให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับบริการมากที่สุด 2) การพัฒนาศัล บุคลากรต้องพัฒนาความรู้เกี่ยวกับงานที่ให้บริการอย่างถ่องแท้ มีความรับผิดชอบต่องานและผู้รับบริการ รวมทั้งต้องประเมินการให้บริการเพื่อการพัฒนาบริการ 3) การพัฒนาจิต บุคลากรต้องมีความพอใจในงานบริการ มีจิตใจที่ตั้งมั่นในการทำงาน และเข้าใจระบบการให้บริการเป็นอย่างดี เพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิ และ 4) การพัฒนาปัญญา บุคลากรต้องมีสติ ไตร่ตรอง มีความรอบคอบ และถูกต้องตามระเบียบ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ภาครัฐควรจัดทำนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาศัลภานาของผู้สูงอายุอย่างบูรณาการความร่วมมือกันในการดูแลผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นกระบวนการเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน 3) ควรมีนโยบายส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพด้วยการสร้างมาตรฐานในการพัฒนาผู้สูงอายุในทุกด้านทั้งสุขภาพ รายได้ และกิจกรรมในชุมชนให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกกลุ่ม 3) ควรให้ความสำคัญในการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายได้อย่างครอบคลุมและถูกต้องเพิ่มมากขึ้น และ 4) ผลักดันให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กำพล มืดทพไทย และอุดม พิริยสิงห์. (2562). การประยุกต์หลักธรรมทำให้งาม ในการให้บริการเบี่ยงชีผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งศรีเมือง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหากรรมราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 8(1), 28-38.
- ณิชาพัฒน์ คำดี. (2565). หลักภานา 4 กับการส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรยุคชีวิตวิถีใหม่. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 5(2), 79-90.
- ธวัชชัย ไพโรพฤกษ์. (2565). การนำนโยบายเบี่ยงชีผู้สูงอายุไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นวินดา นิลวรรณ และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักภานา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ. วารสารมหาจุฬานครธรรม, 7(3), 40-49.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). พุทธธรรม (ฉบับเดิม). (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ดวงแก้ว.
- ภาวิดา รังสี และ ดวงทิพย์ วงศ์เลี้ยง. (2564). การนำนโยบายเบี่ยงชีผู้สูงอายุไปปฏิบัติในเทศบาลเมืองระนอง จังหวัดระนอง. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รำไพพรรณี, 2(2), 58-66.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2554). การปรึกษาเชิงจิตวิทยา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สุจินต์ ธรรมชาติ. (2548). การวิจัยภาคปฏิบัติวิธีลัด. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 7(3), 38-49.

Taro Yamane. (1973). Statistics: An introductory analysis. New York: Harper& Row.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียน
ในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF PROJECT IMPLEMENTATION TO TEACH
LESS LEARN MORE OF SCHOOL IN DOITAO CO-EDUCATIONAL NETWORK UNDER
THE DISTRICT CHIANG MAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

สรุตรัตน์ สมป้อม*, นลธวัช ยุทธวงศ์ และ สิริกร ชุ่มเชย

Suntawat Sompom*, Nolphawat Yuttawong and Sirikorn Chumchery

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก ประเทศไทย

Faculty of Education, Northern College, Tak, Thailand

*Corresponding author E-mail: soppom072523@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 129 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เป็นนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติและเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.52$) เรียงจากสูงไปต่ำ คือ การจัดกิจกรรมตามแผน การวางแผนส่งเสริมสนับสนุน การกำกับ ติดตามและประเมินผล และการเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุง ตามลำดับ ปัญหาการดำเนินโครงการ คือ การติดต่อประสานกับบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรอื่นเพื่อขอรับการสนับสนุนมีน้อย งบประมาณเพื่อจัดหาสื่อ อุปกรณ์เพิ่มเติมไม่เพียงพอ การเผยแพร่ผลงานไม่ทั่วถึง และงบประมาณให้ครูเผยแพร่ผลงานสู่ภายนอกไม่เพียงพอ แนวทางการพัฒนาการดำเนินโครงการ คือ 1) ควรมีข้อมูลสารสนเทศความรู้ ความสามารถและความสนใจของบุคลากรที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน 2) วางแผนสนับสนุนงบประมาณ เน้นการใช้วัสดุในท้องถิ่นและจัดหาอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมของครูและนักเรียนมากยิ่งขึ้น 3) นำผลการประเมินมาประมวลผลเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรม และ 4) สื่อสารแบบสองทางกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุท้องถิ่นในการจัดทำสื่อจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, โครงการ, ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

* Received June 29, 2024; Revised July 24, 2024; Accepted July 31, 2024

Abstract

These objectives of the research are 1) To study the conditions and problems in the project implementation to teach less learn more of schools in Doitao co-educational network under the district Chiang Mai primary educational service area office 5 and 2) To find guidelines for developing the project implementation to teach less learn more of schools in Doitao co-educational network under the district Chiang Mai primary educational service area office 5, The research is divided into 2 steps The target group is 129 educational institution administrators and teachers and 9 experts. Be a scholar educational administrators and educational institution administrators specify properties and select specifics. The tools uses a structured questionnaire and interview form. Data were analyzed by find frequencies, percentages, means, standard deviations. and content analysis. The research results found that: Project implementation conditions Overall it is at a high level ($\mu = 4.19, \sigma = 0.52$). Arranged from highest to lowest is: Organizing activities according to plan, planning promotion and support, supervision, monitoring and evaluation. and a discussion to reflect on results and improve them, respectively. The problem in project implementation is contact and coordination with people. There is little local wisdom and other organizations to request support. Budget to procure media. Additional equipment is not enough Dissemination of work is not thorough. and the budget for teachers to disseminate their work outside is not sufficient. Guidelines for developing project are that there should be 1) Information and knowledge. Correct, up-to-date abilities and interests of personnel. 2) Plan to support the budget. Emphasize the use of local materials and provide more equipment for organizing activities for teachers and students. 3) Take the evaluation results and process them into information for use in developing activities. and 4) Two-Way communication with all relevant parties to request support for local materials in preparing event media.

Keywords: Operations, Projects, Teach Less Learn More

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ช่วยในการพัฒนาศักยภาพและ ขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมจริยธรรม และประเทศ สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัต จึงต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ นักเรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะการทำงาน ทักษะการดำรงชีวิต และที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมและมีสุขภาพะ ผลการเทียบมาตรฐานของการจัดการศึกษาในระดับอาเซียน พบว่า ประเทศไทยมีผล การจัดการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 8 ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ นักเรียนคิดไม่เป็น วิเคราะห์ไม่ได้ขาดทักษะชีวิต อัดแน่นเนื้อหาวิชาการมากกว่าให้เรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีภาระงานการบ้านมาก

เกินไปหรือต้องนำการบ้านไปทำที่บ้าน และนักเรียนเครียดที่ต้องเรียนพิเศษมากเพราะกลัวเรียนไม่เก่งเหมือนเพื่อน เห็นได้ว่าปัจจุบันโรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้แก่ักเรียนวันละ 7-8 ชั่วโมง แต่นักเรียนก็ยังขาดทักษะที่สำคัญ และจำเป็นต่อการเรียนในอนาคตเป็นอย่างมาก และยังไม่สามารถนำมาเทียบเคียงกับการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ได้ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายในการปรับลดเวลา เรียนให้น้อยลง คือ การลดเวลาเรียนภาควิชาการลงให้โรงเรียนเรียนภาควิชาการถึงเวลาบ่ายสองโมงครึ่ง แต่เวลา ที่โรงเรียนเล็กยังเหมือนเดิมตามกำหนดของแต่ละโรงเรียน ซึ่งมักจะเป็นช่วงเวลาบ่ายสี่โมง และในช่วงระยะเวลา ระหว่างหลังเลิกเรียนจนกว่านักเรียนจะกลับบ้าน โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ให้นักเรียนปฏิบัติ และ ควรเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ความมีน้ำใจต่อกัน การทำงานเป็นทีม และที่สำคัญควรมีกิจกรรมกระตุ้นให้เด็กได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง ซึ่งเชื่อว่าเด็กทุกคนมี ความพิเศษ มีความสามารถในแบบฉบับของตนเอง การจัดกิจกรรมไม่จำเป็นต้องเปิดให้เฉพาะห้องเดียวกันหรือ ระดับชั้นเดียวกัน บางกิจกรรมสามารถศึกษาหรือทำร่วมกันหลายระดับชั้นได้ เพื่อให้เด็ก ๆ รู้จักปรับตัว การช่วยเหลือ ดูแลกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับคนหลายช่วง โดยเป็นการจำลองสภาพจริงในสังคมให้เด็กได้เรียนภายใต้แนวคิดให้ เป็นกิจกรรมทางเลือก ที่สนองต่อต่อความสนใจความถนัดของผู้เรียนอย่างหลากหลาย ให้เรียนรู้หลักการสร้าง ความรู้ผ่านกระบวนการและกิจกรรม (Process and Content) ได้ลงมือปฏิบัติจริงและสร้างความรู้ในบรรยากาศ ที่อบอุ่น อิสระและปลอดภัย โดยครูปรับบทบาทจากการเป็นผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา ชี้นำ (Coach & Mentor) ครูผู้สอนควรใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย และเป็นการประเมินตามสภาพจริง วิเคราะห์คุณภาพและพัฒนาการ ของนักเรียนมากกว่าการประเมินจากการสอบเท่านั้น โดยให้เริ่มดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 กำหนดโรงเรียนให้เป็นกลุ่มเป้าหมายนำร่องอย่างน้อยร้อยละ 10 ของจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ไม่น้อยกว่า 3,100 โรงเรียน) ให้กระจายครอบคลุมทุกสภาพพื้นที่ทั้งนอกเมืองและในเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ผลการติดตามการดำเนินงานการจัดกิจกรรมของสำนักทดสอบทางการศึกษาสรุปผลการดำเนินงาน โครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในภาพรวมว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดกิจกรรมตามโครงการที่กำหนดไว้ ผลการประเมินพฤติกรรมความรู้ของผู้เรียนในภาพรวมมีค่าร้อยละ 88.81 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มากที่สุดร้อยละ 96.11 ผู้เรียนกล้าแสดงออก ร้อยละ 93.08 และผู้เรียนร่วมนำเสนอผลงานการเรียนรู้ของตนเอง ร้อยละ 84.86 (กานิต บุตรดา, 2561) ซึ่งการจัดกิจกรรมระยะแรกของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการจัดกิจกรรมตาม แผนโครงสร้างเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการคิดและการจัด กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน (ภูเบศร์ เข้มทอง, 2561) มีผลการวิจัยการนำ นโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา เช่น ยุทธศาสตร์การนำนโยบายการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา พบว่า สภาพปัจจุบันการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สภาพความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด (สุระศักดิ์ ฉายขุนทด, 2560) หรือการประเมินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โรงเรียนนำร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า โครงการมีความเหมาะสม การประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (เอกชัย ศรีวิไล, 2560) ส่วนสภาพที่เป็นอุปสรรคนั้น พบว่า โรงเรียน มีขนาดต่างกันมีผลต่อการบริหารกิจกรรมแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดกลางจะมีจำนวนครูต่อนักเรียน ที่เหมาะสม มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อความต้องการ สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครอบคลุม และหลากหลาย ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนครูและนักเรียนน้อยเกินไป ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับ ความสามารถของนักเรียนแต่ละระดับชั้น และโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนมากเกินไป จึงมีข้อจำกัดใน เรื่องอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่อาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการ (จุฑามาศ สุภาพจน์, 2558) ดังนั้น

การดำเนินการตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ครูผู้สอนต้องลดบทบาทลงจากเดิมเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการสร้างกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะในด้านต่าง ๆ ที่ตอบสนอง ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดค่ายเพิ่มเวลารู้ (OBEC Active Learning Camp) ให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาดำเนินการ 15 กิจกรรม สามารถเพิ่มเติมกิจกรรมตามความต้องการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผลการวิจัยและแนวนโยบายที่กล่าวแล้วข้างต้น นโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” มีผลกระทบทั้งที่ประสบความสำเร็จและเกิดอุปสรรคโดยเฉพาะขนาดของโรงเรียนที่มี จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีโรงเรียนทั้งสิ้น 98 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 46 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 46.93 ของทั้งหมด ซึ่งกลุ่มเครือข่ายดอยเต่า สหศึกษา มีโรงเรียนทั้งสิ้น 12 โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กถึง 10 โรงเรียน ข้อจำกัดการดำเนินงานตาม โครงการไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เพื่อต้องการทราบว่าตั้งแต่เข้าโครงการเป็นต้นมา ปัจจุบันมีสภาพการดำเนินงานของโครงการในภาพรวมเป็น อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องใดบ้าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางให้การดำเนินงานตามโครงการได้รับการ พัฒนาให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่ม เครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย ดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่ม เครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 แบ่งวิธีการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนใน กลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 129 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบจากรายการที่กำหนดให้ (multiple choice) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพ การดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงาน โครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษาเป็นแบบกำหนด ข้อคำตอบให้ เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response) มีวิธีสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เพื่อศึกษา ความหมาย แนวคิด ความสำคัญของการดำเนินการตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของสถานศึกษา

2. สังเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้อง กำหนดขอบเขตเนื้อหา จำนวน 4 ด้าน เพื่อสร้างนิยามปฏิบัติการ ตัวชี้วัดพฤติกรรมการบริหาร

3. ยกร่างข้อคำถามสภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ตามขอบเขตเนื้อหา จำนวน 60 ข้อ และปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ จำนวน 24 ข้อ

4. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน นำมาวิเคราะห์หาค่า IOC ได้ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

6. นำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .987

การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งหนังสือของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามเท่ากับจำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน นัดหมายการจัดเก็บ ถึงกำหนดเดินทางไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามจำนวน 129 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หาค่าเฉลี่ย (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 วิธีดำเนินการมีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 9 คน คือนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในวิทยาลัยขึ้นไป 3 คน ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 3 คน

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล เป็นแบบเติมคำ (Completion form) ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end) โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและรายงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแล้ว นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ที่มีค่าร้อยละสูงที่สุด แต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ มาสรุปอุปนัยแล้วกร่างเป็นแบบสอบถามภาพรวมแต่ละด้าน ๆ ละ 1 ข้อรวม 4 ข้อ นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ความครอบคลุมสอดคล้องกับเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อกับนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการส่วนตัว เพื่อเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ขอหนังสือแต่งตั้งจากวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นส่งถึงผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรงพร้อมแบบสัมภาษณ์ นัดหมายการสัมภาษณ์ ดำเนินการตามกำหนด นำบันทึกไปตรวจสอบความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสรุปเป็นรายด้าน สรุปอุปนัย วิเคราะห์ความสอดคล้อง หาความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีผลโดยรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยรวม

ด้าน	รายการ	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การวางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน	4.19	0.55	มาก
2	การจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน	4.22	0.57	มาก
3	การกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	4.18	0.56	มาก
4	การเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุงการดำเนินงาน	4.16	0.56	มาก
	โดยรวม	4.19	0.52	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.52) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมตามแผน การดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.57) สูงที่สุด รองลงมา คือ การวางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.55) การกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.56) และการเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุงการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.16$, $\sigma = 0.56$) ตามลำดับ

2. ปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาสูงสุดของแต่ละด้านมีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละปัญหาสูงสุดของการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

ด้าน	สภาพปัญหา	ร้อยละ
1. การวางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน	การติดต่อประสานกับบุคคลภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรอื่น เพื่อขอรับสนับสนุนในการจัดกิจกรรมมีน้อย	17.20
2. การจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน	การสนับสนุนงบประมาณจัดหาสื่ออุปกรณ์เพิ่มเติมไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม	22.40
3. การกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการไม่ทั่วถึงวิธีการไม่หลากหลาย	21.10
4. การเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุงการดำเนินงาน	การสนับสนุนงบประมาณเผยแพร่ภายนอกมีจำกัดไม่เพียงพอ	17.50

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ด้านการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน การติดต่อประสานกับบุคคลภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรอื่นเพื่อขอรับ การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมมีน้อย สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.20 ด้านการจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน การสนับสนุนงบประมาณจัดหาสื่ออุปกรณ์เพิ่มเติมไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22.40 ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการไม่ทั่วถึงวิธีการไม่หลากหลาย

สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21.10 และด้านการเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุงการดำเนินงาน การสนับสนุนงบประมาณ เผยแพร่ภายนอกมีจำกัดไม่เพียงพอ สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 17.50 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า การติดต่อประสานกับบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรอื่นเพื่อขอรับการสนับสนุนมีน้อย งบประมาณเพื่อจัดหาสื่อ อุปกรณ์เพิ่มเติมไม่เพียงพอ การเผยแพร่ผลงานไม่ทั่วถึง และงบประมาณให้ครูเผยแพร่ผลงานสู่ภายนอกไม่เพียงพอ

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 การวางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีคณะทำงานเพื่อจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศความรู้ ความสามารถและความสนใจของบุคลากรที่ถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน (ความถี่ = 8) มีการวางแผนเตรียมการสำรวจความต้องการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับลักษณะ และประเภทกิจกรรม (ความถี่ = 7) และการประสานกับบุคคล หน่วยงาน องค์กรอื่นเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น (ความถี่ = 6) ตามลำดับ

3.2 การจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน สถานศึกษาควรวางแผนสนับสนุนงบประมาณเน้นการใช้สื่อวัสดุในท้องถิ่น และจัดหาอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมของครูและนักเรียน (ความถี่ = 6) จัดประชุมร่วมกัน วิเคราะห์และปรับปรุงเป้าหมายให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจที่มุ่งสู่ความสำเร็จ และมีการสำรวจความสนใจและความต้องการของนักเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (ความถี่ = 4) เท่ากันตามลำดับ

3.3 การกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรม (ความถี่ = 7) สร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมาย วิธีการประเมินและแนวทางการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ (ความถี่ = 6) และมีการทำรายงานผลการนิเทศ การชี้แนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังสิ้นสุดการนิเทศร่วมกัน (ความถี่ = 5) ตามลำดับ

3.4 การเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุงการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการสื่อสารแบบสองทางกับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุท้องถิ่นจัดทำสื่อการจัดกิจกรรม (ความถี่ = 7) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และเปิดรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอกเพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรม (ความถี่ = 5) เท่ากันตามลำดับ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 สถานศึกษาควรมีข้อมูลสารสนเทศความรู้ ความสามารถและความสนใจของบุคลากรที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน มีการวางแผนสนับสนุนงบประมาณ เน้นการใช้สื่อวัสดุในท้องถิ่นและจัดหาอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมของครูและนักเรียน มากยิ่งขึ้น มีการนำผลการประเมินมาประมวลผลเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนา กิจกรรม และ ควรใช้การสื่อสารแบบสองทางกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุท้องถิ่นในการจัดทำสื่อจัดกิจกรรม

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีผลการวิจัย ดังนี้

1.1 สภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ มีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์จากการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา กำหนดเป็นเป้าหมายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีการทบทวนตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ มีการสำรวจข้อมูลความสนใจของนักเรียน แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ มีการวิเคราะห์ประเภทของกิจกรรมที่เขตพื้นที่การศึกษาเสนอแนะกับกิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่เดิมเพื่อบูรณาการเป็นกิจกรรมในโครงการ เป็นไปตามแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวว่า การดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ต้องศึกษา วิเคราะห์นโยบายคู่มือการบริหารจัดการเวลาและชุดเอกสารกิจกรรม กำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการข้อมูลความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2556) และการศึกษาของ คมสธร บุญประโคน เรื่องการดำเนินงานการบริหารจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (คมสธร บุญประโคน, 2561) และการศึกษาของสุดสวาสดี พานทอง เรื่องแนวทางการบริหารจัดการตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน (สุดสวาสดี พานทอง, 2564)

1.2 ปัญหาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า การติดต่อประสานบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรอื่นเพื่อขอรับสนับสนุนในการจัดกิจกรรมมีน้อย การสนับสนุนงบประมาณจัดหาสื่ออุปกรณ์เพิ่มเติมไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม ไม่มีการสร้างข้อตกลง กำหนดเป้าหมายและวิธีการประเมินเพื่อสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกัน และการสนับสนุนงบประมาณเผยแพร่ภายนอกมีจำกัดไม่เพียงพอ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดทำแผนและโครงการไม่ได้แนวนโยบายมาวิเคราะห์กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ไม่มีข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรม งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีจำกัดตามขนาดของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และไม่มีการประชุมเพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศก่อนการปฏิบัติงาน และการศึกษาของ สุรทรรศน์ สุขทองแสง เรื่องการดำเนินงานตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติของโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า การกำหนดนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับบุคคล ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูมีส่วนร่วมในการประสานงานกับครูในช่วงชั้นและผู้ปกครองหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้การสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์และร่วมจัดกิจกรรม น้อยที่สุด การจัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่องเป็นประจำ ไม่มีการกำหนดแนวทางหรือข้อตกลงระหว่างกันอย่างชัดเจน และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการ น้อยที่สุดเช่นกัน (สุรทรรศน์ สุขทองแสง, 2562)

2. ผลการหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาควรมีคณะทำงานเพื่อจัดเก็บข้อมูลด้านความรู้ ความสามารถและความสนใจของบุคลากรที่ถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ควรวางแผนสนับสนุนงบประมาณ เน้นการใช้สื่อวัสดุในท้องถิ่น และจัดหาอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมของครูและนักเรียน ให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรม และมีการสื่อสารแบบสองทางกับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนวัสดุท้องถิ่น

จัดทำสื่อการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การมอบหมายงานจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้รับผิดชอบ ความต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อและงบประมาณที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรม จึงต้องได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ งบประมาณและบุคลากรรับผิดชอบ มีข้อมูลสารสนเทศช่วยให้มีความสะดวก รวดเร็วในการจัดทำรายงานหรือเผยแพร่ข่าวสาร เป็นไปตามแนวคิดของ พงศกร หมุดแก้ว ที่เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ ให้มีความสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ครอบคลุม ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน (พงศกร หมุดแก้ว, 2564) และการศึกษาของ สุชาวัฒน์ สุวรรณาค เรื่องการประเมินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มผาเวียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า สถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร การบริหารโครงการ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ต้องมีการสรุปรายงานผล และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินโครงการเสมอ (สุชาวัฒน์ สุวรรณาค, 2565)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยเต่าศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก การจัดกิจกรรมตามแผน สูงที่สุด รองลงมา คือ การวางแผนส่งเสริมสนับสนุน การกำกับ ติดตามและประเมินผล และการเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุงการดำเนินงาน ต่ำที่สุด ตามลำดับ ปัญหาการดำเนินงาน คือ การประสานขอความร่วมมือกับบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ราษฎรชาวบ้านในชุมชนและองค์กรอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมมีน้อย งบประมาณจัดหาสื่อ อุปกรณ์มีจำกัดไม่เพียงพอ การเผยแพร่ผลการดำเนินงานทำได้ไม่ทั่วถึง การสนับสนุนให้ครูเผยแพร่ผลงานมีน้อยไม่เหมาะสม แนวทางการพัฒนา สถานศึกษาควรมีการวางแผนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคล ราษฎรในชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในเขตบริการให้มากขึ้น ส่งเสริมการใช้วัสดุในชุมชนมาผลิตสื่อการจัดกิจกรรม โดยความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียน เพิ่มช่องทางเผยแพร่ผลงานของครู นักเรียนและโรงเรียนทางสื่อออนไลน์ ที่ประหยัดงบประมาณ และควรให้มีการประชุมเพื่อสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการนำผลไปเป็นข้อมูลปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน คือ

- 1) ด้านการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีคณะทำงานเพื่อจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ ความสามารถและความสนใจของบุคลากรที่ถูกต้อง สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน
- 2) ด้านการจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน สถานศึกษาควรวางแผนสนับสนุนงบประมาณ เน้นการใช้วัสดุในท้องถิ่น และจัดหาอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมของครูและนักเรียน
- 3) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สถานศึกษาควรให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรม และ
- 4) ด้านการเสวนาสะท้อนผลและปรับปรุงการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการสื่อสารแบบสองทางกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุท้องถิ่นจัดทำสื่อการจัดกิจกรรม สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ

- 1) ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนส่งเสริมการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
- 2) แนวทางการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อนำแผนงานการดำเนินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
- 3) รูปแบบการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กามนิต บุตรดา. (2561). การจัดกิจกรรมตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- คมสรร บุญประโคน. (2561). การดำเนินงานการบริหารการจัดการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จุฑามาศ สุธาพนธ์. (2558). แนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พงศกร หมุดแก้ว. (2564). การประเมินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเวียงสา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- ภูเบศร์ เข้มทอง. (2561). การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดพิจิตร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2563 - 2565). เชียงใหม่: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2556). คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุดสวัสดิ์ พานทอง. (2564). แนวทางการบริหารจัดการตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สุธาวัดน์ สุวรรณาค. (2565). การประเมินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มผาเวียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สุรทรรณ สุทองแสง. (2562). การดำเนินงานตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติของโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุระศักดิ์ ฉายขุนทด. (2560). ยุทธศาสตร์การนำนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

เอกชัย ศรีวิไล. (2560). การประเมินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก*

MARKETING MIX FACTORS THAT INFLUENCE THE DECISION TO PURCHASE A PLASTIC

พิชญาดา แสงศรี* และ ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจจา

Phitchayada Saengsri* and Chinnaso Visitnitikija

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: watchariphon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรฉีดพลาสติก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ประมวลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ t-test วิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis เลือกตัวอย่างสถานประกอบการผู้ใช้งานเครื่องฉีดพลาสติก จำนวน 400 ราย ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็น บริษัทจำกัด อายุสถานประกอบการ 6-10 ปี จำนวนการจ้างงาน 50-100 คน จำนวนทุนจดทะเบียน 6-10 ล้านบาท จำนวนมูลค่าการสั่งซื้อต่อปี 4-5 ล้านบาท และกรรมการผู้จัดการ ระดับความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติกมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับปานกลาง ประเภทสถานประกอบการ อายุสถานประกอบการ จำนวนการจ้างงาน จำนวนทุนจดทะเบียน มูลค่าซื้อต่อปี ผู้มีอำนาจตัดสินใจซื้อ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก ไม่แตกต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก ด้านราคา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาผู้ประกอบการที่ขายเครื่องฉีดพลาสติกควรให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ สร้างความเชื่อมั่นและควรกำหนดราคาของเครื่องฉีดพลาสติกให้เหมาะสมกับคุณภาพ ควรมีการรับประกันชิ้นส่วนอะไหล่ เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้งาน ควรจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร พัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการให้บริการกับลูกค้า

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, เครื่องฉีดพลาสติก

Abstract

A study of marketing mix factors affecting the decision to purchase a plastic injection molding machine aims to 1) Study the marketing mix factors in deciding to purchase plastic injection molding machines. 2) Study the marketing mix factors that affect the decision to purchase plastic injection machines. A questionnaire was used to collect data, using statistics, percentages, mean, inferential statistics, t-test, f-test (one-way ANOVA), and multiple regression analysis. Findings indicated that most respondents were limited companies with an establishment of 6-10 years,

* Received June 26, 2024; Revised July 23, 2024; Accepted August 1, 2024

employment of 50-100 employees, registered capital of 6-10 million baht, annual order value of 4-5 million baht, and managing directors. The overall average level of opinions on marketing mix factors was at a moderate level of importance. The average decision-making process for purchasing a plastic injection molding machine is moderate. The different types of establishments, establishment age, number of employees, number registered capital, annual purchase value, and authority person with purchase decision were not affected in buying a plastic injection molding machine. Price influences the purchase of a plastic injection molding machine with statistical significance at the .05 level. The study suggests that business operators should focus on creating a reliable image of their products. Set the price appropriate to the quality of use. Spare parts are guaranteed. Provide equipment, tools, and develop modern technology to build customer confidence.

Keywords: Marketing Mix Factors, Decision Making, Plastic Injection Molding Machine

บทนำ

อุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนพลาสติกมีการขยายตัวมากขึ้นในปัจจุบันบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนพลาสติกหลาย ๆ ค่าย ตัดสินใจมาลงทุนตั้งโรงงานผลิตสินค้าพลาสติกในประเทศไทย และประชากรชาวไทยเองก็มีความต้องการที่จะเริ่มก่อตั้งอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนพลาสติกขนาดเล็ก เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค สินค้าพลาสติก จากการสนับสนุนการนำเข้าเครื่องฉีดพลาสติกของภาครัฐ ที่ช่วยผลักดันและกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตที่กว้างขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีความต้องการเครื่องฉีดพลาสติกที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นเมื่อมีความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ก็ส่งผลให้ต้องมีการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในกระบวนการผลิตดังกล่าวนั้น นอกจากจะใช้แรงงานคนแล้ว ยังจำเป็นอยู่อย่างยิ่งที่จะต้องใช้เครื่องจักรที่มีความทันสมัย ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องฉีดพลาสติกยังไม่มากนัก และเมื่อมีการจำหน่ายเครื่องจักร ก็ต้องมีการจำหน่ายอะไหล่ และการให้บริการเฉพาะด้าน เพราะในขั้นตอนการผลิตก็อาจเกิดปัญหาขัดข้อง หรือความเสียหายของอุปกรณ์หรืออะไหล่ ซึ่งในส่วนนี้ ก็มีความจำเป็นอยู่อย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้คอยให้บริการจัดหาอะไหล่ และบริการจัดซ่อม เพื่อให้ขั้นตอนการผลิตเป็นไปอย่างราบรื่น และให้ชิ้นงานออกมามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด (ฐานเศรษฐกิจ, 2560) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและการพัฒนาอันไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยี นอกจากจะเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแล้ว ยังผลักดันให้เกิดการแข่งขันในภาคการผลิตของประเทศต่าง ๆ ให้สูงขึ้นตามไปด้วย ความอยู่รอดของอุตสาหกรรมไทยในอนาคต จึงต้องขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างนวัตกรรม โดยเฉพาะนวัตกรรมจากการพัฒนาเทคโนโลยี ที่ต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาเทคโนโลยีด้านเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความสำคัญมากต่ออุตสาหกรรมไทย เพราะเครื่องจักรอุปกรณ์เป็นหัวใจของการผลิตสามารถใช้แก้ปัญหาการผลิต ทดแทนแรงงานฝีมือที่นับวันจะขาดแคลนมากขึ้นหรือแม้แต่การลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยต้องนำเข้าเครื่องจักรจากต่างประเทศในมูลค่าไม่ต่ำกว่า 5 แสนล้านบาทต่อปี และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นทุกปี ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง (กิตติโชติ ศุภกานีต, 2565); (อภิญา ขนุนทอง, 2561); (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548)

ในปี 2019 ที่ผ่านมา ยอดสั่งซื้อเครื่องฉีดพลาสติกกว่า 70-80% มาจากการส่งออกด้วยตัวเลข 8,643 เครื่อง เพิ่มขึ้น 13.4% จากความต้องการเครื่องฉีดพลาสติกที่เพิ่มขึ้นอย่างมากในอุตสาหกรรมยานยนต์ อุปกรณ์ไอที เครื่องมือแพทย์ เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และเครื่องใช้ในบ้าน โดยการสั่งซื้อส่วนใหญ่มาจากสหรัฐอเมริกา และจีนสำหรับยอดสั่งซื้อเครื่องฉีดพลาสติกภายในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนรวม 2,251 เครื่อง ลดลง 29.1% อย่างไรก็ตาม สัญญาณฟื้นตัวเริ่มเห็นได้ตั้งแต่เดือนมกราคมเป็นต้นมาจากการที่ต้องการในอุตสาหกรรมยานยนต์และ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ผู้เกี่ยวข้องในวงการเครื่องฉีดพลาสติกรายหนึ่งแสดงความเห็นว่า เทรนด์รถยนต์ไฟฟ้าในอุตสาหกรรมยานยนต์ ทำให้ต้องการชิ้นส่วนที่มีน้ำหนักเบามากขึ้น โดยเฉพาะตัวถังยานยนต์ ซึ่งหลายชิ้นส่วนสามารถใช้พลาสติกทดแทนได้ จึงคาดการณ์ว่าแนวโน้มนี้เป็นผลดีอย่างมากต่ออุตสาหกรรมเครื่องฉีดพลาสติกและอุตสาหกรรมพลาสติกแสดงว่ารถยนต์ไฟฟ้ามีจำนวนชิ้นส่วนพลาสติกต่อคันมากกว่ารถยนต์ทั่วไป ในปี 2020 เครื่องฉีดพลาสติกขนาดกลางตั้งแต่ 100 ตัน แต่ไม่เกิน 1,000 ตัน นั้นมียอดสั่งซื้อเพิ่มขึ้น แต่เครื่องฉีดขนาดเล็กต่ำกว่า 100 ตัน และเครื่องฉีดขนาดใหญ่ตั้งแต่ 1,000 ตันขึ้นไป กลับมียอดขายลดลง ซึ่งทางสมาคมฯ ผู้ซื้อและผู้ขายเครื่องฉีดพลาสติก แสดงความเห็นว่า การระบาดของโควิดทำให้ผู้ซื้อลังเลที่จะซื้อเครื่องขนาดใหญ่ ในขณะที่ SMEs ก็ไม่ซื้อเครื่องฉีดพลาสติกทำให้ยอดขายเครื่องฉีดขนาดเล็กลดลง แนวโน้มอุตสาหกรรมพลาสติก ไตรมาส 2 ปี 2565 อุตสาหกรรมพลาสติกไตรมาสที่ 2 ปี 2565 คาดว่าปริมาณการส่งออกและปริมาณการนำเข้าจะขยายตัว เนื่องจากความต้องการผลิตภัณฑ์พลาสติกในประเทศคู่ค้าหลักยังคงขยายตัว อย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม ทั้งจากผลกระทบจากสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน และสถานการณ์ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากบทความข้างต้นชี้ให้เห็นว่าบริษัทรับสั่งผลิต นำเข้า จัดจำหน่าย และให้บริการเกี่ยวกับเครื่องฉีดพลาสติกอย่างครบวงจร กำลังประสบปัญหาไม่มียอดสั่งผลิตและจัดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสวนทางกับความต้องการของบริษัทอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นงานพลาสติกในไทยที่กำลังมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างกว้างขวาง

จากความต้องการใช้เครื่องฉีดพลาสติกในปัจจุบันจำนวนมากจึงต้องการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติกเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อของสถานประกอบการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรฉีดพลาสติก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ด้านเนื้อหา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก อาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ของ Kotler, P. ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical evidence) ในที่นี้ศึกษาเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ เป็นตัวแปรต้น และทฤษฎีการตัดสินใจของคอตเลอร์ ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) เป็นตัวแปรตาม (Kotler, P., 2014)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ สถานประกอบการผู้ใช้งานเครื่องฉีดพลาสติก เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย โดยได้ข้อมูลจากฐานข้อมูลลูกค้าบริษัท

1.3 ขอบเขตของระยะเวลาที่ศึกษา เริ่มต้นในเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566 ไปจนถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาเลือกใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และงานวิจัยของผู้เข้าร่วมด้วย

2.2 ศึกษาค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ ศึกษาจากบทความที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามตามประเด็นและขอบเขตเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3 การเขียนแบบสอบถามฉบับร่างและเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่ครบถ้วนทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่ได้รับคำแนะนำ

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

2.6 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผู้ศึกษาได้เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 เพื่อใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และได้ตรวจสอบแบบสอบถาม เมื่อเห็นว่าคำถามมีครอบคลุมครบถ้วนในแต่ละด้าน และถูกต้องตามวัตถุประสงค์แล้วจึงได้นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างไปให้กับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 แต่ละข้อผู้ศึกษาและนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้ว มาปรับปรุงแก้ไข โดยมีผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ .753 การหาความเชื่อมั่น โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach ให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยการใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นที่เพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ผลจากการทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .792

3. การเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากรเป้าหมายซึ่งได้จากฐานข้อมูลลูกค้า ข้อมูลอีเมลการติดต่อลูกค้าจากฝ่ายขายของบริษัท ซึ่งจะถูกส่งให้และรับกลับพร้อมข้อมูลผ่านทาง google form จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย ให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ ดังนี้

4.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อทำการอธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องฉีดพลาสติก ด้วยการวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลด้านสภาพประกอบการ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบริษัทจำกัด อายุสถานประกอบการ 6-10 ปี จำนวนการจ้างงาน 50-100 คน จำนวนทุนจดทะเบียน 6-10 ล้านบาท มูลค่าการสั่งซื้อต่อปี 4-5 ล้านบาท และผู้มีอำนาจตัดสินใจซื้อ คือ กรรมการผู้จัดการซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	3.22	.699	ปานกลาง
ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	3.19	.528	ปานกลาง
ด้านบุคคล (People)	3.15	.557	ปานกลาง
ด้านราคา (Price)	3.06	.142	ปานกลาง
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.06	.063	ปานกลาง
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	2.93	.139	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.10	.355	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.22$) ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X} = 3.19$) ด้านบุคคล ($\bar{X} = 3.15$) ด้านราคา ($\bar{X} = 3.06$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.06$) ระดับความสำคัญน้อย คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 2.93$) ตามลำดับ ผลการศึกษากการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก แสดงผล ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการตัดสินใจ

การตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านการตัดสินใจซื้อ (Purchase decision)	3.09	.093	ปานกลาง
ด้านการรับรู้ความต้องการ (Need Recognition)	3.04	.643	ปานกลาง
ด้านการค้นหาข้อมูล (Information search)	3.01	.075	ปานกลาง
ด้านการประเมินผลข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจ (Evaluation of alternatives)	2.97	.591	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post purchase behavior)	2.94	.562	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.01	.392	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติกเครื่องฉีดพลาสติก โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X} = 3.09$) ด้านการรับรู้ความต้องการ ($\bar{X} = 3.04$) ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 3.01$) ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 2.97$) ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{X} = 2.94$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสดิก

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสดิก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	Sig	ผลการทดสอบ
(Constant)	1.883	.179	10.503	.000**	มี	1.883
ด้านผลิตภัณฑ์	.012	.036	.017	.323	.747	ไม่มี
ด้านราคา	.182	.039	.232	4.630	.000	มี
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.072	.040	.093	1.798	.073	ไม่มี
ด้านบุคคล	.073	.035	.109	2.086	.038	ไม่มี
ด้านกระบวนการ	.069	.039	.092	1.783	.075	ไม่มี
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.004	.037	.006	.108	.914	ไม่มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (1 - tailed)

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสดิก มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางทุกด้าน ทั้งปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสดิก สำหรับด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพล้วนไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสดิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อเครื่องฉีดพลาสดิก ด้านผลิตภัณฑ์ ระดับความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ ไทยสีหราช และศักร์ระกัร วรวัฒน์ประิณญา ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อยอดขายเครื่องจักร ชิ้นส่วนอะไหล่เครื่องจักรที่ลดลงของบริษัทแห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการตัดสินใจ ด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญปานกลาง ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (กานต์ ไทยสีหราช และศักร์ระกัร วรวัฒน์ประิณญา, 2560)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสดิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา วิสุทธิวัฒน์ ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อเครื่องมือตัดนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดผลจากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านการสร้างและนำเสนอทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อเครื่องมือตัดนำเข้าจากต่างประเทศ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ (r) เท่ากับ 0.175-0.673 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (รจนา วิสุทธิวัฒน์, 2561)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสดิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ธนศ สมบัติมาก ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรงานไม้ของผู้ซื้อ ที่มีต่อบริษัทไทยเทควู้ดแมค จำกัดผลจากการทดสอบสมมุติฐาน ซึ่งอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรงานไม้ ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ ด้านการบริการของพนักงานขาย และทางช่างเทคนิค ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการรับประกัน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรงานไม้ ที่ระดับความสำคัญ 0.1 และ 0.05 (พงษ์ธนศ สมบัติมาก, 2550)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ สุนทรวาณิชยกิจ ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่มลูกค้าโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยที่มาซื้อเครื่องจักรกลมือสองจากบริษัท ABC จำกัด ซึ่งอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดของ ประสิทธิ์ สุนทรวาณิชยกิจ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านด้านการส่งเสริมการตลาด ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรกลมือสองของกลุ่มลูกค้าโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญลำดับที่ 0.05 (ประสิทธิ์ สุนทรวาณิชยกิจ, 2562)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฉีดพลาสติกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมกฤษ วงศ์จันทร์ ที่ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเพื่อเพิ่มรายได้แก่ ธุรกิจรับจ้างผลิตอุปกรณ์อะไหล่เครื่องจักรผลการศึกษจากการสัมภาษณ์ลูกค้าของบริษัทเอบีซี ซึ่งอาศัยอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ของ ชมกฤษ วงศ์จันทร์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชิ้นส่วน อุปกรณ์อะไหล่เครื่องจักรของลูกค้ามี ดังนี้ งานมีคุณภาพ ราคาเหมาะสม การจัดส่งที่ตรงเวลา การบริการ หลังการขาย งานที่มีคุณภาพและมีการบริการที่ดีแต่มีงาน บางส่วนที่มักจะเสนอราคาสูงกว่า รายอื่น ๆ ทำให้บริษัทเอบีซีเสียโอกาสที่จะได้รับงาน (ชมกฤษ วงศ์จันทร์, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรฉีดพลาสติก ผู้ประกอบการธุรกิจขายเครื่องฉีดพลาสติกควรให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าที่จะซื้อเครื่องฉีดพลาสติก ผู้ประกอบการธุรกิจขายเครื่องฉีดพลาสติกควรมีการกำหนดราคาของเครื่องฉีดพลาสติกให้เหมาะสมกับคุณภาพการใช้งานและตระหนักถึงความคุ้มค่าของผลิตภัณฑ์ที่จะนำเสนอขายให้ลูกค้า ผู้ประกอบการธุรกิจขายเครื่องฉีดพลาสติกควรมีการ มีรับประกันชิ้นส่วนอะไหล่ เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้งานให้กับลูกค้า และควรมีการสำรองอะไหล่ที่จำเป็น ผู้ประกอบการธุรกิจขายเครื่องฉีดพลาสติกควรจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักร ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการให้บริการกับลูกค้าเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และออกแบบสอบถามให้มีตัวเลือกในการเลือกตอบที่สั้น ๆ กระชับ และได้ใจความเพื่อการเลือกตอบที่ตรงประเด็นมากขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจำกัดพื้นที่ที่ทำการวิจัยให้ชัดเจนเพื่อผลการศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2548). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานต์ ไทยสีหราช และศักรินทร์ วรรณะปริญญ. (2560). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อยอดขายเครื่องจักรและชิ้นส่วนอะไหล่เครื่องจักรที่ลดลงของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี. วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม, 5(2), 108-119.
- กิตติโชติ ศุภกานิต. (2565). การยกระดับอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านศูนย์ปฏินุ้ปอุตสาหกรรมดีพร้อม กองพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- ชมกฤษ วงศ์จันทร์. (2561). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเพื่อเพิ่มรายได้แก่ธุรกิจรับจ้างผลิตอุปกรณ์อะไหล่เครื่องจักร กรณีศึกษา บริษัท เอบีซี จำกัด. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

- ฐานเศรษฐกิจ. (2560). สำนักงานอุตสาหกรรมเศรษฐกิจ.ชื่อเรื่อง สรุปภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปี 2559 และ
แนวโน้มปี 2560 (อุตสาหกรรมพลาสติก). เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.ryt9.com/s/oie/2590647>
- ประสิทธิ์ สุทธรวาณิชย์กิจ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่ม
ลูกค้าโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยที่มาซื้อเครื่องจักรกลมือสองจากบริษัท ABC จำกัด. ใน สารนิพนธ์
การศึกษาด้านบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจญี่ปุ่น. สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- พงษ์ธเนศ สมบัติมาก. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรงานไม้ของผู้ซื้อ ที่มีต่อ
บริษัทไทยเท็ควู้ดแมค จำกัด. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รจนา วิสุทธิวัฒน์. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อเครื่องมือตัดนำเข้า
จากต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อภิญา ขนุนทอง. (2561). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564-2566: อุตสาหกรรมพลาสติก. เรียกใช้เมื่อ 3
สิงหาคม 2566 จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/petrochemicals/plastics/io/io-plastics-21>
- Kotler, P. (2014). Marketing management (14th ed.). New York: Prentice Hall.

แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่*

THE GUIDELINES TO USE THE INFORMATION TECHNOLOGY FOR SCHOOL
ADMINISTRATION UNDER THE HILL TRIBE SCHOOL GROUP, EDUCATIONAL
DEVELOPMENT NETWORK OF BORLUANG, HOD DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE

วุฒิพันธ์ ปรีชาธิวัฒน์กุล*, สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์ และ สิริกร ชุ่มเซย

Wuttiphun Preechthiwatkul*, Supaporn Kittiratchadanon and Sirikorn Chumchoei

คณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก ประเทศไทย

Master of Education Administration Faculty, Northern College, Tak, Thailand

*Corresponding author E-mail: kruwut5400@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง 2) เพื่อหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม แบ่งการวิจัยเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบริหารสถานศึกษา และชั้นหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษากลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 128 และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติกำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.48) เรียงจากสูงไปต่ำ คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ และด้านงานบริหารทั่วไป ตามลำดับ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล ด้านวิชาการและด้านบริหารทั่วไป ตามลำดับ 2) แนวทางการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศวางแผนและจัดสรรงบประมาณ สถานศึกษาควรมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อมต่อการใช้งาน การวางแผนอัตรากำลัง การทำบัญชีเงินเดือน และสถานศึกษาควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, เทคโนโลยีสารสนเทศ, โรงเรียนพื้นที่สูง

* Received July 1, 2024; Revised July 25, 2024; Accepted August 2, 2024

Abstract

This research was aimed 1) To study the conditions and problems of using the information technology for school administration under the hill tribe school group, educational development network of Borluang. 2) To find the guidelines to use the information technology for school administration under the hill tribe school group, educational development network of Borluang. The research was divided into 2 stages: The stage was to study the conditions and problems of using the information technology for school administration and founding the guidelines to use the information technology for school administration. The target groups were administrators and teachers under the hill tribe school group, educational development network of Borluang, Hod district, Chiangmai Province, there were 128 people in the academic year 2023 and 9 experts. Choose according to features. The tools were questionnaires and structured interviews. Data were analyzed by frequencies, percentages, means, standard deviations and content analysis. The research results found that: 1) The conditions of using the information technology for school administration overall it was at a high level ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.48) Arranged from highest to lowest were academic administration, personnel administration, budget administration, and general administration respectively. The problem of information technology management was found to be in the budget administration, personnel administration, academic administration, and general administration respectively. 2) The guidelines for using technology in school administration were that educational institutions should organize training to develop teachers in using information technology to teach and learn. School director Emphasis should be placed on the use of information technology in planning, budget allocation and. The school should have information technology that it's ready to use for workforce planning payroll accounting, and schools should have modern information technology equipment that is sufficient.

Keywords: School Administration, The Information Technology, Hill Tribe School Group

บทนำ

ในยุคสมัยปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตของประชาชนทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การทำงาน และอื่น ๆ เยาวชนรุ่นใหม่ จึงควรเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ในการพัฒนา การศึกษานั้นต้องนำปัจจัยทุกด้านมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง การพัฒนาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และถ้าผู้บริหารมีวิธีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดี ก็นำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้มีการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้สนับสนุนการบริหารตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) ซึ่งในการจัดหา

อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้นั้นจำเป็นอย่างยิ่ง ตามลักษณะของโรงเรียนต่าง ๆ อีกทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีก็จะนำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติหลักในการปฏิรูปการศึกษาของชาติในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่ปรากฏอยู่ในหมวด 9 สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วยโรงเรียนทั่วไป และโรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง ในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 เมตรขึ้นไป ตั้งอยู่ในพื้นที่เนินเขา ภูเขา เทือกเขาสูงกว่าความสูงเฉลี่ยของจังหวัด ซึ่งมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจาก สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะและระยะทางการคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ข้อมูลนักเรียน เทคโนโลยีสารสนเทศ และความยุ่งยากในการบริหารจัดการศึกษาอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2565) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา หมายถึง การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโทรคมนาคมที่เชื่อมต่อกันนำมาประยุกต์ใช้ โดยผ่าน กระบวนการประมวล หรือจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย และสะดวกเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหาร ด้านการศึกษา (พิชญากต์ กำจัดภัย, 2564) ซึ่งสมจิตร ขวัญแดง ได้ศึกษาสภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ในการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 (สมจิตร ขวัญแดง, 2560)

เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการประกาศให้เป็นโรงเรียนพื้นที่สูง มีลักษณะทางกายภาพตั้งอยู่ในพื้นที่ ภูเขา มีข้อจำกัดต่าง ๆ อาทิเช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อจำกัดของผู้ใช้งาน ครูและบุคลากรทาง การศึกษามีความยากลำบากต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา และในปัจจุบันการพัฒนาองค์กร เริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในหน่วยงานให้ทันสมัย และเอื้อประโยชน์ ต่อการบริหารจัดการ ทำให้สถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เกิดปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์รวมถึงครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ปัญหา ในเรื่องความพร้อมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนสื่อซอฟต์แวร์ที่จะใช้งาน รวมทั้งจำนวนบุคลากรใน สถานศึกษามีไม่เพียงพอ

จากการที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษาในด้านต่าง ๆ ขึ้นต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงปัจจุบันและแนวทางการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงาน บุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานของ สถานศึกษาให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา มีวิธีดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 128 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภาพของผู้ตอบเพื่อสอบถามสภาพทั่วไปของแหล่งข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ เป็นต้น แบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา คำถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบ (Multiple Response) ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและรายงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้อง เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาได้ 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

2. นำขอบเขตของเนื้อหาวิเคราะห์ขอบข่ายการดำเนินการแต่ละด้าน กำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม วิเคราะห์ขอบข่ายรายด้านจากรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้ง 4 ด้าน สร้างเป็นแบบสอบถาม

3. วิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหาจากรายงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน รวมจำนวน 34 ข้อ แล้วสรุปขอบข่ายรายด้าน

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item-Objective Congruence) กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ คือ เห็นว่าสอดคล้อง ให้ +1, ไม่แน่ใจให้ 0, ไม่สอดคล้องให้ -1 จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษามีความเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อให้คำประสิทธิภาพด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากร กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนา

คุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ .868 แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ แก้ไขปรับปรุงแล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ท ถึงผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่วิจัย

2. ขออนุญาตกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง แจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์และ แจ้งกำหนดนัดหมาย เมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่รับคืนมาได้ จำนวน 105 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.03 มาตรวจความถูกต้องก่อน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดค่าระดับคะแนนและการแปลผลไว้ ดังนี้

ระดับ 5 คะแนนระหว่าง 4.51-5.00 หมายความว่า มีสภาพการใช้มากที่สุด

ระดับ 4 คะแนนระหว่าง 3.51-4.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้มาก

ระดับ 3 คะแนนระหว่าง 2.51-3.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้ปานกลาง

ระดับ 2 คะแนนระหว่าง 1.51-2.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้น้อย

ระดับ 1 คะแนนระหว่าง 1.00-1.50 หมายความว่า มีสภาพการใช้ที่น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) จัดลำดับแล้วนำเสนอแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติกำหนด เป็นนักวิชาการ ในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง แบ่งเครื่องมือ ออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามต่าง ๆ ที่ต้องการเก็บข้อมูลไว้ ล่วงหน้าไว้เป็นแบบสัมภาษณ์ ด้วยข้อคำถามชุดเดียวกัน ซึ่งได้จากผลการศึกษาปัญหาในขั้นตอนที่ 1 ที่มีระดับของ ปัญหาความถี่สูงสุดราย ด้าน ๆ ละ 3 ข้อ นำมาสรุปอุปนัยเป็นคำสัมภาษณ์รายด้าน ๆ ละข้อรวม 4 ข้อ มีวิธีการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีค่าความถี่มากที่สุดรายด้าน ๆ ละ 3 ข้อ สร้างเป็นแบบสัมภาษณ์รายด้าน ๆ ละ 1 ข้อ รวม 4 ข้อ

3. นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำกลับมาแก้ไขปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มละ 3 คน รวม 9 คน แล้วติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเสนอชื่อต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ในการขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ
  2. ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โครงร่างงานวิจัยและเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
  3. ตรวจสอบความถูกต้องและเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป
- การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมพัทธ์ โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (Consistency Analysis) แล้วสรุปอุปนิสัย แจกแจงความถี่ (Frequency distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) จัดลำดับแล้วนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แสดงตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านบริหารวิชาการ	4.10	0.50	มาก
2	ด้านบริหารงบประมาณ	4.01	0.67	มาก
3	ด้านบริหารงานบุคคล	4.05	0.52	มาก
4	ด้านงานบริหารทั่วไป	3.92	0.59	มาก
เฉลี่ยรวม		4.02	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูงเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.52) ด้านบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.52) และด้านงานบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

2. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ปัญหาแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านบริหารวิชาการ บุคลากรในสถานศึกษาขาดการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ได้เสริมทักษะหรือความรู้ในการพัฒนาตนเอง ทำให้ไม่เป็นประโยชน์ต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการ มีปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมา คือ สถานศึกษาไม่มีการสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 18.10 และสถานศึกษาไม่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อมต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 14.29 ตามลำดับ

2.2 ด้านบริหารงบประมาณ บุคลากรในสถานศึกษาขาดการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ได้เสริมทักษะหรือความรู้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานด้านการบริหารงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 23.81 รองลงมา คือ บุคลากรในสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนและ

จัดสรรงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 20.00 และสถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 9.52 ตามลำดับ

2.3 ด้านบริหารงานบุคคล สถานศึกษาไม่มีการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด มีปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.95 รองลงมา คือ บุคลากรในสถานศึกษาขาดการศึกษาเรียนรู้ การพัฒนา สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาทักษะและความรู้ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 18.10 และสถานศึกษาไม่มีการสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจกับชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คิดเป็นร้อยละ 12.38 ตามลำดับ

2.4 สถานศึกษาไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนาจความสะดวกการใช้งานด้านอาคารสถานที่ มีปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.14 รองลงมา คือ บุคลากรในสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 16.19 และสถานศึกษาไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนาจความสะดวกการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหารงานทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 9.52 ตามลำดับ

3. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ ดังนี้

3.1 ด้านบริหารวิชาการ คือ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ให้ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม (ค่าความถี่ 6) รองลงมา คือ สถานศึกษาควรใช้สื่อ คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์มาช่วยงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป (ค่าความถี่ 4) และบุคลากรในสถานศึกษาควรได้รับการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เสริมทักษะหรือความรู้ในการพัฒนาตนเอง ให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการได้อย่างเหมาะสม (ค่าความถี่ 4)

3.2 ด้านบริหารงบประมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณ และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ (ค่าความถี่ 5) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน (ค่าความถี่ 4) สถานศึกษาควรมีการอบรม พัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน (ค่าความถี่ 3)

3.3 ด้านบริหารงานบุคคล คือ สถานศึกษาควรมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อมต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริหารงานบุคคล การวางแผนอัตรากำลัง การทำบัญชีเงินเดือน (ค่าความถี่ 6) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการใช้ใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหารบุคคลของโรงเรียน (ค่าความถี่ 5) และบุคลากรในสถานศึกษาควรศึกษาเรียนรู้ การพัฒนา สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาทักษะและความรู้ตนเอง (ค่าความถี่ 5)

3.4 ด้านงานบริหารทั่วไป คือ สถานศึกษาควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนาจความสะดวกการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหารงานทั่วไป (ค่าความถี่ 6) รองลงมา คือ สถานศึกษาควรมีการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้นไป (ค่าความถี่ 5) และสถานศึกษาควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนาจความสะดวกการใช้งานด้านอาคารสถานที่ (ค่าความถี่ 4)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านบริหารวิชาการ รองลงมา คือ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ และด้านงานบริหารทั่วไป ซึ่งสอดคล้องการศึกษาของ ปิยะนุช บัวชุม ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 และผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และ 2) หลักและวิธีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ด้านบริหารวิชาการ มีการใช้คอมพิวเตอร์ในงานทะเบียนนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบริหารงบประมาณ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการรายงานทางการเงินและงบการเงิน ด้านบริหารงานบุคคล มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำหลักฐานการปฏิบัติราชการของข้าราชการครู ด้านงานบริหารทั่วไป เครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความทันสมัยและเพียงพอ (ปิยะนุช บัวชุม, 2561) และสอดคล้องการศึกษาของ พิมล โชติธนอธิวัฒน์ ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม ผลการวิจัย พบว่า 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (พิมล โชติธนอธิวัฒน์, 2560)

2. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ปัญหาแต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอและอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านบริหารวิชาการ บุคลากรในสถานศึกษาขาดการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไม่ได้เสริมทักษะหรือความรู้ในการพัฒนาตนเอง ทำให้ไม่เป็นประโยชน์ต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการ สอดคล้องการศึกษาของ สมคิด นาคขวัญ ได้ศึกษารูปแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านวิชาการ คือ บุคลากรในสถานศึกษาขาดการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ได้เสริมทักษะหรือความรู้ในการพัฒนาตนเองในลักษณะเดียวกัน (สมคิด นาคขวัญ, 2561)

2.2 ด้านบริหารงบประมาณ บุคลากรในสถานศึกษาขาดการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ได้เสริมทักษะหรือความรู้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานด้านการบริหารงบประมาณ สอดคล้องการศึกษาของ ปิยะนุช บัวชุม ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขาดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในการบริหารงานด้านงบประมาณลักษณะเดียวกัน (ปิยะนุช บัวชุม, 2561)

2.3 ด้านบริหารงานบุคคล สถานศึกษาไม่มีการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด สอดคล้องการศึกษาของ ชัยยา บัวหอม ได้ศึกษาวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของบุคลากรโรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา สรุปผลการวิจัย พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของโรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา ไม่มีการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานของโรงเรียน โดยรวมพบว่า มีปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลลักษณะเดียวกัน (ชัยยา บัวหอม, 2563)

2.4 ด้านงานบริหารทั่วไป สถานศึกษาไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนาจความสะดวกการใช้งานด้านอาคารสถานที่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนาจความสะดวกการใช้งานด้านอาคารสถานที่ สอดคล้องการศึกษาของ ชัยยา บัวหอม ได้ศึกษาวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของบุคลากรโรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา สรุปผลการวิจัย พบว่า ด้านงานบริหารทั่วไป สถานศึกษาไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอต่อความต้องการ โดยรวมพบว่า มีปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไปลักษณะเดียวกัน (ชัยยา บัวหอม, 2563)

3. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ ดังนี้

3.1 แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ด้านบริหารวิชาการ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ให้ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม และสถานศึกษาควรใช้สื่อ คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์มาช่วยงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมการพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ให้ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม สอดคล้องการศึกษาของ พิมล โชติธนาธิวัฒน์ ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม คือ ควรประชุมชี้แจงคณะครูและบุคลากร ให้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการอบรมคณะครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรให้ผู้รับผิดชอบโดยตรงในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ ควรดำเนินการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และควรเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือทางเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เครื่องเสียง ระบบอินเทอร์เน็ต (พิมล โชติธนาธิวัฒน์, 2560)

3.2 แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ด้านงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารงบประมาณ และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณ จะช่วยให้ครูและบุคลากรมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น สอดคล้องการศึกษาของ จินตนา จุงใจ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ด้านงบประมาณ ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบันทึกข้อมูลบัญชีรับ-จ่าย การรายงานผลทางการเงินด้านการจัดการเรียนการสอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประมวลผลงาน ซึ่งมีแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงบประมาณในลักษณะเดียวกัน (จินตนา จุงใจ, 2560)

3.3 แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ด้านบริหารงานบุคคล สถานศึกษาควรมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อมต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านบริหารงานบุคคล การวางแผนอัตรากำลัง การทำบัญชีเงินเดือน และผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านบริหารงานบุคคล การวางแผนอัตรากำลัง การทำบัญชีเงินเดือน ให้ความสำคัญในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรในสถานศึกษาควรศึกษาเรียนรู้ การพัฒนา สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาทักษะและความรู้ตนเอง สอดคล้องการศึกษาของ ปิยะนุช บัวชุม ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารจัดให้มีการพัฒนาบุคลากร เช่น การให้ได้รับการศึกษาอบรมการใช้คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ ครูใช้คอมพิวเตอร์ในการสรรหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน และครูคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบันทึกการออกจากรายงานทุกกรณี ซึ่งมีแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในลักษณะเดียวกัน (ปิยะนุช บัวชุม, 2561)

3.4 แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ด้านงานบริหารทั่วไป สถานศึกษาควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนวยความสะดวกการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหารทั่วไป สถานศึกษาควรมีการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้นไป และสถานศึกษาควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนวยความสะดวกการใช้งานด้านอาคารสถานที่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนวยความสะดวกการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องการศึกษาของ จินตนา จุงใจ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านงานบริหารทั่วไป ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำทะเบียนประวัตินักเรียน และควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ (จินตนา จุงใจ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพื้นที่สูง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำ คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ และด้านงานบริหารทั่วไป ต่ำที่สุด ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล ด้านวิชาการและด้านบริหารทั่วไป แนวทางการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศวางแผนและจัดสรรงบประมาณ สถานศึกษาควรมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความพร้อมต่อการใช้งาน การวางแผนอัตรากำลัง การทำบัญชีเงินเดือน และสถานศึกษาควรมีเครื่องมืออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาไปกำหนดเป็นนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปฏิบัติจะส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำผลการวิจัยไปประชาสัมพันธ์ เผยแพร่เพื่อให้สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา
- 2) ควรจัดให้เครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการ อำนวยความสะดวกการใช้งานด้านอาคารสถานที่
- 3) ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหารทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัย 1) การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศบริหารสถานศึกษา 4 ฝ่าย โรงเรียนพื้นที่สูง 2) การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการทำงานฝ่ายบริหารงานทั่วไป 3) การใช้เทคโนโลยีบริหารงานสถานศึกษาโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- จินตนา จุงใจ. (2560). แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชัยยา บัวหอม. (2563). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของบุคลากรโรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา. ใน วิจัยในโรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา. สำนักการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28.
- ปิยะนุช บัวชุม. (2561). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พิชญากัด กำจัดภัย. (2564). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พิมล โชติธนะอิวัฒน์. (2560). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมคิด นาคขวัญ. (2561). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สมจิตร ขวัญแดง. (2560). สภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). คู่มือเกณฑ์การคัดกรองโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ปัญหาการใช้ยาของผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาแวการ์ฟารินที่มีค่า INR นอกช่วงการรักษา ในโรงพยาบาลสทิงพระ*

DRUG RELATED PROBLEM OF OUTPATIENTS RECEIVING WAFARIN WHO HAD THE INR OUT OF TARGET IN SATHINGPRA HOSPITAL

ธารินทร์ สมประสงค์

Tharin Somprasong

โรงพยาบาลสทิงพระ สงขลา ประเทศไทย

Sathingpra Hospital, Songkhla, Thailand

Corresponding author E-mail: stharin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบย้อนหลังเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาสาเหตุ ความชุกและประเภทของปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาของผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาแวการ์ฟารินที่มีค่า INR นอกช่วงการรักษา เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยาและความรุนแรงของเหตุการณ์ ตลอดจนการยอมรับของแพทย์ต่อคำแนะนำของเภสัชกรในการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดจากการใช้ยา ในกลุ่มผู้ป่วยนอกที่รับบริการจากคลินิกแวการ์ฟารินโรงพยาบาลสทิงพระ เก็บข้อมูลจากประวัติการรักษาผ่านระบบคอมพิวเตอร์ของโรงพยาบาลและแบบบันทึกการให้คำปรึกษาผู้ป่วยโดยเภสัชกรวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ป่วยมีค่า INR นอกช่วงการรักษา 230 ครั้ง (ร้อยละ 58.38) สาเหตุหลักเกิดจากปัญหาจากการใช้ยา 191 ครั้ง (ร้อยละ 83.04) ซึ่งปัญหาจากการใช้ยาที่พบมากที่สุด คือ ความไม่ร่วมมือในการใช้ยา 120 ครั้ง (ร้อยละ 62.83) รองลงมา คือ ปัญหาการเกิดอันตรกิริยาระหว่างยา 30 ครั้ง (ร้อยละ 15.71) อันดับที่สาม คือ การเกิดอันตรกิริยาระหว่างยากับอาหาร 19 ครั้ง (ร้อยละ 9.95) ผู้ป่วยเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาแวการ์ฟาริน จำนวน 5 ครั้ง (ร้อยละ 1.26) มีอาการเลือดออกแบบไม่รุนแรง เภสัชกรให้ข้อเสนอแนะแก่แพทย์เกี่ยวกับปัญหาการใช้ยาจำนวน 72 ครั้ง แพทย์ยอมรับและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 62 ครั้ง (ร้อยละ 86.11) และข้อเสนอแนะต่อการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยา 5 ครั้ง แพทย์ยอมรับ และแก้ไขตามทั้งหมด (ร้อยละ 100) งานวิจัยนี้สามารถสรุปปัญหาสำคัญจากการใช้ยาแวการ์ฟาริน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการบริหารทางเภสัชกรรมต่อไป

คำสำคัญ: ยาแวการ์ฟาริน, ค่า INR นอกช่วงเป้าหมาย, การให้ข้อเสนอแนะแก่แพทย์

Abstract

This retrospective descriptive study aimed to determine the prevalence and characteristics of drug related problems, adverse drug events and the severity of adverse drug events as well as pharmacists' recommendations in outpatients receiving warfarin who had the INR out of target at the Warfarin Clinic of Sathingpra hospital. Patients' information was collected from an electronic database and non-electronic database; patient counselling form. Data analysis was performed by

* Received July 3, 2024; Revised July 25, 2024; Accepted August 3, 2024

descriptive statistics. Result of study showed that the INR out of target 230 times (58.38%), drug related problems were found in 191 times (83.04%). The third most frequent drug related problem was non-compliance (62.83%), warfarin-drug interaction (15.71%), and warfarin-food interaction (9.95%). Warfarin-related Adverse reaction were found in 5 times (1.26%); minor bleeding. Intervention to Physician by pharmacist about drug related problem occurred a total of 72 times and recommendations were accepted 62 times (86.11%). All recommendations associated with adverse drug reaction were accepted by physician (100%). In conclusion, the results of this study summarized important problem which will lead to improving further the pharmaceutical care process.

Keywords: Warfarin, The INR Out of Target, Intervention to Physician

บทนำ

วาร์ฟาริน (Warfarin) เป็นยาต้านการแข็งตัวของเลือดในรูปแบบยารับประทาน โดยออกฤทธิ์ยับยั้ง Vitamin K Epoxide Reductase Complex 1 ซึ่งเป็นเอนไซม์ที่มีผลต่อการสร้าง Vitamin K Dependent Coagulation Factor ทำให้เลือดแข็งตัวช้า จึงนำมาใช้ป้องกันและรักษาภาวะลิ่มเลือดอุดตันจากสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ โรคหัวใจรูมาติก ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ หลังผ่าตัดใส่ลิ้นหัวใจเทียม ภาวะลิ่มเลือดอุดตันหลอดเลือดในปอด โรคหลอดเลือดสมอง ภาวะการเกิดลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดแดงหรือดำที่บริเวณขา แต่มีข้อควรระวังในการใช้ทางคลินิกเนื่องจากเป็นยาที่มีดัชนีการรักษาแคบ (Narrow Therapeutic Index) ขนาดยาที่ใช้รักษามีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เกิดปฏิกิริยาระหว่างยาอื่นและอาหารได้มาก ปัญหาจากการปรับขนาดของยาซึ่งส่งผลให้ผู้ป่วยรับประทานยาไม่สม่ำเสมอ และเกิดความผิดพลาดในการสื่อสารระหว่างกันได้ การติดตามระดับผลของยาวาร์ฟารินเพื่อควบคุมขนาดยาที่เหมาะสม ในผู้ป่วยนั้นใช้การวัดค่าระดับการต้านการแข็งตัวของเลือด (International Normalized Ratio : INR) โดยเป้าหมายของระดับ INR ที่เหมาะสมควรอยู่ในช่วง 2.0-3.0 สำหรับป้องกันและรักษาการเกิดลิ่มเลือดอุดตัน และอยู่ในช่วง 2.5-3.5 สำหรับผู้ป่วยที่มีการผ่าตัดใส่ลิ้นหัวใจเทียม ถ้าระดับ INR สูงเกินระดับของการรักษา เป็นผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ คือ ภาวะเลือดออกได้ โดยเฉพาะเลือดออกในสมองหรืออวัยวะสำคัญอื่นทำให้เกิดภาวะทุพพลภาพและเสียชีวิตเพิ่มขึ้นได้ โดยความเสี่ยงของภาวะเลือดออกรุนแรงจากการใช้ยาวาร์ฟารินในประเทศไทยพบได้ร้อยละ 3.0-14.1 และ 3.13 ครั้งต่อ 100 ปี ผู้ป่วย (Patient-Year) (Priksri, W. et al., 2019)

โครงการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan) สาขาโรคหัวใจได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคลินิกวาร์ฟารินในโรงพยาบาลระดับ A-F2 ดำเนินการโดยทีมสหวิชาชีพ โดยมีตัวชี้วัดระบบยา คือ ผู้ป่วยที่ได้รับยาวาร์ฟารินได้รับการดูแลโดยเภสัชกรมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 ผู้ป่วย มีค่า INR อยู่ในช่วงการรักษามากกว่าร้อยละ 65 ผู้ป่วยที่ได้รับยาวาร์ฟารินเกิด Thromboembolic event น้อยกว่าร้อยละ 5 และมีเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์เลือดออกร้ายแรงจากยาวาร์ฟาริน (Major bleeding) น้อยกว่าร้อยละ 5 (กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

โรงพยาบาลสทิงพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง เปิดให้บริการดูแลผู้ป่วยที่ใช้ยาวาร์ฟารินตั้งแต่เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2565 ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2565-2566 พบว่าผู้ป่วยที่มีค่า INR อยู่ในช่วงการรักษา (Therapeutic time in range) ร้อยละ 50.44 และ 52.61 ตามลำดับ เกิดภาวะ Minor bleeding ในปีงบประมาณ 2566 ร้อยละ 4.67 จำนวนผู้ป่วยที่มีค่า INR อยู่ในช่วงการรักษายังไม่ได้ตามเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดคือควรจะมีมากกว่าร้อยละ 65

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสาเหตุ ความชุกและประเภทของปัญหาการใช้ยา เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์และความรุนแรงของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยา ในผู้ป่วยนอกที่ใช้อยาวาร์ฟารินของ โรงพยาบาลสทิงพระ รวมถึงผลของการให้ข้อเสนอแนะของเภสัชกรในการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาผู้ป่วยนอกที่ใช้อยาวาร์ฟาริน เพื่อเป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผนกำหนดนโยบายความปลอดภัยด้านยา ส่งเสริมให้เกิดการใช้ยาที่มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุ ความชุกและประเภทของปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาของผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาอวาร์ฟารินที่มีค่า INR นอกช่วงการรักษา ในโรงพยาบาลสทิงพระ
2. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยาและความรุนแรงของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยา ของผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาอวาร์ฟารินในโรงพยาบาลสทิงพระ
3. เพื่อศึกษาการยอมรับของแพทย์ต่อคำแนะนำของเภสัชกรในการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาของผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาอวาร์ฟารินในโรงพยาบาลสทิงพระ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา โดยผ่านการอนุมัติตามหมายเลขรับรอง 67/2567 ลงวันที่ 30 เมษายน 2567

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบย้อนหลังเชิงพรรณนา (Retrospective Descriptive Study) ในกลุ่มผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาอวาร์ฟารินที่มารักษาในโรงพยาบาลสทิงพระ และมีระดับค่า INR นอกช่วงการรักษาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 โดยเก็บข้อมูลจากประวัติการรักษาและการจ่ายยาในโปรแกรม HosXP ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ของโรงพยาบาลและแบบบันทึกการให้คำปรึกษาผู้ป่วยที่ได้รับยา Warfarin โดยเภสัชกร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ป่วยที่ได้รับยาอวาร์ฟารินตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2566 และมีค่า INR นอกช่วงการรักษา จำนวน 64 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยที่ได้รับยาอวาร์ฟารินตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2566 และมีค่า INR นอกช่วงการรักษา ตามเกณฑ์คัดเข้า เมื่อคำนวณตามสูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

$$n = \frac{\chi^2 NP(1-P)}{e^2 (N-1) + \chi^2 P(1-P)}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร ($N=64$) P = ค่าสัดส่วนประชากร ($P=0.5$)

e = ระดับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ($e=0.05$)

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ $df. = 1$ ระดับความเชื่อมั่น 95% ($=3.841$)

ดังนั้น $n = 54.98$ ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง 55 คน

ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 55 คน เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้และจำนวนประชากรมีจำนวนใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลในผู้ป่วยนอกที่ใชยารวาร์ฟารินและมีค่า INR นอกช่วงการรักษาทุกราย จำนวน 64 คน ที่มีคุณสมบัติ ตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยเข้า ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษา (Inclusion Criteria)

- ผู้ป่วยนอกที่ได้รับยารวาร์ฟารินตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2566 และมีค่า INR นอกช่วงการรักษา

- มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

- สามารถอ่านฟัง และพูดภาษาไทยได้

- เกณฑ์การคัดออกจากการศึกษา (Exclusion Criteria)

- ผู้ป่วยหยุดใช้ยาเนื่องจากครบตามแผนการรักษา หรือแพทย์เปลี่ยนแผนการรักษา เช่น ตั้งครรภ์

- ไม่สามารถติดตามผู้ป่วยได้ เนื่องจากย้ายโรงพยาบาลหรือไม่เข้ารับการการรักษาต่อเนื่อง

- ผู้ป่วยที่เป็นมะเร็ง

- ผู้ป่วยเสียชีวิต

นิยามศัพท์

International normalized ratio (INR) หมายถึง ค่าระดับการต้านการแข็งตัวของเลือด ได้จากการคำนวณอัตราส่วนระหว่าง = PT ของคนไข้กับคนปกติ แล้วยกกำลัง ISI (INR patients PT/control PT)^{SI}

INR อยู่ในช่วงเป้าหมาย หมายถึง ค่า INR อยู่ใน ช่วง 2.0-3.0 ในทุกข้อบ่งใช้ ยกเว้นข้อบ่งใช้หลังการผ่าตัดใส่ลิ้นหัวใจเทียมแบบโลหะ (Mechanical heart valves) ในตำแหน่งลิ้นไมตรัล (Mitral valve) ที่เป้าหมายของระดับ INR อยู่ในช่วงระหว่าง 2.50 - 3.50

INR ไม่อยู่ในช่วงเป้าหมาย หมายถึง ค่า INR อยู่นอกช่วงเป้าหมายเกิน 0.2 หน่วยขึ้นไปหรือมีค่า INR อยู่ไม่ถึงช่วงเป้าหมายตั้งแต่ 0.2 หน่วยขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยนอกที่ได้รับยารวาร์ฟารินมีค่าระดับ INR นอกช่วงการรักษา ผลการให้ข้อเสนอแนะ แก่แพทย์ต่อปัญหาการใช้ยาที่เกิดจากยารวาร์ฟารินและข้อเสนอแนะต่อการจัดการอาการไม่พึงประสงค์ด้านยา

ผลการวิจัย

ผู้ป่วยที่เข้าเกณฑ์ในการศึกษาทั้งหมด 64 ราย ได้รับการตรวจ INR เพื่อติดตามการรักษาทั้งสิ้น 394 ครั้ง เป็นเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 48.44 และ ร้อยละ 51.56 ตามลำดับ) มีอายุอยู่ระหว่าง 40-89 ปี อายุเฉลี่ย 67 ± 11.62 ปี ช่วงอายุ 70-79 ปี มีจำนวนมากที่สุด 22 ราย (ร้อยละ 34.37) ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน) (ร้อยละ 73.44) การส่งใช้ยารวาร์ฟารินในผู้ป่วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.61) มีข้อบ่งใช้สำหรับป้องกันเลือดลิ่มเลือดอุดตันจากภาวะหัวใจห้องบนเต้นผิดจังหวะ โดยทั้งหมดมีค่าเป้าหมาย INR อยู่ในช่วง 2.0-3.0 ผู้ป่วยไม่ดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 96.87) และไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 89.06) ในส่วนผู้ดูแล พบว่า ร้อยละ 92.19 มีญาติหรือผู้ดูแลที่บ้าน สำหรับภาวะโรคร่วมที่พบมากที่สุดได้แก่ ความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 14.5) รองลงมา คือ โรคหัวใจล้มเหลว ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

(n = 64)

ข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	33 (51.56)
หญิง	31 (48.44)
อายุ	
40-49 ปี	2 (3.13)
50-59 ปี	10 (15.63)
60-69 ปี	14 (21.87)
70-79 ปี	22 (34.37)
80-89 ปี	16 (25.00)
อาชีพ	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)	47 (73.44)
รับจ้าง	10 (15.62)
เกษตรกร	3 (4.69)
ประมง	2 (3.13)
ค้าขาย	1 (1.56)
นักบวช	1 (1.56)
ข้อบ่งชี้ของยาแอสไพริน	
Atrial Fibrillation	58 (90.61)
Valve Heart Disease	2 (3.13)
Deep vein thrombosis	2 (3.13)
Cerebral infarction	2 (3.13)
ค่า INR เป้าหมาย	
2.0-3.0	64 (100)
ดื่มแอลกอฮอล์	
ไม่ดื่ม	62 (96.87)
ดื่ม	2 (3.13)
สูบบุหรี่	
ไม่สูบ	57 (89.06)
สูบ	7 (10.94)
ผู้ดูแลที่บ้าน	
ขาดผู้ดูแลที่บ้าน	5 (7.81)
ไม่มีปัญหา	59 (92.19)
โรคประจำตัวของผู้ป่วย*	
ความดันโลหิตสูง	22 (34.37)
หัวใจล้มเหลว	16 (25.00)
หลอดเลือดสมองตีบ	14 (21.87)
เบาหวาน	10 (15.63)
ปอดอุดกั้นเรื้อรัง	3 (4.69)
ภาวะไขมันในเลือดสูง	2 (3.13)
โรคไตเรื้อรัง	1 (1.56)
มะเร็ง	1 (1.56)

*ผู้ป่วย 1 รายอาจมีโรคร่วมมากกว่า 1 โรค

จากการติดตาม INR ของผู้ป่วยทั้ง 64 รายซึ่งมีการติดตามทั้งหมด 394 ครั้ง พบค่า INR ที่อยู่นอกช่วงการรักษา 230 ครั้ง ในผู้ป่วย 50 คน เป็นค่า INR ที่ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 66.96 และค่า INR ที่สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 64.04 ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งผู้ป่วยที่มีค่า INR นอกช่วงเป้าหมาย สามารถจำแนกตามประเภทของปัญหาได้ 2 ประเภท คือ ปัญหาจากการใช้ยาร้อยละ 83.04 และไม่พบสาเหตุที่ชัดเจนร้อยละ 16.9 โดยปัญหาจากการใช้ยาของผู้ป่วยมีสาเหตุมาจากความไม่ร่วมมือในการใช้ยามากที่สุด ร้อยละ 62.83 รองลงมา คือ การเกิดอันตรกิริยาระหว่างยา ร้อยละ 15.71 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนครั้งที่ INR นอกช่วงเป้าหมาย (n = 230)

ค่า INR เป้าหมาย	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)
เป้าหมาย 2.0-3.0	
ต่ำกว่า 1.80	154 (66.96)
มากกว่า 3.20	76 (34.04)

ตารางที่ 3 แสดงประเภทปัญหาจากการใช้ยา (n = 230)

สาเหตุ	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)
1. ปัญหาจากการใช้ยา	191(83.04)
ความไม่ร่วมมือในการใช้ยา (Non-compliance)	120(62.83)
เกิดอันตรกิริยาระหว่างยา (Warfarin-drug interaction)	30(15.71)
เกิดอันตรกิริยาระหว่างยากับอาหาร (Warfarin-food interaction)	19(9.95)
เกิดอันตรกิริยาระหว่างยากับอาหารเสริม (Warfarin-food Supplement interaction)	2(1.05)
อันตรกิริยาระหว่างยากับโรค (Warfarin-Disease interaction)	3(1.57)
ขาดนัด	4(2.09)
ได้รับยาไม่พอถึงวันนัด	10(5.23)
การปรับขนาดยาไม่เหมาะสม	3(1.57)
2. ไม่พบสาเหตุที่ชัดเจน	39(16.96)

พบผู้ป่วยเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาว่าฟาริน จำนวน 5 ครั้ง โดยมีค่า INR สูงเกินเป้าหมาย อาการไม่พึงประสงค์ที่พบ มีอาการเลือดออกแบบไม่รุนแรง (Minor bleeding) ได้แก่ จ้ำเลือดที่ผิวหนัง 4 ครั้ง เป็นความรุนแรง ระดับ E ซึ่งเกิดจากอันตรกิริยาระหว่างยาในกลุ่ม NSAIDs 3 ครั้ง และอันตรกิริยาระหว่างยา ฟาโทะสลาโยโร 1 ครั้ง ส่วนการเกิดเลือดออกบริเวณเหงือก 1 ครั้งเป็นความรุนแรง ระดับ D ไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาว่าฟาริน

อาการไม่พึงประสงค์	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)	ระดับความรุนแรง
จ้ำเลือดที่ผิวหนัง	4(80.00)	E
เลือดออกบริเวณเหงือก	1(20.00)	D

จากการศึกษา พบว่า เภสัชกรได้ให้ข้อเสนอแนะแก่แพทย์ต่อปัญหาการใช้ยาที่เกิดจากยาว่าฟาริน จำนวน 72 ครั้ง แพทย์ยอมรับและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ร้อยละ 86.11 สำหรับ ข้อเสนอแนะต่อการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยาแพทย์ยอมรับ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของเภสัชกรทุกครั้ง (ร้อยละ 100) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการยอมรับของแพทย์ต่อข้อเสนอแนะของเภสัชกร

ข้อเสนอแนะแก่แพทย์	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)
ประเด็นปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาแอสไพริน	72(100)
ยอมรับ	62(86.11)
ไม่ยอมรับ	10(13.89)
ประเด็นการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยา	5(100)
ยอมรับ	5(100)

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลย้อนหลังในผู้ป่วยนอกที่ได้รับยาแอสไพรินที่มีค่า INR นอกช่วง เป้าหมาย และมาติดตามการรักษาในโรงพยาบาลสภิงพระ ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2566 พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 81.24) จากการศึกษาของกมลวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล พบว่า ผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดปัญหาเกี่ยวกับยาโดยเฉพาะด้านความร่วมมือในการใช้ยา (กมลวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล, 2562) สำหรับผู้ป่วยที่มีค่า INR นอกช่วงเป้าหมาย พบว่า เกิดปัญหาจากการใช้ยาสูงถึงร้อยละ 83.04 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 16.96 แม้ว่าเภสัชกรได้ซักประวัติและค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วไม่พบสาเหตุที่ชัดเจน อาจเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวผู้ป่วยเอง ปัญหาจากการใช้ยาของผู้ป่วยที่พบมากที่สุด คือ ความไม่ร่วมมือในการใช้ยา (Non-compliance) ร้อยละ 62.83 สอดคล้องกับหลายการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าการให้ความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อระดับ INR (สาวิตรี เหล่าไพบูลย์กุล และคณะ, 2562) และการศึกษาของ ญัฐนิชา ทิพย์ลัญ ที่ได้ศึกษาผลของการบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยแอสไพรินคลินิก พบปัญหาที่เกิดจากยาแอสไพรินทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 11.06 และปัญหาที่พบบ่อยที่สุด คือ ความไม่ร่วมมือในการใช้ยาแอสไพรินของผู้ป่วยร้อยละ 37.5 (ญัฐนิชา ทิพย์ลัญ, 2563) เช่นเดียวกับการศึกษาของ จารุวัลย์ พรหมคง ผู้ป่วยที่ให้ความร่วมมือในการรับประทานยาอย่างถูกต้องมีค่าระดับ INR ในช่วงเป้าหมายมากกว่ากลุ่มที่รับประทานยาไม่ถูกต้อง คือ ร้อยละ 65.1 และ 35.7 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์พบว่า ผู้ป่วยที่รับประทานยาถูกต้องตามวิธีการใช้ยามีความสัมพันธ์กับระดับ INR อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 4.33$, $p = 0.037$) (จารุวัลย์ พรหมคง, 2566) ปัญหาการเกิดอันตรกิริยาระหว่างยา (Warfarin-drug interaction) เป็นปัญหาการใช้ยาที่พบมากเป็นอันดับสองรองลงมาจากปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยา ยาที่ผู้ป่วยได้รับร่วมและเกิดอันตรกิริยากับยาแอสไพรินมีทั้งเพิ่มฤทธิ์และลดฤทธิ์ของยาแอสไพริน ซึ่งได้มาจากโรงพยาบาล รพ.สต. และคลินิกเอกชน จากการศึกษาพบอันตรกิริยาระหว่างยา ร้อยละ 15.71 สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้าที่พบปัญหายาแอสไพรินเกิดอันตรกิริยากับยาอื่น ร้อยละ 33.33 รองลงมาจากปัญหาความไม่ร่วมมือในการใช้ยา (ญัฐนิชา ทิพย์ลัญ, 2563) และการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางคลินิกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับ INR ในผู้ป่วยที่ผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจเทียม พบว่า การเกิดปฏิกิริยาระหว่างยาเป็นปัจจัยเดียวที่สัมพันธ์กับ ระดับ INR ที่อยู่นอกช่วงเป้าหมาย (Boonmuang, P. et al., 2020) โดยการศึกษาครั้งนี้พบการเกิดอันตรกิริยากับยากกลุ่ม NSAIDs มากที่สุด ซึ่งผู้ป่วยรับยาจากคลินิกเอกชนและร้านยาเป็นส่วนใหญ่ ยากลุ่ม NSAIDs มีผลเพิ่มฤทธิ์ของยาแอสไพรินทำให้ค่า INR สูงเกินปกติ ส่วน Antibiotics มีทั้งที่เพิ่มฤทธิ์ของยาแอสไพริน และลดฤทธิ์ของยาแอสไพริน สำหรับยา Paracetamol พบว่า ทำให้ค่า INR สูงเกินเป้าหมายเนื่องจากผู้ป่วยทานบ่อยและถี่เป็นประจำทุกวันเพื่อบรรเทาอาการปวด การได้รับยาไม่พอถึงวันนัดจัดเป็นปัญหาจากการใช้ยาที่เกิดจากความคลาดเคลื่อนในการสั่งใช้ยา การศึกษานี้พบปัญหาการได้รับยาไม่พอถึงวันนัด 10 ครั้ง (ร้อยละ 5.23) เนื่องจากขนาดของยาแอสไพรินที่สั่งใช้มีลักษณะแตกต่างจากยาทั่วไปนั้น คือ ต้องคำนวณขนาดยาที่ใช้ต่อสัปดาห์ (mg/week) ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนเรื่องจำนวนเม็ดยาที่จะต้องสั่งให้พอจนถึงวันนัด แม้จะตั้งค่าให้มีการคำนวณยาจนถึงวันนัดในโปรแกรม HosXP

แล้วก็ตาม เพราะโปรแกรม HosXP จะคำนวณได้ในกรณีที่ยาตัวนั้นมีวิธีกินเหมือนกันทุกวันนี้ อีกหนึ่งปัญหาจากการใช้ยาที่เกิดจากความคลาดเคลื่อนในการสั่งใช้ยา คือ การปรับขนาดยาไม่เหมาะสม พบว่า มีการปรับขนาดยาสูงกว่าร้อยละ 20 ของขนาดยาเดิมต่อสัปดาห์ จำนวน 3 ครั้ง ทำให้ค่า INR เพิ่มขึ้นเกินช่วงเป้าหมายการรักษา แต่ไม่มีการเกิดภาวะเลือดออก การศึกษานี้พบผู้ป่วยเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาแอสไพริน 5 ครั้ง (ร้อยละ 1.26) โดยมีค่า INR สูงเกินเป้าหมาย อาการไม่พึงประสงค์ที่พบ มีอาการเลือดออกแบบไม่รุนแรง (Minor bleeding) แตกต่างจากการศึกษาของ ทิพย์สุมล รักศีลธรรม ที่พบภาวะเลือดออกไม่รุนแรง ร้อยละ 16.6 และพบภาวะเลือดออกรุนแรงร้อยละ 3.3 (ทิพย์สุมล รักศีลธรรม, 2566) และสำหรับ Minor bleeding ที่พบในการศึกษานี้ ได้แก่ จำเลือดที่ผิวหนัง ร้อยละ 80.00 เป็นความรุนแรง ระดับ E ซึ่งเกิดจากอันตรกิริยาระหว่างยาในกลุ่ม NSAIDs 3 ครั้ง และ อันตรกิริยาระหว่างยาฟ้าทะลายโจร 1 ครั้ง ส่วนการเกิดเลือดออกบริเวณเหงือก ร้อยละ 20.00 เป็นความรุนแรง ระดับ D ไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจน ซึ่งยากกลุ่ม NSAIDs เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะเลือดออกรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ธัญชนก ไทยชนะ และคณะ, 2563) การศึกษาเภสัชกรได้มีข้อเสนอแนะแก่แพทย์เกี่ยวกับปัญหาการใช้ยาที่เกิดจากยาแอสไพริน โดยเภสัชกรได้ให้ข้อเสนอแนะแก่แพทย์จำนวน 72 ครั้ง แพทย์ยอมรับและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ร้อยละ 86.11 ข้อเสนอแนะที่แพทย์ยอมรับและมีการแก้ไขมากที่สุด ได้แก่ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับขนาดยา ร้อยละ 72.58 สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศไทย ที่พบว่า แพทย์ให้การยอมรับคำแนะนำการปรับขนาดยาสูงถึงร้อยละ 94.9 (อุทัยวรรณ เมืองแมน และพรนัชชา ส่วนเทศ, 2562) แพทย์ให้การยอมรับคำแนะนำการปรับขนาดยาในผู้ป่วยที่ได้ใช้ยาแอสไพรินโดยเภสัชกร แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพการดำเนินงานของเภสัชกร ที่มีบทบาทในการช่วยดูแลผู้ป่วยด้านยา ประเมินปัญหาด้านยาส่งเสริมให้ผู้ป่วยได้รับผลการรักษาที่ดีขึ้น เภสัชกร มีศักยภาพ ทักษะและองค์ความรู้ในการให้บริบาลทางเภสัชกรรมแก่ผู้ป่วยที่ใช้ยาแอสไพริน สามารถให้คำแนะนำการปรับขนาดยาแอสไพรินเมื่อผู้ป่วยมีค่า INR ไม่เข้าเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม ในการศึกษาครั้งนี้พบการเกิดอาการไม่พึงประสงค์ด้านยา 5 ครั้ง เภสัชกรได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ด้านยาแก่แพทย์ 5 ครั้ง (ร้อยละ 100.0) แพทย์ยอมรับ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของเภสัชกรทุกครั้ง (ร้อยละ 100) การแก้ไขของแพทย์ ได้แก่ การปรับลดขนาดยาหรือหยุดใช้ยาแอสไพริน ให้การรักษาภาวะเลือดออกและส่งผู้ป่วยกลับมาพบเภสัชกรหลังพบแพทย์เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับยาแอสไพรินอีกครั้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาที่ทำให้ผู้ป่วยที่ได้รับยาแอสไพรินมีค่า INR นอกช่วงเป้าหมาย มีทั้งเรื่องปัญหาความร่วมมือในการใช้ยา ปัญหาอันตรกิริยาจากยา และปัญหาอาการไม่พึงประสงค์จากยา จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งของเภสัชกร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า การทบทวนสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงอาจต้องใช้หลาย ๆ วิธีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งทำให้เภสัชกรสามารถวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ทั้งในแง่ของความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วย เช่น การปรับวิธีการรับประทานยาให้สะดวกและเหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย การรับประทานยาเท่ากันทุกวัน ระบุวันที่รับประทานให้ชัดเจน เป็นต้น หรือในแง่ของสิ่งใช้ยาอาจจำเป็นต้องมีเครื่องมือหรือโปรแกรมที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการปรับขนาดหรือคำนวณปริมาณที่เหมาะสม ซึ่งหากสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้จะทำให้ผู้ป่วยมีความร่วมมือในการใช้ยามากขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยที่ได้รับยาแอสไพรินใช้ยาได้อย่างมีประสิทธิภาพและความปลอดภัยมากขึ้น ข้อจำกัดของการศึกษานี้ เนื่องจากการศึกษาแบบเก็บข้อมูลย้อนหลัง อาจทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ส่งผลต่อการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการใช้ยาแอสไพริน โดยเฉพาะปัญหาความร่วมมือในการใช้ยา ที่ยังมีมิติอื่นให้พิจารณา เช่น เรื่องทัศนคติของผู้ป่วยเรื่องความเจ็บป่วย การใช้ยาและความเชื่อทางสุขภาพ สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการให้สิ่ง

แทรกแซง (Intervention) เพื่อแก้ไขปัญหาระดับ INR อยู่นอกช่วงการรักษา ที่ได้จากผลการศึกษานี้ เช่น การเปรียบเทียบก่อนและหลังการให้การบริบาลทางเภสัชกรรม และควรมีการสัมภาษณ์ผู้ป่วยเพิ่มเติมในเรื่องทัศนคติและความเชื่อทางสุขภาพ หรือมีการประเมินความร่วมมือในการใช้ยา ของผู้ป่วยด้วยวิธีการอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การนับเม็ดยา การทดสอบความรู้เรื่องยาของผู้ป่วย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ตันติพิพัฒนสกุล. (2562). ปัจจัยของผู้ป่วยที่มีผลต่อความร่วมมือในการใช้ยา. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28(1), 107-119.
- กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวทางการจัดการด้านยาตาม service plan สาขาโรคหัวใจและไต. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สมุทรสาคร: บอรัณ ฑู ปี พับลิชชิง.
- จารุวัลย์ พรหมคง. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับ INR ของผู้ป่วยที่ได้รับยา วาร์ฟาริน ในโรงพยาบาลเกาะสมุย. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 10(10), 273-282.
- ณัฐนิชา ทิพย์ล้อย. (2563). การศึกษาผลของการบริบาลทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยวาร์ฟารินคลินิก โรงพยาบาลตรอน จังหวัดอุดรธานี. ใน รายงานการวิจัย. กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค โรงพยาบาลตรอน.
- ทิพย์สุมล รักศีลธรรม. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะระดับวาร์ฟารินเกินขนาดของคลินิกวาร์ฟาริน โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์. วารสารแพทย์เขต 4-5, 42(3), 381-394.
- ธัญชนก ไทยชนะ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะเลือดออกรุนแรงในผู้ป่วยไทยที่ได้รับยา warfarin. วารสารเภสัชกรรมไทย, 12(4), 954-968.
- สาวิตรี เหล่าไพบุลย์กุล และคณะ. (2562). ปัญหาจากการใช้ยาของผู้ป่วยนอกที่ได้รับยา วาร์ฟาริน ที่มีค่า INR นอกช่วงการรักษาโดยการเยี่ยมบ้านในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 18 เมษายน 2567 จาก <https://wjst.wu.ac.th/index.php/wuresearch/article/view/6607>
- อุทัยวรรณ เมืองแมน และพรนัชชา ต่วนเทศ. (2562). การพัฒนาแบบบันทึกปัญหาด้านยาและผลการให้คำแนะนำปรับขนาดยาโดยเภสัชกรในคลินิกวาร์ฟาริน โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์. สวรรค์ประชารักษ์เวชสาร, 16(3), 111-125.
- Boonmuang, P. et al. (2020). Clinical factor related to international normalized ratio changes in warfarin users who underwent heart valve replacement at warfarin clinic of phramongkutklo hospital. Thai Bulletin of Pharmaceutical Sciences, 15(2), 73-79.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Priksri, W. et al. (2019). Incidence, risk factors, and outcomes of warfarin-associated major bleeding in Thai population. Pharmacoeidemiology and Drug Safety, 28(7), 942-950.

นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง
อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*
POPULATION PARTICIPATORY DEVELOPMENT POLICY IN NANG LONG
SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, CHA UAD DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุริยา เดชเกิด¹, พระครูวิรัตธรรมโชติ² และ เดโช ข่าน้ำแก้ว³

Suriya Detkoed¹, Phrakru Viratdhammachot² and Daycho Khaenamkhaew³

¹สาขาการพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹Social Development Branch, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²Faculty Of Liberal Arts, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

³Faculty Of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: jame.35@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคเชิงพรรณนา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณกับประชากร จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ทำวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม พบว่า หน่วยงานควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนในการทำงาน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผน และการดำเนินงาน อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงต้องมีการเพิ่มช่องทางการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสและกระตุ้นให้กลุ่มที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามในการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด

คำสำคัญ: นโยบายการพัฒนา, การมีส่วนร่วม, องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง

* Received June 13, 2024; Revised July 29, 2024; Accepted August 6, 2024

Abstract

The objectives of this research were to study 1) The participatory development policies of Nang Long subdistrict administrative organization, and 2) The suggestions about participatory development policies of Nang Long subdistrict administrative organization, Chauad district, Nakhon Si Thammarat province. The study was the mixed method between qualitative research and quantitative research. On the one hand, qualitative research was selected from 27 participants. The instrument used was unstructured interview and descriptive analysis. On the other hand, a sample of quantitative research was selected from 376 people. The instruments were questionnaires, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). The results were as follows: The level of the participatory development policies. The means of 4 aspects were at the high level. Considering each aspect it found that the mean of participatory operations was at the high level. The participatory decision-making was at the second. The participatory of monitoring and evaluation was at 4.26. The participatory of operation was at the lowest level. The suggestion about the participatory development policies indicated that the state agency should encourage the citizens to participated since setting goals, policies, planning, and operations. The government sector should increase channels for expressing opinions, encourage people to participate in solving problems, prioritize the operations and resources. In addition, the official has to determine methods for operations, monitoring, and evaluation that focus on the benefits of the public as a priority.

Keywords: Development Policy, Population Participatory, Nang Long Sub-District Administrative Organization

บทนำ

ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ทุกฉบับมีหลักการที่ตรงกันประการหนึ่งคือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอิสระสูงสุด ที่เรียกว่า อำนาจอธิปไตย แม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาประชาชนไทยจะมีได้มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองเท่าที่ควร แต่เมื่อกระแสความเป็นประชาธิปไตยของโลกได้เข้าสู่ประเทศไทยก็ทำให้ประชาชนรู้ถึงการมีสิทธิเสรีภาพและมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น นำมาสู่การปฏิรูประบบการเมืองไทยที่เห็นได้ชัดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ต่อเนื่องมาจนถึงรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก (เรณูมาศ รักษาแก้ว, 2566)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการต่าง ๆ ของชุมชนนั้นเป็นทั้งวิธีการและจุดของการพัฒนาชนบทเพราะจุดหมายของการพัฒนาชนบท คือ ความสามารถในการพึ่งตนเองของชนบทใน การปกครองและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ และการจะบรรลุจุดหมายดังกล่าวได้ประชาชนต้องเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่ดีนั้นเกิดจากการมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง ฉะนั้น คำว่าการมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึง ความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ความห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็น การมีส่วนร่วม และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2550)

ปัจจุบันสภาวะทางเศรษฐกิจสังคม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้การพัฒนาสังคมหรือการพัฒนาชุมชนเป็นไปได้ยากลำบากมากขึ้นทำให้สังคมไม่มีความเข้มแข็ง ดังนั้น ในการพัฒนาสังคมหรือการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทรัพยากร กำลังคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพกำลังคน การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ได้รับรู้ข้อเท็จจริงและแนวความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรง จึงนับได้ว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นต่อการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมหรือในชุมชนมิใช่ปล่อยให้การพัฒนาสังคมหรือการพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแต่ฝ่ายเดียว ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้มีการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนหรือมีส่วนในการกำหนดนโยบายพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงไม่สามารถพัฒนาให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและในการกำหนดนโยบายไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากนักเนื่องจาก การไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ทำให้ไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงของชุมชนว่าต้องการให้ชุมชนของตนพัฒนาอย่างไร (ศุภวดี กรมทอง, 2557)

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสนับสนุนองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดหมายใน การพัฒนา กำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่จุดหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนด แผนงานและโครงการของ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนจุดหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย พบว่า ประชาชนยังขาดการร่วมมือในการร่วมพัฒนาชุมชน ผลที่เกิดขึ้น คือ การพัฒนาชุมชนไม่สามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืนและชุมชนเองก็ไม่สามารถพัฒนาให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ เนื่องจากนโยบายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางหลง ได้กำหนดออกมานั้นไม่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง องค์การบริหารส่วนตำบลบางหลง ต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็น การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนหรือ การแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะหรือการเรียกร้องเพื่อให้นโยบายการพัฒนาชุมชนต่างๆที่องค์การบริหารส่วน ตำบลบางหลงจัดทำขึ้นสนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง จำเป็นต้องอาศัยนโยบายสาธารณะเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ชุมชนหรือให้สังคมสามารถพัฒนาเป็นสังคมหรือ เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้ที่ได้รับผลจากนโยบายการพัฒนาชุมชนหรือนโยบายสาธารณะต่าง ๆ โดยตรง คือ ประชาชน ในชุมชนซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ในสังคม ดังนั้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนา ชุมชนหรือนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้นโยบายสาธารณะหรือนโยบายพัฒนาชุมชนที่องค์การบริหารส่วน ตำบลบางหลงจัดทำขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ตรงตามสภาพที่แท้จริงของปัญหาเพื่อให้สามารถ พัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีในการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Survey Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลนางหลง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 27 คน มีวิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกไว้ 7 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มผู้นำท้องที่ จำนวน 7 คน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 7 คน กลุ่มผู้นำทางศาสนา จำนวน 3 คน กลุ่มผู้อำนวยความสะดวกการศึกษา จำนวน 3 คน กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 คน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 คน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลนางหลง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 7 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 6,232 คน โดยคำนวณจากสูตรของ ยามาเนะ จากจำนวนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง 376 คน จึงจะยอมรับได้ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 คน โดยทำการเก็บตัวอย่างแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล จำนวน 5 ข้อ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 5 ข้อ รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ ลิเคิร์ต (Likert's Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 5 หมายถึง นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลผลข้อมูล อันตรภาคชั้น คือ ค่าที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อที่ใช้สำหรับการอธิบายผลของข้อมูลโดยใช้วิธีการคำนวณค่าอันตรภาคชั้น (ธำนิษฐ์ ศิลป์จารุ, 2557)

แล้วนำมาแปลผล แบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด

ช่วงค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมมาก

ช่วงค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมปานกลาง

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมน้อย

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended) สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงคุณภาพ

1.1 ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

1.3 นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง

1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความชัดเจน และครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้มีความเที่ยงตรงมากขึ้นโดยหาค่าดัชนีความพ้องระหว่างข้อคำถาม ซึ่งค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ในแบบสอบถาม พบว่า มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ

1.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงปริมาณ

2.1 นำแบบสอบถามให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้าง ของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง

2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจ ความถูกต้องของเนื้อหา ประกอบด้วย

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเครื่อง อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดนครพนม จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.960

2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครพนม เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกสร้างขึ้น มาไปสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนที่กำหนดไว้ของตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

1.3 ผู้วิจัยนำคำตอบและได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์ รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง สละสลวยมากยิ่งขึ้น และนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

2.1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อลงพื้นที่ขออนุญาตหมาย สถานที่ วัน เวลา และนัดหมายกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

2.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการดำเนินการ การสนทนาสร้างความคุ้นเคยแจ้งวัตถุประสงค์ อธิบายเหตุผลกับผู้ให้ข้อมูลแล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามที่ต้องการ

2.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา และเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับและนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

2. เชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ข้อมูลสถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหา ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

2.2 ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.3 วิเคราะห์ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและแปลผลโดยการบรรยาย ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 376)

ข้อมูลพื้นฐาน		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	162	43.10
	หญิง	214	56.90
	LGBTQ	-	-
รวม		376	100.00
อายุ			
	ต่ำกว่า 21 ปี	89	23.70
	21-30 ปี	153	40.60
	31-40 ปี	65	17.30
	41-50 ปี	69	18.40
รวม		376	100.00
ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	82	21.80
	มัธยมศึกษา	148	39.40
	อนุปริญญา/ปริญญาตรี	136	36.20
	สูงกว่าปริญญาตรี	10	2.70
รวม		376	100.00
อาชีพ			
	เกษตรกร	55	14.60
	รับจ้างทั่วไป	173	46.00
	ค้าขาย	53	14.10
	ธุรกิจส่วนตัว	60	16.00
	อื่นๆ	35	9.30
รวม		376	100.00
รายได้ต่อเดือน			
	ต่ำกว่า 5,000 บาท	175	46.50
	5,000-10,000 บาท	201	53.50
รวม		376	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.90 ส่วนเพศชาย จำนวน 162 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.10

จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 153 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.60 รองลงมา คือ อายุต่ำกว่า 21 ปี จำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.70 อายุ 41-50 ปี จำนวน 69 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.40 และอายุ 31-40 ปี จำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.30

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 148 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.40 รองลงมา คือ การศึกษาอนุปริญญา/ปริญญาตรี จำนวน 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.20 และการศึกษาประถมศึกษาและสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 82 ราย และ 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.80 และ 2.70 ตามลำดับ

จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 173 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมา คือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 60 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.00 อาชีพเกษตรกร ค้าขาย และอาชีพอื่น ๆ จำนวน 55 ราย จำนวน 53 ราย และจำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.60 ร้อยละ 14.10 และร้อยละ 9.30 ตามลำดับ

จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท จำนวน 201 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.50 ส่วนรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 175 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.50

2. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน (n = 376)

นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยรวม	ระดับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.30	0.5922	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	4.36	0.5972	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	4.26	0.6349	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.22	0.74444	มาก
รวม	4.29	0.5867	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.26$) ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับแนวนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 ประเด็น คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้มีการพัฒนาชุมชนต้องเริ่มจากประชาชน มีการร่วมกันประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางในการดำเนินกิจกรรม มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรม มีการแสดงความคิดเห็น เข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการกิจกรรมต่าง ๆ แล้วร่วมกันลงมือปฏิบัติตามงานที่มอบหมาย ในรูปแบบฐานะตัวแทนประชาคมตำบล ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตำบลนางหลง โดยประชาชนเองสามารถที่จะเสนอความคิดเห็น ปัญหาความเดือดร้อนและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบล เพจ Facebook เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้ประชาชนต้องร่วมสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ร่วมคิด ให้ข้อเสนอแนะร่วมเสนอปัญหา ร่วมให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ร่วมกันคัดเลือกตัวแทนประชาชน มีการเลือกคนดี มีความสามารถมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นตัวแทนเข้าร่วมโครงการในรูปของคณะกรรมการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการจัดทำแผน คณะกรรมการติดตามประเมินผล คณะกรรมการในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมตรวจรับงาน เป็นต้น

ประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์รูปแบบ ตรวจสอบการทำงาน การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาตามแผนงานต่าง ๆ เช่น เรื่องถนน โครงการต่าง ๆ การใช้จ่ายงบประมาณ มีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการทำงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานต่อไป ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ในการแก้ปัญหาเมื่อเจออุปสรรค เป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม ช่วยกันพัฒนาองค์กร ซึ่งประชาชนจะต้องมีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลทั้งสภาวะทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอว่าการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ช่วยคิด ช่วยวางแผน ช่วยกันทำงานสำเร็จไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ก็จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนมีส่วนร่วมและนำผลได้รับประโยชน์ร่วมกัน เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน การส่งเสริมการฝึกหัดอาชีพ งานด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างถนนช่วยให้การคมนาคมในพื้นที่มีความสะดวกรวดเร็ว ขนถ่ายสินค้าการเกษตร สิ่งอุปโภคบริโภคเร็วขึ้น ประปามีน้ำบริโภคไม่ขาดแคลน การขุดลอกป้องกันอุทกภัยหรือป้องกันการขาดแคลนหรือใช้ทางการเกษตร ผลประโยชน์สูงสุดจะเกิดกับประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้าน โดยวัดผลการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนจากความพึงพอใจของประชาชนนั่นเอง

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

1.1 ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามที่การศึกษาแนวคิดของ พระมหาประภาสศิริเมธ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราณ จังหวัด นครปฐม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน

โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (จิตติปสิทธิกร), 2556)

1.2 ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากร แหล่งของทรัพยากรที่จะใช้กิจกรรมโครงสร้างพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน ขั้นตอนดำเนินงานพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในลำดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ เครือวัลย์ สืบอ้าย ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้านกำหนดวิสัยทัศน์ และด้านตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางโดยประชาชนมีความสนใจที่จะไปใช้สิทธิ ในการ เลือกตั้งของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดกลุ่มปัญหาหมู่บ้าน สนใจตรวจสอบ การธุรกิจประเพณีมิชอบเข้าร่วมการประชุมสภาท้องถิ่น การจัดทำแผน พัฒนาสำหรับด้านแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก (เครือวัลย์ สืบอ้าย, 2550)

1.3 ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรเงินทอง เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมออกแรงกายในการทำกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนการมีส่วนร่วมประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามแผน/โครงการ/กิจกรรมที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในลำดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของวัชรพงษ์ ศรีสว่างวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนจาน อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงาน ด้านการบริหารงบประมาณและพัสดุ และด้านการตรวจสอบและควบคุมการบริหารงานโดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทราบขั้นตอนการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ว่ามีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอันดี ในการทำงานร่วมกันระหว่างประชาคมและองค์การบริหารส่วนตำบล (วัชรพงษ์ ศรีสว่างวงศ์, 2562)

1.4 ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การคิดว่าการดำเนินโครงการ/กิจกรรมแผนพัฒนาชุมชนมีการประเมินความคุ้มค่าของแผนกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน ส่วนการมีโอกาสร่วมควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในลำดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของเครือวัลย์ สืบอ้าย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าแสดงความคิดเห็นเป็นผู้ได้รับประโยชน์ สนับสนุน ร่วมสมมติติดตามประเมินผล ในกิจกรรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดการขยะ โดยร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมประชุมกับชุมชนองค์กรและแรงงานต่าง ๆ นอกจากนี้ประชาชน ยังมีข้อเสนอแนะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝกต้องดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของ ประชาชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล และ

ควรส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีบทบาทในการบริหารงานมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (เครือวัลย์ สืบอายุ, 2550)

1.5 ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอนาหว้า จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การรู้สึกยินดีและพอใจต่อการพัฒนาชุมชนให้ประชาชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและชุมชนที่อาศัยอยู่ ส่วนการได้รับการพัฒนาศักยภาพตนเองจากการร่วมทำกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในลำดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของชัยรัตน์ แสงเพชร ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนนาจาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวม อยู่ในระดับ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมด้านรับผลประโยชน์ (ชัยรัตน์ แสงเพชร, 2557)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอนาหว้า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตั้งแต่ระยะเริ่มแรกของการดำเนินกิจกรรม โดยต้องมีการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย มีการวางแผน และการดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม มีการติดตามประเมินผลกิจกรรมนั้นๆ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจต้องมีส่วนร่วม มีข้อมูลที่เที่ยงตรง มีคุณธรรม และเน้นประโยชน์ของชุมชนหรือส่วนรวมเป็นสำคัญ อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงต้องมีการเพิ่มช่องทางการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสและกระตุ้นให้กลุ่มที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วม

ประเด็นที่ 2 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เมื่อเจออุปสรรคมีการปรับปรุงเพื่อให้กิจกรรมสามารถดำเนินประสบผลสำเร็จ มีการกลั่นกรองตัวแทนหรือผู้บริหารที่มีคุณธรรม เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการต่าง ๆ แล้วให้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะในด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำเสนอแนวคิดที่สร้างสรรค์ในการทำงาน อาจคอยสอดส่องดูแลทำประชาคมตัวอย่างถูกต้องและสร้างความรับรู้เข้าใจอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้

ประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า การติดตามประเมินผลเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรม มีการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเข้ามาติดตามประเมินผลโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ของโครงการ มีการติดตามข่าวสาร สามารถประเมินผลการทำงานของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้หลากหลายช่องทาง แต่งตั้งคณะทำงานที่มีประชาชนเป็นองค์ประกอบร่วมในการติดตามและมีการประชุมหาข้อสรุปร่วมกัน มีการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน มีการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องติดตามทุกแผนงานจนแล้วเสร็จนำข้อบกพร่องมาเป็นบทเรียนในการหาหนทางแก้ไขเพิ่มเติมประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง ดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเสนอความต้องการของตนเองผ่านสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตรง มีการแจ้งผลประโยชน์ที่ได้รับต่อประชาชนให้มากที่สุด ต้องร่วมกันตัดสินใจ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมเสนอข้อมูลหรือปัญหา เพื่อองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้จัดทำโครงการได้ตรงตามความต้องการของประชาชน มีการระบุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเป็นตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม

โดยเน้นผลประโยชน์ที่ได้ไปในการเพิ่มผลผลิต รายได้เพิ่มขึ้น มีการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน การเกิดระบบน้ำประปาหมู่บ้าน โดยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุดทั้งทางตรงและทางอ้อม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นแนวนโยบายที่ประชาชนจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนหรือนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้นโยบายสาธารณะหรือนโยบายพัฒนาชุมชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงจัดทำขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ตรงตามสภาพที่แท้จริงของปัญหา ทั้งควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้สามารถพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ หน่วยงานควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนในการทำงาน ตั้งแต่ขั้นตอนในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผน และการดำเนินงาน โดยคัดเลือกประชาชนที่มีประสบการณ์ มีความเที่ยงตรง มีคุณธรรม และเน้นประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงต้องมีการเพิ่มช่องทางการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสและกระตุ้นให้กลุ่มที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ กำหนด การใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามในการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ คือ ประชาชนต้องร่วมกันประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางในการดำเนินกิจกรรม มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรม มีการแสดงความคิดเห็น เข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการกิจกรรมต่าง ๆ แล้วร่วมกันลงมือปฏิบัติตามงานที่มอบหมาย มีการคัดเลือกตัวแทนประชาชนที่มีความสามารถมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อกำหนดเกณฑ์รูปแบบ ตรวจสอบการทำงาน การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาตามแผนงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้าน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยวัดผลจากความพึงพอใจของประชาชนนั่นเอง ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมการวิจัย เรื่อง 1) ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดแนวนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา 2) กิจกรรมที่ส่งเสริมนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา และ 3) รูปแบบการส่งเสริมนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดการงาน. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- เครือวัลย์ สืบอ้าย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก อำเภอสарภี จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา รัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- ชัยรัตน์ แสงเพชร. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนนาจาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร: วีอินเตอร์พรีนทร์กรุงเทพมหานคร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). พรหมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรณูมาศ รักษาแก้ว. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชน. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2566 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>
- วัชรพงษ์ ศรีสว่างวงศ์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนจาน อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภาวดี กรมทอง. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอปึงนาราง จังหวัดพิจิตร. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จารึกมอญโบราณสู่งานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์

ดุริยบำบวง: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้*

OLD MON INSCRIPTIONS FOR THE CREATION OF MUSIC COMPOSITION

THE SACRED SONG: RETRACING IN LAWOE KINGDOM INSCRIPTIONS

ปภาอร แก้วสว่าง

Paparon Kaewsawang

สาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ลพบุรี ประเทศไทย

Department of Music Education, Lopburi College of Dramatic Arts, Lopburi, Thailand

Corresponding author E-mail: honey41porn49@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาวิเคราะห์จารึกภาษามอญโบราณที่ปรากฏในเมืองลพบุรีและสืบเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า เมืองละโว้หรือเมืองลพบุรีในอดีตปรากฏร่องรอยหลักฐานการอาศัยอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่อมาเมื่อได้รับวัฒนธรรมจากภายนอก โดยเฉพาะวัฒนธรรมอินเดียที่เข้ามา ลพบุรีจึงมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นรัฐที่มีวัฒนธรรมร่วมแบบทวารวดีในภาคกลางของประเทศไทย เช่น นครปฐม อุทอง คูบัว ฯลฯ โดยเฉพาะตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12-14 ปรากฏชื่อในหลักฐานร่วมสมัยว่า ลพบุรี ทั้งนี้ ในบริเวณจังหวัดลพบุรียังปรากฏหลักฐานที่เป็นศิลาจารึกที่ใช้อักษรปัลลวะ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษามอญโบราณ เช่น จารึกขับจำปา จารึกเสารธรรมจักร ฯลฯ แสดงให้เห็นว่าเป็นชุมชนที่นับถือพระพุทธศาสนาและมีการใช้ภาษามอญเป็นภาษาราชการ โดยจารึกที่เป็นภาษาบาลีและมีเนื้อหาเหมือนกัน คือ จารึกเสาแปดเหลี่ยม 1 (ขับจำปา) และจารึกขับจำปา 4 ซึ่งประกอบด้วย ข้อความจากพระไตรปิฎกที่สำคัญ 4 ข้อ คือ คาถาเยธมมา คำพรรณาถึงพระอริยสัจ 4 และพุทธอุทาน นำมาสู่งานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ชุดดุริยบำบวง: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้ ประกอบด้วยทำนองอัตราจังหวะสองชั้น 4 เพลง ชื่อบทเพลงชุด ปฐมบทเยธมมา ประกอบด้วย เพลงเยธมมา เพลงญาณ 3 เพลงพุทธอุทาน 1 และเพลงพุทธอุทาน 2 บทเพลง ชุดนี้กำหนดอัตลักษณ์ทำนองเป็นเพลงไทยสำเนียงมอญเป็นหลัก กำหนดใช้บันไดเสียงทางกลางและเพียงอบน ดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ใช้การประสมวงโบราณคดีตามแนวทางของक्रमุนตรี ตราโมท เพลงสร้างสรรค์ชุดนี้ เป็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับจังหวัดลพบุรีในงานเทศกาลสำคัญประจำปี

คำสำคัญ: จารึกมอญโบราณ, งานสร้างสรรค์, ดุริยบำบวง, จารึกเมืองละโว้

Abstract

This research is qualitative research to study and analyse the old Mon language inscriptions that appeared in Lopburi and their sequels. The research found that Lawoe or Lopburi City in the past shows evidence of human habitation since the prehistoric era. Subsequently, when they especially received an Indian culture, Lopburi had developed initially into an intercultural state

* Received July 3, 2024; Revised July 31, 2024; Accepted August 8, 2024

associated with a Dvaravati culture in the central part of Thailand, such as Nakhon Pathom, U Thong, Khu Bua, etc., namely "Lavapura" in contemporary evidence especially in the 12th-14th Buddhist centuries. Therefore, Lopburi Province also had evidence of stone inscriptions using the Pallava script or Pallava Grantha, Pali, Sanskrit, and the old Mon script that was exemplified by the Sap-Cham-Pa inscription, the Pillar of Dharmachakra inscription, etc. This evidence indicated the presence of a Buddhist community that used the Mon language as an official language. The inscriptions were in Pali and had the same content, namely the Octagonal Pillar 1 (Sub Champa) and the Sub Champa 4 Inscription, which consists of 4 important passages from the Tripitaka are Ye Dhamma verse, a description of the Four Noble Truths, and Buddhist Exclamation, led to the creation of music composition; the sacred song: "Retracing in Lawoe Kingdom Inscription". It consisted of 4 double-rhythm melodies, namely "Pa Tom Bot Ye Tham Ma" means The First Chapter of Ye Dhamma. It was a combination of the Ye Dhamma song, Yan song 3, Buddha Uthan song 1, and Buddha Uthan song 2, all of which were songs in the Mon dialect with Na Tab Mon rhythm. This was provided by using both the middle and Phiang O Bon sound scales of Thai music with the playing of a semi-general melodic line. Use the mixture of archaeological band by Kru Montri Tramod This music creation will effectively promote tourism in Lopburi Province during essential annual festivals.

Keywords: The Old Mon Inscriptions, Creation, The Sacred Song, Lawoe Inscriptions

บทนำ

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของดินแดนที่เป็นจังหวัดลพบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งตั้งอยู่ที่ภาคกลางตอนเหนืออาจกำหนดได้ 3 สมัย คือ 1) สมัยแรกหรือวัฒนธรรมอินเดียนหรือสมัยทวารวดี มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 พบจารึกเป็น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษามอญโบราณ จารึกด้วยอักษรปัลลวะ อักษรเทวนาครี (พบน้อยมาก) และอักษรที่ดัดแปลงจากอักษรปัลลวะ 2) สมัยรับอิทธิพลทางการเมืองและวัฒนธรรมอาณาจักรเขมรมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 พบจารึกเป็นภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร จารึกขึ้นด้วยอักษรเขมรหรือขอมโบราณ และ 3) สมัยคนไทยเริ่มเป็นใหญ่ ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 19 พบจารึกเป็นภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร และภาษาไทย จารึกขึ้นโดยใช้อักษรเขมร หรือขอม และอักษรไทย ซึ่งนักวิชาการได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า เมืองลพบุรีในอดีตเคยเป็นเมืองสำคัญในรัฐทวารวดี และคำว่า ลวปุระ คือ ละโว้ (ลพบุรี) เพราะคำนี้เคยปรากฏในจารึกภาษาเขมร (กรมศิลปากร, 2524) นอกจากหลักฐานทางศิลปกรรมและโบราณคดีที่พบนี้ ยังปรากฏหลักฐานอื่น ๆ ในบริเวณจังหวัดลพบุรี อย่างเช่น ศิลาจารึกที่ใช้อักษรปัลลวะ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษามอญโบราณนั้นเป็นจารึกที่พบรุ่นแรก ๆ เมื่อประมาณ 1,400 ปีที่แล้ว เช่น อักษรในจารึกชัยจำปา จารึกเสาธรรมจักร ฯลฯ แสดงให้เห็นว่า ชุมชนเหล่านี้น่าจะเป็นชุมชนที่มีการใช้ภาษามอญในการสื่อสารหรือใช้เป็นภาษาราชการ (ศุภย์มานุษยวิทยาสลรินธร (องค์การมหาชน), 2566)

หลักฐานชิ้นส่วนธรรมจักรที่จารึกด้วยอักษรปัลลวะนั้นพบว่ามีหลายชิ้น เช่น จารึกบนซีลธรรมจักร จารึกบนวงล้อธรรมจักร และจารึกบนชิ้นส่วนเสาธรรมจักร เป็นต้น ปัจจุบันทั้งหมดจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ โดยชิ้นที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด คือ เสาธรรมจักรแปดเหลี่ยมที่มีจารึก อักษรปัลลวะ ภาษาบาลี เนื้อความกล่าวถึงหลักธรรม เช่น อริยสัจ ปฏิจจสมุปบาท ปฐมพุทธอุทาน และพระพุทธรูป จารึกหลักดังกล่าวแต่เดิมคงเป็นเสาแปดเหลี่ยมที่ใช้รองธรรมจักร และมีการจารึกข้อความตอนต้นของธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

และอาจสันนิษฐานได้อีกว่า คำจารึกบนตัวธรรมจักรคงเป็นเนื้อหาจาก พระสูตรเดียวกัน ในตอนที่กล่าวถึงมรรคมีองค์ 8 และอริยสัจ 4 (กรมศิลปากร, 2524) นอกจากนี้ยังทำให้เห็นภาพรวมของจารึกส่วนใหญ่ที่พบที่เมืองโบราณชัยจำปาศักดิ์ ซึ่งเป็นภาษาสำคัญของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ได้แพร่หลายไปทั่วในบริเวณเมืองโบราณชัยจำปาศักดิ์ และแสดงให้เห็นความสำคัญของธัมมจักกัปปวัตตนสูตรในวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งสอดคล้องกับโบราณวัตถุที่พบทั้งที่เป็นชิ้นส่วนธรรมจักรรวมถึงกวางหมอบ จารึกเมืองลพบุรีเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงร่องรอยการนับถือพระพุทธศาสนา และเป็นจารึกที่บันทึกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาภาษาบาลี และภาษาสันสกฤตที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของไทย นอกจากนี้จารึกบางหลักยังกล่าวถึงการสร้างพระพุทธรูปและการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอีกด้วย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2562)

สำหรับผลงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ดุริยบำบัด: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้ ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจจากความสำคัญของการจัดงานทำบุญเมืองประจำปีจังหวัดลพบุรีที่จัดโดยคณะศิษย์หลวงพ่อดม (วัดเชิงท่า) ชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ภาควิชาศิลปกรรมและภาคประชาชนชาวลพบุรี (เดชา สุดสวาท, 2566) โดยกิจกรรมในงาน ประกอบด้วย พิธีบวงสรวงเทพยดาและบรรพชนผู้ปกป้องรักษาเมืองลพบุรี กิจกรรมวาดภาพพระบฏการแห่ ผ้าพระบฏเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาพระศรีรัตนมหาธาตุและพิธีถวายผ้าพระบฏห่มปรางค์ประธานวัดพระศรีรัตนมหาธาตุเป็นพุทธบูชา และเนื่องด้วยหลักฐานที่แสดงถึงความสำคัญของวัดพระศรี รัตนมหาธาตุ ลพบุรี ซึ่งมีเจดีย์หลายองค์ และเกือบทั้งหมดจะมีเจดีย์ที่มีรูปแบบหลากหลายแบบ เช่น เจดีย์แปดเหลี่ยม เจดีย์กลีบบมะเฟือง โดยเฉพาะพระปรางค์ประธานที่โดดเด่นด้วยศิลปกรรมที่มีรูปแบบและแผนผังที่คลี่คลายจากปราสาทในวัฒนธรรมเขมร และน่าจะเป็นต้นแบบให้กับปรางค์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ซึ่งก็ชวนให้คิดย้อนถึงคำว่า ชุมชนพระมหาธาตุ (พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, 2561) ผู้วิจัยได้นำแนวทางของกฤษณ์อโศกโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกและวัฒนธรรม ซึ่งได้เสนอข้อควรพิจารณา ในการสื่อความหมายและการนำเสนอว่าควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่รวบรวมขึ้น ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับรวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงอยู่ (อโศกโมสไทย, 2548)

ด้วยความสำคัญและการมีคุณค่าทางศิลปกรรมและโบราณคดีเมืองลพบุรีซึ่งเป็นแหล่งมรดก วัฒนธรรม ดังเช่น จารึกโบราณเมืองลพบุรีหรือละโว้ในวัฒนธรรมทวารวดีสมัยแรกรับวัฒนธรรมอินเดีย มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบจารึกเป็นภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษามอญโบราณ จารึกด้วยอักษรปัลลวะ และอักษรที่ดัดแปลงจากอักษรปัลลวะ จึงเปรียบเสมือนภาพจิ๊กซอว์ที่ผู้คนในอดีตเขียนให้คนปัจจุบันได้รับรู้ผ่านสื่อตัวอักษร ช่วยอธิบายถึงมุมมองความคิด ศิลปะและวัฒนธรรมในยุคหนึ่ง ๆ จารึก คือ สะพานสำหรับให้คนยุคปัจจุบันได้ย้อนไปศึกษาเรื่องราวของผู้คนในอดีตได้ชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เกิดแรงบันดาลใจและประสงค์ที่จะไขปริศนาข้อความในจารึกโบราณเมืองลพบุรี ด้วยการนำแนวทางของกฤษณ์อโศกโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกและวัฒนธรรม โดยการรวบรวมเรียงร้อยถ้อยคำความหมายใจความ สู่การสังเคราะห์เพื่อสื่อความหมายโดยสร้างสรรค์บทเพลงชุด ปฐมบทเขมรมา สู่งานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ชุด ดุริยบำบัด: ย้อนรอยอักษรจารึก เมืองละโว้ โดยใช้หลักการประพันธ์เพลงไทยและทฤษฎีทางดุริยางคศิลป์ด้วยการสร้างสรรค์ประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ ทั้งจากทำนองเพลงต้นรากและตกแต่งทำนองขึ้นใหม่ โดยไม่ได้อาศัยเค้าโครงจากเพลงอื่นใด นำเสนอร่วมกับการขับลำนำจากเนื้อหาจารึกโบราณที่ค้นพบในเมืองโบราณลพบุรี โดยคาดหวังว่าผลงานสร้างสรรค์นี้จะแสดงให้เห็นบทบาทของเสียงดนตรีในด้านสัญลักษณ์ โดยให้เสียงดนตรี บทลำนำ และวงดนตรีทำหน้าที่สื่อความหมายและบรรยายความเป็นแนวทางในการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรีให้ปรากฏเพื่อปลูกจิตสำนึกถึง การอนุรักษ์หวงแหน และเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัด ลพบุรีอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานชุด ดุริยบำบัด: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้ ในรูปแบบเพลงชุด จากบริบทที่เกี่ยวข้องกับจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การสรสร้างงานสร้างสรรค์ชุด ดุริยบำบัด: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัย การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสำรวจสืบค้น และการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์และสร้างสรรค์ตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ โดยกำหนดไว้ในเบื้องต้น ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

ด้านเนื้อหา

- ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง
- วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยสำรวจและสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ปรากฏและค้นพบจากจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง
- วิเคราะห์จำแนกยุคสมัย ฐานานุศักดิ์ของรูปลักษณ์เรื่องราว และลวดลายที่เป็นลักษณะโดดเด่นของหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ปรากฏและค้นพบจากจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง
- สร้างสรรค์บทเพลงจากองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์หาค้นพบยุคสมัย ฐานานุศักดิ์รูปลักษณ์เรื่องราว และลวดลาย ที่พบว่า เป็นลักษณะโดดเด่นที่ค้นพบจากจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง

ด้านสถานที่

พื้นที่ในการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ในครั้งนี้ใช้พื้นที่โบราณสถานเมืองลพบุรีและสืบเนื่อง

ด้านบุคคล

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษา เอกสาร และหนังสือ ด้านประวัติและโบราณคดี ด้านดุริยางคศิลป์ และด้านศิลปะการแสดง

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนากรอบแนวคิดงานวิจัยสร้างสรรค์ หัวข้อเรื่อง ชุด ดุริยบำบัด: ย้อนรอย อักษรจารึกเมืองละโว้จากหลักการบริหารจัดการ การสื่อความหมายและการนำเสนอจากกฎบัตรประเทศไทย ว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม และกฎบัตรอโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมาย (Interpretation) และการนำเสนอ (Presentation) แหล่งมรดกวัฒนธรรม แนวทางการสร้างสรรค์ประพันธ์ บทเพลง ด้วยการนำเสนอสร้างสรรค์และสื่อความหมายองค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์ยุคสมัย ฐานานุศักดิ์ รูปลักษณ์เรื่องราว และลวดลายอันโดดเด่นที่ค้นพบในจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง ที่ปรากฏในเมืองลพบุรีและสืบเนื่อง สู่ผลงานวิจัยสร้างสรรค์โดยมีขั้นตอนและกระบวนการในการสร้างสรรค์บทเพลงแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสืบสอบสืบค้น (Investigation)

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา การลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อสำรวจสืบค้นข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ปรากฏ และสืบเนื่อง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การจำแนกวิเคราะห์ช่วงเวลา (Timeline Classified-Analyze)

วิเคราะห์จำแนกยุคสมัย และฐานานุศักดิ์ของรูปลักษณะเรื่องราว และลวดลายที่เป็น ลักษณะโดดเด่นของหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ค้นพบในจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรี และสืบเนื่องจากการลงพื้นที่ ภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์สู่ความหมายและการนำเสนอ (Interpretive and Presentation)

- สังเคราะห์ยุคสมัย และฐานานุศักดิ์ของรูปลักษณะเรื่องราว และลวดลายที่เป็นลักษณะ โดดเด่นที่ค้นพบในจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง สู่การประพันธ์ชุดบทเพลงสร้างสรรค์

- กำหนดกลวิธีรูปแบบ และแบบแผน ด้วยศัพท์สังคีต คำสำคัญ นิยาม วิธีบรรเลงชุดบทเพลง สร้างสรรค์ พร้อมทั้งทำการตรวจสอบและบันทึกทำนองเพลงและการนำไปใช้เพื่อสื่อความหมายเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บรรเลง ผู้บรรเลง และผู้ขับร้อง

ขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดผลงาน (Trans-Practice)

ดำเนินการถ่ายทอดผลงานการสร้างสรรค์ประพันธ์เพลง ด้วยการประชาสัมพันธ์เพื่อ คัดเลือกอาสาสมัคร และผู้ที่สนใจเข้าร่วมการบรรเลง การขับร้อง และการแสดงในการเผยแพร่เพื่อการประเมิน คุณภาพและคุณค่าบทเพลงสร้างสรรค์ (ครั้งที่ 1)

ขั้นตอนที่ 5 การประเมิน 1 (Assess 1)

นำหลักการของสหวิทยาการมาใช้ในการประเมิน ด้วยการฟัง การเห็น การดูเอกสาร การนำเสนอ การวิพากษ์ โดยเชิญผู้ทรงพรหมคุณและผู้เชี่ยวชาญ ร่วมวิพากษ์ประเมินบทเพลงสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 6 การเผยแพร่ 1 (Showcase 1)

ผู้วิจัยดำเนินการปรับตามการประเมินครั้งที่ 1 หลังจากนั้นนำเสนอผลงานการบรรเลง สร้างสรรค์ สู่การประเมินครั้งที่ 2 โดยนำเสนอในรูปแบบเต็มสู่สาธารณชน ได้แก่ กิจกรรมงานทำบุญเมืองเมืองลพบุรีประจำปี ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี, กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรมในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นงานประจำจังหวัดลพบุรี

ขั้นตอนที่ 7 การประเมิน 2 (Showcase 2)

ผู้วิจัยปรับตามผลประเมินความพึงพอใจผู้เข้าชมการนำเสนอผลงานการบรรเลง

ขั้นตอนที่ 8 การเผยแพร่ (Showcase to public)

ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกบทเพลงในรูปแบบวีดิทัศน์ และเผยแพร่สู่สาธารณชนในทุกช่องทางสื่อสาร

ผลการวิจัย

จากการศึกษา จารึกมอญโบราณสูงงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ดุริยบำบัด: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้ ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. บริบทที่เกี่ยวข้องกับจารึกโบราณสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง พบว่า จากหลักฐานทางโบราณคดีคือจารึกที่มีอายุร่วมสมัยทวารวดีที่พบในบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก ซึ่งพบจำนวนหลายหลักแสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อของพุทธศาสนิกายเถรวาทหรือหินยานอย่างชัดเจน หลักฐานที่สำคัญที่สุด คือ จารึกหลักธรรมในพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นจารึกคาถาเยธมา หลักธรรมเรื่องปฏิจกสมุปปาท

หลักฐานจากธัมมจักกัปปวัตตนะสูตระ พุทธอุทยานและศาลาธรรมบพ หลักธรรมเหล่านี้ปรากฏอยู่ในจารึกภาษาบาลี ตัวอักษรปัลลวะที่มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 นอกจากนี้ยัง พบว่า หลักธรรมบางเรื่องมีความแพร่หลายอยู่ใน เฉพาะบางพื้นที่ เช่น หลักธรรมจากธัมมจักกัปปวัตตนะสูตระ ซึ่งพบจากเมือง ชับจำปาและวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ อำเภอมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี และที่เมืองโบราณอุตะเกา จังหวัดชัยนาท ซึ่งมีข้อความเหมือนกันกับจารึกบนวง พระธรรมจักรที่พบจากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองโบราณสมัยทวาร วดีในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสักกับเมืองโบราณสมัย ทวารวดีในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบนอย่างชัดเจน และ มีหลักฐานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเมืองโบราณสมัยทวารวดีบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก คือ พุทธอุทยานและศาลา ธรรมบพที่ยังไม่เคยปรากฏในเมืองโบราณร่วมสมัยทวารวดีแห่งอื่น ๆ มาก่อน จึงแสดงให้เห็นว่า เมืองโบราณสมัย ทวารวดีในลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก คงมีความสำคัญในทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งไม่น้อยไปกว่าเมืองโบราณสมัยทวารวดีใน ภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งพุทธศาสนานิกายเถรวาทคงแพร่หลายอยู่ในเมืองโบราณสมัยทวารวดีในลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก ตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-14 เนื่องจากพบจารึกหลักธรรมสำคัญทางพุทธศาสนาที่เป็นภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก ในช่วงระยะเวลาที่ได้กล่าวมาข้างต้น

นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้นำชุมชนในระดับสูงหรือพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยพบ จารึกภาษาสันสกฤตที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญทางพุทธศาสนาในเมืองโบราณสมัยทวารวดีบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก ด้วยเช่นกัน จารึกได้ระบุเรื่องราวการทำบุญของบุคคลชั้นสูงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอุทิศสิ่งของถวายหรือ การบูรณะซ่อมแซมปูชนียวัตถุ เช่น บูรณะพระพุทธรูป เป็นต้น ซึ่งจารึกโบราณที่พบเหล่านี้ล้วนเป็นจารึกภาษา มอญโบราณ ที่คงจะนิยมใช้ภาษามอญนี้อย่างแพร่หลายในเมืองโบราณสมัยทวารวดีบริเวณแถบนี้ หลักฐานทาง โบราณคดียังแสดงให้เห็นว่า พบทั้งในรูปแบบตัวอักษรปัลลวะและหลังปัลลวะ เช่นเดียวกับจารึกภาษาสันสกฤต ที่เกี่ยวข้องกับรัฐและพุทธศาสนา ที่พบในจารึกที่มีรูปอักษรทั้งสองรูปแบบดังกล่าวด้วยเช่นกัน และจารึกบางหลัก พบว่า ใช้ทั้งภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีร่วมกันกับภาษามอญโบราณ สิ่งที่น่าสนใจแสดงให้เห็นว่าผู้ที่นับถือ พุทธศาสนาที่สร้างจารึกเหล่านี้ คงไม่ใช่บุคคลชนชั้นสามัญชนธรรมดาแน่ แต่เป็นผู้ที่รู้และเชี่ยวชาญด้านอักขระ ตัวอักษรและภาษาเป็นอย่างดี และที่สำคัญไม่ปรากฏ พบว่า มีการจารึก ในลักษณะเช่นนี้ในเมืองโบราณสมัยทวารวดี ภูมิภาคอื่นมาก่อน หลักฐานที่ปรากฏเหล่านี้ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่โดดเด่นของ เมืองโบราณสมัยทวารวดีบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก ดังเช่น การใช้ภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาสำคัญของพุทธ ศาสนาฝ่ายเถรวาท ได้แพร่หลายไปทั่วในบริเวณเมืองโบราณชัยจำปาลพบุรี และแสดงให้เห็นความสำคัญ ของ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรในวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งสอดคล้องกับโบราณวัตถุที่พบทั้งที่เป็นชิ้นส่วนธรรมจักรรวมถึง กวางหมอบ

จังหวัดลพบุรีพบหลักฐานชิ้นส่วนธรรมจักรที่มีจารึกอักษรปัลลวะหลายชิ้น เช่น จารึกบนสี่ล้อธรรมจักร จารึกบนวงล้อธรรมจักร และจารึกบนชิ้นส่วนเสาธรรมจักร เป็นต้น ปัจจุบันทั้งหมดจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ โดยชิ้นที่มีความสำคัญและโดดเด่นคือเสาธรรมจักรแปดเหลี่ยมที่มีจารึกอักษร ปัลลวะ ภาษาบาลี เนื้อความกล่าวถึงหลักธรรม เช่น อริยสัจ ปฏิจจสมุปบาท ปฐมพุทธอุทยาน และพระพุทธรูป ซึ่งค้นพบที่เมืองโบราณชัยจำปา อันเป็นเมืองโบราณยุคทวารวดี จากระ่องรอยคูน้ำคันดินและหลักฐานโบราณวัตถุ ที่พบทั่วไปในแถบอำเภอลำลูกเกด จังหวัดลพบุรี ถือว่าเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่อีกแห่งของยุคทวารวดี จารึก เสาธรรมจักรต้นนี้ มีขนาดสูง 202 เซนติเมตร มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร วัสดุทำด้วยศิลา สันนิษฐานอายุ อยู่ในช่วงราวยุคทวารวดี (ราวพุทธศตวรรษที่ 12-13) ลักษณะของจารึกสลักลงบนเสาหินแปดเหลี่ยม มีฐานขนาด ใหญ่ทำเป็นรูปดอกบัว ประดับด้วยลวดลายคล้ายพวงอุบะ สภาพเสาแตกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ขนาดสูง 227 เซนติเมตร หัวเสาสูง 61 เซนติเมตร ฐาน 16 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 29 เซนติเมตรสันนิษฐานว่าเป็นเสาหินวงธรรมจักร ในยุคนั้น เมืองโบราณชัยจำปา เป็นเมืองโบราณสำคัญแห่งหนึ่งในลุ่ม แม่น้ำป่าสัก ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 7 ตำบล

ชัยจำปา อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ตัวเมืองโบราณตั้งอยู่บนเนินดินสูงของขอบที่ราบภาคกลางที่ต่อกับที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผังเมืองมีรูปร่างคล้ายรูปไข่ ขนาดกว้างประมาณ 704 เมตร ยาวประมาณ 834 เมตร ล้อมรอบด้วยคูน้ำ 1 ชั้น (กว้างประมาณ 16 เมตร) และคันดิน 2 ชั้น ขนาดคูน้ำ ภายในตัวเมืองมีลำธารที่เกิดจากน้ำซับไหลผ่านเมืองจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตก ส่วนทางด้านตะวันตกของเมืองมีสระน้ำอยู่นอกเมือง และห่างออกไปราว 15 กิโลเมตรมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน เมืองโบราณชัยจำปา

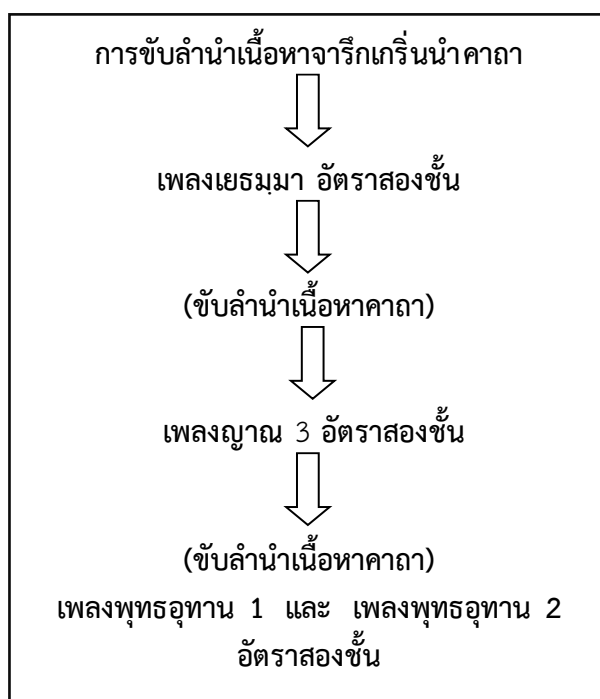
ภาพที่ 1 จารึกเสาคหินธรรมจักรแปดเหลี่ยมเมืองโบราณชัยจำปา ลพบุรี

2. ผู้วิจัยพัฒนาการสร้างสรรค์งานครั้งนี้จากผลการวิจัยข้อที่ 1 สู่ประเด็นการนำเสนอเพื่อแสดงความนอบน้อมแด่พระพุทธศาสนา อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงกลุ่มชาติพันธุ์มอญในรัฐทวารวดี ก่อเกิดแรงบันดาลใจใน การสร้างสรรค์เพลงชุด ปฐมบทเยธมมา จากงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ดุริยาบวช: ย่อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้ โดยใช้แนวทางของกฎบัตรโอโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกและวัฒนธรรม ซึ่งได้เสนอข้อควรพิจารณาในการสื่อความหมายและการนำเสนอว่า ควรจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่รวบรวมขึ้นด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงอยู่ ซึ่งอยู่ในลำดับขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์สื่อความหมายและการนำเสนอ (Interpretive and Presentation) เพื่อสังเคราะห์ยุคสมัยและฐานานุศักดิ์ของรูปลักษณ์เรื่องราว และลวดลายที่เป็นลักษณะ โดดเด่นที่ค้นพบในจารึกโบราณสมัยทวารวดีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในจังหวัดลพบุรีและสืบเนื่อง สู่การประพันธ์ชุดบทเพลงสร้างสรรค์ โดยจะอธิบายรายละเอียดการสร้างสรรค์ ดังนี้

2.1 การกำหนดชุดบทเพลงและการตั้งชื่อ ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจจากบริบทที่เกี่ยวข้อง ใช้หลักการตั้งชื่อบทเพลงชุดตามแนวทางของक्रमन्त्री ตราโมท ศิลปินแห่งชาติ (มนตรี ตราโมท, 2538) โดยตั้งชื่อตามเหตุและลักษณะ โดดเด่นที่พบจากจารึกเสาคแปดเหลี่ยมที่มีจารึกอักษรปัลลวะ ภาษาบาลี เนื้อความกล่าวถึงหลักธรรม เช่น อริยสัจ ปฏิจจสมุปบาท ปฐมพุทธอุทาน และพระพุทธอุทาน ปรากฏในบรรทัดที่ 1 ได้แก่ คาถาเยธมมา บรรทัดที่ 2 คือ ญาณ 3 บรรทัดที่ 3-6 คือ พุทธอุทาน 1 และบรรทัดที่ 7-9 คือ พุทธอุทาน 2 สู่การสร้างสรรค์บทเพลงชุด ปฐมบทเยธมมา ซึ่งประกอบไปด้วยเพลง 4 เพลง ได้แก่ เพลง เยธมมา เพลงญาณ 3 เพลง พุทธอุทาน 1 และเพลงพุทธอุทาน 2

2.2 รายละเอียดการสร้างสรรค์บทเพลงชุด ปฐมบทเยธมมา ซึ่งประกอบไปด้วยเพลง 4 เพลง ได้แก่ เพลงเยธมมา เพลงญาณ 3 เพลงพุทธอุทาน 1 และเพลงพุทธอุทาน 2 บทเพลงชุดจะเริ่มด้วยการขับลำนำเกี่ยวกับเนื้อหาจารึกเสาคแปดเหลี่ยมในช่วงต้นเพื่อเตรียมความพร้อมของบทเพลงและนำเข้าสู่ทำนองเพลงเยธมมา ซึ่งมีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏในบรรทัดที่ 1 การขับ

ลำนํ้าเกี่ยวกับเนื้อหาจารึกเสาแปดเหลี่ยมในบรรทัดที่ 2 เพื่อนํ้าไปสู่การบรรเลงทำนองเพลงญาณ 3 มีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏในบรรทัดที่ 2 และการขับลำนํ้าเกี่ยวกับเนื้อหาจารึกเสาแปดเหลี่ยมในบรรทัดที่ 3-6 และบรรทัดที่ 7-9 เพื่อนํ้าไปสู่การบรรเลงทำนองเพลงพุทธอุทยาน 1 และเพลงพุทธอุทยาน 2 มีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏในบรรทัดที่ 3-6 และ 7-9 บทเพลงชุดนี้กำหนดอัตลักษณ์ของทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญเป็นหลัก เพื่อแสดงถึงร่องรอยอารยธรรมของราชวราวุฒิ์แถบลุ่มนํ้าลพบุรี-ป่าสัก ใช้จังหวะหน้าทับมอญ กำหนดใช้เสียงบันไดเสียงทางกลางและเพียงออบนดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ใช้การประสมวงโบราณคดีตามแนวทางของक्रमन्त्री ตราโมท ได้แก่ พิณ 5 สาย จะเข้ ขลุ่ย ระนาดตัดรางเล็ก ระนาดตัดรางใหญ่ ตะโพนมอญ ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ โดยผู้วิจัยได้เพิ่ม ปี่มอญร่วมบรรเลงในวง สามารถกำหนดโครงสร้างของเพลง ดังนี้

ภาพที่ 2 โครงสร้างทำนองชุดบทเพลง

2.3 ทำนองเพลงชุด ปฐมบทเยธมมา ในงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ดุริยบำบัด: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้

เพลงเยธมมา กำหนดลักษณะของทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญเป็นหลัก ในอัตราสองชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว กำหนดใช้บันไดเสียงทางกลาง ประกอบด้วย กลุ่มเสียงปัญจมูล ท ด ร × ฟ ซ × ดังตัวอย่างโน้ตเพลง

ตารางที่ 1 เพลงเยธมมา

- - - -	- ด ท ซ	- - - ท	- ร - ด	- - - ซ	- ฟ - ม	- - ฟ ม	- ด ร ร
- ซ - -	- ท ด ซ	- - - ท	- - ด ร	- - - ซ	- ฟ - ม	- - ฟ ม	- ด - ร
- - - -	- ท ด ร	ซ ฟ ร ด	ร ด ท ด	- - - -	- ท ด ซ	- - - ม	- ร - ด
- - - ท	- ล - ซ	- ด - ท	- ล - ซ	- ฟ - ร	- ฟ - -	- - - -	- - - -

ภาพที่ 3 ตัวอย่างทำนองเพลงเยธัมมา

เพลงญาณ 3 กำหนดลักษณะของทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญเป็นหลัก ในอัตราสองชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว กำหนดใช้บันไดเสียงทางเพียงอาบน ประกอบด้วย กลุ่มเสียงปัญจมูล ด ร ม × ซ ล × ดังตัวอย่างโน้ตเพลง

ตารางที่ 2 เพลงญาณ 3

- ล ด ร	ม ร ด ล	- ซ ม ล	ด ร ซ ม	- - - ล	ด ร ม ล	- ซ - ล	ด ร ซ ม
- ล ด ร	ม ร ด ล	- ซ - ล	ด ร ม -	ล ซ ฟ ม	ร ม ฟ ม	ล ซ ฟ ม	ร ม ฟ ม
- - - -	ม ร ม ด	ร ม ซ ร	ม ร ด ล				

ภาพที่ 4 ตัวอย่างทำนองเพลงญาณ 3

เพลงพุทธรูทาน 1 กำหนดลักษณะของทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญเป็นหลัก ในอัตราสองชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว กำหนดใช้บันไดเสียงทางกลาง ประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญจมูล ท ด ร × ฟ ซ × ดังตัวอย่างโน้ตเพลง

ตารางที่ 4 เพลงพุทธรูทาน 1

- - - -	- ด - ท	- ล - ซ	- ฟ - ท	- - - -	- ด - ท	- ล - ซ	- ฟ - ท
- - - -	- ด - ท	- ล - ซ	- ฟ - ซ	- ล ซ ฟ	ซ ล ซ ด	ท ล ซ ฟ	ซ ล - ซ
- - - -	- - - ล	- - ซ ล	- ด - ซ	- ล - ซ	- ฟ - ม	ร ด ร ม	- ฟ - ซ
- - - ด	- - - ฟ	- - - ด	- - - ม	- ฟ - ฟ	- - ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ
- ซ ซ ซ	- ม ร ด	- ซ ซ ซ	- ม ร ด	- ด - ฟ	- - ซ ล	- ด - ล	- ซ - ฟ

ภาพที่ 5 ตัวอย่างทำนองเพลงพุทธอุทยาน 1

เพลงพุทธอุทยาน 2 กำหนดลักษณะของทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญเป็นหลัก ในอัตราสองชั้น เป็นเพลงท่อนเดียว กำหนดใช้บันไดเสียงทางกลาง ประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญจมูล ท ด ร x ฟ ซ x ดังตัวอย่างโน้ตเพลง

ตารางที่ 4 เพลงพุทธอุทยาน 2

- ร ร ร	- ด - ท	- ฟ ซ ล	ซ ฟ ล ซ	- ร - -	ฟ ร - ฟ	- ซ - -	ฟ ร - ฟ
- ล ล ล	ด ล ซ ฟ	- ร ฟ ซ	ฟ ร ฟ ด	- - - ซ	ท ด ฟ ซ	ท ด ฟ ซ	ท ด - ท
- ร - ด	- ท ด ร	- ฟ ล ซ	- ล ฟ ซ	- ร - ซ	- ร - ฟ	ซ ฟ ร ฟ	ซ ล - -
- ซ - ด	- ซ - ท	ด ท ซ ท	ด ร - -	- ร - -	ฟ ร - ฟ	ซ ฟ ม ฟ	ซ ล - -
- ร - ด	- ท ล ซ	- ฟ ซ ล	- ซ - ร	- ร - -	ฟ ร - ฟ	ซ ฟ ม ฟ	ซ ล - -
- ร - ด	- ท ล ซ	- ฟ ซ ล	- ซ - -	ด ท ล ซ	ฟ ซ ล ซ	ด ท ล ซ	ฟ ซ ล ซ
ด ท ล ซ	ฟ ซ ล ซ	ด ท ล ซ	ฟ ซ ล ซ				

ภาพที่ 6 ตัวอย่างทำนองเพลงพุทธอุทยาน 2

อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 จากการศึกษา พบว่า จารึกที่มีอายุร่วมสมัยทวารวดีที่พบในบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก ซึ่งพบจำนวนหลายหลักแสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อของพุทธศาสนิกาย เถรวาทหรือหินยาน อย่างชัดเจน หลักฐานที่สำคัญที่สุด คือ จารึกหลักธรรมในพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็น จารึกคาถาเยธมมา หลักธรรม

เรื่องปฏิจกสมุพบาท หลักธรรมจากธัมมจักกัปปวัตตนะสูตร พุทธอุทานและคาถา ธรรมบท หลักธรรมเหล่านี้ปรากฏอยู่ในจารึกภาษาบาลี ตัวอักษรปัลลวะที่มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 ซึ่งพบจากเมืองโบราณชัยจำปาศ และวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี และที่เมืองโบราณ อุตะเนา จังหวัดชัยนาท ซึ่งมีข้อความเหมือนกันกับจารึกบนวงพระธรรมจักรที่พบจากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองโบราณสมัยทวารวดีในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสักกับเมืองโบราณสมัยทวารวดีในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบนอย่างชัดเจน จึงแสดงให้เห็นว่า เมืองโบราณสมัยทวารวดีในลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก คงมีความสำคัญในทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งไม่น้อยไปกว่าเมืองโบราณสมัยทวารวดีในภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งพุทธศาสนานิกายเถรวาทคงแพร่หลายอยู่ในเมืองโบราณสมัยทวารวดีในลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก (กรมศิลปากร, 2559) ร่องรอยของพุทธศาสนาสมัยทวารวดีที่ปรากฏอยู่ในเมืองโบราณสมัยทวารวดีบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก มีความหลากหลายและหลักฐานทางโบราณคดีประเภทต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อในพุทธศาสนา ทั้งพุทธศาสนานิกายเถรวาทและนิกายมหายาน และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับเมืองโบราณสมัยทวารวดีในลุ่มแม่น้ำแม่กลอง-ท่าจีน เมืองโบราณสมัยทวารวดีบริเวณลุ่มแม่น้ำชีตอนกลางและเมืองโบราณสมัยทวารวดีในภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงเมืองโบราณที่มีอายุร่วมสมัยทวารวดีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยเช่นเดียวกัน (พงษ์ศักดิ์ นิลวร, 2553) จารึกภาษามอญที่มีความโดดเด่นที่พบในจังหวัดลพบุรีนั้นมีหลายชิ้น โดยชิ้นที่มีความสำคัญและโดดเด่น คือ เสาศธรรมจักรแปดเหลี่ยมที่มีจารึกอักษรปัลลวะ ภาษาบาลี ที่มีเนื้อความกล่าวถึงหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่สำคัญพบที่เมืองโบราณชัยจำปาศอันเป็นเมืองโบราณยุคทวารวดี (ฮันเตอร์ เอียน วัตสัน, 2556)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาที่พบเป็นแรงบันดาลใจสู่การสร้างสรรค์งานทางดุริยางคศิลป์ กำหนดชื่อว่า ดุริยบำบวง: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้ ด้วยชุดบทเพลง ปฐมบทเยธมา ซึ่งประกอบไปด้วย ชุดบทเพลง 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงเยธมา เพลงญาณ 3 เพลง พุทธอุทาน 1 และเพลงพุทธอุทาน 2 โดยบทเพลงชุดจะเริ่มด้วยการขับลำนำเกี่ยวกับเนื้อหาจารึก เสาศธรรมจักรแปดเหลี่ยมในช่วงต้นเพื่อเตรียมความพร้อมของบทเพลง (พิมพ์พรรณ ไพบุลย์หวังเจริญ, 2567); (นพคุณ สดประเสริฐ, 2567) และนำเข้าสู่ทำนองเพลงเยธมา ซึ่งมีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏในบรรทัดที่ 1 ทำนองเพลงญาณ 3 มีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏในบรรทัดที่ 2 ทำนองเพลงพุทธอุทาน 1 มีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏในบรรทัดที่ 3-6 และทำนองเพลงพุทธอุทาน 2 มีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏในบรรทัดที่ 7-9 บทเพลงชุดนี้กำหนดอัตลักษณ์ของทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญเป็นหลัก แสดงถึงร่องรอยอารยธรรมของรัฐทวารวดีแถบลุ่มน้ำลพบุรี-ป่าสัก ใช้จังหวะหน้าทับมอญ กำหนดใช้เสียงบันไดเสียงทางกลางและเพียงอบน ดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ใช้การประสมวงโบราณคดีตามแนวทางของक्रमन्त्री ตราโมท ได้แก่ พิณ 5 สาย จะเข้ ขลุ่ย ระนาดตัดรางเล็ก ระนาดตัด รางใหญ่ ตะโพนมอญ ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ โดยผู้วิจัยได้เพิ่ม ปี่มอญ ร่วมบรรเลงในวง (วรพจน์ มานะสมปอง, 2567) กำหนดใช้เสียงบันไดเสียงทางกลางและเพียงอบน ดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทางจากทำนองเพลงต้นรากและตกแต่งทำนองอิสระ ใช้วงบรรเลงแบบวงโบราณคดีตามแนวทางของक्रमन्त्री ตราโมท จากผลการสร้างสรรค์นี้ ก่อเกิดหลักในการสร้างสรรค์ประพันธ์เพื่อสื่อความหมายโดยนำเสนอชุดบทเพลงจากหลักฐานศิลปวัตถุโบราณและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่อาศัยพื้นฐานของหลักฐานที่รวบรวมขึ้น ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงอยู่ (อิโคโมสไทย, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง การประพันธ์เพลงตามหลักการของดุริยางคศิลป์ไทย (สิริชัยชาญ พักจำรูญ, 2546) ผู้ประพันธ์ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรีที่ต้องให้ความสำคัญในเรื่องเสียง จังหวะ ทำนองและอรรถรสของบทเพลงที่ประพันธ์ โดยต้องทำการศึกษาที่มาของแรงบันดาลใจจากหลักฐานศิลปวัตถุโบราณและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่รวบรวมนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นทำนอง ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์

สามารถสร้างสรรค์ประพันธ์เพลงในลักษณะของการใช้ท่วงทำนองเพลงไทยที่มีอยู่เดิมโดยนำมาขยายยืดหรือตัดทอนลง ใช้สำนวนเพลงและสำเนียงเพื่อสื่อภาษาของทำนองเพลงให้ผู้ฟัง ผู้ชมรับรู้ ปรับใช้เครื่องดนตรีแต่ละชนิดประสมในวงดนตรีตามความเหมาะสม เพื่อสื่อสำเนียงทำนองเพลงที่ประพันธ์ สะท้อนความหมายและนำเสนอตามแรงบันดาลใจของผู้ประพันธ์ (มานพ วิสุทธิแพทย์, 2533); (พิชิต ชัยเสรี, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบวิจัยสร้างสรรค์โดยนำเสนอในรูปแบบเพลงสร้างสรรค์ชุดดุริยบำบวง: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้ จากการวิเคราะห์จำแนกยุคสมัย ฐานานุศักดิ์ รูปลักษณ์ เรื่องราว และลวดลายอันโดดเด่นของจารึกโบราณสมัยแรกเริ่มวัฒนธรรมอินเดียหรือสมัยทวารวดี อายุราว พุทธศตวรรษที่ 11-16 พบที่เมืองลพบุรีและสืบเนื่อง สู่การสร้างสรรคและสื่อความหมายองค์ความรู้ใหม่ ด้วยการสังเคราะห์ยุคสมัย ฐานานุศักดิ์ รูปลักษณ์ เรื่องราว และลวดลายอันโดดเด่นที่ค้นพบในจารึกโบราณที่ปรากฏในเมืองลพบุรีและสืบเนื่อง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะจารึกสมัยแรกเริ่มวัฒนธรรมอินเดียหรือสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ที่พบในเมืองโบราณลพบุรีเท่านั้น ซึ่งปรากฏหลักฐานในบริเวณจังหวัดลพบุรีที่พบศิลาจารึกที่ใช้อักษรปัลลวะ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษามอญโบราณ เช่น จารึกชัยจำปา จารึก เสาธรรมจักร ฯลฯ อันแสดงให้เห็นว่าชุมชนดังกล่าวน่าจะเป็นชุมชนที่นับถือพระพุทธศาสนาและมีการใช้ภาษามอญเป็นภาษาราชการ ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาที่พบเป็นแรงบันดาลใจสู่การประพันธ์บทเพลงชุด ปฐมบทเยธมมา ซึ่งประกอบไปด้วยชุดบทเพลง 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงเยธมมา เพลงญาน 3 เพลงพุทธอุทาน 1 และเพลงพุทธอุทาน 2 ซึ่งมีทำนองอัตราสองชั้นเป็นเพลงท่อนเดียว สะท้อนถึงเนื้อหาคาถาที่ปรากฏบนจารึกเสา แดบเหลี่ยมทั้ง 9 บรรทัด โดยกำหนดอัตลักษณ์ทำนองสำเนียงมอญและใช้จังหวะหน้าทับมอญเป็นหลัก กำหนดใช้เสียงบันไดเสียงทางกลางและเพียงออบน ดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ใช้การประสมวงโบราณคดีตามแนวทางของक्रमดนตรี ตราโมท จากผลการสร้างสรรค์นี้ก่อให้เกิดหลักในการสร้างสรรค์ประพันธ์เพื่อสื่อความหมายโดยนำเสนอชุดบทเพลงจากหลักฐานศิลปวัตถุโบราณและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผลงานวิจัยสร้างสรรค์นี้สามารถนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักดนตรีสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงต่อยอดไปได้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป นอกจากผลการวิจัยสร้างสรรค์นี้ยังปรากฏหลักฐานทางด้านศิลปกรรมและโบราณคดีอีกมากมาย ซึ่งผู้สนใจการจัดทำงานสร้างสรรค์ด้านดุริยางคศิลป์สามารถศึกษาวิจัยเพิ่มเติมจากหลักฐานทางดนตรีของสมัยทวารวดีต่อไป และต่อยอดสร้างสรรค์ บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ได้อีก ทั้งเรื่องเครื่องดนตรีที่เหลืสามารถสร้างขึ้นใหม่และประสมวงใหม่ได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการงานสร้างสรรค์ เรื่อง “ดุริยบำบวง: ย้อนรอยอักษรจารึกเมืองละโว้” ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษา เอกสาร และหนังสือจากกรมศิลปากร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีคีตศิลป์ไทยและด้านศิลปะการแสดงจากคณะศิลปนาฏดุริยางค์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 4 เจ้าหน้าที่ภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยงานสร้างสรรค์ ผู้บริหาร คณาจารย์ นักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรีในการสนับสนุนสถานที่จัดการเสวนาและการร่วมฝึกซ้อมการบรรเลงในการนำเสนอโครงการ งานสร้างสรรค์ และขอขอบพระคุณทุนสนับสนุนผลงานสร้างสรรค์จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่ให้การสนับสนุนทุนสนับสนุนเพื่อให้โครงการงานสร้างสรรค์สำเร็จลุล่วงด้วย ความเรียบร้อย

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2524). จารึกโบราณรุ่นแรกพบที่ลพบุรีและใกล้เคียง. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- _____. (2559). จารึกประเทศไทย เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- เดชา สุตสวาท. (27 พฤศจิกายน 2566). งานทำบุญเมืองประจำปี วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี. (ภาอร แก้วสว่าง, ผู้สัมภาษณ์)
- นพคุณ สุตประเสริฐ. (9 พฤษภาคม 2567). รูปแบบการขบร้องหรือขบลำงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์. (ภาอร แก้วสว่าง, ผู้สัมภาษณ์)
- พงษ์ศักดิ์ นิลวร. (2553). ร้อยรอยพุทธศาสนาสมัยทวารวดีบริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี-ป่าสัก ศึกษาจากหลักฐานทางโบราณคดี ประเภทศิลปกรรมและจารึก. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชิต ชัยเสรี. (2557). การประพันธ์เพลงไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ. (9 พฤษภาคม 2567). ประเภทคำประพันธ์ที่ใช้ในงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์. (ภาอร แก้วสว่าง, ผู้สัมภาษณ์)
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2561). ทวารวดี เมืองที่ขมุนมพระธาตุ. วารสารศิลปากร, 61(1), 49-55.
- มนตรี ตราโมท. (2538). ดุริยาสันของนายมนตรี ตราโมท. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน).
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). คนตรีไทยวิเคราะห์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ขวนพิมพ์.
- วรพจน์ มานะสมปอง. (15 มกราคม 2567). การประพันธ์เพลงชุดสำเนียงภาษา. (ภาอร แก้วสว่าง, ผู้สัมภาษณ์)
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2562). ศิลปะทวารวดี วัฒนธรรมทางศาสนายุคแรกเริ่มในดินแดนไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2566). ชุดข้อมูลจารึกในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2566 จาก <https://db.sac.or.th/inscriptions/dataset/detail/47>.
- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. (2546). ดุริยางคศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิโคโมสไทย. (2548). กฎบัตรอิโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อิโคโมสไทย.
- ฮันเตอร์ เอียน วัดสัน. (2556). การศึกษารูปคำภาษามอญโบราณจากจารึกที่พบในประเทศไทย ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12-17. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาตะวันออก. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจ ซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี*

CONSUMER BEHAVIOR AND MARKETING MIX FACTORS AFFECTING THE DECISION-MAKING PROCESS OF PURCHASING READY-TO-EAT CHILI PASTE IN MUEANG DISTRICT, LOP BURI PROVINCE

ประสิทธิ์ เพยกกลิ่น

Prasit Phaiyklin

นักวิชาการอิสระ ลพบุรี ประเทศไทย

Independent Scholar, Lopburi, Thailand

Corresponding author E-mail: toumskp10@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้ซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี งานวิจัยนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยเลือกแบบตามความสะดวก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่พักอาศัย เรียน หรือทำงานอยู่ในอำเภอเมืองลพบุรี จำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ (F) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชนหรือห้างร้าน รายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท ซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ เดือนละ 1-2 ครั้ง ซื้อครั้งละ 1 ขวด ในขนาด 100-200 กรัม (1ขีด-2 ขีด) ราคา 20-30 บาท นิยมซื้อน้ำพริกเผา ยี่ห้อแม่ประนอม โดยซื้อร้านโมเดิร์นเทรด เช่น ซูเปอร์มาเก็ต และห้างสรรพสินค้า เพื่อนำไปรับประทานเองในครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า ทุกปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมา เป็นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ($\bar{X} = 3.89$) และค่านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.56$) ปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรกในแต่ละปัจจัยหลัก ปรากฏผล ดังนี้ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ คือ รสชาติของน้ำพริกอร่อย ($\bar{X} = 4.56$) และความสะอาดของน้ำพริก ($\bar{X} = 4.52$) ปัจจัยด้านราคา คือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย ($\bar{X} = 4.36$) ปัจจัยด้านสถานที่จัดจำหน่าย คือ มีจำหน่ายในซูเปอร์มาเก็ต/ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ ($\bar{X} = 4.34$) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด คือ มีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, กระบวนการตัดสินใจ, น้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภค

Abstract

The purpose of this research is to study the marketing mix that affects buyers' decision to purchase ready-to-eat packaged chili paste in Mueang District, Lopburi Province This quantitative research method using a questionnaire which is selected based on convenience. The sample group

* Received June 22, 2024; Revised July 31, 2024; Accepted August 8, 2024

consisted of people living, studying, or working in Mueang Lopburi District. a total of 400 samples and the data were analyzed for statistics using frequency values (F) percentage (%) mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.). The most respondents were female, aged between 31-35 years, bachelor's degree, marital status, occupation, employees of private companies or stores. The monthly income 10,001-15,000 baht. To buy ready-to-use chili paste in packaging 1-2 times a month. Buying 1 bottle at a time in sizes 100-200 grams (1-2 ticks), price 20-30 baht. The most popular to buy chili paste Maepranom brand, by purchasing from modern trade stores such as supermarkets, and department stores to be eaten within their families. The results of the study found that every factor in the marketing mix has a high level of effect. In order to, the price factor ($\bar{x} = 4.27$) followed by the product factor ($\bar{x} = 4.23$) the distribution location factor ($\bar{x} = 3.89$) and the marketing promotion factor ($\bar{x} = 3.56$) the sub-factors with the highest average values first in each main factor. The results appear as follows. The product factor is the taste of delicious chili paste ($\bar{x} = 4.56$) and the cleanliness of chili paste ($\bar{x} = 4.52$), price factor is the price is appropriate for the quality and deliciousness ($\bar{x} = 4.36$) distribution factor is available in supermarkets/ department stores ($\bar{x} = 4.34$) and the promotion factor marketing was having chili paste to try for free at the point of sale ($\bar{x} = 3.89$) respectively.

Keywords: Consumer Behavior, Marketing Mix Factors, Decision Making Process, Ready-To-Consume Ready-To-Eat Chili Paste

บทนำ

บรรดาอาหารไทยที่คนไทยคุ้นเคย คือ “ น้ำพริก ” ไม่ว่าจะเป็นน้ำพริกเผา น้ำพริกแมงดา น้ำพริกนรก น้ำพริกตาแดง น้ำพริกปลาร้า น้ำพริกปลาร้าสับผัด ฯลฯ ซึ่งน้ำพริกเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาหารไทย คือ บ่งบอกถึงความเป็นคนไทยอย่างชัดเจน และถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติที่มีคุณค่ามากมาย (กฤษฎา ศุภวรรณกุล, 2549) การบริโภคน้ำพริกกับผักสดพื้นบ้านเป็นการเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากเครื่องปรุงในน้ำพริกเป็นผลผลิตจากเกษตรไทย มีทั้งพริก หอม กระเทียม ตะไคร้ ข่า ใบมะกรูด กะปิ ดังนั้น การบริโภคน้ำพริก จึงเป็นการช่วยรักษาทรัพยากรท้องถิ่น ความหลากหลายของพืชอาหารในฐานทรัพยากรของประเทศ ทำให้เกิดน้ำพริกที่หลากหลายตามระบบนิเวศ วิธีการทำน้ำพริกจึงขึ้นอยู่กับว่ามีวัตถุดิบอะไรในท้องถิ่น (ศศิมา ดำรงสุกิจ, 2550) นอกจากนั้นน้ำ พริกถือเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งมีการกล่าวไว้ในงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ 4 ว่า “1 ถ้วยน้ำพริก 100 ชนิดพืชสมุนไพร 60 ล้านไทยแข็งแรง” เพราะน้ำพริกให้คุณประโยชน์ แก่ร่างกายมาก (พนิดา สงวนเสรีวานิช, 2550) การบริโภคน้ำพริกเปลี่ยนไปเพราะวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา สังคมมีความเร่งรีบจากกระแส โลกาภิวัตน์ (Globalization) การทำอาหารรับประทานภายในครอบครัวน้อยลง มีการอพยพเข้ามาทำงานในเมือง มีกลุ่มคนที่ทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้ต้องพึ่งพาอาหารจากร้านอาหารหรืออาหารสำเร็จรูปมากขึ้น ทำให้ปัจจุบันคนไทยทำน้ำพริกเป็นน้อยลง (ศศิมา ดำรงสุกิจ, 2550) เนื่องจากนิยมซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์แทน จึงเป็นจุดกำเนิดของธุรกิจผลิตน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ขึ้น โดยเริ่มแรกยังมีผู้ผลิตไม่มาก เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มองว่าการผลิตน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบธุรกิจสร้างกำไรได้น้อย แต่ในความจริงแล้ว น้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างกำไรมหาศาลให้กับผู้ผลิต ตัวอย่างเช่นน้ำพริกแม่ประนอม ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำตลาดน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบบริษัทที่ประสบความสำเร็จทั้งในประเทศ

และต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีผู้ผลิตน้ำพริกสายอื่น ๆ อย่างเช่น น้ำพริกแม่ศรี น้ำพริกพันท้ายนรสิงห์ น้ำพริกลุงไย เป็นต้น มูลค่าของน้ำพริกในตลาดมีสูงถึง 7,000 ล้านบาท (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, 2550)

จังหวัดลพบุรี ถือได้ว่าเป็นเมืองหลวงเก่าสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และยังเป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก ประกอบกับวิถีชีวิตของคนลพบุรีไม่ต่างจากคนกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการจราจรในปัจจุบันที่หนาแน่นเพิ่มมากขึ้น ความเร่งรีบในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีเวลาที่จำกัด จึงทำให้ผู้บริโภคไม่มีเวลาที่จะปรุงอาหารรับประทานเองเหมือนแต่ก่อน จึงถือเป็นโอกาสสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปที่มีความสะดวกและง่ายต่อการบริโภค รวมถึงผลิตภัณฑ์น้ำพริกในจังหวัดลพบุรีเอง นั้นมีการแข่งขันที่ค่อนข้างสูง เช่น น้ำพริกปลาร้าสับผัด ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะจังหวัดลพบุรี นั้นปัจจุบันได้มีการทำเป็นบรรจุภัณฑ์สำเร็จรูปวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าทั่วไป ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ เพื่อเป็นของฝาก นอกจากน้ำพริกปลาร้าสับผัดแล้วยังมีน้ำพริกประเภทต่าง ๆ ที่เป็นผู้ผลิตจากต่างจังหวัด กรุงเทพมหานคร และผู้ผลิตท้องถิ่นเองก็มีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น เช่น น้ำพริกภายใต้ตราสินค้าวนันท์ น้ำพริกแม่ประไพ น้ำพริกแม่เล็ก เป็นต้น รวมถึงน้ำพริกที่ผลิตขึ้นจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งต่างแย่งชิงการแข่งขันโดยใช้กลยุทธ์การกำหนดราคาขึ้นต่ำกว่าสินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตจากต่างพื้นที่ รวมถึงการให้ชิมก่อนซื้อ การซื้อ 2 ขึ้น ฟรี 1 ขึ้น และการลดราคา เป็นต้น

จากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของผู้บริโภคในปัจจุบัน รวมถึงการแข่งขันธุรกิจตลาดน้ำพริกสำเร็จรูปที่มีการเจริญเติบโตที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะสังเกตได้จากตัวเลขของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์น้ำพริกสำเร็จรูปในประเทศไทย มีอัตราการจดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555 โดยเฉลี่ยร้อยละ 12 (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2555) จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึงส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคในจังหวัดลพบุรี และผลที่ได้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้แก่ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำพริกสำเร็จรูปของผู้ประกอบการท้องถิ่นและผู้ประกอบการอื่น ๆ หรือผู้ที่สนใจในธุรกิจดังกล่าวนี้ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ เป็นแนวทางในการพิจารณาวางแผนและปรับปรุงกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน และสอดคล้องกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดลพบุรีต่อไป (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้ซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ(Documentary Research)บทความต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งสื่อออนไลน์ (Online)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่พักอาศัย เรียนหนังสือ หรือทำงาน อยู่ในอำเภอเมืองลพบุรี และเป็นผู้ที่เคยซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ ไปบริโภคหรือนำไปเป็นของฝากแต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณ (สิริเกียรติ รัชชานันติ, 2007)

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 400 ราย และใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างตามความสะดวก(Convenience Sampling) โดยกระจายการเก็บข้อมูลทุกวันจันทร์-วันอาทิตย์ ในจำนวนเท่า ๆ กัน โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูลที่ซูเปอร์มาร์เก็ต โมเดิร์นเทรด ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ที่มีจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภค

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาข้อมูลที่อยู่ในรูปเอกสาร บทความทางวิชาการและข้อมูลทางสถิติที่ได้จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การค้นคว้าจากหนังสือ วารสารเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทน้ำพริกที่ซื้อ ความถี่ในการซื้อ ระดับราคาที่ใช้เลือกซื้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าความถี่ (F) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ F-test

โดยระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้ซื้อนั้น ใช้มาตรวัด Rating Scale ซึ่งแบ่งระดับที่มีผลเป็น 5 ระดับ ดังนี้ มีผลในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	คิดเป็นร้อยละ(%)
1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง	66.25
2. อายุระหว่าง 31-35 ปี	23.25
3. การศึกษาระดับปริญญาตรี	38.50
4. สถานภาพสมรส	53.50
5. เป็นพนักงานบริษัทเอกชนหรือห้างร้าน	33.75
6. รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,001-1,500 บาท	30.00
7. ปริมาณการซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปเดือนละ 1-2 ครั้ง	72.25
8. จำนวนที่ซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปครั้งละ 1 ขวด	47.75
9. การซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปขนาด 100-200 กรัม	52.00
10. ราคาของน้ำพริกสำเร็จรูป 20-30 บาท	45
11. น้ำพริกสำเร็จรูปยอดนิยม คือ น้ำพริกปลาร้าสับทอด	68.75
12. น้ำพริกสำเร็จรูปยี่ห้อยอดนิยม คือ น้ำพริกแม่ประนอม	64.25
13. ร้านค้าประเภทโมเดิร์นเทรด เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือห้างสรรพสินค้าที่ผู้บริโภคนิยมซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป	43.00

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ 3 อันดับแรก คือ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. รสชาติของน้ำพริกอร่อย	4.56
2. ความสะอาดของน้ำพริก	4.52
3. ระบุวันผลิตและวันหมดอายุที่ภาชนะบรรจุน้ำพริกอย่างชัดเจน	4.48
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.23

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา 3 อันดับแรก คือ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย	4.36
2. มีป้ายราคาติดไว้อย่างชัดเจน	4.31
3. มีหลายราคาให้เลือกตามขนาดบรรจุภัณฑ์	4.26
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.27

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการจัดจำหน่าย 3 อันดับแรก คือ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการจัดจำหน่าย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. มีจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า	4.34
2. มีจำหน่ายตามมินิมาร์ทหรือร้านสะดวกซื้อทั่วไป	4.22
3. มีจำหน่ายตามตลาดสด เช่นตลาดท่าโพธิ์ ตลาดสระแก้ว	4.04
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	3.89

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด 3 อันดับแรก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. มีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย	3.89
2. มีการแจกน้ำพริกขนาดตัวอย่างไว้ทดลอง	3.87
3. มีการจัดกิจกรรม ณ จุดขาย	3.73
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	3.56

ส่วนที่ 3 ด้านปัญหา ที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงค่าร้อยละ (%) ของปัญหาที่ปรากฏด้านผลิตภัณฑ์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์	ค่าร้อยละ (%)
1. ไม่มีเครื่องหมายการค้า อย.	40.00
2. ไม่มีการระบุวันผลิตและวันหมดอายุ และใส่วัตถุกันเสีย	32.75
3. รสชาติของน้ำพริกไม่อร่อย	27.25
Σ	100

ตารางที่ 7 แสดงค่าร้อยละ (%) ของปัญหาที่ปรากฏด้านราคา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา	ค่าร้อยละ (%)
1. ราคาไม่เหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย	51.00
2. ไม่มีป้ายติดราคาไว้หรือติดไว้ไม่ชัดเจน	38.00
3. ราคาต่อบรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสม	11.00
Σ	100

ตารางที่ 8 แสดงค่าร้อยละ (%) ของปัญหาที่ปรากฏด้านการจัดจำหน่าย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการจัดจำหน่าย	ค่าร้อยละ (%)
1. ไม่มีจำหน่ายตามตลาดสดต่าง ๆ	40.50
2. ไม่มีจำหน่ายตามร้านขายของฝาก	35.00
3. ไม่มีจำหน่ายตามมินิมาร์ทหรือร้านสะดวกซื้อทั่วไป	24.50
Σ	100

ตารางที่ 9 แสดงค่าร้อยละ (%) ของปัญหาที่ปรากฏด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด	ค่าร้อยละ (%)
1. ไม่มีน้ำพริกให้ทดลองชิม	62.75
2. ไม่มีการลดราคา	20.25
3. ไม่มีของแถมแจกเมื่อซื้อน้ำพริกจำนวนมากๆ	17.00
Σ	100

ส่วนที่ 4 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามตารางรายได้ต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,00 บาท ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. ระบุวันผลิตและวันหมดอายุที่ภาชนะบรรจุน้ำพริกอย่างชัดเจน	4.48
2. ความสะอาดของน้ำพริก	4.40
3. รสชาติของน้ำพริกอร่อย	4.36
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.14

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,00 บาท ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านราคา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย	4.24
2. ความเหมาะสมของราคาเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของบรรจุภัณฑ์	4.20
3. มีป้ายราคาติดไว้อย่างชัดเจนและมีหลายราคาให้เลือกตามขนาดบรรจุภัณฑ์	4.12
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.13

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,00 บาท ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการจัดจำหน่าย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. มีจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า	4.13
2. มีจำหน่ายตามมินิมาร์ท หรือร้านสะดวกซื้อทั่วไป	4.08

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,00 บาท ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย (ต่อ)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการจัดจำหน่าย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
3. จัดจำหน่ายในร้านใกล้บ้าน	4.03
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	3.81

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,00 บาท ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. มีมิน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย	3.80
2. มีการแจกน้ำพริกขนาดตัวอย่างไว้ให้ทดลอง	3.68
3. มีการจัดกิจกรรม ณ จุดขาย	3.56
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	3.42

ส่วนที่ 5 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการซื้อ

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้ตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการซื้อโดยให้ ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. รสชาติของน้ำพริกอร่อย	4.56
2. ความสะอาดของน้ำพริก	4.52
3. ระบุวันผลิต และวันหมดอายุที่ภาชนะบรรจุน้ำพริกอย่างชัดเจน	4.42
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.21

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้ตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการซื้อโดยให้ ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านราคา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย	4.36
2. ความเหมาะสมของราคาเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของบรรจุภัณฑ์	4.26
3. มีหลายราคาให้เลือกตามขนาดบรรจุภัณฑ์	4.25
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.27

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้ตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการซื้อโดยให้ ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. มีการแจกน้ำพริกขนาดตัวอย่างไว้ให้ทดลอง	3.91
2. มีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย	3.88
3. มีการจัดกิจกรรม ณ จุดขาย	3.70
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	3.55

ส่วนที่ 6 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามสถานที่ซื้อน้ำพริก

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้ตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป จำแนกตามสถานที่ในการซื้อโดยให้ ความสำคัญต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. รสชาติของน้ำพริกอร่อย	4.44
2. ความสะอาดของน้ำพริก	4.41
3. ระบุวันผลิต และวันหมดอายุที่ภาชนะบรรจุน้ำพริกอย่างชัดเจน	4.34
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.10

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้ตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป จำแนกตามสถานที่ในการซื้อโดยให้ ความสำคัญต่อปัจจัยด้านราคา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย	4.22
2. มีป้ายราคาติดไว้อย่างชัดเจน	4.09
3. ความเหมาะสมของราคาเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของบรรจุภัณฑ์	4.07
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	4.03

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้ตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป จำแนกตามสถานที่ในการซื้อโดยให้ ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการจัดจำหน่าย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. มีจำหน่ายตามมินิมาร์ทหรือร้านสะดวกซื้อทั่วไป	3.94
2. มีจำหน่ายในร้านใกล้บ้าน	3.74
3. มีจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า	3.71
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	3.54

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผู้ตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูป จำแนกตามสถานที่ในการซื้อโดยให้ ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
1. มีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย	3.56
2. มีการแจกน้ำพริกขนาดตัวอย่างไว้ให้ทดลอง	3.52
3. มีการส่งเสริมการขาย เช่นการลดราคา มีของแถม	3.47
$\Sigma \bar{X}$ อยู่ในระดับมาก	3.34

ส่วนที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในการซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ จำแนกตามประเภทร้านค้าที่จำหน่าย

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ต่อไปนี้ 1) ทรายหือของน้ำพริกมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก 2) มีหลายรสชาติให้เลือกมาก 3) ประเภทน้ำพริกมีความหลากหลาย 4) ความสะอาดของน้ำพริก 5) ระบุวันผลิตและวันหมดอายุที่ภาชนะน้ำพริกอย่างชัดเจน 6) การเก็บไว้ได้นานไม่เสียรสชาติ 7) ภาชนะมีการระบุผู้ผลิตและทรายหือ ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านสะดวกและร้านในตลาดสดสำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ต่อไปนี้ 1) ทรายหือของน้ำพริกมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบทันสมัย 3) ป้ายฉลากระบุถึงส่วนประกอบและวิธีใช้อย่างชัดเจน ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านสะดวกสำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรดและร้านในตลาดสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ต่อไปนี้ 1) น้ำพริกไม่ใส่วัตถุกันเสีย ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อจากร้านสะดวก ร้านโมเดิร์นเทรดและร้านในตลาดสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เหมือน ๆ กัน

2. ปัจจัยด้านราคา

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านราคาต่อไปนี้ 1) มีป้ายราคาติดไว้อย่างชัดเจน 2) ราคาน้ำพริกไม่แพง 3) ความเหมาะสมของราคาเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของบรรจุภัณฑ์ ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านสะดวกและร้านในตลาดสด สำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านราคาต่อไปนี้ 1) ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านในตลาดสดสำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรดและร้านสะดวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านราคาต่อไปนี้ 1) มีหลายราคาให้เลือกตามขนาดบรรจุภัณฑ์ ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านในตลาดสด ร้านโมเดิร์นเทรดและร้านสะดวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เหมือน ๆ กัน

3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายต่อไปนี้ 1) มีจำหน่ายในร้านใกล้บ้าน ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านสะดวกและร้านในตลาดสด สำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายต่อไปนี้ 1) มีบูทขายสินค้ากระจายทั่วไป เช่น บูทจำหน่ายน้ำพริกโดยเฉพาะและมีให้ทดลองชิมก่อนซื้อ 2) ปัจจัยย่อยด้านมีจำหน่ายตามตลาดสด เช่น ตลาดท่าโพธิ์ ตลาดสระแก้ว 3) มีจำหน่ายตามร้านขายของฝากทั่วไป เช่น ร้านวันสนนั้ ร้านพรทิพย์ 4) มีจำหน่ายตามมินิมาร์ทหรือร้านค้าสะดวกซื้อทั่วไป 5) มีจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านในตลาดสด ร้านโมเดิร์นเทรดและร้านสะดวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เหมือน ๆ กัน

4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดต่อไปนี้ 1) การส่งเสริมการขาย เช่น การลดราคา มีของแถม 2) มีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย 3) การแนะนำหรือบอกต่อจากบุคคลอื่น 4) มีแจกใบปลิวแนะนำน้ำพริกตามห้าง/ศูนย์การค้าต่าง ๆ หรือแหล่งชุมชนต่าง ๆ 5) มีการจัดกิจกรรม ณ จุดขาย 6) มีเว็บไซต์แนะนำสินค้า

ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านสะดวกและร้านในตลาดสด สำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดต่อไปนี้ 1) มีพนักงานขายแนะนำสินค้า ณ จุดขาย ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านในตลาดสด สำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรด และร้านสะดวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดต่อไปนี้ 1) การโฆษณาในสื่อวิทยุท้องถิ่นต่าง ๆ 2) มีการโฆษณาในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านสะดวก สำคัญมากกว่าร้านโมเดิร์นเทรด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยย่อยของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดต่อไปนี้ มีการแจกน้ำพริกขนาดตัวอย่างไว้ให้ทดลอง ผู้บริโภคให้ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า การซื้อระหว่างร้านในตลาดสดร้านโมเดิร์นเทรดและร้านสะดวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เหมือน ๆ กัน

อภิปรายผล

การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อส่วนประสมการตลาดอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยรวม คือ ปัจจัยด้านราคา ให้ความสำคัญสูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาญณรงค์ รอสุงเนิน ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกแกงของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อย่อยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจำหน่าย และด้านราคาในระดับมาก ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง (ชาญณรงค์ รอสุงเนิน, 2548)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า น้ำพริกที่ผู้บริโภคนิยมซื้อมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ น้ำพริกปลา ร้าสับ ผัก น้ำพริกเผา และน้ำพริกตาแดง โดยมีความถี่ในการซื้อประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน ระดับราคาอยู่ที่ 20-30 บาท ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช พวงรักษา ในเรื่องน้ำพริกที่นิยมซื้อ 2 อันดับแรก เป็นน้ำพริกเผา และน้ำพริกตาแดง และมีความถี่ในการซื้อ คือ 1-2 ครั้งต่อเดือน เช่นกัน แต่ไม่สอดคล้องในเรื่องราคา ที่พบว่า มีระดับราคาอยู่ที่ 10-15 บาท

สำหรับปัจจัยส่วนประสมการตลาดสามารถอภิปรายผลในแต่ละส่วนประสมทางการตลาดได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมมีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาญณรงค์ รอสุงเนิน ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในการซื้อสินค้า OTOP ประเภทน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ พบว่า มีผลต่อผู้บริโภคในระดับมาก และปัจจัยย่อยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ในอันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยย่อยด้านรสชาติของน้ำพริกอร่อย มีผลในระดับมากที่สุด (ชาญณรงค์ รอสุงเนิน, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช พวงรักษา พบว่า ปัจจัยด้านรสชาติมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่นกัน (บงกช พวงรักษา, 2551)

ปัจจัยด้านราคา โดยรวมมีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช พวงรักษา พบว่า ปัจจัยด้านราคามีผลต่อผู้บริโภคในระดับมาก และปัจจัยย่อยด้านราคาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ในอันดับแรก ได้แก่ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาญณรงค์ รอสุงเนิน พบว่า ปัจจัยด้านราคาเหมาะสมกับคุณภาพ เช่นกัน (บงกช พ่วงรักษา, 2551)

ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย โดยรวมมีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาญณรงค์ รอสุงเนิน พบว่า ปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายมีผลต่อผู้บริโภคในระดับมาก และปัจจัยย่อยด้านการจัดจำหน่ายที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ในอันดับแรก ได้แก่ มีจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า (ชาญณรงค์ รอสุงเนิน, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช พ่วงรักษา พบว่า ปัจจัยย่อยด้านการจัดจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป และในซูเปอร์มาร์เก็ต (บงกช พ่วงรักษา, 2551) เช่นเดียวกับ ธนวัฒน์ คงมอญ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ต้องการให้มีช่องทางจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า (ธนวัฒน์ คงมอญ, 2555)

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมมีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช พ่วงรักษา พบว่า มีผลในระดับมาก เช่นกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาญณรงค์ รอสุงเนิน พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อผู้บริโภคในระดับปานกลาง และปัจจัยย่อยด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ในอันดับแรก ได้แก่ มีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช พ่วงรักษาและชาญณรงค์ รอสุงเนิน พบว่า ปัจจัยย่อยด้านมีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย และมีการแจกน้ำพริกขนาดตัวอย่างไว้ให้ทดลองด้วย (ชาญณรงค์ รอสุงเนิน, 2548); (บงกช พ่วงรักษา, 2551)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาร่วมเสนอแนะตามส่วนประสมทางการตลาดในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ พบว่า มีปัญหาเช่นเดียวกันทั้ง 3 ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ รสชาติ ความสะอาด ส่วนผสม การไม่ใส่วัตถุกันเสีย ฉลากที่ระบุวันผลิตวันหมดอายุ และการมี อย. ดังนั้น สิ่งที่คุณประกอบการต้องคำนึงถึงและมีวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ 2) ด้านราคา พบว่าปัจจัยย่อยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกพร้อมบริโภค และพบว่า มีปัญหาเช่นเดียวกันทั้ง 3 ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ ราคาไม่เหมาะสมกับคุณภาพและความอร่อย ฉะนั้นสิ่งที่คุณประกอบการต้องดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุงอันดับแรก คือ เรื่องรสชาติ ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วในด้านผลิตภัณฑ์ หลังจากนั้นก็มากำหนดราคาตามสถานที่จำหน่าย รวมถึงบรรจุภัณฑ์ขนาดต่าง ๆ ที่เหมาะสม แยกตามสถานที่จำหน่าย 3) ด้านการจัดจำหน่าย

พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ และพบว่า มีปัญหาเช่นเดียวกันทั้ง 3 ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ การมีสินค้าจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า มินิมาร์ทหรือร้านสะดวกซื้อทั่วไป รวมถึงตามตลาดสด และร้านขายของฝากต่าง ๆ ดังนั้น ทางผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญทางด้านช่องทางการจัดจำหน่ายโดยทำการวางแผนในการจำหน่ายอย่างทั่วถึงไปยังช่องทางต่าง ๆ เนื่องจากน้ำพริกเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทุกเพศทุกวัย สามารถซื้อรับประทานได้และมีราคาไม่แพง รวมถึงยังเป็นผลิตภัณฑ์อยู่กับคนไทยมาเป็นระยะเวลานาน 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ปัจจัยย่อยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมาก ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์ และพบว่า มีปัญหาเช่นเดียวกันทั้ง 3 ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ การมีน้ำพริกให้ทดลองชิมฟรี ณ จุดขาย การแจกน้ำพริกขนาดตัวอย่าง การจัดกิจกรรม ณ จุดขาย มีการส่งเสริมการขาย ลดราคา และมีพนักงานขายแนะนำสินค้า ดังนั้น สิ่งที่คุณประกอบการต้องคำนึงถึงและมีวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบสำหรับผู้ผลิตที่มีความประสงค์ที่จะจำหน่ายน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์

ที่ตลาดสดนั้นอาจมีการทำการโฆษณาโดยใช้สื่อแผ่นพับ หรือใบปลิว ในการโฆษณาสถานที่จำหน่ายว่า น้ำพริกมีจำหน่าย ณ จุดใดในตลาดสด รวมถึงการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการลดราคา ก็เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้บริโภคได้ ทั้งนี้ ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้จัดจำหน่ายน้ำพริก ทั้งในรูปของผู้ขายต่อ หรืออาจมีพนักงานขายที่สามารถแนะนำน้ำพริก ณ จุดขายรวมถึงควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในตลาดสด เพื่อให้ลูกค้าได้รู้จักน้ำพริกและรู้ถึงสถานที่การจัดจำหน่าย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2555). สถิติการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า 1. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.ph&id=236&Itemid=264>
- กฤษฎา ศุภวรรณะกุล. (2549). ลิ้มรสน้ำพริกถ้วยเก่า. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.biothai.net/news/view.php?id=3938>
- ชาญณรงค์ รอดูเนิน. (2548). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำพริกแกงของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนวัฒน์ คงมอญ. (2555). ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่ในการซื้อน้ำพริกพร้อมบริโภค. ใน การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บงกช พวงรักษา. (2551). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในการซื้อสินค้า OTOP ประเภทน้ำพริกสำเร็จรูปพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์. ใน การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พนิดา สงวนเสรีวานิช. (2550). เปิดตัวรับ “น้ำพริกบ้านดอน” แจวปี-แจวเดือนด้านอาหารสุขภาพไทย. เรียกใช้เมื่อ 31 ธันวาคม 2559 จาก http://maticho.co.th/news_detail.php?id=2217&catid=30.2550
- ศศิมา ดำรงสุกิจ. (2550). น้ำพริกสู่โลกาภิวัตน์. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2559 จาก http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/Defaukt.aspx?Columnid=45149
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2546). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.
- สิริเกียรติ รัชชานันติ. (2007). การสู่ตัวอย่างกรณีไม่ทราบประชากร สถิติทางธุรกิจเพื่อการตัดสินใจร่วมสมัย. (ฉบับที่ 5). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. (2550). ความสำเร็จน้ำพริกแม่ประนอมยึดแนวคิดทำเองกว่า 47 ปี. เรียกใช้เมื่อ 19 ธันวาคม 2560 จาก <http://www.manager.co.th/asp-bon/mrgView.asp?News.ID=95000067>

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร*

SITUATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF

THE GROUP OF SCHOOLS UNDER THE CROWN PRINCE MAHA VAJIRAVUDH

ปรณพัชร รักษาล้ำ

Pannaphat Ragsalam

หลักสูตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master's Degree Program, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: bew.pe38@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 38 คน และครู 750 คน รวม จำนวน 788 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและค่าเฉลี่ยรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์

Abstract

This research aims to study 1) The level of situational leadership of school administrators of the group of schools under the Crown Prince Maha Vajiravudh and 2) To compare the perception of the use of situational leadership of school administrators in schools under the Crown Prince

* Received July 16, 2024; Revised August 1, 2024; Accepted August 9, 2024

Maha Vajiralongkorn as perceived by the teachers classified by their educational qualifications, work experience, and school size. This research used a survey research methodology, classified by personal factors, namely, educational qualifications. The sample used in this research included 260 school administrators and teachers under Royal Patronage Schools in the 2023 academic year. A total of 15 schools consisted of 38 administrators and 750 teachers, totaling 788 people. The sample size was determined using Krejcie and Morgan Table and using simple random sampling. The sample group was 260 people. The research instrument was a set of questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test. The results showed that: 1) The situational leadership levels of school administrators of the group of schools under the Crown Prince Maha Vajiravudh was at a high level in both overall and when considering each aspect in order from highest to lowest. It was found that in the evidential leadership, the leadership was the highest, followed by the leadership in the selling of ideas, in the leadership with the control system and in the leadership. Sequential leaderships; and 2) The comparative results of the situational leadership of school administrators of the group of schools under the Crown Prince Maha Vajiravudh, when classified by their educational qualifications and work experience was not different.

Keywords: Situational Leadership, School Administrators, Schools Under The Crown Prince Maha Vajiravudh

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานของความก้าวหน้าของชาติและเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้บรรลุความเป็นเลิศทางร่างกายและจิตใจ ควบคู่ไปกับการได้พัฒนาสติปัญญาที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ ในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาบุคลากรมีบทบาทสำคัญในความพยายามนี้ เนื่องจากมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังให้บุคคลรอบรู้มีความรู้ สติปัญญา มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ความตระหนักรู้ทางสังคมและหลักจริยธรรม จึงถือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา และมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (บุศตามัน กามะ และคณะ, 2565) ภาครัฐและเอกชนได้จัดทำยุทธศาสตร์การวางแผนพัฒนาที่เน้นทักษะชีวิต แผนเหล่านี้ต้องปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับนโยบายเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและความก้าวหน้า ผู้บริหารการศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จของโรงเรียน เพราะผู้นำจะคอยแนะนำและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ ผู้นำกำหนดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาและสถานการณ์การทำงานได้ดีที่สุด ผู้นำเลือกรูปแบบการเป็นผู้นำที่เหมาะสม ซึ่งจะเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จของผู้ใต้บังคับบัญชาและอำนวยความสะดวกในการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (พรทิพย์ อันสีเมือง และสุภาวดี ลาภเจริญ, 2565)

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการให้คำแนะนำ คำแนะนำ และการสนับสนุนทางอารมณ์แก่ผู้ตามในสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการสังเกตว่าผู้ติดตามหรือกลุ่มปฏิบัติงาน บทบาทหรือวัตถุประสงค์ที่ได้รับมอบหมายอย่างไร เป้าหมายของภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ คือ การช่วยให้ผู้นำแนะนำ

ผู้ตามไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้นำที่ประสบความสำเร็จไม่จำเป็นต้องยึดติดกับข้อกำหนดตายตัวหรือปฏิบัติในลักษณะเฉพาะ แต่จะมีประสิทธิภาพเพราะสามารถเลือกวิธีการเป็นผู้นำหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแต่ละสถานการณ์ได้ สิ่งสำคัญ คือ ต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวิธีการและพฤติกรรมของผู้นำในสถานการณ์ต่าง ๆ รูปแบบความเป็นผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบขายความคิด ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าความเป็นผู้นำมีบทบาทสำคัญในการบรรลุความสำเร็จผ่านการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถของผู้บริหารมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของงาน พฤติกรรมของพวกเขาเป็นภาพสะท้อนของการดำเนินงาน ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์กร ผู้นำทำหน้าที่เป็นสัญญาณสำหรับองค์กร เป็นตัวแทนของเอกลักษณ์ขององค์กรและทำหน้าที่เป็นจุดโฟกัสสำหรับทุกคนภายในองค์กร (สตาร์ตัน นารอยี และตรัยภูมิษฐ์ ตริตีศรีสุวรรณ, 2564)

ด้วยเหตุนี้การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งเป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนหรืออุปถัมภ์จากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เฉพาะพระองค์ ซึ่งกลุ่มโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ฯ มีทั้งหมด 15 โรงเรียน ได้รับการอุปถัมภ์ในด้านต่าง ๆ อาทิ พระราชทานพระราชทรัพย์ช่วยเหลือให้ความอุปถัมภ์ หรือทรงให้คำแนะนำ โดยทรงเยี่ยมเยียนและชี้แนะแก่คณะครูและนักเรียน แม้ว่าโรงเรียนเหล่านี้ได้ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับความรู้และทักษะที่สูงขึ้นตามความสามารถแล้ว ยังมีด้านที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ การเลื่อนตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนานวัตกรรม การพัฒนางาน การเกลี้ยอัตรากำลังครู และการใช้หลักเกณฑ์การเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเป็นธรรม อีกทั้ง แนวปฏิบัติด้านการจัดการในปัจจุบันยังขาดการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และระบบสารสนเทศที่ใช้ในการจัดการยังมีความซ้ำซ้อน การติดตามและการรายงานไม่สอดคล้องกัน และระบบการจัดการความรู้ภายในองค์กรไม่เป็นระเบียบ เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ สิ่งสำคัญ คือ ต้องสร้างบรรยากาศทางวิชาการและใช้กระบวนการวิจัยเพื่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดกลุ่มความพยายามเหล่านี้ตามความจำเป็นจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้ (หน่วยราชการในพระองค์, 2562)

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าภาวะผู้นำตามสถานการณ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันก็สร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์สยามมกุฎราชกุมาร จะเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ข้อมูลที่รวบรวมได้จะช่วยกำหนดนโยบายการบริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและพันธกิจของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีรายละเอียด วิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำนวน 15 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 38 คน และครูผู้สอน จำนวน 750 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 788 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ใช้การสุ่มอย่างง่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน และครู จำนวน 251 คน รวม 260 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดย 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร” กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) สร้างแบบสอบถาม และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์จากการนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ 3) ความถูกต้องในเนื้อหาเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม (ฉบับร่าง) ที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดสอบด้านเนื้อหาและข้อคำถาม โดยการให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์ความชำนาญ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ และพิจารณาคำถามเป็นรายข้อ จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าโดยวิธี (Item Objective Congruence Index: IOC) ค่า IOC ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .953

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยตรง โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการตอบแบบสอบถาม จำนวน 289 ชุด โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากนั้น ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำมากำหนดรหัสคำตอบเพื่อทำการวิเคราะห์ประมวลผล วิเคราะห์แบบบันทึกการสำรวจ เพื่อตรวจสอบแล้วนำผลการวิเคราะห์มาประมวลผลต่อไป 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการหาข้อมูลด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร แสดงผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	n = 260			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	4.29	0.55	มาก	4
2. ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด	4.26	0.60	มาก	2
3. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.16	0.73	มาก	3
4. ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	4.32	0.46	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.25	0.30	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ($\bar{X} = 4.32$) มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด ($\bar{X} = 4.26$) ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.16$) และด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ ($\bar{X} = 4.12$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน แสดงผลตามตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	วุฒิการศึกษา				(n = 260)	
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญา		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	4.31	0.55	4.26	0.55	0.674	0.501
ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด	4.24	0.61	4.30	0.58	-0.750	0.454
ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.20	0.72	4.04	0.74	1.656	0.099
ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	4.29	0.48	4.37	0.39	-1.185	0.237
รวม	4.26	0.31	4.24	0.29	0.471	0.638

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n = 260)

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	ประสบการณ์ในการทำงาน				t	p
	ต่ำกว่า 10 ปี		ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ	4.28	0.56	4.32	0.52	-0.591	0.555
ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด	4.31	0.59	4.16	0.61	1.936	0.054

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (ต่อ) (n = 260)

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	ประสบการณ์ในการทำงาน				t	p
	ต่ำกว่า 10 ปี		ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.13	0.76	4.21	4.21	-0.870	0.385
ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน	4.29	0.46	4.35	4.35	-0.840	0.402
รวม	4.25	0.31	4.26	0.29	-0.154	0.878

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบขยายความคิด ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ สอดคล้องกับ สุวัฒน์ชัย ฉวีศักดิ์ ได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบขยายความคิด ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน (สุวัฒน์ชัย ฉวีศักดิ์, 2564) และสอดคล้องกับ ก้องภพ วิชญกุล ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานีเขต 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ก้องภพ วิชญกุล, 2561) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การศึกษาในยุคปัจจุบันมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นคนที่มาเป็นผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดความคล่องตัวและสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีความตื่นตัว รู้จักใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร สามารถใช้ทักษะ ความรู้ ความสามารถ มีพฤติกรรม การแสดงออกของความเป็นผู้นำ ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาที่มีวุฒิภาวะด้านอารมณ์ สังคมและสถานการณ์นั้นเป็นตัวกำหนด โดยที่ผู้ตาม ผู้ปฏิบัติ บุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติ ขับเคลื่อนและดำเนินกิจกรรมตามความรับผิดชอบ บทบาทหน้าที่และภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์และความต้องการของผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในสถานการณ์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน คัดการณ์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของ กฤตเมธ เปรมนิยา ซึ่งกล่าวว่า ภาวะผู้นำแต่ละคนย่อมแสดงพฤติกรรมที่ผสม 2 พฤติกรรมเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดรูปแบบการนำที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) ผู้นำที่มอบหมายงาน (Delegating) เป็นผู้นำที่มีการมอบหมายความรับผิดชอบ และอำนาจการตัดสินใจให้กับทีมงาน โดยให้อิสระค่อนข้างมาก ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย ส่วนมากผู้นำจะใช้วิธีนี้กับทีมงาน

ที่ไว้วางใจ มีความสามารถ มีประสบการณ์สูง หรือเป็นส่วนงานที่อยู่ตัวแล้ว มีระบบการทำงานที่ชัดเจนแล้ว ทีมงานอาจมีการขอความช่วยเหลือจากผู้นำเป็นครั้งคราวเมื่อเกิดปัญหา 2) ผู้นำที่สนับสนุนและมีส่วนร่วม (Participating) เป็นผู้นำที่มีส่วนร่วมกับทีมงานค่อนข้างมาก มีการรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ของทีมงานอย่างจริงจัง ให้ความเป็นกันเองค่อนข้างสูง มีส่วนในการตัดสินใจร่วมกับทีมงาน แต่ไม่ถึงขนาดเข้าไปควบคุมการทำงาน คอยอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือทีมทั้งทางตรงทางอ้อม เพื่อให้ทีมงานได้ใช้ศักยภาพที่มีได้อย่างเต็มที่ 3) ผู้นำที่ขายความคิด (Selling) เป็นผู้แนะนำแนวทางและชี้แนะวิธีการปฏิบัติงานให้กับทีมเหมือนเป็นผู้สอนงาน ผู้นำประเภทนี้จะ ใช้การสื่อสารทั้ง 2 ทาง จะมีการอธิบายการตัดสินใจของตนเองให้ทีมงานเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย เหมาะกับทีมที่มีความกระตือรือร้นแต่อาจจะยังขาดประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญในการทำงาน การใช้วิธีนี้จะช่วยเพิ่มความสำเร็จและประสิทธิผลในการทำงานได้ และ 4) ผู้นำที่สั่งให้ทำ (Directing) เป็นผู้นำที่ใช้วิธีออกคำสั่ง บอกให้ทำ มีระดับขั้นตอนวิธีการทำงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ตามรู้ว่าจะต้องทำอะไร ยังไงเมื่อไหร่ และทำอย่างไร นอกจากนั้นยังมีการควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด เน้นผลลัพธ์ของงานเป็นหลัก โดยไม่ได้เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์มากนัก วิธีการนี้มักถูกเลือกใช้เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤต หรือทีมที่ถูกก่อตั้งใหม่เพื่อการปฏิบัติการแบบชั่วคราว (กฤตเมธ เกรมนิยา, 2564)

การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่ทำงานในโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร อาจมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน หรือมีความสนใจในด้านเดียวกัน จึงทำให้มองภาพรวมเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ภัทรวงษ์ วัจนะรัตน์ ได้ศึกษา ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า อาจารย์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (ภัทรวงษ์ วัจนะรัตน์, 2566) เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตริมกก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร มีความสามารถในการออกแบบการบริหารที่ แสดงออกอย่างเหมาะสมในแต่ละมิติ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ มีการออกคำสั่งโดยให้คำแนะนำสนับสนุน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตามแต่ละสถานการณ์ ตลอดจนสามารถโน้มน้าวใจช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ให้ผู้ตามมีความตั้งใจในการทำงานโดยมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือภารกิจให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่หน่วยงาน จึงทำให้การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร ตันหยงและคณะ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า บทบาทภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน (ธัญพร ตันหยง และคณะ, 2561) สอดคล้องกับ ภัทรวงษ์ วัจนะรัตน์ ได้ศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์โรงเรียน

สาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการรับรู้ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (ภัทรวงษ์ วัจนรัตน์, 2566)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการค้นคว้าอิสระไปใช้ 1.1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบ และตัดสินใจด้วยตนเอง ให้การช่วยเหลือคอยเสนอแนะให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และเชื่อมั่นในการทำงานโดยไม่ต้องคอยกำกับ หรือควบคุม สั่งการหรือขายความคิดเพียงอย่างเดียว 1.2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการคิด การลงมือทำร่วมกัน รวมไปถึงการตัดสินใจในกระบวนการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น 1.3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำงานในด้านต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นผู้คอยชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นกันเอง 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทภาวะผู้นำตามสถานการณ์กับประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร 2.2) ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำแบบขายความคิด ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน 2.3) ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพถึงภาวะผู้นำตามสถานการณ์กับประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการวิจัยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตเมธ เกรมนิยา. (2564). “ผู้นำ 4 ประเภท” เทคนิคการจัดการของผู้นำในแต่ละสถานการณ์! จาก Situational Leadership Theory ของ Blanchard & Hersey. เรียกใช้เมื่อ 8 ธันวาคม 2566 จาก <https://krittamate.medium.com/8C-7b06a0c6fbb6>
- ก้องภพ วิชญกุล. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ธัญพร ดันหยง และคณะ. (2561). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 12(1), 125-131.
- บุศตามัน กามะ และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 78-94.
- พรทิพย์ อันสีเมือง และสุภาวดี ลาภเจริญ. (2565). ภาวะผู้นำวิถีทางเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(6), 312-328.

- ภัทรพงษ์ วัฒนรัตน์. (2566). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(4), 97-110.
- สุดารัตน์ นารอยี และตรัยภูมิรินทร์ ตริตริศวร. (2564). ภาวะผู้นำตามวิถีทางและเป้าหมายของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุวัฒน์ชัย ฉวีศักดิ์. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- หน่วยราชการในพระองค์. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพระราชวัง.

แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการ

มหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้ง*

GUIDELINES FOR DEVELOPING NEWS PUBLICITYMANAGEMENT OF
PRIVETE UNIVERSITIES IN GUANGDONG

อัน นา, สรายุทธ์ เศรษฐขจร, พัชรา เดชโฮม, นรินทร์ สุธีนรินทร์ และ จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*

An Na, Sarayut Setkajorn, Pachara Dejhome, Niran Suteeniran and Jittawisut Wimuttipanya*

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittawisut21@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้ง ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้ง จำนวน 327 คน เลือกมาด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling Method) เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประมาณการ 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ .97 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้ง มี 5 แนวทาง รวม 32 มาตรการ ได้แก่ 1) พัฒนาโครงสร้างองค์กร 6 มาตรการ 2) พัฒนาแนวทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 6 มาตรการ 3) พัฒนาการสร้างแพลตฟอร์มสื่อ 7 มาตรการ 4) พัฒนาการสร้างทีม 5 มาตรการ และ 5) พัฒนาการสร้างกลไก 8 มาตรการ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาความสามารถด้านข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้สูงสุด โดยจุดมุ่งหมายการจัดการข่าวและการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย รายงานข่าว และกิจกรรมการตัดสินใจ การกำกับดูแล การเผยแพร่ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องของสื่อ ซึ่งข่าวและการประชาสัมพันธ์เป็นรูปแบบการรับรู้ที่แตกต่างกันสองรูปแบบ ได้แก่ ข่าวมีไว้เพื่อรายงานข้อเท็จจริงและเผยแพร่ข้อเท็จจริงเป็นหลัก และการประชาสัมพันธ์มีไว้เพื่อเผยแพร่ความคิดเห็น ทศนคติ และในกรณีส่วนใหญ่เป็นการแสดงความคิดเห็นบางอย่างผ่านข้อเท็จจริง การประชาสัมพันธ์จึงมักอาศัยข้อเท็จจริง และบางครั้งได้ถ่ายทอดแนวคิดสู่ผู้ฟังอย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการนำข้อมูลที่สร้างสรรค์มาใช้ออกแบบข่าวสารที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงาน การประยุกต์ใช้ และเป็นแนวทางการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการสร้างความผาสุกของสังคมเป็นหลักและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์, มหาวิทยาลัยเอกชน

Abstract

The objectives of this research was to study guidelines for developing public relations information on management of private universities in Guangdong; The research population is 327

* Received May 15, 2024; Revised August 2, 2024; Accepted August 9, 2024

administrators of private universities in Guangdong province, selected using a specific method (Purposive Sampling Method). The research tools include: 1) A 5-level estimation questionnaire with a confidence level of .97. Data analysis using values. Percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of the research found that there are 5 guidelines for developing public relations information about private university management in Guangdong, totaling 32 measures, including 1) Developing organizational structure, 6 measures, 2) Developing guidelines for listening to public opinion, 6 measures, 3) Developing the creation media platforms, 7 measures, 4) Develop team building, 5 measures, and 5) Develop mechanism building, 8 measures. The guidelines for developing news and public relations capabilities of private universities in Guangdong Province are the most appropriate and feasible. The aim of news management and public relations consists of news reporting and decision-making activities, supervision, dissemination and related operations of the media. News and public relations are two different forms of perception: News is mainly used to report facts and disseminate facts. And public relations is intended to disseminate opinions, attitudes, and in most cases which expresses certain opinions through facts Public relations therefore often relies on facts. And sometimes convey ideas to listeners in a creative, reasonable manner, promoting participation in expressing opinions and using creative information to design news that is useful and can be used to develop the quality of work operations Application and is a guideline for learning in various situations in order to create the well-being of society and live happily together.

Keywords: Development Guidelines, News and Public Relations, Private Universities

บทนำ

เครื่องมือหรือแพลตฟอร์มที่เกิดขึ้นใหม่สำหรับการสื่อสารข้อมูลที่แตกต่างจากสื่อแบบเดิมและมีลักษณะเฉพาะโดยเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักในการวางไมโครคอนโทรลเลอร์บนโทรศัพท์มือถือ WeChat วิตโอสัน อินเทอร์เน็ต ซึ่งดังกล่าวนี้กำลังเฟื่องฟูและเติบโต และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของจีนมากขึ้นเรื่อย ๆ และกลายเป็นผู้ให้บริการที่สำคัญสำหรับการสื่อสารและการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์และเป็นส่วนสำคัญของชีวิตของผู้คน โดยมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการสร้างความคิดเห็นของประชาชน (Luo, D., 2021) เชื่อว่าการสื่อสารผ่านสื่อเกิดใหม่ได้ก่อให้เกิดระบบสื่อใหม่ที่มีอิทธิพลอย่างมาก โดยแทรกซึมเข้าไปในเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ชีวิตสังคม และด้านอื่น ๆ ซึ่งเปลี่ยนวิถีที่คนธรรมดาเข้าถึงใช้และประมวลผลข้อมูล ส่งผลให้เกิดการแบ่งปัน ของอำนาจาพทรรณซึ่งจะนำการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งมาสู่อุตสาหกรรมข่าว และการสื่อสารและมีผลกระทบพื้นฐานต่อการพัฒนาในอนาคตอย่างแน่นอน (Guo, H. & LV, Y., 2020) โดยมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนกลยุทธ์และการวางระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัยและเชิงอนาคต โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการสู่เป้าหมายความสำเร็จซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีความเป็นอัตลักษณ์และประสิทธิภาพที่เป็นเลิศตามลำดับ (Chen, Z., 2020) ในการพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพจะต้องครอบคลุมเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในการเผชิญกับโอกาสของการเปลี่ยนแปลงของสื่อแบบดั้งเดิมและสื่อเกิดใหม่ วิถีปลูกฝังความสามารถเชิงนวัตกรรมในเวลาเดียวกัน ผ่านบทบาทชั้นนำเชิงบวกของข่าวและการประชาสัมพันธ์ สร้างแบบจำลองขั้นสูง ตีความนโยบายการศึกษา แนะนำการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถรวมใจ

ของผู้คนภายใน สร้างแบรนด์ตนเอง ดำเนินการประชาสัมพันธ์ภายนอก ขยายความนิยมและชื่อเสียงของ ทำอย่างไร จึงจะทำงานได้ดีในเรื่องนี้ ถือเป็นประเด็นสำคัญสำหรับนักข่าวและผู้บริหารมหาวิทยาลัย (Kuang, W., 2014) ในปี 1999 มหาวิทยาลัยของจีนเริ่มขยายการลงทะเบียน และด้วยการสนับสนุนนโยบายของรัฐในการส่งเสริมทุนทางสังคมในการบริหารโรงเรียน (Ding, X., 2021) ความอยู่รอดและการพัฒนามหาวิทยาลัยเอกชนของจีนก็เริ่มเร่งตัวขึ้น ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเอกชนของจีนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในด้านจำนวนและขนาด ซึ่งไม่เพียงแต่กลายเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของจีนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมกระบวนการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกด้วย (Cui, N., 2021) จากข้อมูลรายงานประจำปีสถิติแห่งชาติ พบว่า มีนักศึกษาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 9.235 ล้านคน และจำนวนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนถึง 498,379 คน ตามข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ (Luo, D., 2021) มีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนสามัญ จำนวน 785 แห่ง ในประเทศ คิดเป็น 25.6% ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสามัญที่มีอยู่ 3,072 แห่ง ในประเทศ ซึ่งวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนกลายเป็นพลังที่ไม่สามารถมองข้ามได้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของจีนตอบสนองความต้องการของจีนในด้านทรัพยากรการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมาก โดยมีการปฏิรูปการศึกษาและนโยบายการเปิดประเทศของจีนที่มุ่งนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นระบบดิจิทัลเข้ามาบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากรด้านทักษะสารสนเทศให้มีความพร้อมต่อการพัฒนาองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เป็นเลิศ และคุณภาพการศึกษา (Peng, Z. & Liu X., 2002) วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย โดย 52 แห่ง เป็นวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน (25 แห่ง เป็นวิทยาลัยระดับปริญญาตรี 27 แห่ง เป็นวิทยาลัยระดับจูเนียร์) วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นหนึ่งในวิทยาลัยที่ดีที่สุดในจีน เมื่อเผชิญกับการพัฒนาอย่างแข็งแกร่งของสื่อเกิดใหม่ การเปลี่ยนแปลงตามเวลาและตามกระแสกลายเป็นประเด็นหลักที่นักข่าวในมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้งต้องเผชิญ (Qiao, X. & Liu, H. , 2021) การสร้างองค์รรมหมายถึงสถาบันส่วนรวมที่สร้างขึ้นโดยมีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งจะมอบหมายตำแหน่งให้กับทุกคนในองค์กร ชี้แจงความรับผิดชอบ ประสานงานงานของพวกเขา และบรรลุประสิทธิภาพสูงสุดในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้งนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบริบทและสภาพความต้องการของบุคลากรในมหาวิทยาลัย พบว่า ระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงสู่แผนกลยุทธ์ การพัฒนาองค์กรยังไม่ครอบคลุมด้านเป้าหมายการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ โดยข้อมูลที่ได้รับมีความไม่เป็นระบบหมวดหมู่ และบุคลากรขาดทักษะความรู้ความเข้าใจ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่ทั่วถึงประชาชนอันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรที่เป็นเลิศ ทั้งนี้ ในการสร้างองค์กรนั้นการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรบางประการ เพื่อสร้างและบนพื้นฐานนี้ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง การจัดองค์กรและการสร้างแผนกข่าวและประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่ยึดหลักความเปิดกว้างและความโปร่งใสในการข่าว ดำเนินการเผยแพร่ข่าวในวิทยาเขตตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมของระบบเผยแพร่ข่าว และให้ความสำคัญกับนวัตกรรมวิธีการเผยแพร่ข่าว จัดตั้งกลุ่มผู้นำข่าวและประชาสัมพันธ์ระดับมหาวิทยาลัย จัดทำแผนงานข่าวและประชาสัมพันธ์ประจำปี คัดเลือกและมอบหมายผู้นำข่าวและประชาสัมพันธ์ที่เป็นเลิศ จัดตั้งศูนย์ข่าวระดับมหาวิทยาลัยอิสระ (ศูนย์สื่อบูรณาการ) และคณะระดับสองและกลุ่มศูนย์ข่าวภาควิชา คำแนะนำเกี่ยวกับความคิดเห็นสาธารณะหมายถึงมุมมองและมุมมองของสาธารณะที่ค่อนข้างสม่ำเสมอเกี่ยวกับกิจการสาธารณะที่เผยแพร่ในโลกโซเชียล และความหมายแฝง ประกอบด้วย “หัวเรื่องวัตถุ และภาววิทยาของความคิดเห็นสาธารณะออนไลน์” สรุปประเด็นประจักษ์ ก็คือ ขาวเน็ต ความคิดเห็นสาธารณะทางอินเทอร์เน็ตเป็นการสะท้อนทัศนคติส่วนตัวของชาวเน็ตภายนอก ในขณะที่ความคิดเห็นสาธารณะทางออนไลน์ คือ “ภาพสะท้อนความคิดเห็นสาธารณะทางสังคมและอารมณ์ทางสังคมบนอินเทอร์เน็ต” วัตถุประสงค์ของความคิดเห็นสาธารณะทางออนไลน์นั้นสัมพันธ์กับเรื่องของความคิดเห็นสาธารณะทางออนไลน์ หากหัวข้อของ

ความคิดเห็นสาธารณะทางออนไลน์ถือเป็นเรื่องสาธารณะ วัตถุประสงค์ของความคิดเห็นสาธารณะออนไลน์ ก็คือ กิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสาธารณะ และเป็นการสะท้อนที่รวมศูนย์ของปัญหาสังคมออนไลน์ที่ร้อนแรงและยากลำบาก นักวิชาการบางคนเชื่อว่าความคิดเห็นสาธารณะทางออนไลน์เป็นภาพสะท้อนภายนอกของความเป็นจริงตามวัตถุประสงค์ของสังคม ในขณะที่คนอื่น ๆ เชื่อว่าความคิดเห็นสาธารณะออนไลน์ ถูกกำหนดโดยเหตุการณ์ที่เป็นกลาง โดยชี้ให้เห็นว่าความคิดเห็นสาธารณะออนไลน์ คือ การรับรู้ อารมณ์ ทัศนคติ และแนวโน้มพฤติกรรมของ ประชาชนเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต คำแนะนำความคิดเห็นสาธารณะของแผนก ข่าวและการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนรวมถึงการเสริมสร้างการประชาสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีประสิทธิภาพ การริเริ่มที่จะทำงานได้ดีในการเผยแพร่นโยบาย การตอบสนองอย่างแข็งขันต่อประเด็นร้อนและยาก ตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินในเวลาที่เหมาะสม และการใช้อย่างยืดหยุ่น แบบฟอร์มการเปิดตัว การสร้างแพลตฟอร์ม สื่อหมายถึงผู้ให้บริการ ช่องทาง ตัวกลาง เครื่องมือ หรือวิธีการทางเทคนิคในการส่งข้อมูล ประการที่สอง หมายถึงองค์กรทางสังคม กล่าวคือ องค์กรสื่อที่มีส่วนร่วมในการรวบรวม ประมวลผล การผลิต และการเผยแพร่ข้อมูล

ทั้งนี้ แพลตฟอร์มสื่อข่าวและประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัยที่มีคุณภาพและมหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่ มุ่งยกระดับคุณภาพการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัย เช่น หนังสือพิมพ์ e-service library ของมหาวิทยาลัย สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัย สถานีโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัย เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์มือถือของมหาวิทยาลัย ทีวีออนไลน์ และการออกอากาศออนไลน์ที่อาศัยเครือข่ายของมหาวิทยาลัย เช่นกัน เช่น Weibo อย่างเป็นทางการของมหาวิทยาลัย, WeChat, ลูกค้าข่าว, วิดีโอสั้น Douyin, วิดีโอสั้น Kuaishou, Bilibili และรูปแบบสื่อใหม่อื่น ๆ เพื่อให้ทำงานได้ดีในการสร้างแพลตฟอร์มสื่อของมหาวิทยาลัย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้โซเชียลมีเดียให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมการสร้างสื่อใหม่สำหรับกิจการของรัฐอย่างจริงจัง และให้มีบทบาทอย่างเต็มที่กับสื่อทางการศึกษา (Bai, S. & Gong, J., 2021) การสร้างทีม หมายถึง ชุดของพฤติกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพของทีม เช่น การออกแบบโครงสร้างและแรงจูงใจของบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตของทีมให้สูงสุด โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพลังแห่งความสุขของทีม การทำงานร่วมกันของแรงสู่ศูนย์กลางของทีม และการสร้างแบบจำลองการทำงานเป็นทีมที่ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (Dang, Y. & ZHANG, W., 2022) การสร้างทีมเป็นวิศวกรรมที่เป็นระบบ ทีมจะต้องมีผู้นำทีมที่น่าเชื่อถือภายใต้คำแนะนำ กำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของการพัฒนาในอนาคตของทีม กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้สำหรับทีม เลือกและจ้างสมาชิกในทีมที่มีประสิทธิผล และปรับปรุงประสิทธิภาพการต่อสู้หลักของทีมอย่างครอบคลุมผ่านการประเมินสิ่งจูงใจที่สมเหตุสมผล การเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ บทความนี้แย้งว่า การทำงานที่ดีในการสร้างทีมข่าวและประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย จำเป็นต้องคัดเลือกและใช้งานโฆษกข่าวโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ ชี้แจงองค์กรข่าวและประชาสัมพันธ์ และสร้างและเสริมสร้างทีมงานข่าวและโฆษกข่าวนับด้วย ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างงานเต็มเวลาและงานนอกเวลา ด้วยโครงสร้างอายุที่เหมาะสม โครงสร้างความรู้ที่ดีและแนวคิดและแนวคิด การโฆษณาชวนเชื่อที่ทันเวลา ส่งเสริมการฟื้นฟูการฝึกอบรมบุคลากรให้เป็นมาตรฐาน และบูรณาการความแข็งแกร่งของผู้เชี่ยวชาญ ครู และนักเรียน

จากดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในทางตั้ง โดยดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการพัฒนาการจัดการข่าวและการประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างตุงผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและสาเหตุของการเผยแพร่ข่าวสารในมหาวิทยาลัยผ่านการสำรวจแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และใช้เทคโนโลยีการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงการจัดการข่าวและการประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างตุง และประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในทางตั้ง ซึ่งจะเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการปรับปรุงแบบข่าวและการประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัยเอกชน

และมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างตุง เสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างทีมข่าวและการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการของระบบงานประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกว่างตุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกว่างตุง มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างตุง จำนวน 327 คน เลือกมาด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling Method)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกว่างตุง โดยมีลักษณะ ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกว่างตุง ประกอบด้วย

แบบสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันด้านข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกว่างตุง คำถามสำหรับการสร้างองค์กร 10 คำถาม คำถามสำหรับ Media Platform 10 คำถาม การสร้างทีม 10 คำถาม การสร้างกลไก 10 คำถาม และคำแนะนำความคิดเห็นสาธารณะ 10 คำถาม รวม 50 คำถาม เกณฑ์การตีความข้อมูลตามมาตราส่วนลิเคิร์ต 5 ระดับ ดังนี้

5 แสดงระดับข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์ในระดับสูงสุด

4 แสดงระดับข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

3 แสดงระดับข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

2 แสดงระดับข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

1 แสดงระดับข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำสุด

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert, 1961) ประกอบด้วย 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกว่างตุง

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้ง

3. การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันด้านข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้ง จากนั้นจึงส่งโครงสร้างแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน และอาจารย์ด้านการวัดประเมินผล จำนวน 2 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรง ของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 5 แห่ง แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น .97

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับผู้บริหารในมหาวิทยาลัยกวางตุ้ง จำนวน 327 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแจ้งความจำนงค์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อขอเก็บข้อมูลจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้ง จำนวน 327 คน

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริหารจำนวน 327 คน สามารถส่งคืนแบบสอบถามได้ทั้งหมด 327 ชุด คิดเป็น 100%

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศและภูมิภาคหลังการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ

2. สถานการณ์ปัจจุบันด้านข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้ง ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างองค์กร 2) แพลตฟอร์มสื่อ 3) การสร้างทีม 4) การสร้างกลไก และ 5) วิเคราะห์แนวทางการคิดเห็นของประชาชน โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้งโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การประเมินความสามารถในการปรับตัวและความเป็นไปได้ของแนวปฏิบัติในการพัฒนาข่าวสารและความสามารถในการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้ง ได้รับการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้ง ในการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านจุดแข็ง พบว่า ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับภาระงานซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มอัตราเงินเดือนและการประเมินผลงานทางวิชาการ และ

เมื่อพิจารณาจุดอ่อน พบว่า โครงสร้างขององค์กรด้านการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารมีระบบข้อมูล ที่เชื่อมโยงสู่แผนกลยุทธ์การพัฒนางานองค์กรยังไม่ครอบคลุมด้านเป้าหมายการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ โดยข้อมูลที่ได้รับมีความไม่เป็นระบบหมวดหมู่ และบุคลากรขาดทักษะความรู้ความเข้าใจ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่ทั่วถึงประชาชนอันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์กรที่เป็นเลิศ ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ ด้านโอกาส พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานเข้ามาใช้พัฒนาการประชาสัมพันธ์นั้นบุคลากรมี การพัฒนาความสามารถด้านการใช้อย่างเกิดประโยชน์และมีข้อมูลการประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพ และ เมื่อพิจารณาด้านอุปสรรค พบว่า การพัฒนางานองค์กรด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัย มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ บุคลากรที่มีอายุมากและไม่ทันต่อการรับรู้ความเข้าใจด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จะพัฒนาช้า และด้านระยะเวลาในการพัฒนาบุคลากรมีจำกัดเนื่องจากภาระงานด้านการจัดการเรียนการสอนและ การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกยังขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตั้ง ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตั้ง (n = 327)

ด้าน	μ	σ	แปลผล
การสร้างองค์กร	3.53	0.98	มาก
คำแนะนำความคิดเห็นของประชาชน	3.51	0.94	มาก
การสร้างแพลตฟอร์มมีเดีย	3.58	0.97	มาก
การสร้างทีม	3.47	0.95	ปานกลาง
การสร้างกลไก	3.57	0.96	มาก
รวมเฉลี่ย	3.53	0.96	มาก

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตั้ง ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ข้อมูล พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันรูปแบบงานข่าวและประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย เอกชนในมณฑลกวางตั้งทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับสูง ($\mu = 3.53$) พิจารณาผลการศึกษาด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับสูงสุด จนถึงระดับต่ำสุด ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างแพลตฟอร์มมีเดีย ($\mu = 3.58$) รองลงมาคือการสร้างกลไก ($\mu = 3.57$) การสร้างองค์กร ($\mu = 3.53$) คำแนะนำความคิดเห็นของประชาชน ($\mu = 3.51$) และการสร้างทีมมีค่า ต่ำสุด ($\mu = 3.47$)

ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาข่าวสารและความสามารถในการทำงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในมณฑลกวางตั้ง ได้แก่ 5 แนวทาง รวม 32 มาตรการ ได้แก่ 1) การพัฒนาโครงสร้างองค์กร 6 มาตรการ 2) พัฒนาแนวทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 6 มาตรการ 3) พัฒนาการสร้างแพลตฟอร์มมีเดีย 7 มาตรการ 4) พัฒนาการสร้างทีม 5 มาตรการ 5) พัฒนาการสร้างกลไก 8 มาตรการ แนวทางการพัฒนาความสามารถด้าน ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตั้งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้สูงสุด โดยจุดมุ่งหมายการจัดการข่าวและการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย รายงานข่าว และกิจกรรมการตัดสินใจ การกำกับดูแล การเผยแพร่ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องของสื่อ ซึ่งข่าวและการประชาสัมพันธ์เป็นรูปแบบ การรับรู้ที่แตกต่างกันสองรูปแบบ ได้แก่ ข่าวมีไว้เพื่อรายงานข้อเท็จจริงและเผยแพร่ข้อเท็จจริงเป็นหลัก และ การประชาสัมพันธ์มีไว้เพื่อเผยแพร่ความคิดเห็น ทศนคติ และในกรณีส่วนใหญ่ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นบางอย่าง ผ่านข้อเท็จจริง การประชาสัมพันธ์จึงมักอาศัยข้อเท็จจริง และบางครั้งได้ถ่ายทอดแนวคิดสู่ผู้ฟังอย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล และความผาสุกของสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้งพบว่า ทางการพัฒนาข่าวสารและความสามารถในการทำงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้งประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างองค์กร การพัฒนาแนวทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การพัฒนาการสร้างแพลตฟอร์มมีเดีย การพัฒนาการสร้างทีม การพัฒนาการสร้างกลไก โดยมีแนวทางการพัฒนาความสามารถด้านข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้สูงสุด สอดคล้องกับ Ding, X. กล่าวว่า มหาวิทยาลัยของจีนเริ่มขยายการลงทะเบียน และด้วยการสนับสนุนนโยบายของรัฐในการส่งเสริมทุนทางสังคมในการบริหารโรงเรียน ความอยู่รอดและการพัฒนามหาวิทยาลัยเอกชนของจีนก็เริ่มเร่งตัวขึ้น ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเอกชนของจีนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในด้านจำนวนและขนาด ซึ่งการสร้างทีมเป็นชุดของพฤติกรรมที่เพิ่มประสิทธิภาพของทีม เช่น การออกแบบโครงสร้างและแรงจูงใจของบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตของทีมให้สูงสุด โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพลังแห่งความสุขของทีม การทำงานร่วมกันของแรงสู่ศูนย์กลางของทีม และการสร้างแบบจำลองการทำงานเป็นทีมที่ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การสร้างทีมเป็นวิศวกรรมที่เป็นระบบ ทีมจะต้องมีผู้นำทีมที่น่าเชื่อถือภายใต้คำแนะนำ กำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจของการพัฒนาในอนาคตของทีม กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้สำหรับทีม เลือกและจ้างสมาชิกในทีมที่มีประเภเสริม และปรับปรุงประสิทธิภาพการต่อสู้หลักของทีมอย่างครอบคลุมผ่านการประเมินสิ่งจูงใจที่สมเหตุสมผล การเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ บทความนี้แย้งว่า การทำงานที่ดีในการสร้างทีมข่าวและประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย จำเป็นต้องคัดเลือกและใช้งานโฆษกข่าวโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ ชี้แจงองค์กรข่าวและประชาสัมพันธ์ และสร้างและเสริมสร้างทีมงานข่าวและโฆษกฯจนเชื่อว่า ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างงานเต็มเวลาและงานนอกเวลา ด้วยโครงสร้างอายุที่เหมาะสม โครงสร้างความรู้ที่ดีและแนวคิดและแนวคิดการโฆษณาชวนเชื่อที่ทันเวลา ส่งเสริมการฟื้นฟูการฝึกอบรมบุคลากรให้เป็นมาตรฐาน และ บูรณาการความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ ครู และนักเรียน (Ding, X., 2021) สู่การบริหารจัดการเชิงองค์รวมอย่างมีคุณภาพให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมกระบวนการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดย Cui, N. กล่าวว่า จากข้อมูลจากรายงานประจำปีสถิติแห่งชาติ (2021) พบว่า มีนักศึกษาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 9.235 ล้านคน และจำนวนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนถึง 498,379 คน (Cui, N., 2021) และ Luo, D. กล่าวว่า การรายงานข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า มีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนสามัญ จำนวน 785 แห่ง ในประเทศ คิดเป็น 25.6% ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสามัญที่มีอยู่ 3,072 แห่ง ในประเทศ (Luo, D., 2021)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยเอกชนในกวางตุ้งพบว่า การจัดการข่าวและการประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยเอกชนสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายส่วนที่สำคัญ ได้แก่ การจัดลำดับความสำคัญของผู้นำองค์กร การพัฒนากลไกการจัดการความคิดเห็นสาธารณะออนไลน์ การใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มสื่อที่หลากหลายในการเผยแพร่ การลงทุนในการฝึกอบรมพนักงาน และการดำเนินการตามกฎระเบียบโดยละเอียด การวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความท้าทายในการจัดการข่าวและกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการบูรณาการสื่ออย่างแท้จริงในบริบทของมหาวิทยาลัย แนวคิดนี้ควรถูกศึกษาอย่างลึกซึ้งในทุกด้านของการจัดการการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างเช่น การจัดสรรโครงการและการจัดการกองทุนควรให้คำแนะนำต่อตัวตนของมหาวิทยาลัยและความจำเป็นของมหาวิทยาลัย ในเวลาเดียวกัน ด้วยการฝึกอบรมทางวิชาชีพและโอกาสในการพัฒนาอาชีพ เราช่วยให้นักวิจัยพัฒนาทักษะและความรู้ และเพิ่มขีดความสามารถใน

การวิจัยของพวกเขา นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างองค์กรและการปฏิบัติงานยังเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา เพื่อให้มีการปรับปรุงและการจัดการที่มีประสิทธิภาพในอนาคต ในทางกลับกัน การจัดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เข้าข่ายต่อบุคลากรและประชาชนจะต้องถูกกำหนดให้เหมาะสมเพื่อสร้างความพึงพอใจและความไว้วางใจจากสังคมและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในมหาวิทยาลัย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กรควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยที่ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศโดยรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข่าวสารอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ 2) การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ในเชิงรูปแบบของกลยุทธ์องค์กรควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบของการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดการมหาวิทยาลัยของหน่วยงานภายนอกและวิเคราะห์ SWOT ของการบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศ และ 2) ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรในรูปแบบการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการคุณภาพข้อมูลให้เป็นระบบและสามารถเข้าสู่ข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสร้างสรรค์สังคมแห่งความสุข

เอกสารอ้างอิง

- Bai, S. & Gong, J. (2021). Research on enhancing the closeness of mainstream media news reports from the perspective of constructive journalism. *Journal of Guangxi Normal University of Science and Technology*, 18(5), 311-314.
- Chen, Z. (2020). On the "builder" paradigm in the Marxist view of journalism. *Modern Communication. Journal of Communication University of China*, 22(4), 259-262.
- Cui, N. (2021). Reflections and enlightenment on constructive reporting of the new crown epidemic in the United Kingdom and the United States. *Journal of Chinese journalist*, 6(2), 98-100.
- Dang, Y. & ZHANG, W. (2022). Research on publicity work in private universities in Guangxi from the perspective of integrated media and research on optimization countermeasures. *Journal of Jiamusi Vocational College*, 38(3), 177-175.
- Ding, X. (2021). Analysis of the current situation of private higher education and research on development countermeasures. *Journal of Doctoral dissertation, Shandong Normal University*, 11(24), 212-218.
- Guo, H. & LV, Y. (2020). Analysis of public opinion guidance guideline of mainstream media under epidemic prevention and control in the all-media era. *Journal of South-East Transmission*, 16(11), 134-138.
- Kuang, W. (2014). New Media Public Opinion: Model, Empirical Evidence, Hot Topics and Prospects. *Journal of Chinese Minmin University Press*, 8(4), 321-326.
- Luo, D. (2021). Implications of the Constructive Journalism Concept for the Innovation of TV News Review Programs. *Journal of Media Forum*, 4(6), 82-85.
- Peng, Z. & Liu, X. (2002). A Centennial Review of Higher Education Management Research in China. *Modern Education Science. Journal of Higher Education Research*, 10(1), 39-41.

Qiao, X. & Liu, H. (2021). Research on the current situation and countermeasures of short video platform construction in colleges and universities. Beijing Education. Journal of Moral education, 10(12), 54-57.

การสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

COMMUNICATION FOR PUBLIC SERVICES BY THUNGSONG MUNICIPALITY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

วิทยากร ท่อแก้ว^{1*} และ กวิทธิ์ ศรีสัมฤทธิ์²

Wittayatorn Tokeaw^{1*} and Kawit Srisamrit²

¹สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

¹School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

²สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

²Office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: wittayatorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง และ 2) ศึกษาหลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์องค์กรจำนวน 30 คน ผลการศึกษา พบว่า 1) แนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ประกอบด้วย การยึดแนวคิดว่าทุกคนในเทศบาลต้องบริการอย่างมีคุณภาพ บริการด้วยใจ เอาใจใส่ด้วยคุณภาพ และยึดแนวความคิดการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจน สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และถูกใจจากผู้รับบริการ เทศบาลต้องมีการทบทวนปรับปรุง พัฒนาศักยภาพการบริการอย่างมีส่วนร่วมทุกปี และนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในการสนับสนุนการบริการประชาชนในระบบออนไลน์ 2) หลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ประกอบด้วย การจัดกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพ ลดเวลา ลดขั้นตอน มีมาตรฐานเดียวกัน และการสื่อสารให้กับผู้รับบริการที่ประทับใจ ณ ที่ทำการเทศบาล หรือรับบริการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ของเทศบาล และโทรศัพท์สายด่วน โดยยึดหลักรับฟังปัญหาอย่างเข้าใจ สื่อสารกับผู้รับบริการด้วยความเต็มใจและทุกปัญหามีคำตอบ ส่งเสริมการเป็นผู้ให้บริการอย่างมืออาชีพโดยจัดให้มีการประกวดการปฏิบัติงานเพื่อการยกระดับการทำงานและเพื่อเป็นการจูงใจในการร่วมพลังร่วมให้บริการที่เป็นเลิศ โดยเน้นในงานการบริการประชาชนในงานทะเบียนราษฎร งานรับชำระภาษี งานขออนุญาตต่าง ๆ งานบริการสาธารณสุข งานการรับเรื่องราวร้องทุกข์ งานการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูล และงานสวัสดิการกลุ่มเปราะบาง

คำสำคัญ: แนวความคิดการสื่อสารในการบริการ, หลักการสื่อสารในการบริการ, การบริการประชาชน, เทศบาลเมืองทุ่งสง

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) To study the concepts and 2) To study principles that shaped Thungsong Municipality's communications with members of the public who came to receive services, and the methods used for communication in the provision of public services. Data were collected using the qualitative research method of in-depth interviews

* Received July 11, 2024; Revised August 3, 2024; Accepted August 11, 2024

with 30 people directly involved with the subject matter by purposive selection. The results showed that 1) The major guiding principle was that all municipality personnel should provide quality service, always being personable, generous and attentive. The concept was to clearly state the steps involved in every process, and to make those steps proceed quickly, smoothly and correctly so any citizen coming to receive services would be satisfied. Every year the municipality personnel should jointly review all the services to make improvements and develop better capabilities. Communications technology should be used to support citizen services online. 2) Another guiding principle was that the work process should be managed to deliver high quality by reducing the time required for each service, reducing the number of steps involved, and making sure every individual receives the same standard of service. Personnel should use high quality communications to make sure that citizens are impressed every time they receive official services at the municipality or online through the website, social media or on the phone. Personnel should listen to every problem and try to understand it, should be completely willing to provide services and to communicate with the public, and should hasten to find an answer to every question. The municipality has a policy of promoting professionalism and stimulating excellence by recognizing outstanding personnel with awards for good work performance. The public services offered by the municipality include civil registry, tax collection, various kinds of permits, public health services, receiving grievances, waste removal, and welfare for disadvantaged groups.

Keywords: Service Communication Concepts, Service Communication Principles, Public Service, Thungsong Municipality

บทนำ

การสื่อสารในการบริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาหลัก ๆ ที่มักจะเกิดขึ้นจากการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารไม่ทั่วถึง ความไม่ชัดเจนในเนื้อหาของข้อมูลที่จะสื่อสาร การสื่อสารในการตอบสนองช้า ช่องทางการสื่อสารมีจำกัด ความไม่พร้อมทางเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวก และการขาดพัฒนาทักษะของพนักงานที่ให้บริการ ซึ่งการแก้ไขปัญหาก็สามารถทำได้โดยการปรับปรุงช่องทางการสื่อสารให้ครอบคลุมและหลากหลาย การพัฒนาความชัดเจนและละเอียดของเนื้อหาที่สื่อสารออกไป การเพิ่มความรวดเร็วในการตอบสนอง (Kulal, A. et al., 2024) และการพัฒนาทักษะของพนักงานที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับการบริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Chapman, B., 2024)

การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารในการบริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำได้ผ่านแนวความคิด ประกอบด้วย การสื่อสารที่โปร่งใสและชัดเจน (Transparency and Clarity) การสื่อสารที่มีความครอบคลุมพื้นที่การบริการ (Inclusiveness) การสื่อสารสองทางกับผู้รับบริการ (Two-Way Communication) การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในงานบริการ (Appropriate Technology Use) (Latupeirissa, J. J. P. et al., 2024) และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบการบริการ (Public Participation) และหลักการที่สำคัญในการสื่อสารการบริการประกอบด้วย การบริการที่ยึดหลักความถูกต้องของข้อมูล (Accuracy) ความชัดเจนและกระชับ (Clarity and Conciseness) การเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Responsiveness) (Kulal, A. et al., 2024) การสื่อสารอย่างต่อเนื่อง (Continuous Communication) (Cluley, V. et al., 2021)

การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ (Training and Skill Development) และการประเมินและปรับปรุง (Evaluation and Improvement) (Chapman, B., 2024) การนำแนวความคิดและหลักการเหล่านี้มาใช้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้การบริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างดีเยี่ยม (ทรงชัย วงษ์วัชรดำรง, 2567)

เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีนายทรงชัย วงษ์วัชรดำรง เป็นนายกเทศมนตรี ซึ่งได้ช่วยชนะในการเลือกตั้งมาตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2547 และเป็นนายกเทศมนตรีติดต่อกันจนถึงปัจจุบันนี้ ได้มีความมุ่งมั่นตั้งใจในพัฒนาการบริการของเทศบาลจนประสบผลสำเร็จอย่างมาก เทศบาลเมืองทุ่งสง นับเป็นองค์กรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการสื่อสารในการบริการประชาชน จนได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี จากคณะกรรมการกระจายอำนาจ สำนักราชบัณฑิต และหน่วยงานอื่น ๆ มาอย่างต่อเนื่องมากกว่า 30 รางวัล ด้วยการที่ผู้นำองค์กรมีแนวความคิด วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และการเป็นนักปฏิบัติเชิงนวัตกรรมในการทำงาน จึงมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการขับเคลื่อนงานการสื่อสารในการบริการประชาชนในฐานะนายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยจึงเลือกเทศบาลเมืองทุ่งสงซึ่งเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จเป็นสนามวิจัยที่ทรงคุณค่าต่อการศึกษาเพื่อถอดบทเรียนการทำงานและแสวงหาข้อค้นพบในครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อแสวงหาข้อค้นพบที่มุ่งถอดบทเรียนจากการปฏิบัติงานในด้าน การสื่อสารในการบริการประชาชนที่ประสบความสำเร็จในด้านการก่อเกิดของแนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชน และหลักการสื่อสารในการบริการประชาชน เพื่อนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเพื่อยกระดับการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ สู่ความเป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง
2. เพื่อศึกษาหลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1-2 และใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อสร้างข้อสรุปและให้ความเห็นชอบโมเดลด้านการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสงจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงานด้านการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง รวมจำนวน 30 คน ประกอบด้วย 1) นายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง 1 คน 2) รองนายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง 1 คน 3) ผู้อำนวยการกอง ต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองทุ่งสง 4 คน 4) พนักงานให้บริการ ณ ที่ทำการ 8 คน 5) ประชาชนที่มารับบริการเป็นประจำ 8 คน และ 6) นักวิชาการด้านการพัฒนาการสื่อสารในการบริการ 3 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบโมเดลด้านการสื่อสารในงานบริการของเทศบาลเมืองทุ่งสง ประกอบด้วยนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสื่อสารในงานบริการ รวมจำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ออกแบบเครื่องมือจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการยกร่างเครื่องมือ และนำเครื่องมือไปตรวจคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการสื่อสาร จำนวน 3 คน โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 3 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย 1) แนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสงเป็นอย่างไร และ 2) หลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสงเป็นอย่างไร ส่วนเครื่องมือที่ใช้สำหรับให้ความเห็นขอบโมเดลการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง คือ แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Form) ที่ผ่านการตรวจคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการสื่อสาร จำนวน 3 คน และประเด็นการสนทนา ได้แก่ โมเดลการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง มีหลักการโดยสรุปเป็นอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง ซึ่งได้ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มตามจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ประสานการนัดหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้จัดเตรียมไว้ในเครื่องมือ บันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และจะหยุดสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเมื่อข้อมูลที่ได้มีการอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่ศึกษา จากนั้นได้ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ออกไป และดำเนินการตีความข้อมูลที่เหลือ โดยการสร้างข้อสรุปเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูล

ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบด้านข้อมูล เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาจากผู้ให้สัมภาษณ์ในหน่วยงานเดียวกัน ข้อมูลจะมีลักษณะเหมือนกันหรือไม่ 2) การตรวจสอบด้านผู้วิจัย โดยใช้วิธีเปรียบเทียบข้อมูลที่เก็บจากผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยว่าข้อมูลแตกต่างกันหรือไม่ และ 3) การตรวจสอบด้านวิธีการ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เปรียบเทียบกับข้อมูลจากการจดบันทึกภาคสนาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล พิจารณาว่าข้อมูลที่เก็บมาได้จากการสัมภาษณ์มีเนื้อหาสาระเพียงพอที่จะตอบปัญหาการวิจัยหรือไม่

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มุ่งแสวงหาข้อค้นพบทางด้านแนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชน และหลักการสื่อสารในการบริการประชาชน เพื่อการพัฒนา โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาแนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง พบว่าแนวความคิดในการสื่อสารในการบริการประชาชนมุ่งเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจในการบริการ โดยมีแนวความคิดที่สำคัญ 10 ประการ ซึ่งประกอบด้วย 1) การสื่อสารเชิงรุก เป็นการสื่อสารในการแจ้งข้อมูลล่วงหน้า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้ประชาชนเตรียมตัวและปรับตัวได้ และการให้ข้อมูลที่จำเป็นที่มุ่งสื่อสารข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการใช้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่องในงานบริการประชาชนในงานทะเบียนราษฎร งานรับชำระภาษี งานขออนุญาต งานบริการสาธารณสุข งานรับเรื่องราวร้องทุกข์ งานจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูล งานตัดแต่งต้นไม้ งานซ่อมบำรุง และงานสวัสดิการกลุ่มเปราะบาง และงานอื่นที่เน้นเชิงรุกในการบริการประชาชน 2) การสื่อสารเชิงรับ เป็นการสื่อสารในการตอบ

คำถามและข้อสงสัย มีช่องทางให้ประชาชนสามารถสอบถามข้อมูลและได้รับคำตอบอย่างรวดเร็ว การจัดการข้อร้องเรียน ฟังและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว 3) การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ความชัดเจนและเข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่เป็นกันเองและหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางเทคนิคหรือคำที่ซับซ้อน การสื่อสารแบบไม่ซับซ้อน ให้ข้อมูลในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจ เช่น ใช้สัญลักษณ์ รูปภาพ หรือกราฟิกประกอบ 4) สร้างความโปร่งใสในการบริการ การเปิดเผยข้อมูล ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และการรายงานผลการดำเนินงานหรือการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา 5) ใช้การสื่อสารหลายช่องทาง การใช้สื่อหลากหลาย ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ อีเมล โทรศัพท์ และสื่อสารหน้าสำนักงาน การเข้าถึงทุกกลุ่มประชาชน ให้บริการที่ครอบคลุมและสามารถเข้าถึงได้สำหรับทุกกลุ่มประชาชน 6) รับฟังข้อมูลและตอบสนอง การเปิดรับฟังความคิดเห็น สร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ การตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะด้วยการปรับปรุงบริการอย่างต่อเนื่อง 7) การใช้เทคโนโลยีช่วยในการสื่อสาร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารและให้บริการ เช่น การใช้แอปพลิเคชันมือถือ การบริการออนไลน์ และระบบการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิ์ประโยชน์ต่าง ๆ การปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจะทำให้ลดเวลาในการทำงาน 8) การสื่อสารในภาวะวิกฤติ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา ในกรณีเกิดเหตุการณ์วิกฤติ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลาจะช่วยลดความกังวลและความสับสนของประชาชน การวางแผนล่วงหน้า มีแผนการสื่อสารในภาวะวิกฤติที่ชัดเจนและมีการฝึกอบรมพนักงานให้พร้อมรับมือ โดยเฉพาะระบบเตือนภัยน้ำท่วมของเมืองทุ่งสงที่มีการบริการข่าวสารปริมาณฝนตก ระดับน้ำที่ทันต่อสถานการณ์ 9) การประเมินและปรับปรุงการสื่อสาร มีการประเมินผลการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอเพื่อดูว่าได้ผลหรือไม่ ปรับปรุงการสื่อสารและการบริการตามผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากประชาชน 10) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนกับประชาชนด้วยการให้บริการที่มีคุณภาพและใส่ใจ การสร้างความไว้วางใจ การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและโปร่งใสช่วยสร้างความไว้วางใจในระยะยาว โดยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชนไม่ได้เป็นเพียงแค่การให้ข้อมูล แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นระหว่างหน่วยงานและประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการบริการและความพึงพอใจของประชาชนในที่สุด

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาหลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง พบว่า หลักการสำคัญในการบริการประชาชนที่เน้นความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และถูกใจ เป็นพื้นฐานในการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับประชาชน หลักการแต่ละข้อและวิธีการนำมาใช้ในปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) หลักความสะดวก โดยเน้นการเข้าถึงที่ง่าย ให้บริการผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ การบริการผ่านแอปพลิเคชันมือถือ การบริการที่หน้าสำนักงาน และการบริการผ่านคอลเซ็นเตอร์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกใช้บริการได้ตามความสะดวก พัฒนาบริการออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมง ลดความจำเป็นในการเดินทางมาที่สำนักงาน จัดตั้งศูนย์บริการที่ใกล้เคียงกับชุมชนต่าง ๆ เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของประชาชน การให้บริการผ่านแอปพลิเคชันมือถือที่สามารถยื่นเอกสารหรือทำธุรกรรมต่าง ๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา การใช้จุดบริการด้วยตนเองในสถานที่สาธารณะ เช่น หน้าสำนักงานที่ว่าการอำเภอ หน้าสำนักงานสาธารณสุข 2) หลักความรวดเร็ว การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประมวลผลและจัดการข้อมูลเพื่อลดเวลารอคอย เช่น ระบบการจัดการคิวอัจฉริยะ การใช้แชทบอทตอบคำถามเบื้องต้น การปรับปรุงกระบวนการทำงาน วิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ จัดการทรัพยากรและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การให้บริการเป็นไปอย่างรวดเร็ว ตัวอย่าง การใช้ระบบคิวอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถจองคิว

ผ่านแอปพลิเคชันและแจ้งเตือนเมื่อใกล้ถึงคิวของตนเอง การใช้ระบบประมวลผลอัตโนมัติในการยื่นเอกสารและอนุมัติคำร้องต่าง ๆ 3) หลักความถูกต้อง การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง มุ่งมั่นตรวจสอบและให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเพื่อป้องกันความสับสนและการเข้าใจผิด ฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการและข้อมูลที่ถูกต้อง การใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบและการควบคุมคุณภาพเพื่อให้มั่นใจว่าการให้บริการเป็นไปอย่างถูกต้องและไม่มีข้อผิดพลาด ตัวอย่าง การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและตรวจสอบแล้วในเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน การใช้ระบบตรวจสอบเอกสารอัตโนมัติเพื่อลดข้อผิดพลาดในการประมวลผลข้อมูล 4) หลักความถูกต้อง การฟังความคิดเห็นประชาชน เปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริการได้ และนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุงการบริการ ปรับปรุงการบริการให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของประชาชน การให้บริการที่เป็นมิตรและสุภาพ พนักงานควรมีทัศนคติที่ดีในการให้บริการและปฏิบัติต่อประชาชนอย่างสุภาพและเป็นมิตรโดยมีความพอใจหลังการให้บริการ การให้บริการด้วยความเอาใจใส่และพร้อมช่วยเหลือประชาชนในทุกกรณี 5) หลักการเป็นผู้ให้บริการที่ดี ประกอบด้วย การแสดงออกถึงความสุภาพและมารยาท โดยพูดจาด้วยความสุภาพ ใช้คำพูดที่เป็นมิตรและให้เกียรติผู้รับบริการ และปฏิบัติตัวด้วยมารยาทที่ดีทั้งในคำพูดและการกระทำ มีความอดทนและความเข้าใจ โดยรับฟังปัญหาและข้อกังวลของผู้รับบริการอย่างตั้งใจและไม่ขัดจังหวะ และแสดงความเข้าใจในสถานการณ์และความรู้สึกของผู้รับบริการ มีความรู้และความเชี่ยวชาญ โดยมีความรู้และความเข้าใจในบริการที่ตนเองให้บริการเพื่อให้ข้อมูลและคำแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้รับบริการ และพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการใหม่ ๆ มีความสามารถในการแก้ปัญหา โดยมีความสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อปัญหาและข้อร้องเรียนของผู้รับบริการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสารที่ดี โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจนในการสื่อสาร และสื่อสารข้อมูลและขั้นตอนต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาและโปร่งใส มีความรับผิดชอบและความน่าเชื่อถือ รักษาความลับสัญญาและทำตามที่ได้กล่าวไว้กับผู้รับบริการ และแสดงความน่าเชื่อถือในทุกการกระทำและการสื่อสาร มีความใส่ใจและเอาใจใส่ในรายละเอียด และความต้องการของผู้รับบริการ และให้บริการด้วยความเอาใจใส่และเต็มใจที่จะช่วยเหลือ มีทักษะการทำงานเป็นทีมอย่างราบรื่นเพื่อให้บริการที่ดีที่สุด และสนับสนุนโดยให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในการแก้ไขปัญหาและให้บริการ โดยมีความยืดหยุ่นและการปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงการทำงานตามสถานการณ์และตามความต้องการของผู้รับบริการเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับประสบการณ์ที่ดี มีความเป็นมืออาชีพ โดยรักษามาตรฐานการทำงานที่สูงและเป็นมืออาชีพและปฏิบัติตัวด้วยความเป็นมืออาชีพในทุกสถานการณ์ 6) หลักการจัดกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพ มุ่งลดเวลา ลดขั้นตอน มีมาตรฐานเดียวกัน และการสื่อสารให้กับผู้รับบริการที่ประทับใจ ณ ที่ทำการเทศบาล หรือ รับบริการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ของเทศบาล และโทรศัพท์สายด่วน โดยยึดหลักรับฟังปัญหาอย่างเข้าใจ สื่อสารกับผู้รับบริการด้วยความเต็มใจและทุกปัญหามีคำตอบ ส่งเสริมการเป็นผู้ให้บริการอย่างมืออาชีพโดยจัดให้มีการประกวดการปฏิบัติงานเพื่อการยกระดับการทำงานและเพื่อเป็นการจูงใจในการร่วมพลังร่วมให้บริการที่เป็นเลิศ โดยเน้นในงานบริการประชาชนในงานทะเบียนราษฎร งานรับชำระภาษี งานขออนุญาตต่าง ๆ งานบริการสาธารณสุข งานการรับเรื่องราวร้องทุกข์ งานการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูล และงานสวัสดิการกลุ่มเปราะบาง โดยสรุปการปฏิบัติตามหลักการสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และถูกต้องจะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนในหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้บริการ ทำให้ประชาชนได้รับประสบการณ์ที่ดีและเต็มใจที่จะใช้บริการต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แนวความคิดในการสื่อสารการบริการ เป็นแนวความคิดในการบริการยุคใหม่ที่ทำตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรภาครัฐที่ต้องให้ประชาชนในฐานะเป็นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pratama, A. B. ด้านแนวความคิดการบริการ ที่พบว่า การสื่อสารเชิงรุก เป็นการสื่อสารในการแจ้งข้อมูลล่วงหน้า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้ประชาชนเตรียมตัวและปรับตัวได้ และการให้ข้อมูลที่จำเป็นที่มุ่งสื่อสารข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการใช้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่อง ส่วนการสื่อสารเชิงรับ (Pratama, A. B., 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kulal, A. et al. ด้านแนวความคิดการบริการ และ Witesman, E. M. et al. ที่พบว่า การสื่อสารในการตอบคำถามและข้อสงสัย มีช่องทางให้ประชาชนสามารถสอบถามข้อมูลและได้รับคำตอบอย่างรวดเร็ว การจัดการข้อร้องเรียน ฟังและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว (Kulal, A. et al., 2024) สำหรับการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ความชัดเจนและเข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่เป็นกันเองและหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางเทคนิคหรือคำที่ซับซ้อน การสื่อสารแบบไม่ซับซ้อน ให้ข้อมูลในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจ เช่น ใช้สัญลักษณ์ รูปภาพ หรือกราฟิกประกอบ (Witesman, E. M., et al., 2024) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vandenabeele, W. et al. ด้านแนวความคิดการบริการ ที่พบว่า การสร้างความโปร่งใสในการบริการ ด้วยการเปิดเผยข้อมูล ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน การรายงานผล รายงานผลการดำเนินงานหรือการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา (Vandenabeele, W. et al., 2014) ส่วนใช้การสื่อสารหลายช่องทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hameduddin, T. & Engbers, T. ด้านแนวความคิดการบริการ ที่พบว่า การใช้สื่อหลากหลาย ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ อีเมล โทรศัพท์ และสื่อสารหน้าสำนักงาน การเข้าถึงทุกกลุ่มประชาชน ให้บริการที่ครอบคลุม และสามารถเข้าถึงได้สำหรับทุกกลุ่มประชาชน (Hameduddin, T. & Engbers, T., 2022) สำหรับการใช้เทคโนโลยีช่วยในการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Engen, M. et al. ด้านแนวความคิดการบริการ ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและให้บริการ ปรับปรุงการให้บริการด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (Engen, M. et al., 2021) ส่วนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Latupeirissa, J. J. P. et al. ด้านแนวความคิดการบริการ ที่พบว่า สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนกับประชาชนด้วยการให้บริการที่มีคุณภาพและใส่ใจ การสร้างความไว้วางใจ การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและโปร่งใสช่วยสร้างความไว้วางใจในระยะยาว (Latupeirissa, J. J. P. et al., 2024) จะเห็นได้ว่าเทศบาลเมืองทุ่งสงได้ใช้แนวความคิดที่ครอบคลุมในการพัฒนาศักยภาพการบริการ และต้องขยายผลการบริการไปสู่การสื่อสารการบริการประชาชนด้วยนวัตกรรมในยุคดิจิทัลต่อไป

2. หลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง มีพื้นฐานที่สำคัญมาจากการตอบสนองความต้องการผู้รับบริการให้เป็นไปตามความคาดหวัง สำหรับหลักความสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัย Cluley, V. et al. ด้านหลักการบริการ ที่พบว่า การบริการเน้นการเข้าถึงที่ง่าย ให้บริการผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ การบริการผ่านแอปพลิเคชันมือถือ การบริการที่หน้าสำนักงาน และการบริการผ่านคอลเซ็นเตอร์ (Cluley, V. et al., 2021) สำหรับหลักความรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัย Kulal, A. et al. ด้านหลักการบริการ ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประมวลผลและจัดการข้อมูลเพื่อลดเวลารอคอย เช่น ระบบการจัดการคิวอัจฉริยะ การใช้แชทบอทตอบคำถามเบื้องต้น การปรับปรุงกระบวนการทำงาน วิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ (Kulal, A. et al., 2024) ส่วนหลักความถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัย Latupeirissa, J. J. P. et al. ด้านหลักการบริการ ที่พบว่า การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง มุ่งมั่นตรวจสอบและให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเพื่อป้องกันความสับสนและการเข้าใจผิด ฝึกอบรมพนักงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการและข้อมูลที่ถูกต้อง การใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบและการควบคุม

คุณภาพเพื่อให้มั่นใจว่าการให้บริการเป็นไปอย่างถูกต้องและไม่มีข้อผิดพลาด (Latupeirissa, J. J. P. et al., 2024) สำหรับหลักความถูกต้อง การฟังความคิดเห็นประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัย Trischler, J. & Westman, J. ด้านหลักการบริการ ที่พบว่า การเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริการได้ และนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุงการบริการ ปรับปรุงการบริการให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของประชาชน (Trischler, J. & Westman, J., 2022) ส่วนหลักการเป็นผู้ให้บริการที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ojasalo, J. & Kauppinen, S. ด้านหลักการบริการ ที่พบว่า การแสดงออกถึงความสุภาพและมารยาทโดยพูดจาด้วยความสุภาพ ใช้คำพูดที่เป็นมิตรและให้เกียรติผู้รับบริการ และปฏิบัติตัวด้วยมารยาทที่ดีทั้งในคำพูดและการกระทำ มีความอดทนและความเข้าใจ โดยรับฟังปัญหาและข้อกังวลของผู้รับบริการอย่างตั้งใจและไม่ขัดจังหวะ และแสดงความเข้าใจในสถานการณ์และความรู้สึกของ (Ojasalo, J. & Kauppinen, S., 2024) สำหรับหลักการจัดกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Engen, M. et al. ด้านหลักการบริการ ที่พบว่า การมุ่งลดเวลา ลดขั้นตอน มีมาตรฐานเดียวกัน และการสื่อสารให้กับผู้รับบริการที่ประทับใจ ที่ทำการ หรือ รับบริการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ของเทศบาล และโทรศัพท์สายด่วน โดยยึดหลักรับฟังปัญหาอย่างเข้าใจ สื่อสารกับผู้รับบริการด้วยความเต็มใจและทุกปัญหามีคำตอบ (Engen, M. et al., 2021) จะเห็นได้ว่าเทศบาลเมืองทุ่งสงได้ใช้หลักการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ โดยเฉพาะ การพัฒนาระบบงานของเทศบาลและการพัฒนาผู้ให้บริการที่เป็นพนักงานทุกระดับให้เป็นผู้ให้บริการที่เป็นเลิศ รวมทั้งต้องมีความมุ่งมั่นในพัฒนาการให้บริการประชาชนตลอดเวลา

องค์ความรู้ใหม่

โมเดลของแนวความคิดและหลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลสามารถนำคำว่า “PUBLIC SERVICE” มาใช้เป็นแนวทางในการจำและปฏิบัติด้านการสื่อสารในการบริการประชาชน ซึ่งประกอบด้วย 1) P: Professionalism (ความเป็นมืออาชีพ) การให้บริการประชาชนอย่างมืออาชีพ การใช้ภาษาที่สุภาพและเป็นทางการ รวมถึงการแสดงออกที่เหมาะสม 2) U: Understanding needs (ความเข้าใจ) ความเข้าใจในความต้องการและความคาดหวังของประชาชน รับฟังและเข้าใจปัญหาหรือคำถามของประชาชนอย่างตั้งใจ 3) B: Build Relationships (สร้างสัมพันธ์) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง น่าไว้วางใจ และได้ความร่วมมือที่ดี 4) L: Listening Actively (การรับฟังอย่างตั้งใจ) การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนอย่างตั้งใจ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม 5) I: Information (ข้อมูลครบถ้วน) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจและดำเนินการได้อย่างมีข้อมูล 6) C: Clarity (ความชัดเจน) การสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ป้องกันความเข้าใจผิด 7) S: Speed (ความรวดเร็ว) การตอบสนองต่อคำถามหรือข้อร้องเรียนของประชาชนอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าได้ได้รับการใส่ใจ 8) E: Engagement (การมีส่วนร่วม) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประชาชนผ่านกิจกรรมและการสื่อสารที่มีความหมาย 9) R: Respect (ความเคารพ) การให้บริการและสื่อสารกับประชาชนด้วยความเคารพและให้เกียรติ 10) V: Visibility (ความชัดเจน) การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และชัดเจน รวมถึงการสื่อสารในช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย 11) I: Integrity (ความซื่อสัตย์) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และโปร่งใส 12) C: Consistency (ความสม่ำเสมอ) การสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลอย่างทันเหตุการณ์ 13) E: Empathy (ความเห็นอกเห็นใจ) การแสดงความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจในสถานการณ์หรือปัญหาของประชาชน การนำหลักการ “PUBLIC SERVICE” มาปฏิบัติจะช่วยให้เทศบาลสามารถสื่อสารและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความไว้วางใจจากประชาชน โดยสรุปเป็นโมเดลแนวความคิดและหลักการสื่อสารในการบริการประชาชน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลของแนวความคิดและหลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) แนวความคิดการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ประกอบด้วย การยึดแนวคิดทุกคนในเทศบาลต้องบริการอย่างมีคุณภาพ บริการด้วยใจ เอาใจใส่ด้วยคุณภาพ และยึดแนวคิดการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจน สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และถูกใจจากผู้รับบริการ เทศบาลต้องมีการทบทวนปรับปรุง พัฒนาศักยภาพการบริการอย่างมีส่วนร่วมทุกปี และนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในการสนับสนุนการบริการประชาชนในระบบออนไลน์ 2) หลักการสื่อสารในการบริการประชาชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ประกอบด้วย การจัดกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพ ลดเวลา ลดขั้นตอน มีมาตรฐานเดียวกัน และการสื่อสารให้กับผู้รับบริการที่ประทับใจ ณ ที่ทำการเทศบาล หรือรับบริการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ของเทศบาล และโทรศัพท์สายด่วน โดยยึดหลักรับฟังปัญหาอย่างเข้าใจ สื่อสารกับผู้รับบริการด้วยความเต็มใจและทุกปัญหามีคำตอบ ส่งเสริมการเป็นผู้ให้บริการอย่างมืออาชีพโดยจัดให้มีการประกวดการปฏิบัติงานเพื่อการยกระดับการทำงานและเพื่อเป็นการจูงใจในการร่วมพลังร่วมให้บริการที่เป็นเลิศ การนำแนวคิดและหลักการมาปฏิบัติจะช่วยให้เทศบาลสามารถสื่อสารและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ส่วนข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรกำหนดมาตรฐานกลางการสื่อสารในการบริการประชาชน สำหรับข้อเสนอแนะในการปฏิบัติเทศบาลเมืองทุ่งสงควรมานวัตกรรมสื่อสารและเทคโนโลยีการสื่อสารแบบอัจฉริยะมาช่วยในการสื่อสารบริการให้เต็มรูปแบบมากยิ่งขึ้น ส่วนการวิจัยครั้งต่อไป คือ การศึกษาต่างพื้นที่ทั้งในแต่ละจังหวัดและในแต่ละภูมิภาค เพราะมีวิธีการทำงาน วัฒนธรรม ประเพณี บริบทการทำงานที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาหาปัจจัยทางด้านเพศ วัย อายุ เจเนอเรชัน หรือปัจจัยคุณลักษณะผู้ส่งสารในงานบริการที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารในการบริการ ควรศึกษารูปแบบการใช้นวัตกรรมสื่อสารแบบอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารในการบริการประชาชน และควรเปลี่ยนวิธีวิจัยจากเชิงคุณภาพไปสู่การวิจัยแบบเชิงปริมาณหรือแบบผสมวิธีก็จะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศูนย์วิจัยและพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองและสังคม สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ที่ให้ทุนสนับสนุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ทรงชัย วงษ์วัชรดำรง. (3 พ.ค. 2567). กลยุทธ์การออกแบบการพูดในที่ชุมชนเพื่อการโน้มน้าวใจในงาน การบริหาร. (วิทยากร ท่อแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- Chapman, B. (2024). The profession of government: The public service in Europe. Milton Park United Kingdom: Taylor & Francis.
- Cluley, V. et al. (2021). New development: Expanding public service value to include dis/value. Public Money & Management, 41(8), 656-659.
- Engen, M. et al. (2021). Continuing the development of the public service logic: a study of value co-destruction in public services. Public Management Review, 23(6), 886-905.
- Hameduddin, T. & Engbers, T. (2022). Leadership and public service motivation: A systematic synthesis. International Public Management Journal, 25(1), 86-119.
- Kulal, A. et al. (2024). Enhancing Public Service Delivery Efficiency: Exploring the Impact of AI. Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity, 10(3), 100329-100338.
- Latupeirissa, J. J. P. et al. (2024). Transforming public service delivery: A comprehensive review of digitization initiatives. Sustainability, 16(7), 2818 <https://doi.org/10.3390/su16072818>
- Ojasalo, J. & Kauppinen, S. (2024). Public value in public service ecosystems. Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing, 36(2), 179-207.
- Pratama, A. B. (2020). The landscape of public service innovation in Indonesia: A comprehensive analysis of its characteristic and trend. Innovation & Management Review, 17(1), 25-40.
- Trischler, J. & Westman, J. (2022). Design for experience-a public service design approach in the age of digitalization. Public Management Review, 24(8), 1251-1270.
- Vandenabeele, W. et al. (2014). Past, present, and future of public service motivation research. Public Administration, 92(4), 779-789.
- Witesman, E. M. et al. (2024). Creating a public service topology: Mapping public service motivation, public service ethos, and public service values. Public Administration, 102(2), 540-579.

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ในการบริหารยุคความปกติถัดไป พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด*
GUIDELINES FOR DEVELOPING THE PARTICIPATION OF SCHOOL BOARDS
AND SCHOOL ADMINISTRATIONS IN THE NEXT NORMAL
IN THE EDUCATION SANDBOX OF TRAT PROVINCE

กิตติพันธ์ บัวเขียว*, อธิกร วรบำรุงกุล และ เรืองวิทย์ นิลโคตร

Kitipan Buakeaw*, Theerangkoon Warabamrunkul and Reongwit Nilkote

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: bung0815@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่ 2) ศึกษาระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่ และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การเชิงปริมาณ เครื่องมือคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน ซึ่งใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือ คือ แบบสอบถามแบบมีเค้าโครง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน คัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครุที่มีประสบการณ์ 5 ปี และยินดีให้ข้อมูล วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ทุนศักยภาพ กำหนดนวัตกรรมตามต้องการความจำเป็น การพัฒนานวัตกรรม การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษา การทดลองใช้ตามบริบท การประเมินผล และการขยายผล ซึ่งผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วม จำแนกตามเขตอำเภอ โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ และการบริหารงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วม การสนับสนุนแบบองค์รวม นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาทักษะวิชาชีพ และการสร้างความโปร่งใส

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, คณะกรรมการสถานศึกษา, การบริหารวิธีใหม่, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

The purposes of this research are to 1) Study the development of participation of school boards in the new normal administration, 2) Study the level of development of participation of school

* Received July 18, 2024; Revised August 8, 2024; Accepted August 16, 2024

board members in the new normal in the new normal administration, and 3) Present guidelines for developing the participation of school boards in the new normal administration; Education Sandbox, Trat Province. It is a combined method research. The quantitative tool is a questionnaire. The sample size was 260 people. Proportional Stratified Random Sampling was used, using the size of the educational institution as the sampling stratum. Data were analyzed by means, standard deviations, t-tests, and one-way analysis of variance. Qualitative research tools are structured questionnaires. There were 12 key informants. They were selected purposively with criteria of being school administrators, teachers with 5 years of experience, and willing to provide information. Content analysis and examined using triangulation techniques. The results showed that participatory development consisted of analysis of potential capital, formulation of innovation as needed, innovation development, determination of the effectiveness of educational innovation, contextual experimentation, evaluation, and amplification, The comparative results on participation development. They are classified by district as a whole and by side to a large extent. In descending order are personnel management, general administration, academic administration, and budget management. There was a statistically significant difference at the level. 0.5. And Approaches to engagement development include creating engagement spaces, holistic support, policies and strategic plans, developing professional skills, and creating transparency.

Keywords: Participatory, School Boards, New Normal Administration, Education Sandbox

บทนำ

ตามตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีการกำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยปลัดกระทรวงหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้พิจารณาการดำเนินการในด้านบริหารวิชาการ บริหารทั่วไป บริหารงานบุคคล และบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษา ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องสำคัญ ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นในการสนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการศึกษามีคุณภาพตามตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 38 ระบุให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการไปยังสถานศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยหลักเกณฑ์และวิธีการแบ่งอำนาจดังกล่าวต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง (กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พุทธศักราช 2550, 2550) ความสำคัญดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการศึกษาที่มีหลักการสำคัญ คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาตลอดเวลา โดยใช้ทรัพยากรพื้นฐานในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ และการจัดการ แต่จุดสำคัญที่สุดของการบริหารคือการสรรหาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาดำเนินงานในองค์กรอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กรโดยรวม (วรภรณ์ พุทธรักษ์ และคณะ, 2560) การกระจายอำนาจการศึกษาต้องให้อำนาจการตัดสินใจอยู่ในพื้นที่ และต้องมีทรัพยากร เช่น บุคลากร และงบประมาณเพียงพอที่จะทำให้พื้นที่ขับเคลื่อนงานตามกรอบแนวทาง ยุทธศาสตร์ หรือมาตรฐานที่ (วสันต์ เหลือประภัสส์, 2566) กล่าวได้ว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาจะเป็นแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างความเสมอภาคในการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาทักษะและนวัตกรรม ลดความไม่เท่าเทียมทางสังคม สร้างอำนาจ

และการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างคุณค่าเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านสังคม และเศรษฐกิจของประเทศในทุกด้าน

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นพื้นที่ปฏิรูปแนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อนการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ การจัดการศึกษา เพื่อสนับสนุนการสร้าง นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและ การจัดการศึกษา (พระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดตราด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ประกาศ ณ วันที่ 30 เมษายน พุทธศักราช 2562 เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างแท้จริง สนับสนุน การสร้างนวัตกรรมการศึกษาอันเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจ และให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผล นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและวิธีการ ปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น (พระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

ความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการและปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค New Normal สามารถนำไปประยุกต์ให้ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา สร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขับเคลื่อนนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อนำนโยบายของรัฐบาล สู่การปฏิบัติจริง อันนำไปสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งผลของการวิจัยที่มุ่งศึกษา ถึงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มนั้นจะเป็นประโยชน์ และ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาที่จะได้นำผล ของการศึกษาในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยคณะกรรมการสถานศึกษาที่เกิดคุณภาพ มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษา จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษา จังหวัดตราด
3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษา จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ปีการศึกษา 2566 จำนวน 74 โรงเรียน คณะกรรมการการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 789 คน (สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดตราด, 2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) จากประชากร จำนวน 789 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด, 2566)

ได้กลุ่มตัวอย่าง 260 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ด้านภาษา และด้านวิจัย จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60-1.00 ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ .98 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน และ ตอนที่ 2) ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993)

3. ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (checklist) ระยะที่ 2 ส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม และรวบรวมเอาไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

การศึกษาเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม โดยการศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม โดยยึดหลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือก จำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์คือเป็นผู้บริหารสถานศึกษาครูที่มีประสบการณ์ 5 ปี และยินดีให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการสนทนากลุ่ม แบบการสนทนากลุ่ม มีลักษณะของคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และแนวคิด ตามประเด็นคำถาม ใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ด้านภาษา และด้านวิจัย จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60-1.00 ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ .98 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน และตอนที่ 2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

3. ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มแบบการสนทนากลุ่ม มีลักษณะของคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และแนวคิด ตามประเด็นคำถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา และการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหาร วิถีใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมในการศึกษา มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ทุนศักยภาพ บริบทของโรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากทั้งบริบทของพื้นที่ การประกอบอาชีพของผู้ปกครอง การวิเคราะห์ทุนศักยภาพ เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการประเมินความเป็นไปได้และความสำเร็จของหลักสูตร โดยโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น กิจกรรมสำคัญควรประกอบด้วย การประเมินความเป็นไปได้ของนวัตกรรมใหม่ที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน การวิเคราะห์ความต้องการและประสิทธิภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมถึงการศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้อยู่ และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง การประเมินศักยภาพการตลาดและการตอบสนองหลังสำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์โครงสร้างองค์กรและการจัดการ ดำเนินการแล้วต้องไม่เพิ่มภาระมากเกินไป แต่เห็นผลลัพธ์ได้ การวิเคราะห์การคาดการณ์ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ดังการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ปัญหาแต่ละโรงเรียนต่างกันมาก ต้องนั่งคุยกันทั้งหมดจะได้เข้าใจเหมือนกัน คณะกรรมการเองก็จะได้เห็นปัญหาและทางออกช่วยกัน หลัก ๆ ตอนนี้ก็คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต เครื่องโปรเจกเตอร์ บางครั้งก็มี แต่ไม่พร้อมใช้ แต่ละที่ก็ไม่เหมือนกัน ต้องดูพื้นฐานก่อนให้ครบ” (ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 1, 2567)

“ถ้าเป็นนวัตกรรม ต้องดูก่อนว่าใช้ได้ไหม นโยบายจังหวัดต้องไปด้วยกัน โรงเรียนพร้อมที่จะทำ ผมเชื่อว่าทุกคนเรียนรู้ได้ทั้งหมดนั่นแหละ อยู่ที่ทำไปแล้วส่วนหัวขบวนจะไปทางไหน ทำแล้ว หลังจากนั้นพวกเรา จะจัดการยังไงต่อ ดูความเป็นไปได้และที่ปฏิบัติได้จริง ๆ คณะกรรมการเป็นโครงสร้างที่ชัดเจนอยู่แล้ว ให้ความร่วมมือทั้งหมด อยู่ที่โรงเรียนแจ้งประสานงานไป” (ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 2, 2567)

“แต่ละที่ก็ต่างกัน ไม่ใช่แค่หลักสูตร ตอนนี้ความรู้หลักสูตรหาได้เยอะ ไม่ต้องรอโรงเรียนเปิด Youtube เรียนได้เลย เด็กคล่องกว่าเรา มันเป็นปัญหาอื่น ๆ มากกว่า อย่างสิ่งแวดล้อมเสียงมาก ทำให้เด็กไม่สนใจเรียน ผู้ปกครองไม่พร้อม เด็กส่วนใหญ่อยู่กับตายายส่วนพ่อแม่แยกทาง หรือไปทำงานที่อื่น ไม่มีเวลาดูแลนักเรียน ครูต้องใช้เวลากับเรื่องแบบนี้เยอะ ปัญหาที่จะคล้าย ๆ กันโรงเรียนในโซนนี้” (ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 3, 2567)

1.2 กำหนดนวัตกรรมตามต้องการความจำเป็น นวัตกรรมในสถานศึกษาตามความต้องการหรือความจำเป็นของสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบุคลากร ซึ่งมีข้อดีเช่นเสริมสร้างทักษะของนักเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการของบุคลากรทางการศึกษา

1.3 การพัฒนานวัตกรรม กระบวนการสอดรับกันตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทุนศักยภาพปัจจุบันของการศึกษาในพื้นที่ตนเอง ได้แก่ สภาพชุมชน จำนวนนักเรียน บุคลากร โอกาสและความท้าทายที่เจอในการศึกษา ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความต้องการและโอกาสในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาในพื้นที่อย่างละเอียด

1.4 การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมทางการศึกษา การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาและใช้นวัตกรรมให้มีประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้น ควรดำเนินการตามขั้นตอนเช่นกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ วิเคราะห์และเลือกนวัตกรรมที่เหมาะสม วางแผนการใช้งาน

นำนวัตกรรมเข้าใช้งาน ประเมินผลและปรับปรุง และสื่อสารและแบ่งปันข้อมูล เพื่อให้การใช้นวัตกรรมในการศึกษา มีประสิทธิภาพและสามารถมีผลลัพธ์ที่ดีต่อการพัฒนาการศึกษาขององค์กรได้ในที่สุด

1.5 การทดลองใช้ตามบริบท การทดลองใช้นวัตกรรมทางการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่หรือสถานการณ์การศึกษาที่ต้องการนำนวัตกรรมมาใช้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ขั้นตอนสำคัญ คือ กำหนดจุดประสงค์ ออกแบบแผนการทดลอง การนำเสนอแผน ดำเนินการทดลอง การประเมินและปรับปรุง และการแบ่งปันผลลัพธ์และความรู้ที่ได้รับจากการทดลองให้กับชุมชน การเรียนรู้และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1.6 การประเมินผล การประเมินผลของนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นการตรวจสอบผลลัพธ์และประสิทธิภาพของนวัตกรรมนั้น ๆ โดยการกำหนดตัวชี้วัดชัดเจน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินผล และปรับปรุง เพื่อให้การใช้นวัตกรรมมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์อย่างเต็มที่

1.7 การขยายผล การขยายผลของพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาเกี่ยวข้องกับการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ สร้างเครือข่าย ส่งเสริมความร่วมมือ และสนับสนุนการนวัตกรรมในชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ในชุมชนและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลัก ซึ่งทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ในการสร้างโอกาสและการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน สถานประกอบการต่าง ๆ ในชุมชน หรือโอกาสต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออก หรือประเทศเพื่อนบ้าน ดังการสนทนา

“ถ้าไม่นับโรงเรียนใหญ่ ๆ ที่จบแล้วไปเรียนต่อ บางคนก็ไปสายอาชีพเลย ที่เหลือส่วนมากเด็กจะไปรับจ้าง ทำงานช่วยพ่อแม่ ก็คิดว่าหากเป็นระบบ และทำให้เกิดความสำเร็จจริง ๆ เด็กได้ประโยชน์แน่นอน อย่างน้อยทำอาชีพที่ตนเองหรือครอบครัวถนัดได้ มีช่องทางทำธุรกิจหรือต่อยอดสร้างรายได้เลี้ยงชีวิตตนเองได้” (ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 4, 2567)

จึงสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีการขับเคลื่อนด้วยการวิเคราะห์ทุนศักยภาพ กำหนดนวัตกรรมตามต้องการความจำเป็น การพัฒนานวัตกรรม การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษา การทดลองใช้ตามบริบท การประเมินผล และการขยายผล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมในการศึกษา ของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

2. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ และการบริหารงบประมาณ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด	n = 260		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านบริหารวิชาการ	4.58	0.58	มากที่สุด	1
2. ด้านบริหารงบประมาณ	4.39	0.59	มากที่สุด	4
3. ด้านบริหารงานบุคคล	4.57	0.48	มากที่สุด	2
4. ด้านบริหารทั่วไป	4.46	0.53	มากที่สุด	3
รวม	4.50	0.55	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด มีค่าเฉลี่ย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยอันดับแรก ได้แก่ ด้านบริหารวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.58) และรองลงมาด้านบริหารงานบุคคล ($\bar{X}$ = 4.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.125	2	.063	.183	.833
	ภายในกลุ่ม	37.937	111	.342		
	รวม	38.062	113			
2. ด้านบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.108	2	.054	.150	.861
	ภายในกลุ่ม	39.834	111	.359		
	รวม	39.941	113			
3. ด้านบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	.040	2	.020	.087	.917
	ภายในกลุ่ม	25.633	111	.231		
	รวม	25.673	113			
4. ด้านบริหารทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	.024	2	.012	.042	.959
	ภายในกลุ่ม	31.496	111	.284		
	รวม	31.520	113			
รวม	ภายในกลุ่ม	133.9	444	1.216		
	รวม	135.196	452			

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกรายด้าน ดังนี้ ด้านบริหารวิชาการ ($p = .833$) ด้านบริหารงบประมาณ ($p = .861$) ด้านบริหารงานบุคคล ($p = .917$) และด้านบริหารทั่วไป ($p = .959$)

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ดังนี้

3.1 การสร้างพื้นที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลักควรมีแผนยุทธศาสตร์และการดำเนินการในการสร้างช่องทางสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาในจังหวัดตราดในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนสำหรับการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ เช่น การจัดประชุมเสวนาหรือการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนสนับสนุนแสดงความคิดเห็นและความคิดเห็นทุกภาคส่วน เป็นระบบ มีการดำเนินการต่อเนื่อง ติดตามประเมินผล และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายสู่สาธารณะ

3.2 การสนับสนุนการศึกษาแบบองค์รวม ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างที่สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาและสถานศึกษาในพื้นที่ เช่น การแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์ที่ดี การสร้างโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือ

3.3 การสร้างนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม การพัฒนาแผนและนโยบายที่สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการตัดสินใจและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิถีใหม่และพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยเน้นการสร้างพื้นที่ที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้สนใจทั้งภายในและภายนอก

3.4 การสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการดำเนินการและการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่

3.5 การสร้างความโปร่งใสและการสื่อสาร สร้างช่องทางสื่อสารที่เปิดเผยและโปร่งใสเพื่อให้สมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษาและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาและการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่และพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดตราด การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จะช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขับเคลื่อนนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อนำนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติจริง อันนำไปสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จะเป็นก้าวสำคัญในการสร้างศูนย์ศึกษาที่เป็นเลิศและตอบสนองต่อความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ประกอบด้วย การดำเนินงานในหลายด้านที่สำคัญเพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมในการศึกษา คือ 1) การวิเคราะห์ต้นทุนและศักยภาพ 2) การกำหนดนวัตกรรมตามความจำเป็นของผู้เรียนและชุมชน 3) การสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมที่เพียงพอ 4) การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษา 5) การนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ให้สอดคล้องกับบริบท 6) การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง และ 7) การประเมินผลการใช้วัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมเพื่อขยายผลให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของบัณฑิตย ลิมปชัยพรกุล และธรรณัฐ ภูสุนทร ที่พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ คือ การตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มี 6 ตัวบ่งชี้ การร่วมตัดสินใจ มี 7 ตัวบ่งชี้ การร่วมปฏิบัติงาน มี 4 ตัวบ่งชี้ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานมี 4 ตัวบ่งชี้ การไว้วางใจกัน มี 4 ตัวบ่งชี้ ความยึดมั่นผูกพัน มี 8 ตัวบ่งชี้ บรรยากาศองค์กร มี 10 ตัวบ่งชี้ และการร่วมประเมินผลและร่วมรับประโยชน์ มี 8 ตัวบ่งชี้ ทุกตัวบ่งชี้มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด มากกว่าร้อยละ 80 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสม และมีประโยชน์ และรูปแบบการบริหารมีความตรงเชิงโครงสร้าง (บัณฑิตย ลิมปชัยพรกุล และธรรณัฐ ภูสุนทร, 2559) และสอดคล้องกับ กษมล อยู่สุข และคณะ พบว่า หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 หลักการใน 4 องค์ประกอบหลัก ใน 43 องค์ประกอบย่อย และในตัวบ่งชี้ 80 ตัว ใน 4 งาน ดังนี้ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคลและงานบริหารทั่วไปโดยรวมมีในด้าน 1) การมีส่วนร่วมวางแผน 2) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ 3) การมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจ 4) การมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีม และ 5) การมีส่วนร่วมประสาน/ประชาสัมพันธ์ (กมล อยู่สุข และคณะ, 2557) อภิปรายได้ว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิถีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดตราดมีความสำคัญอย่างสูง เพราะมีผลในการสร้างการเข้าใจและการยอมรับของทุกฝ่าย เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่งเสริมพลังอำนาจการบริหารจัดการและนโยบายการศึกษาให้ตอบสนองกับความต้องการและสภาพพื้นที่ และส่งเสริมพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ให้เหมาะสมและยั่งยืนกับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วม จำแนกตามเขตอำเภอ โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ และการบริหารงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับ ศิรินาถ แสนบุงค้อ และคณะ ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จังหวัดเลย และพบว่า ผลการศึกษามีระดับการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศิรินาถ แสนบุงค้อ และคณะ, 2559) และสอดคล้องกับดรัลรัตน์ ฮามพิทักษ์ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านการบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง (ดรัลรัตน์ ฮามพิทักษ์, 2562) อภิปรายได้ว่าการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ วิชาการ งบประมาณ บุคคล และทั่วไปเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม และเป็นพื้นฐานในการยกระดับการเป็นพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา

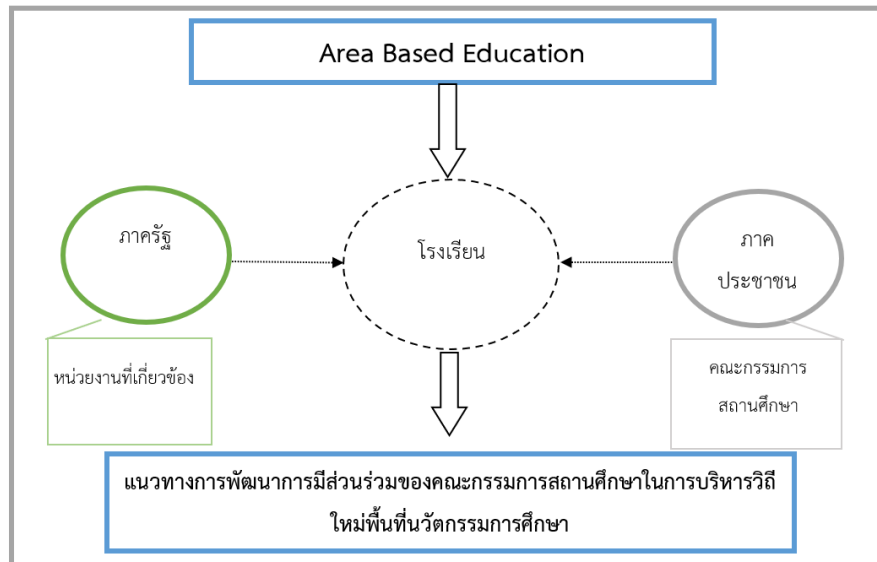
3. ผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการบริหารวิธีใหม่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ประกอบด้วย 1) การสร้างพื้นที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม 2) การสนับสนุนการศึกษาแบบองค์รวม 3) การสร้างนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม 4) การสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ และ 5) การสร้างความโปร่งใสและการสื่อสาร ผลการศึกษา พบว่า สอดคล้องกับไชยยุทธ์ อินบัว และสิบลึงค์ สุขสม พบว่า แนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดปัตตานี มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 1.1) การปรับปรุงหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรใหม่ 1.2) การจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน 1.3) การลดภาระงานของครู 2) ด้านการบริหารงานบุคคล 2.1) การสรรหาการบรรจุครู 2.2) การจัดให้มีครูสายสนับสนุนวิชาการ 2.3) การส่งเสริมและการพัฒนาครู 3) การบริหารงบประมาณ 4) การบริหารงานทั่วไป 4.1) การจัดทำแผนพัฒนา 4.2) ด้านการบริหารจัดการ และ 4.3) ด้านความร่วมมือของชุมชน (ไชยยุทธ์ อินบัว และสิบลึงค์ สุขสม, 2565) สอดคล้องกับพระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา หอมหวาน) และคณะ พบว่า พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษานำร่อง มีขั้นตอนการสร้าง โดยกำหนดแนวทางการปฏิบัติทั้ง 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดนวัตกรรม 2) สร้างนวัตกรรมและพัฒนานวัตกรรม 3) การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษา 4) ขั้นตอนนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ 5) นำไปใช้ในสถานการณ์จริง และ 6) ประเมินผลการใช้นวัตกรรม (พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา หอมหวาน) และคณะ, 2565) อภิปรายได้ว่าพื้นที่กรรมทางการศึกษามุ่งเป้าหมายเพื่อให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และการจัดการศึกษาควรมีลักษณะเป็นองค์รวม

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education) เป็นการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นเสริมสร้างสังคมท้องถิ่นให้แข็งแกร่ง และมีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ มีการประสานความร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างภาครัฐ และประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่ทั้งระบบ ในการพัฒนาหลักสูตรหรือความต้องการจำเป็นในการออกแบบโปรแกรมการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ การมีคณะกรรมการสถานศึกษา (School Boards) ยังช่วยสร้างความโปร่งใสและความโปร่งใสในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม

ในกระบวนการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่ การขับเคลื่อนดังกล่าว ยังเป็นการสะท้อนถึงการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา (Education Sandbox) เป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่ ในสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นได้ว่าผลการศึกษามุ่งเน้นถึงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยมีการเสนอแนวทางการพัฒนาการที่มีส่วนร่วมจากคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) การนำองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมในการศึกษา มาปรับใช้ในสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ด้านการวิเคราะห์ทุนศักยภาพ กำหนดนวัตกรรมตามความจำเป็น การพัฒนานวัตกรรม การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษา การทดลองใช้ตามบริบท การประเมินผล และการขยายผล 2) มุ่งเน้นให้มีการเปรียบเทียบและการสนับสนุนที่เป็นองค์รวม (Holistic approach) ในการบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ และการบริหารงบประมาณ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับน้อยสุด จึงควรสร้างความโปร่งใสในการจัดทำแผนงบประมาณของสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา และ 3) การสร้างความโปร่งใสในการพัฒนาทักษะวิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษา และการสร้างความโปร่งใสในการพัฒนาทักษะวิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษา ในการนำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาดังกล่าว ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างนี้ การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมเป็นเรื่องใหม่สำหรับพื้นที่ และยังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะพื้นที่ชนบท เนื่องจากเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะในการการศึกษาครั้งต่อไป 1) ควรพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสะท้อนปัญหาเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็น และ 2) ควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำประเด็นปัญหา ต่าง ๆ นำกลับมาออกแบบเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พุทธศักราช 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา. 16 พฤษภาคม 2550 เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก: หน้า 29-36.
- กมล อยู่สุข และคณะ. (2557). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 152-166.
- ไชยยุทธ์ อินบัว และสืบพงศ์ สุขสม. (2565). การนำนโยบายพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานี. วารสาร มจร พุทธปริทรรศน์, 7(4), 30-41.
- ดรัลรัตน์ ฮามพิทักษ์. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 16(74), 118-130.
- ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 1. (9 กุมภาพันธ์ 2567). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด. (กิตติพันธ์ บัวเขียว, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 2. (9 กุมภาพันธ์ 2567). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด. (กิตติพันธ์ บัวเขียว, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 3. (20 กุมภาพันธ์ 2567). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด. (กิตติพันธ์ บัวเขียว, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา คนที่ 4. (20 กุมภาพันธ์ 2567). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารวิธีใหม่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด. (กิตติพันธ์ บัวเขียว, ผู้สัมภาษณ์)
- บัณฑิตย์ ลิ้มปณัยพรกุล และธนิษฐา ญ สุนทร. (2559). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันติศึกษา ปิทธิธรรม มจร, 9(1), 177-189.
- พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา หอมหวน) และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา. วารสารศิลปการจัดการ, 6(2), 747-763.
- พระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. 30 เมษายน 2562 เล่ม 136. ตอนที่ 56 ก: หน้า 102-120.
- วรารณ พุทธวงษ์ และคณะ. (2560). แนวคิดการบริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 7(1), 16-23.
- วสันต์ เหลือประภัสส์. (2566). ถอดสูตรกระจายอำนาจจัดการศึกษา พัฒนาโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้อำนาจตัดสินใจอยู่ที่. เรียกใช้เมื่อ 28 เมษายน 2567 จาก <https://www.eef.or.th/article-071223/>
- ศิรินาถ แสนบุงค้อ และคณะ. (2559). การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วารสารราชพฤกษ์, 14(2), 114-121.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาการศึกษาจังหวัดตราด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2570 (ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566). ตราด: กลุ่มนโยบายและแผน.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of Psychological Testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities,". Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago: Rand Mc Nally.

ปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติ จังหวัดนครสวรรค์*

THE SUCCESS FACTORS FOR PROMOTING SAVINGS DISCIPLINE WITH THE NATIONAL SAVINGS FUND IN NAKHON SAWAN PROVINCE

ศรัณย์ เพ็ชรตุน* และ ทนงศักดิ์ เหมือนเตย

Saran Phettun* and Tanongsak Mhuentoei

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคกลาง นครสวรรค์ ประเทศไทย

Graduate School, Central University, Nakhon Sawan, Thailand

*Corresponding author E-mail: mtanongsak@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ในจังหวัดนครสวรรค์ และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยเจ้าหน้าที่โครงการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1,600 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน ด้วยสูตรของทาโรยามะเน่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ แล้วสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนที่กำหนด ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน 2566 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษา พบว่า ระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.49) โดยประสบความสำเร็จด้านจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการต่อเป้าหมายในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.53) และวินัยการออมต่อเนื่องของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการประสบความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.49) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัยที่นำมาทดสอบส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย ปัจจัยความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ($R^2 = 0.613$) ปัจจัยลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ($R^2 = 0.581$) ปัจจัยเงื่อนไขทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ($R^2 = 0.578$) ปัจจัยทรัพยากรของนโยบาย ($R^2 = 0.574$) ปัจจัยการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ($R^2 = 0.562$) และปัจจัยมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ($R^2 = 0.491$)

คำสำคัญ: วินัยการออม, การส่งเสริม, ปัจจัยความสำเร็จ, กองทุนการออมแห่งชาติ

Abstract

This research aimed to study the level of success in promoting savings discipline with the National Savings Fund (NSF) in Nakhon Sawan Province and to analyze factors affecting success in promoting savings discipline with the NSF in Nakhon Sawan Province. The research population

* Received July 25, 2024; Revised August 10, 2024; Accepted August 17, 2024

consisted of 1,600 project officers. The sample size of 320 people was determined using Taro Yamane's formula. Stratified random sampling was conducted based on the project operator groups, followed by simple random sampling according to the specified proportion. Quality-validated questionnaires were utilized to gather data in November 2023. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and multiple regressions. The results found that the level of success, overall, in promoting savings discipline with the NSF in Nakhon Sawan Province had an average score at a high level ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.49). This success consisted of the achievements in the number of members who participated in the project to promote savings discipline with the NSF in Nakhon Sawan Province per goal reaching the highest level ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.53) and the success in promoting the continuous savings discipline of participating members being successful at a high level ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.49) respectively. The hypothesis testing demonstrated that all six factors tested positively affected the project's success in promoting savings discipline with the NSF in Nakhon Sawan Province at a statistically significant level of 0.05. These factors include the cooperation or response of policy implementers factor ($R^2 = 0.613$), the characteristics of implementing policy agencies factor ($R^2 = .581$), the economic, social, and political resource conditions factor ($R^2 = .578$), the resources of policy factor ($R^2 = .574$), the interagency communication factor ($R^2 = .562$), and the policy standards and objectives factor ($R^2 = .491$).

Keywords: Saving Discipline, Promotion, Success Factors, National Savings Fund

บทนำ

การออมเพื่อการเกษียณถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งเพราะจะทำให้ผู้ออมมีเงินเพียงพอสำหรับการดำรงชีพเมื่อผู้ออมหยุดหรือลดจำนวนชั่วโมงทำงานในวัยชรา โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น ต้องใช้ชีวิตในช่วงวัยเกษียณยาวนานขึ้น การพิจารณาว่ารายได้ของเราจะมาจากไหนเมื่อเราเกษียณจึงมีความสำคัญมากขึ้นกว่าเดิม วิธีที่บุคคลสะสมเงินหรือทรัพย์สินเพื่อการเกษียณอายุระหว่างปีทำงานจึงเป็นประเด็นสำคัญของการสูงวัยอย่างมีคุณภาพและส่งผลต่อชีวิตในบั้นปลาย (Tamborini, C. R. & Kim, C., 2019) ยิ่งประเทศใดมีส่วนประชากรสูงอายุมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีวินัยการออมและสร้างบำเหน็จบำนาญให้กับตนเองในยามเกษียณอย่างเพียงพอจึงเป็นเรื่องจำเป็นยิ่ง

การเข้าสู่สังคมสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกเนื่องจากอัตราการเกิดลดต่ำลงและผู้คนมีชีวิตยืนยาวขึ้น ซึ่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2019) ได้แบ่งเกณฑ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจากเกณฑ์ดังกล่าวนี้ พบว่า ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุนับตั้งแต่ปี 2548 และในปี 2565 ได้เข้าสู่ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แล้ว อีกด้วย โดยมีประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.08 ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) นอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอดใน พ.ศ. 2574 โดยจะมีจำนวนผู้สูงอายุคิด

เป็นร้อยละ 31.40 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2565) ปัญหาที่ประเทศไทยเผชิญจึงอยู่ที่ว่า ผู้สูงอายุไทยมีเงินออมหรือมีความมั่นคงทางการเงินอย่างเพียงพอหรือไม่ โดยเฉพาะยิ่งกับแรงงานนอกระบบที่ไม่มีบำนาญบำนาญ เพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าวรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 เพื่อส่งเสริมการออมของสมาชิกและเป็นหลักประกันการจ่ายเงินบำนาญให้แก่สมาชิกต่อมารัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดให้การออมเป็นวาระแห่งชาติในการสร้างหลักประกันในระดับพื้นฐานของประชาชนในการดำรงชีพหลังเกษียณตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ว่าด้วยการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่เน้นมาตรการเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ถือเป็นหนึ่งในกลไกส่งเสริมการออมแบบผูกพันระยะยาวให้กับประชาชนกลุ่มที่ยังไม่ได้อยู่ในระบบกองทุนการออมเพื่อการเกษียณใด ๆ เช่น กลุ่มที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร กลุ่มอาชีพค้าขาย และอาชีพอิสระอื่น ๆ รวมถึงนักเรียน นักศึกษาที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้มีโอกาสได้สร้างระบบบำนาญจากเงินออมของตนเองเพื่อความมั่นคงในวัยเกษียณ (กองทุนการออมแห่งชาติ, 2565) และเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายทั่วถึงครอบคลุมทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2562 คณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติได้เร่งการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภายใต้ “โครงการส่งเสริมวินัยการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติในระดับพื้นที่” โดยใช้กลไกความร่วมมือในการขับเคลื่อนผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด ซึ่งส่งผลให้จำนวนสมาชิกของ กอช. เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดเกือบ 4 เท่า จากปี พ.ศ. 2561 ที่มีสมาชิกจำนวน 610,683 คน เพิ่มขึ้นเป็น 2,335,085 คน ในปี พ.ศ. 2562 และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนสมาชิก 2,516,426 คน ในปี พ.ศ. 2565 (กองทุนการออมแห่งชาติ, 2566)

โดยที่การเพิ่มจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการนี้ถูกนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญปัจจัยหนึ่งนอกเหนือจากวินัยการออมต่อเนื่องของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ความสำเร็จในการเพิ่มจำนวนสมาชิก กอช. แบบก้าวกระโดดในการขับเคลื่อนการออมสู่ระดับพื้นที่ทั่วประเทศไทยในช่วงปี 2562 และยังคงเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการนี้ทั้งในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการต่อเป้าหมายและวินัยการออมต่อเนื่องของสมาชิกเป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่นำมาสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการนี้ในระดับพื้นที่ ซึ่งจากการสำรวจข้อมูล พบว่า จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมวินัยการออมในพื้นที่ระดับยอดเยี่ยม และเป็นจังหวัดที่ได้รับรางวัลจังหวัดสุดยอดสมาชิกสูงสุดและรางวัลการส่งเสริมการออมดีเด่นอย่างต่อเนื่องมากกว่า 10 รางวัล จึงสมควรเลือกมาใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานการส่งเสริมวินัยการออมในระดับพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ในจังหวัดนครสวรรค์ ในทฤษฎีของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการโครงการ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ในจังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Meter, D. S. & Horn, C. E. V. ประกอบด้วย ปัจจัย 1) มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย 2) ทรัพยากรของนโยบาย 3) การสื่อสารระหว่างหน่วยงาน 4) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 5) เงื่อนไขและทรัพยากรทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง และ 6) ความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (Meter, D. S. & Horn, C. E. V., 1975) มาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ในจังหวัดนครสวรรค์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวนรวม 1,600 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระดับจังหวัดที่รับผิดชอบงานฯ 40 คน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานระดับอำเภอ 90 คน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 1,432 คน และบุคลากรทางการศึกษา/ครู 38 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 320 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนกลุ่มผู้ดำเนินโครงการแล้วสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของกลุ่มประชากร ดังนี้ เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด 8 คน เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ 18 คน กำนันผู้ใหญ่บ้าน 286 คน และบุคลากรทางการศึกษา 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ โดยวัดความสำเร็จใน 2 มิติ คือ จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการต่อเป้าหมาย และวินัยการออมต่อเนื่องของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ และตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ โดยตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.90 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีบริบทเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำผลมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.97 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2566 โดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลถึงผู้บริหารหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ ได้แบบสอบถามกลับคืนครบถ้วน จำนวน 320 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคะแนนเฉลี่ยที่ได้นำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541)

- ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มาก
- ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง น้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง น้อยมาก

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการส่งเสริมวินัยการออมกับตัวแปรระดับความสำเร็จของการส่งเสริมวินัยการออมด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณผู้วิจัยได้ผ่านการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ของสถิติที่ใช้ (Hair, J. F. et al., 2010) โดยข้อมูลตัวแปรตามมีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) มีค่าสัมบูรณ์ (Abs) $Z_{Skewness} = .195/.136 = 1.43$ และค่า (Abs) $Z_{Kurtosis} = .387/.272 = 1.42$ ซึ่งทั้ง 2 ค่ามีค่าน้อยกว่า 2 ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) และตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นสูง (Multicollinearity) โดยมีค่า Tolerance เท่ากับ .196-.348 (ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.1) และค่า VIF เท่ากับ 2.873-4.715 (ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 320)		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	213	66.60
	หญิง	107	33.40
อายุ	21-30 ปี	12	3.80
	31-40 ปี	43	13.40
	41-50 ปี	101	31.60
	51-60 ปี	164	51.20
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	228	71.30
	ปริญญาตรี	70	21.90
	สูงกว่าปริญญาตรี	22	6.80
ตำแหน่งงาน	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการระดับจังหวัด	8	2.50
	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการระดับอำเภอ	18	5.63
	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	286	89.37
	บุคลากรทางการศึกษา/ครู	8	2.50

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรวม 320 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 66.60 เป็นเพศหญิงจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 33.40 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 อายุระหว่าง 31-40 ปีจำนวน 43 คน ร้อยละ 13.40 และอายุระหว่าง 21-30 ปีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 71.30 รองลงมามีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 โดยในด้านตำแหน่งงาน ส่วนใหญ่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 89.37 รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการระดับอำเภอ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.63 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการระดับจังหวัด 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และบุคลากรทางการศึกษา/ครู จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 2 ระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการวินัยการออมกับ กอช. ต่อเป้าหมาย	4.24	.53	ระดับมากที่สุด
2. วินัยการออมต่อเนื่องของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ	3.62	.59	ระดับมาก
รวม	3.93	.49	ระดับมาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ ต่อเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .53) รองลงมา คือ ด้านวินัยการออมต่อเนื่องของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการประสบความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = .49)

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ปัจจัยความสำเร็จ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
วัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย	4.16	.53	ระดับมาก
ทรัพยากรของนโยบาย	4.07	.53	ระดับมาก
การสื่อสารระหว่างหน่วยงาน	4.11	.52	ระดับมาก
ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ	4.07	.57	ระดับมาก
เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	4.04	.59	ระดับมาก
ความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	4.06	.56	ระดับมาก
รวม	4.08	.49	ระดับมาก

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .49) โดยปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบายส่งผลต่อความสำเร็จมากที่สุด มากเป็นอันดับ 1 ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .53) รองลงมา คือ การสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .52) ทรัพยากรของนโยบาย ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .53) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .57) ความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .56) และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .59) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ กับระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

4.1 ปัจจัยวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบายที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig
Constant	1.254	.162		7.742	.000*
ความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบาย	.216	.044	.252	4.861	.000*
ประโยชน์ของนโยบาย	.163	.046	.197	3.515	.000*
ความชัดเจนของแผนงานระดับนโยบาย	.268	.040	.367	6.705	.000*

R=.701, R²=.491, F=101.608, *Sig<0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าพยากรณ์ระหว่างปัจจัยวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบายมีผลทางบวกต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ ได้ร้อยละ 49.10 ($R^2 = .491$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรความชัดเจนของแผนงานนโยบาย ($\beta = .367$) มีผลต่อระดับความสำเร็จมากที่สุด รองลงมาได้แก่ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบาย ($\beta = .252$) และประโยชน์ของนโยบาย ($\beta = .197$) ตามลำดับ

4.2 ปัจจัยทรัพยากรของนโยบาย

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบปัจจัยด้านทรัพยากรของนโยบายที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig
Constant	1.142	.149		7.683	.000*
ความเพียงพอของบุคลากรในการปฏิบัติงาน	.255	.037	.369	6.948	.000*
ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน	.166	.045	.192	3.690	.002*
ความเหมาะสมของอุปกรณ์เครื่องมือปฏิบัติงาน	.127	.040	.166	3.192	.000*
ความเหมาะสมของงบประมาณ	.141	.039	.173	3.638	.000*

R=.758, $R^2=.574$, F=106.200, *Sig<0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าพยากรณ์ระหว่างปัจจัยด้านทรัพยากรของนโยบายมีผลทางบวกต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 57.40 ($R^2 = .574$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรความเพียงพอของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ($\beta = .369$) มีผลต่อระดับความสำเร็จมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ($\beta = .192$) ความเหมาะสมของงบประมาณ ($\beta = .173$) และความเหมาะสมของอุปกรณ์เครื่องมือปฏิบัติงาน ($\beta = .166$) ตามลำดับ

4.3 ปัจจัยการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig
Constant	1.058	.148		7.165	.000*
ความชัดเจนในการสื่อสารเรื่องแผนงานและแนวทางปฏิบัติของที่ทำการปกครองจังหวัดนครสวรรค์	.297	.042	.372	7.057	.000*
ช่องทางการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์	.157	.044	.181	3.564	.000*
การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารถูกต้องชัดเจน	.245	.043	.304	5.706	.000*

R=.750, $R^2=.562$, F=135.306, *Sig<0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าพยากรณ์ระหว่างปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างหน่วยงานมีผลทางบวกต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ ได้ร้อยละ 56.20 ($R^2 = .562$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรความชัดเจนในการสื่อสารเรื่องแผนงานและแนวทางปฏิบัติของที่ทำการปกครองจังหวัดนครสวรรค์ (ในฐานะหน่วยงานหลัก) ($\beta = .372$) มีผลต่อระดับความสำเร็จมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารถูกต้องชัดเจน ($\beta = .304$) และช่องทางการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ($\beta = .181$) ตามลำดับ

4.4 ปัจจัยลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig
Constant	1.255	.130		9.651	.000*
ความเหมาะสมของหน่วยงานในการขับเคลื่อนโครงการ	.246	.047	.321	5.211	.000*
ความชัดเจนของแผนงานในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน	.218	.048	.275	4.500	.000*
การกำกับติดตามตรวจสอบข้อมูลของผู้บริหาร	.194	.041	.249	4.754	.000*

R=.762, R²=.581, F=145.901, *Sig<0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าพหุคูณระหว่างปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีผลทางบวกต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 58.10 (R² = .581) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรความเหมาะสมของหน่วยงานในการขับเคลื่อนโครงการ (β = .321) มีผลต่อระดับความสำเร็จมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความชัดเจนของแผนงานและกิจกรรมในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน (β = .275) และการกำกับติดตามตรวจสอบข้อมูลของผู้บริหาร (β = .249) ตามลำดับ

4.5 ปัจจัยเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบปัจจัยด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig
Constant	1.359	.127		10.728	.000*
สภาพเศรษฐกิจสังคมการเมืองที่ดีขึ้นส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิก กอช.	.182	.030	.259	6.076	.000*
เชื่อมั่นว่าเมื่อเป็นสมาชิก กอช.จะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในวัยชรา	.207	.038	.293	5.424	.000*
การส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช.ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	.250	.036	.356	6.947	.000*

R=.760, R²=.578, F=144.091, *Sig<0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่าพหุคูณระหว่างปัจจัยด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลทางบวกต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ได้ร้อยละ 57.80 (R² = .578) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรเชื่อมั่นว่าการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช.ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน (β = .356) มีผลต่อระดับความสำเร็จมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เชื่อมั่นว่าเมื่อเป็นสมาชิก กอช.จะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในวัยชรา (β = .297) และสภาพเศรษฐกิจสังคมการเมืองที่ดีขึ้นส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิก กอช. (β = .259) ตามลำดับ

4.5 ปัจจัยด้านความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบปัจจัยด้านความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig
Constant	1.078	.131		8.225	.000*
คิดว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติส่งผลดีต่อผู้ปฏิบัติงาน	.240	.035	.330	6.855	.000*

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบปัจจัยด้านความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ (ต่อ)

ความตั้งใจของบุคลากรในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย	.212	.038	.276	5.622	.000*
พร้อมร่วมขับเคลื่อนงานแม้จะไม่ใช้งานในหน้าที่หลัก	.251	.041	.297	6.046	.000*

R=.783, R²=.613, F=166.632, *Sig<0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า ค่าพยากรณ์ระหว่างปัจจัยด้านความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีผลทางบวกต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ ได้ร้อยละ 61.30 ($R^2 = .613$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรคิดว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติส่งผลต่อผู้ปฏิบัติงาน ($\beta = .330$) มีผลต่อระดับความสำเร็จมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ พร้อมร่วมขับเคลื่อนงานแม้จะไม่ใช้งานในหน้าที่หลัก ($\beta = .297$) และความตั้งใจของบุคลากรในหน่วยงานในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ($\beta = .276$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า ระดับความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ของจังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมประสบความสำเร็จในระดับมาก โดยประสบความสำเร็จด้านจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการต่อเป้าหมายในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประสบความสำเร็จด้านวินัยการออมต่อเนื่องของสมาชิกในระดับมาก ซึ่งมีระดับความสำเร็จที่น้อยกว่าด้านจำนวนสมาชิกเนื่องจากยังมีสมาชิกจำนวนหนึ่งขาดวินัยการออมต่อเนื่อง สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ ยกถาวร ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติในระดับพื้นที่กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การดำเนินงานในจังหวัดนครสวรรค์ มีสัดส่วนสมาชิกเมื่อเทียบกับจำนวนเป้าหมายมากที่สุดในประเทศไทย แต่ยังมีปัญหาขาดการส่งเสริมการออมอย่างต่อเนื่องของสมาชิกอย่างเพียงพอ (จุฑารัตน์ ยกถาวร, 2565) และพบว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่กลุ่มเป้าหมายบางรายยังไม่ตัดสินใจสมัครเข้าร่วมโครงการการออมกับ กอช. เพราะยังมองไม่เห็นความสำคัญของการออม ยังขาดแรงจูงใจที่เพียงพอ รวมไปถึงยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเงิน สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการออมและการวางแผนการเกษียณอายุของ Punj, D. ที่พบว่า ความสามารถของประชาชนในการออมอย่างประสบความสำเร็จนั้นได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาทางการเงินในวัยชรา ความรู้ทางการเงิน วินัยการออม การสนับสนุนของรัฐบาลในการสร้างแรงจูงใจ เช่น แรงจูงใจด้านภาษีสำหรับการออมเพื่อเกษียณอายุ (Punj, D., 2018) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alkhawaja, S.O. & Albaity, M. เรื่องพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุ: หลักฐานจากสหรัฐอเมริกาที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุมีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุ (Alkhawaja, S. O. & Albaity, M., 2022) ส่วนผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ปัจจัยทรัพยากรของนโยบาย ปัจจัยการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ปัจจัยลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยเงื่อนไขทรัพยากรทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง และปัจจัยความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ในจังหวัดนครสวรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Meter, D. S. & Horn, C. E. V. ทั้ง 6 ปัจจัย ที่กล่าวว่าปัจจัยมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องมีความชัดเจน มีมาตรฐาน และสามารถวัดผลได้ ยังมีความชัดเจนและง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ปฏิบัติเท่าใดก็จะยิ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติมากขึ้น ปัจจัยทรัพยากรของนโยบายเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้กับการบริหารนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งในรูปของตัวเงินและสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยการสื่อสารระหว่างองค์กรและ

กิจกรรมการขับเคลื่อนนโยบายทุกระดับชั้นจะต้องมีความชัดเจน เทียบตรง และคงเส้นคงวา ปัจจัยลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติส่งผลต่อสมรรถนะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ จำนวนและความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน ระดับลำดับชั้นในการควบคุมตัดสินใจ ทรัพยากรทางการเงินของหน่วยงาน ความเข้มแข็งของหน่วยงาน ปัจจัยเงื่อนไขทรัพยากรทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นความเพียงพอของทรัพยากร ผลกระทบทางสังคม ความคิดเห็นของประชาชน การยอมรับหรือต่อต้านของฝ่ายค้าน การสนับสนุนของกลุ่มผลประโยชน์ และปัจจัยความร่วมมือหรือการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากที่สุดปัจจัยหนึ่ง (Meter, D. S. & Horn, C. E. V., 1975) นอกจากนั้น ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการวิจัยของ จุฑารัตน์ ยกถาวร ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3) ปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กร และ 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอก (จุฑารัตน์ ยกถาวร, 2565) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของปริญญญา ศุภรัตน์ ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายกองทุนการออมแห่งชาติไปปฏิบัติ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ความพร้อมของบุคลากร การประสานงาน และความชัดเจนของนโยบาย (ปริญญญา ศุภรัตน์, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การขับเคลื่อนการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. จังหวัดนครสวรรค์ประสบความสำเร็จในระดับมาก โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยมาตรฐานและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของนโยบาย ปัจจัยทรัพยากรของนโยบาย ปัจจัยการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ปัจจัยลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยเงื่อนไขและทรัพยากรทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง และปัจจัยความร่วมมือของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ แต่มีกลุ่มเป้าหมายจำนวนหนึ่งยังไม่ตัดสินใจสมัครเข้าร่วมโครงการ และมีสมาชิกจำนวนหนึ่งขาดวินัยการออมต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้ 1) กำหนดและทำความเข้าใจมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจน วัดผลได้ 2) สนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอทั้งด้านบุคลากร ความรู้ความเข้าใจ งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน 3) สร้างความชัดเจนในการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว ผ่านช่องทางที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเข้าถึงง่าย เช่น ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ 4) กำหนดหน่วยงานหลักที่มีศักยภาพสูงในการขับเคลื่อนโครงการ กำหนดแผนงานและกิจกรรมในการปฏิบัติงานที่เข้าใจง่าย กำกับติดตามตรวจสอบข้อมูล และนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 5) ผู้นำต้องกระตุ้นและจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเต็มใจ ตั้งใจ พร้อมร่วมขับเคลื่อนงานแม้จะไม่ใช่งานในหน้าที่หลักเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย 6) ต้องพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปฏิบัติงานรวมถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายว่าการออมกับ กอช. ส่งผลดีต่อสมาชิกในวัยชรา รวมถึงส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน 7) ปรับปรุงกฎหมายเพิ่มแรงจูงใจให้ประชาชนสมัครเข้าร่วมโครงการได้มากขึ้น รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยค้นหารูปแบบการส่งเสริมวินัยการออมกับ กอช. ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ทั้งด้านการเพิ่มจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการและด้านวินัยการออมต่อเนื่อง เพื่อให้แรงงานนอกระบบหรือประชาชนกลุ่มที่ยังไม่ได้อยู่ในระบบกองทุนการออมเพื่อการเกษียณใด ๆ สามารถเข้าร่วมโครงการกับ กอช. ได้มากที่สุด เพื่อให้มีเงินเพียงพอสำหรับการดำรงชีพในช่วงวัยเกษียณได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). สถิติผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.dop.go.th/th/know/1>
- กองทุนการออมแห่งชาติ. (2565). รายงานประจำปี 2565. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2566 จาก <https://go.link.icu/5vgGpBg>
- _____. (2566). Dashboard เว็บไซต์การแสดงผลการสมัครสมาชิกของ กอช. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2566 จาก https://nsf-dopa.nsf.or.th/list_all.php
- จุฑารัตน์ ยกถาวร. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมวินัยการออมกับกองทุนการออมแห่งชาติในระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญญา ศุภรัตน์. (2562). การนำนโยบายกองทุนการออมแห่งชาติไปปฏิบัติ กรณีศึกษาที่ทำการปกครองอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2565). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Alkhawaja, S. O. & Albaity, M. (2022). Retirement saving behavior: evidence from UAE. *Journal of Islamic Marketing*, 13(2), 265-286.
- Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th. ed.). New York: Pearson.
- Meter, D. S. & Horn, C. E. V. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration & society*. Sage Journals, 6(4), 445-488.
- Punj, D. (2018). Key Success Factors of Saving Behavior and Retirement Planning: A Cross-Sectional Study. *Journal of IT in Industry*, 6(3), 88-93.
- Tamborini, C. R. & Kim, C. (2019). Are You Saving for Retirement? Racial/Ethnic Differentials in Contributory Retirement Savings Plans. *The Journals of Gerontology: Series B*, 75(4), 837-848.
- United Nations. (2019). *Statistical Papers-United Nations (Ser. A), Population and Vital Statistics Report*. Retrieved August 22, 2023, from <https://www.unilibrary.org/content/series/2412138x>

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่ม
ด้วยเกมที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหามathematical problem solving
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*

THE LEARNING MANAGEMENT USING PROBLEM BASE LEARNING WITH TEAM GAME
TOURNAMENT TECHNIQUE ON MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY OF
GRADE 11 STUDENTS

ปาฏิหารย์ นักร้อง*, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และ รุ่งทิวา แยมรุ่ง

Patihan Nukkhong*, Chommanad Cheausuwantavee and Rungtiwa Yamrung

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: pppaaxxx@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหามathematical problem solving ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหามathematical problem solving ของนักเรียนหลังการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง ใช้แบบแผน One-Group Pretest-Posttest Design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 12 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เรื่อง คณิตศาสตร์การเงินและการประกันภัย และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามathematical problem solving สถิติที่ใช้ทดสอบ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-test for dependent samples และสถิติ t-test for one sample ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหามathematical problem solving ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหามathematical problem solving ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม, ความสามารถในการแก้ปัญหามathematical problem solving

* Received July 28, 2024; Revised August 13, 2024; Accepted August 20, 2024

Abstract

The purpose of this study were 1) To compare mathematical problem-solving ability of grade 11 students before and after using Problem-Based Learning with Team Game Tournament technique 2) To compare mathematical problem-solving ability of grade 11 students after using Problem-Based Learning with Team Game Tournament technique to the criterion of 70%. The experimental method is Quasi-Experimental Research by One Group Pretest-Posttest Design. The sample of this study included 30 of eleventh gradestudents studying in the second semester of 2023 academic year at Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary). They were selected by using the cluster random sampling technique and using the classroom as the unit of randomization. The duration of the research was 12 periods. The instruments used in this study were lesson plans and mathematical problem-solving ability test. The statistics procedures used for data analysis were mean, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one samples. The results showed that 1) The mathematical problem-solving ability of grade 11 students after was higher than before using Problem-based learning with Team Game Tournament Technique at a statistically significant level of .05, 2) The mathematical problem-solving ability of grade 11 students was higher than the criterion of 70% after using Problem-based learning with Team Game Tournament Technique with a statistically significant level of .05.

Keywords: Problem-Based Learning, Mathematical Problem-Solving Ability, Team Game Tournament Technique

บทนำ

การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Problem Solving) เป็นหนึ่งในทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนควรได้รับการเรียนรู้และฝึกฝน เพื่อให้พัฒนาขึ้นจนกลายเป็นทักษะของนักเรียน ซึ่งการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยนักเรียนพัฒนาแนวทางการคิดที่มีความหลากหลาย ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค มีความกระตือรือร้นและมั่นใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบเจอทั้งในและนอกชั้นเรียน รวมถึงเป็นทักษะพื้นฐานของชีวิตที่นักเรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) มีความสอดคล้องกับสภาครูคณิตศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Council of Teachers of Mathematics [NCTM]) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนทั้งในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Principles and Standards for School Mathematics 2000 ว่า การแก้ปัญหาไม่ใช่เพียงเป้าหมายของการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของวิชาคณิตศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับทุกด้านที่นักเรียนควรได้เรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคย รวมถึงการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคยในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการประเมินการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยในการสอบ Programme for International Student Assessment (PISA) ในปี 2015, 2018 และ 2021 พบว่า นักเรียนไทยได้คะแนนเฉลี่ย 415 คะแนน, 419 คะแนน และ 394 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ทั้งสามปี โดยในปี 2021 พบว่า นักเรียนไทยที่มีความสามารถด้านคณิตศาสตร์ตั้งแต่ระดับพื้นฐานขึ้นไป (ระดับ 2 ขึ้นไป) มีเพียง 32% ในขณะที่กลุ่มประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนกลุ่มนี้

เฉลี่ย 69% ซึ่งมีสัดส่วนที่น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แมื่อนักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระทางคณิตศาสตร์ แต่ยังคงมีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551) สอดคล้องกับ อีสริยา ปรมัตถการ ได้กล่าวถึงปัญหาในการสอนคณิตศาสตร์ที่ แมื่อนักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหา แต่ปัญหาที่ได้เรียนนั้นมักจะเป็นเพียงปัญหาภายในห้องเรียน ครูมักอ้างอิงจากเอกสารตำราเรียน ซึ่งบางปัญหาก็ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของนักเรียน หรือบางปัญหาก็เอื้อต่อการใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาย่างชัดเจน ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้รับตัวอย่างที่มีลักษณะเป็นปัญหาจริงในชีวิตของตนเอง เพราะปัญหาเหล่านั้นเป็นไปไม่ได้ที่จะนำเอาความรู้หรือสูตรทางคณิตศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหาได้โดยตรง จากเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนขาดทักษะในการแก้ปัญหา ไม่สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้สำหรับแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รวมถึงไม่เห็นคุณค่าของการเรียนคณิตศาสตร์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการแก้ปัญหา (อีสริยา ปรมัตถการ, 2562)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาวทางคณิตศาสตร์ โดยพบว่า การจัดเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก วิธีนี้แตกต่างจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นตัวสาระความรู้และผู้สอนเป็นหลัก ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนสร้างความรู้ใหม่จากการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา รวมถึงได้เรียนรู้เนื้อหาตามสาขาที่ตนเองศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545) ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผ่านการฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาที่มีความหมายต่อผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ซึ่งวอลตัน และแมททิวส์ กล่าวไว้ว่า การใช้ปัญหาดังต้นจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความอยากเรียนรู้ แล้วเมื่อสามารถแก้ปัญหาได้ จะช่วยให้นักเรียนจำเนื้อหาความรู้ที่ได้อ่านและนานขึ้น เนื่องจากมีประสบการณ์ตรงจากการใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา (Walton, H. J. & Matthews, M. B., 1998) ทั้งนี้ครูจำเป็นต้องสอดแทรกทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เข้ากับการจัดการเรียนรู้ด้วยการให้นักเรียนทำกิจกรรมหรือตั้งคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด อธิบาย และให้เหตุผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) นอกจากนี้ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังมีการพัฒนาความเข้าใจคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ขณะพยายามหาวิธีแก้ปัญหา โดยนักเรียนใช้ภาษาพูดเป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ถึงความรู้พื้นฐานที่มีอยู่ก่อน และยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดรวบยอดใหม่ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการเรียนรู้ (McCarthy, D. S., 2001) อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม อาจพบว่า มีผู้เรียนบางส่วนไม่สนใจหรือไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ จรรยา หารพรม ที่กล่าวไว้ว่า นักเรียนที่มีทักษะดีจะทำงานเสร็จเร็ว ขณะที่นักเรียนที่เรียนอ่อนจะใช้เวลาานานกว่า และอาจขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขาดน้ำใจ และไม่ช่วยเหลือกัน นักเรียนที่เรียนเก่งอาจมีท่าทีที่เห็นแก่ตัว ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า (จรรยา หารพรม, 2560) จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมมาใช้ประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เนื่องจากเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม เพื่อทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยสมาชิกภายในกลุ่มจะได้แข่งขันกันในเกมเชิงวิชาการ ซึ่งความสำเร็จของทีมจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน มีความเอาใจใส่ รับผิดชอบตัวเองและกลุ่ม รวมถึงได้ฝึกทักษะทางสังคมโดยตรง นอกจากนี้ เทคนิคนี้ยังช่วยกระตุ้นความตื่นตัว และทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนาน (เมลดา รุ่งเรือง, 2562)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมมาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การปรับการจัดการเรียนรู้เช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนได้เผชิญหน้ากับปัญหา มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาเอกคณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 2 ห้องเรียน โดยโรงเรียนจัดห้องเรียนวิชาเอกคณิตศาสตร์แบบละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power Analysis) สำหรับการวิเคราะห์ t-test for dependent กำหนดสมมติฐานเป็นทางเดียว (One-tailed test) สถิติทดสอบ (Statistical Test) คือ Mean: Difference between two dependent means (Matched pairs) ในการกำหนดขนาดอิทธิพล (Effect size) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ วาสนา ภูมิ ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) 1.45 ความคลาดเคลื่อน .05 และค่าอำนาจจำแนกการทดสอบ .95 ผู้วิจัยทำการคำนวณตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.4 ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ จำนวน 7 คน (วาสนา ภูมิ, 2555) ดังนั้น เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลหรือหยุดการเข้าร่วมกิจกรรมของตัวอย่าง จึงได้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาเอกคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม (Sampling Unit)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ประกอบด้วย 4 แผนการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการเรียนรู้มี 2 คาบเรียน รวมทั้งหมด 8 คาบเรียน ซึ่งออกแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา จากนั้นได้วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์การเงินและการประกันภัย และได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปริญญานิพนธ์ ต่อจากนั้นส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ได้ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลปรากฏว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์ของการเรียนรู้ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากนั้นสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ และนำแบบทดสอบไปตรวจสอบคุณภาพ โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 หลังจากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนอีกห้องหนึ่งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินคุณภาพของแบบทดสอบ โดยวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (D) ของแบบทดสอบ โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า แบบทดสอบอัตนัยผ่านเกณฑ์ 5 ข้อ โดยมีความยากง่ายตั้งแต่ 0.28-0.42 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.56-1.00 และเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 ข้อ จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha method) มีค่าเท่ากับ 0.88

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) จำนวน 2 คาบ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยชนิดเขียนตอบแสดงวิธีทำ จำนวน 4 ข้อ

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คาบเรียน

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) จำนวน 2 คาบ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน จากนั้นทำการตรวจแล้วบันทึกเป็นคะแนนหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม โดยใช้สถิติ t-test for dependent Samples

2. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t - test for One Sample

ผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม แสดงผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value (1-tailed)
ก่อน	30	19.63	5.65	7.97*	<.001
หลัง	30	23.57	5.71		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 แสดงผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	n	k	$\bar{X}$	S.D.	μ_0 (70%)	t	p-value (1-tailed)
	30	30	23.57	5.71	21	2.42*	<.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

อภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม สูงกว่าความสามารถก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 23.57 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.71 คะแนน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เป็นวิธีที่ใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวเริ่มต้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูจะเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยใช้ทักษะในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด รวมถึงให้อิสระกับนักเรียนในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนจะได้เผชิญกับปัญหา ฝึกกระบวนการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันเป็นทีม พร้อมทั้งประเมินความรู้ที่ได้รับผ่านการแข่งขันเกม ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 แบ่งกลุ่มและกำหนดปัญหาที่สอดคล้องเนื้อหาที่เรียน ขั้นที่ 2 การทำความเข้าใจปัญหา และศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 3 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงาน และศึกษากลุ่มย่อย และ ขั้นที่ 5 แข่งขันตอบปัญหา โดยมีการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อยที่มีผู้เรียนละความสามารถกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งยังเกิดการช่วยเหลือทางการเรียนเพื่อให้กลุ่ม

ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นการจัดสภาพการของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยให้นักเรียนเผชิญปัญหาหรือฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่ม วิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน สามารถเห็นทางเลือกและวิธีที่หลากหลายในการแก้ปัญหา รวมทั้งส่งเสริมความใฝ่รู้และพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิศนา แคมมณี, 2564) และสอดคล้องกับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย โดยส่งเสริมให้พวกเขาทำงานร่วมกันในกลุ่มที่ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถหลากหลาย ในกลุ่มนักเรียนจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือและพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม รวมถึงมุ่งให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และสอดคล้องกับการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ระบุไว้ว่า การประเมินผลที่มีเกณฑ์การให้คะแนนที่เป็นระบบและชัดเจนจะช่วยให้ครูสามารถพิจารณาและตัดสินได้ว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใด และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หรือแสดงขั้นตอนในการหาคำตอบสำหรับสถานการณ์นั้นได้อย่างไร (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551) อีกทั้งงานวิจัยของ วาสนา ภูมิ ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วาสนา ภูมิ, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวเริ่มต้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้นักเรียนเผชิญปัญหา ฝึกกระบวนการแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม แล้วประเมินความรู้ที่ได้โดยการแข่งขันเกม ซึ่งต้องใช้เวลาในการอภิปรายและสรุปเป็นองค์ความรู้ ดังนั้น ครูควรกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสม และคอยเสริมแรงกระตุ้น รวมถึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและสรุปองค์ความรู้ได้ถูกต้อง 2) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร สื่อความหมาย และการนำเสนอ เนื่องจากในแต่ละขั้นของการจัดการเรียนรู้จะส่งเสริมให้นักเรียนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม รวมถึงมีการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร สื่อความหมายและการนำเสนอของนักเรียนได้ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น การให้เหตุผล ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทาง คณิตศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ. จรรยา หารพรม. (2560). การพัฒนาผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ร่วมกับ KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตินา เขมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 25) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (problem-based learning). วารสารวิชาการ, 5(2), 11-17.
- เมตตา รุ่งเรือง. (2562). ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT และ STAD ในรายวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาสนา ภูมิ. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2555). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: 3-คิว มีเดีย.
- _____. (2567). ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อิสริยา ประมัตถการ. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสามารถในการสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ (กศ.ด). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Mccarthy, D. S. (2001). A teaching experiment using problem-based learning at the elementary level to develop decimal concepts. Dissertation Abstracts. Retrieved April 20, 2022, from <https://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp.html>
- Walton, H. J. & Matthews, M. B. (1998). Essentials of Problem-Based Learning. Medical Education, 2(3), 456-459.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*

LEARNING MANAGEMENT THROUGH METACOGNITIVE STRATEGIES TO ENHANCE ENGLISH READING COMPREHENSION SKILLS OF FOURTH-GRADE STUDENTS

ปาริศา เจริญ*, กรวรรณ สืบสม และ อารี สาริปา

Pawarisa Charoen*, Korawan Seabsom and Aree Sariipa

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: pawarisach.kk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านคอกช้าง อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 24 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิด 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์กำกับการรู้คิด, การจัดการเรียนรู้, การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this research were: 1) To compare English reading comprehension before and after learning using metacognitive strategies among fourth-grade students, and 2) To examine fourth-grade students' satisfaction with learning management using metacognitive strategies to enhance English reading comprehension. This research is a quasi-experimental research. The sample

* Received July 15, 2024; Revised August 12, 2024; Accepted August 20, 2024

consisted of 24 fourth-grade students in the second semester of the 2023 academic year at Bangkokchang School, selected via cluster random sampling with the school as the random unit. The research instruments included: 1) Lesson plans for English reading focusing on the main idea using metacognitive strategies, 2) A multiple choice test on English reading comprehension, and 3) A student satisfaction questionnaire on learning management through metacognitive strategies to improve English reading comprehension. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, and dependent t-test. The results revealed that: 1) English reading comprehension among fourth-grade students significantly improved after learning with metacognitive strategies at the .01 level, and 2) Fourth grade students reported the highest satisfaction levels with learning management using metacognitive strategies to develop English reading comprehension.

Keywords: Metacognitive Strategies, Learning Management, Reading Comprehension

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในทุกช่วงชั้น เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เป็นรากฐานและเตรียมความพร้อมในการเรียนของเยาวชนรุ่นใหม่ให้สอดคล้องกับสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถพัฒนาความคิดและมองโลกกว้างขึ้น โดยคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนเรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา นักเรียนจะมีความรู้ความสามารถในการรับและส่งสาร สามารถใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการอ่าน ซึ่งเป็นทักษะการรับสารที่ให้ประโยชน์สำหรับการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุง และใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับสารและการศึกษาหาความรู้ของมนุษย์ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้ เพราะการอ่านจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่านให้สูงขึ้น ปัจจุบันการอ่านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ภาษา เป็นทักษะที่มีความสำคัญในการสื่อสารและใช้มากในชีวิตประจำวัน เพื่อแสวงหาความรู้ ฝึกฝนสติปัญญา พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา และนับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะในโลกยุคข่าวสาร ข้อมูล ที่ทำให้คนต้องเกิดการแสวงหาความรู้เพื่อให้เป็นคนก้าวหน้าทันโลก ทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือ การอ่านจึงเป็นประโยชน์แก่คนทุกอาชีพทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยของผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้สำหรับการเรียน ผลการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านทั้งสิ้น หากนักเรียนมีทักษะในการอ่านสูงก็ย่อมจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ในวิชาอื่น ๆ สูงตามไปด้วย

การอ่านจับใจความในรายวิชาภาษาอังกฤษถือเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียน เพราะการอ่านจับใจความจะเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการสรุปเรื่องราว สรุปใจความสำคัญ ทั้งยังทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบที่ต้องการจะหาได้ว่าในเรื่องที่กำลังอ่านอยู่นั้นมีสิ่งใดที่สำคัญในเรื่องอยู่บ้าง ทั้งยังทำให้นักเรียนได้รู้โลกกว้าง รู้วิชาการในด้านต่าง ๆ อีกมาก ถ้านักเรียนนั้นฝึกอ่านบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย นักเรียนก็จะสามารถรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ไม่คุ้นเคย หากนักเรียนฝึกอ่านจับใจความบ่อย ๆ นักเรียนจะสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านในระดับที่สูงกว่า เช่น การอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน การอ่านเพื่อสรุปความ หรือสามารถเชื่อมโยงความรู้จากเรื่องที่ได้อ่านมาใช้ในทักษะการเขียน การฟัง และการพูดภาษาอังกฤษได้ด้วย สอดคล้องกับแววมยุรา เหมือนนิล ที่กล่าวว่า การอ่านจับใจความ เป็นพื้นฐานสำคัญในการแสวงหาความรู้ เนื่องจากสามารถ

สร้างความคิดและจินตนาการได้ดี การอ่านจับใจความจึงเป็นการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่อง ทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านเพื่อเป็นพื้นฐานในการอ่านระดับที่สูงขึ้น (แวนมยุรา เหมือนนิล, 2553)

จากการวัดและประเมินผลระดับชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2565 ในรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ คือ ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.62 จากเด็กนักเรียนที่สอบทั่วประเทศ ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2565 ในรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคอกช้าง มีค่าเฉลี่ยโดยรวม ร้อยละ 31.67 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) และจากการรายงานการประเมินตนเอง (SAR) โรงเรียนบ้านคอกช้าง ปีการศึกษา 2565 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนบ้านคอกช้าง พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการอ่านในด้านต่าง ๆ ของรายวิชาภาษาอังกฤษไม่ดีเท่าที่ควร สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากนักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษน้อย ขาดทักษะการอ่าน อ่านเรื่องแล้วไม่เข้าใจ อ่านแล้วจับใจความ สรุปความไม่ได้ ตลอดจนไม่มีความมั่นใจ ไม่กล้าที่จะแสดงออก ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ จึงทำให้การเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (โรงเรียนบ้านคอกช้าง, 2565)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ พบว่า มีด้วยกันหลายวิธี ได้แก่ การสอนอ่านโดยใช้กลวิธีกำกับการรู้คิด การสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยวิธี เอส คิว โฟร์ อาร์ (SQ4R) การสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้หลักการบูรณาการของ เมอร์ต็อกซ์ การสอนอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค KWLH PLUS เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาวิธีสอนดังกล่าว พบว่า การสอนอ่านโดยใช้กลวิธีกำกับการรู้คิดเป็นวิธีการสอนอ่านที่น่าสนใจ ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการสอนอ่านในประเทศไทยได้พัฒนาแนวทางการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยนำกลวิธีกำกับการรู้คิด (Metacognitive Strategies) มาเป็นแนวทางที่ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการอ่าน การสอนอ่านโดยใช้กลวิธีกำกับการรู้คิด เป็นวิธีการนำความรู้และกระบวนการทางความคิด มาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รวมถึงการจัดการตนเองเกี่ยวกับการวางแผนการอ่าน การเลือกวิธีการหรือยุทธวิธีที่เหมาะสมในการอ่าน การควบคุมตรวจสอบความเข้าใจในการอ่าน และการประเมินผลในการอ่านของผู้อ่าน อีกทั้งต้องคำนึงถึงความสามารถทางการเรียนรู้ด้านการอ่านของผู้อ่านควบคู่ไปด้วย ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแก้ปัญหาการอ่านและพัฒนาการอ่านของตนได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยม (Cognitive theory) ที่เน้นการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้อ่านสามารถเพิ่มเติมมโนคติและความคิดของตนเอง และทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema theory) ที่เน้นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับบทอ่าน มีการวางแผนเพื่อช่วยกำหนดแนวทางในการอ่าน มีการประเมินการอ่านของตนเองเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบการอ่านของตน ซึ่งการสอนอ่านโดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดนั้นจะมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายในการอ่านก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามองค์ประกอบของการสอนอ่านเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการนำกลวิธีกำกับการรู้คิดไปทดลองใช้กับผู้เรียนไม่เก่ง ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ดี จำได้ถาวรและมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากกลวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถวางแผนการอ่าน มีการตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีระบบ ผู้เรียนที่ได้รับการฝึกกำกับการรู้คิด มีระดับการใช้กลวิธีกำกับการรู้คิด ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการฝึกสูงกว่าก่อนฝึก (สุดใจ จันทรงค์, 2550) จากความเป็นมา ความสำคัญของปัญหาของการอ่านจับใจความและแนวทางการสอนอ่านโดยใช้กลวิธีกำกับการรู้คิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอากลยุทธ์กำกับการรู้คิดมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ คิดในตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องอ่านและเรียนรู้ โดยมีการเชื่อมโยงความรู้ การวางแผน กำกับตรวจสอบ และประเมินผลการอ่าน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน

ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านจับใจความได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

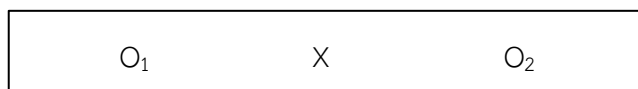
1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้รูปแบบการวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการวิจัย

O ₁	แทน	การวัดผลก่อนทดลอง (Pre-test)
X	แทน	การทดลอง
O ₂	แทน	การวัดผลหลังทดลอง (Post-test)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายปากแพรง ตำบลปากแพรง อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 11 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 201 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านคอกช้าง อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 24 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิด จำนวน 12 แผน ใช้เวลาแผนละ 1 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 12 ชั่วโมง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ
  - 2.1 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ โครงสร้างรายวิชาภาษาต่างประเทศ ตัวชี้วัด คุณภาพผู้เรียน รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ กลยุทธ์กำกับการรู้คิด บทความเกี่ยวกับ Festivals & Celebration แบบวัดทักษะการอ่านจับใจความ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย เมื่อเสร็จแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ผลการตรวจสอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.93

2.2 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ

4. นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการปรับปรุง แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัดศิรีวง จำนวน 26 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อม และมีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ แล้วคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.27-0.77 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23-1.00

5. ตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.82 และค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.79

6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิด

2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเก็บผลการทดสอบไว้เปรียบเทียบกับผลการทดสอบหลังเรียน โดยทดสอบก่อนทดลองสอน 1 วัน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทดสอบเอง ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตัวเอง จำนวน 12 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

5. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

6. นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน
2. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t
ก่อนเรียน	24	7.38	2.90	20.284**
หลังเรียน	24	14.33	4.26	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียน ($\bar{X} = 14.33$, S.D. = 4.26) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 7.38$, S.D. = 2.90)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

รายการพิจารณา	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ด้านเนื้อหา			
รวม	4.95	0.18	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านกลยุทธ์กำกับการรู้คิด			
รวม	4.92	0.29	มากที่สุด
ด้านการวัดและการประเมินผล			
รวม	4.93	0.20	มากที่สุด
ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้			
รวม	4.95	0.18	มากที่สุด
สรุปโดยภาพรวม	4.95	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.95 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.93 อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ด้านกลยุทธ์กำกับการรู้คิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.92 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อการพัฒนาทักษะในการอ่านจับใจความของนักเรียน โดยมีการใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดในแต่ละขั้นตอนและนักเรียนได้มีการตรวจสอบการใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดของตนเองในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นก่อนการอ่าน ขั้นขณะอ่าน และขั้นหลังการอ่าน สอดคล้องกับขั้นตอนการสอนอ่านแบบกำกับการรู้คิดของฟลัด และ แลพ (Flood, J. & Lapp, D, 1990) ที่ได้เสนอขั้นตอนการสอนอ่านแบบกำกับการรู้คิดไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading) ได้แก่ การสำรวจบทอ่าน การกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้พื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ การตั้งจุดประสงค์ของการอ่าน ขั้นขณะอ่าน (While-reading) ได้แก่ การตรวจสอบความเข้าใจบทอ่าน การทบทวนจุดประสงค์ของการอ่านอย่างต่อเนื่อง และขั้นหลังการอ่าน (Post-reading) ได้แก่ การสรุปใจความบทอ่าน การประเมินความคิดที่บรรจุอยู่ในบทอ่าน และการประยุกต์ใช้ความคิดที่ได้รับจากบทอ่าน ในการพัฒนาการกำกับการรู้คิดให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ครูจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดหรือกระบวนการขั้นตอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนสามารถได้มีการฝึกวางแผนการกำกับการควบคุม และประเมินตัวเองได้ จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนม์นิภา โคตะบิน และคณะ ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตา คอกนิชัน ร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตา คอกนิชันร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชนม์นิภา โคตะบิน และคณะ, 2560) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเจตน์ พันธุ์พรม ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการสอนอ่านแบบเมตา คอกนิชันและการเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลวิธีการสอนอ่านแบบเมตา คอกนิชันและการเสริมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจอห์นสัน (Johnson, J. C., 2009) ที่ได้ศึกษาผลของการสอนยุทธศาสตร์การอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า การสอนโดยใช้ยุทธศาสตร์การอ่านเพื่อความเข้าใจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านที่วัดจากข้อสอบมาตรฐาน นักเรียนที่เรียนโดยใช้ยุทธศาสตร์การอ่านเพื่อความเข้าใจมีความกระตือรือร้นในการคิดขณะอ่านมากขึ้น และสามารถใช้ถ้อยคำเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การอ่านเพื่อความเข้าใจมากขึ้นในขณะที่อ่าน

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ซึ่งในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมี ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.18) อาจเนื่องมาจากเนื้อหาที่มีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ จำนวนเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลาเรียน และนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูจัดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม และมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีการวางแผนการอ่านอย่างเป็นขั้นตอน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมเจตน์ พันธุ์พรม, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ชนมณีภา โคตะบิน และคณะ ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด (ชนมณีภา โคตะบิน และคณะ, 2560) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัจนา ประราชโก ที่ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (สุวัจนา ประราชโก, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี และครูผู้สอนควรนำเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจ ทันสมัย มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมของตนเองมาช่วยทำความเข้าใจหรือสามารถจับใจความเรื่องที่อ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น ครูควรมีบทบาทในทุกขั้นตอน ไม่ควรปล่อยให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมเพียงลำพัง 2) สามารถนำเนื้อหาหรือบทอ่านเรื่องอื่น ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้ 3) ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 4) ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์กำกับการรู้คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษไปใช้พัฒนาทักษะการอ่านประเภทอื่น ๆ เช่น การอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และการอ่านเชิงวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- ชนมณีภา โคตะบิน และคณะ. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(24), 193-201.
- โรงเรียนบ้านคอกช้าง. (2565). รายงานการประเมินตนเอง (SAR) โรงเรียนบ้านคอกช้าง ปีการศึกษา 2565. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนบ้านคอกช้าง.
- แววมยุรา เหมือนนิล. (2553). การอ่านจับใจความ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขึ้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565. เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2566 จาก <http://www.newone.tresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- สมเจตน์ พันธุ์พรหม. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการสอนอ่านแบบเมตาคอกนิชันและการเสริมต่อการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุดใจ จันทร์คง. (2550). ผลของการฝึกกลวิธีแก้ปัญหาที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกะปิ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิจนา ประราชโก. (2558). ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธีเมตาคognition สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Flood, J. & Lapp, D. (1990). Reading comprehension instruction for at-risk students: Research-based practices that can make a difference. *Journal of Reading*, 28(7), 490-496.
- Johnson, J. C. (2009). Improving students' reading comprehension skills: Effects of strategy instruction and reciprocal teaching. *Journal of Reading*, 19(3), 272-286.

แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างซี* GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT OF UNDERGRADUATE CAMPUS GUANGXI UNIVERSITIES

เติ้ง หลี่ลี่, นีรันตร์ สุธีนันตร์, พัชรา เดชโฮม, สรายุทธ เศรษฐขจร และ จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*

Deng Lili, Niran Suteeniran, Pachara Dejhome, Sarayut Setkajorn and Jittawisut Wimuttipanya*

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittawisut21@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการกิจการนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างซี และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาประยุกต์ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างซี ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี 7 แห่ง ในมณฑลกว่างซี จำนวน 254 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เปอร์เซ็นต์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมณฑลกว่างซี ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวปฏิบัติการจ้างงาน รองลงมา คือ สุขศึกษา และแนวปฏิบัติทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แนวทางสำหรับการจัดการกิจการนักศึกษาในวิทยาเขตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมณฑลกว่างซี ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต 10 มาตรการ 2) การจัดการทุนสนับสนุน 8 มาตรการ 3) การแนะแนวทางการวิชาการ 10 มาตรการ และ 4) แนวทางการจ้างงาน 8 มาตรการ รวมทั้งหมด 36 มาตรการ โดยความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจ้างงานอยู่ในระดับสูงสุดบ่งชี้ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวปฏิบัติในระดับสูง ซึ่งแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างซีสะท้อนถึงการจัดการกิจกรรมที่ผสมผสานกับทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้บริการนักศึกษาที่มีคุณภาพและสนองความต้องการส่วนบุคคล ให้ความสนใจกับนักศึกษากลุ่มพิเศษ และส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตและการพัฒนาอย่างครบวงจรของนักศึกษาทุกคน ประกอบด้วย การลงทะเบียนนักศึกษา การปรับสภาพนักศึกษาใหม่ การลงทะเบียนและการมาถึง ชีวิตที่อยู่อาศัย การจัดการทุนสนับสนุน กิจกรรมนอกหลักสูตร การแนะแนวทางการจ้างงาน และการแนะแนวทางการวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษา, กิจการนักศึกษา, ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมณฑลกว่างซี

Abstract

The purpose of this research were to 1) Study of the current situation of undergraduate student affairs management in universities in Guangxi Province and 2) Study the management practices of undergraduate student affairs of universities in Guangxi Province. The population consisted of 254 administrators from 7 undergraduate universities in Guangxi Province. The research

* Received June 25, 2024; Revised August 5, 2024; Accepted August 13, 2024

tools were questionnaires. Data analysis was done using percentages. Mean standard deviation and content analysis The research results found that Guidelines for managing undergraduate student affairs at Guangxi University in all 4 areas are at a high level. When considering each aspect, it was found that the highest average was employment practices, followed by health education, and academic practices had the lowest average. The guidelines for student affairs management at undergraduate campuses of Guangxi University include 1) Mental health education, 10 measures, 2) Financial support management, 8 measures, 3) Academic guidance, 10 measures, and 4) Hiring guidelines. Task 8 measures, totaling 36 measures, with the appropriateness and feasibility of the employment guidelines being at the highest level, indicating a high level of appropriateness and feasibility of the guidelines, which the undergraduate student affairs management guidelines b Universities in Guangxi Province reflect activity management combined with student development theory to provide quality student services and meet individual needs. Pay attention to special groups of students and promote physical and mental health and comprehensive development of all students, consisting of student registration new student conditioning Registration and arrival residential life Grant management extracurricular activities employment guidance and effective academic guidance.

Keywords: Student Affairs Management Guidelines, Student Affairs, Bachelor Degree Guangxi University

บทนำ

ความก้าวหน้าของโลกาภิวัตน์ภายใต้เศรษฐกิจโลกที่แปรผัน ทุกประเทศในโลกมุ่งมั่นที่จะส่งเสริม การศึกษาระดับอุดมศึกษาของตนเองเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาระดับนานาชาติ การจัดการกิจการนักศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกประเทศทั่วโลกและสร้าง ความโดดเด่นต่อการพัฒนาและยกระดับบุคลากรอย่างมีคุณภาพและศักยภาพสูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ และการบริการสังคมภายใต้มรดกทางวัฒนธรรมและนวัตกรรม การวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และหน้าที่อื่น ๆ (Zhou, L., 2022) ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ในยุคใหม่ของการส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของ มหาวิทยาลัยระดับสูง โดยอิงจากความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการฝึกอบรมผู้มีความสามารถในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย การจัดการกิจการนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยได้รับความสนใจอย่างไม่เคยมีมาก่อน และกำลังมุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาโดยนัยและการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ทันสมัย (Zhang, G. S., 2023) การบริหารจัดการกิจการนักศึกษามีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น มีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการพัฒนาแบบองค์รวมของ นักศึกษา รวมถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการปรับตัวทางสังคม ด้วยการให้บริการ สนับสนุนที่หลากหลาย (Gao, Y., 2023) ซึ่งการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา การสอนวิชาการ การแนะแนวชีวิต ฯลฯ การบริหารกิจการนักศึกษาจะช่วยยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้และความสำเร็จของนักศึกษาความสำคัญ ของสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนานักศึกษา (Bai, S. B., 2020) การเสริมสร้างความสามารถ ในการแข่งขันของโรงเรียน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในชีวิตในมหาวิทยาลัยและกิจกรรมทาง สังคม เป็นผลให้โรงเรียนในทุกประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการกิจการศึกษามากขึ้น และกำลังเสริมสร้าง ความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษา (Hu, Z., 2022)

การบริหารจัดการกิจการด้านนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเป็นส่วนสำคัญของการจัดการ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบรรลุภารกิจพื้นฐานของการสร้างการศึกษาด้านศีลธรรมในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย และยังเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการศึกษาของรัฐด้วย นโยบายและการปลูกฝังผู้สร้างสังคม นิยมและผู้สืบทอดที่รอบด้านในการพัฒนาคุณธรรม สติปัญญา สมรรถภาพทางกาย (Ji, P., 2022) รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการกิจการนักศึกษา และได้ออกเอกสารมากมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการ กิจการนักศึกษา เช่น “ข้อบังคับการจัดการนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสามัญ” และข้อบังคับการจัดการ ที่ปรึกษา ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสามัญ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ดีสำหรับการปฏิรูปความทันสมัยของการบริหาร จัดการกิจการนักศึกษา (Wang, Y., 2020) ในยุคหลังการแพร่ระบาด ความลำบาก ความซับซ้อน และความแปรปรวน ของงานของนักศึกษา ตลอดจนความเป็นปัจเจกบุคคลและความหลากหลายของ การพัฒนานักศึกษาได้นำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในด้านวิธีคิด สภาพจิตใจ พฤติกรรม ฯลฯ ซึ่งทำให้มีข้อกำหนดที่สูงขึ้นสำหรับการจัดการ กิจการนักศึกษา (Cai, L., 2023) สุขภาพจิตของนักศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่โรงเรียนต้องเผชิญในยุคหลังการแพร่ ระบาด และโรงเรียนจำเป็นต้องเสริมสร้างการให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตจากหลายระดับและมิติบนแนวทางใน การดูแลให้คำปรึกษาสภาพจิตใจของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Yu, G., 2023) จึงเป็นงานที่สำคัญและเร่งด่วน ของการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามเวลาที่กำหนดในการวิเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ในการศึกษาด้านสุขภาพจิตของ นักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในปัจจุบันจำเป็นต้องมี การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงในอนาคตในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา และมีการปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษา (Feng, C & Li, H., 2021) ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับวิทยาลัยเพิ่มขึ้นทุกปีและ สถานการณ์การจ้างงานของนักศึกษามีความผันผวนอย่างต่อเนื่องเนื่องจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของ New Crown และความจริงที่ว่าเศรษฐกิจของจีนได้เข้าสู่ระยะปานกลาง การเติบโตต่ำ (Xu, L., 2020) ปัญหาข้างต้น เป็นปัญหาที่ผู้บริหารกิจการนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องแก้ไขอย่างแน่นนอน (Dong, B., 2021) ซึ่งการจัดการ กิจการนักศึกษาที่สมบูรณ์แบบเป็นหนึ่งในหลักประกันที่สำคัญสำหรับระดับและคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และมีบทบาทที่ไม่อาจทดแทนได้ในการตอบสนองต่อความท้าทายระดับโลก ตอบสนองความต้องการของโลก ในด้านความสามารถระดับสูงที่มีลักษณะนิสัยที่ดี กระชับความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างประเทศให้เป็นเครือข่าย ความร่วมมือทางการศึกษาและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อการพัฒนากิจการด้านนักศึกษาเป็นสำคัญ ต่อระบบการบริหารจัดการบุคลากรที่มีคุณภาพและการพัฒนาเชิงระบบที่ยั่งยืน (Barseli, M. & Fitria, L., 2020)

จากดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี โดยให้สอดคล้องกับบริบทของเมืองมณฑลกว่างสีซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ ของจีน เป็นภูมิภาคที่ด้อยพัฒนา โดยมีระดับเศรษฐกิจและทรัพยากรทางการศึกษาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ในยุคใหม่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสูงและนวัตกรรมการจัดการกิจการนักศึกษาในมณฑลกว่างสีของ การสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการด้านกิจการของมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ดังนั้น ในฐานะผู้จัดการฝ่าย กิจการนักศึกษาของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมณฑลกว่างสี จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดอ่อนที่มีอยู่ในการจัดการ กิจการนักศึกษาในปัจจุบันในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีที่มณฑลกว่างสีสมัครอย่างลึกซึ้ง ค้นหานโยบายที่มีประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงการจัดการกิจการนักศึกษาต่อไป ในมณฑลกว่างสีสมัครวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี และปรับปรุงการจัดการกิจการนักศึกษาในทุกด้านของงาน ในเวลาเดียวกัน เพื่อให้ สอดคล้องกับความรู้สึกรับผิดชอบและความรู้สึกของพันธกิจเพื่อการเติบโตที่ดีและการพัฒนาที่ครอบคลุม ของนักศึกษา โดยมุ่งเน้นและสนับสนุนในการเสนอแนวทางการทำงานที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการจัดการกิจการ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของเรา เพื่อให้นักศึกษาทำงาน ของมหาวิทยาลัยของเราสามารถได้รับการพัฒนาคุณภาพสูง

และนวัตกรรมการจัดการ และความสามารถที่มหาวิทยาลัยปลูกฝังมาสามารถรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยกว่างสี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยกว่างสี สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 254 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการด้านกิจการนักศึกษาในระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี โดยมีขั้นตอน ดังนี้

สร้างแบบสอบถามแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี ประกอบด้วย 1) ด้านสุขศึกษาสุขภาพจิต จำนวน 16 ข้อ 2) ด้านการจัดการทุนสนับสนุน จำนวน 14 ข้อ และ 3) ด้านแนวการศึกษา จำนวน 15 ข้อ และ 4) ด้านแนะแนวการจ้างงาน จำนวน 15 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการตีความข้อมูลตามมาตราส่วนลิเคิร์ต 5 ระดับ ดังนี้

- 5 แสดงระดับ การบริหารจัดการกิจการนักศึกษาในระดับสูงสุด
- 4 แสดงระดับ การบริหารจัดการกิจการนักศึกษายู่ในระดับสูง
- 3 แสดงระดับ การบริหารจัดการกิจการนักศึกษายู่ในระดับปานกลาง
- 2 แสดงระดับ การบริหารจัดการกิจการนักศึกษายู่ในระดับต่ำ
- 1 แสดงระดับ การบริหารจัดการกิจการนักศึกษาในระดับต่ำสุด

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย 1 หมายถึง น้อยที่สุด

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์ทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี

ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกวาสี
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัย มณฑล กวาสี
3. สร้างแบบสอบถามแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ในมณฑลกวาสี แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาฯ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน และ อาจารย์ด้านการวัดประเมินผล จำนวน 1 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรง ของเนื้อหาของแต่ละข้อ คำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00
5. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์
6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับมหาวิทยาลัยในกวาสีสาธารณรัฐ ประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น เท่ากับ .96
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในมณฑลกวาสี จำนวน 254 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอแบบฟอร์มหนังสือร้องขอไปยังบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเพื่อแจก แบบสอบถามผ่านผู้บริหารมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยในมณฑลกวาสี
2. นัดหมายการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากมหาวิทยาลัยในกวาสี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกวาสี โดยผู้วิจัยได้สรุป ผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาณการณปัจจุบันของการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยใน มณฑลกวาสี ปรากฏผลดังนี้

สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑล กวาสี พบว่า ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสุขศึกษาสุขภาพจิต 2) ด้านการจัดการทุนสนับสนุน 3) ด้านแนวการศึกษา และ 4) ด้านแนะแนวการจ้างงาน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาผลการวิจัยด้านนี้ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงต่ำสุด มีดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวปฏิบัติการจ้างงาน รองลงมา คือ สุขศึกษา และแนวปฏิบัติทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แนวทางสำหรับการจัดการกิจการนักศึกษาในวิทยาเขตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมณฑลกวาสี ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ 1) การให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต ประกอบด้วย 10 มาตรการ 2) การจัดการทุนสนับสนุน ประกอบด้วย

8 มาตรการ 3) การแนะแนวทางวิชาการ ประกอบด้วย 10 มาตรการ และ 4) แนวทางการจ้างงาน ประกอบด้วย 8 มาตรการ รวมทั้งหมด 36 มาตรการ โดยความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจ้างงานอยู่ในระดับสูงสุด บ่งชี้ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวปฏิบัติในระดับสูงซึ่งแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี สะท้อนถึงการจัดการกิจกรรมที่ผสมผสานกับทฤษฎีการพัฒนา นักศึกษาเพื่อให้บริการนักศึกษาที่มีคุณภาพและสนองความต้องการส่วนบุคคล ให้ความสนใจกับนักศึกษา กลุ่มพิเศษ และส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตและการพัฒนาอย่างครบวงจรของนักศึกษาทุกคน ประกอบด้วย การลงทะเบียนนักศึกษา การปรับสภาพนักศึกษาใหม่ การลงทะเบียนและการมาถึง ชีวิตที่อยู่อาศัย การจัดการทุน สนับสนุน กิจกรรมนอกหลักสูตร การแนะแนวการจ้างงาน และการแนะแนวทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผลแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสีดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี (n = 254)

ด้าน	μ	σ	แปลผล
ด้านสุขศึกษาด้านสุขภาพจิต	3.69	0.96	มาก
ด้านการจัดการทุนสนับสนุน	3.61	0.98	มาก
ด้านแนะแนววิชาการ	3.56	1.02	มาก
ด้านคำแนะนำการจ้างงาน	3.92	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	3.70	0.68	มาก

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี พบว่า แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกว่างสี 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.68$) โดยพิจารณาผลการศึกษาด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับต่ำสุด ดังนี้ ระดับสูงสุด คือ ด้านคำแนะนำการจ้างงาน ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.81$) รองลงมา คือ ด้านสุขศึกษาด้านสุขภาพจิต ($\mu = 3.69$, $\sigma = 0.96$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการทุนสนับสนุน ($\mu = 3.61$, $\sigma = 0.98$) และด้านแนะแนววิชาการระดับต่ำสุด ($\mu = 3.56$, $\sigma = 1.02$)

อภิปรายผล

1. ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการกิจการนักศึกษาในวิทยาเขตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกว่างสี พบว่า ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาผลการวิจัยด้านนี้ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงต่ำสุด มีดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวปฏิบัติการทำงาน รองลงมา คือ สุขศึกษา และแนวปฏิบัติทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แนวทางสำหรับการจัดการกิจการนักศึกษาในวิทยาเขตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมณฑลกว่างสี ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ 1) การให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต ประกอบด้วย 10 มาตรการ 2) การจัดการทุนสนับสนุน ประกอบด้วย 8 มาตรการ 3) การแนะแนวทางวิชาการ ประกอบด้วย 10 มาตรการ และ 4) แนวทางการจ้างงาน ประกอบด้วย 8 มาตรการ รวมทั้งหมด 36 มาตรการ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการจ้างงาน อยู่ในระดับสูงสุด บ่งชี้ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวปฏิบัติในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ Hu, Z. กล่าวว่า ในประเทศจีนการจัดกิจการงานของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเป็นส่วนสำคัญของการจัดการ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบรรลุภารกิจพื้นฐานของการสร้างการศึกษาด้านศีลธรรมในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และยังเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการศึกษาของรัฐด้วยนโยบายและการปลูกฝังผู้สร้างสังคมนิยม

และผู้สืบทอดที่รอบด้านในการพัฒนาคุณธรรม สติปัญญา สมรรถภาพทางกาย สอดคล้องกับ ให้ความสำคัญพร้อมและ ความสมบูรณ์ในการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย โดยรัฐบาลให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการ การจัดการกิจการนักศึกษา และได้ออกเอกสารมากมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการนักศึกษา เช่น “ข้อบังคับการ จัดการกิจการนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสามัญ” และข้อบังคับการจัดการที่ปรึกษา (Hu, Z., 2022) ซึ่งในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทั่วไปในกวาสี มีกลยุทธ์และการวางแผนงานที่เป็นเงื่อนไขที่ดีสำหรับการปฏิรูปความทันสมัย ของการบริหารจัดการกิจการนักศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยในยุคหลังการแพร่ระบาด ความลำบาก ความซับซ้อน และความแปรปรวนของงานของนักศึกษา ตลอดจนความเป็นปัจเจกบุคคลและ ความหลากหลายของการพัฒนานักศึกษาได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในด้านวิธีคิด สภาพจิตใจ พฤติกรรม ซึ่งทำให้มีข้อกำหนดที่สูงขึ้นสำหรับการจัดการกิจการนักศึกษา โดย Wang, Y. กล่าวว่า มหาวิทยาลัยควรมี การจัดทำแผนพัฒนากลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการกิจการนักศึกษา โดยมุ่งเน้นสุขภาพจิตของนักศึกษาเป็น ปัญหาสำคัญที่โรงเรียนต้องเผชิญในยุคหลังการแพร่ระบาด และโรงเรียนจำเป็นต้องเสริมสร้างการให้ความรู้ด้าน สุขภาพจิตจากหลายระดับและมิติ เพื่อปรับสภาพจิตใจของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wang, Y., 2020) ซึ่งงานที่สำคัญและเร่งด่วนของการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามเวลาที่กำหนดในการวิเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ในการ ศึกษาด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน เพื่อสำรวจกฎหมายการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโหมดการศึกษา และเพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพของการศึกษา (Yu, G., 2023)

2. ศึกษาแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาประยุกต์ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกวาสี พบว่า การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยครอบคลุมทั้งด้านคำแนะนำการจ้างงาน สุขศึกษาด้านสุขภาพจิต ด้านการจัดการทุนสนับสนุน และด้านแนะแนววิชาการและในช่วงเวลาที่ผ่านมามีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับ วิทยาลัยเพิ่มขึ้นทุกปี และสถานการณ์การจ้างงานของนักศึกษามีความรุนแรงเป็นพิเศษเนื่องจากผลกระทบของ การแพร่ระบาดของ New Crown และความจริงที่ว่า เศรษฐกิจของจีนได้เข้าสู่ระยะปานกลาง การเติบโตต่ำ สอดคล้อง กับ Feng, C. & Li, H. กล่าวว่า ปัญหาเศรษฐกิจของจีนได้เข้าสู่ระยะปานกลาง การเติบโตต่ำนั้นเป็นปัญหาที่ ผู้บริหารกิจการนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องแก้ไขอย่างแนบแน่นเพื่อรองรับความต้องการด้านสวัสดิภาพและ ความเป็นอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข (Feng, C & Li, H., 2021) โดยการบริหารจัดการด้านกิจการนักศึกษา ที่มีประสิทธิภาพจะส่งเสริมให้นักศึกษาได้เกิดสมรรถนะการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีแรงบันดาลใจ และ ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้และการสร้างสังคมแห่งความสุข และ Xu, L. กล่าวว่า และ การจัดการกิจการนักศึกษาที่สมบูรณ์แบบเป็นหนึ่งในหลักประกัน ที่สำคัญสำหรับระดับและคุณภาพการศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ บทบาทที่ไม่อาจทดแทนได้ในการตอบสนองต่อความท้าทายระดับโลก ตอบสนองความต้องการ ของโลกในด้านความสามารถระดับสูงที่มีลักษณะนิสัยที่ดี กระชับความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างประเทศ ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน (Xu, L., 2020)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) สถานการณ์ปัจจุบันของ การจัดการกิจการนักศึกษาในวิทยาเขตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกวาสี มีบริบทการบริหารจัดการที่ครอบคลุม ความต้องการพื้นฐานของนักศึกษาโดยมุ่งเน้นด้านสุขภาพจิต สะท้อนด้านผู้ดูแลการศึกษานักศึกษามีพื้นที่ทำงาน และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการศึกษาด้านสุขภาพจิต ผู้ดูแลการศึกษานักศึกษาใช้ทีมที่เป็นเพื่อนร่วมในการช่วยเหลือ กิจกรรมการศึกษาด้านสุขภาพจิต ผู้ดูแลการศึกษานักศึกษามีประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขเหตุการณ์วิกฤติ จิตใจของนักศึกษา ผู้ดูแลการศึกษานักศึกษาควรปฏิบัติตามแนวคิด เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และจากนั้นให้บริการ ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์และแม่นยำตามความต้องการในยุคใหม่เพื่อส่งเสริมสุขภาพทั้งกายและจิตใจของนักศึกษา

ซึ่งส่งผลต่อการศึกษาและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ผู้ดูแลการศึกษานักศึกษาควรปฏิบัติตามแนวคิด เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง เราให้การแนะนำทางการศึกษาที่ประสานกับความต้องการในยุคใหม่และเสริมความสำเร็จในการศึกษาของนักศึกษาอย่างยั่งยืน และ 2) แนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกลางสี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านความต้องการของนักศึกษาเพื่อการประสบความสำเร็จในชีวิตมีเป้าหมายปลายทางด้านการนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์จากการบริหารจัดการเชิงคุณภาพของกิจการนักศึกษาสู่การประกอบอาชีพ ซึ่งผู้ดูแลการศึกษามีการใช้ทรัพยากรจากแพลตฟอร์มการจ้างงานและแนะนำโพสต์งานที่ตรงกับนักศึกษา ผู้ดูแลการศึกษานำเสนอนโยบายส่วนลดสำหรับนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับพื้นฐานและเรียกให้นักศึกษาสมัครเข้าร่วมอย่างเต็มที่ และแนวทางการจัดการกิจการนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในมณฑลกลางสี ผู้ดูแลการศึกษสามารถทำให้การจัดการการให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาชีพของนักศึกษาเป็นไปตามหลักเพื่อการดำเนินงานอย่างแม่นยำ ครอบคลุมทั้งด้านคำแนะนำการจ้างงาน สุขศึกษาด้านสุขภาพจิต ด้านการจัดการทุนสนับสนุน และด้านแนะแนววิชาการ โดยผู้ดูแลการศึกษานักศึกษาควรปฏิบัติตามแนวคิด เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นให้การแนะนำทางอาชีพที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการในยุคใหม่เพื่อส่งเสริมการจ้างงานของนักศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารจัดการกิจการนักศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทาง และการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการที่จะส่งเสริมให้บุคลากรซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญและเป็นกลไกในการที่จะขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาและการยกระดับคุณภาพของความเป็นอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น ให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน และการเสริมสร้างสื่อวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้หรือนำไปใช้ในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางที่นักศึกษานั้นมุ่งและปรารถนาที่จะนำเอาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทั้งมวลที่ทางมหาวิทยาลัยนั้นจัดให้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อการเสริมสร้างรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความยั่งยืน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมในเรื่องของเทคนิควิธีและการบริหารจัดการที่เป็นเลิศให้นักศึกษานั้นได้เกิดประสบการณ์ และแนวคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้และการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในอนาคตซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อสร้างสรรค์สังคมแห่งความสุขและการช่วยเหลือกันเพื่อสังคมที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bai, S. B. (2020). Exploration of Student Financial Aid Management in Applied Colleges and Universities. *Journal of Education and Career*, 5(12), 59-64.
- Barseli, M. & Fitria, L. (2020). Stress Akademik Akibat Covid-19. *Journal of Penelitian GuruIndonesia*, 5(2), 95-99.
- Cai, L. (2023). Reflections on the Construction of Innovation-Driven Entrepreneurship Theory. *Journal of Shanghai Management Science*, 5(5), 43-46.
- Dong, B. (2021). Research on Accurate Identification of Students with Family Economic Difficulties in Colleges and Universities Under the Background of Big Data. *Journal of Education and Teaching Forum*, 12(45), 34-37.
- Feng, C & Li, H. (2021). Exploration of Fine Management of Student Work in Colleges and Universities. *Journal of University's Management*, 7(38), 55-57.
- Gao, Y. (2023). Exploration and Practice of Employment-Oriented Civics Construction in Colleges and Universities. *Journal of Food Research and Development*, 14(12), 241-242.

- Hu, Z. (2022). Progress of Student Affairs Management Research in American Colleges and Universities (2010-2019) (Master's Thesis, Zhengzhou University). *Journal of Research's Affairs of Zhengzhou University*, 10(3), 123-124.
- Ji, P. (2022). Research on Student Affairs Management in Japanese Universities (Master's Thesis, Hangzhou Normal University). *Journal of Management*, 10(16), 90-94.
- Wang, Y. (2020). Student Affairs Management as a Research Field: Concept, Nature and Development Trend. *Journal of Heilongjiang Higher Education Research*, 5(5), 16-19.
- Xu, L. (2020). Analysis of The Influence of Traditional Chinese Culture in The Education of Children from Special Families. *Journal of Jingchu Academic*, 11(3), 135-136.
- Yu, G. (2023). Playing The Role of Peer Counseling in College Students' Mental Health Education. *Journal of China Higher Education*, 7(10), 42-45.
- Zhang, G. S. (2023). Research on the Misleading of Internet Public Opinion on Young College Students' Employment Cognition and Countermeasures. *Journal of China Youth Research*, 3(5), 51-58.
- Zhou, L. (2022). Exploration of Innovation of Network Mental Health Education for College Students Under the Background of Internet Review of Exploration and Realization of Mental Health Education in Colleges and Universities in the Network Era. *Journal of China Science and Technology Paper*, 12(6), 127-129.

ข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็ก

จากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน*

THE POLICY PROPOSAL AND LAW FOR CHILDREN'S RIGHTS PROTECTION
FROM VIOLENCE ACCORDING TO ASEAN FRAMEWORK AGREEMENTณัชฎาภรณ์ รัตนวรากันต์¹, อนูเทพ สุขศรีวงศ์^{2*} และ พันธุ์ทิพย์ นวานุช³Nashayagal Rattana vorragant¹, Anuthep Sooksriwong^{2*} and Punthip Navanuch³¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ประเทศไทย¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chom Bueng Rajabhat University, Ratchaburi, Thailand²สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เชียงราย ประเทศไทย²Chool of Law, Mae Fah Luang University, Chiang Rai, Thailand³คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย³Faculty of Law, North-Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: anuthep_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวม วิเคราะห์ กรอบความตกลงอาเซียนเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก 2) รวบรวม วิเคราะห์ นโยบาย และกฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น ครู นักจิตวิทยา ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และแบบลูกโซ่ ผลการวิจัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน ประเทศไทยสามารถดำเนินการตามพันธกรณีได้มากกว่าหลายประเทศ ทั้งการกำหนดนโยบาย การแก้ไขกฎหมาย และกลไกคุ้มครองสิทธิเด็กภายในประเทศ ปัญหาด้านนโยบาย ได้แก่ การตั้งครม.ในวัยรุ่น ความซ้ำซ้อนของจำนวนโครงการที่มีลักษณะเดียวกัน ปัญหาด้านกฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่ได้รับรองสิทธิในการทำงานของเด็ก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการหมั้น และการสมรสขัดต่ออนุสัญญาสิทธิเด็ก ปัญหาในการปฏิบัติงานส่วนหนึ่งเกิดจากทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน และกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้า ดังนั้น ต้องนำเด็กที่ตั้งครม.ในวัยรุ่นกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเน้นการสร้างอาชีพ บูรณาการภารกิจระหว่างหน่วยงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการ แก้ไขการรับรองสิทธิในการทำงานของเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการหมั้น และการสมรส เป็น 18 ปีบริบูรณ์ มาตรา 1562 ให้เด็กสามารถฟ้องบุพการีได้ในกลุ่มคดีที่เป็นความรุนแรงต่อเด็ก ปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน กำหนดให้คดีความรุนแรงต่อเด็กมีความสำคัญลำดับหนึ่ง

คำสำคัญ: นโยบายและกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็ก, สิทธิเด็ก, ความรุนแรงต่อเด็ก, กรอบความตกลงอาเซียน

* Received July 6, 2024; Revised August 6, 2024; Accepted August 13, 2024

Abstract

The purpose of this research article is to 1) Collect and analyze the ASEAN Framework Agreement on Violence against Children, 2) Collect and analyze policies and domestic laws regarding violence against children, and 3) To prepare policy proposals and laws to protect children's rights from violence in the light of the ASEAN framework agreement. This is an action research which collecting data through documentary research, semi-structured interviews, and non-participant observation. Target groups are those working with children such as teachers, psychologists, judges, public prosecutors and police. The sample was selected by using a purposive and chain method. The results of the research found that Thailand has implemented the ASEAN framework agreement more than countries in the ASEAN group. Including setting policies, amending the law and domestic mechanisms to protect children's rights. Policy issues include teen pregnancy and duplication of projects with the same characteristics. Legal issues include: the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 does not guarantee children's right to work, the Civil and Commercial Code, B.E. 2468 sets the minimum age for engagement and marriage is contrary to the Children's Rights Convention. Operational problems, some are caused by the attitude of the operator and the delay in the justice process. Therefore, children who are pregnant in adolescence must be brought back into the education system with emphasis on creating careers; integrate missions between agencies to reduce project duplication; Amending the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 to ensure children's right to work; Amending the Civil and Commercial Code, B.E. 2468 to set the minimum age for engagement and marriage to be 18 years of age and section 1562 allows children to sue their parents in cases involving violence against children; Adjust the attitude of operators; Give top priority to cases of violence against children.

Keywords: Policies And Laws to Protect Children's Rights, Children's Rights, Violence Against Children, ASEAN Framework

บทนำ

ประเทศสมาชิกอาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศบรูไน ประเทศลาว ประเทศเวียดนาม ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศกัมพูชา ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเมียนมา และประเทศฟิลิปปินส์ (กรมอาเซียน, 2563) เป็นภาคีสมาชิกของกติกาข้อตกลงด้านสิทธิมนุษยชนนานาชาติเกี่ยวกับเด็กที่สำคัญ คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก องค์การสหประชาชาติ (The Convention on the Rights of the Child) ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในปี พ.ศ. 2535 อนุสัญญานี้มีจำนวนประเทศได้รับการรับรองมากที่สุดในโลกถึง 196 ประเทศ ถือได้ว่าเป็นข้อตกลงฉบับประวัติศาสตร์ ที่ผู้นำทั่วโลกได้ร่วมให้สัญญากับเด็ก ๆ ทุกคน ทุกรุ่นว่าจะได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างเต็มความสามารถและเท่าเทียมกัน ในขณะเดียวกันกฎบัตรอาเซียน ข้อ 1(13) กล่าวถึง ทุกภาคส่วนของสังคมได้รับประโยชน์จากการก่อตั้งประชาคมอาเซียน โดยแผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนได้ระบุความมุ่งมั่นที่จะนำสิทธิมนุษยชนมาเป็นส่วนสำคัญของนโยบาย และวิถีชีวิต รวมถึงสิทธิและสวัสดิภาพของกลุ่มประชากรเด็ก และข้อ 14 กำหนดให้จัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนอาเซียนขึ้น (กรมอาเซียน, 2555) อาเซียนจึงจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็กเป็นกลไกพิทักษ์สิทธิเด็กในระดับภูมิภาคอาเซียน ให้ความสำคัญคุ้มครองดูแลเด็กได้อย่างเหมาะสม

ตามหลักการสำคัญ คือ การไม่เลือกปฏิบัติ และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ตามสิทธิในการอยู่รอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วมตามหลักการสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (The ASEAN Secretariat, 2017)

สำหรับประเทศไทยปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก จากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข ในแต่ละปีมีเด็กมากกว่า 10,000 คน เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยสาเหตุการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงโดยเฉพาะความรุนแรงทางเพศ (กรุงเทพมหานคร, 2565) สอดคล้องกับสถิติจากรายงานสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในช่วงไตรมาสที่ 2 (มกราคมถึงมีนาคม 2567) ได้รับเรื่องการแจ้งเหตุจากกรณีกิจการเด็กและเยาวชน จำนวนทั้งสิ้น 4,452 ราย (กรณีกิจการเด็กและเยาวชน, 2567) ความรุนแรงต่อเด็กก็ยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเวลาทั้งที่เป็นความรุนแรงต่อกาย ความรุนแรงต่อจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก การถูกทอดทิ้ง หรือปล่อยปละละเลย รวมทั้งการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก สอดคล้องผลการวิจัยของ เสรี นนทสุติ และคณะ เรื่อง พันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของประชาคมอาเซียน พบว่า การพัฒนาตราสารสิทธิมนุษยชนในอาเซียนยังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาตราสารสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ คือ กลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียนโดยเฉพาะคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AICHR) การวิจัยและค้นคว้าเพื่อให้เกิดข้อมูลหรือฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแนวนโยบายเพื่อนำเสนอภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปถือเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (เสรี นนทสุติ และคณะ, 2560)

บทความวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษากรอบความตกลงอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อเด็ก นโยบาย และกฎหมายของประเทศไทย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่มีภารกิจเกี่ยวกับเด็กประจำหน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานเอกชน หน่วยงานอิสระ และองค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่ทำงานด้านสิทธิเด็ก ประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย นักจิตวิทยา ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ครู เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ความบกพร่อง และแนวทางแก้ไขปัญหา

นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์สิทธิเด็กในปัจจุบันขาดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิเด็ก อาจเกิดจากตัวบทกฎหมาย หรือการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ผลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียนที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย หรือวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกรอบความตกลงอาเซียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอันนำไปสู่การจัดความรุนแรงในต่อเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ กรอบความตกลงอาเซียนเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก
2. เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ นโยบาย และกฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และกฎหมายพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ระยะ

ระยะแรกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรอบความตกลงอาเซียน นโยบายหลักของประเทศไทย จำนวน 13 ฉบับ และกฎหมายภายใน จำนวน 16 ฉบับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาของเอกสารนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และการจัดความรุนแรงต่อเด็กในทุกรูปแบบ ส่วนเกณฑ์ในการคัดเลือกที่มาของเอกสารจะต้องคำนึงถึงความจริง ความถูกต้อง น่าเชื่อถือการเป็นตัวแทนและความหมายของเอกสาร

ระยะที่สองนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสารมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสารมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความตรงตามเนื้อหาจำแนกรายผู้ทรงคุณวุฒิรายข้อมีค่าความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index) ที่ 0.93

ขั้นตอนที่ 3 สรุปแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

มีประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ ดังนี้ สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กในปัจจุบัน, กลไก และแนวปฏิบัติระหว่างประเทศในการพิทักษ์สิทธิเด็กของอาเซียน, ปัญหา อุปสรรค ความครอบคลุมนโยบายหลักของรัฐบาลเกี่ยวกับสิทธิเด็กในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะ, การบังคับใช้ ประสิทธิภาพของกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อเด็ก และข้อเสนอแนะ, ปัญหา อุปสรรคจากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กของ และข้อเสนอแนะ

กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่มีภารกิจเกี่ยวกับเด็กประจำหน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานเอกชน หน่วยงานอิสระ และองค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่ทำงานด้านสิทธิเด็ก นักวิชาการด้านสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย นักวิชาการระหว่างประเทศ นักจิตวิทยา ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ครู เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงาน หรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็ก แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ จำนวน 41 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เพราะกลุ่มตัวอย่างนี้อาจจะรู้จักผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านท่านอื่น ๆ และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ส่วนการเก็บรวบรวมด้วยแบบสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม ได้สังเกตการณ์การปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็ก เพื่อเก็บรวบรวมบรรยากาศ สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเนื้อหาแบบดั้งเดิม (Conventional Content Analysis) โดยการรวบรวมคำสำคัญเพื่อเปิดรหัส (Open Coding) เช่น เด็ก การเลี้ยงดู ทำโทษ ทอดทิ้ง ด่าทอ ตะโกนใส่เด็ก นářหัสที่มีความเชื่อมโยงมาจัดเป็นหัวข้อเรื่อง (Category) เช่น การเลี้ยงดูเด็กที่ไม่ถูกต้อง ความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงในครอบครัว นำไปสู่หัวข้อเรื่องหลัก (Theme) เช่น สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก

การวิจัยครั้งนี้ได้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยในมนุษย์ ด้านพฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ลงวันที่ 18 มีนาคม 2564

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 กลไกคุ้มครองสิทธิเด็กของอาเซียนอยู่ภายใต้ คณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก (ASEAN Commission on the Promotion of the Rights of Women and Children-ACWC) ซึ่งมีความตกลงที่เกี่ยวข้อง 6 ฉบับ ได้แก่

1. นโยบาย และแผนปฏิบัติการว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กของอาเซียน (The ASEAN Regional Plan of Action on Elimination of Violence against Children-ASEAN RPA on EVAC) เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2559 มีระยะเวลาปฏิบัติการตามแผนนี้ 10 ปี

2. ปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์ในสื่อออนไลน์ในอาเซียน (Declaration on the Protection of Children from All Forms of Online Exploitation and Abuse in ASEAN)

3. แผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยการคุ้มครองเด็กจากการแสวงหาประโยชน์ในสื่อออนไลน์ในอาเซียน (Regional Plan of Action for the Protection of Children from All Forms of Online Exploitation and Abuse in ASEAN)
4. แผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยการอนุวัติการปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิของเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐาน (Regional Plan of Action on the Rights of Children in the Context of Migration)
5. ปฏิญญาว่าด้วยการจัดการกระแสรุนแรงในอาเซียน (Declaration on the Elimination of Bullying of Children in ASEAN)
6. การจัดทำแนวทางอาเซียนว่าด้วยการเลี้ยงดูเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง (Guidelines for a Non-Violent Approach to Child - Rearing and Child-Caring in Various Setting in ASEAN)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประเทศไทยอยู่ในระหว่างกระบวนการแก้ไขกฎหมายอายุขั้นต่ำในการสมรส แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 เพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาจาก 10 ปี เป็น 12 ปี ส่วนประเทศอื่นจะกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญา 14 ปี และ 15 ปี ในอนาคตประเทศไทยอาจจะต้องแก้ไขเป็นขั้นต่ำ 14 ปี ในทุกประเทศของอาเซียนมีกฎหมายห้ามการลงโทษทางร่างกายในสถานศึกษา ประเทศลาว และประเทศเมียนมาที่มีกฎหมายกำหนดห้ามการลงโทษทางร่างกายเด็กเพื่อการอบรมสั่งสอนในครอบครัวอย่างชัดเจน ในประเทศไทยกำลังดำเนินการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอบรมเลี้ยงดูตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พร้อมกับการรณรงค์รณรงค์รณรงค์ไปใช้ในโรงเรียน และครอบครัว

จากรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยการจัดการความรุนแรงต่อเด็กของอาเซียน พบว่า ภาพรวมประเทศไทยได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยการจัดการความรุนแรงต่อเด็กของอาเซียน ซึ่งเป็นกลไกพิทักษ์สิทธิเด็กระดับภูมิภาคภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งเป็นกลไกในระดับสากล ประเทศไทยได้กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีการตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ คณะทำงานเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ในเด็ก และเยาวชน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน นับว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการดำเนินการตามพันธกรณีได้มากกว่าหลายประเทศ เช่น บรูไน ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยการจัดการความรุนแรงต่อเด็กของอาเซียนจำแนกรายประเทศ

มาตรการ	ไทย		ลาว		เวียดนาม		สิงคโปร์		เมียนมา		ฟิลิปปินส์		อินโดนีเซีย		มาเลเซีย		บรูไน		กัมพูชา	
	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M
1. แนวทางอาเซียนว่าด้วยการดูแลเด็ก	●	●	★	○	○	●	×	×	×	○	×	○	×	○	○	○	×	○	×	○
2. ระบบการรณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อความรุนแรงเด็กในทุกรูปแบบ	○	○	○	○	○	○	○	○	×	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	●
3. กรอบนโยบาย หรือกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวทางเลือกที่ได้รับการพัฒนา และนำไปปฏิบัติ	○	○	○	○	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	●
4. การพัฒนา และดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการปกป้องความรุนแรงต่อเด็กในโลกไซเบอร์	○	○	○	○	○	○	○	○	★	○	○	●	○	○	●	●	○	○	○	●

ตารางที่ 1 การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยการจัดความรุนแรงต่อเด็กของอาเซียนจำแนกรายประเทศ (ต่อ)

มาตรการ	ไทย		ลาว		เวียดนาม		สิงคโปร์		เมียนมา		ฟิลิปปินส์		อินโดนีเซีย		มาเลเซีย		บรูไน		กัมพูชา	
	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M
5. กลไกการรายงาน การร้องเรียน การร้องทุกข์ที่มีความละเอียดอ่อนต่อเด็ก เพศสภาพ สำหรับ เด็กหรือตัวแทน	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○
6. การให้บริการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
7. การทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กเทียบเคียงกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	★	●	★	★	○	●	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	○
8. การเบี่ยงเบนคดี หรือมาตรการทางเลือกอื่น ๆ ในกระบวนการพิจารณาคดี และการคุมขังที่นำมาปฏิบัติ	○	●	○	●	○	○	○	●	○	○	○	●	○	✓	○	○	○	○	○	○
9. จัดทำ และเผยแพร่สื่อรณรงค์สำหรับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ และสนับสนุนการยุติความรุนแรงต่อเด็ก	○	●	○	○	●	●	×	●	×	○	★	●	○	●	★	●	×	×	○	●
10. ข้อมูลจากการสำรวจถูกนำไปใช้ในเอกสารนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก	○	●	★	●	●	●	★	★	★	●	○	●	★	●	○	●	★	★	●	●
11. ระบบการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก ระดับชาติที่เชื่อถือได้ และจัดทำอย่างสม่ำเสมอ	○	○	○	○	○	○	★	★	★	○	○	○	★	○	○	○	★	★	○	●
12. การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กจำแนกตามอายุ ชาติพันธุ์ เพศ และสถานะความพิการ	○	○	★	○	○	○	★	○	★	○	○	○	○	○	★	○	★	○	○	○
13. พัฒนาเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย รวมทั้งเด็กตลอดกระบวนการในการกำหนดกรอบการประสานงานระดับชาติ หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติ เพื่อการยุติความรุนแรงต่อเด็ก	○	○	○	○	★	○	★	★	★	○	○	●	○	○	★	★	★	★	○	●

ตารางที่ 1 การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยการจัดความรุนแรงต่อเด็กของอาเซียนจำแนกรายประเทศ (ต่อ)

มาตรการ	ไทย		ลาว		เวียดนาม		สิงคโปร์		เมียนมา		ฟิลิปปินส์		อินโดนีเซีย		มาเลเซีย		บรูไน		กัมพูชา	
	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M
14. จัดให้เหตุความรุนแรงต่อเด็กเป็นเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการสนองตอบ	×	●	○	○	★	○	×	×	×	○	○	●	○	●	★	★	×	×	○	●

หมายเหตุ: B = ระดับพื้นฐาน

M = ระยะกลางของแผน

✓ ดำเนินงานแล้ว

● กำลังดำเนินงาน

○ อยู่ระหว่างการพัฒนามาตรการ

★ ยังไม่ได้ดำเนินการ

×

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2 แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เป็นแผนแม่บทในการกำหนดนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนหลักที่กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กในมิติต่าง ๆ กำหนดให้พัฒนาเด็กในมิติการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยกระจายนโยบายเกี่ยวกับเด็กของประเทศไทยไปตามแผนระดับที่ 3 ซึ่งเริ่มต้นจากแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570 ดูแลช่วยเหลือตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ การดูแลระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอดอย่างมีคุณภาพ และเท่าเทียม ให้ความรู้กับผู้ปกครองเพื่อให้มีทักษะความเป็นพ่อแม่ เข้าใจถึงการคุ้มครองสิทธิเด็ก ปัญหาสำคัญของแผนนี้ คือ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จากข้อมูลสถิติสาธารณสุขปี พ.ศ. 2564 อัตราการคลอดในกลุ่มอายุ 10-14 ปี อยู่ที่ 0.9 ต่อ 1,000 ประชากร อัตราการคลอดในกลุ่มอายุ 15-19 ปี อยู่ที่ 25 ต่อ 1,000 ประชากรมีการคลอดซ้ำในวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี สูงขึ้นเป็นร้อยละ 0.4 และกลุ่มอายุ 18-19 ปี ร้อยละ 11.2 มีการคลอดซ้ำมากที่สุด กลุ่มที่ตั้งท้องไม่พร้อมอยู่ในระบบการศึกษาในโรงเรียนปี 2564 อยู่ที่ 47.5 % เพิ่มขึ้นจากปี 2563 อยู่ที่ 28% ซึ่งเป็นผลจากพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ที่ห้ามให้พ้นสภาพนักเรียน หรือนักศึกษา และจะต้องจัดการศึกษา และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับนักเรียน หรือนักศึกษาที่ตั้งครรภ์ และตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 อย่างไรก็ตามส่วนหนึ่งได้ออกจากระบบการศึกษาไปด้วยปัญหาทางด้านครอบครัว และเศรษฐกิจ สำหรับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ระบุให้ผู้เรียนทุกคนให้มีวิจรณ์ญาณในการคิด การแก้ปัญหา ทักษะอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม แต่รูปแบบของการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งวัดผล และแข่งขันกันเฉพาะทักษะทางด้านปัญญา การเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาอย่างเท่าเทียม จำนวนครูไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานสอน และเฝ้าระวังปัญหาความรุนแรงต่อเด็กที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ส่วนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562-2565) กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา ปัญหาดังครรภ์ในธุรกิจที่มีการใช้แรงงานเด็กและเยาวชนอย่างผิดกฎหมายจะเกี่ยวข้องกับการออกจากระบบการศึกษาของเด็กที่ตั้งครรภ์ที่หันเหเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งกระทรวงแรงงานได้จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พ.ศ. 2564-2565 ความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์มีนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2558-2564 และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2562-2565

ส่วนกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กที่ควรต้องแก้ไขด้วยกฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่ได้บัญญัติคุ้มครองแรงงานเด็ก แตกต่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ปัจจุบันแรงงานเด็กได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ขณะนี้ประเทศไทยมีแรงงานเด็กเพิ่มมากขึ้น หากรัฐธรรมนูญบัญญัติถึงการคุ้มครองเด็กจะทำให้สิทธิในการทำงานของเด็กได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายลำดับศักดิ์ที่สูงกว่า ย่อมต้องได้รับการรับรองที่ครอบคลุมมากกว่า สำหรับ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 มาตรา 1448 กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมรสจากชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ เป็น 18 ปีบริบูรณ์ อยู่ระหว่างการยกร่างแก้ไข แต่ตามวัฒนธรรมประเพณีของประเทศไทย ควรจะต้องแก้ไขมาตรา 1435 เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการหมั้นจากชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ เป็น 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมรส แก้ไขมาตรา 1562 ให้เด็กสามารถมีอำนาจตามกฎหมายที่จะฟ้องบุพการีของตนได้โดยอาจจะกำหนดเฉพาะกลุ่มคดีที่เป็นความรุนแรงต่อเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้ให้คำนิยามคำว่า “เด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า สิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” แต่มีเด็กส่วนหนึ่งที่สมรสก่อนอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ควรจะต้องคุ้มครองเด็กที่การสมรสสิ้นสุดลงก่อนอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ด้วย แม้จะสมรสแล้วแต่ช่วงวัยของเด็กยังขาดวุฒิภาวะที่จะดูแลตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ในเรื่องเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญา ประเทศไทยได้แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดช่วงอายุเด็กที่ไม่ต้องรับโทษอาญาจาก 10 ปี เป็น 12 ปี มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 แต่กฎหมายแห่งกรุงปักกิ่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 40 และหลัก Doli Incapax ให้คำแนะนำว่าควรกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาที่อายุ 14 ปี อย่างไรก็ตามควรจะต้องศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขกฎหมายที่ผ่านมา และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีบทบัญญัติตามกฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อขจัดความรุนแรงต่อเด็ก เช่น กิจกรรมรณรงค์ให้ผู้ปกครองเลี้ยงลูกด้วยวินัยเชิงบวก

ส่วนปัญหาจากการปฏิบัติงานที่ต้องแก้ไขโดยจัดทำอนุบัญญัติ แนวปฏิบัติ หรือมาตรการ ได้แก่ ความพร้อมของอุปกรณ์ สถานที่ในการร้องทุกข์ของเด็ก และการให้ปากคำเบื้องต้นที่สถานีตำรวจ ความล่าช้าของกระบวนการสอบสวนเนื่องจากจำนวนพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอ ระยะเวลาในการรอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ล่าช้า และพนักงานสอบสวนต้องเสียค่าใช้จ่ายของตัวเองในการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ดุลพินิจในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้กระทำความผิดในคดีความรุนแรงต่อเด็ก เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ทักษะคดี และประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนมีผลต่อการจัดการคดีแตกต่างกัน การดำเนินคดีปีศาจมาจากการกระทำโดยประมาททำให้เกิดความรุนแรงต่อเด็ก ทักษะการสัมภาษณ์เด็กในเชิงคดีของสหวิชาชีพ จำนวนเจ้าหน้าที่คุมประพฤติไม่เพียงพอที่จะติดตามสอดส่องผู้พ้นโทษตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 และปัญหาของการมีส่วนร่วมของเด็ก และเยาวชนในการกำหนดประเภทกิจกรรมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 สำหรับความรุนแรงในโลกออนไลน์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับเด็ก ส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดทางไซเบอร์ (Cyber Bully) สื่อลามกอนาจารเด็กตามความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287/1 ทั้งในกรณีที่เด็กเข้าถึงสื่อลามกอนาจารด้วยตนเอง และการหลอกลวงให้เด็กผลิตสื่อลามกอนาจาร และการพนันออนไลน์ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 3 จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 สามารถกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน รายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนเพื่อลดความซ้ำซ้อนของจำนวนโครงการที่มีลักษณะเดียวกัน สร้างเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณที่โปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรและงบประมาณถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจจะทำในรูปแบบของคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกันดำเนินงานผ่านโครงการที่ต้องดำเนินงานร่วมกัน

2. เพิ่มระบบการประเมินผลลัพธ์ของนโยบายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างกลไกการสนับสนุนทางสังคมที่มีความยั่งยืน เช่น การให้คำปรึกษา การสนับสนุนทางการเงิน และการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง

3. เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการสร้างทักษะให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงการสร้างระบบการติดตามและประเมินผลหลังจากการฝึกอบรมเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กและเยาวชนสามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

4. กำหนดนโยบายกลไกการช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา เน้นการสร้างงานสร้างอาชีพ ติงความสามารถพิเศษ เพื่อให้เด็กมีโอกาสในการทำงาน หรือเป็นผู้ประกอบการต่อไปได้

5. ส่งเสริม และสนับสนุนโครงการสร้างความตระหนักจากภัยออนไลน์ในเด็ก สร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับเด็กและเยาวชนตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล เพื่อลดความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์

6. ปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เน้นการพัฒนาพื้นฐานด้านจิตใจ เช่น ความมีเมตตา กรุณา ทักษะการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นรอบตัว เพิ่มจำนวนครูให้เพียงพอ

7. จัดทำหลักสูตรการสัมภาษณ์เด็กในเชิงคดี (Child Forensic Interview) ให้แพร่หลายในประเทศไทย ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น พนักงานสอบสวน ทนายความ ผู้พิพากษา สหวิชาชีพ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องทำงานใกล้ชิดกับเด็ก จะต้องผ่านการฝึกอบรม และมีทักษะตามหลักสูตรนี้

ส่วนข้อเสนอทางด้านกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียนมีรายละเอียด ดังนี้

1. แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 มาตรา 1435 และมาตรา 1448 กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการหมั้น และการสมรสจากชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ เป็น 18 ปีบริบูรณ์ แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1562 ให้บุตรสามารถฟ้องบุพการีได้ในคดีที่เป็นกลุ่มความรุนแรงต่อเด็ก รวมถึงการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นด้วย

2. แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รับรองสิทธิในการทำงานของเด็กเพื่อคุ้มครองแรงงานเด็ก และป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

3. ตราอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แนวทางการลงโทษเด็ก เพื่อการอบรมสั่งสอนเด็กครอบครัว ระบุถึงการลงโทษจะทำด้วยวิธีใด อย่างไรจึงจะไม่ก่อความรุนแรงต่อเด็ก รวมถึงต้องประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน

4. จัดลำดับความสำคัญให้คดีความรุนแรงต่อเด็กในกรณีที่เกิดเป็นผู้เสียหายเป็นคดีที่ต้องมีความสำคัญลำดับที่หนึ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องทำอย่างรวดเร็ว และหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์จะต้องจัดให้คดีประเภทนี้มีความสำคัญลำดับที่หนึ่งที่จะต้องส่งผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานให้เร็วที่สุด เมื่อคดีเข้าสู่ความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลก็ต้องจัดลำดับความสำคัญเพื่อให้ความรวดเร็ว โดยเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายที่เป็นเด็กไม่เสียชีวิต เพื่อป้องกันความบอบช้ำทางด้านจิตใจจากระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาคดี

5. กำหนดแนวทางการดำเนินคดีกับบิดามารดาที่กระทำโดยประมาททำให้เกิดความรุนแรงต่อเด็ก และสร้างความเข้าใจในแนวทางนี้ร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวน กับพนักงานอัยการ
6. สร้างการมีส่วนร่วมให้กับเด็กในการกำหนดประเภทกิจกรรม หรือแสดงความคิดเห็นต่อโครงการตามที่ต้องการพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550
7. เนื่องจากประเทศไทยได้แก้ไขเกณฑ์อายุขั้นต่ำของเด็กในการรับโทษทางอาญาจาก 10 ปี เป็น 12 ปี เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 จึงต้องศึกษาผลกระทบจากการแก้ไขกฎหมายครั้งนี้ เพื่อเตรียมแก้ไขเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาจาก 12 ปี เป็น 14 ปี
8. กำหนดแนวทางการดำเนินการหลังรับแจ้งเหตุคดีความรุนแรงต่อเด็กของพนักงานสอบสวน และสร้างความเข้าใจในแนวทางให้กับพนักงานสอบสวน ลดการใช้ทัศนคติส่วนตัว
9. กรณีติดตามผู้พ้นโทษตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ให้ใช้กลไกอาสาสมัครคุมประพฤติในการสอดส่องพฤติกรรม และให้ผู้พ้นโทษใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว
10. กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดจึงควรเป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็ก

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน มีประเด็นในการอภิปรายผลรายวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ กรอบความตกลงอาเซียนเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก ประเด็นที่นำมาอภิปรายผล คือ การดำเนินงานตามพันธกรณีของกลุ่มประเทศในกลุ่มอาเซียน กล่าวคือ ประเทศในกลุ่มอาเซียนแต่ละประเทศจะมีความโดดเด่นในการดำเนินการตามพันธกรณีตามกรอบความตกลงอาเซียนแตกต่างกัน จากรายงานของ The ASEAN Secretariat เรื่อง Ending violence against children in ASEAN Member States: Mid-term review of priority areas under the ASEAN Regional Plan of Action on the Elimination of Violence against Children 2016-2025 อาทิ ประเทศไทยดำเนินโครงการเลี้ยงการดูบุตรอายุช่วงอายุ 2 ปี ถึง 9 ปี ในครอบครัวที่มีรายได้น้อยมีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงของความรุนแรงต่อเด็ก และส่งเสริมพฤติกรรมเลี้ยงดูเชิงบวก (The ASEAN Secretariat, 2017) มาเลเซียดำเนินการรณรงค์ยุติความรุนแรงในโรงเรียน ในระยะที่สอง สามารถเข้าถึงผู้คนได้มากกว่า 10,000 คน ซึ่งเป็นครูมากกว่า 2000 คน และนักเรียน 4100 คน และได้มีการรับชมบนเฟซบุ๊กมากกว่า 6 ล้านครั้ง ส่วนกัมพูชาได้ส่งเสริมให้พระภิกษุเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก นำเนื้อหาเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กมาเชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา จัดทำเป็นคู่มือเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน

อีกประเด็นที่มีความน่าสนใจ คือ การให้คำนิยามคำว่า “เด็ก” แม้ว่าทุกประเทศจะเป็นภาคีสัญญารว่าด้วยสิทธิเด็กแต่ละประเทศก็ให้คำจำกัดความของคำว่า “เด็ก” แตกต่างกัน และบางประเทศไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่นิยามว่า “มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี” ปัญหาของการให้นิยามที่ไม่ชัดเจนนั้น ลาวัญญ์ ถนัดศิลปกุล และจตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร สังเคราะห์งานวิจัยการคำนวนเพื่อการพัฒนากฎหมายและจัดทำแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ปัญหา คือ การนิยามความหมายของการคำนวน การแยกแยะของการคำนวนออกจากผู้กระทำความผิด ความไม่ชัดเจนของกฎหมาย และบทนิยามอื่น ๆ เช่นกัน การกำหนดคำนิยามที่แตกต่างกันทำให้ภาพรวมในการคุ้มครองเด็กในภูมิภาคอาเซียนไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทาง

เดียวกัน มาตรฐานในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนจะขาดประสิทธิภาพ (ลาวัญญ์ ทัศนศิลปกุล และจตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, 2563)

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ นโยบาย และกฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก ประเด็นที่นำมาอภิปรายผล คือ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นยังคงเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการกำลังคนในอนาคตโดย อัตราการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในเด็กกลุ่มอายุ 15-19 ปี เพิ่มขึ้นจากจำนวน 115.60 ต่อแสนคน ในปีพ.ศ. 2564 เป็นจำนวน 135.24 ต่อแสนคนมากกว่าปี พ.ศ. 2565 (กรมควบคุมโรค, 2565) เกิดจากการที่เด็กขาดความตระหนักถึงความสำคัญของร่างกายตนเอง ไม่เข้าใจ และเข้าใจไม่ถึงการคุมกำเนิด รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย นอกจากนั้นค่านิยมในสังคมปัจจุบันที่เด็กเลียนแบบดารา บุคคลที่มีชื่อเสียง ทั้งในด้านการแต่งกาย โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น สอดคล้องกับณัฐยา ศรีทะแก้ว พบว่า ความท้าทายเกี่ยวกับปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไทยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่วัยรุ่นไทยมีความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยและการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพ 2) ปัจจัยด้านครอบครัว เกิดจากพ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็กเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมแก่เด็ก หรือขาดความเอาใจใส่ 3) ปัจจัยด้านแรงกดดันจากเพื่อน และคนใกล้ชิด การเชื่อเพื่อน เชื่อข้อมูลจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือที่ให้ข้อมูลไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และ 4) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคม สถานะบ้านเทิงในประเทศไทยไม่เข้มงวดกับเด็กวัยรุ่นเข้าไปใช้บริการ ซึ่งสถานบ้านเทิง (ณัฐยา ศรีทะแก้ว, 2561) เหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้วัยรุ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ การมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่ปลอดภัย สร้างค่านิยมฟุ่มเฟือย ใช้สินค้าราคาแพง นำไปสู่การขายบริการทางเพศ หรืออาจถูกบีบบังคับหรือหลอกลวงให้กลายเป็นผู้ให้บริการทางเพศ นิตยา เพ็ญศิริณา พบว่า เด็กวัยรุ่นที่อยู่ในระบบการศึกษาไม่ได้รับการเอาใจใส่ใกล้ชิดจากครูในการสังเกตพฤติกรรมเสี่ยง ขาดครูที่มีทักษะในการสอนเพศศึกษาแบบรอบด้านที่เน้นการมีส่วนร่วม และพัฒนาทักษะของผู้เรียน และทัศนคติของผู้ปกครองที่คิดว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องสกปรกที่น่าอายทำให้วัยรุ่นแสวงหาข้อมูลเรื่องเพศจากสื่อ มีค่านิยมในการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสมากขึ้น (นิตยา เพ็ญศิริณา, 2564) การรักษานวลสงวนตัวน้อย เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก รวมทั้งสังคมแบบวัตถุนิยมที่ทำให้วัยรุ่นต้องการซื้อสินค้าตามแฟชั่นที่มีราคาแพง จนกระทั่งยอมมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกเงินมาซื้อสิ่งของที่ตัวเองต้องการ และอีกประเด็นที่นำมาอภิปราย คือ กรณีเมื่อเด็กเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกายอันไม่ใช่ความผิดที่เกิดจากการซูล่มนต่อสู ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และ ปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปราม การค้าประเวณี จำเป็นต้องมีกระบวนการยุติธรรมที่เป็นมิตรสำหรับเด็ก ต้องมีการลดผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก การช่วยเหลือคุ้มครอง และได้รับการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมาย สอดคล้องกับ อัคร์ณุต แสงทองดี และมีชัย สีเจริญ ได้นำเสนอสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กของห้องสอบสวนในสถานีตำรวจไว้ถึงขนาด การตกแต่ง เช่น การใช้สีที่ส่งเสริมความรู้สึกอบอุ่นและลดความกังวล การออกแบบ สภาพแวดล้อม การลดความเสี่ยงต่อการเผชิญระหว่างเด็ก และผู้ก่อเหตุ การติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้สถานีตำรวจน้อยมากที่มีห้องสอบสวนที่มีสภาพแวดล้อมเป็นมิตรต่อเด็ก ซึ่งสถานีตำรวจเป็นสถานที่แรกที่จะต้องดำเนินการสอบสวนเหตุการณ์เบื้องต้นที่เกิดขึ้นมี สถานีตำรวจบางแห่งอาจจะขอใช้สถานที่ขององค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) สถานที่ที่เป็นมิตรต่อเด็กที่ใช้ในการสอบสวนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ที่สำนักงานอัยการ (อัคร์ณุต แสงทองดี และมีชัย สีเจริญ, 2565)

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน ประเด็นที่นำมาอภิปรายผล คือ ปัจจุบันภัยออนไลน์เป็นสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งของความรุนแรงต่อเด็กต่อเด็ก การคุ้มครองป้องกันเด็กจากภัยออนไลน์ในทุกรูปแบบจึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยส่งเสริมและสนับสนุนโครงการสร้างความตระหนักจากภัยออนไลน์ในเด็ก สร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับเด็กและเยาวชนตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล สาเหตุของภัยออนไลน์อาจเกิดจากการกระทำของตัวเอง เช่น การจัดสรร

เวลาหน้าจอ สอดคล้องกับ จีระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และสุจิตา ติลการยทรัพย์ พบว่า การใช้สมาร์ทโฟนในเด็ก จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตอารมณ์ สังคมและการสื่อสาร ทำให้เกิดภาวะสมาธิสั้น (ซั๋วคราว) และความสามารถในการเรียนรู้ลดลงได้ (จีระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และสุจิตา ติลการยทรัพย์, 2564) และชาม เชื้อสถาปนศิริ กล่าวว่า เด็กเวลาที่เด็กใช้โทรศัพท์มือถือถือจะไม่มีการเรียนรู้ทางด้านประสาท ดิจิทัล คือ การติดต่อข้ามชั้น ตอน ไม่มีการสนทนากัน จึงทำให้สูญเสียการเรียนรู้ทางด้านประสาท สาเหตุของภัยออนไลน์อีกประการ คือ การที่ผู้อื่น ใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือ (ชาม เชื้อสถาปนศิริ, 2564) เช่น การล่อลวงเด็กออนไลน์ ศุภากร หวัง และสมชาย เตียวกุล พบว่า Facebook เป็นช่องทางสื่อสารสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาถูกกลั่นแกล้งสูงสุด คือ ร้อยละ 70.5 นี้รูปแบบการถูกกลั่น แกล้งที่พบมากที่สุด คือ การโจมตี ข่มขู่ หรือใช้ถ้อยคำหยาบคาย (ศุภากร หวัง และสมชาย เตียวกุล, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยสามารถดำเนินการตามพันธกรณีตามกรอบความตกลงอาเซียนได้มากกว่าประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียนทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การแก้ไขกฎหมาย และกลไกคุ้มครองสิทธิเด็กภายในประเทศ ข้อเสนอเชิงนโยบาย คือ สร้างกลไกนำเด็กที่ออกจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบโดยเน้นการสร้างอาชีพ บูรณาการภารกิจของหน่วยงานรัฐที่ซ้ำซ้อนกัน สนับสนุนการสร้างความรู้ความตระหนักจากภัยออนไลน์ในเด็ก ปฏิรูประบบการศึกษาเน้นการพัฒนาพื้นฐานทางด้านจิตใจ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจในต่อปรากฏการณ์ ทางสังคมที่เกิดขึ้นรอบตัว ข้อเสนอทางด้านกฎหมายควรแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการหมั้น และการสมรสเป็น 18 ปีบริบูรณ์ มาตรา 1562 ให้เด็กสามารถฟ้องบุพการีได้โดยกำหนดเฉพาะกลุ่มคดีที่เป็นความรุนแรงต่อเด็ก แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รับรองสิทธิในการทำงานของเด็ก การออกอนุบัญญัติว่าด้วยการลงโทษเด็กเพื่อการอบรมสั่งสอน แก้ไขเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาจาก 12 ปี เป็น 14 ปี กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม และทัศนคติของพนักงานสอบสวน ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ 1) จัดทำแนวปฏิบัติงานเกี่ยวกับกรณีความรุนแรงต่อเด็กในกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาจะประกอบด้วยข้อกำหนดในการปฏิบัติงานเพื่อลดการใช้ทัศนคติในการรับแจ้งเหตุ หรือดำเนินคดี ข้อกำหนดของการดำเนินคดีกรณีบิดา หรือมารดาเป็นผู้ที่กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เด็กได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพ 2) จัดทำคู่มือเผชิญเหตุความรุนแรงต่อเด็กฉบับประชาชน เนื้อหา ระบุถึงสิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ ลำดับสิ่งที่ต้องทำ จะต้องแจ้งเหตุ หรือประสานงานกับใคร หน่วยงานใดในพื้นที่ ควรมีจำนวนหน้าที่ไม่เกิน 5 หน้า 3) จัดทำหลักสูตรสร้างทัศนคติที่ถูกต้องสำหรับบุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็ก 4) สนับสนุนโครงการสร้างความตระหนักถึงภัยออนไลน์ให้เด็ก และผู้ปกครอง 5) ควรพัฒนาระบบการรายงานและติดตามกรณีความรุนแรงต่อเด็กที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม เพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลและติดตามสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วถึง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือและการบำบัดรักษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่เป็นเหยื่อ และ 6) นำผลการวิจัยไปปรับใช้เพื่อกำหนดนโยบาย และกิจกรรมแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็กในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบ หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน สังคมในการป้องกันและจัดการกับความรุนแรงต่อเด็ก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียนจากแผนงานวิจัย เรื่อง รูปแบบการสร้างความรู้ความตระหนักเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจากความรุนแรงตามกรอบความตกลงอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

- เสรี นนทสุติ และคณะ. (2560). พันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2567). รายงานสถานการณ์ ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2567 ไตรมาส 2 เดือนมกราคมถึงมีนาคม 2567. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมกิจการเด็กและเยาวชน.
- กรมควบคุมโรค. (2565). สถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 7 โรค. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2565 จาก http://aidsboe.moph.go.th/aids_system/index.php?link=stis
- กรมอาเซียน. (2555). กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter). เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2567 จาก https://image.mfa.go.th/mfa/0/OcXc7u4THG/migrate_directory/asean-media-center-20121203-180519-958411.pdf
- กรมอาเซียน. (2563). ประเทศสมาชิกอาเซียน. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2567 จาก <https://asean.mfa.go.th/th/page/cate-2363-ประเทศสมาชิก?menu=5d68abb015e39c1b9c05d2e2&p=2>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). วันเด็ก 2565 สังคมมีส่วนรับผิดชอบต่อ ความรุนแรงในเด็ก แคไหน? เรียกใช้เมื่อ 28 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/981435>
- จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชย และสุจิตา ติลการยทรัพย์. (2564). ผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนในเด็กปฐมวัย: บทบาทของพยาบาลในการช่วยเหลือดูแล. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์, 8(10), 113-124.
- ณัฐยา ศรีทะแก้ว. (2561). ความท้าทายเกี่ยวกับปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไทย. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, 2(3), 1-18.
- ชาม เชื้อสถาปนศิริ. (2564). ผลข้างเคียงยุคดิจิทัล เด็กติดจอกระทบพัฒนาการ. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.naewna.com/likesara/568155>
- นิตยา เพ็ญศิริรักษา. (2564). ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นกับหลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 7(3), 1-16.
- ลาวัญญ์ ฌันตศิลป์กุล และจตุรงค์ บุญรัตนสุนทร. (2563). โครงการสังเคราะห์งานวิจัยการค้ำนุชย์เพื่อการพัฒนา กฎหมายและจัดทำแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ศุภากร หวัง และสมชาย เตียวกุล. (2562). การถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. วารสารจิตวิทยาคลินิก, 50(2), 17-28.
- อัศวินุต แสงทองดี และมีชัย สีเจริญ. (2565). แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กของห้อง สอบสวนในสถานีดารวจ. วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์, 8(1), 94-113.
- The ASEAN Secretariat. (2017). ASEAN Regional Plan of Action on Elimination of Violence Against Children. Jakarta: ASEAN Secretariat.

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน*

A DEVELOPMENT OF WEB APPLICATION TO CREATE THE ATTRIBUTE OF UNDERSTANDING THE GENERATION GAP OF PATUMWAN DEMONSTRATION SCHOOL

ฤทธิชัย ประไพศักดิ์*, จารุวรรณ ขำเพชร และ อชิระ อุตมาน

Rittichai Praphaisak*, Jaruan Kampetch and Achira Uttaman

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: rittichai@satitpatumwan.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย 2) ศึกษาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย และ 3) เปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครองโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) เว็บแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย 2) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัย และ 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ T-test และความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Analyzing ศึกษาหาข้อมูล 2) Design ออกแบบเว็บแอปพลิเคชัน 3) Development พัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน 4) Implement นำไปใช้ และ 5) Evaluating ประเมินประสิทธิผล มีการทดสอบก่อนและหลังเข้าใช้เว็บแอปพลิเคชันซึ่งมีเนื้อหาเรื่องความแตกต่างระหว่างวัยแบ่งเป็น 4 ช่วงวัย เป็นลักษณะของบทเรียนและการประเมินความเข้าใจแต่ละช่วงวัย 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง มีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) โดยภาพรวมนักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและด้านการทำงาน นักเรียนมีผลการประเมินหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เว็บแอปพลิเคชัน, ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The objectives of this research are 1) To develop a web application to develop an understanding the generation gap. 2) To study the understanding the generation gap among upper secondary school students of Patumwan Demonstration School 3) To compare understanding

* Received July 4, 2024; Revised July 29, 2024; Accepted August 5, 2024

the generation gap among upper secondary school students of Patumwan Demonstration School. The sample group is 280 of upper secondary school students of Patumwan Demonstration School. The instruments used are consisted of 1) Web application to create an understanding the generation gap 2) Questionnaire on opinions of understanding the generation gap and 3) Experts Interview. Statistics applied in this research are frequency, percentage, mean and standard deviation, t-test analysis, and One-way ANOVA. The results of the research are as follows 1) Developing web applications divided into 5 steps: 1) Analysis 2) Design 3) Development 4) Implement and 5) Evaluation. There is a pretest and posttest when using the web application, which has content about generation gap divided into 4 generation gaps. This is the nature of the lesson and assessment of understanding in each age group. 2) There is the difference in understanding the generation gap among Upper secondary school students, teacher and parents at the statistical significance level of .05 and 3) Overall, there is no difference in the understanding the generation gap of students at the statistical significance level of .05. In the other hand, Evaluation of students after the experiment is significantly higher than before at statistical level of .05. In a part of Interacting and working with others.

Keywords: Web Application, Understanding The Generation Gap, Upper Secondary Student

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประชากร ซึ่งเห็นได้จากใน พ.ศ. 2559 โลกมีประชากรทั้งหมดประมาณ 7,433 ล้านคน ในจำนวนนี้มีประชากรสูงอายุจำนวน 929 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งหมด ระดับประชาคมอาเซียน ซึ่งมีสมาชิก 10 ประเทศ มีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ใน พ.ศ. 2559 มีจำนวน 3 ประเทศ ที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแล้ว ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 18.7) ประเทศไทย (ร้อยละ 16.5) และประเทศเวียดนาม (ร้อยละ 10.7) (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559) (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) โดยในปัจจุบันประเทศไทย กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ รวมถึงอัตราการเกิดของประชากรที่เกิดมาใหม่มีจำนวนลดน้อยลงไป เมื่อ 50 ปีก่อนประชากรไทยเคยเพิ่มด้วยอัตราที่สูงกว่าร้อยละ 3 ต่อปี แต่ปัจจุบันอัตราเพิ่มประชากรได้ลดต่ำลง เหลือเพียงร้อยละ 0.5 ต่อปี นับว่าเป็นความท้าทายมากขึ้นของสังคมไทย ในเรื่องของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น แต่กลับกันจำนวนวัยแรงงานมีจำนวนลดลงไปด้วย และในสังคมไทยมีคนที่อยู่ร่วมกันต่างวัย ต่างรุ่นกัน และคนรุ่นใหม่ยังต้องแบกรับความท้าทายนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความแตกต่างของช่องว่างระหว่างวัย ของผู้สูงอายุและประชากรในเจนเนอเรชันอื่นได้อีกด้วย ซึ่งคนในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็ย่อมมีวิธีในการมองโลกที่แตกต่างกันออกไปตามที่คนเราได้เติบโตมา (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562); (จุลณี เทียนไทย และคณะ, 2563); (ดลธรัตน์ จุฑะมณีโรจน์, 2564) และช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) คือ คนแต่ละยุคเติบโตมาในสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดความห่างเหินในครอบครัว แม้แต่ครอบครัวที่อยู่ร่วมใกล้ชิดกัน และคิดว่ารักกันดี ก็ยังสามารถเกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยได้ (ชัยวงศ์ ปภัสสร และอัษฎาพร รุ่ง., 2558); (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย เป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และจะได้นำไปปฏิบัติที่ต่อบุคคลที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของเจนเนอเรชันในสังคมที่มีความหลากหลายในปัจจุบัน (สุกิจ วงศ์ปิ่นง้าว, 2558) ปัจจัยทางสังคม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือ เทคโนโลยีก็มีส่วนในการแบ่งแยกเจนเนอเรชันไปทั่วโลก ต่างคนต่างวัยทำอย่างไรก็ไม่เข้าใจกัน

อายุยังห่างช่องว่างทางความคิดต่างกัน ปฏิเสธไม่ได้ว่าในสังคมการทำงานเราย่อมเจอผู้ร่วมงานหลากหลายช่วงอายุ แต่จะอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการทำงาน

การเข้าใจในเรื่อง ปัญหาช่องว่างระหว่างวัยจึงเป็นการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนปรับเข้าหา แต่ต้องเป็นคนทุกวัยต้องทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน และในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยการพัฒนาการความเข้าใจในเรื่อง ความแตกต่างระหว่างวัยนี้จะต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ในวัยเด็กที่เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ ตามจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นจิตวิทยาที่เน้นการอธิบายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของมนุษย์ (ชาติชาย ม่วงปทุม, 2557) ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองและลักษณะของคนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีได้อยู่ในตัวของทุกคน แต่สามารถสร้างและพัฒนาขึ้นมาได้ (ซซพงค์ เชื้อสา, 2552) เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ ถือเป็นวัยที่อยู่ในช่วงชีวิตที่ประสบกับการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางมาก น้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะใฝ่เรียน และคุณลักษณะในการนำตนเองของนักเรียนเป็นสำคัญ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) ดังนั้น การเรียนรู้จึงมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพในการเกิดพัฒนาการต่าง ๆ ของบุคคลเช่นเมื่อเด็กถึงวัยที่สามารถพูดได้ในตอนแรกจะพบว่าเด็กยังพูดไม่ชัดแต่เมื่อคุณแม่ฝึกให้เด็กพูดตามบ่อย ๆ ในที่สุดเด็กก็จะสามารถพูดได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (พาสนา จุรัตน์, 2548) กล่าวได้ว่าพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของบุคคลจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและการเรียนรู้ที่บุคคลจะได้รับนั่นเอง (ชาติชาย ม่วงปทุม, 2557)

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน สามารถรองรับการใช้งานได้ทุกอุปกรณ์ และการใช้งานสามารถเข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ตเบราว์เซอร์ โดยไม่จำเป็นต้อง ติดตั้งโปรแกรมก่อนการใช้งาน และระบบปฏิบัติการ ทั้งในคอมพิวเตอร์และสมาร์ตโฟน และสามารถดึงข้อมูลมาใช้ได้แบบทันที (Real-time) ทำให้ครูสามารถสอดแทรกความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างวัย ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถทราบคุณลักษณะ ค่านิยม ความเชื่อ ความคาดหวังต่อตนเองและผู้อื่นในอนาคต พฤติกรรมการดำรงชีวิตของแต่ละเจนเนอเรชันที่ได้ผ่านการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และความเข้าใจแบบเหมารวม (Stereotype) โดยประยุกต์ให้สอดคล้องกับลักษณะความแตกต่างของแต่ละเจนเนอเรชัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยระหว่างเจนเนอเรชัน เพื่อลดช่องว่างและความไม่เข้าใจระหว่างแต่ละเจนเนอเรชันให้สามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ซึ่งตัวแปรที่ได้จากการรวบรวม วิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะลักษณะความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย จากนักการศึกษา นักจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ อันจะทำให้ตัวบ่งชี้ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ที่ได้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริงของสังคม และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา ตลอดจนนำไปใช้ในการสร้างความเข้าใจในสังคมที่ความความแตกต่างหลากหลาย เพื่อสร้างสังคมให้เกิดความสันติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
2. เพื่อศึกษาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง
3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ระยะนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยและการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน มีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น กลุ่มเป้าหมายสำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา จำนวน 5 คน ด้านเทคโนโลยีจำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน ด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และด้านเทคโนโลยี จำนวน 3 คน และกลุ่มเป้าหมายสำหรับการทดลองนำร่อง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย โดยการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเว็บแอปพลิเคชันมีขั้นตอนการสร้างตามหลักการ ทฤษฎีการออกแบบสื่อการเรียนรู้ตามแนวคิดของ ADDIE MODEL (รายละเอียดการพัฒนาแสดงในผลการวิจัย)

2. คู่มือการใช้ เว็บแอปพลิเคชันส่งเสริมศึกษา เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

2.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร หนังสือต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินคุณภาพคู่มือการใช้ เว็บแอปพลิเคชัน

2.2 ร่างคู่มือการใช้ เว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย โดยเน้นเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับ ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ประกอบไปด้วย คำนำ สารบัญ วัตถุประสงค์ของคู่มือการใช้ คำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาเกี่ยวกับคู่มือการใช้เว็บแอปพลิเคชัน

2.3 นำคู่มือการใช้ เว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความ และร่างคู่มือการใช้มาปรับปรุงแก้ไขข้อความจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. การสร้างแบบประเมินคุณภาพเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

3.1 แบบประเมินคุณภาพเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

3.1.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร หนังสือต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินคุณภาพเว็บแอปพลิเคชันด้านเนื้อหา

3.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยที่ใช้เว็บแอปพลิเคชัน ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.1.3 นำแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิสัย (Face Validity) แล้วนำผลจากการประเมินมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยกำหนดระดับคุณภาพให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

3.2 แบบประเมินคุณภาพเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี

3.2.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร หนังสือต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินคุณภาพเว็บแอปพลิเคชัน ด้านเทคโนโลยีการศึกษา

3.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.2.3 นำแบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ ที่ปรึกษา นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) แล้วนำผลจากการประเมินมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยกำหนดระดับคุณภาพให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

4. การสร้างแบบสัมภาษณ์ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย โดยการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

4.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร หนังสือต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถาม

4.2 กำหนดสถานการณ์การสัมภาษณ์ ที่เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจความแตกต่าง ระหว่างวัย โดยเชื่อมโยงการถามกับการสื่อสารข้ามรุ่น 4E

4.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ของข้อคำถาม และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. การสร้างแบบประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยโดยการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือแบบประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

5.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร หนังสือต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

5.2 ร่างข้อคำถามในลักษณะของแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งแยกตามองค์ประกอบ ย่อยของความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย จำนวน 5 ด้าน รวม 20 ข้อคำถาม

5.3 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ของข้อคำถาม และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5.4 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.86 ซึ่งแสดงว่า แบบประเมินมีความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บ รวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดลองใช้ แบบประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruences)

2. การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยด้วยการหาค่า ความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

3. การประเมินคุณภาพของเว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ด้วยการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 การศึกษาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน อาจารย์สาธิตและผู้ปกครองและเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 อาจารย์ อาจารย์สาธิต และผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 1,890 คน โดยแบ่งเป็น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 870 คน ผู้ปกครอง 870 คน และ อาจารย์สาธิต 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์สถิติทดสอบ (F-test) เมื่อกำหนดอำนาจทดสอบ 0.95 ขนาดอิทธิพล 0.3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 224 คน ดังนั้น จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 280 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ ประกอบด้วย

1. เว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย
2. แบบประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยก่อนการใช้เว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย
2. นำเว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน อาจารย์สาธิต และผู้ปกครอง
3. ประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยหลังการใช้เว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1. การวิเคราะห์ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการทดลองด้วยการวิเคราะห์ค่าที (Dependent sample t-test)
3. การเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครองด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ตามรูปแบบ ADDIE MODEL ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Analyzing การศึกษาหาข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย และปรัชญาการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย และพฤติกรรมบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 Design การออกแบบเว็บแอปพลิเคชัน โดยการออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ประกอบไปด้วย แบบประเมินที่สร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดการสื่อสารข้ามรุ่น 4E : การสื่อสารต้องอยู่บนฐานของความเข้าใจ (Empathy) การสื่อสารต้องอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน (Equality) การสื่อสารต้องเปิดใจกับการแสดงออกและวิธีสื่อสาร (Express) การสื่อสารต้องเข้าใจเรื่อง (Eco system) ร่วมกับการวิเคราะห์ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย เพื่อเป็นแนวทางการสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนที่ 3 Development การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย แสดงผลการออกแบบ ดังนี้

LOG	Quiz	Summa
ความแตกต่างระหว่างวัยในโรงเรียนคำอธิบาย เริ่มทำแบบทดสอบ		

ภาพที่ 1 หน้าแรกเว็บแอปพลิเคชัน

LOG	Quiz	Summa
คุณเพศอะไร ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ ไม่ระบุ คุณคือ ☐ นักเรียน ☐ ครู ☐ ผู้ปกครอง คุณอายุเท่าไร ☐ 24 - 34 ปี ☐ 35 - 44 ปี ☐ 45 - 54 ปี ☐ 55 - 64 ปี ☐ 65 ปีขึ้นไป ต่อไป		

ภาพที่ 2 ข้อมูลส่วนตัว

LOG		Quiz	Summa

**คุณอยากทำความ
เข้าใจใคร**

☐ นักเรียน

☐ ครู

☐ ผู้ปกครอง

คุณอายุเท่าไร

☐ 24 - 34 ปี

☐ 35 - 44 ปี

☐ 45 - 54 ปี

☐ 55 - 64 ปี

☐ 65 ปีขึ้นไป

ต่อไป

ภาพที่ 3 ตัวเลือก Generation ที่คุณอยากทำความเข้าใจ

LOG		Quiz	Summa

รูปภาพ

คุณลักษณะความแตกต่างระหว่างวัยในโรงเรียนด้านบุคลิกภาพ

คำถาม

ตรงน้อยที่สุด
☐
☐
☐
☐
ตรงมากที่สุด

ฉันคิดว่า (คนที่อยากรู้) อายุ (อายุที่อยากรู้) คิดว่า...?

คำถามคนที่อยากรู้

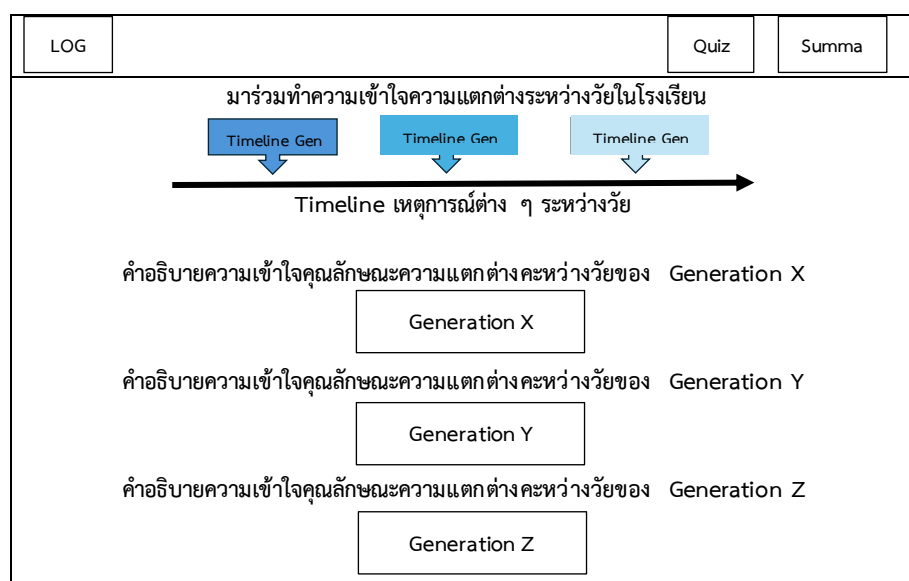
ตรงน้อยที่สุด
☐
☐
☐
☐
ตรงมากที่สุด

ส่งคำตอบ

ภาพที่ 4 ทำแบบสอบถาม
คุณลักษณะความแตกต่างระหว่างวัย

ภาพที่ 5 สรุปผลคุณลักษณะความแตกต่างระหว่างวัย

ภาพที่ 6 หน้าสรุปผล

ขั้นตอนที่ 4 Implement นำเว็บแอปพลิเคชันไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้นำเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขเว็บแอปพลิเคชัน และคู่มือการใช้เว็บแอปพลิเคชัน

ขั้นตอนที่ 5 Evaluating การประเมินประสิทธิผลของเว็บแอปพลิเคชัน

ขั้นที่ 1 ทดลองใช้เว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

ขั้นที่ 2 ประเมินคุณภาพของเว็บแอปพลิเคชัน ประเมินคู่มือการใช้เว็บแอปพลิเคชัน ประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและคุณภาพด้านเทคโนโลยี และประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

2. ผลการศึกษาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และผลเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

2.1 ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ในการศึกษาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน พบว่า ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนก่อนการทดลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.57, S.D. = 0.36$) โดยในด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในระดับมาก ($M = 3.91, S.D. = 0.74$) ด้านการทำงานมีค่าเฉลี่ยรายด้านรองลงมาในระดับมาก ($M = 3.75, S.D. = 0.62$) และในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นมีค่าเฉลี่ยรายด้านน้อยที่สุดในระดับปานกลาง ($M = 3.10, S.D. = 0.40$) ส่วนความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนหลังการทดลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.57, S.D. = 0.47$) โดยในด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในระดับมาก ($M = 3.97, S.D. = 0.62$) ด้านการทำงานมีค่าเฉลี่ยรายด้านรองลงมาในระดับมาก ($M = 3.94, S.D. = 0.58$) และในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นมีค่าเฉลี่ยรายด้านน้อยที่สุดในระดับปานกลาง ($M = 3.30, S.D. = 0.51$)

2.2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันก่อนและหลังการทดลอง ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ($t(109) = 0.024, p\text{-value} = .981$) โดยเมื่อพิจารณารายด้านแล้วในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนักเรียนมีผลการประเมินหลังการทดลอง ($M = 3.30, S.D. = 0.51$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($M = 3.10, S.D. = 0.40$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t(109) = 3.226, p\text{-value} = .001$) และในด้านการทำงานก็มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง ($M = 3.94, S.D. = 0.58$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($M = 3.75, S.D. = 0.62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน ($t(109) = 2.282, p\text{-value} = 0.23$) ส่วนในด้านบุคลิกภาพ ด้านการใช้เทคโนโลยีและด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น นักเรียนมีผลการประเมินก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันมีความแตกต่างระหว่างวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(2,277) = 44.897, p\text{-value} < .001$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ทั้งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ต่างก็มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ในภาพรวมนั้นอาจารย์สาธิตและผู้ปกครองต่างก็มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยสูงกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ในด้านบุคลิกภาพ ด้านการทำงาน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและด้านการใช้เทคโนโลยีนั้นทั้งอาจารย์สาธิตและผู้ปกครองต่างก็มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยสูงกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจารย์สาธิตมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยสูงกว่านักเรียนและผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน มีประเด็นการอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน โดยดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบ ADDIE MODEL ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 Analyzing การศึกษาหาข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย และปรัชญาการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย และพฤติกรรมบ่งชี้ ขั้นตอนที่ 2 Design โดยใช้ทฤษฎีการออกแบบสื่อการเรียนรู้ตามแนวคิดของ ADDIE โดยการออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ประกอบไปด้วยแบบทดสอบสถานการณ์ ที่สร้างขึ้นร่วมกับการวิเคราะห์ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย เพื่อเป็นแนวทาง การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลูอิส์ ร็อบบ์สัน เลิศศรีมิ่งวงศ์ ที่แบ่งระยะของการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการการวางแผนทางการเงินร่วมกับระบบบริหารเงินแบบพกพาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะที่ 2 พัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้และเปรียบเทียบผลการใช้เว็บแอปพลิเคชันฯ ระยะที่ 4 นำเสนอเว็บแอปพลิเคชัน (ลูอิส์ ร็อบบ์สัน เลิศศรีมิ่งวงศ์, 2564) ขั้นตอนที่ 3 Development การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ซึ่งสอดคล้องกับ ดลธรัตน์ จุฑะมณีโรจน์ ซึ่งพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันโดยใช้องค์ประกอบของการเรียนการสอน โดยใช้การตัดสินใจเป็นฐาน ได้แก่ คลังปัญหา แบบจำลอง รูปแบบการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ และการตัดสินใจของผู้เรียน (ดลธรัตน์ จุฑะมณีโรจน์, 2564) โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การเกริ่นนำ การเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ การตัดสินใจ และการประเมินผล ระยะที่ 4 Implement นำเว็บแอปพลิเคชันไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้นำเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน และนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขเว็บแอปพลิเคชัน และคู่มือการใช้เว็บแอปพลิเคชัน และระยะที่ 5 Evaluating การประเมินประสิทธิผลของเว็บแอปพลิเคชัน โดยประเมินเว็บแอปพลิเคชัน ประเมินคู่มือการใช้เว็บแอปพลิเคชัน ประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านเทคโนโลยี และประเมินความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย

2. ผลการศึกษาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

2.1 ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ในการศึกษาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน พบว่า ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะนักเรียนในเจนเนอเรชัน ปัจจุบันนั้นมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยลงเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยนำเข้า การรับรู้ การเรียนรู้ รวมถึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มารี เอแลนน์ โธมัส พบว่า ถึงแม้การใช้งานของเทคโนโลยีเหล่านี้อาจนำพาผลกระทบในด้านลบ แต่ถ้าหากใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพเทคโนโลยีเหล่านี้สามารถเชื่อมความสัมพันธ์หากผู้สูงอายุสามารถก้าวผ่านอุปสรรคและยินยอมต่อการเรียนรู้การใช้งานของเทคโนโลยี จากการวิจัย พบว่า ผลที่ได้ก็คือความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นและช่องว่างระหว่างวัยที่ลดลง ระหว่างผู้สูงอายุและบุตร (มารี เอแลนน์ โธมัส, 2561) อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Niazi, A. F. K. ที่ค้นพบว่า เทคโนโลยี วิถีชีวิต อารยธรรม และประเพณี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรุ่นในสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดช่องว่างระหว่างรุ่นนั้น จำเป็นต้องเข้าใจความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี วัฒนธรรม และรูปแบบการใช้ชีวิตทางสังคม ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อเวลาผ่านไป และสิ่งที่เราจำเป็นต้องรักษาไว้ระหว่างรุ่นต่าง ๆ ควรทำความเข้าใจระหว่างกัน (Niazi, A. F. K., 2020)

2.2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันก่อนและหลังการทดลอง

ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยเมื่อพิจารณารายด้านแล้วในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและด้านการทำงานนักเรียนมีผลการประเมินหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านบุคลิกภาพ ด้านการใช้เทคโนโลยีและด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงนักเรียนมีผลการประเมินก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าเมื่อนักเรียนได้ทดลองใช้เว็บแอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแล้วนั้น ในภาพรวมนักเรียนอาจจะยังมองไม่เห็นถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้น ส่วนด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและด้านการทำงานนั้นมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยเพิ่มสูงขึ้น อาจเป็นเพราะนักเรียนเข้าใจถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวนักเรียนเองกับอาจารย์สาธิต รวมถึงผู้ปกครอง และสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ยา ชารสินธุ์ ได้ศึกษาการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่ม Gen-Y และ กลุ่ม Gen-Z โดยใช้ความต้องการส่วนประสมการค้าปลีกธุรกิจร้านอีฟแอนบอยด์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการส่วนประสมการค้าปลีกของกลุ่มลูกค้า Gen-Z มีมากกว่า กลุ่มลูกค้า Gen-Y ความต้องการส่วนประสมการค้าปลีกระหว่างกลุ่มผู้บริโภค 2 กลุ่ม คือ ด้านความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวมไปถึงปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้บริการในร้านอีฟแอนบอยด์ พบว่า เหตุผลที่ซื้อซ้ำใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้ง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน ส่วนความถี่ในการมาใช้บริการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (ภรณ์ยา ชารสินธุ์, 2560)

3. ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปทุมวัน อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมนั้น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันมีความแตกต่างระหว่างวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน แล้วพบว่า ทั้ง 5 ด้าน ทั้งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันต่างก็มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ในภาพรวมนั้นอาจารย์สาธิตและผู้ปกครองต่างก็มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยสูงกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ในด้านบุคลิกภาพ ด้านการทำงาน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและด้านการใช้เทคโนโลยีนั้นทั้งอาจารย์สาธิตและผู้ปกครองต่างก็มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยสูงกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกันกับ Glass, A. ได้ศึกษา การเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัยเพื่อความสำเร็จในการแข่งขันโดยมีอยู่คนอยู่ 3 รุ่นหลักในการประกอบธุรกิจ คือ เบบี้บูมเมอร์ เจเนอเรชันเอกซ์ และเจเนอเรชันวาย (หรือเรียกว่า มิลเลนเนียล) คนในแต่ละรุ่นจะมีลักษณะเฉพาะที่ส่งผลต่อจรรยาบรรณในการทำงาน (Glass, A., 2007) และความสัมพันธ์ วิธีการจัดการการเปลี่ยนแปลง และการรับรู้ถึงลำดับขั้นขององค์กร การกำหนดเหตุการณ์ในชีวิตแต่ละรุ่นเกิดขึ้นระหว่างช่วงอายุ 5 ถึง 18 ปี ซึ่งเป็นปีที่ก่อให้เกิดภูมิหลัง และประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในที่ทำงานที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมถึง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อเพื่อพัฒนาความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลได้ดังนี้ 1) ควรมีกระบวนการพัฒนาตามหลักการ ADDIE MODEL ได้แก่ 1) Analyzing 2) Design 3) Development 4) Implementation และ 5) Evaluation เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้เว็บแอปพลิเคชัน มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจารย์สาธิตและผู้ปกครอง มีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) การนำเว็บแอปพลิเคชันไปทดลองใช้ควรมีการวิเคราะห์บริบทของความแตกต่างระหว่างวัย (Generation Gap) เพื่อเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมในทุกช่วงวัย 2) ควรมีการคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและการตอบสนองประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนหรือข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นระหว่างเก็บข้อมูล ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันในประเด็นที่สามารถต่อยอดจากการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงร่วมสมัย 2) หากสังเคราะห์หลักการ องค์ประกอบใหม่ของขอบเขตเนื้อหาการศึกษาในครั้งถัดไป ควรมีการตรวจสอบความเที่ยงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อให้การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- จุลณี เทียนไทย และคณะ. (2563). การสร้างความเข้าใจในคุณลักษณะ พฤติกรรม และทัศนคติในอนาคตของชาวดิจิทัลไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิจัยแห่งชาติ.

- ซัซพงศ์ เชื้อสา. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวงศ์ ปภัสสร และอัษฎาพร รุ่ง. (2558). กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคลากรต่างรุ่นในองค์กรไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 33(4), 63-86.
- ชาติชาย ม่วงปทุม. (2557). ทฤษฎีการเรียนรู้การสอน. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- จิตรัตน์ เลิศศรีมิ่งวงศ์. (2564). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการการวางแผนทางการเงิน ร่วมกับระบบบริหารเงินแบบทอล์คเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงิน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดลธรัตน์ จุฑามณีโรจน์. (2564). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันร่วมกับการเรียนการสอนโดยใช้การตัดสินใจเป็นฐาน เพื่อส่งเสริม การประเมินเหตุผลสำหรับนักศึกษาแพทย์ชั้นพรีคลินิก. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พาสนา จุรัตน์. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภรณ์ยา ฆารสินธุ์. (2560). การจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่ม Gen-Y และ กลุ่ม Gen-Z โดยใช้ความต้องการส่วนประสมการค้าปลีกธุรกิจร้านอีฟแอนบอย ในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- มารี เอแลนน โธมัส. (2561). ผลกระทบของเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์ ต่อความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นในกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกิจ วงศ์ปิ่นจ้าว. (2558). การบริหารการเปลี่ยนแปลง : ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Glass, A. (2007). Understanding generational differences for competitive success. *Industrial and Commercial Training*, 39(2), 98-103.
- Niazi, A. F. K. (2020). Generation Gap in Pakistan: Antecedents and Effects. *Journal of The Dialogue*, 34(2020), 64-76.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรณานิคมจังหวัดสกลนคร*

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PEOPLE'S POLITICAL AWAKENING PROMOTION AFFECTING LOCAL ELECTION OF PHANNA NIKHOM SUB-DISTRICT MUNICIPALITY IN SAKON NAKHON PROVINCE

ชฎารัตน์ ไชยบุญตา*, อนุภูมิ โสวเกษม และ สุมาลี บุญเรือง

Chadarat Chaibunta*, Anubhumi Sowkasem and Sumalee Boonrueang

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: kittymameaw10@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น และ 3) นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรณานิคม จังหวัดสกลนคร ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.931 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 333 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น มี 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางการเมือง ด้านความเข้าใจทางการเมือง และด้านความสนใจทางการเมือง โดยหลักไตรสิกขา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรณานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า การนำหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข ประชาชนเกิดความสามัคคีมีประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ มีเหตุผล ยึดมั่นในหลักความถูกต้อง ตัดสินใจในการเลือกตั้งอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักไตรสิกขา, การตื่นตัวทางการเมือง

Abstract

This article aims to study 1) The level of political awareness of people in local elections, 2) Factors affecting political awareness of people in local elections, and 3) Presenting the application of Buddhist principles to promote political awareness of people. People who affect local elections

* Received July 29, 2024; Revised August 16, 2024; Accepted August 23, 2024

in Phanna Nikhom Subdistrict Municipality Sakon Nakhon Province. The research methodology is a mixed-methods research. Quantitative research using a questionnaire with a reliability value of 0.931. The sample population was 333 people. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative research using in-depth interviews with 10 key informants. The data are analyzed descriptively. The research results found that 1) The political awareness of the people in the local elections was at a moderate level overall. 2) Factors affecting the political awareness of the people in the local elections found that the factors affecting the political awareness in the local elections were in 3 aspects: political knowledge, political understanding, and political interest. The Threefold Training had a positive relationship with the political awareness of the people at a statistical significance level of 0.01. 3) The application of Buddhist principles to promote the political awareness of the people that affected the local elections in Phanna Nikhom Subdistrict Municipality, Sakon Nakhon Province. Applying the Threefold Training i.e. higher training in morality, concentration, and wisdom to promote political awareness will lead to peace in the community, unity among the people, prioritize the collective good, be reasonable, adhere to the principles of correctness and make appropriate decisions in the election.

Keyword: Application, The Threefold Training, Political Awakening

บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตยหรือมีอำนาจสูงสุด แต่ประชาชนจะเข้าไปบริหารประเทศด้วยตนเองย่อมเป็นไปไม่ได้ จึงต้องมอบอำนาจอธิปไตยให้แก่ตัวแทนโดยวิธีการเลือกตั้งเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ การเลือกตั้งผู้แทนจึงเป็นหัวใจสำคัญในระบอบประชาธิปไตย (นพพล ผลอำนาจ และคณะ, 2564) การใช้สิทธิและการตัดสินใจในการเลือกตั้งของประชาชนโดยอิสระ เป็นกลไกและวิธีการในการควบคุมตัวแทนเพื่อให้เข้าไปทำหน้าที่เสนอปัญหาและแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน (วิทยา ชินบุตร, 2562) การเลือกตั้งไม่เพียงฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสม การเลือกตั้งยังเป็นกลไกสำคัญที่สร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารงาน อย่างไรก็ตาม การซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งยังคงเป็นปัญหาสำคัญ (อารียา ศรีคำภา, 2548) รวมทั้งประชาชนยังขาดจิตสาธารณะ จิตสำนึกทางการเมือง และไม่ได้ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างจริงจัง ส่งผลให้ประชาชนไม่คอยสนใจการเมืองและไม่มีความคิดเห็นทางการเมืองมากนัก

การตื่นตัวทางการเมืองเป็นการแสดงออกของประชาชน และพฤติกรรมทางการเมืองนั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ดังนั้น การจะพัฒนาการเมืองการปกครองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญ หากประชาชนมีความตื่นตัวและมีสำนึกทางการเมืองก็สามารถใช้วิจารณ์งานทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง ส่งผลต่อการการเลือกตั้งและตัดสินใจเลือกผู้แทนที่ดีได้ (ธมลวรรณ วรรณปลูก, 2561)

เทศบาลพรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น การกำหนดแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น รวมถึงการตื่นตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนมีมาน้อยเพียงใด และประชาชนมีความสนใจ มีความรู้ และความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับใด (ลิขิต ธีรเวคิน, 2529) เพื่อให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ประองดอง และสมานฉันท์ ดังนั้น

เทศบาลตำบลพรรณานิคม จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีจิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกทางการเมืองมากยิ่งขึ้น รวมทั้งร่วมกันรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง โดยนำหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองจะทำให้เกิดกลไกการควบคุมคุณสมบัติของผู้สมัครเลือกตั้ง การเป็นคนมีศีลธรรมและมีความรู้ความสามารถเป็นพื้นฐานของการยอมรับจากประชาชนในชุมชนและส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 333 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผ่านการปรับปรุงแก้ไขอย่างเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวม 0.931 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 10 รูปหรือคน จากกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการท้องถิ่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) และนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวม (n = 333)

ข้อ	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1	ด้านความสนใจทางการเมือง	3.71	0.52	มาก
2	ด้านความรู้ทางการเมือง	3.08	0.69	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวม (ต่อ) (n = 333)

ข้อ	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
3	ด้านความเข้าใจทางการเมือง	2.71	0.93	ปานกลาง
	โดยภาพรวม	3.17	0.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.61) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสนใจทางการเมือง ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.52) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านความรู้ทางการเมือง ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.69) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความเข้าใจทางการเมือง ($\bar{X} = 2.71$, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ตัวแปรปัจจัยในการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมือง		
ความสนใจทางการเมือง	.549	1.822
ความรู้ทางการเมือง	.135	7.392
ความเข้าใจทางการเมือง	.195	5.121
ตัวแปรหลักไตรสิกขา		
ศีล การประพฤติดีทางกายวาจา	.089	11.297
สมาธิ การมีความตั้งมั่น	.204	4.896
ปัญญา การมีความรอบรู้	.146	6.832

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยในการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมือง และหลักไตรสิกขา มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรม คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น มีดังนี้ 1) ด้านศีล การส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรมเป็นพื้นฐานก็จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น 2) ด้านสมาธิ การส่งเสริมสังคมชุมชนให้เกิดความสงบสุข ประชาชนรู้จักคิดไตร่ตรอง วิเคราะห์ แยกแยะสิ่งดีหรือไม่ดี มีเหตุผลตรงไปตรงมา มองประโยชน์ชุมชนเป็นสำคัญ มีจิตใจจดจ่อในหน้าที่ ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย ไม่สร้างความแตกแยกหรือความขัดแย้งกันในชุมชน มีการตื่นตัวและรู้เท่าทัน ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในการเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ของชุมชนส่วนรวม 3) ด้านปัญญา การส่งเสริมให้ประชาชนเกิด

ความเข้าใจ สามารถตรวจสอบเหตุการณ์ทางการเมืองได้ดี เป็นคนมีเหตุผล ยึดมั่นในหลักความถูกต้อง รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง เข้าใจปัญหาของชุมชนได้เป็นอย่างดี สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองได้เป็นดี คิดหาทางออกของปัญหาชุมชนได้ นำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม จะนำไปสู่การตื่นตัวทางการเมืองที่ช่วยให้เกิดการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

อภิปรายผล

1. การส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์ประเด็นการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน 3 ด้าน คือ 1) การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน จะเห็นได้ว่า การตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งจะเกิดขึ้นได้นั้น โดยการรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนร่วม เลือกผู้สมัครที่ไม่ทำผิดกฎหมาย และเคารพสิทธิของผู้อื่นที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี บุญเรือง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” ซึ่งให้เห็นถึงสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปนั้น คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือนโยบายของผู้สมัครถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ หากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีการส่งเสริมฝึกอบรมให้ความรู้ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และนโยบายที่ให้ไว้ไม่สามารถดำเนินการได้ ก็ส่งผลกระทบต่อการตื่นตัวทางการเมืองได้ด้วยเช่นกัน (สุมาลี บุญเรือง, 2563) 2) การสนับสนุนประชาธิปไตยและการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองสามารถทำได้โดยการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น ชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และสนับสนุนการเผยแพร่แนวคิดประชาธิปไตย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลิต วงษ์สกุล ได้วิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” สรุปได้ว่าการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่ประชาชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จะส่งผลให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองและมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น (ชลิต วงษ์สกุล, 2563) 3) ศักยภาพทางการเมือง สามารถเกิดขึ้นได้โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดี การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญต่อหลักการประชาธิปไตย การปลูกฝังให้ประชาชนเห็นคุณค่าของประชาธิปไตย และส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐมน หมวกนิม วิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย” และงานวิจัยของ โสภณ สุพงษ์ วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ” จะเห็นได้ว่า สภาพโดยทั่วไป สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อต่าง ๆ มีผลต่อความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ของประชาชน การส่งเสริมให้ประชาชนมีศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (ณฐมน หมวกนิม, 2564) การปลูกฝังให้ประชาชนเห็นความสำคัญและส่งเสริมการเรียนรู้และการรณรงค์เกี่ยวกับประชาธิปไตย รวมถึงการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง จะส่งผลให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (โสภณ สุพงษ์, 2563)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า การตื่นตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้ 1) ความสนใจทางการเมือง เป็นปัจจัยต่อการตื่นตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจการทำงานของผู้แทนที่เข้าไปบริหารงานท้องถิ่น มีความสนใจในการร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีความสนใจในอุดมการณ์ประชาธิปไตยและติดตามข่าวสาร

การเมือง รวมถึงความสนใจกิจกรรมที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชาติรี ชาครชโย ได้วิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” สรุปได้ว่า การให้ความสนใจและความเชื่อต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง การให้โอกาสในสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน จะส่งผลให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองและออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (พระมหาชาติรี ชาครชโย, 2563) 2) ความรู้ทางการเมือง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน จากสถานการณ์ก่อนการเลือกตั้งโดยรวม ประชาชนมีความต้องการความรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สิทธิและเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย นโยบายทางการเมืองท้องถิ่น และความเท่าเทียมตรงกับงานวิจัย วัฒนา แซ่โพเราะะ วิจัยเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ช่วงปี พ.ศ. 2549-2554” จะเห็นได้ว่าการกล่อมเกลางานทางการเมือง คือ การให้ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย การสร้างความเข้าใจในนโยบาย และการมีสิทธิและเสรีภาพในกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระหว่างสถาบันทางสังคมต่าง ๆ และกลุ่มต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยและการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน (วัฒนา แซ่โพเราะะ, 2555) และ 3) ความเข้าใจทางการเมือง เป็นปัจจัยต่อการตื่นตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่น ประชาชนให้ความสำคัญกับกระบวนการประชาธิปไตย กิจกรรมทางการเมือง ประเด็นทางการเมือง และผลของการไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยกฤต รัตนกร ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของนักเรียนโรงเรียนชลราษฎรอำรุงและโรงเรียนชลกันยานุกูลในการเมืองแบบประชาธิปไตย” สรุปได้ว่า ปัจจัยต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น ประชาชนจะต้องสร้างความเข้าใจทางการเมือง มีการส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองและให้ความสำคัญกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย การพูดคุยและแลกเปลี่ยนประเด็นทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่และให้ความรู้ในการเลือกตั้งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน (ชัยกฤต รัตนกร, 2558)

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า การนำหลักพุทธธรรม คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา มาประยุกต์ใช้กับแนวคิดการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมองว่าผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้มีศีลธรรมและมีความรู้ความสามารถเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นก่อนจึงจะได้รับการยอมรับจากประชาชน ส่งผลต่อการตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น สรุปได้ ดังนี้ 1) ศีล การมีผู้นำหรือตัวแทนเป็นคนดีมีศีลธรรมจะทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีนำไปสู่การตื่นตัวและช่วยสร้างสังคมให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล วิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สรุปได้ว่า การมีผู้นำหรือตัวแทนเป็นคนดีมีศีลธรรมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ จะส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในการปฏิบัติงานและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนางาน (พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล, 2561) การประยุกต์หลักศีลเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้ง ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในผู้แทนที่เป็นคนดีมีศีลธรรม นำไปสู่การตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) สมาธิ การมีผู้นำหรือตัวแทนเป็นคนสงบเสถียร มีความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ มีจิตใจจดจ่อกับหน้าที่ ไม่สร้างความขัดแย้งในชุมชน และยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยจะนำไปสู่การมีสังคมที่ตื่นตัวและรู้เท่าทันสิ่งที่ดีหรือไม่ดี สงบ ร่มเย็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ โสภา ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพุทธจริยธรรมสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” จะเห็นได้ว่า การสนับสนุนผู้นำหรือผู้แทนที่มีจิตสำนึกที่ดี มีความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความรับผิดชอบต่อ

หน้าที่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยึดหลักความถูกต้อง มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ (สุภาภรณ์ โสภา, 2559) การนำหลักสมาธิมาประยุกต์ใช้ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้ง จะทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งอย่างรอบคอบ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมและความถูกต้อง จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ปัญญา การมีผู้นำหรือตัวแทนเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถตรวจสอบเหตุการณ์ทางการเมืองได้เป็นอย่างดี มีเหตุผล ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง และคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาคิดได้ นำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขปัญหของชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรสุภาวค์ สารมาศ วิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของสตรีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองสตรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ซึ่งให้เห็นว่า การเป็นคนมีความรอบรู้ ความเข้าใจ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล นำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขปัญหายอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฉัตรสุภาวค์ สารมาศ, 2564) การประยุกต์ใช้หลักปัญญาเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองได้ นำไปสู่การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Body of knowledge) เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร” สามารถสรุปได้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากภาพที่ 1 หลักไตรสิกขาส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย อธิบายได้ ดังนี้

1. หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล เป็นหลักช่วยหนุนเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกในสังคม การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักเลือกนิกการเมืองที่ดีมีความจริงใจ การสร้างความเข้าใจในหลักปรัชญาและค่านิยมที่สำคัญทางการเมือง สมานธิ เป็นแนวทางให้ประชาชนได้ช่วยกันคิดพิจารณาไตร่ตรองให้ดีกว่าการตัดสินใจ ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ และให้เกิดการตื่นตัว รู้เท่าทันสิ่งที่ดีหรือไม่ดี และปัญญา เป็นแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนใช้ความรู้ความสามารถในการทำความเข้าใจและตรวจสอบการเมืองได้ดี ยึดมั่นในหลักการความถูกต้อง ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองสถานการณ์ทางการเมืองได้ การผสมผสานศีล สมานธิ และปัญญาในการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย จะสามารถช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างถูกต้อง เกิดจิตสำนึกทางการเมืองและนำไปสู่การตื่นตัวทางการเมือง

2. การตื่นรู้ของประชาชน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและการเมืองของประเทศ การตื่นรู้นี้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและการเมือง การเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองและสังคม โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือทางการเมืองและการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง การพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์และวิจารณ์ การส่งเสริมความเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นการตื่นรู้ของประชาชนในทางการเมืองและสังคม

3. ความเป็นพลเมือง สถานะการเป็นสมาชิกของสังคมชุมชนที่รู้และมีการใช้สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เคารพสิทธิของสมาชิกคนอื่น ๆ เคารพความคิดที่แตกต่าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะมีคุณภาพหรือมีความมั่นคงเจริญก้าวหน้าได้นั้น ประชาชนจะต้องมีคุณภาพก่อน คือ เป็นคนมีศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรอบคอบ ไม่สร้างความขัดแย้ง ให้เกียรติคนอื่น รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง คนอื่น และสังคม และการมีจิตสาธารณะ ดังนั้น การสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ จะส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการปกครองท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าไปได้ด้วยดี

4. ระบอบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองตนเองของประชาชน โดยการให้ความเคารพต่อสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคต่อกัน ไม่ใช่ความรุนแรง เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของคนอื่น เคารพกฎกติกาของสังคม ใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองสถานการณ์ทางการเมือง เปิดโอกาสให้ประชาชนในสังคมชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ส่งเสริมและปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองที่ดี โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดการตื่นรู้ในสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง เมื่อประชาชนมีทัศนคติที่ดีและมีความสนใจทางการเมืองแล้วจะส่งผลต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และมีความเจริญก้าวหน้าได้ จะต้องมีการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สามารถทำได้ด้วยการสร้างจิตสาธารณะและจิตสำนึกทางการเมือง โดยให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างถูกต้องและมีเหตุผล รู้จักใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา มีความอดทนอดกลั้น รู้จักเสียสละ ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมชุมชนอย่างเป็นธรรม จะทำให้สังคมชุมชนมีพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ ส่งผลต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเกิดพัฒนาการอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง และให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งให้แก่ประชาชน ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมือง ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางการเมือง

ด้านความเข้าใจทางการเมือง และด้านความสนใจทางการเมือง โดยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งไปเผยแพร่และนำไปใช้เพื่อพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง และมีผลต่อการเมืองการปกครองท้องถิ่นด้านอื่น ๆ เช่น นโยบายทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ฉัฐภางค์ สารมาศ. (2564). บทบาททางการเมืองของสตรีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองสตรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ชลิต วงษ์สกุล. (2563). การตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุทัยธานี. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ชัยกฤต รัตนกร. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของนักเรียนโรงเรียนชลราษฎรอำรุงและโรงเรียนชลกันยานุกูล ในการเมืองแบบประชาธิปไตย. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ณฐมน หมวกฉิม. (2564). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ธมลวรรณ วรรณปลุก. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : ศึกษากรณีเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลาปาง. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.*
- นพพล ผลอานวย และคณะ. (2564). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูสังฆรักษ์ปัญญพล ปญญาโณ. (2561). กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาศิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระมหาชาติ ชาครชโย. (2563). การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลิขิต อีระเวคิน. (2529). วัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัฒนา แซ่โพระ. (2555). ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ช่วงปี พ.ศ. 2549-2554. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.*
- วิทยา ชินบุตร. (2562). การเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุภาภรณ์ โสภา. (2559). การส่งเสริมพุทธจริยธรรมสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน *คุชฌินิพนธ์พุทธศาสตรคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุมาลี บุญเรือง. (2563). การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป. ใน *คุชฌินิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โสภณ สุพงษ์. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอนายูง จังหวัดศรีสะเกษ. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อารียา ศรีคำภา. (2548). อุปสรรคในการแก้ปัญหาการซื้อเสียงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาพลักษณ์ผู้หญิงผมสั้นกับภาวะการเป็นผู้นำ*

IMAGE OF SHORT HAired WOMEN AND LEADERSHIP

นิติธร อุ่นพิพัฒน์*, ประการกาวิล ศรีจินดา, ณรงค์ อนุรักษ์ และ ปุณรภา ประดิษฐพงษ์

Nititorn Ounpipat*, Prakaikavin Srijinda, Narong Anurak and Punrpha Praditpong

หลักสูตรนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

College of Communication Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: nititorn.ou@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของผมสั้นในผู้หญิงว่ามีผลต่อการมองถึงการมีภาวะผู้นำที่มากขึ้น และในโลกปัจจุบันแฟชั่นทรงผมมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทรงผมเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ภาพลักษณ์ของคนดูเปลี่ยนแปลงไปได้ ดังนั้น ทรงผมสามารถทำให้บุคลิกภาพดูดีขึ้นได้ เช่นเดียวกับการแต่งตัว เหมือนกับคำสุภาษิตสำนวนไทยที่ว่า “ไ้งานเพราะชน คนงามเพราะแต่ง” แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นภาพจำและเป็นการผลิตซ้ำ รวมถึงการประกอบสร้างของผู้คนในสมัยก่อน คือ ผู้หญิงคือเพศที่ต้องมีผมยาว และผู้ชาย คือ เพศที่มีผมที่สั้น ในสมัยโบราณประเทศไทยได้มีเรื่องราวของผู้หญิงที่ไว้ผมสั้นในสมัยสงครามที่มีการสู้รบ ผู้หญิงจะตัดผมสั้นเพื่อให้เหมือนผู้ชาย ทำให้มีส่วนให้รอดพ้นจากอันตรายของฝ่ายตรงข้ามได้ ส่วนในต่างประเทศสมัยก่อนผู้หญิงก็มักจะไว้ผมยาวมาก ซึ่งมีนัยยะ คือ การเป็นผู้หญิงสวย อยู่ในสังคมชั้นสูง มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย และภาพลักษณ์ภาวะการเป็นผู้นำของสตรีเพศที่มีผมสั้นสังคมอาจจะมีมุมมองว่าการมีผมสั้นทำให้ดูมีภาวะการเป็นผู้นำที่มากกว่าผมยาว ซึ่งทำให้ดูมีภาพลักษณ์ที่คล้ายผู้ชาย ดูคล่องตัว และดูมีความน่าเกรงขามมากกว่าผมยาว ในหมู่ผู้นำเพศหญิง ยังพบว่า มีหลายคนที่มีผมสั้น หรือผู้หญิงที่มีตำแหน่งหน้าที่สูงในองค์กรก็มีผมสั้น รวมไปถึงการสื่อสารของภาพยนตร์บางเรื่องก็มีการสื่อโดยใช้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เป็นผู้นำหรือตัวละครหลักที่มีผมสั้น

คำสำคัญ: ผู้หญิงผมสั้น, ผมสั้นกับภาวะการเป็นผู้นำ, ภาพลักษณ์ผมสั้น

Abstract

The purpose of this academic article is to study the image of short hair in women and how it affects perceptions of leadership in the modern world. Fashion trends, including hairstyles, have evolved over time, influencing the image people present. Hairstyles can enhance one's appearance, similar to clothing, as reflected in the Thai proverb, "A beautiful chicken is beautiful because of its feathers, a beautiful person is beautiful because of their attire." Historically, the association between hair length and gender roles has been culturally reinforced. Traditionally, women were expected to have long hair, while men had short hair. During wartime in ancient Thailand, women would cut their hair short to resemble men, helping them avoid danger from enemies. In contrast, long hair in historical Western societies often symbolized beauty, high social

* Received July 23, 2024; Revised August 14, 2024; Accepted August 21, 2024

status, and a comfortable lifestyle for women. The article posits that short hair in women can be perceived as a sign of increased leadership qualities. Short hair is often associated with a masculine appearance, agility, and a commanding presence. Many female leaders and high-ranking women in organizations tend to have short hair. This perception is also reinforced in some films, where female leaders or main characters often sport short hair, signifying strength and authority.

Keywords: Women With Short Hair, Short Hair and Leadership Situation, Short Hair Image

บทนำ

ในปัจจุบันภาพลักษณ์มีความสำคัญต่อบุคคลมาก โดยเฉพาะคนที่ผู้นำ คนที่มีบทบาททางสังคม และต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม ภาพลักษณ์ภายนอกเป็นสิ่งที่คนจะมองเห็นเป็นอันดับแรก และผู้หญิงที่มีบทบาททางสังคมในปัจจุบันตอนนี้ก็เป็นที่ยอมรับมากขึ้น และผู้หญิงที่เป็นผู้นำหลาย ๆ คนก็ต้องดูแลภาพลักษณ์ตัวเองให้ดูดี ทรงผมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ทรงผมสามารถสื่ออะไรหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสะอาด สุขภาพของ รวมถึงภาพลักษณ์ ภาพลักษณ์กับทรงผมนั้นมีประวัติที่สืบทอดกันมานาน และเป็นสิ่งที่คุ้นชิน ทำให้คิดว่าภาพลักษณ์จะดูเป็นอย่างไรถ้าไว้ทรงผมในแบบต่าง ๆ ถ้าพูดถึงทรงผมของประเทศไทยสมัยที่ยังมีสงครามสู้รบกับเพื่อนบ้าน ทรงผมของผู้หญิงสมัยนั้นก็มีส่วนสร้างภาพลักษณ์ให้ดูแกร่งอย่างชายด้วยการไว้ผมสั้นเพื่อออกไปสู้รบ หรือเลียนแบบผู้ชายเพื่อให้ปลอดภัยจากการทำร้ายก็ตาม การไว้ผมสั้นเช่นบุรุษนั้นก็ทำให้ผู้หญิงดูเก่ง กล้ามากขึ้นจากภาพลักษณ์ที่มองจากภายนอก ในทางกลับกัน ในประเทศยุโรปสมัยก่อนผู้หญิงชอบไว้ผมยาว แสดงให้เห็นว่ามีอันจะกิน อยู่ดีกินดี อยู่สบาย เป็นการยกระดับตัวเองว่ามีความเป็นอยู่ที่เหนือกว่า และมีเวลาเพียงพอที่จะดูแลตัวเอง มีเวลาหวีผมและสระผมไม่ต้องตรากตรำทำงาน ไต ๆ และมีการเอาดอกไม้มาประดับบนเส้นผมและถักเปีย จึงเป็นที่มาของคำว่า “ผู้ชายผมสั้น และ ผู้หญิงผมยาว” (ศวริศ ศรีฤทธิประดิษฐ์, 2560) จากถ้อยคำนี้ทำให้สามารถบอกได้ว่า ค่านิยมของการไว้ทรงผมที่ถือต่อ ๆ กันมา หากผู้หญิงที่ผมสั้นย่อมมีภาพลักษณ์เฉกเช่นบุรุษ ทำให้ส่งผลในปัจจุบันผู้หญิงที่เป็นผู้นำที่มีทรงผมสั้นจะทำให้ดูมีภาวะการเป็นผู้นำมากขึ้นกว่าผมยาว และการผลิตซ้ำของสื่อไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ก็มีการสื่อเรื่องภาพลักษณ์ทรงผมของผู้หญิงที่ผมสั้นพร้อมกับการมีภาวะการเป็นผู้นำ การศึกษานี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า ผมสั้นในผู้หญิงจะสร้างภาพลักษณ์ที่ดูมีภาวะผู้นำมากขึ้น และพยายามลบภาพว่าผมสั้นแล้วจะดูแกร่งเหมือนผู้ชาย แต่ควรจะเป็นผมสั้นแบบผู้หญิงก็ดูเก่ง แกร่ง ได้เช่นกัน จุดประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของผมสั้นในผู้หญิงว่ามีผลต่อการมองว่ามีภาวะผู้นำที่มากขึ้น

ภาพการเหมารวม (Stereotype)

คตินิยมหรือทัศนคติของสังคมทั่วไปที่มีต่อบุคคลอื่น ชาตินิยม การเหมารวมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ภายในสังคมที่มองสิ่งต่าง ๆ เหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินจากภายนอกหรือภายในก็ตาม (กฤษณ์ อริยะพุทธิพงศ์, 2560) คำว่า “ภาพเหมารวม” มีการใช้ครั้งแรกราว 80 ปีก่อน ในปี ค.ศ. 1922 เป็นนักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อว่า “วอลเตอร์ ลิปป์แมน” (Walter Lippman) เป็นนักอธิบายเรื่องการตัดสินบุคคลโดยอาศัยความเป็นชาติพันธุ์ (ethinc) ของผู้นั้น แต่ในปัจจุบันนี้คำว่า ภาพเหมารวมใช้อย่างกว้างขวางถึงการอธิบายตัดสินบุคคลโดยอาศัยจากความเป็นกลุ่มเดียวกันของบุคคล (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2548)

สรุปได้ว่าการเหมารวมเป็นการที่สังคมนั้นทำให้เกิดการสร้างภาพจำในหมู่คน หรือวัฒนธรรมนั้น เช่น คนส่วนมากที่มองว่าคนใส่แว่นมักเรียนเก่ง สังคมส่วนใหญ่จึงเหมารวมว่าคนใส่แว่นเรียนเก่ง แต่ความจริงแล้วคนใส่แว่นที่เรียนไม่เก่งก็มี หรือแม้แต่ คนใส่หน้ากากแวง ขบถแวง เสื้อผ้าแบรนด์เนม ต้องเป็นคนที่ฐานะดีร่ำรวย หรือ

คนที่ใส่รองเท้าแตะกางเกงขาสั้นเสื้อยืด ก็จะถูกสังคมมองว่า เป็นคนฐานะปานกลางถึงจนยากลำบาก ในทางกลับกัน คนที่แต่งตัวธรรมดา อาจมีฐานะดี ร่ำรวย ก็เป็นไปได้ ดังนั้น การเหมารวมไม่ได้หมายความว่า จะต้องผิดหรือถูกเสมอไป แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยรอบด้านที่สังคมยอมรับและมองเห็น การที่ผู้หญิงผมสั้นหรือแต่งตัวคล้ายผู้ชายจะถูกมองว่าเป็น ทอม หรือเป็นผู้หญิงที่ดูเก่งและมีความกล้ามากกว่าผู้หญิงทั่วไป ซึ่งสังคมมีการสร้างความหมายของสิ่งเหล่านี้ขึ้นมา ด้วยลักษณะต่าง ๆ ของเพศสภาพที่มีภาพจำกัน ต่อ ๆ กันมา การที่ผู้หญิงมีผมสั้นทำให้มองดูเป็นผู้ชาย หรือมีภาพของผู้ชายในเพศหญิง ทำให้เกิดการแบ่งแยกลักษณะภายนอกกับเพศสภาพที่ต่างออกไป

แนวคิด “ภาวะผู้นำ” กับ “เพศสภาพหรือเพศภาวะ” (Gender)

Stogdill, R. M. พบว่า ผู้นำมักมีลักษณะเฉพาะ เช่น ความฉลาด ความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเอง (Stogdill, R. M., 1948) ในอีกด้าน Greenleaf, R. K. เสนอว่าผู้นำแบบผู้รับใช้ (servant leadership) มุ่งเน้นที่การบริการและช่วยเหลือผู้ตามเพื่อให้พวกเขาเติบโตและพัฒนาตนเอง ผู้นำในสองด้านนี้ดูสอดคล้องกับนิยามความเป็นเพศชายในด้านครอบครัวความเป็นพ่อที่ต้องเก่ง และรับผิดชอบครอบครัว (Greenleaf, R. K., 1977) และแม่ในผู้นำแบบผู้รับ ใช้ต้องดูแลลูกและสนับสนุนให้เค้าเติบโต ความต่างในเรื่องเพศสภาพอาจจะทำให้ความเป็นผู้นำถูกแบ่งแยกในส่วนลึก ๆ เพศสภาพก็มีการแบ่งของภาวะผู้นำไว้โดยการสร้างความหมายของเพศสภาพ เพศสภาพ คือ เพศที่ถูกขัดเกลาร่างขึ้นมา โดยการแบ่งความเป็นหญิงและชาย ซึ่งมีการหล่อหลอมและวัฒนธรรมให้หน้าที่แตกต่างกันออกไป ในอีกมุมหนึ่งสังคมได้กำหนดสถานะทางเพศ ซึ่งอาจมาจากองค์ประกอบอื่น ๆ นอกจากนี้สถานะทางเพศก็ยังมีเพิ่มขึ้นอีกมากมาย เช่น กระเทย ทอม ดี เกย์ ที่มีบทบาทต่างกัน (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) สก็อต Scott, Joan W. กล่าวว่า ความเป็นเพศ เป็นการจัดระเบียบทางสังคมของความแตกต่างทางเพศ เป็นองค์ความรู้ที่สร้างความหมายให้กับความแตกต่างของร่างกาย และความหมายนี้จะแตกต่างกันตามวัฒนธรรม กลุ่มทางสังคม และเวลา (Scott, Joan W., 1988)

กล่าวได้ว่า เพศสภาพหรือเพศภาวะ คือ เพศที่ถูกกำหนดบทบาท ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งแต่ละบทบาทของแต่ละประเภะนั้นจะไม่มีตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย และขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละยุค อย่างเช่นในยุคก่อนที่สังคมจะ กำหนดให้ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง ออกไปทำงานนอกบ้าน มีภาวะการเป็นผู้นำ เข้มแข็ง เหมือนช้างเท้าหน้าที่อยู่ดูแลครอบครัว ส่วนผู้หญิงจะมีหน้าที่ทำงานบ้าน ทำกับข้าว ดูแลงานภายในบ้าน มีความเรียบร้อยนุ่มนวล โปรง สุภาพอ่อนโยน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเปลี่ยนได้ตามยุคสมัย แม้กระทั่งเพศที่แตกต่างออกไป เพศที่สาม เกย์ กระเทยหรือทอม ดี ต่าง ๆ ก็จะมีลักษณะที่ต่างกัน เช่น เกย์ที่มีความรู้สึกเหมือนผู้หญิงก็ไม่จำเป็นต้องเป็นช้างเท้าหน้าดูแลครอบครัวอาจจะมีความอ่อนโยน มีบุคลิกที่เรียบร้อย เหมือนผู้หญิงหรือทอม ที่มีการแสดงออกลักษณะนิสัยคล้ายผู้ชายมีความเข้มแข็งพร้อมที่จะเป็นผู้นำ ซึ่งทุกเพศนั้น จะมีเพศสภาพที่แตกต่างกันออกไป

บทบาทเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยและเพศที่แตกต่างออกไป เช่น เกย์ที่มีความรู้สึกเหมือนผู้หญิงอาจมีบุคลิกที่เรียบร้อย เหมือนผู้หญิง หรือทอมที่มีลักษณะนิสัยคล้ายผู้ชายอาจเป็นผู้นำได้ การแบ่งบทบาทตามเพศทำให้เกิดการปิดกั้นทางความคิดและการแสดงออกในสังคม ทำให้ผู้ชายเป็นใหญ่มากกว่าในสังคม ผู้หญิงจึงเริ่มแสดงออกในแนวสตรีนิยมเพื่อยืนยันว่าพวกเธอมีความสามารถและเป็นผู้นำได้ในสังคม หากสามารถลบภาพจำของคำว่าผมสั้นแล้วจะเก่งเพราะดูมีความเหมือนผู้ชายได้ แสดงว่า สตรีได้รับการยอมรับในการเป็นเพศสภาพที่สามารถเท่าเทียมได้กับผู้ชายโดยไม่ต้องใช้สัญลักษณ์ของเพศสภาพในเรื่องของผมสั้นเพื่อเหมือนผู้ชายอีกต่อไป

สตรีนิยม (Feminist)

สตรีนิยม (Feminist) สตรีนิยมเป็นวิถีความคิดและการกระทำในการทำความเข้าใจสังคมรวมไปถึงอุดมการณ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสิทธิความเสมอภาคของสตรี โดยการนำเสนอในรูปแบบใหม่ ๆ โดยผ่านผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง สตรีนิยมไม่ได้เสนอให้ เพศหญิง ต้องเป็นใหญ่แทนเพศชาย หรือมาแทนผู้ชาย แต่เป็นการมุ่งเน้นส่งเสริม เพื่อสร้างความเท่าเทียมระหว่าง เพศหญิงและเพศชาย (Bellsos, 2559) การวิเคราะห์แนวคิดทางเพศ Butler, J. กล่าวว่า เพศ (gender) ไม่ใช่สิ่งที่กำหนดลักษณะโดยธรรมชาติหรือเป็นคุณสมบัติที่ถาวร แต่เป็นการก่อสร้างทางสังคมที่เกิดจากการกระทำซ้ำ (performative acts) ซึ่งมีผลต่อการสร้างตัวตนทางเพศ (Butler, J., 1990) และ De Beauvoir กล่าวว่า การสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของผู้หญิงถูกสร้างขึ้นโดยสังคมและวัฒนธรรม ผ่านการศึกษาเรื่องการเลี้ยงดูและความคาดหวังทางสังคม ทำให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายถูกเลี้ยงมาต่างกัน (De Beauvoir, S., 2011) และสังคมก็เป็นสิ่งที่ทำให้มีความต่างของฐานะทางเพศ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อความเชื่อเดิม ๆ ที่เคยกล่าวว่า เพศหญิงด้อยกว่าเพศชาย และความแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศชายนั้นเปลี่ยนกันไม่ได้ การตั้งคำถามเหล่านี้เพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อ รวมถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เรียกรวม ๆ ว่าสตรีนิยม (Feminist) ในปัจจุบันแนวคิดสตรีนิยมได้เติบโตอย่างรวดเร็ว หลังศตวรรษที่ 20 มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางเพศทำให้เกิดการร้องเรียนความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศมาโดยตลอดในช่วงเวลานั้น การศึกษาและอธิบายเกี่ยวกับการเป็นรองของผู้หญิงไว้มากมาย แล้วได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดกระแสหลัก ๆ ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นจิตวิเคราะห์แนวคิดสมัยใหม่หรือเสรีนิยม ปัจจุบันคนยอมรับ ประเด็นที่นักสิทธิสตรีนำเสนอ โดยเกี่ยวกับเรื่องประเด็นทางเพศและความเสมอภาค (เย็นจิตร ถิ่นขาม, 2553) เช่น เป็นผู้หญิงต้องเรียบร้อย อยู่บ้านไม่ไปทำงานข้างนอก สุภาพไม่วัยวาย ผิดกับผู้ชายที่จะถูกปลูกฝังให้ทำงานนอกบ้าน แข็งแรง ซึ่งทำตามกันมาตามวัฒนธรรมกำหนด

อุษา พัดเกตุ เสนอว่าแม้จะมีการบันทึกไว้ทั่วไปว่าลัทธิสตรีนิยม นั้นได้ถือกำเนิดขึ้น ในตอนปลายศตวรรษที่ 19 แต่ความคิดแนวสตรีนิยมที่มีรากฐานอยู่บนความเชื่อในความเสมอภาคและความเป็นอิสระของผู้หญิงและผู้ชายนั้นมีประวัติความเป็นมายาวนาน การดิ้นรนต่อสู้เพื่อแสวงหาความเสมอภาคก็คงจะไม่ใช่ความคิดของสตรีผู้ถูกกดขี่ในยุคหลัง ๆ เท่านั้น (อุษา พัดเกตุ, 2551) ผู้หญิงยุคใหม่ มีการศึกษาที่สูงทัดเทียมผู้ชาย มีการประกาศความต้องการอย่างชัดเจนจนมีการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสตรี จนมีการตีกรอบความเชื่อที่ว่าความคิดแนวสตรีนิยมเป็นความคิดของผู้หญิงยุคใหม่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความอิสระ จนลืมไปว่าความเท่าเทียมทางสิทธิสตรีเพศนั้น เป็นสิ่งที่เปราะบาง ไม่ได้ถูกตีกรอบไว้ด้วยข้อจำกัดทางเวลาหรือสถานที่ ดังนั้น ความเป็นสตรีนิยม ในความหมายกว้าง ๆ จึงครอบคลุมไปถึงทฤษฎีทางสังคม รวมถึงทางการเมืองและหลักปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับอิสระเสรีภาพของมนุษย์ ประเด็นนี้ได้ถูกนำมาอภิปรายกันอยู่เสมอคือค่านิยมชายเป็นใหญ่ หรือ ปิตาธิปไตย (patriarchy) ทศนคติแบบเหมารวม (stereotyping) การมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ (sexual objectification) โดยที่ กล่าวมาข้างนั้นทำให้เห็นได้ว่าในยุคปัจจุบันนั้นผู้หญิงมีการศึกษาที่สูงขึ้น และได้เข้ามามีบทบาททางสังคมและการเมืองเท่าเทียมกับผู้ชาย จนหลายครั้งมีการเรียกร้องเกี่ยวกับสตรีนิยม การให้ผู้หญิง มีคุณค่ามากขึ้นมีบทบาทภายนอกบ้านได้เท่าเทียมกับกับผู้ชายอีกด้วย

ความเป็นหญิงหรือชายที่มาจากความรู้สึกหรือสถานภาพทางกฎหมายเป็นสิ่งที่สังคมและวัฒนธรรมได้ปลูกฝังให้เป็นบทบาทนั้น ๆ ดังนั้น เพศที่ถูกกำหนดจากสังคมจึงสามารถเปลี่ยนได้ตามสภาวะหรือเงื่อนไขในแต่ละยุคสมัยก็ได้ (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551) คุณลักษณะของแต่ละเพศที่ปรากฏขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากธรรมชาติ แต่ล้วนถูกสร้างมาจากการขัดเกลาทางสังคม เพศจึงกำหนดความเป็นตัวตน ความรู้และความสามารถ ดังนั้น คำว่าเพศ กับ เพศสภาพ จึงแตกต่างกันเนื่องจาก เพศ เป็นลักษณะทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่เพศสภาพ

เปลี่ยนแปลงได้เพราะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างและให้คุณค่าจากสังคม นั้นเอง ซึ่งในปัจจุบันก็มีเพศสภาพที่แตกต่างออกไปจากแค่ หญิงและชาย โดยที่บางประเภทผู้หญิง อยากเป็นผู้ชาย อยากมีความแข็งแรง กล้าหาญ มีความสามารถที่ไม่ด้อยกว่าผู้ชาย สามารถดูแลครอบครัว จนแม้กระทั่งเป็นช่างทำหน้าให้ครอบครัวได้ แต่งตัวตัดผมให้มีลักษณะเหมือนเพศชาย ทำให้ดูน่าเชื่อถือน่าเกรงขาม เปรียบได้ว่าการที่ผู้หญิงผมสั้นนั้นดูมีภาวะการเป็นผู้ชาย ซึ่งบางครั้งผู้หญิงผมสั้นนี้ก็อาจเป็น เพศหญิง ที่ไม่ได้อยากเป็นผู้ชาย เพียงแต่ อยากมีความเท่าเทียมและทำ อะไรได้เหมือนที่เพศชายทำได้ เป็นต้น

สตรีนิยมกับทรงผมสั้น

พบว่า ทรงผมสั้นมีบทบาทกับการเรียกร้องและแสดงออกของผู้หญิงในความเท่าเทียม Rudolph กล่าวถึงวิวัฒนาการของทรงผมผู้หญิงในทศวรรษ 1920 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมากและการเกิดขึ้นของวัฒนธรรม "ฟลอปเปอร์" (flapper) จุดเด่นที่สำคัญประกอบด้วย การเกิดขึ้นของทรงผมบ๊อบซึ่งส่งผลกระทบต่อทางวัฒนธรรม ทรงผมบ๊อบไม่เพียงแต่เป็นแฟชั่น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในสังคม ทำให้ผู้หญิงแห่ไปร้านตัดผมเพื่อรับทรงผมใหม่ (Rudolph, 2014) ซึ่งแสดงถึงความต้องการในเสรีภาพและความเท่าเทียม และ Cerina กล่าวว่า การตัดผมสั้นของเธอในวัยเด็กทำให้ดูเหมือนผู้ชาย และเป็นการที่สังคมเหมารวมเรื่องของทรงผมว่าผมสั้นนั้นเหมือนผู้ชาย (Cerina, 2021) ในขณะที่ Dray มองว่าผมสั้นนั้นถูกมองว่ามีความมั่นใจและมีอำนาจมากขึ้นในบางแง่มุม (Dray, 2567) ดังนั้นไม่แปลกเลยที่ผมสั้นนั้นจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทรงผมสั้น ยาว ที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์มีการสร้างการตีความหมายมายาวนาน ในแต่ละประเทศก็จะมีการสร้างค่านิยมในช่วงเวลานั้น ๆ และเกิดภาพจำฝังใจคนสืบต่อกันมาเป็นรุ่น ๆ จนถึงปัจจุบัน จนเป็นค่านิยม ของสิ่งนั้น ๆ ที่เกิดขึ้น

ค่านิยม และ ค่านิยม ในสถานการณ์ที่ต่างกัน “ผมสั้น และ ยาว”

ภาพที่ 1 กลุ่มสตรีที่ไว้ผมสั้นเหมือนบุรุษในสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นนางสนมหรือนางในวังส่วนมากจะไว้ผมยาว ส่วนชาวบ้านบ้างก็ไว้มวยผม ผมสั้น ผมยาว พอต่อมาบ้านเมืองระสับระส่าย มีศึกสงครามเลยตัดผมสั้นให้ดูเหมือนบุรุษการที่ผู้หญิงสมัยก่อนตัดผมสั้นนั้น จึงทำให้ดูเข้มแข็ง และทำอะไรได้ถนัด โดยไม่ต้องห่วงความสวยงามภายนอก พร้อมทั้งจะฝึกการรบ และปกป้องตัวเองได้เยี่ยงผู้ชาย ที่เป็นนักรบ และยังช่วยพรางตาข้าศึกให้รอดจากการทำร้าย (ศวริศ ศรีฤทธิประดิษฐ์, 2560) เป็นการสร้างภาพลักษณ์ภายนอกให้ดูเป็นนักรบ และทำให้ดูมีกำลังพลมากขึ้น เพื่อหลอกลวงฝ่ายตรงข้ามได้

ภาพที่ 2 ผู้หญิงในยุคคิวดอเรีย (ค.ศ. 1837-1901)

Kristen Bateman ได้กล่าวว่า ทรงผมนั้นมีประวัติศาสตร์มายาวนานและเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย และตามวัฒนธรรมความเชื่อต่าง ๆ ของแต่ละประเทศที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อน เช่น ในยุคของเสรีชนที่อเมริกาก็จะมีกลุ่มที่เรียกว่า “ฮิปปี” ก็มีการแต่งตัวและไว้ผมยาวไม่ว่าผู้หญิงหรือชายเพื่อแสดงออกว่ารักสันติ โดยผมที่ยาวอาจจะดูได้ถึงความนิ่มนวลและอ่อนโยนเพื่อสื่อถึงความรักสันติ และสันโดถ ใช้ชีวิตตามจังหวะโดยไหลไปกับอารมณ์ (Kristen Bateman, 2023)

ภาพสะท้อนของผู้หญิง หรือสตรีนิยม ที่สื่อว่าการมีผมยาวคือการมีสุขภาพดี หรือเป็นผู้ดีมีฐานะในสังคม และมีความเป็นอยู่ที่ดี (ศวริศ ศรีฤทธิประดิษฐ์, 2560)

สรุปได้ว่าค่านิยมของผู้หญิงในแต่ละประเทศจะแตกต่างกัน กาลเวลาและสถานการณ์ก็เป็นส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมตามยุคสมัย ในประเทศไทยเองเป็นประเทศร้อน และสมัยก่อนประเทศไทยยังไม่พัฒนา ด้วยความมีศึกสงครามก็ทำให้ยากที่จะไว้ผมยาว ไม่เหมือนผู้หญิงต่างชาติที่นิยมไว้ผมยาว เพื่อสื่อถึงความเป็น “ผู้หญิง” ที่มีความสวยงาม อ่อนหวานที่มาจากผมที่ยาวสวยประดับด้วยดอกไม้ และเครื่องหอมต่าง ๆ ทำให้การไว้ผมยาวสร้างภาพลักษณ์ว่าสวยงาม พร้อมค่านิยมที่ทำให้ตัวเองดูดี เลยทำให้เกิดค่านิยมของผมยาวว่าเป็นผู้หญิงที่สวยงาม

ผลผลิตการผลิตซ้ำ “ภาพยนตร์ กับ ค่านิยมภาพลักษณ์”

ภาพที่ 3 ภาพยนตร์เรื่องบางระจัน

จากภาพแสดงให้เห็นถึงฉากที่มีการสู้รบกับพม่า เป็นภาพของสตรีเพศผมสั้นเหมือนกับบุรุษแต่งตัวอกรบ คล้ายบุรุษและถือดาบอกรบเคียงบ่าเคียงไหล่และได้สละชีพตัวเองในสนามรบ ซึ่งเป็นภาพจากภาพยนตร์ย้อนประวัติศาสตร์เรื่องบางระจัน ที่เล่าถึงวีรกรรมของผู้คนในหมู่บ้านบางระจันที่ต้องต่อสู้กับพม่าที่มารุกรานสยามประเทศ หมู่บ้านบางระจันเป็นหมู่บ้านด่านหน้าที่ต้องเจอกับศึกก่อนซึ่งได้ขอแรงไปทางกรุงศรีฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวงในขณะนั้น แต่กรุงศรีฯ ไม่ได้ส่งทัพมาช่วยหรือเหล่ายุทธโศภณใด ๆ เลย ทำให้หมู่บ้านต้องพึ่งพาตนเอง ทำให้เราเห็นว่าสตรีที่มีความเป็นผู้นำไว้ผมสั้นคล้ายบุรุษ ทำให้ภาพของสตรีนั้นเป็นภาพจำว่า ถ้าสตรีที่มีทรงผมเช่นนี้ คือ สตรีที่มีความกล้าหาญ เนื่องจากสตรีที่ไว้ผมสั้นในยุคนั้น มีความกล้าหาญความสามารถไม่แพ้บุรุษที่ออกไปรบ นั่นเอง

ภาพที่ 4 ชาร์ลิส เทรัน (Charlize Theron) จากภาพยนตร์เรื่อง Mad Max

ภาพยนตร์เรื่องนี้มีชื่อว่า Mad max เป็นเรื่องราวที่เล่าถึงอนาคตที่ประชากรบนโลกประสบภัยแร้งขาดแคลนน้ำ และอาหาร รวมทั้งที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดการฆ่าฟันกัน และมีความเชื่อใหม่ ๆ เกิดขึ้นในเรื่องของการนับถือชีวิตที่เป็นนิรันดร์แต่ต้องเชื่อในสิ่งผู้นำสั่ง บทที่ชาร์ลิส เทรัน (Charlize Theron) ได้รับคือ เป็นผู้หญิงที่ผมสั้นเกรียนเหมือนผู้ชาย ในชื่อ อิมเพอร์เธอร์ ฟุริโอซ่า (Imperator Furiosa) ซึ่งเป็นผู้นำ และได้เป็นผู้นำผู้ชายหลาย ๆ คนในการสู้รบกันหลาย ๆ ครั้ง ได้รับความน่าเชื่อถือ และทุก ๆ คน เชื่อฟัง ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ ตัวละคร อิมเพอร์เธอร์ ฟุริโอซ่า เป็นตัวเด่นจนจบเรื่องเช่นกัน และได้รับความสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวละครเอกที่เป็นผู้ชายที่รับบท Max Rockatansky โดย Tom Hardy ตัวละคร อิมเพอร์เธอร์ ฟุริโอซ่า ในภาพยนตร์เป็นคนที่กล้าเสี่ยงเพื่อคนอื่น มีความเสียสละ และกล้าหาญมาก แถมยังไม่มีแขนหนึ่งข้าง มีภาระกิจต้องพาสตรีเพศที่ถูกจำจองโดยผู้นำชั่วร้ายหลบหนี และได้ถูกตามล่าจนสุดท้ายบาดเจ็บเกือบตาย ทำให้เห็น ภาพของผู้หญิงผมสั้นทำตัวเสี่ยงไม่แพ้ผู้ชาย และมีการช่วยเหลือสตรีเพศที่อ่อนแอ พร้อมช่วยเป็นผู้นำ และยังช่วยเหลือบุรุษด้วย ทำให้สตรีเพศที่ผมสั้นเป็นภาพลักษณ์ที่เป็นที่จดจำของคนอีกเรื่องหนึ่ง

ภาพที่ 5 จากภาพยนตร์เรื่อง Pacific Rim

ภาพยนตร์ที่เป็นเรื่องของการต่อสู้กับสัตว์ประหลาดต่างดาว โดยที่มนุษย์เป็นผู้ต่อสู้โดยใช้หุ่นยนต์ และในภาพ คือ คนที่ขับหุ่นยนต์โดยเราจะเห็นว่าผู้หญิงที่มีผมสั้นเป็นผู้ขับโดยยืนข้างผู้ชาย และจะต้องออกไปเสี่ยงอันตรายเหมือนกับผู้ชาย ผมที่สั้นทำให้ดูมีภาพลักษณ์ที่น่าเกรงขามขึ้นและดูมีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายในการที่ยืนข้างๆผู้ชาย

สรุปการภาพจำของการเหมารวมจากการผลิตซ้ำ ๆ ในสังคม และ สื่อเอง ก็ให้ค่าของทรงผมสั้นว่ามีความแรงแรงดังบุรุษ และ Geraghty, C. กล่าวว่า การเล่าเรื่องที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยสร้างภาพจำที่ชัดเจนและยั่งยืนในจิตใจของผู้ชม (Geraghty, C., 2000)

ภาพจำนี้จะหนีจากการนิยามนี้ยาก และการให้ค่านิยามว่าผู้ชายเป็นใหญ่กว่าผู้หญิง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเปิดกว้างมากขึ้น แต่การปลูกฝังหยั่งรากลึกในระบบสังคม ย่อมจะจางหายยากจากค่านิยม เพราะการผลิตซ้ำ ๆ ที่สร้างภาพจำไปเรื่อย ๆ ทำให้ผู้หญิงในสมัยใหม่จำเป็นต้องสร้างเอกลักษณ์ของทรงผมสั้นที่เป็นสไตล์ของตัวเองเพื่อสร้างค่านิยมใหม่ และเพื่อลบภาพจำของผมนั้นที่มาในฐานะความเป็นชายลงทีละน้อย ๆ

การผลิตภาพลักษณ์ของผู้นำกับผม “สั้น”

ภาพที่ 6 จิลมา วานา รูเซฟ (Dilma Vana Rousseff)

จิลมา วานา รูเซฟ (Dilma Vana Rousseff) ประธานาธิบดีคนที่ 36 ของประเทศบราซิล และเป็นอดีตประธานาธิบดีหญิงคนแรกของประเทศบราซิล ซึ่งพ้นจากตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2559 ก่อนหน้าที่เธอจะได้เป็นประธานาธิบดีนั้น รูเซฟเคยเป็นสมาชิกกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านเผด็จการทหารที่ปกครองบราซิล ซึ่งทำให้เธอถูกจำคุกและทรมานนานถึง 3 ปี ได้ด้วยความเป็นผู้หญิงที่มีความสามารถ เธอยังดูแกร่ง เข้มแข็ง และยังอดทนต่อสู้ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ไม่แพ้ผู้ชาย ภายหลังจากที่เธอถูกจำคุกนั้น ต่อมาเธอก็ก้าวเข้าสู่เส้นทางการเมือง จนได้ขึ้นเป็นประธานาธิบดี (ไทยรัฐ, 2554)

ภาพที่ 7 ดาลิอา กรีbauskaite (Dalia Grybauskaitė)

ประธานาธิบดีหญิงคนแรกของลิทัวเนีย และเป็นประธานาธิบดีคนแรกที่ได้รับเลือกตั้ง 2 สมัย และเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตลอดจนเป็นกรรมการยุโรปเพื่อการวางแผนงานการคลังและงบประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2552 เธอมักได้รับขนานนามว่า “สตรีเหล็ก” และ “แมกโนเลียเหล็กกล้า” การไว้วางใจและสนับสนุนและการแสดงออกที่มีความเป็นตัวของตัวเองและมีความมั่นใจสูงยิ่งทำให้ดูน่าเชื่อถือ (Sherman Hollar, 2012)

ภาพที่ 8 คริสติน ลาการ์ด (Christine Lagarde)

คริสติน ลาการ์ด เป็นผู้นำที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังของฝรั่งเศส ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานธนาคารกลางยุโรป (ECB) และยังคงผ่านอุปสรรคการรักษาเสถียรภาพของระบบธนาคารในยูโรโซนในช่วงที่มีการระบาดใหญ่ ในปี 2019 และยังคงกีดกันในเรื่องเพศสภาพแต่ คริสติน ลาการ์ด ก็ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำหญิงที่เก่ง (Connex Team, 2564)

ภาพที่ 9 คริสติน เจนเซน (Kathrin Jansen)

คริสติน เจนเซน หัวหน้าฝ่ายวิจัยและพัฒนาวัคซีนที่ Pfizer ที่ได้คิดค้นวัคซีนในระยะเวลาไม่ถึง 1 ปี และยังต้องผ่านความเสี่ยงมากมายกว่าจะมาถึงจุดนี้ได้ ความเป็นผู้นำที่เปลี่ยนวงการวิทยาศาสตร์พร้อมกับการช่วยเหลือคนอื่นมากมาย (Connex Team, 2564)

จากข้อมูลจะเห็นว่าผู้นำในภาพของผู้หญิงที่มีผมสั้น มีความเก่ง และความสามารถที่มากกว่าผู้ชายในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงได้การยอมรับและเคารพจากผู้คนในสังคมโลก การที่มีผมสั้นก็เป็นสิ่งที่เข้ามาเติมเต็มให้ภาพลักษณ์ แข็งแกร่ง กระฉับกระเฉง และแน่นอนทรงผมไม่สารถหนีคำวิจารณ์จากคนรอบด้านได้ ทรงผมที่ช่อนคำนิยามของผมสั้นเหมือนผู้ชายไว้ แต่การที่ผู้นำหญิงทั้งหลายทำผมสั้นอย่างมีสไตล์ของตัวเองก็เป็นการทะลวงกำแพงคำนิยาม “ผู้ชายผมสั้น ผู้หญิงผมยาว” ที่ละน้อย ๆ บวกกับความเก่ง และความรู้ จะทำให้ผู้หญิงขึ้นมาเท่าเทียมผู้ชายได้ในทุก ๆ ด้าน และ ชักวันคงหมดความเลื่อมล้ำทางด้านเพศสภาพ และคำนิยามของผมสั้นในผู้หญิงที่เหมือนผู้ชาย

สรุป

ผู้หญิงผมสั้นดูมีภาวะการเป็นชนผู้นำมากกว่าผมยาว โดยคำนิยามของผมยาว คือ ผู้หญิงที่สวยทำให้ผมสั้นนั้นถูกนิยามในความเป็นชายและเก่งมากกว่า แต่ปัจจุบันมีการเปิดรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และผู้หญิงมีความสามารถเท่ากับผู้ชายมากมายในปัจจุบัน แต่ในเรื่องของการสร้างความต่างของเพศ และเรื่องให้ผู้ชายเป็นใหญ่กว่า ก็ถูกปลูกฝังหยั่งรากลึกมายาวนาน และในเรื่องทรงผมก็มีคำนิยามที่ว่า “ผู้ชายผมสั้น ผู้หญิงผมยาว” มายาวนาน ก็มองว่าผู้หญิงผมยาว คือ ผู้หญิงที่มีความอ่อนไหว ดูสวยและน่าหลงใหล ส่วนผู้หญิงผมสั้น คือ ผู้หญิงที่เหมือนผู้ชาย ทำให้ภาพลักษณ์ความเป็นชายมาอยู่ไรทรงผมสั้นของสตรี กลุ่มสตรี (feminist) มีการเรียกร้องความเท่าเทียมในหลายๆด้านมานาน จนถึงปัจจุบันซึ่งทำให้เห็นว่าการกำแพงในหลาย ๆ ด้านได้ถูกพังทลาย แต่ภาพจำเหล่านั้นก็ยังคงทำงานอยู่ไม่จางหาย แต่ในทางกลับกัน การสร้างภาพของผู้นำหญิงที่มากับทรงผมสั้นอย่างมีสไตล์เป็นของตัวเอง เป็นสิ่งที่ทำให้กำแพงด้านทรงผมถูกทะลวงที่ละน้อยในเรื่องการไว้ผมสั้นที่ว่าเหมือนชาย การสร้างภาพจำแบบใหม่ว่าผู้หญิงกับผมสั้นในสไตล์ต่าง ๆ ในแบบผู้หญิงก็สามารถเป็นได้เช่นกัน ผมสั้นไม่จำเป็นต้องอยู่ในชายเสมอไป เป็นการสร้างภาพจำใหม่ขึ้นมาได้ แต่ในเวลานี้การมีผมสั้นของผู้หญิงอาจจะยังหนีไม่พ้นภาพลักษณ์ที่ดูแกร่งแบบชายได้ แต่ก็ยังเป็นหมุดหมายสำคัญและโอกาสที่ดีในการสร้างภาพจำใหม่ ๆ ให้กับสังคม เพื่อสร้างคำนิยาม และคำนิยามใหม่ของฝั่งสตรีให้มีด้านใหม่ ๆ ขึ้นมา

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2564 จาก <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVII/Download/2011-Article-03.pdf>
- กฤษณ์ อริยะพุทธิพงศ์. (2560). การคุกคามโดยภาพเหมารวม. เรียกใช้เมื่อ 9 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/stereotype-threat/>
- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2551). ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี: ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/เรื่องเพศใน ประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.).
- ศรวิศ ศรีฤทธิประดิษฐ์. (2560). ทำไมผู้ชายถึงไว้ผมสั้น และผู้หญิงไว้ผมยาว. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2563 จาก <https://medium.com/@faaksornjournal/ทำไมผู้ชายถึงไว้ผมสั้น-และผู้หญิงไว้ผมยาว>
- สุรสิทธิ์ วิทยาวัฐ. (2548). ภาพเหมารวมสื่อมวลชน : Media Stereotypes. เรียกใช้เมื่อ 9 กันยายน 2564 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9480000090726>
- อุษา พัดเกตุ. (2551). สตรีนิยมที่ถูกก่อสร้าง: การศึกษาการฉีกก้ำกัของของผู้หญิงในกรงอำนาจผู้ชายใน นวนิยายเรื่อง เมียจ้าว. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 5(2), 41-62.
- เย็นจิตร ถิ่นขาม. (2553). สตรีนิยม (Feminism). เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/357827.%20%E0%B9%96>
- ไทยรัฐ. (2554). รุสเซฟฟ์นั่งเก้าอี้ผู้นำหญิงคนแรกของบราซิล. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/138241>
- Bellsos. (2559). Feminism คืออะไร สิ่งที่คุณเข้าใจ ถูกหรือผิด? เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564 จาก <https://kullastreemag.com/lifestyle/feminism-คืออะไร/>
- Butler, J. (1990). Gender trouble: Feminism and the subversion of identity. New York: Routledge.
- Cerina. (2021). Why short hair is still a feminist statement. Illumination. Retrieved July 25, 2024, from <https://medium.com/illumination/why-short-hair-is-still-a-feminist-statement-6ad9e0d867d4>
- Connex Team. (2564). สุดยอด 12 ผู้นำหญิง ที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนทั่วโลก. เรียกใช้เมื่อ 7 ตุลาคม 2564 จาก <https://techsauce.co/connex/career-insight/12-women-leaders-who-inspire-people-around-the-world>
- De Beauvoir, S. (2011). The second sex. Vintage: Original work published 1949.
- Dray. (2567). The psychology of short hair: What your cut says about you Stylist. เรียกใช้เมื่อ 25 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.stylist.co.uk/beauty/short-hair-psychology/544830>
- Geraghty, C. (2000). Reinventing film studies: What is the study of film? Screen. Journal of Psychology, 41(1), 91-105.
- Greenleaf, R. K. . (1977). Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power and greatness. New York: Paulist Press.
- Kristen Bateman. (2023). The long, long history of long, long hair. Retrieved October 7, 2023, from <https://www.dazeddigital.com/beauty/article/61194/1/history-of-long-long-hair-lady-godiva-kim-kardashian-extensions-femininity>

- Rudolph. (2014). Historic hair: “Bobbing” and “Waving” in the 1920s. Denver Public Library. Retrieved July 25, 2023, from <https://history.denverlibrary.org/news/historic-hair-bobbing-and-waving-1920s>
- Scott, Joan W. (1988). *Gender and the Politics of History*. New York: Columbia University Press.
- Sherman Hollar. (2012). Dalia Grybauskaite president of Lithuania. Retrieved October 7, 2024, from <https://www.britannica.com/biography/Dalia-Grybauskaite>
- Stogdill, R. M. (1948). Personal factors associated with leadership: A survey of the literature. *Journal of Psychology*, 25(1), 35-71.

การบัญญัติเรียก : พระสมถยานิกกับพระวิปัสสนายานิก*

LEGISLATION CALLING (NAME DEFINITION) : SAMATHAYANIK AND
VIPASSANAYANIK

พระมหาเศกศักดิ์ จันทวโส (ทองอ่อน)*, พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล และ สิริโชค ปาณะศรี

Phramaha Seksak Jantawangso (Thongon)*, Phrakru Wijitsreerajal, Phrakru Kositwattananukul and Sittichok Panasree

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Doctor of Buddhist Studies Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: kuper2478@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการศึกษาภาวะบุคคลที่มีพัฒนาการเข้าเกณฑ์การถูกบัญญัติเรียกว่า “พระสมถยานิกกับพระวิปัสสนายานิก” ซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับพระปัญญาวิมุตและพระอุภโตภาควิมุต ที่ยึดตามหลักการปฏิบัติสมถะวิปัสสนา เริ่มมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ผ่านระบบไตรสิกขาที่พระพุทธองค์ทรงวางรากฐานไว้สำหรับเป็นหนทางไปสู่ความเป็นพระอรหันต์ในพระพุทธศาสนา และเพื่อให้ความสอดคล้องกับสังคมชาวชมพูทวีปในสมัยนั้น ต่อมาในคัมภีร์ชั้นอรรถกถา และอรรถกถาฎีกา นิยมเรียกตามลักษณะการปฏิบัติสมถะวิปัสสนาโดยตรงมากขึ้น โดยใช้คำว่า “สมถยานิกกับวิปัสสนายานิก” เพื่อบรรยายความเชื่อมโยงไปถึงผู้กำลังดำเนินไปสู่ความเป็นพระอริยบุคคล 7 ทำให้สามารถขยายเนื้อความไปสู่ความเป็นพระสมถยานิกกับพระวิปัสสนายานิกด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ 1) คำว่า “สมถยานิกกับวิปัสสนายานิก” ใช้ในฐานะเป็นศัพท์ระบุถึงรูปแบบการปฏิบัติวิปัสสนาทั้ง 4 แบบในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) คำว่า “สมถยานิกบุคคลกับวิปัสสนายานิกบุคคล” ใช้ในฐานะเป็นศัพท์คุณนาม โดยสภาวะมีความหมายเหมือนกับคำว่า “โยคี” หรือ “ภิกษุ” ผู้กำลังฝึกตน มีความเพียรฝึกฝนวิปัสสนา 3) คำว่า “พระสมถยานิกกับพระวิปัสสนายานิก” ใช้ในฐานะที่เป็นศัพท์ระบุสถานะพระอรหันต์ผู้บรรลุธรรมขั้นสูงสุดแล้ว หรือกลุ่มคำที่เป็นไวพจน์ในการใช้เรียกพระอรหันต์ทั้งหมดซึ่งจำแนกให้เห็นแนวทางการปฏิบัติสมถะวิปัสสนาที่พระอรหันต์ได้ใช้ฝึกฝน ก่อนการบรรลุอรหัตผล และการบัญญัติเรียกคำจำกัดความในเชิงระบุถึงภาวะความเป็นพระอรหันต์มาปรากฏเด่นชัดในหนังสือพุทธธรรม และตำราวิชาการอื่น ๆ

คำสำคัญ: พัฒนาการ, การบัญญัติเรียก, พระสมถยานิก, พระวิปัสสนายานิก

Abstract

This article is a study of the condition of people whose development meets the criteria for being called “Phra Samathayanika and Vipassanayanika” which are related to Phra Panya Vimut and Phra Uphatopakha Vimut. that is based on the principles of Samatha Vipassana practice It began to evolve since the Buddha's time. It is through the Threefold System that the Buddha laid the foundation for the path to Arahantship in Buddhism. and to be consistent with the society of the Indian subcontinent at that time Later in the Atthakatha scriptures and Commentary on the Supreme Court It is popular to refer to the more direct nature of samatha vipassana practice using

* Received July 31, 2024; Revised August 17, 2024; Accepted August 23, 2024

the terms “samathayanika and vipassanayanika”. In order to describe the connection to those who are progressing towards the attainment of the Seven Noble Persons, the content can be extended to Samathayanik and Vipassanayanika for 3 reasons: 1) The terms “samathāyānik and vipassanayānik” are used as terms to indicate the four styles of vipassana practice in Theravada Buddhism. 2) The words “samathāyānik person and vipassanayānik person” are used as adjectives. By state, the meaning is the same as the word "yogi" or "monk" who is practicing. Be diligent in practicing Vipassana. 3) The words “Samathayanika and Vipassanayanika” are Used as a term indicating the status of an Arahant who has attained the highest level of Dhamma. or a group of words that are synonyms for referring to all Arahants, which distinguishes the practice method of Samatha Vipassana practice that Arahants practice. Before attaining the fruition and the provision of specific definitions of the state of being an Arahant appears prominently in the Buddhadharma books. and other academic texts.

Keywords: Development, The act of Calling, Samathayanika, Vipassanayanika

บทนำ

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดขึ้นมาท่ามกลางศาสนาลัทธิมากมาย เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด เกิดการเปลี่ยนแปลงมาหลายยุคหลายสมัย มีพัฒนาการความเป็นมาในหลากหลายมิติมีผู้บรรลุมรรณมามากมาย โดยเฉพาะพระอรหันต์ ซึ่งเป็นพระอริยบุคคลชั้นสูงสุดสามารถละสังขารได้ครบ 10 ประการ แบ่งตามสถานะ มี 3 ประเภท คือ 1) พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า (ส.ม. 19/1093/607) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือ ผู้ตรัสรู้แล้วได้ก่อตั้งศาสนาพุทธ สามารถโปรดเวไนยสัตว์ให้หลุดพ้นเป็นพระอรหันต์ตามได้ 2) พระปัจเจกพุทธเจ้า คือ ผู้ตรัสรู้แล้วแต่ไม่ประกาศศาสนาไม่มีสาวก เกิดขึ้นเฉพาะในยุคที่โลกไม่มีพระพุทธศาสนาเท่านั้น 3) พระอรหันตสาวก คือ สาวกผู้บรรลุมรรณมเป็นพระอรหันต์จากการปฏิบัติตามธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า พระสาวกชุดแรกมีการบัญญัติ เรียกว่า “พระปัญจวัคคีย์” (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2564) ซึ่งจัดเป็นพระอรหันต์ปฐมสาวก (The First Five Disciples) ทั้งนี้ พระอรหันต์สามารถบัญญัติเรียกได้หลายรูปแบบ โดยในพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์ปฐมภูมิได้จำแนกพระอรหันต์ตามลักษณะด้านสมานะและปัญญาไว้ 5 คือ 1) พระปัญญาวิมุต 2) พระอุกโตภาควิมุต 3) พระเตวิชชะ 4) พระฉฬภิญโญ 5) พระปฏิสัมภีตปัตตะ ดังพระพุทธพจน์ที่มากในสุลลิมสูตรว่า “พระอรหันต์ปัญญาวิมุต แม้เป็นผู้หลุดพ้นเป็นอิสระแล้ว ไม่ยึดติดในขันธ์ 5 แต่ไม่สามารถแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ไม่มี ทิพยโสตา ไม่มีเจโตปริยญาณ ไม่มีปุณนิเวสาสนุสติญาณ ไม่มีทิพยจักขุ คือ จุตูปปาตญาณ และไม่ได้สันตวิโมกข์ คือ อรูปสมาบัติ พุตสัน ๆ ว่าไม่ได้อภิญญา 5 และไม่ได้อรุปรมาณ ได้แต่อาสวักขยญาณอย่างเดียว” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2557) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าพระอรหันต์ปัญญาวิมุตมีจำนวนมากกว่าพระอรหันต์ประเภทอื่น ทั้งนี้ ในพระไตรปิฎกคัมภีร์ยังไม่ปรากฏการบัญญัติเรียกพระสมณยานิกกับพระวิปัสสนายานิก ซึ่งไม่มีปรากฏในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาในภายหลัง

ดังนั้น บทความเรื่องนี้ต้องการนำเสนอคำจำกัดความของบุคคลที่มีคุณสมบัติเข้าหลักเกณฑ์นำไปสู่การบัญญัติ เรียกว่า “พระสมณยานิกและพระวิปัสสนายานิก” ตลอดถึงความหมาย ความเป็นมา และแนวทางการประพฤติปฏิบัติสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน อันเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ แม้ว่าประเด็นข้อสงสัยไม่ใช่เรื่องใหญ่ก็ตาม ซึ่งบางท่านอาจคิดไปว่า ในคัมภีร์ต่าง ๆ ได้บันทึกไว้อย่างนั้น ก็คงเป็นจริงตามนั้น แต่ผู้เขียนเห็นว่า ในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธ เมื่อเกิดข้อสงสัยแม้เพียงเล็กน้อยก็ไม่ควรเพิกเฉย เพราะหากไม่มีการศึกษาประเด็นดังกล่าวให้กระจ่างชัด ก็จะเป็นปัจจัยให้เกิดความสงสัยเช่นนี้แก่อนุชนรุ่นหลัง และสามารถเชื่อมโยงเนื้อความระหว่างคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์สำคัญอื่น ๆ ให้สอดคล้องเป็นเนื้อเดียวกันง่ายต่อการศึกษา

ความเป็นมาของพระสมณยานิกกับพระวิปัสสนายานิก

พระพุทธศาสนามีพระอรหันต์ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในความเป็นสักขีพยานการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเริ่มแรกยังไม่นิยมบัญญัติเรียกจำแนกตามประเภทโดยละเอียด ต่อมา คัมภีร์อรรถกถา ซึ่งจัดเป็นคัมภีร์ที่อธิบายเนื้อความในพระไตรปิฎกให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะเรื่องบุคคลผู้ปฏิบัติฝึกตนตามแนวทางสมณะวิปัสสนา จึงได้มีการบัญญัติเรียกท่านผู้ที่กำลังประพฤติปฏิบัติเป็นสองลักษณะคือ สมณยานิกบุคคลและวิปัสสนายานิกบุคคล เมื่อบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ จึงเรียกว่า “พระสมณยานิกและพระวิปัสสนายานิก” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557) โดยสันนิษฐานว่าน่าจะมีพัฒนาการมาจากพระปัญญาวิมุตกับ พระอุกโกโธภาควิมุตที่ปรากฏอยู่ก่อนแล้วในครั้งพุทธกาลจะเห็นได้ว่าคัมภีร์อรรถกถาพยายามอธิบายตีความถึงภาวะที่นำไปสู่ความเป็นพระอรหันต์ โดยการดำเนินเรื่องเชื่อมโยงเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กับคัมภีร์พระไตรปิฎก และนิยมอธิบายขยายความการระบุดังการปฏิบัติด้านสมณะวิปัสสนาของบุคคล (สมณยานิกบุคคลกับวิปัสสนายานิกบุคคล) จนสามารถบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ในลักษณะเชื่อมโยงกับความเป็นพระอริยบุคคล 7 (พระอุกโกโธภาควิมุตกับพระสุกขวิปัสสโก) มากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างในคัมภีร์อรรถกถาปรมัตถโชติกาที่มีปรากฏหลักฐานว่า “ตตล สญญาวีรตตสสาติ เนกขมมสญญาบุพพงคมาย ภาวนาย ปหีนกามาทีสญญสส. อิมินา ปเทน อุกโกโธภาควิมุตโต สมณยานิกโก อธิปเปโต. ปญญาวิมุตตสสาติ วิปัสสนาบุพพงคมาย ภาวนาย สพพกิลเสหิ วิมุตตสส. อิมินา สุกขวิปัสสโก อธิปเปโต” (สุตต.อ.อ. (บาลี) 29/854) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556) ในบทเหล่านั้น บทว่า สญญาวีรตตสส แก่บุคคลผู้คลายสัญญาได้แล้ว คือ สัญญามีการสัญญา เป็นต้น จะได้แล้วด้วยภาวนาอันมีเนกขัมมสัญญาเป็นหัวหน้า ด้วยบทนี้ ท่านประสงคเอาจสมณยานิก (มีสมณะเป็นยาน) อันเป็นอุกโกโธภาควิมุต (พ้นแล้วทั้งสองฝ่าย) บทว่า ปญญาวิมุตตสส แก่บุคคลผู้หลุดพ้นแล้วด้วยปัญญา คือ หลุดพ้นแล้วจากกิเลสทั้งปวงด้วยภาวนาอันมีวิปัสสนาเป็นหัวหน้า ด้วยบทนี้ ท่านประสงคเอาจพระสุกขวิปัสสโก (พระวิปัสสนายานิก)

ความหมายของพระสมณยานิกกับพระวิปัสสนายานิก

คำว่า “พระสมณยานิกและพระวิปัสสนายานิก” นี้สามารถนำมาตีความถึงสถานะโยคีผู้ประพฤติปฏิบัติจนบรรลอรหัตผลสำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้ 2 วิธี คือ

1. การตีความโดยอรรถ หมายถึง การตีความจากความหมายของศัพท์เป็นภาษาไทยที่ชัดเจน ฟังแล้วเข้าใจได้ง่าย ดังนั้น คำว่า “สมณยานิกและวิปัสสนายานิก” จึงแปลเป็นคุณนามกันโดยทั่วไปว่า ผู้มีสมณะเป็นยานและผู้มีวิปัสสนาเป็นยาน เป็นการตีความโดยเทศน์นักบวชตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า คือ โยคีผู้ละบ้านเรือนออกบวชแล้วฝึกฝนตนในพระพุทธศาสนาด้วยสมณะกัมมัฏฐานและวิปัสสนาภาวนา ต่อเมื่อบรรลอรหัตผลแล้วจึงเรียกว่า “พระสมณยานิกและพระวิปัสสนายานิก”

2. การตีความโดยพยัญชนะ หมายถึง การตีความโดยอาศัยการวิเคราะห์รากศัพท์ที่แสดงถึงความเป็นพระอรหันต์โดยภาวะ ซึ่งพบคำแปลจากคัมภีร์ต่าง ๆ หลายประการ เช่น พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ให้ความหมายของพระปัญญาวิมุตและพระอุกโกโธภาควิมุตซึ่งสัมพันธ์กับพระสมณยานิกและพระวิปัสสนายานิกโดยภาวะที่เป็นไวยากรณ์กัน ดังพระพุทธพจน์ว่า “อานนท ภิกษุผู้รู้ถึงความเกิด ความดับ คุณ โทษของวิญญูญัตติ 7 และอายตนะ 2 และอุบายสลัดออกจากวิญญูญัตติ 7 และอายตนะ 2 นี้ตามความเป็นจริง ย่อมหลุดพ้นเพราะไม่ถือมั่น ภิกษุนี้ เราเรียกว่าผู้เป็นปัญญาวิมุต และอานนท เมื่อใด ภิกษุเข้าวิโมกข์ 8 เหล่านี้ โดยอนุโลมบ้าง เข้าโดยปฏิโลมบ้าง เข้าทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลมบ้าง เข้าก็ได้ ออกก็ได้ ในคราวที่ต้องการ และเพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไป เธอได้เข้าถึงอยู่ด้วยความรู้อย่างในปัจจุบันนี้ที่เดียวซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันหาอาสวะมิได้ ภิกษุนี้เรียกว่า เป็น (พระ) อุกโกโธภาควิมุต” (ที.ม. 10/129/75-76) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยสมณยานิกบุคคลและวิปัสสนายานิกบุคคลตามความหมายเชิงวิเคราะห์นี้ก็คือ ผู้ประพฤติสมณธรรมด้วยหลักสมณะวิปัสสนา

กัมมัญฐาน ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกด้วยศีล สมาธิ และปัญญา คัมภีร์ชั้นอรรถกถา เช่น ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค กล่าวว่า สมถยานิกะ คือ ผู้มีสมถะ (ฌาน) เป็นทางดำเนินส่วนผู้เป็นวิปัสสนายานิกะ คือ ผู้มีวิปัสสนา (ปัญญา) เป็นทางดำเนินล้วน ๆ ซึ่งจัดเป็นองค์ธรรมคู่กัน (สมเด็จพระพุทธปาหิตยาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), 2560) ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ฌาน ย่อมไม่ปรากฏแก่ผู้ไม่มีปัญญา ปัญญาย่อมไม่ปรากฏแก่ผู้ไม่มีฌาน ผู้มีทั้งฌานและปัญญานั้นแล จึงนับว่าอยู่ใกล้นิพพาน” (ขุ.ธ. 25/372/149) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งการจะบรรลุมรรคผลนิพพานในพระพุทธศาสนา มีวิธีหรือรูปแบบอันเป็นหลักสำคัญ 6 ประการ คือ 1) การท่องบ่นสาธยายธรรม 2) การฟังอย่างลึกซึ้ง หรือการฟังอย่างตั้งใจ 3) การไตร่ตรองธรรมที่ได้ยินได้ฟังมา 4) การเจริญสติปัฏฐาน 5) การแสดงธรรมที่ตนได้ยินได้ฟังมาแก่ผู้อื่นอีกครั้งหนึ่ง และ 6) พุทธธรรมของพระพุทธเจ้าที่เกื้อกูลแก่การเข้าใจไตรลักษณ์ (จุฬารัตน, 2560) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายถึงพระสมถยานิกและพระวิปัสสนายานิก ไว้ว่า พระสมถยานิก คือ พระอรหันต์ ผู้เป็นพระปัญญาวิมุต และพระอุกโตภาควิมุต ส่วนพระวิปัสสนายานิก คือ พระอรหันต์ปัญญาวิมุตอย่างเดียว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557) (พระสุกขวิปัสสโก)

สรุปได้ว่า พระสมถยานิกกับพระวิปัสสนายานิก เป็นคำที่นิยมใช้เรียกในคัมภีร์ชั้นอรรถกถา และอรรถกถาฎีกา โดยมุ่งถึงความสัมพันธ์ด้านเกณฑ์การเรียกผู้ปฏิบัติที่บรรลุธรรมจากผลด้านสมาธิ (ฌานสมาบัติ) คือ พระสมถยานิกกับปัญญา (วิปัสสนาญาณ) คือ พระวิปัสสนายานิก เพื่อการเชื่อมโยงไปยังหลักไตรสิกขาและอริยมรรค โดยมีพัฒนาการมาจากพระอรหันต์ปัญญาวิมุต และพระอุกโตภาควิมุตที่มีการบัญญัติเรียกปรากฏอยู่ก่อนแล้ว ในครั้งพุทธกาล โดยเฉพาะพระวิปัสสนายานิก ซึ่งเป็นพระปัญญาวิมุตที่ไม่ได้อาศัยฌาน แต่เป็นผู้เจริญวิปัสสนาด้วยการอาศัยขณิกสมาธิเป็นฐานในการปฏิบัติ ทำให้ดำเนินไปสู่มรรค ผล และนิพพาน

แนวทางการปฏิบัติของพระสมถยานิกและพระวิปัสสนายานิก

พระพุทธศาสนามีหลักการประพฤติปฏิบัติที่สำคัญอยู่สองประการ คือ สมถะและวิปัสสนา โดยผ่านกระบวนการกำหนดรู้พัฒนาไปสู่การบรรลุธรรมสองรูปแบบ คือ การกำหนดรู้แบบสมถะ และการกำหนดรู้แบบวิปัสสนา (พระภาวนาพิศาลเมธี วิ (ประเสริฐ มนต์เสรี), 2567) ดังที่พระบรมศาสดาได้ตรัสไว้ว่า “ธรรม 2 ประการที่เป็นฝ่ายวิชา คือ 1) สมถะ การฝึกจิตให้สงบเป็นสมาธิ 2) วิปัสสนา ความเห็นแจ้งด้วยปัญญา ขยายความได้ว่า สมถะที่ภิกษุเจริญแล้ว ย่อมให้จิตเจริญ จิตที่เจริญแล้ว ย่อมละราคะได้ วิปัสสนาที่ภิกษุเจริญแล้ว ย่อมให้ปัญญาเจริญ ปัญญาที่เจริญแล้ว ย่อมละอวิชชาได้ จิตที่เศร้าหมองเพราะราคะ ย่อมไม่หลุดพ้น ปัญญาที่เศร้าหมองเพราะอวิชชา ย่อมไม่เจริญ เพราะสํารอกราคะ จึงได้มีเจตวิมุตติ เพราะสํารอกอวิชชา จึงได้มีปัญญาวิมุตติ” (อง.ทุก. 20/32/76) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สมถะกัมมัญฐาน ถือเป็นวิธีการฝึกฝนสมาธิ หรือฌานสมาบัติ มีมาก่อนพระพุทธศาสนา ภายหลัง เมื่อพระโพธิสัตว์ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ทรงปฏิวัติรูปแบบการปฏิบัติขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยหลักวิปัสสนาภาวนา แต่ก็ต้องเข้าใจในบริบทของสังคมในสมัยนั้นว่า การเปลี่ยนมาประพฤติปฏิบัติในรูปแบบใหม่นั้น ผู้ปฏิบัติต้องเริ่มฝึกฝนกันใหม่ หรือเรียกว่าต้องปรับทัศนคติกันใหม่ ทั้งพระองค์ก็ทรงอาศัยวิธีการฝึกสมาธินี้มาก่อน จึงทรงมีพุทธประสงค์เห็นว่าควรอนุโลมการฝึกอบรมสมาธิ คือ ไม่ทั้งรูปแบบดั้งเดิมโดยสิ้นเชิง แต่ทรงปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติให้สอดคล้องตามอัธยาศัยหรือตามความสามารถของผู้ปฏิบัติที่ยังติดในการฝึกสมาธิ ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วทรงอนุโลมในรูปแบบนี้ เรียกว่าเป็นทางโดยอ้อม ได้แก่ การอบรมสมถะกัมมัญฐานก่อน จะปฏิบัติแบบใดก็แล้วแต่ เมื่อน้อมจิตหรือสามารถยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาภาวนาได้ ส่วนวิปัสสนากัมมัญฐาน คือ เป็นการสร้างอุบายเรื่องปัญญาผ่านอารมณ์วิปัสสนาภูมิ 6 ได้แก่ ขันธ์ 5 อายตนะ 12 ธาตุ 18 อินทรีย์ 22 อริยสัจ 4 ปฏิจจสมุปบาท 12 องค์ธรรมเหล่านี้เป็นชุมพลงานขับเคลื่อนอริยมรรค นำผู้ปฏิบัติให้เดินทางไปสู่พระนิพพาน กล่าวคือ ตั้งแต่มีสัมมาทิฐิไปจนถึงทำให้สัมมาสติสามารถยึดจิตไว้กับอารมณ์วิปัสสนา จนเกิดสัมมาสมาธิขึ้นมาได้โดยการพิจารณารูปนามให้เห็นเป็นไตรลักษณ์ ว่าเป็นของ

ไม่เพียง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา ว้างจากความยึดมั่นถือมั่นในบัญญัติทั้งปวง ลักษณะเช่นนี้เป็นทางโดยตรง กล่าวคือ มุ่งตรงต่อพระนิพพาน ซึ่งแม้แต่ระดับเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่าอุปาทาน อย่างประเสริฐ หรือความยึดติดขั้นสุดยอด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

ในคัมภีร์สูตรตนตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภทวารวรรคได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติหลักสำคัญ 4 แบบ จัดเป็นธรรมคู่กัน คือ 1) การเจริญวิปัสสนาอันมีสมณานำหน้า (สมณูปพงคัมวิปัสสนา) 2) การเจริญสมณะอันมีวิปัสสนาำหน้า (วิปัสสนาอุปพงคัมสมณะ) 3) การเจริญสมณะและวิปัสสนาคู่กันไป (ยุคนฺทสมณวิปัสสนา) 4) ภิกษุมิใช่ถูกอุทธรณ์จะ ในธรรมกันไว้ (อัมมุตถัจจวิคคหิตมานัส) (ขุ.ป. 31/1/413-414) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังตัวอย่าง การบรรลุธรรมผลนิพพานในพระพุทธศาสนา โดยจะยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้

พระบรมศาสดา ทรงเป็นพระอุกโตภาคิมุต อย่างเลิศ แบบพระสมณยานิก (สมณูปพงคัมวิปัสสนา) เพราะทรงบรรลุทั้งโลกียธรรมและโลกุตตรธรรม รวมทั้งสัญญาเวทยินโรธ โดยเฉพาะอนุบุพพิหารสมาบัติ 9 จะมีแต่ผู้ที่คล่องแคล่วในฌานสมาบัติ (สมาธิ) เท่านั้นถึงจะเข้าได้ ดังพระพุทธพจน์ว่า “ดูกรอานนท์ トラบใดที่เรา ยังเข้าบ้าง ออกบ้าง ซึ่งอนุบุพพิหารสมาบัติ 9 ประการนี้ ทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลมอย่างนี้ไม่ได้ トラบนั้น เรายัง ไม่ปฏิญาณในโลก พร้อมทั้งเทพ มาร พรหม สมณพราหมณ์ และมนุษย์ ว่าเราได้ตรัสรู้แล้วซึ่งอนุตรสัมมาสัมโพธิ ญาณ ต่อเมื่อใด เราเข้าบ้าง ออกบ้าง ซึ่งอนุบุพพิหารสมาบัติ 9 ทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลมอย่างนี้แล้ว เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณในโลก... ว่าเราได้ตรัสรู้แล้วซึ่งอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ก็แล ญาณทัสนะเกิดขึ้นแล้วแก่เราว่า เจโต วิมุตติของเราเป็นอกุปปา นี่เป็นอันติมาชาติ บัดนี้ ภพใหม่อีก ไม่มี” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

พระพาหิยทารุจิจริยเถระ เป็นพระอรหันต์ปัญญาวิมุต แบบพระวิปัสสนายานิก ซึ่งเป็นที่น่ายกย่องว่าท่านไม่เคยปฏิบัติวิปัสสนาภาวนามาก่อน ทั้งยังไม่เคยบวชในพระพุทธศาสนาด้วยซ้ำ แต่ท่านได้ฟังธรรมจากสัตบุรุษ คือ พระพุทธเจ้าโดยย่อเท่านั้น ก็ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา บวกกับการเดินทางมาเป็นระยะทางไกล (เท่ากับการได้เดินจงกรม) แต่ขณะที่ฟังธรรมอยู่นั้น จิตของท่านคล้อยตามธรรมที่ได้ฟัง เป็นการเจริญวิปัสสนาภาวนาใน ฐานธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หมวดอายตนปัพพะ เป็นการกำหนดรู้ปัจจุบันอารมณ์ที่เข้ามากระทบ ได้เห็นถึงความปรวนแปร ทยอยอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ไม่อยู่ในอำนาจที่จะบังคับบัญชาได้ เป็นของว่างเปล่า ไม่มีตัวตน ทุกสังขารธรรมล้วนตกอยู่ในกฎแห่งไตรลักษณ์ เป็นการรู้แจ้งของผู้มีปัญญินทรีย์แก่กล้า เป็นอุคฆฏิตัญญูปุคคล ลำดับนั้น จิตของพาหิยะได้หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายไม่ยึดมั่นถือมั่นด้วยประการทั้งปวง ในขณะนั้นเอง การบรรลุธรรมของท่าน เป็นการเข้าถึงสุญญตา แบบสุขาปฏิบัติ ขิปปาภิญญา คือ การปฏิบัติแบบสบาย และ รู้ธรรมได้เร็ว เป็นวิปัสสนายานิกบุคคล (พระสมศักดิ์ สุธธิตาโค (ธิตา), 2557) คือ ได้บรรลุอรหัตผลอย่างเฉียบพลัน เป็นพระอรหันต์สุกขวิปัสสก ในขณะที่เป็นคฤหัสถ์นั่นเอง โดยพบว่า ในขณะที่ฟังธรรมเกิดองค์ธรรมขึ้น กล่าวคือ โพธิปักขิยธรรม มีอินทรีย์ 5 ที่มีศรัทธาซึ่งมีกำลังที่แก่กล้า ส่งเสริมทำให้เกิดขณิกสมาธิที่นำไปสู่การบรรลุธรรม ผลได้ จะเห็นได้ว่า ศรัทธาเป็นองค์ธรรมหลักของพระวิปัสสนายานิก เพราะสัทธินทรีย์เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด (พระกัมมัญญานาจริยา อู กุณฑลาลาภวิงศ์, 2541) ซึ่งมาคู่กับปัญญา โดยการบรรลุธรรมแบบวิปัสสนายานิก เป็นช่วงระยะเวลาต่อเนื่องกันอย่างรวดเร็ว ดังบาลีว่า “ขโณ” มีความหมายว่า รวดเร็ว ดังบาลีว่า “ชีวิต อดต ภาโว จ สุขทุกขา จ เกวลา เอกจิตตสมายุตตา ลหุโส วตเตต ขโณ.” (ขุ.ม. 29/39/97) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535) ชีวิต อดภาพ สุขและทุกข์ล้วน ประกอบด้วย จิตดวงเดียว ขณะเป็นไปรวดเร็ว ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการบรรลุธรรมของพระวัคคิ ที่มีศรัทธาและความเคารพต่อพระพุทธองค์ จิตมีความผ่องใส ทำให้มีสมาธิปฏิบัติ

พระสารีบุตรเถระ เป็นพระอรหันต์อุกโตภาคิมุต แบบพระสมณยานิก ด้วยเหตุผลว่าท่านเป็นผู้เลิศ ด้านทรงปัญญาก็จริง แต่เมื่อยึดตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติแล้ว ท่านไม่ได้เป็นพระวิปัสสนายานิก ด้วยเกณฑ์การได้ ฌานถึงขั้นสัญญาเวทยินโรธ ก่อนจะบรรลุอรหัตผล โดยพบว่า ท่านบวชมาแล้วประมาณสองสัปดาห์ ได้เจริญ วิปัสสนาควบคู่ไปกับการใช้ฌานสมาบัติ ที่เรียกว่า “ยุคนฺทสมณวิปัสสนา” คือ การเจริญสมณะและวิปัสสนา

ควบคู่กันไป ตั้งแต่ปฐมมาน จนถึงสัญญาเวทิตินิโรธ ซึ่งแสดงว่าท่านเป็นพระอนาคามีแล้วก่อนฟังที่ชนขุสูตร ที่ถ้าสุกรชาตา แล้วบรรลุอรหัตตผล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

กล่าวโดยสรุป สมณะกัมมัญฐานกับวิปัสสนากัมมัญฐาน โดยรวมแล้วเป็นการฝึกฝนจิตให้เป็นเอกัคคตารมณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมไว้กำจัดอาสวะกิเลสในระดับต่าง ๆ ด้วยวิธีอันหลากหลาย คือ เจริญวิปัสสนาอันมีสมณานำหน้า คือ ใช้อารมณสมณะกัมมัญฐาน 40 กอง (สมถภูมิ 7) เป็นหลัก ส่วนเจริญสมณะอันมีวิปัสสนาำหน้า คือ ใช้อารมณวิปัสสนา (วิปัสสนาภูมิ 6) ผ่านแนวสติปัฏฐาน 4 ในการสร้างสมาธิ อันเป็นแนวทางการปฏิบัติของ พระสมณยานิก แตกต่างจากพระวิปัสสนายานิก จากการศึกษา พบว่า ไม่มีความจำเป็นต้องสร้างสมาธิถึงระดับองค์ฌาน แต่เมื่อตอนจะบรรลุผลต้องอาศัยการเจริญวิปัสสนา ทำให้สมาธิมีประสิทธิภาพเทียบเท่าองค์ฌาน โดยอัตโนมัติ โดยเฉพาะวิปัสสนายานิก (พระสุกขวิปัสสโก) ผู้เขียนมีความเห็นว่า น่าจะบรรลุธรรมโดยการสดับฟังธรรมเทศนาจากพระบรมศาสดาโดยตรง หรือสดับรับฟังแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ด้วยการพิจารณาเบญจขันธ์ รูป-นาม (กาย-จิต) โดยความเป็นไตรลักษณ์ ซึ่งสงเคราะห์ลงในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา กล่าวคือ สติปัฏฐาน 4 หมวดธรรม

ระดับสมาธิที่จำเป็นต่อการบรรลุธรรมของพระสมณยานิกและพระวิปัสสนายานิก

1. ระดับสมาธิของพระสมณยานิก

พระสมณยานิก มีความถนัดเป็นพิเศษในการใช้งานสมาธิ โดยสามารถแบ่งเป็นระดับใหญ่ ๆ ได้ 2 อย่าง ได้แก่ รูปฌาน 4 และอรุณฌาน 4 เรียกว่า ฌานสมาบัติ 8 สมาธิ ที่เกิดจากฌาน จะเป็นอุปกรณ์ที่ดีสำหรับการบรรลุธรรมผล เป็นเครื่องมือเตรียมจิตให้พร้อม และให้อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้ดีที่สุด เพราะตัวฌานสมาบัติตลอดถึงรูปธรรมนามธรรมทั้งหลายที่มีอยู่ในฌานสมาบัติ ก็ล้วนเป็นสังขารที่ผู้ปฏิบัติสามารถจะหยิบบกขึ้นมา กำหนดพิจารณาด้วยวิปัสสนาญาณเพื่อให้เกิดวิชาได้ โดยฝ่ายสมณะกัมมัญฐาน สร้างสมาธิด้วยอารัมมณูปฌาน ด้วยการเพ่งอารมณที่เป็นรูปบัญญัติ ส่วนฝ่ายวิปัสสนากัมมัญฐาน เพ่งลักขณูปฌาน ด้วยอารมณที่เป็นปรมาณ และพระอรหันต์ผู้บรรลุนิพพานแล้วโดยสมบูรณ์ ย่อมใช้ฌานสมาบัติ เป็นที่พักอยู่สบายได้ แต่ท่านหาจิตใจเพลินไม่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

2. ระดับสมาธิของพระวิปัสสนายานิก (พระสุกขวิปัสสโก)

พระวิปัสสนายานิก เป็นผู้อาศัยการเจริญวิปัสสนาภาวนาล้วน ๆ จนเกิดจิตตวิสุทธิ (จิตบริสุทธิ์โดยอัตโนมัติ) โดยอาศัยสมาธิเท่าที่จำเป็น อย่างน้อยจะต้องเป็นระดับขณิกสมาธิ ซึ่งคำว่า “ขณิกสมาธิ” แปลว่า ความตั้งมั่นอยู่ได้ชั่วขณะ ซึ่งมาในปฏิสัมภิทามรรคว่า “อิมหิ จ ปน นีวรณหิ วิสุทธิจิตตสส โสฬสวตถุํ อานาปานสสตี ภาวยโต ขณิกโมธานา เมื่อพระโยคาวจรผู้มีจิตหมดจดจากนิวรณ์เหล่านี้ เจริญสมาธิที่ประกอบด้วยอานาปานสติ 16 ชั้น ความที่จิตตั้งมั่นชั่วขณะย่อมมีได้” (ขุ.ป. 31/153/175) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535) ส่วนคำว่า “ขณะ” ศัพท์องค์ประกอบมีความหมายว่า สิ้นไป ดังพระบาลีว่า “ขวยวิราโคติ สงขารานํ ขณภงโก.” ความดับไปทุก ๆ ขณะแห่งสังขารธรรมทั้งหลาย ชื่อว่า ขยวิราโค ซึ่งคำว่า “ขณิกสมาธิ” ไม่มีปรากฏเรียกในคัมภีร์พระไตรปิฎก แต่มาเรียกกันในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาวิสุทธิมรรค ส่วนในคัมภีร์ปรมัตถมัญจุสาเรียกว่า “มูลสมาธิ” ซึ่งจิตสงบตั้งอยู่ชั่วขณะ ชื่อว่า ขณิกสมาธิ วิปัสสนาขณิกสมาธิก็ให้จิตสงบตั้งอยู่ได้เหมือนกัน ขณิกสมาธิมีกำลังมากเข้าเท่ากับอุปจารสมาธิ แล้วการกำหนดอารมณ์อันหนึ่งกับอีกอันหนึ่งนั้น ระหว่างกลางอารมณ์ทั้งสอง กิเลสนิวรณ์เข้าไม่ได้เมื่อกำหนดติดต่อกันอยู่เรื่อยไป ในขณะนั้นใจก็สงบตั้งอยู่นาน ๆ ได้เหมือนกัน เมื่อผู้ปฏิบัติเข้าถึงอุทยัพพญาณ ภังคญาณ เป็นต้น วิปัสสนาขณิกสมาธิแก่กล้ายิ่งขึ้น มีกำลังมากคล้าย ๆ กับอัปปนาสมาธิ เพราะปราศจากปฏิปกัซ คือกิเลสนิวรณ์ (พระภิกษุทันตะ อาสภมหาเถระอัครกัมมัญฐานาจารย์, 2539)

สรุปได้ว่า สมบัติที่เป็นอุปกรณ์ในการบรรลุนิพพานของพระสมณยานิก คือ ฌานสมบัติ ได้แก่ รูปฌาน 4 และอรุณ 4 เป็นพื้นฐานในการยกจิตสู่วิปัสสนาญาณ ส่วนระดับสมาธิของพระวิปัสสนาญาณิก ไม่มีความจำเป็นต้องใช้สมาธิถึงอรุณ 4 แต่จำเป็นต้องอาศัยสมาธิอยู่บ้าง แต่เป็นระดับฌานสมาธิที่ประกอบด้วยความแก่กล้าแห่งอินทรีย์ 5 โดยเฉพาะศรัทธา ซึ่งจัดเป็นตัวนำยิ่งยวดที่สามารถทำให้บรรลุธรรมแบบเฉียบพลันได้ และมีเงื่อนไขบางประการ เช่น ต้องเป็นผู้บำเพ็ญเพียรบริบูรณ์มาแต่ปางก่อน มีกรรมเบาบาง เจือจาง และสดับรับฟังพระธรรมเทศนาจากพระบรมศาสดาโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศุภจิตร์ ธมฺมาโก (หอประสงค์ผล) พบว่า การบรรลุธรรมแบบสุกขวิปัสสกะ คือ การบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ประเภทหนึ่งเรียกว่า พระปัญญาวิมุต หมายถึง ผู้หลุดพ้นด้วยปัญญา เป็นวิปัสสนาญาณิก หรือสุทวิปัสสนาญาณิก สามารถดับกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวง ทั้งนี้ พระสุกขวิปัสสกะ สำเร็จรื้อถอนผลด้วยการเจริญวิปัสสนาญาณล้วน ๆ อาศัยเพียงฌานสมาธิเป็นพื้นฐาน การเจริญวิปัสสนาเพื่อบรรลุถึงความหลุดพ้น (พระมหาศุภจิตร์ ธมฺมาโก (หอประสงค์ผล), 2561)

การบรรลุธรรมของพระสมณยานิกและพระวิปัสสนาญาณิก

พระอรรถกถาจารย์ได้กล่าวถึงแนวทางการบรรลุธรรมของพระสมณยานิก และพระวิปัสสนาญาณิก ซึ่งมีพัฒนาการมาจากคุณลักษณะสำคัญของพระอรหันต์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก กล่าวคือ การบรรลุธรรมของพระสมณยานิกและพระวิปัสสนาญาณิกมีพัฒนาการมาจากพระปัญญาวิมุตและพระอุกโตภาควิมุต จากแนวทางการปฏิบัติที่มีผลต่อคุณสมบัติพิเศษที่พระอรหันต์จะได้รับ ความแก่กล้าแห่งอินทรีย์ วาสนา บารมี รวมทั้งผลที่ได้รับและไม่ได้รับหลังจากบรรลุหรือหลุดพ้น สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. พระสมณยานิก

พระสมณยานิก เป็นการบัญญัติเรียกกระบุได้ถึงความเป็นพระอรหันต์ปัญญาวิมุตที่บรรลุสมาธิระดับรูปฌาน 4 และพระอรหันต์อุกโตภาควิมุตผู้ได้รูปฌานอย่างน้อยขั้นหนึ่ง แต่ไม่ได้โลกียวิชาและโลกียอภิญญา ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นพระสมณยานิกผู้ไม่ได้ผลแห่งการบรรลุธรรม สันนิษฐานเพียงอย่างเดียว ส่วนพระสมณยานิกอันมีชื่อเรียกเป็นไวพจน์ของพระเตวิชชะ (พระอรหันต์ผู้ได้วิชา 3) พระอุกโตภาควิมุต (พระอรหันต์ผู้บรรลุทั้งสองส่วน คือ รูปฌาน 4 อรูปฌาน 4) พระฉฬภิญโญ (พระอรหันต์ผู้ได้อภิญญา 6) พระปฏิสัมภิทูปัตตะ (พระอรหันต์ผู้ได้ปฏิสัมภิทา 4) ซึ่งคุณสมบัติพิเศษที่ได้รับเป็นผลแห่งการบรรลุธรรม ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 วิชา 3

1.1.1 บุพเพนิวาสานุสติญาณ คือ ญาณเป็นเหตุระลึกชาติในอดีตหรืออนาคตได้หลาย ๆ ชาติ พร้อมทั้งลักษณะ ผิพรรณ ชาติตระกูล ชีวประวัติทั้งหมดในแต่ละชาติ

1.1.2 จุตูปปาตญาณ คือ ญาณรู้เห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติ กำลังเกิด ทั้งชั้นต่ำ ชั้นสูงด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์ สามารถรู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรม

1.1.3 อาสวักขยญาณ คือ ญาณทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันไม่มีอาสวะ เพราะอาสวะสิ้นไป ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบัน (ม.ม. 13/186/517) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

1.2 อภิญญา 6

1.2.1 อิทธิวิธี หรืออิทธิวิธี คือ ความรู้ที่ทำให้แสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้

1.2.2 ทิพพโสต คือ ญาณที่ทำให้มีหูทิพย์

1.2.3 เจโตปริยญาณ คือ ญาณที่ทำให้กำหนดใจคนอื่นได้ คือทนายใจเขาได้

1.2.4 บุพเพนิวาสานุสติญาณ คือ ญาณที่ทำให้ระลึกชาติได้หลาย ๆ ชาติ

1.2.5 ทิพพจักขุ (จตุปปาตญาณ) คือ ญาณที่ทำให้มีตาทิพย์

1.2.6 อาสวักขยญาณ คือ ญาณที่ทำให้อาสวะสิ้นไป

1.3 ปฏิสัมพันธ์ 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564)

- 1.3.1 อัตตปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ปัญญาแตกฉานในอรรถ ปริชาตญาณในความหมาย
- 1.3.2 ธัมมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ปัญญาแตกฉานในธรรม ปริชาตญาณในหลัก
- 1.3.3 นิรุตติปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ปัญญาแตกฉานในนิรุตติ ปริชาตญาณในภาษา
- 1.3.4 ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ มีไหวพริบ

2. พระวิปัสสนายานิก

พระวิปัสสนายานิก เป็นพระอรหันต์ปัญญาวิมุต (พระมหาหงส์ศักดิ์ ฐานิโย, 2558) เรียกอีกชื่อว่า “พระสุกขวิปัสสก” เมื่อบรรลุอรหัตผลแล้ว จะไม่ได้คุณสมบัติพิเศษแห่งการบรรลุธรรม แต่สามารถมีฤทธิ์ที่เรียกว่า อริยฤทธิ์ ดังมาในสุลลิมสูตรว่า แม้เป็นผู้หลุดพ้นเป็นอิสระแล้ว ไม่ยึดติดในชั้น 5 และเห็นปฏิจักษุสมบัติ แต่ก็ไม่สามารถแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ไม่มีทิพยโสต ไม่มีเจโตปริยญาณ ไม่มีปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ไม่มีทิพยจักขุ คือ จุตูปปาตญาณ และไม่ได้สันตวิโมกข์ คือ อรูปสมาบัติ พุทธสัน ๆ ว่า ไม่ได้โลกียอภิญา 5 และไม่ได้รูปฌาน ได้แก่ อาสวกขยญาณอย่างเดียวกันเท่านั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557) ซึ่งลักษณะการบรรลุธรรมของพระวิปัสสนายานิก พบว่า เป็นผู้เจริญวิปัสสนาด้วยการอาศัยฉนิทสมาธิเป็นฐานในการปฏิบัติ ทำให้ดำเนินไปสู่ มรรค ผล และนิพพาน ด้วยการเจริญวิปัสสนาล้วน ๆ บุคคลประเภทนี้มีฉนิทสมาธิอย่างเดียวกันเป็นจิตตวิสุทธิ

ในนิคายเซนได้กล่าวถึงการบรรลุธรรมแบบฉนัลลัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการบรรลุธรรมของพระวิปัสสนายานิกในฝ่ายเถรวาทว่าเป็นวิธีการของพระโพธิสัตว์โดยเฉพาะ บางครั้งเรียกว่า “โพธิสัตว์ธรรม” โดยมุ่งเน้นให้เข้าถึงธรรมอย่างรวดเร็ว จากนั้น จะทำการถอนกิเลสทั้งหมดเพื่อดับการเวียนว่ายตายเกิด หรือ บำเพ็ญเพียรโปรดสัตว์ก็ได้ แต่ผู้ที่จะบรรลุธรรมได้นั้นจะต้องมีลักษณะคุณสมบัติ ดังนี้ คือ 1) อินทรีย์ทั้ง 5 ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา พร้อมสมบูรณ์ ซึ่งจะมีเฉพาะพระโพธิสัตว์ เท่านั้นที่จะทราบได้ว่าอินทรีย์ห้าของ คนคนนั้นพร้อมบริบูรณ์หรือยัง ในฝ่ายเถรวาทตรงกับพระญาณ 6 ประการของพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งจะไม่ มีทั่วไปแก่พระสาวก คือ ข้อ 1 อินทรีย์โปรปรียัตตญาณ พระญาณกำหนดรู้อินทรีย์ ความพร้อมของผู้อื่นว่ามีมาก น้อยเพียงใด 2) บำเพ็ญเพียรบุญบารมีจนมีมากพอที่จะบรรลุธรรมแบบฉนัลลันได้ 3) ไถ่ถอน ใช้หนี้กรรมจนเบา บาง เพราะหากมีหนี้กรรมมากก็จะมีปัญหาทางโลกมารบร่ำ

สรุปความว่า พระสมณยานิกเป็นผู้มีความสามารถเป็นพิเศษในการใช้สมาธิ เพราะตอนเริ่มปฏิบัติจะใช้ สมถะกัมมัฏฐานเป็นบาทฐานฝึกจิตให้ตั้งมั่นก่อน เมื่อบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์โดยสมบูรณ์แล้ว จะได้สัมผัส คุณสมบัติพิเศษ เช่น อภิญา 5 เป็นต้น โดยส่วนมากจะเข้านิโรธสมาบัติ (สัญญาเวทิตินิโรธ) ได้ ส่วนพระ วิปัสสนายานิก สามารถดำเนินไปสู่การบรรลุ มรรค ผล และนิพพานด้วยปัญญาล้วน ๆ เพราะขณะพิจารณาองค์ ธรรมไปตามลำดับตั้งแต่ มรรค ถึงนิพพาน โดยใช้ฉนิทสมาธิที่ประกอบด้วยอินทรีย์ 5 มีสัทธินทรีย์เป็นประธาน อันเกิดจากการสดับรับฟังพระธรรมเทศนาจากพระบรมศาสดา ที่มีประสิทธิภาพทำลายล้างนิวรณ์กิเลสเทียบเท่า องค์ฌานโดยตรง แต่เมื่อบรรลุอรหัตผล สำเร็จเป็นพระอรหันต์โดยสมบูรณ์แล้ว จะไม่ได้รับผลแห่งคุณสมบัติ พิเศษอันเกิดจากฌานสมาบัติแบบพระสมณยานิกโดยทันที และยังมีชื่อเรียกให้หนักแน่นว่า “พระสุทวิปัสสนายานิก”

ประเภทพระอรหันต์ของพระสมณยานิกกับพระวิปัสสนายานิก

พระอรหันต์ จัดเป็นบุคคลประเภทพระอริยบุคคลชั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา ที่มีความเข้าใจรู้แจ้ง ความทุกข์ทั้งมวล อันเป็นสัจธรรมความจริงของสรรพสิ่งในธรรมชาติด้วยเจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ ดังมี พระพุทธพจน์ว่า “สมณะหรือพราหมณ์เหล่าใด รู้จักทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ธรรมชาติเป็นที่ดับทุกข์ลงได้สิ้นเชิงและ รู้จักทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ สมณะหรือพราหมณ์เหล่านั้น เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ เป็นผู้ควรเพื่อจะทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ และเป็นผู้ไม่เข้าถึงชาติและชรา” (ขุ.ธ. 25/732-733/673)(มหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, 2539) ดังพระพุทธพจน์ว่า “ท่านผู้เป็นอุกโตภาควิมุต เป็นอย่างไร คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ ได้สัมผัสสันตวิโมกข์ซึ่งไม่มีรูป เพราะล่วงรูปมานได้ด้วยกายอยู่ และอาสวะทั้งหลายของผู้นั้นสิ้นไปเพราะเห็นด้วยปัญญา บุคคลนี้เราเรียกว่าเป็นอุกโตภาควิมุต และท่านผู้เป็นปัญญาวิมุต เป็นอย่างไร คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ ไม่ได้สัมผัสสันตวิโมกข์ ซึ่งไม่มีรูป เพราะล่วงรูปมานได้ด้วยกายอยู่และอาสวะทั้งหลายของผู้นั้นสิ้นไป เพราะเห็นด้วยปัญญา บุคคลนี้เราเรียกว่า เป็นปัญญาวิมุต” (ม.ม. 13/182/208-209) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ในคัมภีร์อรรถกถาได้จำแนกความสัมพันธ์ประเภทพระอรหันต์ปัญญาวิมุตและอุกโตภาควิมุตกับพระสมณยานิก และพระวิปัสสนายานิก ออกไปเป็น 10 ประเภท ตามลักษณะการได้มานสมาบัติ ตลอดถึงได้นิโรธสมาบัติ (สัญญาเวทิตินิโรธ) เป็นพระสมณยานิก ส่วนพระสุขวิปัสสก ผู้ไม่ได้มานสมาบัติ อาศัยเพียงฌณิกสมาธิ เทียบเท่าองค์มานเป็นพระอรหันต์วิปัสสนายานิก โดยสามารถย่อความสัมพันธ์ระหว่างพระปัญญาวิมุตและอุกโตภาควิมุตกับพระสมณยานิก และพระวิปัสสนายานิก ได้ดังนี้ คือ เมื่อสำเร็จอรรถัตถผลเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านจัดแยกเป็น 2 ประเภท คือ พระปัญญาวิมุต และพระอุกโตภาควิมุต ท่านที่ได้มานสมาบัติเพียงขั้นรูปมาน คือ ไม่เกินจตุตถมานเป็นปัญญาวิมุต ท่านที่ได้มานสมาบัติขั้นอรุณรูปมานขั้นใดขั้นหนึ่ง ตลอดถึงได้สัญญาเวทิตินิโรธเป็นพระอุกโตภาควิมุต

สรุปความได้ว่า การบัญญัติเรียกประเภทพระอรหันต์นั้น ในช่วงแรกมีการกล่าวถึงพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์สาวก ต่อมา พระพุทธองค์เริ่มตรัสประเภทของพระอรหันต์ตามลักษณะผลแห่งคุณสมบัติพิเศษที่ได้สัมผัส และไม่ได้สัมผัสจากการบรรลุธรรม เช่น อภิญญา 6 วิชชา 3 เป็นต้น ซึ่งแบ่งได้เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ตามลักษณะการประพาสปฏิบัติ คือ พระอรหันต์อุกโตภาควิมุต คือ ท่านผู้หลุดพ้นทั้งสองกล่าวคือ หลุดพ้นจากรูปกายด้วยอรุณสมาบัติ (สมาธิ) หลุดพ้นจากรูปนามกายด้วยอริยมรรค (ปัญญา) และพระอรหันต์ปัญญาวิมุต ท่านผู้หลุดพ้นจากรูปนามกายด้วยอริยมรรค (ปัญญา) ในส่วนการบัญญัติเรียกพระสมณยานิกกับพระวิปัสสนายานิก เป็นคำศัพท์ที่นิยมเรียกในคัมภีร์ชั้นทุติยภูมิ กล่าวคือ คัมภีร์อรรถกถา คัมภีร์อรรถกถาฎีกา คัมภีร์วิสุทธิมรรค หนังสือพุทธธรรม รวมถึงตำราวิชาการในยุคหลัง โดยมุ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์กับพระอริยบุคคล 7 และอินทรี 5 ผ่านรูปแบบการปฏิบัติด้านสมณะกัมมัฏฐาน (มานสมาบัติ) คือ พระสมณยานิก ส่วนการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ได้แก่ พระวิปัสสนายานิก (พระสุขวิปัสสก) ท่านผู้เจริญวิปัสสนาล้วน ๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงในฐานะที่เป็นไฉนพจน์กับพระอรหันต์อุกโตภาควิมุต และพระปัญญาวิมุต

สรุป

จากการศึกษาการบัญญัติเรียกพระสมณยานิกกับพระวิปัสสนายานิก พบว่า ไม่ปรากฏหลักฐานในคัมภีร์พระไตรปิฎก แต่นิยมบัญญัติเรียกในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาและฎีกาอรรถกถา วิสุทธิมรรค พุทธธรรม และตำราวิชาการ ๆ ในยุคหลัง เป็นการบรรยายความเชื่อมโยงระหว่างพระอริยบุคคล 7 กับความแก่กล้าแห่งอินทรี 5 ตามลักษณะการปฏิบัติสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งเริ่มมีเค้าโครงพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ที่มีการบัญญัติเรียกพระอรหันต์สำคัญหลัก ๆ ไว้ 5 ประเภท คือ พระอรหันต์เตวิชชะ พระอรหันต์ฉฬภิญโญ พระอรหันต์อุกโตภาควิมุต พระอรหันต์ปัญญาวิมุต และพระปฏิสัมภิตปัตตะ ซึ่งคำว่า “พระสมณยานิกกับพระวิปัสสนายานิก” ได้มาปรากฏเด่นชัดในหนังสือพุทธธรรม ทำให้สามารถระบุถึงความเป็นพระอรหันต์อย่างเด่นชัดไม่คลุมเครือ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยท่านได้ให้คำจำกัดความหมายพระสมณยานิกไว้ว่า คือพระอรหันต์ปัญญาวิมุต และพระอุกโตภาควิมุต ส่วนพระวิปัสสนายานิก คือ พระอรหันต์ปัญญาวิมุตอย่างเดียว ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลของคณะสงฆ์ไทยแต่โบราณกาล พบว่า พระอริยสงฆ์ไทยโดยส่วนมากจะได้มานสมาบัติ สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ได้ โดยการประพาสปฏิบัติสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน เป็นสมณยานิกบุคคล เมื่อบรรลุอรรถัตถผลจึงเป็นพระสมณยานิก มิใช่เพราะท่านหลงใหลในอิทธิปาฏิหาริย์เหล่านี้ เพียงแต่เมื่อเริ่มต้นปฏิบัติตามหลักวิปัสสนา

กัมมัญฐานก็จริง แต่โดยส่วนมากจะต้องอาศัยสมาธิสนับสนุนแทบทั้งสิ้น จึงทำให้ได้ฉันทสมาบัติติดมาด้วย เป็นไปได้ยากยิ่งที่จะบรรลุธรรมแบบพระวิปัสสนายานิก (พระสุกขวิปัสสก)

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทัก ทริภักษ์ธำรง. (2560). รูปแบบการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2564). พระปัญจวัคคีย์ในขณะที่ฟังปฐมเทศนาบวชเป็นพระภิกษุแล้วหรือยัง. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17(2), 19-41.
- พระกัมมัญฐานาจริยา อู กุณฑลภาวิวงศ์. (2541). ทำอินทรีให้แก่กล้า. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภัทนต์ อาสภมหาเถระอัครกัมมัญฐานาจริยะ. (2539). วิปัสสนาที่ปณีฎีกา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภาวนาพิศาลเมธี วิ (ประเสริฐ มนต์เสวี). (2567). ลำดับการปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 แนวธัมมานุสारी. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์.
- พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย. (2558). พระอรหันต์ปัญญาวิมุต ต้องอาศัยฉันทสมาบัติในการบรรลุธรรมหรือไม่. วารสารธรรมธारा, 1(1), 159-184.
- พระมหาศุภจิตร์ ธมมาโก (หอประสงศ์ผล). (2561). ศึกษาการบรรลุธรรมแบบสุกขวิปัสสกะในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสมศักดิ์ สุทธิจาโค (ธิดา). (2557). ศึกษาการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท เฉพาะกรณีของพระพาหิยทารุจิเถระ. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2556). พระไตรปิฎกภาษาบาลี อรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). (2560). วิสุทธิมรรค. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 43). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่าน
วรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย*

EFFECTS OF USING A CREATIVITY-BASED LEARNING APPROACH ON
CRITICAL READING ABILITIES REGARDING THAI LITERATURE AND
ATTITUDES TOWARDS LEARNING ABOUT THAI LITERATURE OF
BACHELOR OF EDUCATION STUDENTS IN THAI MAJOR

เพชร วิจิตรนาวิน^{1*}, เด่นดาว ชลวิทย์¹, นาที เกิดอรุณ¹, รามินี กัลเลลลาลาจ²

Petch Wijitnawin^{*}, Dendow Chollawit¹, Nathee Kerdaroon¹, Ramani Gallellalage²

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

²ภาควิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอตติงแฮมแอนด์ นอตติงแฮม สหราชอาณาจักร

²Department of Management, Nottingham Trent University, Nottingham, United Kingdom

*Corresponding author E-mail: petch.w@ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ (นามสมมุติ) กรุงเทพมหานคร จำนวน 38 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณและแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี คณะผู้วิจัยใช้แบบวัดทั้งสองชนิดเก็บข้อมูลวิจัยก่อนและหลังจากการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จำนวน 12 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลา 12 สัปดาห์ ในทุกวันพฤหัสบดี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่ได้อยู่ในตารางเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัธยฐานโดยใช้สถิติ Wilcoxon signed rank test ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะ คือ ครูอาจนำวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานไปใช้กับการสอนวรรณคดีวิจารณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกตีความ วิเคราะห์ วิจารณ์จากวรรณคดีที่ศึกษา

* Received August 1, 2024; Revised August 16, 2024; Accepted August 24, 2567

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน, วรรณคดี, ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, ทักษะการที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี

Abstract

The research aimed to compare scores resulting from the critical reading abilities regarding Thai literature and attitudes towards learning about Thai literature prior to and after learning through a Creativity-Based Learning (CBL) approach. The research design adopted quasi-experimental research. The target population comprised 38 students who studied in a Bachelor of Education (B.Ed.) programme in Thai major in the first academic year 2024 at Rattanophat University (pseudonym) in Bangkok, Thailand. The B.Ed. students were selected by using a purposive sampling approach. The instruments for data collection consisted of a critical reading abilities test and an attitude questionnaire. The data collection instruments were given to those students to provide answers prior to and after the experiment, namely learning through a CBL approach. The instruments for the experiment comprised lesson plans were designed following a CBL approach. Each lesson plan designed for a teaching session which comprised 50 minutes. The experiment was conducted on every Thursday which was apart from university's time schedule. The experiment was undertaken for 12 weeks, 1 session per week. The scores resulting from the test and the questionnaire were examined to check their median score and standard deviation. Additionally, the scores were statistically analyzed through Wilcoxon signed rank test to compare the difference of median scores. The findings showed that 1) Students who were taught following CBL approach had critical reading abilities regarding Thai literature higher than prior to the experiment at 0.05 level of statistical significance and 2) Students who were taught following CBL approach had attitudes towards learning about Thai literature higher than before the experiment at 0.05 level of statistical significance. Additionally, recommendations were made for further studies suggesting that teachers can apply a CBL approach to teaching literary criticism. This approach can enhance student learning practices related to literature interpretation, analysis, and criticism.

Keywords: Creativity-Based Learning Approach, Thai Literature, Critical Reading Abilities, Attitudes Towards Learning About Thai Literature

บทนำ

วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเจริญของชาติซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ประวัติศาสตร์ ตลอดจนความงดงามทางภาษา นอกจากนี้ วรรณคดียังสะท้อนให้เห็นถึงมุมมอง ความคิด ความรู้สึกของกวีหรือผู้ประพันธ์ รวมทั้งนำเสนอตัวอย่างพฤติกรรมของตัวละครที่เปรียบเหมือนกระจกสะท้อนพฤติกรรมของคนที่เราอาจพบได้ในชีวิตจริง (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2560) ดังนั้น การศึกษาวรรณคดีจึงไม่ได้เพียงสร้างความบันเทิงแต่ยังสามารถช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นลักษณะพฤติกรรมที่หลากหลายของมนุษย์ (Maltepe, S., 2016); (Eman, E. S., 2017) ด้วยความสำคัญดังที่กล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้นักเรียนทุกช่วงชั้น (ช่วงชั้นที่ 1-4) ได้ศึกษาวรรณคดีโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถ

วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนนำคุณค่าจากเรื่องที่ศึกษามาปรับใช้ในชีวิตจริงได้ (อิงอร สุพันธุ์วิช, 2565); (Nakornthap, A., 2018) นอกจากนี้ ในระดับอุดมศึกษาก็ยังมีหลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาวรรณคดี ดังเช่นในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลเพื่อสนับสนุนและโต้แย้งอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาวรรณคดีและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และในอนาคตต่อไป (Jocius, R. & Shealy, S., 2018)

แม้การศึกษาวรรณคดีมีความสำคัญแต่ก็ยังปรากฏสภาพปัญหาในการเรียนการสอนวรรณคดี ซึ่งพบว่า ผู้เรียนไม่ชอบอ่านวรรณคดีเพราะต้องท่องจำคำศัพท์ยาก ท่องจำคำประพันธ์และชื่อตัวละคร ต้องอ่านเนื้อเรื่องที่แต่งเป็นบทร้อยกรองที่มีขนาดยาว ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ผู้เรียนรู้สึกถูกบังคับให้ต้องอ่านวรรณคดี (Maltepe, S., 2016) นอกจากนี้ ผู้เรียนเห็นว่าวรรณคดีเป็นเรื่องพื้นสมัย เนื้อเรื่องเป็นแนวจักร ๆ วงศ์ ๆ เน้นจินตนาการของผู้แต่งซึ่งไม่เห็นความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ดังนั้น จึงรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวรรณคดี (อิงอร สุพันธุ์วิช, 2565) ผลที่ตามมา พบว่า ผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์แนวคิดสำคัญหรือแก่นของเรื่องได้ ตลอดจนไม่สามารถวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของผู้แต่งหรือวิกับสาระสำคัญและคุณค่าของเรื่องในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2560) ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนวรรณคดีจึงควรนำแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนวิธีการสอนใหม่ ๆ มาปรับใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อรรถคดีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Anugerahwati, M. et al., 2021) โดยควรเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายและโต้แย้งด้วยเหตุผลในประเด็นจากเรื่องที่ศึกษา (Mozafari, A. & Barjesteh, H., 2016)

วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning, CBL) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ ตลอดจนร่วมกันแก้ปัญหาจากประเด็นหรือหัวข้อบทเรียนที่ผู้สอนกำหนด (Kaya, A. & Bilen, S., 2016); (Pet tongma, P. W. C., 2024) นอกจากนี้ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานยังมีลักษณะเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เนื่องจากผู้เรียนต้องกระตือรือร้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและท้าทายความคิด (วิริยะ ฤชชัยพานิชย์, 2558); (Atthachakara, S., 2021) ด้วยความสำคัญดังที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมาปรับใช้ในการสอนวรรณคดีในงานวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยพบว่า มีงานวิจัยนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานไปใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ลัดดา ศิลา น้อย, 2558); (อรรธรณ อุดมสุข, 2564) การจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (เวทิสา ตัญเจียว และคณะ, 2563); (เผ่าไทย เสียงแจ่ม และสันติ ฐทองไทย, 2564) และการจัดการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี (Meeplat, N., 2020); (Atthachakara, S., 2021) งานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อรรถคดีสำหรับนักศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติ ที่มีต่อการเรียนรู้อรรถคดีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยโดยผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาและวิเคราะห์วรรณคดีจากมุมมองที่หลากหลาย ตลอดจนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ภายในกลุ่มย่อยและรายบุคคล (วรุณพันธ์ โหม่งมาตย์, 2566); (Eggen, P. D. & Kauchak, D. P., 2016); (Pet tongma, P. W. C., 2024)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research design) โดยมีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองในชั้นเรียนนิสิตปริญญาตรี ซึ่งมีลักษณะงานวิจัยแบบ one group pre-test post-test intervention (Cohen, L. et al., 2018) โดยมีการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีก่อนและหลังจากการทดลอง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย (target population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัย รัตนโกสินทร์ (นามสมมติ) กรุงเทพมหานคร จำนวน 38 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) (Creswell, J. W. & Guetterman, T. C., 2019)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ และทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้ แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จำนวน 12 แผน

ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว คณะผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนความสอดคล้องของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (try out) กับ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ณ มหาวิทยาลัย รัตนโกสินทร์ (นามสมมติ) จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า นักศึกษาบางคนไม่เข้าใจคำสั่งของกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นการวิเคราะห์สาระสำคัญหรือแก่นเรื่องจากวรรณคดี นอกจากนี้ นักศึกษาใช้เวลาอภิปรายเพื่อระดมความคิดเห็นนานเกินกว่าเวลาที่กำหนด อีกทั้งนักศึกษาไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ในใบงานได้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษาโครงการวิจัยแล้วจึงปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้โดยแก้ไขถ้อยคำที่เป็นคำสั่งของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน แจกจ่ายเวลาการทำแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาทราบทุกครั้ง และลดจำนวนโจทย์คำถามในใบงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี รายละเอียดมี ดังนี้

1. แบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยออกแบบแบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบวัดฯ ตามทฤษฎีของ Eggen, P.D. & Kauchak, D. P., Woolfolk, A. ซึ่งประกอบด้วยการประเมินความสามารถในการอ่านระดับการตีความ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และระดับการประเมินและตัดสินคุณค่าของเรื่องที่อ่าน จากนั้น นำเสนอเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษา จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าวในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในข้อ 4.1 ผลการทดลอง พบว่าแบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 ค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.34-0.68 และค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.35-0.71 (Eggen, P. D. & Kauchak, D. P., 2016); (Woolfolk, A., 2018)

2. แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี

ผู้วิจัยออกแบบแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยสร้างแบบวัดตามทฤษฎีของ Cohen, L. et al. ซึ่งประกอบด้วย ความคิดเห็น (opinions) ความรู้สึก (feelings) และแนวโน้มที่จะกระทำ (inclination to action) จากนั้น นำเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษา จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าวใน การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในข้อ 4.1 ผลการทดลองพบว่า แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.26-0.75 (Cohen, L. et al., 2018)

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

วรรณคดีที่กำหนดให้ศึกษา ประกอบไปด้วย โคลงโลกนิติ กาพย์กลอนสุภาพ เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน บทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา กลอนบทละคร เรื่อง สาวตรี

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ทุกวันพฤหัสบดีในช่วงเวลา 16.30-17.20 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไม่ได้อยู่ในตารางเรียน รวม 12 คาบ โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 2 คาบ รวม 14 คาบ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยพิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมี วิจารณญาณ และคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี ก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขเบื้องต้นของการใช้สถิติทดสอบโดยวิเคราะห์ ค่าการแจกแจงความถี่ภายใต้พื้นที่ใต้โค้ง (frequency distribution) (Salkind, N. J., 2017) พบว่า ผลคะแนนดังกล่าวได้ไม่แจก

แจกแบบปกติ (non-normal distribution) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติทดสอบแบบ non-parametric test โดยได้คำนวณค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่ามัธยฐานจากคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ และคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี ระหว่างก่อนและหลังการทดลองด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สูตรคำนวณ Wilcoxon signed-rank test (Cohen, L. et al., 2018)

ผลการวิจัย

การประเมินผลของการใช้วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

ความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ	N	S.D.	Mean Rank	Z	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	38	2.34	25.06	10.54	.02*
คะแนนหลังการทดลอง	38	2.40			

*P < 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

ความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ	N	S.D.	Mean Rank	Z	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	38	2.11	20.14	3.11	.01*
คะแนนหลังการทดลอง	38	3.62			

*P < 0.05

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เนื่องจากการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดพื้นฐานของวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมาจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) และแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ เดอ โบโน (Pettongma, P. W. C., 2024) ซึ่งประกอบด้วย ทักษะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะด้านการค้นคว้าหาความรู้ 3) ทักษะด้านการสื่อสาร และ 4) ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, 2557); (Kaya, A. & Bilen, S., 2016) นอกจากนี้ แต่ละขั้นตอนของวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะในขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ และขั้นที่ 3 ค้นคว้าและคิด ซึ่งเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดสำคัญหรือแก่นเรื่อง (theme) ของวรรณคดีแต่ละเรื่องจากประเด็นหรือมุมมองที่ผู้เรียนในฐานะผู้อ่านได้อภิปรายโดยแสดงเหตุผลมาสนับสนุน ขั้นตอนดังกล่าวช่วยฝึกให้ผู้เรียนคิดพิจารณา ตลอดจนประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (strengths and weaknesses) ในมุมมองที่ตนนำเสนอ (Kaya, A. & Bilen, S., 2016); (Atthachakara, S., 2021) ด้วยวิธีดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวรรณคดีเรื่องที่ศึกษาอย่างชัดเจนและสามารถวิเคราะห์เจตนาในการแต่งของกวีที่ซ่อนแฝงไว้ในเรื่องได้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับที่ Kankaew R. ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยกล่าวว่า วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ พิจารณาเรื่องที่ศึกษาอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เหตุผลมาสนับสนุนและโต้แย้งในประเด็นต่าง ๆ (Kankaew, R., 2020) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการอ่านวรรณคดี ดังที่ ปรีชา ช้างขวัญยืน Mozafari, A., & Barjesteh, H., Anugerahwati, M. et al. กล่าวไว้สรุปได้ว่า เป้าหมายสำคัญของการอ่านวรรณคดี คือ การฝึกให้ผู้อ่านคิดพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งข้อดี ข้อจำกัด และวิเคราะห์ข้อคิดจากเรื่องเพื่อนำมาสอนใจหรือปรับใช้ในชีวิตจริง ผู้อ่านจะสามารถเข้าถึงความรู้ระดับนั้นได้ก็ด้วยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2560); (Mozafari, A. & Barjesteh, H., 2016); (Anugerahwati, M. et al., 2021)

2. นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจการเรียนวรรณคดีมากยิ่งขึ้นจากกิจกรรมการกระตุ้นการเรียนรู้ และมีทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์และเป็นลำดับ มีการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดจากความสนใจของนักเรียนซึ่งทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อหาคำตอบนั้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ เป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน และรู้จักการวิเคราะห์สภาพปัญหาและระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก แสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นของการนำเสนอผลงาน (Eggen, P. D. & Kauchak, D. P., 2016); (Yonwilad, W. & Sinlapaninman, U., 2022) นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทักษะในการนำเสนองาน ทักษะในการบริหารเวลา และทักษะในการทำงานกลุ่ม

ทักษะต่าง ๆ นี้ช่วยส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้วรรณคดี ดังที่ Mozafari, A. & Barjesteh, H., Pettongma, P. W. C. กล่าวไว้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นการจัดการสอนให้ผู้เรียนรู้สึกกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าประเด็นที่สนใจ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดมุมมองและประสบการณ์ใหม่ในการเรียนรู้วรรณคดี (Mozafari, A. & Barjesteh, H., 2016); (Pettongma, P. W. C., 2024) ด้วยกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีได้ เพราะเมื่ออ่านแล้วได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นทั้งเห็นจากพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับที่ ปรีชา ช่างขวัญยืน และอิงอร สุพันธุ์วนิช กล่าวไว้สรุปได้ว่า การสอนวรรณคดี ควรเน้นพัฒนาความคิดของผู้เรียน ผู้สอนไม่ควรปิดกั้นหรือครอบงำความคิดของผู้เรียน ควรให้อิสระในการคิดของผู้เรียน และแนะนำวิธีการคิดที่เหมาะสมและมีเหตุผลมาสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและชื่นชอบการอ่านวรรณคดี ตลอดจนสนใจและเห็นคุณค่าของวรรณคดี (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2560); (อิงอร สุพันธุ์วนิช, 2565); (Rokhayati, T. & Alvionita, E., 2022)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning) ที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดี ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย” พบว่า 1) นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2) นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 จากการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับครูภาษาไทย ดังนี้ 1) ควรเตรียมแนวทางสำหรับคำถามและคำตอบที่จะใช้ในการกระตุ้นความคิดของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดด้วยตนเอง โดยต้องไม่เป็นการชักจูงแนวทางคำตอบและไม่ขัดแย้งกับคำตอบของผู้เรียน 2) ควรให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนในทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ 3) ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดนอกกรอบตามความสนใจของตนเองและยอมรับในความหลากหลายทางความคิดของผู้เรียน สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ครูผู้สอนอาจนำวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานไปใช้กับการสอนวรรณคดีวิจารณ์ (literature criticism) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง 2) เนื่องจากมีผู้เรียนจำนวน 3-5 คนที่ไม่สามารถตอบคำถามได้ครบทุกข้อของแบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ เป็นเพราะบางคำถามมีโจทย์ที่ยาว ใช้เวลาในการอ่านมาก ดังนั้น จึงเสนอให้คัดเลือกร้อยละ 5 หรือข้อความเฉพาะที่สำคัญและสอดคล้องกับประเด็นคำถามมานำเสนอเท่านั้น ตลอดจนขีดเส้นใต้คำศัพท์และสำนวนที่สำคัญเพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้สังเกต ซึ่งช่วยทำให้เข้าใจโจทย์คำถามได้เร็วขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2560). ปรีชาวิทรรศน์: มุมมองภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เผ่าไทย เสียงแจ่ม และสันหนัฐ ทองไทย. (2564). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 4(1), 62-70.

- ลัดดา ศิลาน้อย. (2558). การวิจัยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชา ส 21103 สังคมศึกษา 2. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38(4), 141-148.
- วรุณพันธ์ โหม่งมัตย์. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ตามรูปแบบแมโคร (MACRO Model). วารสารรวมคำแพ่ง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4(2), 23-33.
- วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity Based Learning (CBL). วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้, 1(2), 23-37.
- _____. (2557). เปลี่ยนการศึกษาไทยสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- เวทิสา ตัญเชียว และคณะ. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่ส่งเสริมสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ปฏิบัติการเคมี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22(1), 237-248.
- อรรวรรณ อุดมสุข. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง กาพย์พระไชยสุริยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ในสารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2565). วิเคราะห์เจาะลึกวรรณคดีไทยในแบบเรียนมัธยมศึกษา. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- Anugerahwati, M. et al. (2021). Maximizing students' critical reading through virtual literature circle strategy: A conceptual framework. International Seminar on Language, Education, and Culture. KnE Social Sciences, 5(3), 221-227.
- Atthachakara, S. (2021). Developing Practical Skills Through Blended Learning Model Using Creativity-Based Learning Activities that Enhances Creative Thinking for Education Students Majoring in Social Studies at Mahasarakham University. Journal of Education and Learning, 10(6), 126-131.
- Cohen, L. et al. (2018). Research Methods in Education. (8th ed.). London: Routledge.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Eggen, P. D. & Kauchak, D. P. (2016). Educational Psychology: Windows on Classrooms. (10th ed). Essex: Pearson Education.
- Eman, E. S. (2017). Augmenting Tertiary Students' Soft Skills Via Multiple Intelligence Instructional Approach: Literature Courses in Focus. International Journal of Applied Linguistics & English Literature, 6(2), 230-238.
- Jocius, R. & Shealy, S. (2018). Critical book clubs: Reimagining literature reading and response. The Reading Teacher, 71(6), 691-702.
- Kankaew, R. (2020). Using a Creativity-based Learning Approach to Enhancing Product Creative Skill of Undergraduate Students in Communication Arts under COVID 19: The Case Study of Sripatum University, Thailand. In Osman Titrek (Ed.), International Conference on Lifelong Education and Leadership. Sakarya University.

- Kaya, A. & Bilen, S. (2016). Assessment of Creativity-Based Learning Environment for Major Instrument Courses: A Case Study of Buca Faculty of Education, Department of Music Education. *Online Submission*, 13(2), 3102-3111.
- Maltepe, S. (2016). An analysis of the critical reading levels of pre-service Turkish and literature teachers. *Eurasian Journal of Educational Research*, 63(2016), 169-184.
- Meeplat, N. (2020). A Model of Creativity Based Learning for Computer teaching to enhance Creative skills of undergraduate students. In *Proceedings of the 2020 the 3rd International Conference on Computers in Management and Business*. Tokyo: Association for Computing Machinery.
- Mozafari, A. & Barjesteh, H. (2016). Enhancing literary competence through critical oriented reading strategies. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 5(7), 168-177.
- Nakornthap, A. (2018). Rethinking Thai Secondary Education. In Gerald W. Fry (Ed.), *Education in Thailand: An Old Elephant in Search of a New Mahout*. (pp.125-161). Singapore: Springer.
- Pettongma, P. W. C. (2024). Creativity-Based Learning Model in Thailand Context. *Intersecta Minds Journal*, 5(2), 62-74.
- Rokhayati, T. & Alvionita, E. (2022). The Use of Online Literature Circles to Enhance the Students' Critical Reading Skills. *Journal of Languages and Language Teaching*, 10(1), 94-101.
- Salkind, N. J. (2017). *Statistics for People Who (Think about) Hate Statistics*. (6th ed). London: SAGE Publications.
- Woolfolk, A. (2018). *Educational Psychology: Global Edition*. (14th ed). Essex: Pearson Education.
- Yonwilad, W. & Sinlapaninman, U. (2022). Blended Learning and Creativity-Based Learning for Promoting Mathematics Achievement and Information Technology Performance. *Journal of Educational Issues*, 8(1), 535-545.

การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน
โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์*

DEVELOPMENT OF THE ADMINISTRATION OF PROFESSIONAL LEARNING
COMMUNITY MODEL TO STRENGTHEN THE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT
COMPETENCIES OF TEACHERS TO PROMOTE THINKING SKILLS OF THE LEARNERS
BANNONKHOR SCHOOL, KHAMMUANG DISTRICT, KALASIN PROVINCE

นิกร เชยชมศรี

Nikorn Choychomsri

โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง กาฬสินธุ์ ประเทศไทย

Bannonkhor School, Khammuang District, Kalasin, Thailand

Corresponding author E-mail: nikornchegchomsri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลของการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) สร้างรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 4) ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลของรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูจำนวน 23 คน บุคลากรโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 15 คน ขั้นที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 คน ขั้นที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยการอบรม กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครู จำนวน 33 คน และขั้นที่ 4 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้อมูลของการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี 4 ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการพัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้ 2) รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 4) ครูของโรงเรียนบ้านโนนค้ออำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์พึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการบริหาร, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ทักษะการคิด

* Received August 5, 2024; Revised August 19, 2024; Accepted August 25, 2567

Abstract

The research aims to 1) Study the information of the professional learning community administrative model to strengthen the active learning management competencies of teachers to promote thinking skills of the learners. 2) Create the professional learning community administrative model to strengthen the active learning management competencies of teachers to promote thinking skills of the learners. 3) Try out the professional learning community administrative model to strengthen the active learning management competencies of teachers to promote thinking skills of the learners and 4) Evaluate and improve the professional learning community administrative model to strengthen the active learning management competencies of teachers to promote thinking skills of the learners at Bannongkhor school, Khummuang district, Kalasin province. The research was mixed methods with quantitative research and qualitative research that divided into 4 steps as follows: Step 1 studied the information of the professional learning community administrative model. The target group was an administrator, a deputy school director, 23 teachers and 15 teachers in the best practice by purposive sampling. Step 2 the qualitative research with a focus group discussion involving 9 experts, 5 stakeholders by purposive sampling. Step 3 try out the professional learning community administrative model through the training, the sample group was 3 administrators, 33 teachers by cluster random sampling. Step 4 quantitative research. The target group consisted of 23 teachers. The tool in research was a questionnaire on the teacher's satisfaction and the statistics used in analyzing the data. The results of the research found that: 1) the information of the professional learning community administrative model had 4 main information as follows: 1) Organization Management 2) Personal Mastery 3) Team Learning and 4) Learning Culture. 2) The type of the professional learning community administrative model 3) The development results of the professional learning community administrative model and 4) The teachers of Bannongkhor school, Khummuang district, Kalasin province satisfied with the professional learning community administrative model at the high level.

Keywords: Development of the Administrative Model, Professional Learning Community, Active Learning, Thinking Skills

บทนำ

โลกแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้คนต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา ต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ดังจะเห็นได้ว่า “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” เป็นรูปแบบหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรให้มีการเปลี่ยนแปลงการทำงานจากวัฒนธรรมการทำงานของครูแบบโดดเดี่ยวมาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยมีความมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อการเรียนรู้ต่อครู และนักเรียนทุกคนก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ในยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง ให้เป็นสังคมแห่งความรู้ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือเป็นฐานในการปรับตัวแนวทางการส่งเสริมให้มีการอบรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้กับครู และผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งแนวความคิดการนำคนมาอยู่ร่วมกันเกิดการเรียนรู้ และแบ่งปันความรู้

กันระหว่างผู้ปฏิบัติงานจนกระทั่งเกิดการสะท้อนความคิดในด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางการพัฒนา เพื่อไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระให้กับครู (นันทนัช นันทพงษ์, 2561)

นอกจากนี้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ถือเป็นการพัฒนาบุคลากร โดยเริ่มจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) อย่างแท้จริงแทนที่จะสั่งการจากส่วนบนลงมา ซึ่งสิ่งสำคัญที่สุดของการอบรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ที่การเรียนรู้ (Learning) กล่าวคือ ผู้เข้าอบรมต้องรู้ว่าวันนี้ได้เรียนรู้ และแบ่งปันความรู้อะไรบ้าง และจะอย่างไรให้ความรู้จากการอบรมส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาของเด็ก (นราพร จันทรโอชา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พลภัทร ช่างสากร ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ในการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) หรือการนำกระบวนการ PLC ไปใช้ในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอน 1) เริ่มต้นด้วยขั้นตอนง่าย ๆ (Take a Baby Steps) 2) การวางแผนด้วยความร่วมมือ (Plan Cooperatively) 3) การกำหนดความคาดหวังในระดับสูง (Set High Expectations) 4) เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Start Small) 5) ศึกษาและใช้ข้อมูล (Study and use the Data) 6) วางแผนเพื่อความสำเร็จ (Plan for Success) 7) นำสู่สาธารณะ (Go Public) และ 8) ฝึกฝนร่างกายและหล่อเลี้ยงสมอง (Exercise the Body & Nourish the Brain) (พลภัทร ช่างสากร, 2563)

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันรวมถึงอนาคตต้องเป็นทั้งการส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับ ครูสร้างนวัตกรรม โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศในทุกด้านหรือเป็นการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนที่พบจากการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นการแก้ปัญหาในชั้นเรียนที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนจนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (ณัฐริกา นครสูงเนิน, 2558) และทำให้ครูมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครูที่เห็นความก้าวหน้าของนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองได้เกิดความภาคภูมิใจในอนาคตของลูกหลานตนเอง จะเห็นได้ว่าการนำแนวคิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการบริหารวิชาการจะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการศึกษา และการเรียนรู้ให้มีทางเดียวกัน อนุสรฯ สุวรรณวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทยที่มุ่งเน้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปสู่การยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียนทั้งแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความสามารถพิเศษของนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและยังลดอัตราการตกซ้ำชั้นได้อีกด้วย (อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลของการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อสร้างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลของการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการที่มีผลงานยอดเยี่ยม สัมภาษณ์ จำนวน 5 คน

ส่วนที่ 3 ศึกษาโรงเรียนต้นแบบ Best Practice จำนวน 1 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 การยกร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนำผลการศึกษาวิจัย ขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศมาเป็นกรอบการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์

2. นำร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมความถูกต้อง การใช้ภาษา และข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การตรวจสอบร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการนำร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้ออำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured Interview) พร้อมยืนยันความเหมาะสม และความเป็นไปได้

ส่วนที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการตรวจสอบร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และคู่มือการใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 33 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียน บ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 23 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection)

ครูและนักเรียน	ประชากร			กลุ่มเป้าหมาย		
	ครูผู้สอน	นักเรียน	รวม	ครูผู้สอน	นักเรียน	รวม
รวม	23	415	438	23	-	23

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินและปรับปรุงการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะ ด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีครูผู้สอนปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้นจำนวน 23 คน ซึ่งได้ทำการเลือกมาทั้งหมดทุกคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน คู่มือการใช้ และแบบประเมินความพึงพอใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชุมชี้แจงกับคณะครู โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และให้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

2. รวบรวมข้อมูลทั้งเก็บรวบรวมด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลการประเมินรูปแบบระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2567-15 พฤษภาคม 2567 ได้รับแบบประเมินกลับมาจำนวน 22 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.65

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวม

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (n = 22)

ลำดับ	รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านเนื้อหา	4.25	0.77	มาก
2	ด้านการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่ปฏิบัติ	4.37	0.68	มาก
3	ด้านกระบวนการค้นหาปัญหาความต้องการ/แนวทางการแก้ไข/การส่งเสริมและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ	4.33	0.75	มาก
4	ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	4.39	0.76	มาก
5	ด้านแลกเปลี่ยนเสนอแนะ	4.32	0.78	มาก
6	ด้านนำสู่การปฏิบัติ /สังเกตการสอน	4.26	0.79	มาก
7	ด้านสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้	4.35	0.75	มาก
8	ด้านแบบบันทึกกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC	4.25	0.72	มาก
9	ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลและการรายงานผล	4.30	0.76	มาก
	เฉลี่ย	4.31	0.75	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.76$), 2) ด้านการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่ปฏิบัติ ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.68$), และ 3) ด้านสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.75$)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลของการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มี 4 ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร (Organization Management) 2) ด้านการพัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Personal Mastery) 3) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้ (Learning Culture)

2. รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการพัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านการสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้

3. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และรูปแบบมีความเหมาะสมสอดคล้องและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

4. ด้านความพึงพอใจของครูของโรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียนในระดับมาก

อภิปรายผล

การพัฒนาารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ อภิปรายได้ดังนี้

1. ข้อมูลของการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ด้านการบริหารจัดการองค์กร (Organization Management) บุคลากรโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สรุปได้ ดังนี้ ร่วมกันกำหนดการกำหนดนโยบาย โครงสร้าง วางแผนทิศทาง รวมถึงการจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ มีสายการบังคับบัญชาสั้น คล่องตัว ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นประจำทุกเดือนตามรอบปฏิทิน สร้างบรรยากาศในการทำงานมอบหมายงานให้ครูตามความสามารถ สร้างสิ่งแวดล้อมและจัดบรรยากาศ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในทุกด้านนำไปสู่การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และต่อแรงจูงใจในการทำงานให้บุคลากรได้พัฒนานวัตกรรมร่วมกัน ชี้ให้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการสอนโดยจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกส่งผลให้นักเรียนไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น (กมลวรรณ และนันทวรรณ ทิพย์เนตร, 2560)

1.2 ด้านการอำนวยการ (Directing) ภาวะของผู้นำ ผู้บริหารในทางวิชาการ จะต้องสามารถหาคำตอบการณาคัดในของสิ่งเปลี่ยนแปลงของการศึกษา ส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพเพื่อให้สามารถนำความรู้มาปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนครูเข้ารับการอบรม หลักสูตรที่เกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการศึกษาและผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจสู่การปฏิบัติรวมถึงการประพัตติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา ส่งเสริมและพัฒนาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผล

1.3 ด้านการทำงานเป็นทีม (Teamwork) ผู้บริหารร่วมกันสร้างทีมงานในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อเป็นการค้นหาปัญหา/ความต้องการ/แนวทางแก้ไขปัญหานักเรียน ระดมสมองแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือกัน พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ร่วมแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นชุมชนแห่งความสุขสร้างความสบายใจ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และพร้อมรับฟังความคิดเห็นของครูด้วยความเต็มใจอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยให้มีการศึกษาข้อมูล ลำดับขั้นตอนก่อนการปฏิบัติงานร่วมกัน การปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลักไม่เครียดขณะให้การชี้แนะกับครูผู้รับการนิเทศ

1.4 ด้านกระบวนการนิเทศ (Supervision Process) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จับคู่ Buddy ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ร่วมเสนอแนวทางการปฏิบัติงานให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการจัดระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

เชิงรุก ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์ที่ทันสมัยหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ (ขวดีตร ชูกำแพง, 2560) ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรู้เชิงรุก มีการร่วมประชุมเตรียมการกระบวนการนิเทศ และการประเมินผลการปฏิบัติงานการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีเสริมสร้างแรงบันดาลใจสร้างหลักวิธีคิด (คิดบวก) อย่างสร้างสรรค์สิ่งที่ถูกต้องและดีงามตามหลักสากลให้ครูอยู่เสมอ เสริมสร้างกัลยาณมิตรในการทำงานง่ายต่อการปฏิบัติงานและทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานรวดเร็ว

2. รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการพัฒนาศักยภาพครู การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านการสร้างวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้าน ในความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก และข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (เฉลิมชาติ เมฆแดง, 2558) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับเป็นไปได้มาก (กัมพล เจริญรักษ์, 2559)

3. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การเปรียบเทียบแบบทดสอบการทดสอบก่อนการอบรมและทดสอบหลังการอบรมในความรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนบ้านดงสวนพัฒนา จำนวน 16 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรม 13.00 และคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรม 24.69 ซึ่งสูงกว่าก่อนการอบรม และโรงเรียนบ้านโนนค้อ จำนวน 16 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรม 13.56 และคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรม 25.19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรูปแบบมีความเหมาะสมสอดคล้องและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก (เกศกาญจน์ ทองจันทร์แก้ว และจรัส อติวิทยากรณ์, 2565)

4. ครูของโรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์พึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31, \sigma = 0.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.76$), 2) ด้านการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปสู่ปฏิบัติ ($\mu = 4.37, \sigma = 0.68$), และ 3) ด้านสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.35, \sigma = 0.75$) ตามลำดับ (ดุชนิ คำมี, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาข้อมูลของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน และนำทดลองใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และประเมินและปรับปรุงการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1) นำผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นปัจจุบันโดยจัดรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ 1.2) นำผลการศึกษาส่งผลให้คณะครู และ

บุคลากรปรับปรุงมุมมองหรือทัศนคติของตนเองให้มีการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การพัฒนาทั้งองค์กร ตัวบุคคลและนักเรียน เพื่อขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา 1.3) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการเสริมพลัง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ผ่านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลง อันจะช่วยให้ครูพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน 1.4) โรงเรียนควรมีการจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรทั้งในรูปแบบออนไลน์และการอบรมในสภาวะการปกติ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2.2) ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 2.3) ควรศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC)

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ และนันทวรรณ ทิพย์เนตร. (2560). รายงานโครงการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครู โดยการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัมพล เจริญรักษ์. (2559). การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อปฏิรูปโรงเรียน. วารสารวิชาการ, 19(2), 30-45.
- ชลิตรา ชูกำแพง. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู Professional Learning Community: PLC. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 23(2), 1-6.
- ณัฐริกา นครสูงเนิน. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 10(31), 7-18.
- ดุชนี คำมี. (2557). การศึกษาตลอดชีวิต : พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้. วารสาร Mahidol R2R e-journal, 1(2), 12-30.
- นราพร จันทรโอชา. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC). เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก https://www.youtube.com/watch?v=TBpt_PLOib4
- นันทนัช นันทพงษ์. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC). เอกสารประกอบการประชุมนักศึกษานิเทศก์ประจำปีการศึกษา 2561 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย. เชียงใหม่: โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย.
- พลภัทร ช่างสาธิต. (2563). กลยุทธ์ในการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง. เรียกใช้เมื่อ 3 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.dongmuang.go.th/fileupload/3693633205.pdf>
- อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. (2558). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกศกาญจน์ ทองจันทร์แก้ว และจรัส อติวิทยากรณ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สงขลา เขต 3 ในการประชุมใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เฉลิมชาติ เมฆแดง. (2558). แนวทางการพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชน. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 15(ฉบับพิเศษ), 171-179.

กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี*

STRATEGIES FOR IMPROVING HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN GUANGXI UNIVERSITIES

หวง ชุนชิง, สรายุทธ์ เศรษฐขจร, นรินทร์ สุธีนิรันดร์, พชรา เดชโฮม และ จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*

Huang Chunqing, Sarayut Setkajorn, Niran Suteeniran, Pachara Dejhoma and Jittawisut Wimuttipanya*

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittawisut21@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี รูปแบบงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกวาสี จำนวน 368 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินผล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.76, \sigma = 0.89$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับสูงสุด คือ การสรรหาบุคลากร ($\mu = 3.84, \sigma = 0.87$) รองลงมา คือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ($\mu = 3.77, \sigma = 0.91$) รองลงมา คือ การฝึกอบรม ($\mu = 3.76, \sigma = 0.89$) รองลงมา คือ การประเมินผล การปฏิบัติงาน ($\mu = 3.73, \sigma = 0.89$) และกลไกการสร้างแรงจูงใจในระดับต่ำสุด ($\mu = 3.72, \sigma = 0.88$) ทั้งนี้ กลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี ประกอบด้วย 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การปรับปรุงการฝึกอบรม 4) การเสริมสร้างกลไกแรงจูงใจ และ 5) การปรับปรุงการประเมินประสิทธิภาพ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์อยู่ในระดับสูงสุด เป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านการวางแผน การควบคุมและการประสานงานทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและปรับปรุงประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายการระดมความกระตือรือร้นของพนักงานอย่างเต็มที่ ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัย และเพิ่มผลประโยชน์สูงสุดขององค์กร

คำสำคัญ: กลยุทธ์การปรับปรุงทรัพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยกวาสี, การบริหารจัดการ, ประสิทธิภาพกลยุทธ์

Abstract

The purpose of this research was to study strategies for improving human resource management in Guangxi University with Mixed Method Research. The research population consisted of 368 university administrators in Guangxi who were experts in evaluating the appropriateness and

* Received June 13, 2024; Revised August 14, 2024; Accepted August 23, 2024

feasibility of human resource management improvement strategies in Guangxi University. Research tools include document analysis. Structured interview and evaluation form Statistics for data analysis include mean, standard deviation. and content analysis. The research results found that strategies for improving human resource management in Guangxi University in all 5 areas were at a high level ($\mu = 3.76$, $\sigma = 0.89$). When considering each aspect, it was found that the highest level was personnel recruitment ($\mu = 3.84$, $\sigma = 0.87$), followed by strategic planning ($\mu = 3.77$, $\sigma = 0.91$), followed by training ($\mu = 3.77$, $\sigma = 0.91$), followed by performance evaluation. ($\mu = 3.73$, $\sigma = 0.89$) and the lowest level of motivation mechanism ($\mu = 3.72$, $\sigma = 0.88$). Strategies for improving human resource management in Guangxi University include: 1) Increasing the efficiency of strategic planning Strategies 2) Personnel development, 3) Improving training, 4) Strengthening motivation mechanisms, and 5) Improving performance evaluations. The results of the evaluation of the appropriateness and feasibility of the strategy were at the highest level. It is human resource management through planning. Controlling and coordinating human resources in an organization to achieve goals and improve efficiency. The goal is to fully mobilize the enthusiasm of employees. Improve the efficiency of university human resource management. and maximize the benefits of the organization.

Keywords: Human Resource Improvement Strategy, Guangxi University, Management, Strategy Performance

บทนำ

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของสังคม ผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์มากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมลำดับแรก การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคมมีบทบาทสำคัญในศตวรรษที่ 21 หัวใจหลักของการแข่งขันขององค์กร คือ ความสามารถ ดุดขับ กระตุ้น ปลุกฝังองค์กรที่องค์กรต้องการโดยความสามารถขององค์กร กลายเป็นงานหลักของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ปัจจุบันการจัดการทรัพยากรมนุษย์กลายเป็นเนื้อหาหลักของการจัดการขององค์กร รัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่สมเหตุสมผลและมีประสิทธิภาพมีบทบาทสำคัญในประสิทธิผลขององค์กร ดังนั้น การปรับปรุงประสิทธิผลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงกลายเป็นหัวข้อสำคัญที่นักวิชาการกังวล (Wen, X., 2021) และในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลจีนได้ออกคำตัดสินว่าด้วยการเสริมสร้างความสามารถพิเศษเพิ่มเติม ซึ่งทำให้ชัดเจนว่าทรัพยากรมนุษย์กลายเป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ และจำเป็นต้องรวมงานที่มีความสามารถเข้ากับการวางแผนโดยรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ พัฒนาทรัพยากรผู้มีความสามารถอย่างจริงจัง และใช้กลยุทธ์เสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศด้วยความสามารถ ข้อกำหนดพื้นฐานสำหรับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประเทศที่มีความสามารถระดับชาติ คือ 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์และส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) เพื่อเสริมสร้างการฝึกฝนผู้มีความสามารถ ปฏิรูปกลไก เนื้อหา และวิธีการศึกษาและการฝึกอบรม และเพิ่มความพยายามในด้านการศึกษาและการฝึกอบรม 3) ยืนยันการปฏิรูปและนวัตกรรม และพยายามสร้างกลไกทางวิทยาศาสตร์สำหรับการประเมินและการใช้ความสามารถพิเศษ และเพื่อสร้างกลไกทางวิทยาศาสตร์และทางสังคมสำหรับการประเมินความสามารถตามคำแนะนำของความสามารถและผลงาน 4) ปรับปรุงกลไกการกระจายและจูงใจ และทยอยสร้างระบบค่าตอบแทนสำหรับหน่วยการศึกษาที่สอดคล้องกับลักษณะของหน่วยการศึกษาประเภทต่าง ๆ สะท้อนถึงผลการปฏิบัติงาน และบริหารจัดการแบบให้คะแนนและจำแนกประเภท (Chang, T. &

Zhao, L., 2023) กระทรวงศึกษาธิการของจีนได้ออก Guiding Opinions on Deepening the Reform of the Assessment and Evaluation System for Teachers in University เมื่อปี 2016 ซึ่งระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการประเมินและประเมินผลเป็นพื้นฐานในการบริหารงานบุคคล เช่น การคัดเลือกและคัดเลือกครูในมหาวิทยาลัย ตลอดจนการแต่งตั้ง ค่าตอบแทน รางวัล และการลงโทษ นโยบายการประเมินและประเมินผล คือ การระดมความกระตือรือร้นของครูและความคิดริเริ่ม “กระบอง” ช่วงเวลาใหม่ของการศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีผลกระทบระดับโลกและพื้นฐาน มหาวิทยาลัยในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ควรสร้างนวัตกรรมกลไกการประเมินความสามารถ เน้นลักษณะ ความสามารถ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ปรับปรุงวิธีการประเมินและประเมินความสามารถ (Dai, Y. & Huang, J. P., 2023) ในปัจจุบันจีนได้หยิบยกรายการพัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งกำหนดข้อกำหนดที่สูงขึ้นสำหรับการจัดตั้งระบบการจัดการระดับอุดมศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยควรปรับปรุงกลไกการจัดการให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปฏิรูปมนุษย์ การจัดการทรัพยากรซึ่งทำให้ความคาดหวังและความต้องการสูงขึ้น การปรับปรุงคุณภาพโดยรวมของทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับระดับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในระดับมาก และครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัย เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดและจำกัดการพัฒนาโดยรวมและ ประสิทธิภาพของการทำงานของมหาวิทยาลัยและคุณภาพและโครงสร้างจะกำหนดระดับการสอนและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยตรง (Chen, G. & Ding X., 2022) การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยเป็นวิธีการสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพของการทำงานของโรงเรียน และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันหลักของมหาวิทยาลัย การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยเป็นกระบวนการในการจัดการงานต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมบุคลากร การประเมินผลงาน และแรงจูงใจในมหาวิทยาลัย ตามการวางแผนการพัฒนาของมหาวิทยาลัยเอง โดยมีแนวทางการจัดการทางวิทยาศาสตร์ (Huang, B., 2022)

มณฑลกว่างซีตั้งอยู่ในชายแดนตะวันตกเฉียงใต้ของมาตุภูมิ เศรษฐกิจค่อนข้างล่าช้า รากฐานและเงื่อนไขของการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ดี ระดับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยเมื่อเทียบกับจังหวัดที่พัฒนาแล้วมีช่องว่างบางอย่าง มหาวิทยาลัยกว่างซีกำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เช่น การสูญเสียผู้มีความสามารถที่เป็นเลิศ นวัตกรรมจัดการที่ไม่เพียงพอ กลไกการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ การขาดผู้มีความสามารถระดับสูง ระบบการประเมินผลงานที่ทำงานผิดพลาด และสิ่งจูงใจที่ไม่ธรรมดา เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ทฤษฎีการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีบทบาทอย่างมาก (Fan, W., 2022) มหาวิทยาลัย Guangxi Arts ตั้งอยู่ในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ในการทำงานด้านการบริหารเป็นหลักและการทำงานที่ลงพื้นที่โดยตรงกับชุมชน ซึ่งโรงเรียนมีปัญหา เช่น แนวคิดที่ล้าหลังในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ระบบที่ไม่สมบูรณ์ ขาดการฝึกอบรมครู แรงจูงใจที่ไม่ดี การประเมินประสิทธิภาพที่ไม่สมเหตุสมผล และขาดการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถ ส่งผลให้การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนในระยะยาว ผู้บริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย คือ ผู้ที่วางแผน กำกับ และประสานงานการพัฒนา การศึกษา การจัดการและบริการนักศึกษา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย ผู้บริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยประกอบด้วยผู้นำ ผู้จัดการ และคณาจารย์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในมหาวิทยาลัยซึ่งต้องใช้ทั้งทักษะการบริหารจัดการและภารกิจด้านการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาของโรงเรียน วางแผนการจัดสรรทรัพยากรของโรงเรียน และให้แน่ใจว่ามีการนำนโยบายภายในและภายนอกโรงเรียนไปใช้ ภายใต้การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์กรเป็นสำคัญ (Gan, F. & He J., 2022)

การวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและการพยากรณ์ความต้องการและอุปทานทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และการพัฒนาหรือการปรับเปลี่ยนโปรแกรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างวัตถุประสงค์โดยรวมสำหรับองค์กรเป็นระยะเวลานานขึ้นในอนาคต และเพื่อแสวงหาตำแหน่งที่ได้เปรียบขององค์กรในสภาพแวดล้อม การพัฒนาการวางแผนเชิงกลยุทธ์ต้องการให้ผู้จัดการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกขององค์กรในปัจจุบัน คาดการณ์ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต และบนพื้นฐานนี้ กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ออกแบบมาเพื่อบรรลุเป้าหมายและภารกิจ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย โดยเป้าหมายการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจนและวิสัยทัศน์สำหรับอนาคตเกี่ยวกับกิจกรรมด้านทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ เช่น การสรรหา การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน ฯลฯ การสื่อสารที่เพียงพอและการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างกระตือรือร้นเพื่อให้แน่ใจว่าแผนยุทธศาสตร์มีลักษณะทางวิทยาศาสตร์ การดำเนินการติดตามและข้อเสนอแนะด้านทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และการแก้ไขและปรับเปลี่ยนแผนการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์เป็นประจำ การวางแผนการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยควรสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของประเทศ และการกำหนดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ควรเกี่ยวข้องกับการสื่อสารกับคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และเน้นประสิทธิผลของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการสรรหาบุคลากรเป็นกระบวนการค้นหาและดึงดูดผู้ที่มีความสามารถและมีความสนใจเข้ามารับราชการในองค์กร และคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมที่จะว่าจ้างและมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมตามข้อกำหนดในการวางแผนทรัพยากรบุคคลและการวิเคราะห์งาน เพื่อการพัฒนา ขององค์กร รวมถึงการกำหนดการวางแผนความต้องการผู้มีความสามารถ กระบวนการสรรหาบุคลากรที่เปิดเผยและโปร่งใส ตามความต้องการของแผนกหรือทีมงาน การจัดทำข้อกำหนดการรับสมัครงาน การประเมินและตรวจสอบอย่างรอบคอบของผู้หางาน การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถให้ตรงกับความต้องการของงาน การจ้างงานและการลงนามในสัญญาแรงงาน ตามความต้องการในการจัดเตรียมงาน การจัดสรรตำแหน่งงานที่เหมาะสม การดำเนินการตามระบบการหมุนเวียนงาน การคัดเลือกใหม่ และการแต่งตั้งการสรรหาพนักงานและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เฉพาะการสรรหาพนักงานที่เหมาะสมเท่านั้นที่สามารถกำหนดค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดค่าที่มีประสิทธิภาพเท่านั้นเพื่อให้แน่ใจว่าการสรรหาบุคลากรที่มีความสามารถเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด การสรรหาบุคลากรและบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาของมหาวิทยาลัย การจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยอย่างเหมาะสมที่สุดจะถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายระยะยาวของการพัฒนาองค์กร (Qin, K., 2023) การฝึกอบรมแสดงถึงกิจกรรมที่วางแผนไว้ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรเพื่อปรับปรุงความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานของพนักงาน วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คือ เพื่อให้พนักงานได้รับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เน้นในแผนการฝึกอบรม และนำความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการทำงานในแต่ละวัน ประกอบด้วย การจัดตั้งระบบการจัดการฝึกอบรม การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม การพัฒนาวัตถุประสงค์ แผนงาน เนื้อหาการฝึกอบรม งบประมาณการฝึกอบรมและการจัดการ การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม การจำแนกประเภทการฝึกอบรมตามกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ความรู้ ความสามารถ การฝึกอบรมจรรยาบรรณวิชาชีพ การประเมินผลการฝึกอบรม การเผยแพร่ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ผู้บริหารและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสามารถปรับตัวเข้ากับตำแหน่งใหม่ได้หลังจากการฝึกอบรมแล้วเท่านั้น และการฝึกอบรมถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปรับปรุงและการเติบโตส่วนบุคคล เช่นเดียวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม โดยมีกลไกแรงจูงใจที่เป็นกระบวนการกระตุ้นแรงจูงใจในการทำงานของผู้นั้น การระดมความกระตือรือร้น และพัฒนาศักยภาพผ่านสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุและสิ่งจูงใจทางจิตวิญญาณสำหรับพนักงานถือเป็นสิ่งจูงใจที่มีประสิทธิผล กลไกการสร้างแรงจูงใจรวมถึงการจูงใจพนักงานให้เริ่มมีส่วนร่วมในการบริหาร กำหนดให้พนักงาน

ดีเด่นเป็นแบบอย่าง มอบเกียรติบัตรให้แก่พนักงานที่มีผลงานดีเด่น การตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย แรงจูงใจเชิงลบ แรงจูงใจทางอารมณ์ แรงจูงใจด้านสิ่งแวดล้อม และระบบส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจ กลไกการสร้างแรงจูงใจของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นไปที่วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์

กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี การศึกษาครั้งนี้จะใช้ทฤษฎีการจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก ผ่านการสำรวจแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และวิธีการวิจัยอื่น ๆ วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน และเหตุผลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยในกวาสี โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติ กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสีจะถูกนำเสนอบนพื้นฐานนี้ สุดท้ายจะมีการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ที่นำเสนอเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและความเป็นเลิศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี ใช้รูปแบบงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กร โดยมีจุดแข็งคือความพร้อมของบุคลากรด้านศักยภาพทางวิชาการ วุฒิการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาโท สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และมีจุดที่ควรพัฒนา คือ การขาดแผนงานเชิงกลยุทธ์สู่ความสำเร็จขององค์กรโดยรวม ทั้งยังพบปัญหาในส่วนของช่วงระยะเวลาการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ และโอกาสคือการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้สามารถพัฒนานเองได้อย่างเต็มศักยภาพตลอดเวลา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยกวาสีสถาธนาธิรัฐประชาชนจีน จำนวน 368 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารระดับคณะ และมหาวิทยาลัยกวาสี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ กลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามกลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี ประกอบด้วยแบบสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยในกวาสี เกณฑ์ในการตีความข้อมูลตามมาตราส่วนลิเคิร์ต 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในระดับสูงสุด
- 4 หมายถึง การบริหารทรัพยากรบุคคลในระดับสูง
- 3 หมายถึง การบริหารทรัพยากรบุคคลในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในระดับต่ำ
- 1 หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในระดับต่ำสุด

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert) ประกอบด้วย 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ตัวแปรการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ การศึกษากลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยวงวสี และตัวแปรตาม ได้แก่ การสร้างกลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยวงวสี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาสร้างกลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยวงวสี
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยวงวสี
3. สร้างแบบสอบถามกลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยวงวสี ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) การสรรหาบุคลากร 3) การฝึกอบรม 4) กลไกการสร้างแรงจูงใจ 5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาฯ อนุมัติเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน และอาจารย์ด้านการวัดประเมินผล จำนวน 2 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรง ของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00
5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์
6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับมหาวิทยาลัยในวงวสีสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.94
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับผู้บริหารในมหาวิทยาลัยในวงวสี จำนวน 368 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอแบบฟอร์มหนังสือร้องขอไปยังบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อแจกแบบสอบถามผู้บริหารมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยในวงวสี
2. ผู้วิจัยได้นัดหมายการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยในวงวสี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บเครื่องมือวิจัยได้ จำนวน 368 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษากลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผลกลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี

ตารางที่ 1 กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี (n = 368)

ด้าน	μ	σ	แปลผล
1. การวางแผนเชิงกลยุทธ์	3.77	0.91	มาก
2. การสรรหาบุคลากร	3.84	0.87	มาก
3. การฝึกอบรม	3.76	0.89	มาก
4. กลไกการสร้างแรงจูงใจ	3.72	0.88	มาก
5. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.73	0.89	มาก
รวมเฉลี่ย	3.76	0.89	มาก

ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี ข้อมูลแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.76$, $\sigma = 0.89$) โดยพิจารณาผลการศึกษาด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับต่ำสุด ดังนี้ ระดับสูงสุด คือ การสรรหาบุคลากร ($\mu = 3.84$, $\sigma = 0.87$) รองลงมา คือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ($\mu = 3.77$, $\sigma = 0.91$) รองลงมา คือ การฝึกอบรม ($\mu = 3.76$, $\sigma = 0.89$) รองลงมา คือ การประเมินผล การปฏิบัติงาน ($\mu = 3.73$, $\sigma = 0.89$) และกลไกการสร้างแรงจูงใจในระดับต่ำสุด ($\mu = 3.72$, $\sigma = 0.88$)

ทั้งนี้ กลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี ประกอบด้วย สถานการณ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย การสรรหาบุคลากร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน และกลไกการสร้างแรงจูงใจ โดยบุคลากรที่มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศและได้มาตรฐานครอบคลุมตัวชี้วัดความสำเร็จ

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง กลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยกวาสี พบว่า คุณภาพของบุคลากรที่ผ่านคัดเลือก การฝึกอบรม และการสร้างแรงจูงใจ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของมหาวิทยาลัยกวาสี ประกอบด้วย 1) บุคลากรมีการเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 2) ระดับการเลื่อนขั้นเงินเดือนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 10 ของบุคลากรแต่ละคน และ 3) มหาวิทยาลัยผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกที่สูงขึ้นอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนการประเมินคุณภาพภายนอก ปีพ.ศ. 2565 มีคะแนนประเมินอยู่ในระดับดี และปีพ.ศ. 2566 มีคะแนนประเมินอยู่ในระดับดีมาก) ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพของการยกระดับสมรรถนะของการบริหารจัดการบุคลากรซึ่งถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญในการที่จะขับเคลื่อนและทำให้สถาบันการศึกษานั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยกระบวนการที่สำคัญครอบคลุมตามตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย การบริหารจัดการที่เป็นเลิศ การสรรหาบุคลากร และการส่งเสริมให้บุคลากรนั้นมีคุณภาพด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดฝึกอบรมการให้โอกาสในการที่จะแสดงศักยภาพในการมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการองค์กรตลอดถึงการพัฒนาและการปรับปรุงเกี่ยวกับนวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมให้การบริหารจัดการและการฝึกอบรมนั้นมีความครอบคลุมทางด้านของความรู้ทักษะและพฤติกรรมที่จะนำไปใช้ในการจัดการและการทำงานในองค์กร ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้มีการส่งเสริมให้บุคลากรนั้นมี

การเจริญเติบโตทั้งในส่วนของบุคคลและการพัฒนาทีมงานด้วยการนำเอาเทคโนโลยีและสารสนเทศเข้ามามีส่วนสำคัญในการสร้างกลยุทธ์และมีการจัดทำกลไกแรงจูงใจที่เป็นกระบวนการกระตุ้นให้พนักงานนั้นมีพลังใจในการที่จะดำเนินงานและแสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถเพื่อสู่เป้าหมายที่สำเร็จและการได้มาซึ่งสวัสดิการและขวัญกำลังใจตลอดถึงการพัฒนางานของตนเองไปสู่ในระดับที่เป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Gan, F. & He J. กล่าวว่า มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงกลไกการจัดการให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปฏิรูปมนุษยการจัดการทรัพยากรซึ่งทำให้ความคาดหวังและความต้องการสูงขึ้น การปรับปรุงคุณภาพโดยรวมของทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับระดับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในระดับมาก และครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัย เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดและจำกัดการพัฒนาโดยรวมและประสิทธิผลของการทำงานของมหาวิทยาลัยและคุณภาพและโครงสร้างจะกำหนดระดับการสอนและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยตรง การจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยอย่างเหมาะสมที่สุดจะถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายระยะยาวของการพัฒนาองค์กร (Gan, F. & He J., 2022) การฝึกอบรมแสดงถึงกิจกรรมที่วางแผนไว้ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรเพื่อปรับปรุงความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานของพนักงาน วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คือ เพื่อให้พนักงานได้รับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เน้นในแผนการฝึกอบรม และนำความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการทำงานในแต่ละวัน ประกอบด้วย การจัดตั้งระบบการจัดการฝึกอบรม การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม การพัฒนาวัตถุประสงค์ แผนงาน เนื้อหาการฝึกอบรม งบประมาณการฝึกอบรมและการจัดการ การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม Shao, F. & Sun, H. กล่าวว่า การจำแนกประเภทการฝึกอบรมตามกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ความรู้ ความสามารถ การฝึกอบรมจรรยาบรรณวิชาชีพ การประเมินผลการฝึกอบรม การเผยแพร่ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ผู้บริหารและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสามารถปรับตัวเข้ากับตำแหน่งใหม่ได้หลังจากการฝึกอบรมแล้วเท่านั้น และการฝึกอบรมถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปรับปรุงและการเติบโตส่วนบุคคล เช่นเดียวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม โดยมีกลไกแรงจูงใจที่เป็นกระบวนการกระตุ้นแรงจูงใจในการทำงานของผู้คน (Shao, F. & Sun, H., 2022) และ Li, H. กล่าวว่า การระดมความกระตือรือร้น และพัฒนาศักยภาพผ่านสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุและสิ่งจูงใจทางจิตวิญญาณสำหรับพนักงานถือเป็นสิ่งจูงใจที่มีประสิทธิผล กลไกการสร้างแรงจูงใจรวมถึงการจูงใจพนักงานให้ริเริ่มมีส่วนร่วมในการบริหาร กำหนดให้พนักงานดีเด่นเป็นแบบอย่าง มอบเกียรติบัตรให้แก่พนักงานที่มีผลงานดีเด่น การตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย แรงจูงใจเชิงลบ แรงจูงใจทางอารมณ์ แรงจูงใจด้านสิ่งแวดล้อม และระบบส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจ กลไกการสร้างแรงจูงใจของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นไปที่วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Li, H., 2023)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยในภาวะสี ผลการวิจัยพบว่า การแนะนำเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยในภาวะสี ประกอบด้วย 1) สำหรับผู้บริหารในการวางแผนกลยุทธ์ควรมีมุมมองยาวไกลในการวางแผนทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดแผนการพัฒนายอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล 2) สำหรับผู้ดูแลการสรรหาและการจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความต้องการงานอย่างละเอียดและการสร้างกระบวนการสรรหาที่เป็นธรรมและเชิงพิเศษ 3) สำหรับผู้ดูแลการฝึกอบรมควรสร้างระบบการฝึกอบรมที่เป็นระบบและมีเหตุผลเพื่อส่งเสริมการเติบโตของครูและเสริมคุณภาพการสร้างอาจารย์ในมหาวิทยาลัย 4) สำหรับผู้ดูแลระบบส่งเสริมควรปรับปรุงและนวัตกรรมระบบส่งเสริมที่เข้ากันได้กับการพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และ 5) สำหรับผู้ดูแลการประเมินผลควรจัดทำระบบการประเมินผลที่ดีเพื่อเสริมคุณภาพการจัดการทรัพยากรมนุษย์และเพิ่มประสิทธิภาพใน

การทำงานโดยรวม ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ควรสำรวจและพัฒนาในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยตามทฤษฎีและปฏิบัติใหม่ และการปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการสร้างทีมงานที่มีความสามารถและมีประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบจากปัจจัยหลายประการ เช่น ระบบการบริหารการศึกษา กฎหมาย นโยบายการศึกษา และระดับเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจสังคม การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยจะเผชิญกับปัญหาและความท้าทายใหม่ ๆ ผู้จัดการควรสร้างสรรค์แนวความคิดการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างการวิจัยเชิงทฤษฎีของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และปรับปรุงแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ใหม่ ๆ ให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงประสิทธิผลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยได้ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ผู้บริหารในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมาก ปัจจุบันภาระงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมีขนาดใหญ่และซับซ้อนมากขึ้น และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเต็มที่ ผู้จัดการควรเสริมสร้างการสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างระบบข้อมูลการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการองค์กรที่เป็นเลิศควรมีการปรับปรุงความถูกต้องของการจัดการ ลดต้นทุนการจัดการ และปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการ 3) ผู้บริหารองค์กรควรมีการเสริมสร้างการสร้างทีมงานในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างทีมบรรลุผลสำเร็จในด้านคุณภาพและประสิทธิภาพสูงเพื่อให้มีความสามารถระดับผู้บริหารสูงและมีความสามารถในทางปฏิบัติที่แข็งแกร่งในการทำงาน ให้ความสำคัญกับการสร้างทีมในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัย การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การรวมความคิดและการกระทำของทีม และสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

- Chang, T. & Zhao, L. (2023). Historical background and realistic focus of strategic planning in American colleges and universities. *Journal of University Education Science*, 13(3), 84-95.
- Chen, G. & Ding X. (2022). Theoretical System and Technical Route for the Preparation of "14th Five-Year Plan" Development Plan of Local Universities. *Journal of Zhaoqing College*, 5(1), 66-72.
- Dai, Y. & Huang, J. P. (2023). The four-fold logic and pattern of Chinese-style education modernization. *Journal of Inner Mongolia Normal University (Educational Science Edition)*, 7(5), 9-20.
- Fan, W. (2022). Research on improving the effectiveness of human resource management in China's colleges and universities. *China Management Informatization*, 14(14), 143-145.
- Gan, F. & He J. (2022). Construction of cadre personnel file management mechanism of higher vocational colleges and universities based on SWOT analysis. *Journal of Inside and Outside Lantai*, 6(10), 25-27.
- Huang, B. (2022). New thinking on the direction of human resource management in the context of economic reform. *Chinese Science and Technology Journal Database (full text version) Economic Management*, 6(4), 13-15.
- Li, H. (2023). A number of thoughts on the development of strategic planning in colleges and universities. *Journal of Science and Education*, 14(1), 7-9.

- Qin, K. (2023). The practical use of incentive mechanism in human resource management in universities. *Proceedings of the 2023 International Academic Forum on Finance and Management*, 6(1), 195-197.
- Shao, F. & Sun, H. (2022). Research on the human resource management mechanism of teachers in Chinese and American public universities. *Journal of Heilongjiang Higher Education Research*, 40(4), 39-47.
- Wen, X. (2021). Research on the recruitment and allocation system of teachers in independent colleges and universities. *Journal of Employment and Security*, 11(2), 156-158.

ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดชัยนาท*

SOCIAL CAPITAL BASED ON THE BUDDHIST DHARMA AND THE PROMOTION OF LIFELONG LEARNING IN THE SOCIAL AND CULTURAL CONTEXT OF LOCAL COMMUNITIES IN CHAINAT PROVINCE

ณัฐพัชร สายเสนา*, เรืองวิทย์ นิลโคตร, ฐิติวัศ สุกป้อม, ณัฏฐกรณ ปะพาน และ ปกพร เจริญลักษณ์

Natthapat Saisena*, Reongwit Nilkote, Thitiwas Sukpom, Nattakorn Papan and Pakporn Charoenlak

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: natthapat.s@chandra.ac.th

บทคัดย่อ

ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมเป็นหลักการพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมให้ผู้คนเข้าใจและปฏิบัติตามค่านิยมที่เน้นการช่วยเหลือและสร้างสังคมที่ดี การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและชุมชนโดยทำให้ประชาชนมีความพร้อมทั้งทางความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การผสมผสานการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดของพุทธธรรมทำให้การเรียนรู้มีคุณค่าและเชื่อมโยงกับการเติบโตจิตใจของบุคคล การทำงานตามวิถีพุทธธรรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องใช้บทบาทของชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักโดยการสร้างพื้นที่และโอกาสให้แก่ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการที่สร้างสรรค์ความเข้มแข็งและยั่งยืน บทความนี้มุ่งนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการใช้ทุนทางสังคมในการส่งเสริมวัฒนธรรมและบริบทของชุมชนท้องถิ่น ภาพรวมของสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมเน้นการดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรม ความเมตตา และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การเรียนรู้ตลอดชีวิตในวิถีพุทธธรรมเน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทาง การส่งเสริมการเรียนรู้โดยนำทุนทางสังคมมาใช้จะส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การเชื่อมโยงและความร่วมมือระหว่างบุคคล และการสร้างวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็งและมั่นคง นอกจากนี้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าและมีคุณธรรมที่ดีร่วมกัน

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, วิถีพุทธธรรม, การส่งเสริมการเรียนรู้, บริบทสังคม, ชุมชนท้องถิ่น

Abstract

Social capital based on Buddhist principles serves as a fundamental approach to community development, encouraging people to understand and practice values that emphasize helping others and building a good society. Lifelong learning is a crucial process in developing both individual personalities and communities by equipping people with the necessary knowledge and

* Received August 4, 2024; Revised August 15, 2024; Accepted August 24, 2024

skills to adapt to new and constantly changing situations. Integrating learning with Buddhist principles enhances the value of learning and links it to personal spiritual growth. Working according to Buddhist principles and promoting lifelong learning requires the active role of local communities, creating spaces and opportunities for community members to engage in activities and projects that foster strength and sustainability. This article aims to present the relationship between Buddhist-based social capital, lifelong learning, and the use of social capital in promoting local community culture and context. An overview of a society based on Buddhist principles highlights living according to moral principles, compassion, and peaceful coexistence. Lifelong learning in the Buddhist way focuses on continuous self-development, guided by the teachings of Buddhism. Promoting learning by utilizing social capital results in strengthened community relationships, connections, and cooperation among individuals, thereby creating a robust and stable community culture. Additionally, promoting lifelong learning leads to the effective application of social capital based on Buddhist principles, resulting in a progressive and morally sound community.

Keywords: Social Capital, Buddhist Way, Lifelong Learning, Social Context, Local Communities

บทนำ

สังคมไทยมีพัฒนาการบนพื้นฐานที่ใช้แนวทางของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแบบแผนในดำเนินชีวิตและได้ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน การดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธธรรมได้ส่งเสริมและเสริมให้เกิดทุนทางสังคม (Social capital) ในหลายด้าน โดยเน้นที่ความเข้าใจและความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การเชื่อมโยงทางสังคมที่มั่นคง การสนับสนุนศีลธรรมและจรรยาบรรณที่ดี การสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การสนับสนุนความสงบและความอุดมสมบูรณ์ และการสนับสนุนการช่วยเหลือและการสนับสนุนที่ดี เสริมสร้างสังคมที่เชื่อมโยงและมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในทุกด้านของชีวิตชุมชน และเป็นตัวสร้างสังคมที่สร้างสรรค์และเติบโตอย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความต้องการของผู้คนในสังคม แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่มุ่งให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในมิติของการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะมีลักษณะเด่น คือ การเป็น “มัชฌิมนธรรมเทศนา” ความเป็นเหตุเป็นผลและแสดงถึงความจริงที่เป็นธรรมชาติ เป็นหลักในการครองชีวิตที่มุ่งรู้เท่าทันชีวิต ไม่หลงงมงาย มุ่งผลสำเร็จ คือ ความสุข สะอาด สว่าง สงบ เป็นอิสระ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) เป็นหลักการนำหลักการศึกษาค้นคว้าปฏิบัติ การทำงานจริง อันเป็นการสอดคล้องกับเหตุการณ์ทางสังคม มีความรู้เข้าใจหลักธรรมเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ และมีแนวคิดที่ถูกต้อง เหมาะกับการทำงาน การศึกษาไปได้ถูกทาง อย่างมั่นใจ และได้ผลที่จะให้บรรลุจุดหมายที่ดีทั้งต่อชีวิต ต่อสังคม และต่อสิ่งแวดล้อมตลอดจนธรรมชาติทั้งหมดอย่างแท้จริง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นทุนทางสังคมทั้งแนวทางการศึกษาและแนวทางการดำเนินชีวิตบนความสมดุล

ทุนทางสังคมเป็นความสัมพันธ์และเครือข่ายระหว่างบุคคล หรือกลุ่มคนในชุมชนที่สร้างสรรค์ความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ที่ดี และความร่วมมือเพื่อต่อต้านวิกฤตปัญหาและสนับสนุนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ทุนทางสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทุนทางสังคมทางโครงสร้าง (Structural social capital) เช่น เครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กร และทุนทางสังคมทางภูมิปัญญา (Cognitive social capital) เป็นลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถวัดค่าได้ เช่น พฤติกรรมหรือทัศนคติที่ถูกรับยอมรับทั่วไป (Putnam, R. D. et al., 1993); (สินัด ตรีวรรณไชย, 2561) ทุนทางสังคมมีความหมายรวมถึงสิ่งที่ฝังงอที่มีอยู่ในสังคมที่มีการสืบทอดส่งต่อกันมาและเป็นสังคมและวัฒนธรรม

ที่ตีงาม เป็นปัจจัยการพัฒนาประเทศที่สำคัญ และเป็นปัจจัยในการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งมุ่งส่งเสริมกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดเพียงช่วงเวลาหรือที่ตั้งใจเฉพาะในช่วงการศึกษาเท่านั้น เน้นการพัฒนาทักษะที่สามารถใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (จินตนา สุขจันนัท, 2554) การใช้ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรม จะเป็นการนำหลักคำสอนและปฏิบัติธรรมตามพระพุทธศาสนาเป็น เครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับชุมชน และสร้างสังคมเป็นสุขได้

มิติของการเรียนรู้ชุมชนการความเชื่อมโยงระหว่างพระพุทธศาสนา ทุนทางสังคม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต บนวิถีของสังคมไทยทุนทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏใน รูปแบบของความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง และความร่วมมือในชุมชน การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นกระบวนการ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีหลักการและคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการเรียนรู้และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างและส่งเสริมทุนทางสังคม ตามหลักพุทธธรรม และ การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนายังเป็นแหล่งแรงบันดาลใจที่สำคัญในการพัฒนาตนเอง และชุมชน ส่งเสริมความก้าวหน้าและความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน

บทความนี้ มุ่งนำเสนอการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา สังคมวัฒนธรรม และ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งมิติทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตในวิถีพุทธธรรม บริบท ชุมชนกับปรากฏการณ์ที่ส่งผลต่อสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และการสร้างทุนทางสังคมสู่การสร้างการเรียนรู้ ตลอดชีวิตในวิถีพุทธธรรม เป็นการสังเคราะห์แก่นสาระ (Thematic approach) จากกรณีศึกษา 3 กรณีศึกษาใน พื้นที่จังหวัดชัยนาท และการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary research) และนำเสนอเชิงพรรณนาตามลำดับ

ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรม

พระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มีความเฉพาะ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ตนเองอย่างสูงสุด ในมิติของความเป็นสากลมีข้อความสรุปถึงคุณลักษณะที่สำคัญของการศึกษาในพระพุทธศาสนา หลัก ๆ คือ ความเป็นทฤษฎีที่เป็นสากล พระพุทธศาสนาสอนความจริงเป็นกลาง ๆ ไม่ขึ้นต่อบุคคล กลุ่ม หรือเชื้อ ชาติศาสนา ด้านเนื้อหาหลักธรรม พระพุทธศาสนาสอนถึงหลักความจริง โดยมีหลักอริยสัจ 4 (หลักความจริงอัน ประเสริฐ) ซึ่งกล่าวถึงการรับรู้ปัญหาของชีวิตและโลก การตีความสาเหตุของปัญหา การเข้าใจว่ามนุษย์มีความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และการแก้ปัญหานั้นต้องใช้ปัญญาและความพากเพียร (วิทย์ วิศทเวทย์ และเสฐียร พงษ์ วรรณปก, 2553) หลักการศึกษาทางพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยิ่ง และพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นหลักธรรมซึ่งเป็นสาระสำคัญของการศึกษาช่วยให้เรามองเห็น กระบวนการของชีวิต การฝึกอบรมพัฒนาตนเอง การเห็นสรรพสิ่งอย่างเชื่อมโยง เป็นองค์รวมและเป็นวิทยาศาสตร์ และสามารถวางหลักการศึกษาได้อย่างสำเร็จได้ว่า หลักธรรมที่พึงวิเคราะห์เพื่อแสวงหาพุทธปรัชญาการศึกษา หลักธรรมที่สรุปเนื้อหาแห่งการตรัสรู้ทั้งหมด ได้แก่ หลักปัจจุสมุปบาทและนิพพานตามแนวทางที่พระพุทธเจ้า ทรงพิจารณาเมื่อจะทรงประกาศธรรม และอริยสัจ 4 ตามแนวทางแห่งธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ การนำเสนอเพื่อผลในทางการปฏิบัติในแง่ที่เป็นหลักวิชา หลักธรรมสำคัญ แสดงสาระสำคัญที่แฝงอยู่ในหลักธรรม ตามข้อที่ 1 ประกอบด้วย ชั้นที่ 5 ไตรลักษณ์ กรรม (กรรมและวิบาก) และไตรสิกขาหรือมัชฌิมาปฏิปทา อาจกล่าว ได้ว่า การศึกษาพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้าใจในศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อการพัฒนา และรักษาวัฒนธรรมไทยและสังคมให้มีความสามารถในการปรับตัวและเป็นไปในทิศทางที่ดีต่อไป (พระครูโอภาสน นทิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส) และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน (บุตดาวงษ์), 2562)

ทุนทางสังคมมีความหมายที่หลากหลาย สะท้อนถึงมิติเชิงคุณค่าทางวัตถุ เช่น สิ่งของ เงินทอง สิ่งก่อสร้าง รวมถึงมิติของจิตใจ เช่น คุณความดี ความไว้วางใจ (ties, norms, and trust) สัมพันธภาพที่ดีของสังคมสามารถแปลงไปได้ตามสภาพแวดล้อมสังคมที่แตกต่างกันไป (social setting) (วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์, 2548) หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีความสำคัญอันใหญ่ในการสร้างและส่งเสริมทุนทางสังคมในชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์กับความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ที่ดี และความร่วมมือที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อต้านปัญหาและสนับสนุนการพัฒนาชุมชนให้เติบโตและยั่งยืนไปในทิศทางที่ดีขึ้นต่อไป การศึกษาหลักธรรมพระพุทธศาสนาช่วยให้บุคคลและชุมชนมีการเชื่อมโยงทางสังคมที่แข็งแกร่งและยั่งยืน โดยการสร้างเครือข่ายของความรู้และความเข้าใจในหลักธรรมที่สอนในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดทุนทางสังคมที่สำคัญอย่างโครงสร้างซึ่งเป็นเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กรที่ช่วยให้มีการร่วมมือและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาโครงสร้างของชุมชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน นอกจากนี้ หลักธรรมพระพุทธศาสนายังช่วยสร้างทุนทางสังคมเชิงภูมิปัญญาโดยเสริมสร้างพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีในชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถวัดค่าได้แต่มีผลกระทบอย่างมากในการเสริมสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นร่วมกันในชุมชน (Putnam, R. D. et al., 1993); (Hirschman, A. O., 1984) พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างและเสริมสร้างทุนทางสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันและการทำงานร่วมกันในชุมชนเพื่อพัฒนาและรักษาวัฒนธรรมไทยและสังคมให้มีความสามารถในการปรับตัวและเป็นไปในทิศทางที่ดีต่อไป

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในวิถีพุทธธรรม

ทุนทางสังคมในมิติของการส่งเสริมคุณค่าและการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำเนินชีวิตในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมประเทศไทย การบูรณาการพระพุทธศาสนาเป็นไปเพื่อสร้างคุณค่าในหลากหลายมิติ เช่น ส่งเสริมความเข้าใจและการศึกษาในพระพุทธธรรม การเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนและประชาชน การมีกิจกรรมทางศาสนาและสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงนำเสนอด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ การจัดทำวัตถุมงคล และการสนับสนุนศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งทำให้วัดพระปฐมเจดีย์เป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างคุณค่าตามคติสุวรรณภูมิของพระพุทธศาสนา (สมบุญ วัฒนะ และคณะ, 2566) พุทธธรรมเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในสังคม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของชุมชน ชุมชนสามารถเรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองได้ นอกจากนี้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การสะท้อนคุณค่าการศึกษาตลอดชีวิตในประเทศไทยเชื่อมโยงกับความเป็นจริงของสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะที่มีวัดเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการสะท้อนอัตลักษณ์บริบทชุมชนบทของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ทั้งมิติของการสร้างคุณค่าตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการพัฒนาชุมชนศาสนวัตถุที่มีคุณค่าที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างครบถ้วน เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยรอบ (ณัฐพร สิงห์สร และคณะ, 2566) พระพุทธศาสนาเชื่อมโยงและสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต สะท้อนให้เห็นจากบทบาทสำคัญในการสนับสนุนวัฒนธรรมและสังคมไทย ซึ่งมีองค์ประกอบหลายด้านที่เชื่อมโยงกัน หนึ่งในบทบาทสำคัญ เช่น การที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบางในสังคม พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่หันมาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาผ่านช่องทางการสื่อสารใหม่ ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและบทเรียนที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกและทันสมัย นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมตามโอกาสที่สอดคล้องกับภารกิจของสถานที่ทำงาน

การนำเสนอกิจกรรมพระพุทธศาสนาในชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรมของผู้สนใจ พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการรณรงค์และส่งเสริมกิจกรรมตามประเพณีทางศาสนาและวันสำคัญของประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเชื่อมั่นในความเป็นไทยและคุณค่าของพระพุทธศาสนาในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาในองค์กรระดับท้องถิ่น เช่น การสร้างพันธมิตรที่สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา และการสร้างสังคมที่มีความเชื่อมั่นในศาสนาและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเปราะบาง พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นที่พึ่งทางจิตใจและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผ่านการสนับสนุนด้านจิตวิญญาณ การให้คำปรึกษา และการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น การเรียนการสอนธรรมะ การฝึกอบรม การปฏิบัติธรรม และการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเปราะบางมีความเข้มแข็งทั้งทางกายและจิตใจ ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตในพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้าใจในศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อการพัฒนาและรักษาวัฒนธรรมไทยและสังคมให้มีความสามารถในการปรับตัวและเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งในชุมชน ทำให้สังคมไทยมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองต่อไป (นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ, 2567)

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนา ทุนทางสังคม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกันอย่างมีความสัมพันธ์อันแนบแน่น พระพุทธศาสนา เป็นที่มาของคำแนะนำและแนวทางที่สอนให้มนุษย์มีความสุขและเจริญก้าวหน้าในชีวิต มุ่งเน้นการตระหนักถึงความจริงและธรรมชาติของชีวิต ทุนทางสังคม เป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ที่ดี และความร่วมมือในชุมชน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกระบวนการที่ต้องการให้บุคคลเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้หลักการและคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างและส่งเสริมทุนทางสังคมที่ดีตามหลักพุทธธรรม และการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจะเป็นแหล่งแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองและชุมชนให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยกัน

บริบทชุมชนกับปรากฏการณ์ที่ส่งผลต่อสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

สังคมและวัฒนธรรมไทยสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของประเทศจาก “ความเป็นชุมชนท้องถิ่น” ซึ่งเป็นสังคมส่วนมากของประเทศ ปัจจุบันจากข้อมูลการสำรวจคุณภาพชีวิตของคนไทยปี 2565 เผยว่ามีครัวเรือนทั่วประเทศมากถึง 12,942,574 ครัวเรือน ซึ่งมีผู้อาศัยจริงอยู่ 36,130,610 คน โดยมีจำนวนเพศชายเป็น 17,496,204 คน (48.42%) และเพศหญิงเป็น 18,634,406 คน (51.58%) การจัดเก็บข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพชีวิตของประชากรไทยในทุกภาคส่วนของประเทศ โดยจะช่วยให้เข้าใจถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพได้อย่างครอบคลุม และเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาชุมชนและสังคมในอนาคต (คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (พช.), 2565) แนวคิดพื้นฐานคำว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน โดยมีพื้นที่สาธารณะและประสบการณ์หรือความสนใจร่วมกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายระดับ ทั้งการร่วมกันในพื้นที่สาธารณะ ชุมชนสามารถเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันในพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา หรือสถานที่สาธารณะอื่น ๆ ที่เป็นจุดสนใจของกลุ่มคนต่าง ๆ ความสนใจหรือประสบการณ์ที่ร่วมกัน ชุมชนอาจเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น กลุ่มที่รักช้าง หรือชมรมการสะสมพระพุทธรูป การอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียว ชุมชนสามารถอ้างถึงกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เช่น ชุมชนในเมืองหรือท้องถิ่นเดียวกัน หรือความเป็นเพื่อนบ้านร่วมชุมชน มีความหมายในการรวมกลุ่มคนที่เป็นเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกัน โดยมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและร่วมกันในกิจกรรมชุมชน (สุรพล พยอมแย้ม, 2556) กระบวนทัศน์การพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน มุ่งเป็นไปเพื่อศึกษา “ปรากฏการณ์”(phenomenology) ทั้งนี้ เพื่อให้สู่การสร้าง

“ความเข้มแข็ง” และ “การดำรงอยู่ของสังคมไทย” สู่ความยั่งยืน (อมรวิชัย นาคทรพร และคณะ, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 อันเป็นแผนการพัฒนาประเทศ ที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561) กล่าวได้ว่า ชุมชนท้องถิ่น เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์และความสนใจร่วมกัน โดยอาจเป็นตำแหน่งที่อยู่ ความสัมพันธ์ทางสังคม หรือการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และประสบการณ์ในชุมชนที่กว้างขึ้น

สังคมและวัฒนธรรมไทยมีลักษณะที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ มีความเชื่อทางศาสนาที่มีผลต่อวิถีชีวิตและความเชื่อของคนไทย อีกทั้งยังมีประเพณีและพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมของประชาชน ความเชื่อในพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและความคิดของคนไทย นอกจากนี้ เนื้อหาสังคมและวัฒนธรรมไทยยังสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาที่มีความยั่งยืน และความร่วมมือในชุมชน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและวัฒนธรรมกับพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างกับเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการก่อตั้งและการดำรงชีวิตของชุมชน พระพุทธศาสนาสอนให้ปฏิบัติตามหลักธรรมและศีลธรรมเช่น ความเมตตา ความเท่าเทียม และความสงบสุขในชุมชน การเรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจิตวิญญาณในสังคมไทย ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมในทางที่ดี ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาช่วยสร้างความเชื่อมั่น และความเข้าใจระหว่างบุคคลในชุมชน นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังเป็นแหล่งประทานแนวทางและแนวปฏิบัติที่ช่วยพัฒนาสังคมไทยให้มีความเข้มแข็งและมีสันติสุขในทุกวัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548)

พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ดีขึ้น โดยการให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ศาสนาเน้นการฝึกและพัฒนาตนเองอย่างเป็นพิเศษ เพื่อให้มนุษย์สามารถเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีความสามารถที่ดีในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและสังคมไทยด้วยกัน สะท้อนจากการที่พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มุ่งเฉพาะเจาะจงที่ต้องการการฝึกและสามารถฝึกได้ โดยการฝึกและพัฒนาตนเองอย่างเป็นพิเศษ มนุษย์ที่ได้รับการฝึกแล้วและพัฒนาตนเองอย่างดี เป็นสัตว์ประเสริฐ มีความเป็นผู้เลิศและสูงสุด กระบวนการฝึกตนของมนุษย์ดำเนินไปในรูปแบบของ “ภาวนา 4” ซึ่งประกอบด้วย มิติด้าน กายภาวนา (พัฒนากาย) เป็นการพัฒนาเบญจทวารกายเพื่อการสื่อสารและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มิติด้าน ศีลภาวนา (พัฒนาศีล) การพัฒนาพฤติกรรมในการอยู่ร่วมสังคม มิติด้าน จิตตภาวนา (พัฒนาจิตใจ) เป็นการพัฒนาจิตใจให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง ติงาม และมีความสุข และมีมิติด้าน ปัญญาภาวนา (พัฒนาปัญญา) เป็นการพัฒนาปัญญาให้เข้าถึงความจริงและเป็นอิสระ การพัฒนาตนของแต่ละบุคคลจะดำเนินไปในสภาพชีวิตและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2560) โดยทั่วไปแล้วกระบวนการฝึกตนของมนุษย์ที่ดำเนินไปในรูปแบบของ “ภาวนา 4” เป็นการเน้นทั้งกาย ศีล จิต และปัญญา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของบุคคลแต่ละคนในสังคมไทย โดยการพัฒนาด้านกายเพื่อเตรียมความพร้อมในการสื่อสารและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ด้านศีลเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสมในการอยู่ร่วมสังคม ด้านจิตเพื่อพัฒนาจิตใจให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง ติงาม และมีความสุข และด้านปัญญาเพื่อให้เข้าใจความจริงอย่างถูกต้องและเป็นอิสระ สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองตามหลักของพระพุทธศาสนามีผลสร้างความเชื่อมโยงและความเข้มแข็ง

ในการชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากการเน้นศักยภาพมนุษย์ในทุกมิติ ซึ่งนำมาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนไทยให้ดียิ่งขึ้นอย่างแท้จริงและยั่งยืน

การสร้างทุนทางสังคมสู่การสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในวิถีพุทธธรรม

การศึกษาภาคสนามพื้นที่กรณีศึกษา 3 แห่ง เพื่อศึกษาบทเรียนด้านต้นทุนทางสังคม พระพุทธศาสนา สังคมวัฒนธรรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากนั้นผู้นิพนธ์ได้สรุปบทเรียน (Lessons learned) การจัดการความรู้ (Knowledge management) สังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. บริบทของพื้นที่จังหวัดชัยนาท สภาพพื้นที่เป็นจังหวัดตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศ ตั้งอยู่บนแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นตอนเหนือสุดของภาคกลาง มีพื้นที่ประมาณ 2,469,746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่ แบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอ 51 ตำบล 505 หมู่บ้าน 39 เทศบาล และ 20 องค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับจังหวัดชัยนาท พบว่า ด้านประชากร ปี 2564 มีจำนวนประชากรในจังหวัดชัยนาท ประมาณ 613,052 คน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของจังหวัดชัยนาทประมาณ 19,947 บาท ด้านการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงสำคัญ ประกอบด้วย สวนนกชัยนาท เขื่อนเจ้าพระยา วัดปากคลองมะขามเฒ่า วัดพระแก้ว วัดประทุมราม (หนองบัว) เป็นต้น (สำนักงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท, 2565) มิติทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ประเพณีและงานประจำปีที่สำคัญ เป็นประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และตามการเปลี่ยนแปลงของศักราช ได้แก่ ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา ประเพณีห่มผ้าพระบรมธาตุ วันออกพรรษา ส่วนงานประจำปีที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด ประกอบด้วย งานมหกรรมหุ่นฟางนก และงานกาชาดจังหวัดชัยนาท เป็นกิจกรรมประมาณเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี งานส้มโอชัยนาท จังหวัดชัยนาท เป็นกิจกรรมออกจำหน่ายกิ่งพันธุ์และผลส้มโอของเกษตรกรชาวจังหวัดชัยนาท จัดขึ้นช่วงปลายเดือนสิงหาคม-ต้นกันยายนของทุกปี และงานแข่งเรือยาวประเพณีจังหวัดชัยนาท และงานมหกรรมสินค้าเกษตรของดีเมืองชัยนาท ประมาณเดือนกรกฎาคม และพร้อมกับการแข่งเรือยาวประเพณี ณ บริเวณเขื่อนเรียงหิน ศาลาจังหวัดชัยนาท (เทศบาลเมืองชัยนาท, 2565) กล่าวได้ จังหวัดชัยนาทมีประเพณีและวัฒนธรรมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้แล้วยังมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของจังหวัดที่น่าสนใจ และเชื่อมโยงเป็นต้นทุนทางการท่องเที่ยวและการศึกษาได้

2. กรณีศึกษาที่ 1 วัดปากคลองมะขามเฒ่า วัดปากคลองมะขามเฒ่า (หรือเรียกว่า วัดปากคลอง) ถือว่าเป็นวัดที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2432 ด้วยการบริจาคที่ดินจากสองสามีภรรยา และมีบุตรชายชื่อ “สุข” เป็นเจ้าอาวาส หลังจากอุปสมบทเป็นพระเจ้าอาวาสวัดปากคลองมะขามเฒ่า ท่านได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2440 หลวงปู่สุข (หรือพระครูวิมลคุณากร) เป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อดังในอดีตของวัด และมีความศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับความเคารพจากประชาชนทั่วไปโดยมีตำนานที่ยังเล่าขานกันสืบมาในเรื่องของวิชาอาคมและเครื่องรางของขลังภายในวัดยังมีสิ่งสำคัญอย่างรูปเหมือนหลวงปู่สุข รูปเหมือนกรมหลวงชุมพร เจ้าแม่กวนอิม มณฑป และอุโบสถซึ่งภายในมีจิตรกรรมฝาผนัง เป็นภาพเขียนสีพระหัตถ์ของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทั้งหมดนี้ถูกเขียนด้วยอักษรขอม และผนังด้านใต้ยังมีภาพเขียนที่บอกเวลาเขียนไว้ คือ ปี พ.ศ. 2433 สังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดปากคลองมะขามเฒ่ายังมีความนิยมและความน่าสนใจอยู่ในปัจจุบัน โดยคนทั่วไปยังมีความเลื่อมใสในด้านความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่สุข ประกอบกับตำนานที่ยังตีพิมพ์อยู่ในเรื่องของวิชาอาคมและเครื่องรางของขลังที่แสดงถึงความยั่งยืนของวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ตลอดเวลาทั้งนี้แม้ว่าหลวงปู่สุขได้ มรณภาพไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 นอกจากนี้ วัดยังมีพระเครื่องและเครื่องรางของขลังที่ประชาชนยังนำไปสักการบูชา และเชื่อว่าจะเพิ่มโชคลาภและความมั่งคั่งให้กับผู้บูชา

3. กรณีศึกษาที่ 2 วัดพระบรมธาตุวรวิหาร เป็นวัดที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดชัยนาท ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นเนื่องจากเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ภายในวัดมีเจดีย์พระบรมธาตุรูปแบบสถาปัตยกรรมอุทงที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าอยู่ นอกจากนี้ยังมีสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างที่น่าสนใจมากมายภายในวัด ทำให้ผู้เยี่ยมชมได้สัมผัสกับบรรยากาศศรัทธาของวัดพระบรมธาตุ วัดเป็นจุดสำคัญในการจัดงานเทศกาลสมโภชพระบรมธาตุในวันเพ็ญเดือน 6 และพิธีถวายผ้าห่มและน้ำสรงพระบรมธาตุ ทุกปี ที่มีการชุมนุมของชาวบ้านและผู้เยี่ยมชมจากทั่วประเทศมาเที่ยวชม เจดีย์พระบรมธาตุที่วัดเป็นองค์ประดิษฐานที่มีความสำคัญ โดยมีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงกลมอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม และมีสถานที่ประดิษฐานพระปรางค์นาคปรก และภายในเจดีย์ยังมีการประดับประดาด้วยพระพุทธรูปและองค์ระฆังในลักษณะของสถาปัตยกรรมแบบอุทง ที่เป็นลักษณะเฉพาะของยุคกรุงศรีอยุธยา การบูรณะและซ่อมแซมของวัดได้ดำเนินการหลายครั้ง แต่ยังคงเก็บรักษาความเป็นเอกลักษณ์และความสำคัญของวัดไว้อย่างดี ภายในของพระอุโบสถมีการสลักหินทรายเป็นศิลปกรรมแบบอยุธยา และมีแผ่นศิลาจารึกบันทึกการบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ไว้ติดกับองค์พระธาตุด้วย

4. กรณีศึกษาที่ 3 วัดธรรมามูลวรวิหาร เป็นวัดที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น อยู่บนไหล่เขาทางริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตอำเภอเมืองชัยนาท วัดนี้เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญในประวัติศาสตร์ของภูมิภาค เนื่องจากเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นในสมัยพระร่วงของวงศ์สุโขทัย ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ผู้สร้างวัดนี้ ในวัดมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน เช่น พระพุทธรูปบูชาในองค์พระเจดีย์ที่พังลงมาและพระเครื่องหลายชิ้น ซึ่งเป็นศิลปะสมัยอยุธยา วัดธรรมามูลวรวิหารเป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เคยเสด็จประพาส รวมทั้งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จมานมัสการหลวงพ่อดุสิตที่วัดนี้ด้วย นอกจากนี้ เป็นวัดที่มีความเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและวิถีพุทธธรรมของคนไทย เนื่องจากมีพระพุทธรูปบูชาอยู่ในวัดซึ่งเป็นศิลปะสมัยสุโขทัยและหลายชิ้นพระเครื่องที่เป็นศิลปะสมัยอยุธยา เป็นสถานที่ที่ผู้คนสามารถศึกษาและปฏิบัติธรรมตามวิถีพุทธธรรมได้ในทุกช่วงวัย

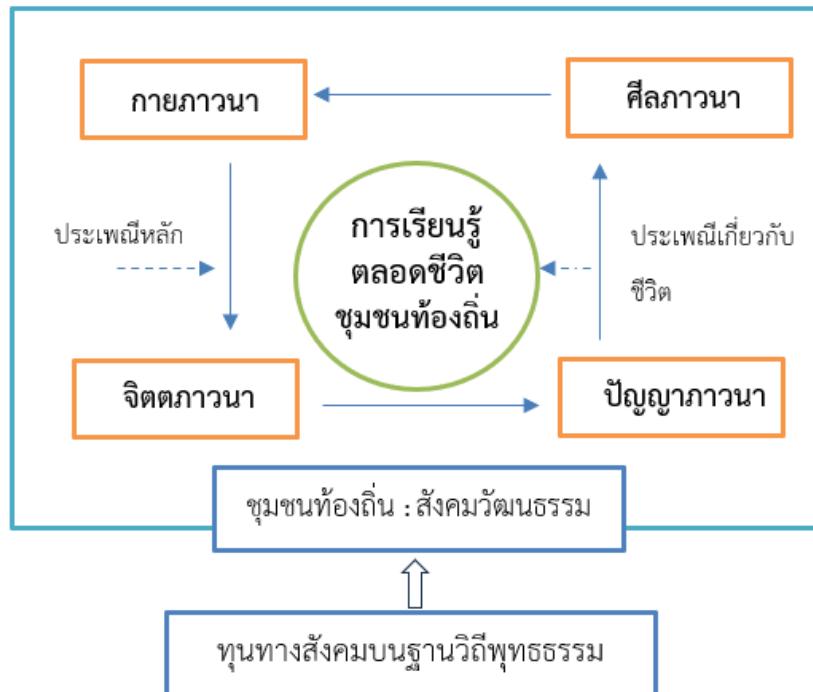

ภาพที่ 1 การลงพื้นที่ภาคสนามและสังเกตการณ์สืบทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

5. การสร้างทุนทางสังคมบนฐานวัฒนธรรมสู่การสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในวิถีพุทธธรรม การศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทยสะท้อนให้เห็นถึงเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่สำคัญและคำสอนในการใช้ชีวิตของคนไทยตามประเพณีและศาสนา บทบาทของพระพุทธศาสนาในการสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ดีขึ้น พระพุทธศาสนามุ่งเน้นการฝึกและพัฒนาตนเอง มุ่งเพื่อให้มนุษย์สามารถเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีความสามารถที่ดีในด้านต่าง ๆ ดังนั้น การศึกษาสังคมและวัฒนธรรมที่เชื่อมกับกับวิถีพุทธธรรมเป็นการสร้างความเข้าใจว่าการพัฒนาตนเองและการฝึกศักยภาพของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่น การฝึกและพัฒนา

ตนเองในพระพุทธศาสนาจะเน้นที่มีมิติต่าง ๆ ของชีวิต เช่น กายภาวนา (พัฒนากาย) ศิลภาวนา (พัฒนาศีล) จิตตภาวนา (พัฒนาจิตใจ) และปัญญาภาวนา (พัฒนาปัญญา) ซึ่งทั้งหมดนี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพและสังคมที่เข้มแข็งและดีขึ้นตามคำแนะนำในพระพุทธศาสนา สามารถสรุปได้ตามแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตในวิถีพุทธธรรมของชุมชน

สรุป

จากการศึกษาทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นประเทศไทยได้สะท้อนถึงการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวิถีพุทธธรรมมีความสำคัญอันมากในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ทุนทางสังคม (social capital) คือ ความสัมพันธ์ ความเชื่อมั่น และเครือข่ายที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรม จะเป็นการนำหลักคำสอนและปฏิบัติธรรมตามพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับชุมชน เนื่องจากวิถีพุทธธรรมเน้นการพัฒนาตนเอง การทำความดี และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมบนฐานวิถีพุทธธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้หลากหลายวิธี เช่น การใช้วัดเป็นศูนย์กลางของการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งในชุมชน เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านมารวมตัวกันในการทำบุญ ฟังธรรม และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน และสร้างความเชื่อมั่นในกันและกัน รวมถึงการปฏิบัติธรรมและการฟังธรรมเทศนาช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในตัวบุคคล ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีและความมั่นคงทางจริยธรรม นอกจากนี้ การศึกษาพุทธธรรมยังช่วยเสริมสร้างการเข้าใจถึงคำสั่งสอนในการใช้ชีวิตของคนไทยตามประเพณีและศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการฝึกฝนและพัฒนาตนเองตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา ซึ่งการศึกษาพุทธธรรมเน้นการฝึกและพัฒนาตนเองในมิติต่าง ๆ ของชีวิต เช่น กายภาวนา (พัฒนากาย) ศิลภาวนา (พัฒนาศีล) จิตตภาวนา (พัฒนาจิตใจ) และปัญญาภาวนา (พัฒนาปัญญา) เพื่อสร้างบุคลิกภาพและสังคมที่เข้มแข็งและดีขึ้นตามคำแนะนำในพระพุทธศาสนา การศึกษาพุทธธรรมเป็นการสอนให้เข้าใจถึงความสำคัญของคุณภาพ

ชีวิตและจิตใจที่มีความสุขและเป็นสุข ที่สามารถสร้างสังคมที่มีความสงบและเจริญรุ่งเรืองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความเข้าใจและการยอมรับถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและฝึกศักยภาพของมนุษย์ แต่ยังเป็นการสร้างคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับทางศาสนาที่สร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและความรักในสันติภาพและความเจริญของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา สังคมและวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานของความเป็นอัตลักษณ์และรากเหง้าของสังคมไทย การมุ่งความสำคัญในการเก็บรวบรวมและนำเสนอเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ จะเป็นแนวทางที่ดีในการส่งเสริมคุณค่าให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยในระยะยาว และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป ควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรม ทั้งระดับท้องถิ่น สถานศึกษาในพื้นที่ สถาบันอุดมศึกษาให้มีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (พชช.). (2565). รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พีทีเอส เพรส จำกัด.
- จินตนา สุจิตานนท์. (2554). การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ณัฐพร สิงห์สร และคณะ. (2566). การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ชุมชนเป็นฐานตามวิถีพุทธธรรม : กรณีศึกษาวัดป่า เลิกละยาววิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารมานุษยวิทยาพุทธศาสนา, 8(4), 315-325.
- เทศบาลเมืองชัยนาท. (2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570). ชัยนาท: เทศบาลเมืองชัยนาท.
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ. (2567). พระสงฆ์กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง: ประสบการณ์การพัฒนาชุมชนวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 42(6), 933-947.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1-61: (13 ตุลาคม 2561).
- พระครูโสภาสนทนทิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส) และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน (บุตดาวงษ์). (2562). แนวคิดทางการศึกษาสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (พิมพ์ครั้งที่ 2). อ่างทอง: วรศิลป์การพิมพ์ 89.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2548). สู่การศึกษาแนวพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวน จำกัด.
- วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์. (2548). ทูทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2553). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม.4 : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- _____. (2560). บทนำสู่พุทธธรรม ชีวิตงาม สังคมดี ธรรมชาติเป็นรมณีย์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ส. ไพบูลย์การพิมพ์.
- _____. (2564). การศึกษาเพื่อพัฒนาอารยธรรมให้สมนาม สยามสามไตร ศึกษา 3 พัฒนา 4. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- สมบุรณ์ วัฒนะ และคณะ. (2566). การบูรณาการพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างคุณค่าตามคตีสวรรณภูมิ กรณีวัดพระปฐมเจดีย์. วารสารธรรมธารา, 9(1), 80-111.

- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท. (2565). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท พ.ศ. 2566-2570. ชัยนาท: กลุ่มนโยบายและแผนงาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาและมาตรฐานการศึกษา.
- สินาด ตรีวรรณไชย. (2561). ทูตทางสังคม: ความหมายและความสำคัญ. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://prachatai.com/journal/2005/01/2262>
- สุรพล พยอมแย้ม. (2556). จิตวิทยาในงานชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส. เจริญการพิมพ์ จำกัด.
- อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ. (2548). การศึกษาในวิถีชุมชน: การสังเคราะห์ประสบการณ์ในชุดโครงการวิจัยด้านการศึกษากับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- Hirschman, A. O. (1984). *Getting A head Collectivity, Grassroot Experiences in Latin America*. New York: Pergaman.
- Putnam, R. D. et al. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. New Jersey: Princeton University Press.

ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1*

INDICATORS FOR ADMINISTRATION USING EDUCATIONAL INNOVATIONS OF SCHOOL UNDER CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กัญญกร เอี่ยมพญา, สรรเสริญ หุ่นแสน, ศรัณยูกร ศิลปประเสริฐ*, กฤษฎา พลอยศรี และ อติเรก เยาววงศ์

Kanpom Aiemphaya, Sansern Hunsaeen, Sarunyaporn Sinlapaprasert*, Krisada Ploysri and Adirek Yaowong

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา ประเทศไทย

Master of Education (Educational Administration), Rajabhat Rajanagarindra University, Chachoengsao, Thailand

*Corresponding author E-mail: sarunyaporn.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา 2) ศึกษาระดับตัวบ่งชี้การบริหาร โดยใช้ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย จากตารางเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 313 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยเทียบสัดส่วนของประชากรกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบเครื่องมือด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เลือกใช้ข้อที่มีเกณฑ์ระหว่าง .50-1.00 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .979 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1.1) ภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร 1.2) การนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ 1.3) เครือข่ายความร่วมมือ และ 1.4) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม และ 2) ระดับการบริหารโดยใช้ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยอันดับแรกจนถึงอันดับสุดท้าย ได้แก่ 2.1) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม 2.2) เครือข่ายความร่วมมือ 2.3) ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ และ 2.4) ด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้การบริหาร, การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา, นวัตกรรมทางการศึกษา

Abstracts

The purpose of this research were 1) Study indicators for administration using educational innovations 2) Study the level of indicators for administration using educational innovations of school under Chachoengsao primary educational service area office 2. This was the Survey Research.

* Received July 16, 2024; Revised August 10, 2024; Accepted August 19, 2024

The sample group consisted of 313 teachers from educational institutions under Chachoengsao primary educational service area office 2, in the academic year 2023. The sample was determined using Krejcie and Morgan's table and stratified random sampling. The research instrument was the 5-level Likert scale questionnaire validated by 5 rating-scale. Items with a criterion between .50-1.00 were selected. The reliability coefficient was found to be at the level of .979. Data were analyzed using basic statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that 1) The indicators of educational innovation management consisted of 4 dimensions: 1.1) Innovative leadership of administrators, 1.2) Integration of innovation into knowledge management systems and motivation, 1.3) Collaborative networks, and 1.4) Learning and innovation organizations. 2) The level of educational innovation management in educational institutions under Chachoengsao primary educational service area office 2, was found to be high in overall and each. In order from first average to last, there were: 2.1) Learning and innovation organizations, 2.2) Collaborative networks, 2.3) Integration of innovation into knowledge management systems and motivation, and 2.4) Innovative leadership of administrators.

Keywords: Administrative indicators, Administration using educational innovations, Educational innovation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติหลักในการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ในหมวด 9 กำหนดว่า เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เน้นด้านการแก้ไขปัญหา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนามนุษย์ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ดังที่ ฌ็อง-ฌัก กูแซง และมัทนา วัฒนอดศักดิ์ กล่าวว่า ในการที่สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้บุคลากร ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารและบุคลากรสามารถออกแบบและคิดค้นทำสิ่งใหม่ ๆ ในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรมีการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการ และยกระดับคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ (ฌ็อง-ฌัก กูแซง และมัทนา วัฒนอดศักดิ์, 2566) สอดคล้องกับผลการวิจัย ณัฐปภัสร สกฤตพัฒน์ และจันทรี ศุภกิจวิวัฒน์ พบว่า มืองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและสมรรถนะของบุคลากร วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายของการเป็นองค์กร

นวัตกรรม เครือข่าย ความร่วมมือการจัดการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในสถานศึกษา และวัฒนธรรมและบรรยากาศเชิงนวัตกรรมของสถานศึกษา และพบว่า แนวทางการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษานั้น ผู้บริหารต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้บุคลากรมีอิสระในการคิด ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือการจัดการศึกษากับทุกภาคส่วน บริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สร้างกำลังคนให้มีศักยภาพการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (ณัฐปภัสร์ สุกุลพัฒนรรดา และจันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์., 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 การนำปัญหาที่สรุปจากผลการรายงานตนเองของสถานศึกษาในสังกัด และนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ 4 ด้านประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาดังข้อ 4.1 พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเป็นกลไกหลักในการ ขับเคลื่อนบนฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และข้อ 4.5 สนับสนุนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นต้นแบบการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1, 2565)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาให้เป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีรายละเอียดขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มาจากประชากร ที่เป็นครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,640 คน ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) จำนวน 313 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยเทียบสัดส่วนของประชากรกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์ทำงาน ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร 2) การนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ 3) เครือข่ายความร่วมมือ 4) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, Rensis, 1967)

เครื่องมือการวิจัย

ตรวจสอบเครื่องมือด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและวิจัย 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา 1 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม เลือกใช้ข้อที่มีเกณฑ์ระหว่าง .50-1.00 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .979

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากหน่วยงานที่สังกัด เพื่อนำไปประกอบการขอเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยปฏิบัติงานภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ป้องกันการได้รับข้อมูลที่คาดเคลื่อน 3) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

ตัวแปรที่ใช้ในตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสารวิชาการและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ การพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม : การบูรณาการการวิเคราะห์ข้ามกรณีและการย้อนรอยกระบวนการ ของการเริ่มต้นเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมของโรงเรียน การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม และการพัฒนานวัตกรรมการบริหารในสถานศึกษา ได้องค์ประกอบการบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร 2) การนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ 3) เครือข่ายความร่วมมือ 4) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

ปัญหาการศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 มีผลการวิจัยแต่ละด้าน ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร 2) ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ 3) ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ 4) ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นอันดับสุดท้าย

2. ระดับตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยอันดับแรกจนถึงอันดับสุดท้าย ได้แก่ 1) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม 2) เครือข่ายความร่วมมือ 3) ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ และ 4) ด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร	4.24	.72	มาก	4
2. ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ	4.25	.73	มาก	3
3. ด้านเครือข่ายความร่วมมือ	4.28	.69	มาก	2
4. ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.30	.68	มาก	1
รวม	4.27	.68	มาก	

จากตารางที่ 1 ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทุกรายข้อ เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .68), ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .69), ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .73) และด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .72) ตามลำดับ

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร 2) ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ 3) ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ 4) ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยผู้วิจัยจะอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร เป็นตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำที่เปรียบพร้อมด้วยคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ตามมาตรฐานวิชาชีพและคุณลักษณะของผู้บริหารในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิมล โพธิ์กลิ่น ที่กล่าวว่า ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาใดมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มากด้วยความรู้ ความสามารถ เก่ง ดี มีวิสัยทัศน์ มุ่งเน้นคุณธรรม ก็มีแนวโน้มว่าสถานศึกษาจะมีอนาคตสดใส ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและมีภาวะผู้นำ ซึ่งผู้บริหารจะต้องศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมใหม่เป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้บริหาร (สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2564) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงประกอบด้วย ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมการพัฒนานัก (อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนวดี โมรากุล ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภาวะผู้นำ เป็นองค์ประกอบองค์การแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (รัตนวดี โมรากุล, 2560)

1.2 ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจ เป็นตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก สถานศึกษายุคใหม่ต้องมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง ทัวถึง จึงต้องใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือหรือสื่อการสอนสำหรับครูและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ทั้งภาพ เสียง และเนื้อหาที่ทันสมัย น่าสนใจสำหรับการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่

สอดคล้องกับ ศุภวิชช์ วงษ์พลบ และคณะ ที่กล่าวว่า หากต้องการพัฒนางานองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา ต้องสร้างให้สมาชิกในองค์กร ผู้นำองค์กรและบุคลากรในองค์กรให้มีใจใฝ่รู้ในเรื่ององค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษาเสียก่อน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมในด้านนวัตกรรมนั้นมีหลายประการ เช่น การมีอิสระในงานของบุคลากรต้องมีความชอบนวัตกรรม ต้องมีอิสระในการออกแบบกำหนดทิศทางขั้นตอนการทำงานของตนเองนำไปสู่การเรียนรู้เป้าหมายของความสำเร็จในงานและการเกิดความรู้สึที่ดีต่อองค์กรในที่สุด (ศุภวิชช์ วงษ์พลบ และคณะ, 2566) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน เจริญอินทรา และ มณฑา จำปาเหลือง ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่าการกำหนดกรอบแนวคิด การสร้างต้นแบบนวัตกรรม การทดลองใช้นวัตกรรม และการเผยแพร่ใช้นวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของครู (สุทิน เจริญอินทรา และมณฑา จำปาเหลือง, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวชล สมบูรณ์สิน ศึกษารูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาและการจัดการนวัตกรรมที่ผู้บริหารต้องจัดให้มีเทคโนโลยีและอุปกรณ์รองรับความต้องการของบุคลากรในองค์กร เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมเชิงนวัตกรรม มีกิจกรรมภายในองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม และมีการสื่อสารแบบเปิดกว้าง (นวชล สมบูรณ์สิน, 2564)

1.3 ด้านเครือข่ายความร่วมมือ เป็นตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การทำงานที่สมบูรณ์ต้องใช้ศักยภาพจากสมาชิกหลายกลุ่ม และจากบุคคลหลากหลายความรู้ความสามารถ ความแตกต่างของความชำนาญระดับบุคคลเหล่านี้จะช่วยให้งานส่วนรวมประสบความสำเร็จได้ ซึ่งความสามารถของผู้นำในการรู้จักบุคคลจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ต่อการส่งเสริมสนับสนุนในหลายรูปแบบเพื่อให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ช่วยสรรหาแนวคิด วิธีการใหม่ที่เรียกว่า นวัตกรรมซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงานของส่วนรวมให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ระบุถึงนโยบายของการร่วมเครือข่ายระหว่าง ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และภาคีเครือข่ายความมาจากทุกภาคส่วน โดยสมาชิกมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการความร่วมมือร่วมใจดำเนินการเพื่อนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาแบบร่วมคิดร่วมทำในทุกระดับ มีการกำหนดกรอบงานที่ชัดเจน และปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน มีการจัดอบรม การนิเทศติดตามอยู่เป็นระยะ ๆ มีการนำนวัตกรรมมาสู่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจ และรักท้องถิ่นของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิมล โพธิ์กลิ่น ที่กล่าวว่า เครือข่ายความร่วมมือ เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือ โดยต้องมีกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้เครือข่าย มีคุณลักษณะที่ดีของแกนนำ และเทคนิควิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย โดยมีแกนนำเป็นผู้ริเริ่ม แล้วร่วมกันทำกิจกรรม เกิดการเรียนรู้การปฏิบัติร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ และการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายร่วมกันอย่างต่อเนื่องจะทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น สถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายจึงต้องมีการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการปฏิบัติงานไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอีกทางหนึ่ง (สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานชนก ดั่งอุดม การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (ปานชนก ดั่งอุดม, 2562)

1.4 ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้ นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีส่วนสำคัญ ต่อการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของนักเรียนและครูของสถานศึกษาได้ ด้วยการจัดการสภาพแวดล้อมขององค์กรเป็น กระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนและครูเกิดแรงจูงใจและพฤติกรรมที่ตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของ สถานศึกษา ด้วยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้หรือองค์กรแห่งนวัตกรรมเป็นการบริหารจัดการที่ออกแบบหรือ สร้างนวัตกรรม ตลอดจนการกำหนดกรอบวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของบุคลากรทุกกลุ่มเพื่อสนับสนุนและส่งเสริม พฤติกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมการทำงาน และพฤติกรรมการปฏิบัติตนให้กับครูและนักเรียนให้บรรลุตาม เป้าหมายหลักของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ปานชนก ด่วงอุดม ที่กล่าวว่า ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่เป็นวงจรแห่งการเรียนรู้ เกิดจากการกำหนดนโยบายเพื่อมุ่งพัฒนาครูให้มีศักยภาพ มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม มีช่องทางการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ของ ครูในสถานศึกษา ในลักษณะของเว็บไซต์สำหรับเก็บองค์ความรู้ ต่าง ๆ ของสถานศึกษา (ปานชนก ด่วงอุดม, 2562) คลังข้อสอบ งานวิจัยที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและ ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนการเรียนรู้โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มี ประสิทธิภาพ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวราพร หลอดแก้ว และสมใจ สืบเสาะ ศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (ญัฐวราพร หลอดแก้ว และสมใจ สืบเสาะ, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธทัย ภู่อัสสดี ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็น สถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ พบว่า ด้านการจัดบรรยากาศสร้างสรรค์ และ สร้างแรงเสริมในการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียน สังกัดเทศบาล เมืองอุดรดิตถ์ (ภัทธทัย ภู่อัสสดี, 2565)

2. ระดับตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ความสำเร็จ ของสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวก การส่งเสริม สนับสนุน การทำงานของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองและ สามารถทำงานร่วมกับองค์กรภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้พันธกิจของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจึงต้องมีการออกแบบวิธีการและนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุน ตัวบ่งชี้การบริหาร โดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร การนำนวัตกรรมเข้าสู่ ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นจูงใจ เครือข่ายความร่วมมือ และการเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ ชอว์น สมิธ (Shawn Smith, 2565) ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานในสถานศึกษา โดยเสนอ 4 วิธีของการเริ่มต้น เป็นผู้นำด้านนวัตกรรมของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ปรับความเข้าใจใหม่เรื่องการเรียนรู้เป็นรายบุคคลโดยผู้บริหาร แสดงถึงการริเริ่มใส่ใจผู้เรียนและคุณครูเป็นรายบุคคลในด้านของการเรียนรู้และการบริหารเพื่อตอบสนอง ความต้องการของบุคลากร และที่สำคัญคือต้องเชื่อมโยงความต้องการของผู้เรียนไปสู่การเชื่อมโยงกับสังคม อารมณ์ และวัฒนธรรมของชุมชนที่อยู่รอบโรงเรียน โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ 2) ยกระดับการรับ

ฟังเสียงของครูและนักเรียน ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม โดยเริ่มจากทักษะที่สำคัญ คือ การรับฟัง เพราะรากฐานของนวัตกรรมเกิดมาจากการรับฟัง โดยผู้บริหารต้องรับฟังอย่างกระตือรือร้นและเห็นอกเห็นใจอย่างแท้จริง มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่ปลอดภัยแบบที่ไม่เปิดเผยตัวตนเพื่อรับคำติชมและสร้างวัฒนธรรมที่ทำให้ครูและนักเรียนมีพลังในการแสดงออกอย่างกล้าหาญ มีความคิดสร้างสรรค์และเรียนรู้จากความล้มเหลว ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมของเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารควรมีช่องทางให้นักเรียนและครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ที่มาจากความปรารถนาอย่างแท้จริง 3) ออกแบบหลักสูตรและมีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แนวใหม่อย่างต่อเนื่อง และมีจุดมุ่งหมายในการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมที่กำหนดไว้ได้อย่างชัดเจน และ 4) สร้างแรงบันดาลใจ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมโดยการสร้างเครือข่าย ที่นอกเหนือจากชุมชนการเรียนรู้ภายในของโรงเรียน เช่น ผู้บริหารอาจจะเริ่มอ่านบล็อกเกี่ยวกับนวัตกรรมในวงการอื่น ๆ อย่างเช่น วงการธุรกิจ หรือ Star Up เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายออนไลน์กลุ่มผู้นำด้านนวัตกรรม เป็นต้น เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากขึ้นกับวิถีคิดและแนวทางการบริหารที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรหทัย ภู่วิสวัสดิ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองอุดรดิตถ์ พบว่า การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ภัทรหทัย ภู่วิสวัสดิ์, 2565) สอดคล้องกับ ขวัญชนก แสงท้านั่ง ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การประเมินรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ประชากรจำแนก โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ขวัญชนก แสงท้านั่ง, 2563)

ระดับตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 สามารถอภิปรายผลโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยโดยเรียงตามอันดับแรกจนอันดับสุดท้ายได้ ดังนี้ 1) ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม 2) ด้านเครือข่ายความร่วมมือ 3) ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นจิตใจ และ 4) ด้านภาวะผู้นำ นวัตกรรมของผู้บริหาร

2.1 ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สถานศึกษามีการส่งเสริมเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนมีการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการอย่างยั่งยืน มีการใช้ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ลภัสรดา น้อยเอี่ยม และ วรกฤต เกื่อนช้าง ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้ และองค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง เนื่องจากแนวคิดในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้คือการที่จะทำให้คนในองค์กรการเรียนรู้ ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกเพื่อนำมาใช้ในการ พัฒนาตนเองและการดำเนินงานขององค์กร หรือกล่าวได้ว่าเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีการปรับเปลี่ยน และค้นหาวิธีทางใหม่ ๆ ในการผลิตผลิตภัณฑ์หรือบริการ อันจะนำมาซึ่งการเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร (ลภัสรดา น้อยเอี่ยม และวรกฤต เกื่อนช้าง, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณก สายชล วิจัยเรื่องการบริหารจัดการในศตวรรษที่ 21 ที่สัมพันธ์กับการใช้นวัตกรรมในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้นวัตกรรมในสถานศึกษา ด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ภรณก สายชล, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา สิทธิการ วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านบุคคลรอบรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ยุทธนา สิทธิการ, 2565)

2.2 ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ด้านเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก เครือข่ายความร่วมมือ เป็นตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ที่สถานศึกษากำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรร่วมกัน มีการทำงานเป็นทีมในองค์กร ที่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความเชื่อมโยงผูกพันทั้งภายในองค์กรและหน่วยงานภายนอกที่มาช่วยสนับสนุน การบริหารงานของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิมล โพธิ์กลิ่น ที่กล่าวว่า เครือข่ายความร่วมมือมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาภายใต้กรอบ ของเครือข่ายความร่วมมือ ขอบข่ายและภารกิจงานด้านวิชาการ กระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่าย คุณลักษณะ ที่เด่นของแกนนำ และเทคนิควิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย (สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา สิทธิการ วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านเรียนรู้เป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ยุทธนา สิทธิการ, 2565) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมศักดิ์ เอี่ยมดี และคณะ วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ด้านจัดการเครือข่าย ด้วยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (สมศักดิ์ เอี่ยมดี และคณะ, 2565)

2.3 ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการนำนวัตกรรมเข้าสู่ ระบบการจัดการความรู้ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีนวัตกรรม เข้ามาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนและครูในโรงเรียน ให้มีฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และสืบค้นองค์ความรู้ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งระบบสารสนเทศเหล่านี้ ประกอบด้วย ภาพเสียง ที่ช่วยส่งเสริมกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ได้ในทุกเวลา และสถานที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ นเรศวร เศรษฐสิงห์ และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ที่กล่าวว่า การเป็นองค์กรแห่ง นวัตกรรมผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงครูและบุคลากรให้มีคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการ โดยให้ ผู้บริหารและครูมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการสารสนเทศและมีการกระตุ้นจิตใจให้ ทุกคนสร้างสรรค์นวัตกรรม พร้อมทั้งการให้รางวัลและการยกย่องชมเชย ผู้บริหารและครูช่วยกันสร้างบรรยากาศ ที่ดีที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยจัดให้มีห้องปฏิบัติการเป็นแหล่งเรียนรู้หรือมีสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องทำงานของทุกคน (นเรศวร เศรษฐ สิงห์ และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2566) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวราพร หลอดแก้ว และสมใจ สืบเสาะ วิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบน การเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ญัฐวราพร หลอดแก้ว และสมใจ สืบเสาะ, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัย ของญัฐพงศ์ เสงัดอนไพร และสมใจ สืบเสาะ วิจัยเรื่อง การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ญัฐพงศ์ เสงัดอนไพร และสมใจ สืบเสาะ, 2566)

2.4 ตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำนวัตกรรม ของผู้บริหาร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และครู รวมทั้งมีการนำมาใช้เป็นเครื่องมือและฐานข้อมูลในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองเป้าหมายของสถานศึกษาได้ในหลายลักษณะอย่างครอบคลุมตามพันธกิจ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุ

เป้าหมายในทุกด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ นเรศวร เศรษฐสิงห์ และ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการบริหาร และจัดการเรียนรู้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา จึงต้องมีการนำหรือประยุกต์ใช้กลยุทธ์ เพื่อสร้างนวัตกรรมที่เป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการใหม่มากำหนดเป็นรูปแบบการบริหารหรือการจัดการเรียนรู้ให้เห็น ถึงการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ตลอดจนสร้างนิสัยการทำงานของบุคลากร สร้างสรรค์รูปแบบการปฏิบัติงาน การใช้ สื่อการเรียนรู้และการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ด้วยวิธีการใหม่เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ (นเรศวร เศรษฐสิงห์ และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2566) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงศ์ เสงี่ยมไพร และสมใจ สืบเสาะ วิจัยเรื่อง การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ญัฐพงศ์ เสงี่ยมไพร และสมใจ สืบเสาะ, 2566) สอดคล้อง กับงานวิจัยของ เดือนเพ็ญ พวงทอง และกิตติพิณฐ์ อุษาโห วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายอำเภอบ้านดุงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก (เดือนเพ็ญ พวงทอง และกิตติพิณฐ์ อุษาโห, 2566)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษา มาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้นำด้านนวัตกรรม โดยมีแนวทางการปฏิบัติในหลาย ลักษณะ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนครูและนักเรียน ให้มีศักยภาพและ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา มีการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการความรู้ ในระบบสารสนเทศและการกระตุ้นใจให้นักเรียนและครูเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในการสื่อสารและสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างชัดเจนและรวดเร็วในหลายรูปแบบ สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้becomeองค์กรแห่งการเรียนรู้ และองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของนักเรียนและครู จัดให้มี ช่องทางการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลในสถานศึกษาอย่างหลากหลายวิธีการเพื่อให้นักเรียนและครูสามารถ สืบค้นและเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน และควรส่งเสริมจริยธรรมทางวิชาการและจริยธรรมในการใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาภาวะผู้นำนวัตกรรมของตนเอง โดยให้ความสำคัญต่อ การรู้จักผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน การเรียนรู้ และใช้เป็นฐานในการรวบรวมข้อมูลด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่อยู่รอบโรงเรียน ที่มีผลต่อการยกระดับ การรับฟังเสียงของครูและนักเรียน ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม สนับสนุนให้ออกแบบหลักสูตรและ มีการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายที่นอกเหนือจากชุมชนการเรียนรู้ภายในของโรงเรียน ทั้งกลุ่มเครือข่ายออนไซด์และกลุ่ม เครือข่ายออนไลน์ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากขึ้น ที่มาจากวิถีคิดและแนวทางการบริหารที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวัญชนก แสงท้านง. (2563). ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(7), 153-168.
- ณภาพร จันทรดวง และมัทนา วังนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 20(39), 144-150.
- ณัฐภัทร์ สกมลพัฒน์รดา และจันทรศรัณย์ ภูติอริยวัฒน์. (2565). การเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(4), 1844-1861.
- ณัฐพงศ์ เสี่ยงดอนไพร และสมใจ สืบเสาะ. (2566). ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(3), 69-83.
- ณัฐวราพร หลอดแก้ว และสมใจ สืบเสาะ. (2565). นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 10(1), 67-75.
- นเรศวร เศรษฐสิงห์ และชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2566). การพัฒนานวัตกรรมการบริหารในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 11(2), 275-285.
- นวล สมบูรณ์สิน. (2564). รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- ปานชนก ดั่งอุดม. (2562). สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*.
- ภรณก สายชล. (2565). ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการในศตวรรษที่ 21 ที่สัมพันธ์กับการใช้นวัตกรรมในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการวิจัย*, 6(3), 892-904.
- ภัทรหทัย ภูสวัสดิ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- ยุทนา สิทธิการ. (2565). ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 3(2), 37-52.
- รัตนวดี โมรากุล. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ลักสรดา น้อยเอี่ยม และวรฤต เลื่อนช้าง. (2565). การจัดการความรู้และองค์การแห่งการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์. *บัณฑิตศึกษาปริทัศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 10(1), 97-108.
- ศุภวิชช์ วงษ์พล และคณะ. (2566). องค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*, 6(1), 131-140.

- สมศักดิ์ เอี่ยมดี และคณะ. (2565). การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 5(ฉบับพิเศษ), 216-224.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ: กรณีตัวอย่างโรงเรียนไพรบึงวิทยาคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 프리ทวอนกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุทิน เจริญอินทรา และมณฑา จำปาเหลือง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(2), 1744-1755.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2564). นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษายุคใหม่. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3), 975-984.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2560). การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เดือนเพ็ญ พวงทอง และกิตติพันธุ์ อุษาโท. (2566). ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายอำเภอบ้านดุงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2(1), 299-314.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading. Attitude Theory and Measurement (4th ed). New York: McGraw-Hill.
- Shawn Smith. (2565). 4 วิธีของการเริ่มต้นเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมของโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 25 กรกฎาคม 2567 จาก <https://n9.cl/rz271>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือการพยาบาล

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer - Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน **วารสารมีกำหนดออกปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้**

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 1 Tab และ หัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์กรความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับเข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น วารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ ทั้งนี้วารสารขอปฏิเสธการอ้างอิงหรือข้อมูลการอ้างอิงที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ หรือเว็บไซต์ (URL) เนื่องจากไม่สามารถระบุฐานข้อมูลชัดเจน เพื่อสามารถสืบค้นภายหลังได้

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง “...โดยการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพชุมชนโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมต้นแบบครบวงจรทั้งการเรียนรู้การผลิต (พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ, 2563) ทั้งนี้เพื่อค้นหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่การจัดการปัญหาของตนเองได้....” เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกัน เผยแพร่ปีเดียวกัน แต่ผลงานต่างกัน ให้กำหนดลำดับของเอกสารอ้างอิงโดยใช้ตัวอักษรอิงตามลักษณะภาษาของเอกสารอ้างอิง ต่อท้ายปีที่เผยแพร่แทน เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560 ก) (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560 ข) (Kemp, S., 2020 A) (Kemp, S., 2020 B) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปิตรี ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่ย่าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาจาพันธ์. (2537). หม้อคอกวาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน.
ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณัฐณัช
แก้วพลีก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) กฎหมาย, ระเบียบ, พระราชบัญญัติ หรือ ประกาศ ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วัน เดือน ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49
(1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือ
กิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ
97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร:
สหธรรมิก.

ธิดาวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์,
3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1
พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Ver. 2019 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล .PDF .JPG .GIF หรือ .bmp บทความที่มีโมเดล รูปร่าง แผนภูมิ ต้องทำการจัดกลุ่มวัตถุให้เป็นกลุ่มเดียวกันให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนของเนื้อหา ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับแจ้งวารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

โครงสร้าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย : Research article (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุคำนำหน้า, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)
ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)
หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)
หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)
*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)...ระบุประเภทของวิจัย,วัตถุประสงค์ของการวิจัย,ประชากรกลุ่มตัวอย่าง,เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย, การเก็บรวบรวมข้อมูล, สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล, ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะ.....
ผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด) 300 คำ.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) มีเนื้อความตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. .... (16 pt).....

2. .... (16 pt).....

3. .... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

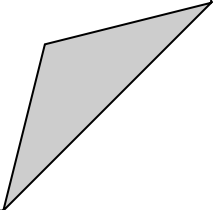
ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....
.....
.....
.....
.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง.....
กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

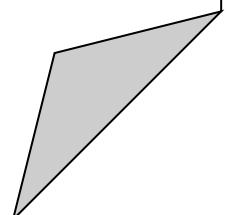
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบ.....
โมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ ..... พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการ.....
วิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

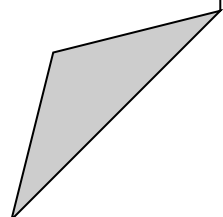
.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

บทความวิชาการ : Academic article (12 pt)

ข้อบทรความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

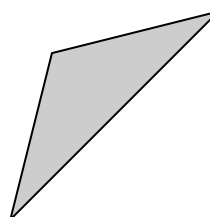
(16 pt) ให้ตรงตามบทความย่อภาษาไทย

Keywords: 3 – 5 words

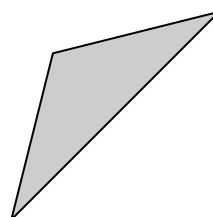
บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

